

SACRA LITURGIA

—
TOMUS IV
—

TRACTATUS

DĒ ADMINISTRATIONE SACRAMENTORUM
ET DE SACRAMENTALIBUS

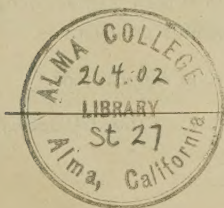
AD USUM ALUMNORUM
SEMINARII ARCHIEPISCOPALIS MECHLINIENSIS

OPERA

J. F. VAN DER STAPPEN

EPISC. TITUL. JOPPEN., AUXIL. EMI AC RMI DNI PETRI LAMBERTI
CARD. GOOSSENS ARCHIEP. MECHLIN.
SACRÆ LITURGİÆ ACADEMIÆ ROMANÆ CENSORIS.

EDITIO ALTERA.

MECHLINIÆ
H. DESSAIN,

SUMMI PONTIFICIS, SS. CONGREGATIONUM RITUUM ET DE PROPAGANDA
FIDE NECNON ARCHIEP. MECHLIN. TYPOGRAPHUS.

1905

5758

PETRUS LAMBERTUS

TIT. S. CRUCIS IN HIERUSALEM S. R. E. PRESBYTER
CARDINALIS GOOSSENS,

DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA ARCHIEPISCOPUS MECHLINIENSIS
PRIMAS BELGII

Omnibus has visuris salutem in Domino.

Cum hic Tractatus *de administratione Sacramentorum et de Sacramentalibus*, ad usum alumnorum Seminarii nostri de novo editus, et ad normam recentiorum Decretorum reformatus, claritate et utilitate multum commendetur, libenter eum approbamus, adhortamurque nostrum Clerum ut, hoc opus diligenter perlegendo et perscrutando, quotidie magis in necessariis hujusmodi scientiis proficiat.

Datum Mechliniæ, 12 Augusti 1905.

† P. L., CARD. GOOSSENS, *Arch. Mechl.*

SACRA LITURGIA

TRACTATUS

DE ADMINISTRATIONE SACRAMENTORUM ET DE SACRAMENTALIBUS

INTRODUCTIO

§ 1. Cæremoniæ Sacramentorum, earumque pius et salutaris usus

Q. 1. *Indica Argumentum hujus Tractatus.*

R. Præter doctrinam de Sacramentis dogmaticam, qua inquiritur, an sit, et quid sit Sacramentum, quas causas, proprietates, effectus, etc., habeat ; — et moralem, qua consideratur quid fieri debeat ut Sacramenta hominibus revera sint media vitæ spiritualis, et quæ sint præcepta quæ ad Sacramenta pertinent, et modi quibus contra ea peccare contingat ; — restat, quæ hujus Tractatus Argumentum est, doctrina de Sacramentis liturgica, complectens notionem et praxim rituum, quibus Sacramenta administrantur ac perficiuntur, et cæremoniarum, quæ in eorum confectione, ut decentius, solemnius ac fructuosius fiat, adhibentur.

Q. 2. *In quibus consistunt cæremoniæ Sacramentorum ?*

R. Harum cæremoniarum aliæ consistunt in verbis, ut sunt exorcismi in Baptismo ; — aliæ in actionibus et corporis motibus, quales sunt signa Crucis, genuflectiones, elevatio oculorum et manuum extensio ; — aliæ in rebus, seu in usu externarum quarundam rerum, quæ ad cultum externum adhiberi possunt, ut aquæ benedictæ, olei, salivæ, salis, luminum, vestium, etc.

Q. 3. *Expone, juxta Catechismum Concilii Tridentini, utilitates cæremoniarum Sacramentorum.*

R. « Merito quidem, ait Catechismus (Pars II, Cap. I,

Tit. XVI), a primis usque Ecclesiæ temporibus illud semper servatum est, ut Sacramenta solemnibus quibusdam cæremoniis ministrarentur.

« Primum enim maxime decuit, sacris mysteriis eum religionis cultum tribuere, ut sancta sancte tractare videremur. » (Aliis verbis, Sacramentorum dignitas cæremoniis commendatur, et reverentia eis conciliatur.)

« Præterea, quæ Sacramento efficiuntur, cæremoniæ ipsæ magis declarant ac veluti ante oculos ponunt, et earum rerum sanctitatem in animos Fidelium altius imprimunt. » (Virtus, efficacia, **mysterium** Sacramentorum cæremoniis magis innotescunt.)

« Deinde vero mentes illorum, qui eas intuentur, et diligenter observant, ad sublimium rerum cogitationem erigunt, fidemque in eis et charitatem excitant : quo major cura et diligentia adhibenda erit, ut Fideles vim cæremoniarum, quibus singula Sacramenta conficiuntur, cognitam et perspectam habeant. » (Per cæremonias nutritur fides et pietas Fidelium.)

Q. 4. Quam monitionem ex illa cæremoniarum Sacramentorum utilitate pro parochis inferunt Statuta diœcesana?

R. Providissime de sacrorum mysteriorum intelligentia monent Statuta diœcesana, n. 213 : « Ut fidelis Christi populus ad suscipienda Sacramenta majori cum reverentia atque animi devotione accedat, illorum vim et usum, ut præcipit Concilium Tridentinum (Sess. XXIV, de Reformatione, Cap. VII), quin etiam cæremoniarum significationes Parochi frequenter et pro audientium captu explicant, tum in ipsa Sacramentorum administratione, si commode fieri possit, tum in variis ad populum sermonibus. »

Præclare item de eadem cæremoniarum intelligentia sequentia tradit Catechismus Concilii Tridentini (Pars II, Cap. II, Tit. XL) : « Quod Apostolus de linguarum dono admonuit, cum inquit (I Cor., Cap. XIV, v. 2) : Sine fructu esse, si, quæ aliquis loquitur, a Fidelibus non intelligantur ; idem fere ad ritus et cæremonias transferri potest : imaginem enim et significationem earum rerum præ se ferunt, quæ in Sacramento geruntur. Quod si illorum signorum vim et potestatem fide-

lis populus ignoret, non magna admodum cæremoniarum utilitas futura esse videbitur. Danda est igitur Pastoribus opera, ut eas Fideles intelligant, certoque sibi persuadeant, si minus necessariae sint, plurimi tamen faciendas, magnoque in honore esse oportere. »

§ 2. Libri Rituales pro administratione Sacramentorum

Q. 5. *Undenam originem seu institutionem habent sacra cæremonia?*

R. 1. Aliquæ istarum cæremoniarum Christum ipsum habent auctorem, qui aliquando non est dedignatus, et verbis et rebus uti in suis miraculis edendis; ex.gr., cum sua voce mortuos ad vitam revocavit; cum lutum fecit ex sputo ad illuminandum cæcum; cum saliva tetigit linguam muti, cum manum extendit ad mundandum leprosum.

2. Aliæ fuerunt post Christi Ascensionem ab Apostolis institutæ; atque has, propter auctoritatem unde manarunt, ubique retinet ac diligenter custodit Ecclesia; sic ex.gr., signum crucis in omnium Sacramentorum administratione ubique præscribitur, et ubique etiam Sacramentorum materiæ mysticis benedictionibus consecrantur.

3. Quasdam etiam cæremonias consequenti ætate adjunxit Ecclesia, potestate sibi a Christo facta, ad augendam Sacramentorum majestatem; et hæc quidem non eadem ubique sunt, nec quovis tempore fuerunt: nam suos peculiare habent ritus Latini, Græci, Orientales: quin et in Occidente non una omnium Ecclesiarum ea in re consensio fuit. Romana Ecclesia, reliquarum Mater et Magistra, permittit aut tolerat hanc cæremoniarum diversitatem: hæc non officit unitati fidei, quæ omnibus una est, licet dissimiles sint populorum mores et consuetudines.

Q. 6. *Quinam antiquitus erant Ecclesiæ Latinæ Libri, in quibus præscribebantur ritus in Sacramentorum administratione servandi?*

R. Ecclesia Latina olim non in uno eodemque libro comprehensum habuit quidquid ad Liturgicum ministerium attinebat; et quidem singulæ functiones pro

Sacramentis et Sacramentalibus administrandis referebantur tum in Sacramentario, tum in peculiaribus libris : hinc Baptisterium, in quo ritus et unctiones describebantur ad Baptismum solemniter conferendum ; Pœnitentialis Liber, qui preces et formulas continebat, ad rite Pœnitentiæ Sacramentum administrandum ; Processionale, pro publicis supplicationibus et processionibus instituendis ; et Rituales Libri permulti, ad varias exsequendas sacras functiones, quos non uno semper et eodem titulo inscriptos confecerunt variæ Ecclesiæ. Vix aliqua enim reperiebatur ante sæculum XVII Diœcesis, quæ peculiari ac proprio non frueretur Rituali libro pro Sacramentis administrandis.

Primus qui inter Romanæ Ecclesiæ Libros Rituales occurrit, complectens illorum Sacramentorum ritus et cæremonias, quorum administratio ad Parochos pertinet, nempe Baptismi, Pœnitentiæ, Eucharistiæ, Extremæ Unctionis, et Matrimonii, Romæ anno 1537 prodiit inscriptus : Sacerdotale, seu Liber Sacerdotalis collectus (ad distinctionem Libri Pontificalis, in quo referebantur ritus Sacramentorum, quæ ab Episcopis administrantur, Confirmationis scilicet, et Ordinis) ; qui Liber emendatus postea et auctus juxta Concilii Tridentini sanctiones, pluries a variis editus fuit.

Q. 7. Quid deinde præstitum fuit ad unitatem in Sacramentorum administratione obtinendam ?

R. In tanta liturgicorum librorum pro Sacramentis administrandis multitudine, ut uno ac fideli ductu, ad publicam et obsignatam normam, sua ministeria peragerent ii qui curam animarum gerunt, Summus Pontifex Paulus V, per Apostolicas Litteras, datas 17 Junii 1614, edendum jussit Rituale Romanum, quo nomine vocatur Liber ille qui continet receptos et approbatos Catholicæ Ecclesiæ ritus, servandos in Sacramentorum administratione, aliisque ecclesiasticis functionibus, ab iis qui curam animarum gerunt.

Hoc Rituale Romanum, auctum et castigatum iterum edidit Summus Pontifex Benedictus XIV, per Apostolicas Litteras datas anno 1752. Editio nova diligenter recognita et fidelissime exacta excusa fuit Ratisbonæ

anno 1884, cui tamquam typicæ ut novæ omnes sint conformes, præsertim quoad cantum, statuit S. Rituum Congregatio, per Decretum approbationis diei 24 Martii 1884.

Q. 8. *Ex quibus titulis patet præstantia Ritualis Romani supra reliquos omnes Rituales libros particulares ?*

R. Quemadmodum Ecclesia Romana cæteras omnes ordine, nobilitate, dignitate, loco ac plenitudine potestatis antecellit, ita et Rituale Romanum principem locum inter cætera aliarum omnium Ecclesiarum Ritualia obtinet. — Insuper continet receptos et approbatos Catholicæ Ecclesiæ ritus ; — jussu supremæ in Ecclesia auctoritatis, Summi Pontificis est editum ; — et ad ejus elucubrationem quamplures Cardinales pietate, doctrina et prudentia præstantes, multos quoque viros in disciplina ecclesiastica versatos, ac de rerum liturgicarum peritia peritissimos Summus Pontifex accivit, necnon antiquos omnes Rituales codices consuluit.

Q. 9. *Quid dicendum est de obligatione Ritualis Romani ?*

R. Ex eo quod Paulus V in Litteris Apostolicis præfatis anni 1614 dicit : « Hortamur in Domino omnes... ut in posterum... constituto Rituali in sacris functionibus utantur, » acris exorta fuit inter doctos disputatio, an ex voce hortamur sit colligendum strictum præceptum recipiendi ubique locorum Rituale Romanum. Negant pauci ; plurimi recte affirmant. Horum opinio stabilitur responso Sacrorum Rituum Congregationis, in litteris, die 7 Septembris 1850 ad Episcopum Trecensem in Gallia, datis : « *Rituale Romanum, cujus leges universalem afficiunt Ecclesiam, integre servetur.* » Et quidem declaravit S. Rituum Congregatio quod ad Ritualis Romani præscripta omnia servanda Episcopus Ordinarius potest obligare omnes et singulos Parochos et Sacerdotes, non obstante quacumque contraria etiam immemorabili consuetudine. (Decret. 30 Augusti 1892, n. 3792, ad 9.) --- Pro praxi sequentia sunt indubia :

i. Ubi Rituale Romanum numquam fuit receptum,

propriaque diœcesana Ritualia legitima usu constanti adhibentur, Apostolica Sedes eorundem usum saltem indulget seu tolerat. — Attamen declaravit S. Rituum Congregatio quod licet ubique adhiberi Rituale Romanum, et in quibuscumque functionibus, etiamsi proprium Rituale diœcesanum, in nonnullis tantum a Romano discrepans, habeatur. (Decret. 31 Augusti 1872, n. 3276, antiq. 5517, ad 6.)

2. Valde optat Apostolica Sedes, ut Rituale Romanum aliis Ritualibus, nempe diœcesanis, substituatur : permittit tamen, ut tunc Rituali Romano, ad servandas consuetudines quæ sine populi offensione abrogari nequeunt, fiant additiones, cum approbatione S. Rituum Congregationis. — Imo, quoad Matrimonium, Concilium Tridentinum expresse probat *receptum uniuscujusque provinciæ ritum*, et præterea, *si quæ provinciæ aliis laudabilibus consuetudinibus et cæremoniis hac in re utuntur, eas omnino retineri vehementer optat*. (Concil. Trident. Sess. XXIV, Cap. I, de Reformatione Matrimonii.)

3. Ubi Rituale Romanum est receptum, ibi datur strictum præceptum illud inviolatum observandi ; et in aliud a nemine, nequidem ab ullo Episcopo, mutari potest, ut decrevit Concilium Tridentinum (Sess. VII, Can. XIII). Et cum hoc præceptum sit de re gravi, obligatio Rituale Romanum ibidem adhibendi per se est gravis.

(Cfr. Fornici, *Institutiones liturgicæ* ; Catalanus, *Rituale Romanum* ; Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechliniensis, anni 1873, ex Liturgia, Q. V.)

Q. 10. Quid de ritu administrationis Sacramentorum in Diœcesi Mechliniensi historice notatu dignum occurrit ?

R. Sublatis diversis, quæ per Diœcesim Mechliniensem in usu erant manualibus, **Joannes Hauchinus**, II Archiepiscopus Mechliniensis, anno 1588 in lucem emiserat **Pastorale Mechliniense**, a Professoribus Sacræ Theologicæ Facultatis Lovaniensis ex selectioribus aliarum diœcesium manualibus collectum, ipsorumque Professorum, et aliorum præterea doctorum virorum judicio diligenter recognitum atque probatum. Hujus

Pastoralis libri non levem esse auctoritatem scribit Benedictus XIV, in opere : *De Synodo diœcesana* (Libr. VIII, Cap. III), ubi notat eundem quidem fuisse a Nuntio Apostolico ad diœcesis Coloniensis usum protractum. Ejus usus præscriptus erat in provincia Mechliniensi per Concilium provinciale Mechliniense tertium, anni 1607, confirmatum a Summo Pontifice Paulo V.

Edito jam a Paulo V, anno 1614, Rituali Romano, **Jacobus Boonen**, IV Archiepiscopus Mechliniensis anno 1624 Pastorale Mechliniense recognoverat, novis regulis illustraverat, et, quoad fieri potuit, Rituali Romano accommodaverat.

In Synodo diœcesana, quam anno 1872 habuit **Victor Augustus Dechamps**, XIV Archiepiscopus Mechliniensis, promulgata fuerunt **Statuta diœcesana**, in quibus de administratione Sacramentorum præscriptum fuit (n. 212) : « *Ut Ecclesiæ unitas, quæ in eadem Fide ac sub uno visibili capite, Beati Petri successore, Romano Pontifice, coalescit, in sacris etiam Religionis nostræ cæremoniis magis magisque eluceat, statuimus, ut in Sacramentorum administratione aliisque ecclesiasticis functionibus, omnes totius diœceseos sacerdotes utantur Rituali Romano, jussu Pauli V edito, quod receptos et approbatos catholicæ Ecclesiæ ritus complectitur.* »

« *Attamen, quum sacra Tridentina Synodus vehementer optet, si quæ provinciæ laudabilibus consuetudinibus et cæremoniis in re matrimoniali utuntur, eas omnino retineri, præcipimus, ut in omnibus parochiis, in quibus diversus a Rituali Romano usus hucusque obtinuit, Matrimonium celebretur juxta ritum ac formam in Appendice (Statutorum XIV, B) descripta.* »

De hac Ritualis Romani inductione, scripsit ad Archiepiscopum Pius IX : « *Didicimus felicem exitum Diœcesanæ Synodi tuæ, ubi, recepto Romano Ritu, confirmari ac arctius obstringi visi sunt nexus unitatis et caritatis qui Mechliniensem Ecclesiam Nobis devinciunt.* »

Itaque per Litteras pastorales 6 Octobris 1872, decrevit idem Archiepiscopus : « *Ut Rituale Romanum per totam Diœcesim in usu sit a Kalendis Januarii anni 1873, remotis aliis libris ritualibus quibuscumque.* »

§ 3. Conspectus rerum quæ in Tractatu exponuntur

Q. II. *Da brevem conspectum materiæ pertractandæ.*

R. Tractatus duabus partibus constat : in priori dicitur de *Sacramentis*, in altera de *Sacramentalibus*. Hæc materia in typica editione Ritualis dividitur, commoditatis et utilitatis causa, in distinctos Titulos cum suis Paragraphis et Numeris juxta materiæ qualitatem, quæ divisio antea desiderabatur.

Prior pars, de *Sacramentis*, septem complectitur Titulos :

In Titulo I, qui quasi proœmium ad Rituale habetur, dicitur de iis quæ in Sacramentorum administratione generaliter servanda sunt.

In Titulo II, de Baptismi Sacramento, et de ejus administratione tum parvulis tum adultis.

In Titulo III, de Sacramento Pœnitentiæ.

In Titulo IV, de SS. Eucharistiæ Sacramento, et de ejus administratione, tum fidelibus in ecclesia, tum infirmis.

In Titulo V, de Sacramento Extremæ Unctionis, necnon de Visitatione et cura Infirmorum, et de Modo juvandi morientes.

In Titulo VI, qui est quasi appendix ad præcedentem, agitur de Exsequiis.

In Titulo VII, de Sacramento Matrimonii.

Hæc de variis Sacramentis tractantur in Rituali Romano. Huic priori parti Tractatus adscribetur Appendix de iis quæ utiliter a Sacerdotibus noscuntur pro administratione Sacramenti Confirmationis.

Pars altera, de *Sacramentalibus*, tres Titulos habet :

In Titulo VIII, dicitur de *Benedictionibus*, non reservatis, id est, quæ pertinent ad ordinem Sacerdotalem, et de reservatis, quæ faciendæ sunt ab Episcopis vel ab aliis facultatem habentibus.

In Titulo IX, de *Processionibus* ordinariis et extraordinariis.

In Titulo X, de Exorcizandis obsessis a dæmonio.

Ritualis Romano apponitur **Appendix**, sive Collectio Benedictionum et Instructionum a Rituali Romano

exsulantium, Sanctæ Sedis auctoritate approbatarum seu permissarum, in usum et commoditatem Missionariorum Apostolicorum aliorumque Sacerdotum digesta. Continet præter varias instructiones de Sacramentis Baptismi, Confirmationis et Eucharistiæ, plurimas formulas Benedictionum, quarum aliæ sunt non reservatæ, aliæ reservatæ ab Episcopo vel a Sacerdotibus facultatem habentibus faciendæ, aliæ propriæ nonnullorum Ordinum Regularium, aliæ tandem novissime concessæ.

PARS PRIOR

DE ADMINISTRATIONE SACRAMENTORUM

TITULUS I

PROŒMIUM

De iis quæ in administratione Sacramentorum generaliter servanda sunt

Ritualis Romani Proœmium de quatuor diversis agit :

1° de auctoritate Rituum præscriptorum ; 2° de Ministro Sacramentorum ejusque requisitis dispositionibus ; 3° de Sacramenta suscipientium dispositionibus ; 4° de Libris memorialibus administrationis Sacramentorum, et Parochialium functionum.

1° De auctoritate Rituum in Rituali præscriptorum

Q. 12. Quibus verbis exhibet et confirmat Rituale obligationem servandi præscripta in eodem contenta de Sacramentorum ritibus ac cæremoniis ?

R. Ritale illam obligationem sequentibus proponit verbis : « Ut ea, quæ ex antiquis catholicæ Ecclesiæ institutis, et sanctorum Canonum, Summorumque Pontificum Decretis, de Sacramentorum Ritibus ac Cæremoniis hoc libro præscribuntur, qua par est diligentia ac religione custodiantur, et ubique fideliter observentur ; illud ante omnia scire, et observare convenit, quod Sacrosancta Tridentina Synodus Sess. VII, Can. XIII, de iis Ritibus decrevit in hæc verba :

Si quis dixerit, receptos et approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse : anathema sit. »

Q. 13. Quanta est obligatio rubricas Ritualis Romani servandi ?

R. 1° Ex supracitato Canone Concilii Tridentini de-

ducitur quod in **Sacramentorum administratione** obligatio rubricas Ritualis Romani servandi gravis per se est. Paucitas materiæ tamen aliquando levem tantum defectum, levemque culpam faciet; sicut vero in Missa et in Officio divino, etiam hic plures leves defectus coalescere et materiam gravem efficere possunt. Notandum est, quod lex Concilii tunc observanda est, quando Sacramenta publice seu solemniter administrantur; nam in privata eorumdem administratione, aliquæ particulares cæremoniæ omitti possunt sine peccato, et de facto omittuntur in casu necessitatis. (Baruffaldus, *ad Rituale Romanum Commentaria*. Tit. II, nn. 12; 13.)

2° Extra **Sacramentorum administrationem** obligatio rubricarum Ritualis Romani non ab omnibus auctoribus admittitur. Alii negant, quia Canon Concilii Tridentini de his non loquitur. Alii affirmant, quia Paulus V in Rituali Romano proponit sacros et sinceros catholicæ Ecclesiæ ritus qui non tantum in Sacramentorum administratione, sed etiam in aliis ecclesiasticis **functionibus servari debent**; dein quia S. Rituum Congregatio per plura Decreta injunxit ut **servetur Rituale Romanum**, ut agatur juxta Ritualis Romani rubricam, in aliis functionibus quam in Sacramentorum administratione. Patroni sententiæ negantis tamen admittunt has rubricas aliunde posse obligare, scilicet: 1° quia plura continent, quæ a jure communi præcipiuntur, vel ex consuetudine ut obligatoria observantur; 2° quia earum omissio ratione contemptus et scandali transire potest in peccatum etiam mortale; et 3° quia communiter non deest culpa venialis ratione pravi finis vel motivi inducentis ad earum transgressionem, prout plurimum esse solet torpor animi, negligentia, vel nimia ad alias occupationes, præcipue vanas et sæculares, propensio. (Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechliniensis anni 1873; ex Liturgia Q. V.)

2° De Ministro Sacramentorum ejusque requisitis dispositionibus

Q. 14. *Enumera et verbis Ritualis explica dispositiones*

12 (Q. 14) De Ministro Sacramentorum

in Ministro requisitas ante Sacramentorum administrationem.

R. « Cum igitur, ait Rituale, in Ecclesia Dei nihil sanctius, aut utilius, nihilque excellentius, aut magis divinum habeatur, quam Sacramenta ad humani generis salutem a Christo Domino instituta, Parochus, vel quivis alius Sacerdos, ad quem eorum administratio pertinet, meminisse in primis debet, se sancta tractare, atque omni fere temporis momento ad tam sanctæ administrationis officium paratum esse oportere. »

Dispositiones sequentes specialiter in Ministro requirit : 1° probitatem vitæ, seu statum gratiæ; 2° promptitudinem; 3° orationem, et prævisionem agendorum; quas sequentibus explicat :

1. « Quamobrem illud perpetuo curabit, ut integre, caste, pieque vitam agat; nam etsi Sacramenta ab impuris coinquinari non possint, neque a pravis Ministris eorum effectus impediri: impure tamen et indigne ea ministrantes, in æternæ mortis reatum incurrunt. Sacerdos ergo, si fuerit peccati mortalis sibi conscius (quod absit) ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi prius corde pœniteat; sed si habeat copiam Confessarii, et temporis locique ratio ferat, convenit confiteri. »

2. « Quacumque diei ac noctis hora ad Sacramenta ministranda vocabitur, nullam officio suo præstando (præsertim si necessitas urgeat) moram interponat, ac propterea populum sæpe, prout sese offeret occasio, præmonebit, ut cum sacro ministerio opus fuerit, se quamprimum advocet, nulla temporis, aut cujuscumque incommodi habita ratione. »

3. « Ipse vero, antequam ad hujusmodi administrationem accedat, paullulum, si opportunitas dabitur orationi, et sacræ rei, quam acturus est, meditationi vacabit, atque ordinem ministrandi, et cæremonias pro temporis spatio prævidebit et perleget. »

Oratio specialis nulla præscribitur; commendat S. Carolus Borromæus orationem: **Veni sancte Spiritus**, etc.; ante confessiones excipiendas vero opportune dicitur oratio specialis suo loco assignanda.

Q. 15. *Quænam a Ministro adhibenda sunt pro Sacramentorum administratione? Quid de singulis præscribit Rituale?*

R. 1° Vestes sacræ; 2° Clericus superpelliceo indutus; 3° suppellex munda; 4° Liber Ritualis (ubi opus fuerit). De eis sequentia præscribit Rituale:

1° « In omni Sacramentorum administratione superpelliceo sit indutus, et desuper stola ejus coloris, quem Sacramenti Ritus exposcit; nisi in Sacramento Pœnitentiæ ministrando occasio, vel consuetudo, vel locus interdum aliter suadeat. » Sæpius S. Rituum Congregatio reprobavit usum rochetti a Sacerdotibus, etiam Canonicis, in Sacramentorum administratione; ita, ex. gr., rescripsit: « rochettum non esse vestem sacram adhibendam in administratione Sacramentorum, ac proinde ad ea administranda necessario superpelliceo utendum. » (Decret. 10 Januarii 1852, n. 2993, antiq. 5065, ad 5.)

Insuper eadem S. Rituum Congregatio postea Decreto Generali statuit:

« I. In omni seu Sacramentorum seu Sacramentalium confectione et administratione, tam in propriis quam in alienis quibuscumque Ecclesiis, utendum esse semper superpelliceo et Stola: retento nihilominus quod Rituale Romanum docet circa Sacramentum Pœnitentiæ (Tit. III, Cap. I, n. 9).

II. Canonicis et Parochis quocumque privilegio fruentibus, etiam deferendi rochettum et mozzettam coram Pontifice, in iisdem Sacramentis et Sacramentalibus conficiendis et administrandis, usum cappæ, mozzettæ, vel caputii esse omnino interdictum; ii nihilominus, qui rochetti privilegio gaudent, idem retinere, sed in propria tantum Ecclesia, privilegio secluso, permittuntur, dummodo super illud superpelliceo ac Stola induantur: qui vero superpelliceum super rochettum induere prohibentur, nonnisi cum superpelliceo ac Stola, Sacramenta et Sacramentalia conficiant et administrent.

III. In concionibus autem, nec non in publicis conventibus sacris, usum cappæ, mozzettæ vel caputii Sacra Rituum Congregatio permissum declarat iis tan-

14 (Q. 16) De Ministro Sacramentorum

tum, qui ejusmodi insignibus gaudent, in solis tamen Ecclesiis propriis, haud vero in alienis, privilegio pariter secluso, nisi in his capitulariter conveniant ; numquam autem in aliena Dioecesi.

Contrariis non obstantibus quibuscumque. » (Decret. 12 Julii 1892, n. 3784.)

Etiam ipsi Protonotarii Apostolici non possunt in administratione Sacramentorum ponere Stolum supra mantelletum. (Decret. 17 Novembris 1674, n. 1529, antiq. 2718.)

2° « Adhibebit quoque unum saltem, si habeat, vel plures Clericos, prout loci et Sacramenti ratio postulat, decenti habitu, et superpelliceo pariter indutos. »

Nomen « Clericus » non ita urgendum est, ut clericali militiae initiatis aut in minoribus constitutis solummodo conveniat ; sed sensu latiori et valde amplo accipiendum est, intelligendo scilicet pro Clerico quemvis Ecclesiae inservientem, talari veste et superpelliceo indutum.

3° « Curabit etiam, ut sacra supellex, vestes, ornamenta, linteamina, et vasa ministerii integra, nitidaque sint et munda. »

4° « Librum hunc Ritualem (ubi opus fuerit) semper cum ministrabit, secum habebit, ritusque et caeremonias in eo praescriptas diligenter servabit. »

Ex libro recitabit Sacerdos omnia quae pertinent ad administrationem Baptismi, Extremæ Unctionis, Matrimonii, necnon Communionis infirmorum : hæc enim talia sunt pro quibus opus est ut Sacerdos memoriae, quæ plerumque labitur, non facile confidat. (Cfr. Q. sequens ad 2.)

NOTA. Quoad Rituale notare placet sequens S. Rituum Congregationis Decretum : Sacerdos Secularis, Confessarius et Cappellanus Monialium Cisterciensium, pro Communionis et Extremæ Unctionis administratione Monialibus infirmis quaerit : « Utrum, quando Sacerdos Secularis administrat praefatis Monialibus Sacramenta, teneatur servare Rituale Cisterciense ; an potius uti debeat Rituali Romano ? » S. Congregatio respondendum censuit : « Sacerdos Secularis, de quo in casu debet uti Rituali Romano. » (Decret. 8 Maji 1896, n. 3901, ad 1.)

Q. 16. *Quenam a Rituali praescribuntur a Ministro servanda in ipsa administratione Sacramentorum ?*

1. « In Sacramentorum administratione eorum virtutem, usum, ac utilitatem, et cæremoniarum significationes, ut Concilium Tridentinum præcipit, ex SS. Patrum et Catechismi Romani doctrina, ubi commode fieri potest, diligenter explicabit. »

2. « Dum Sacramentum aliquod ministrat, singula verba, quæ ad illius formam et ministerium pertinent, attente, distincte, et pie, atque clara voce pronuntiabit. Similiter et alias orationes, et preces devote ac religiose dicet; nec memoriæ, quæ plerumque labitur, facile confidet, sed omnia recitabit ex libro. Reliquas præterea cæremonias ac ritus ita decenter, gravique actione peraget, ut adstantes ad cœlestium rerum cogitationem erigat, et attentos reddat. »

3. « Ad ministrandum procedens, rei quam tractaturus est, intentus sit, nec de iis, quæ ad ipsum non pertinent, quidquam cum alio colloquatur; in ipsaque administratione actualem attentionem habere studeat, vel saltem virtualem, cum intentione faciendi, quod in eo facit Ecclesia. »

4. « Illud porro diligenter caveat, ne in Sacramento administratione aliquid quavis de causa vel occasione, directe vel indirecte exigat, aut petat; sed ea gratis ministret, et ab omni simoniæ, atque avaritiæ suspitione, nedum crimine, longissime absit. Si quid vero nomine eleemosynæ, aut devotionis studio, peracto jam Sacramento, sponte a fidelibus offeratur, id licite pro consuetudine locorum accipere poterit, nisi aliter Episcopo videatur. »

Q. 17. Quis legitimus est Minister Sacramentorum?

R. Rituale dicit: Parochus « fidelibus alienæ Parochiæ Sacramenta non ministrabit, nisi necessitatis causa, vel de licentia Parochi, seu Ordinarii. » Legitimus itaque Sacramentorum Minister est generatim Parochus, intra limites suæ parochiæ, et fidelibus tantum suæ parochiæ; vel alius sacerdos, cum consensu Parochi aut Ordinarii. (Dicitur: generatim; specialia hac de re exponuntur longius in Theologia et Jure canonico.) — Super hoc dicunt nostra Statuta diocesana: « Parochus Sacramentorum dispensationem in paro-

16 (Q. 18-20) De Libris memorialibus

chia, sibi ordinario jure competentem, haud facile nec sine causa sufficiente committat aliis. Saltem sibi retineat administrationem eorum, quæ pro salute parochianorum fructuosius a seipso, quam ab aliis conferri posse judicaverit. » (Stat. diœc. n. 215.)

3º De dispositionibus suscipientium Sacramenta

Q. 18. *Quas dispositiones requirit Rituale in iis qui Sacramenta suscipiunt ?*

R. « Omnes autem, qui Sacramenta suscipiunt, loco et tempore opportuno monebit (Minister), ut remoto inani colloquio, et habitu actuque indecenti, pie ac devote Sacramentis intersint, et ea, qua par est, reverentia suscipiant. »

4º De Libris memorialibus administrationis Sacramentorum et Parochialium functionum

Q. 19. *Quinam Libri præscribuntur a Rituali ad memoriam administrationis Sacramentorum et Parochialium functionum ? Quid pro eorum usu est advertendum ?*

R. I. « Quisquis Sacramenta administrare tenetur, habeat libros necessarios ad officium suum pertinentes, eosque præsertim, in quibus variarum parochialium functionum notæ ad futuram rei memoriam describuntur, ut ad finem hujus Ritualis habetur. »

In fine Ritualis Libri sequentes præscribuntur :
1º Liber Baptizatorum ; 2º Liber Confirmatorum ;
3º Liber Matrimoniorum ; 4º Liber status animarum ;
5º Liber Defunctorum.

II. Pro eorum usu advertendum est, summam a Sacerdotibus adhibendam esse diligentiam, ut in his Libris omnia accurate et distincte notentur, ne minimus error irrepât ; et ut conficiantur ex optima charta, ac solide cum corio religentur.

Q. 20. *Paucis describe Libros Baptizatorum, Confirmatorum, Matrimoniorum, status animarum, et Defunctorum.*

R. I. Liber Baptizatorum. In eo pro quocumque Baptismo collato inscribi debent :

« I. Dies, mensis et annus collati Baptismi, et tem-

pus nativitatis infantis ; 2. Nomen et prænomen illius ; 3. Nomina et prænomena patris et matris, locus nativitatis eorum, et nomen parochiæ in qua matrimonio juncti sunt ; 4. Nomina et prænomena susceptorum, etiam qui procuratorio nomine suscipiunt ; 5. Chirographus baptizantis. »

« Codex baptismalis sub sera custodiri debet, nec cuiquam permittendum, ut foras efferatur, aut meræ curiositatis gratia pervolvatur. » (Stat. diœc. n. 229.)

Formam sequentem describendi Baptizatos dat Rituale :

Anno Domini... die... mensis... ego N. Parochus hujus Ecclesiæ S. N., civitatis vel loci N., baptizavi infantem natum vel natam die... ex N. et N. conjugibus hujus Parochiæ, vel Parochiæ S. N., et ex tali patria et familia, cui impositum est nomen N. Patrini fuerunt N., filius N., ex Parochia seu loco N., et N. conjux N., filia N., ex Parochia seu loco N.

Si infans non fuerit ex legitimo matrimonio natus, nomen saltem alterius parentis, de quo constat, scribatur (omnis tamen infamiæ vitetur occasio) : si vero de neutro constat, ita scribatur : *Baptizavi infantem, cujus parentes ignorantur, natum die, etc., ut supra.*

Si expositus sit infans, exprimatur quo die, ubi, et a quo repertus, et quot dierum verisimiliter sit ; et baptizetur sub conditione, si ignoratur fuisse baptizatum.

Si infans domi ob imminens mortis periculum baptizatus sit, tunc ita scribatur :

Anno... die.... mensis.... natus est N., filius N. et N. conjugum, etc., ut supra : quem ob imminens mortis periculum, in domo rite baptizavit N. obstetrix probata, vel N., filius N., ut mihi retulit N.

Si supervixerit infans, et ei adhibitæ sint in Ecclesia sacræ cæremoniæ, ita addatur :

Die ejusdem mensis ad Ecclesiam portatus est infans prædictus, ipsique ego Parochus sacras cæremonias et preces adhibui, et N. nomen imposui.

Si forte non Parochus, sed alius baptizaverit, id exprimatur.

Si fuerit baptizatus sub conditione : *Si non es baptizatus, etc., id pariter exprimatur.*

2. Liber Confirmatorum. Formam describendi Confirmatos sequentem dat Rituale :

Anno... die... mensis... qui fuit dies..., N., filius N. et N. conjugum, vel N., filia N. (et si fuerit nupta, addatur uxor N.), Sacramentum Confirmationis accepit a Reverendissimo D. N., Episcopo N., in Ecclesia S. N., civitatis N. vel loci N. Compater fuit N., filius N., Parochiæ S. N., civitatis vel loci N.

Marium descriptio in una pagina, seu prima facie folii ; feminarum vero in altera sejunctim notetur.

Si Confirmatus non constet, an ex legitimo Matrimonio genitus sit, vel parentes ignorentur, servetur quod in libro Baptizatorum præscriptum est.

3. Liber Matrimoniorum. Juxta legem Tridentinam, « habeat parochus librum, in quo conjugum et testium nomina, diemque et locum contracti matrimonii describat, quem diligenter apud se custodiat. » (Stat. diœc. n. 309.)

Formam describendi conjugatos in dicto libro sequentem dat Rituale :

Anno... die... mensis..., Denuntiationibus præmissis tribus continuis diebus festivis, quarum prima die..., secunda die..., tertia die..., inter Missæ parochialis solemnities habita est, nulloque legitimo impedimento detecto, ego N., Rector hujus Ecclesiæ parochialis N., civitatis vel loci N., filium N., parochiæ S. N.; et N., filiam N. seu relictam quondam N. (si fuerit vidua), hujus seu parochiæ S. N., in Ecclesia N. interrogavi, eorumque mutuo consensu habito, solemniter per verba de præsentis Matrimonio conjunxi ; præsentibus testibus notis N., filio N. qui habitat in parochia S. N., et N. filio N. etc., et N. filio N. etc. Postea eis ex ritu S. Matris Ecclesiæ (si tamen nuptias benedixerit), in Missæ celebratione benedixi.

Denuntiationum formæ pro diversis casibus extraordinariis videantur in fine Ritualis.

4. Liber status animarum. De eo notat Rituale :

Familia quæque distincte in libro notetur, intervallo relicto ab unaquaque ad alteram subsequentem, in quo singillatim scribantur nomen, cognomen, ætas singulorum, qui ex familia sunt, vel tamquam advenæ in ea vivunt.

Qui vero ad sacram Communionem admissi sunt, hoc signum in margine e contra habeant : C.

Qui Sacramento Confirmationis sunt muniti, hoc signum habeant : Chr.

Qui ad alium locum habitandum accesserint, eorum nomina subducta linea notentur.

Hac igitur ratione fiat, videlicet :

Anno... die... mensis... in via, seu platea, vel pago, in propriis ædibus Pauli N., vel in ædibus N. a Paulo conductis, habitant :

Chr. Paulus N., Petri filius, annorum, etc.

Chr. Apollonia ejus uxor, filia Jacobi N., annorum, etc.

C. Dominicus eorum filius, annorum, etc.

C. Lucia eorum filia, annorum, etc.

C. Chr. Antonius, filius N., famulus, annorum, etc.

C. Catharina N., filia N., ancilla, annorum, etc.

Martinus, filius N., annorum, etc.

5. Liber Defunctorum. In eo describitur a parocho, quis, et quæ, et cui Sacramenta ministraverit, quando quis mortuus fuerit, et ubi sepultus.

Formam sequentem describendi Defunctos dat Rituale :

Anno... die... mensis... N., filius, vel filia N., ex loco N., ætatis N. (si hæc sciri possunt), in domo N., in communionem S. Matris Ecclesiæ animam Deo reddidit ; cujus corpus die... sepultum est in Ecclesia S. N. ; mihi N., vel N. Confessario probato, confessus die..., sanctissimoque Viatico refectus die..., et sacri Olei unctione roboratus per me, die... etc.

TITULUS II

De Sacramento Baptismi

Conspectus materiæ. Præter Instructionem præliminarem de Sacramento Baptismi rite administrando, præcipue sequentia traduntur in hoc Titulo :

- 1° Ordo Baptismi parvulorum.
- 2° Instructio, et ordo Baptismi adulatorum.
- 3° Ordo supplendi omissa super infantem baptizatum.
- 4° Ordo supplendi omissa super baptizatum adultum.
- 5° Ritus servandus cum Episcopo baptizat.
- 6° Benedictio Fontis Baptismi extra Sabbatum Paschæ et Pentecostes.

CAPUT I

DE SACRAMENTO BAPTISMI RITE ADMINISTRANDO

In Instructione præliminari Ritualis varia pertractantur, quæ sequens schema exhibet :

ARTICULUS I. De necessitate Baptismi, et diligentia adhibenda in ejus ministerio.

ARTICULUS II. De necessariis ad Baptismum ministrandum.

- § 1. De materia remota.
- § 2. De forma.
- § 3. De materia proxima.
- § 4. De Ministro.

ARTICULUS III. Quæstiones practicæ de baptizandis parvulis.

- § 1. De opportuna ad ecclesiam delatione infantis pro Baptismo.
- § 2. De Baptismo infantis in utero.
- § 3. De Baptismo foetus.
- § 4. De Baptismo pueri inventi.
- § 5. De Baptismo monstri.

ARTICULUS IV. De Solemnitatibus accessoriiis in collatione Baptismi solemnibus.

- § 1. De Patrinis.
- § 2. De tempore administrandi Baptismum.
- § 3. De loco administrandi Baptismum.
- § 4. De Sacrorum Oleorum qualitatibus et asservatione, et de Sale.
- § 5. De præparatione ad ministrandum.

ARTICULUS I

De necessitate Baptismi, et de diligentia
adhibenda in ejus ministerio

Q. 21. *Quid dicit Rituale de necessitate Baptismi, et consequenter de diligentia adhibenda in Baptismi administratione ac susceptione?*

R. « Sacrum Baptisma, christianæ religionis et æternæ vitæ janua, quod inter alia novæ Legis Sacramenta a Christo instituta primum tenet locum, cunctis ad salutem necessarium esse, ipsa Veritas testatur illis verbis : *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* (Joan. 3.) Itaque summa ad illud opportune, riteque administrandum ac suscipiendum diligentia adhibenda est. »

« Cum autem ad hoc Sacramentum conferendum alia sint de jure divino absolute necessaria, ut materia, forma, minister ; alia ad illius solemnitatem pertineant, ut ritus, ac cæremoniæ, quas ex Apostolica et antiquissima traditione acceptas et approbatas, nisi necessitatis causa, omittere non licet ; de iis aliqua præmonenda sunt, ut sacrum hoc ministerium rite et sancte peragatur. »

ARTICULUS II

De necessariis ad Baptismum
ministrandum

§ I. De materia remota Baptismi

Cfr. Theologia ad usum Seminarii Mechliniensis, Tractatus de Sacramento Baptismi, n° 3 et 4.

Q. 22. *Quænam est materia valida Baptismi?*

R. « Primum intelligat Parochus, cum hujus Sacramenti materia sit aqua vera ac naturalis, nullum alium liquorem ad id adhiberi posse. »

Q. 23. *Quænam est materia licita Baptismi sollemnis?*

R. « Aqua vero sollemnis Baptismi sit eo anno bene-

22 (Q. 24-26) De materia Baptismi

dicta in Sabbato sancto Paschatis, vel Sabbato Pentecostes, quæ in fonte mundo nitida et pura diligenter conservetur. » Veterem hanc esse Ecclesiæ consuetudinem, ut aqua hujusmodi solemni ritu consecratur, huncque ritum inter traditiones Apostolicas esse recensendum, ex SS. Patrum testimoniis comprobant auctores.

NOTA. In Ecclesiis ubi est Fons baptismalis, Benedictio sollemnis aquæ bis per annum fieri debet, nempe in Sabbato Sancto et in Vigilia Pentecostes ; et non sufficit Fontis baptismalis Benedictionem semel tantum per annum, Sabbato nimirum ante Resurrectionem Domini peragere, sed debet iterari etiam Sabbato ante Pentecosten ; et hoc etsi nullus in Fonte Sabbato Sancto præcedenti benedicto baptizatus fuisset. Oppositam consuetudinem, velut abusum et Rubricis contrariam, esse eliminandam mandavit S. Rituum Congregatio. (Decret. 7 Decembris 1844, n. 2878, antiq. 4993.)

Q. 24. *Quænam est materia licita Baptismi privatim in necessitate administrati ?*

R. Si Sacerdos vel Diaconus privatim baptizat, materia licita Baptismi est aqua baptismalis e Fonte delata, nisi necessitas urgeat ; si Clericus Diacono inferior vel laicus baptizat, est aqua simplex, seu communis ; vel melius, si haberi potest, aqua benedicta desumpta ex Fonte ante admixtionem SS. Oleorum, quam secum afferunt fideles occasione sollemnis benedictionis Fontis Baptismalis ; aut saltem aqua benedicta pro asperzione fidelium.

Q. 25. *Quid faciendum est de aqua baptismali quæ in Fonte superest, quando nova benedicenda est ?*

R. « Hæc, quando nova benedicenda est, in Ecclesiæ, vel potius Baptisterii sacrarium effundatur. » Fons ipse in casu debet lavari et mundari, et in ipsum nitidum debet aqua recens et munda infundi.

Q. 26. *Quid faciendum est, A) quando aqua baptismalis tam imminuta est, ut minus sufficere videatur ; B) quando corrupta est aut quovis modo deficit ?*

R. A) « Si aqua benedicta tam imminuta sit ut minus sufficere videatur, alia non benedicta admisceri potest, **in minori tamen quantitate.** »

B) « Si vero corrupta fuerit, aut effluxerit, aut quovis modo defecerit, Parochus in fontem bene mundatum ac nitidum, recentem aquam infundat, eamque benedicat ex formula, quæ infra præscribitur. »

Ad dubium propositum de Baptismo collato cum aqua benedicta, quæ tamen ob climatis intemperiem foetida evaserat, S. Congregatio Inquisitionis, die 17 Aprilis 1839, respondit : « Baptismos collatos cum aqua corrupta fuisse validos quamvis illicitos extra casum necessitatis; et in casu necessitatis præferendam aquam naturalem : sed providendum renovationi aquæ fontis baptismalis juxta Rituale Romanum. »

Q. 27. Quid fieri potest, si aqua congelata, aut nimium frigida est ?

R. « Si aqua congelata sit, curetur, ut liquefiat : sin autem ex parte congelata sit, aut nimium frigida, poterit parum aquæ naturalis non benedictæ calefacere, et admiscere aquæ baptismali in vasculo ad id parato, et ea tepefacta ad baptizandum uti, ne noceat infantulo. »

Q. 28. Quænam est significatio materiæ Baptismi ?

R. Aqua indicat naturam et significat effectum Baptismi. Nam 1° sicut « aqua sordes abluit ; ita etiam Baptismi vim atque efficientiam, quo peccatorum maculæ eluuntur, optime demonstrat. — 2° Quemadmodum aqua refrigerandis corporibus aptissima est ; sic Baptismo cupiditatum ardor magna ex parte restinguitur. » — « Quod si quis scire cupiat, quanam ratione tanta et tam divina virtus a Domino aquis tributa sit ; id quidem humanam intelligentiam superat. Hoc vero satis percipi a nobis potest, Baptismo a Domino suscepto, sanctissimi et purissimi ejus corporis tactu aquam ad Baptismi salutarem usum consecratam esse. » (*Catechismus Concilii Tridentini, Pars II, Cap. II, Tit. X et XX.*)

§ 2. De forma Baptismi

Cfr. Theologiæ Tractatus, n° 9, 10, 34 et 35.

Q. 29. *Quænam est forma Baptismi ; et quid de ea est notandum ?*

R. « Quoniam Baptismi forma his verbis expressa : *Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti*, omnino necessaria est, ideo eam nullo modo licet mutare, sed eadem verba uno et eodem tempore, quo fit ablutio, pronuntianda sunt. »

Inferes magna utendum esse cautela, ut devote cum diligentia verba pronuntientur, debitum servetur tempus aquam effundendi verbaque proferendi, ne quid irreverenter agatur in Sacramentum, et ut omne periculum nullitatis vitetur.

« Latinus Presbyter latina forma semper utatur. »

Notandum, vocem *Amen* non esse addendam in fine formæ Baptismi ; S. Rituum Congregatio dubio hac de re proposito respondit, strictim in casu servandum esse Rituale Romanum. (Decret. 9 Junii 1853, n. 3014, antiq. 5188, ad 2.)

Q. 30. *Quænam est forma conditionalis in casu Baptismi dubie collati ?*

R. « Cum Baptismum iterare nullo modo liceat, si quis sub conditione (de quo infra) sit baptizandus, ea conditio explicanda est hoc modo : *Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris etc.* »

Q. 31. *Quid notat Rituale de usu formæ conditionalis ?*

R. « Hac tamen condicionali forma non passim aut leviter uti licet, sed prudenter ; et ubi, re diligenter pervestigata, probabilis subest dubitatio, infantem non fuisse baptizatum. »

« Qua in re, ait Catechismus Concilii Tridentini (Pars II, Cap. II, Tit. LVII), diligenter a Pastoribus aliqua providenda sunt, in quibus non sine maxima Sacramenti injuria peccatur. Neque enim desunt, qui nullum scelus admitti posse arbitrentur, si quemvis sine delectu cum adjunctione illa baptizent : quod quidem sine sacrilegio facere non possunt ; et eam ma-

culam suscipiunt, quam divinarum rerum Scriptores Irregularitatem vocant. Absque dubitatione enim numquam fas est etiam cum adjunctione Baptismum alicui iterum administrare. »

Q. 32. *Da regulas hac de re in Statutis diæcesanis præscriptas.*

R. « Si infans, qui ad solemne Baptisma defertur, domi ob necessitatem a laico baptizatus fuerit, hac sola de causa minime licet sacram ablutionem etiam sub conditione repetere, cum certum sit, Baptismum a laico valide conferri posse ; sed casus cum circumstantiis diligenter considerandus est. Et quidem, (1°) si certo constet, omnia essentialia fuisse abhibita, cæremoniæ unice supplendæ sunt. (2°) Si e contra certo constet, aliquid essentialie fuisse omissum, Baptismus absolute conferendus est, non secus ac si nihil actum fuisset. (3°) Si vero prudens dubitatio adsit, an omnia essentialia fuerint adhibita, ad Sacramenti administrationem sub solitis precibus et cæremoniis procedi debet, et formæ adjecta conditione : *Si non es baptizatus, ego te baptizo, etc.* » (Stat. diæc. n. 222.)

Diligens examen igitur instituendum est circa materiam, circa ablutionem, circa formam ejusque debito tempore et modo prolationem ; imo attendenda est qualitas personæ quæ baptizavit, id est, ejus peritia, ejusque probitas animique sedatio.

§ 3. De materia proxima Baptismi

Cfr. Theologiæ Tractatus, n° 5, 6 et 7.

Q. 33. *Quænam est materia proxima Baptismi ?*

R. Est materiæ remotæ, scilicet aquæ, applicatio, seu ipsa ablutio corporalis.

Q. 34. *Quibus modis fieri potest ablutio corporalis ? — Explica.*

R. Tribus modis : aut per **immersionem** ; — aut per **infusionem** ; — aut per **aspersionem aquæ**.

1° Baptismus per **immersionem** confertur mergendo caput vel totum corpus baptizandi in aquam ; ab hoc usu Baptismus nomen tenet : etenim vox græca

Βαπτίζειν significat intingere, immergere, Βαπτισμὸς intinctio, immersio.

A prima usque Ecclesiæ ætate per tredecim priora sæcula Baptismum per immersionem regulariter collatum fuisse constat, huncque haberi sua adhuc ætate communiorem usum testatur S. Thomas. (Pars III, Q. 66, art. 7.)

2º Attamen antiquitus conferebatur in extraordinariis casibus etiam **infusione**, scilicet effundendo aquam super caput baptizandi, quo tantum modo poterant baptizari, ex. gr., in carceribus constituti, infirmi graviter decumbentes.

3º Sed et non raro tanta adfuit baptizandorum multitudo, ut Baptismus eis fere non aliter, quam per **aspersione**m, seu defluentium guttarum aquæ projectionem, posset conferri.

« Ex his autem ritibus quicumque servetur, Baptismus vere perfici credendum est. Aqua enim in Baptismo adhibetur ad significandam animæ ablutionem, quam efficit. Ablutio autem non magis fit, cum aliquis aqua mergitur, quod diu a primis temporibus in Ecclesia observatum animadvertimus; quam vel aquæ effusione, quod nunc in frequenti usu positum videmus: vel aspersione, quemadmodum a Petro factum esse colligitur (*Actus Apostolorum*, Cap. II, §. 41), cum uno die tria millia hominum ad fidei veritatem traduxit, et baptizavit. » (*Catechismus Concilii Tridentini*, Pars II, Cap. II, Tit. XVII.)

Inde demum a sæculo decimo tertio ritus infusionis, multo commodior, sola consuetudine sensim ita invaluit, ut in Ecclesia Latina jampridem fere ille tantum vigeat.

Immersio et infusio magis ab Ecclesia approbantur, easque solas retinendas esse, pro Ecclesiarum consuetudine, dicit Rituale.

Notare juvat Decretum S. Romanæ Universalis Inquisitionis, 14-16 Decembris 1898, circa validitatem Baptismi collati per modum unctionis in fronte: Expositum fuit aliquem Sacerdotem parochum a pluribus annis Baptismum pueris contulisse non per ablutionem, sed per modum unctionis in fronte cum pollice

in aqua baptismali madefacto ; impossibile dictu quot pueri, et a quonam tempore sic fuerint baptizati : multi jam adulti : multi ad alias regiones profecti : multi jam mortui. Responsum a S. Congregatione fuit : Curandum ut iterum baptizentur privatim, sub conditione, adhibita sola materia cum forma, absque cæremoniis ; et ad mentem. — Mens est ut excitetur speciatim attentio Episcopi circa modo exposito Baptizatos, qui postea fuerint ad Ordines Sacros promoti.

Q. 35. Indica quinque conditiones a Rituali requisitas pro debita aquæ infusione.

R. « (1º) Trina ablutione (2º) caput baptizandi perfundatur, vel immergatur (3º) in modum crucis, (4º) uno et eodem tempore, quo verba proferuntur, et (5º) idem sit aquam adhibens et verba pronuntians. »

Q. 36. In qua capitis parte debet fieri aquæ infusio ?

R. Abluitur caput, in quo omnes tum interiores tum externi sensus vigent. Infusio vero, secundum Ecclesiæ praxim, fit in vertice capitis, ita ut aqua tractu quodam successivo e vertice per frontem defluat.

Q. 37. Quid faciendum si infans multum crinitus baptizandus est ?

R. Si infans jam densos et ab obstetrice non sollicitè purgatos sed quadam quasi pinguedine perfusos capillos habeat, per quos aqua baptismalis ad cutem verticis penetrare nequeat, Sacerdos digitis sinistræ manus cæsariem aliquantulum discriminabit, dum dextera infundit aquam magis versus et super frontem.

Q. 38. Quomodo Sacerdos distribuet tres ablutiones sub forma ?

R. Effundens aquam, ad primæ crucis lineam rectam dicit : **N. Ego te baptizo**, ad lineam transversam : **in nomine Patris** ; — ad secundæ crucis lineam rectam dicit : **et**, ad lineam transversam : **Filii** ; — ad tertiæ crucis lineam rectam dicit : **et Spiritus**, ad lineam transversam : **sancti**.

Q. 39. Ubinam effundi debet aqua quæ in Baptismi collatione ex capite infantis defluit ?

R. « Ubi vero Baptismus fit per infusionem aquæ, cavendum est, ne aqua ex infantis capite in fontem, sed vel in sacrarium Baptisterii prope ipsum fontem exstructum defluat, aut in aliquo vase ad hunc usum parato recepta, in ipsius Baptisterii, vel in Ecclesiæ sacrarium effundatur. » Non enim decet, quod aqua qua unus baptizatus sit, alter baptizetur, quia hoc pacto aqua potest fieri immunda per contactum : ideoque infusio facienda est, non supra fontem consecratum, sed super vas ad id paratum, quod a ministro tenetur, vel super piscinam juxta vel prope ipsum fontem constructam.

Q. 40. *Quænam est significatio hujusmodi ablutionis ?*

R. Ista trina mersione et subsequenti mox eductione significatur Sepultura Christi et post triduum Resurrectio ; sicut et vicissim per Mortem ac Resurrectionem Christi mors nostra spiritualis et in Baptismo resurrectio pulcherrime adumbratur, dicente Apostolo (*Epistola ad Romanos*, Cap. VI, §. 4) : « Conseputi enim sumus cum Illo per baptismum in mortem : ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate vitæ ambulemus. »

§ 4. De ministro Baptismi

Cfr. Theologiæ Tractatus, n° 12 et 13.

Q. 41. *Quænam olim erant solemnisi Baptismi ministri ?*

R. Episcopis et Presbyteris datum est, ut jure suo, non extraordinaria aliqua potestate munus baptizandi exerceant. Primis Ecclesiæ sæculis soli Episcopi certis anni diebus solenni cæremonia Baptismum administrabant, quibus diebus Presbyteri non poterant sine venia Episcopi baptizare. Cujus disciplinæ exstant varia testimonia octo primorum sæculorum. Ex quo tamen lapsu temporis, aucto Christianorum numero, Presbyteri tamquam Rectores ecclesiarum seu Parochi constituti fuerunt, isti jus suum baptizandi indefinite exercuerunt.

Diaconi etiam fuerunt inde ab initio Ecclesiæ Baptismi solemnisi ministri, sed extraordinarii tantum,

quibus id licebat ex Episcopi aut Presbyteri delegatione seu commissione in necessitate tantum tribuenda.

Q. 42. *Quinam indicatur a Rituali legitimus Baptismi sollemnis minister ?*

R. « Legitimus quidem Baptismi minister est Parochus, vel alius Sacerdos a Parocho, vel ab Ordinario loci delegatus. »

NOTA. In aliqua vera necessitate Diaconus tamquam minister sollemnitatis extraordinarius licite baptizare potest ex commissione Episcopi, vel Parochi dum ad Episcopum facile recurri non potest. Pro casu animadvertendum est sequens S. Rituum Congregationis Decretum : Ad dubium : « Quum aliquando necessitas exigat ut Diaconis committatur sollemnis Baptismi administratio, quæritur : Potestne Diaconus salem benedicere et aquam ? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Negative. » (Decret. 10 Februarii 1888, n. 3684.)

Q. 43. *Quinam possunt in necessitate baptizare ; et quis ordo servandus est inter ministros necessitatis ?*

R. « Quoties infans, aut adultus versatur in vitæ periculo, potest sine sollemnitate a quocumque baptizari, in qualibet lingua, sive clerico, sive laico etiam excommunicato, sive fidei, sive infidei, sive catholico, sive hæretico, sive viro, sive femina, servata tamen forma et intentione Ecclesiæ. »

« Sed si adsit Sacerdos, Diacono præferatur, Diaconus Subdiacono, Clericus Laico, et vir feminæ, nisi pudoris gratia deceat feminam potius, quam virum baptizare infantem non omnino editum, vel nisi melius femina sciret formam et modum baptizandi. Quapropter curare debet Parochus, ut fideles, præsertim obstetrices, rectum baptizandi ritum probe teneant et servent. »

« Pater aut mater propriam prolem baptizare non debent, præterquam in mortis periculo, quando alius non reperitur, qui baptizet ; neque tunc ullam contrahunt cognationem, quæ matrimonii usum impediat. »

In his, ait Catechismus Concilii Tridentini (Pars II,

Cap. II, Tit. XXIII), « profecto summam Domini nostri bonitatem et sapientiam licet admirari. Nam cum hoc Sacramentum necessario ab omnibus percipiendum sit : quemadmodum aquam ejus materiam instituit, qua nihil magis commune esse potest ; sic etiam neminem ab ejus administratione excludi voluit. »

ARTICULUS III

Quæstiones practicæ de baptizandis parvulis

§ 1. De opportuna delatione infantis ad ecclesiam pro Baptismo

Cfr. Theologiæ Tractatus, n° 28.

Q. 44. *Quid statuit Rituale de tempore et modo deferendi natos infantes ad ecclesiam pro suscipiendo Baptismo ?*

R. « Opportune Parochus hortetur eos, ad quos ea cura pertinet, ut natos infantes, sive baptizandos, sive baptizatos, quamprimum fieri poterit, et qua decet Christiana modestia sine pompæ vanitate deferant ad Ecclesiam, ne illis Sacramentum tantopere necessarium nimium differatur, cum periculo salutis, et ut iis, qui ex necessitate privatim baptizati sunt, consuetæ cæremoniæ, ritusque suppleantur, omissa forma et ablutione. »

§ 2. De Baptismo infantis in utero

Cfr. Theologiæ Tractatus, n. 23.

Q. 45. *Quænam cura, juxta Statuta diocesana, incumbit Parochis circa Baptismum qui ob necessitatem infantibus confertur ?*

R. « Parochi omnem solertiam curamque impendere debent, ut personæ quæ artem obstetriciam exercent, et aliæ quæ Baptismi Sacramentum sæpe conferunt, iis omnibus satis imbutæ sint, ut ait Benedictus XIV (*Institutiones ecclesiasticæ*, VIII, n. 2), quæ ad rem bene gerendam necessario requiruntur. Eas etiam præmuniunt contra gravem abusum semper assecurandi, ut dicitur, infantes. » (Stat. dioc. n° 224.)

Q. 46. *Quænam est forma si Baptismus confertur infanti : — A) qui in utero materno baptizatur ; — B) qui caput emisit ; — C) qui aliud membrum emisit, quod vitalem indicat motum ?*

R. A) Si es capax, ego te baptizo etc. ; — B) Ego te baptizo etc. ; — C) Si es capax, ego te baptizo etc.

Q. 47. *An infans ita baptizatus, si natus vixerit, erit iterum sub conditione baptizandus ?*

R. In primo casu, cum baptismus collatus fuit infanti in utero materno, infans post ortum erit iterum sub conditione baptizandus, etiamsi in utero supra verticem fuisset baptizatus, ut declaravit S. Congregatio Concilii Tridentini, 12 Julii 1794. Idque observabitur, etiamsi in aliquo casu particulari medicus vere peritus et probus testetur, per methodum longe perfectiorem, quæ nunc adhibetur, aquam sine dubio caput infantis in utero attigisse. (Eadem S. Congregatio, 16 Martii 1897. Cfr. *Nouvelle Revue théologique*, XXIX, 1897, pag. 311.)

In secundo casu, cum infans caput emisit et, imminente mortis periculo, in capite baptizatus fuit, si postea vivus evaserit, non erit iterum baptizandus.

In tertio casu, cum baptizatus fuit in alio membro quod vitalem indicet motum, si natus vixerit, sub conditione erit baptizandus.

Tenor hujus conditionis est : Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris etc.

Q. 48. *Quænam est forma, cum baptizatur infans, de cujus vita dubitatur ?*

R. Si vivis, ego te baptizo etc.

§ 3. De Baptismo fœtus

Cfr. Theologicæ Tractatus, n° 25.

Q. 49. *Quænam est forma pro baptizando fœtu abortivo ?*

R. 1° Fœtus, qui habet formam humanam et dat signum vitæ, baptizandus est absolute.

2° Fœtus secundinis circumcinctus, prius in superficie secundinarum baptizandus est sub conditione : Si

32 (Q. 50. 51) De baptizandis parvulis

es capax ; deinde remotis secundinis iterum baptizetur sub conditione : **Si non es baptizatus.**

3° Fœtus abortivus qui humanus embryo esse videtur, baptizetur sub conditione : **Si es capax ;** et si sensibili motu caret, sub conditione : **Si es capax et vivis.**

In hujusmodi fœtus baptismo curandum est, ut non immotus teneatur in aqua immota, sed ut ablutio fiat, dum forma pronuntiatur, vel cum aquæ motu circa fœtum, vel immersione fœtus in aquam.

§ 4. De Baptismo pueri inventi

Cfr. Theologiæ Tractatus, n° 36.

Q. 50. *Quid præscribitur in Statutis de baptizandis pueris expositis et inventis ?*

R. « Pueri expositi et inventi sub conditione baptizandi sunt, etiamsi sal sit appositum, aut schedula apud puerum reperta testetur, Baptismum ei administratum fuisse ; nisi persona a qua schedula conscripta est, noscatur et fidem mereatur, aut constet aliunde, Baptisma valide fuisse collatum. » (Stat. diœc. n. 223.)

§ 5. De Baptismo monstri

Cfr. Theologiæ Tractatus, n° 26.

Q. 51. *Quomodo Baptismus conferendus est monstro : — A) in quo certum est duas esse personas ? Ex quibusnam id discerni potest ? — B) de quo dubium est, una ne, aut plures sint personæ ?*

R. A) **Monstrum** « de quo dubium est, una ne, aut plures sint personæ, non baptizetur, donec id discernatur ; discerni autem potest, si habeat unum vel plura capita, unum vel plura pectora ; tunc enim totidem erunt corda et animæ, hominesque distincti, et eo casu singuli seorsum sunt baptizandi, unicuique dicendo : *Ego te baptizo etc.* Si vero periculum mortis immineat, tempusque non suppetat, ut singuli separatim baptizentur, poterit minister singulorum capitibus aquam infundens omnes simul baptizare, dicendo : *Ego vos baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.* Quam tamen formam in iis solum, et in aliis similibus mortis periculis, ad plures simul baptizandos, et ubi tempus

non patitur, ut singuli separatim baptizentur, alias numquam, licet adhibere. »

B) « Quando vero non est certum in monstro esse duas personas, ut quia duo capita et duo pectora non habet distincta ; tunc debet primum unus absolute baptizari, et postea alter sub conditione, hoc modo : *Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.* »

ARTICULUS IV

De solemnitatibus accessoriis in collatione Baptismi solemnitis

§ 1. De Patrinis

Cfr. Theologiæ Tractatus, nn. 41 et 42.

Q. 52. *Quid decrevit Concilium Tridentinum de Patrinorum numero ?*

R. « Patrinus unus tantum, sive vir, sive mulier, vel ad summum unus et una adhibeantur, ex decreto Concilii Tridentini ; sed simul non admittantur duo viri, aut duæ mulieres, neque baptizandi pater, aut mater. »

NOTA. Si unus Patrinus adhibetur, perinde est cujus sit sexus, « sive vir, sive mulier » ; unde pro parvulo Matrina tantum, aut pro parvula Patrinus tantum admitti potest. Generatim unus et una officium Patrini et Matrinæ pro parvulo vel pro parvula adimplent.

Q. 53. *Quasnam qualitates Patrinos habere maxime convenit ? Quæ sunt eorum officia ?*

R. « Hos autem Patrinos saltem in ætate pubertatis, ac Sacramento Confirmationis consignatos esse maxime convenit. »

Patrinus quasi pater est, et spiritali generationi inservit quæ per Baptisma recipitur. Hæc enim generationi carnali quodammodo assimilatur, et sicut parvulus nuper natus indiget nutrice et pædagogo, ita in regeneratione Baptismi requiritur qui fungatur vice nutricis et pædagogi. Ejus proinde, qui *susceptor* appel-

latur, *fidejussor, sponsor, compater, etc.*, officia sunt : infantem in templo præsentare baptizandum, in sacro Fonte suscipere, pro ipso respondere, vel si adultus est baptizandus, responsa suggerere ; ejus si opus est curam habere, eumque in fide et moribus instruere. (Cfr. *Ephemerides liturgicæ*, VI, 1892, pag. 182.)

Q. 54. *Quinam non sunt ad munus Patrini adhibendi ?*

R. « Sciunt præterea Parochi, ad hoc munus non esse admittendos infideles, aut hæreticos, non publice excommunicatos, aut interdictos, non publice criminosos, aut infames, nec præterea qui sana mente non sunt, neque qui ignorant rudimenta fidei. Hæc enim Patrini spirituales filios suos, quos de Baptismi fonte susceperint, ubi opus fuerit, opportune docere tenentur. »

Quoad hæreticos respondit S. Congregatio R. et U. Inquisitionis, non licere hæreticum admittere ad munus patrini, etiamsi ex ejus rejectione gravia damna imminere videantur, « et præstare ut Baptismus conferatur sine patrino, si aliter fieri non possit. » (Decret. 3 Maji 1893; cfr. *Acta Sanctæ Sedis*, XXVI, 1894, pag. 448.) Decrevit etiam eadem S. Congregatio absolute non licere catholicis, nec per se nec per alios, fungi officio patrini in Baptismis quæ hæreticorum filiis ab hæreticis ministrantur. (Decret. 10 Maji 1770.)

« Præterea ad hoc etiam admitti non debent Monachi, vel Sanctimoniales, neque alii cujusvis Ordinis Regulares a sæculo segregati. »

Placet referre sequens Decretum S. Rituum Congregationis : Ad dubium propositum a Præfecto Apostolico Bengalæ Centralis : « Interdum accidit quod desint Patrini pro Baptismo solemnem vel Confirmationem, sed tantummodo præsto sint Moniales (Sorores Caritatis). Quæritur : Num in hujusmodi casu expediat conferre ea Sacramenta sine Patrinis ; an potius ut Moniales adhibeantur uti Matrinx in utroque Sacramento pro fœminis ? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Negative, ad primam partem ; Affirmative, ad secundam. » (Decret. 15 Februarii 1887, n. 3670, antiq. 5978, ad 2.)

NOTA. Sacerdos baptizans potest simul esse Patri-nus ; sed in casu alicui delegato committere debet munus respondendi et infantem tangendi.

De tempore administrandi Baptismum (Q. 55-57) 35

Q. 55. *Quinam juxta Statuta diœcesana censeri etiam debent inter publice criminosos ?*

R. « Inter publice criminosos, quos Rituale Romanum a patrini munere repellit, censeri debent qui impletis dumtaxat formis civilibus maritaliter vivunt. » (Stat. diœc. n. 225.)

Q. 56. *Quid faciendum est si inopinato indignus aliquis se ad Patrini munus præsentet ?*

R. Quantum fieri potest, de debitis qualitatibus Patrinatorum inquirendum est ante Baptismi collationem, seu quando annuntiatur Baptismus ; sed « si indignus se inopinato ad patrini munus præsentet, Sacerdos ipsi urbanis et suavis verbis significabit, leges Ecclesiæ non permittere, ut admittatur. Facile tamen sinet, ut ceu testis assistat, tuncque infantem cum uno vel cum una baptizabit. » (Stat. diœc. n. 226.)

§ 2. De tempore administrandi Baptismum

Q. 57. *Quænam erat antiqua disciplina de tempore administrandi Baptismum ? Quid de ea hodieum superest ?*

R. I. « Quamvis Baptismus quovis tempore, etiam interdicti, et cessationis a Divinis, præsertim si urgeat necessitas, conferri possit ; » Ecclesia non consueverat Sacramentum Baptismi adultis, qui ab infidelibus oriabantur, statim tribuere, sed ad certum tempus differendum esse constituerat. « Duo potissimum ex antiquissimo Ecclesiæ ritu sacri sunt dies, in quibus solemnî cæremonia hoc Sacramentum administrari maxime convenit : nempe Sabbatum sanctum Paschæ, et Sabbatum Pentecostes ; » Vigilia Paschatis, qua fit commemoratio Sepulturæ et Resurrectionis Domini, quia per Baptismum sepelimur cum Christo, et resurgimus in novitatem vitæ ; — Vigilia Pentecostes, qua incipit celebrari solemnitas Spiritus sancti, quia lex Baptismi hoc festo solemniter promulgata est, et Apostoli ipsi tria millia hominum baptizarunt.

Hæc disciplina eousque duravit, dum non jam amplius, vel certe pauci tantum aderant adulti baptizandi ; cessavit generatim sæculo nono.

36 (Q. 58) De tempore administrandi Baptismum

II. Ejus vestigium remanet, quod Fons baptismalis hodieum Sabbato sancto et in Vigilia Pentecostes solemniter benedicitur; quod infra hebdomadam Paschatis et Pentecostes pro renatis Fonte Baptismatis preces speciales funduntur in Canone Missæ, et Baptismi celebratio sæpius innuitur in propriis Missis. — Imo Rituale docet, quod hunc « ritum, quatenus fieri commode potest, in adultis baptizandis, nisi vitæ periculum immineat, retineri decet, aut certe non omnino prætermitti, præcipue in Metropolitanis aut Cathedralibus Ecclesiis; » — et Cæremoniale Episcoporum vetat ne « per octo dies ante, in ipsa Ecclesia, nisi periculum immineat, ullus infans baptizetur. » (Lib. II, Cap. 27, n. 18.)

Infantibus autem, et etiam adultis, si infirmitas, aut gravis urgeret necessitas, aut ferventius erga Baptismum studium adesset, administrabatur quovis momento, sine ullo respectu ad tempora vel dies.

Q. 58. Quænam est hodierna disciplina Ecclesiæ de tempore administrandi Baptismum?

R. 1° Adulti obligantur ad suscipiendum hoc Sacramentum quamprimum commode possunt, dummodo antea in fide sint instructi et probati; ne diutius quam oportet, gratia Baptismi tantopere necessaria careant, et a cæterorum Sacramentorum usu excludantur. Atamen, ait Rituale, quatenus fieri potest, decet, eorum « Baptismum, ex Apostolico instituto, in Sabbato sancto Paschatis, vel Pentecostes solemniter celebrari. »

2° Quoad infantes, opportune hortetur Parochus parentes, ut quamprimum fieri poterit, natos infantes deferri curent ad Ecclesiam, ne illis Sacramentum tantopere necessarium nimium differatur cum periculo salutis, aut, ut iis, qui ex necessitate privatim baptizati sunt, consuetæ cæremoniæ ritusque suppleantur. « Moneantur parentes, ob moram susceptorum, vel sub alio prætextu, Baptismum infantium ultra triduum differri non posse. » (Decretum in Congreg. Decanor. Archidiœc. Mechlinien., anni 1847.) Invalescit tamen prava consuetudo dilationis, seu procrastinationis per plures aliquando dies.

§ 3. De loco administrandi Baptismum

Cfr. Theologiæ Tractatus, n° 38, et Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien., anni 1884, ex Liturgia Q. V.

Q. 59. *Expone veterem Ecclesiæ disciplinam circa locum administrando Baptismati destinatum.*

R. Prima Ecclesiæ ætate, et deinde fervente persecutionum æstu, Baptismus ubique administrabatur; ita legitur in Actibus Apostolorum collatus a Philippo « ad quamdam aquam, per viam » (Act. Cap. VIII, §. 36); et Tertullianus refert S. Petrum multos baptizasse Romæ in Tiberi, quemadmodum fiebat in Jordane. — In Breviario legimus etiam S. Augustinum Cantuariensem olim in Natali Domini decem millibus et amplius Baptismum in alveo fluminis Eboraci contulisse. (Lectio V in Festo S. Augustini, 28 Maji.)

Pace Ecclesiæ data, juxta Ecclesias Episcoporum cœperunt ædificari **Baptisteria**, dedicata Sancto Joanni Baptistæ, in quibus Episcopi statis diebus solemniter Baptismum conferebant per immersionem. Plerumque valde spatiosa, in medio habebant Fontem, et circum regulariter octo distinctos loculos, in quibus ante et post Baptismum catechumeni se disponebant; nonnumquam etiam adjuncta erat Cappella cum Altari Sancti Joannis Baptistæ.

Q. 60. *Quænam est hodierna disciplina circa locum administrandi Baptismi?*

R. I. « Licet, urgente necessitate, ubique baptizare nihil impediat; tamen proprius Baptismi administrandi locus est Ecclesia, in qua sit Fons Baptismalis, vel certe Baptisterium prope Ecclesiam. »

« Itaque, necessitate excepta, in privatis locis nemo baptizari debet, nisi forte sint Regum, aut magnorum Principum filii, id ipsis ita deposcentibus, dummodo id fiat in eorum Cappellis seu Oratoriis, et in aqua Baptismali de more benedicta. »

Potest tamen Episcopus in casibus particularibus, data sufficienti ratione, dispensare; igitur ad Ordina-

38 (Q. 60) De loco administrandi Baptismum

rium semper recurrendum est, ut possit, præter casum necessitatis, extra Ecclesiam conferri Baptismum. (Cfr. Collationes Brugenses, IV, 1899, pag. 86-90.)

Exponenti quodam Episcopo « quod sub antecessore suo ita facile obtinebatur venia baptizandi domi, ut id pauperibus, cum medici tantum attestazione de aliquo periculo infantis si deferretur ille in Ecclesiam; divitibus autem sine ratione aliqua, sed tantum honoris gratia, concederetur »; et expetenti an in hujusmodi casibus permitti aut concedi possit Baptismum cum omnibus cæremoniis domi ministrari? S. Rituum Congregatio « Episcopo significandum duxit, quod ipse omnino curare debeat, prudenter tamen et caute, removere abusus qui in hac re irrepserunt; efficiatque ut infantes ad baptizandum, juxta præscriptionem et communem praxim, ad Ecclesiam deferantur. » (Decret. 27 Aprilis 1877, n. 3418, antiq. 5688.)

Non ita urgenda est hæc disciplina in locis Missionum, quando immensæ sunt locorum distantiae, ut patet ex sequenti S. Rituum Congregationis Decreto; ad dubium propositum a Præfecto Apostolico in Vicariatu de Dania: « In locis Missionum, ubi Catholici haud raro incolunt procul Ecclesiis vel Oratoriis publicis, a quibus v. gr. decem vel viginti milliariis geographiis distant, et translatio infantum in tenera ætate per tantam locorum distantiam magnis periculis et incommodis obnoxia est; licetne Missionario advocato baptizare hos infantes solemmniter in domibus privatis, vel extra mortis periculum Baptismum ministrare sine cæremoniis? » S. Congregatio rescribendum censuit: « Affirmative; seu Baptismum in casu ministrari posse in privatis domibus, servato ritu Ecclesiæ consueto. » (Decret. 4 Februarii 1871, n. 3234, antiq. 5469, ad 3.)

II. In ipsa autem Ecclesia non convenit quicumque locus; sed aliquod proprium Sacellum, aut certe aliquis commodior Ecclesiæ locus determinari debet, ubi convenienter Fons baptismalis construatur, ad quem Baptismus conferri possit. Non admittitur ad hunc usum sacristia: declaravit enim S. Rituum Congregatio non licere, etiam ubi vigeret consuetudo, Baptismum solemmniter administrare in sacristia, nisi adsit rationabilis causa ab Ordinario approbanda. (Decret. 16 Martii 1861, n. 3104, antiq. 5310, ad 9.)

NOTA. Ad dubium: « An tolerari queat usus vicens in Ecclesiis aliquibus Dioceseos administrandi parvulis Baptismum extra Fontem et ad aliquod Ecclesiæ Altare festive paratum et ornatum, quod alicui Sancto dicatum sit, qui peculiari devotione colitur, idque ad majorem Sacramenti illius solemnitatem

tem ? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit : « Relinquitur prudenti arbitrio Episcopi permittere in casu administrationem Baptismi extra locum Fontis et apud Altare uti supra. » (Decret. 1 Septembris 1888, n. 3695, ad 1.)

Q. 61. *Quænam præscribunt Statuta diæcesana de loco administrandi Baptismum ?*

R. « Ad normam Ritualis Romani, sub gravi prohibemus, ne Baptisma administretur extra ecclesiam, in qua sit fons baptismalis, vel certe extra baptisterium prope ecclesiam, nisi necessitas adsit, vel justa causa ab Episcopo recognoscenda. Volumus præterea, ut ad fontem baptismalem, et non in alio ecclesiæ loco, seposita iterum gravissima causa, conferatur. » (Stat. diœc. n. 219.)

Q. 62. *Quænam liturgicæ præscriptiones de Baptisterio notandæ veniunt ?*

R. (Cfr. S. Carolus Borromæus, in Libro I, Cap. XIX, *Instructionum Fabricæ ecclesiasticæ*.)

1° Baptisterium construi potest ab Ecclesia separatim, formæ octangulæ vel rotundæ. — Si intra Ecclesiam, ut fere semper fit, ejus locus deligatur, designetur Sacellum, Sancti Joannis Baptistæ nomine, a parte Aquilonis, seu Evangelii, prope ostium majus Ecclesiæ ; et ubi amplitudo Sacelli tantum spatii fert, construatur Altare, super quo in pariete expressa sit sacra historia Joannis Baptistæ Christum baptizantis ; aut saltem, deficiente Altari, hujusmodi pictura sacra ad parietem apponatur.

2° Fons medio in Baptisterio disponatur, ut sufficiens spatium adsit, in quo circum Fontem commodè adstare possint baptizandus, Sacerdos, patrini et minister.

Benedictus XIII vult, ut Sacerdos baptizans, cum aquam baptismalem fundit super caput baptizandi, stet versa facie ad Altare majus : igitur circa Fontem omnia disponantur eo modo ut hic situs possit servari.

3° Sacrarium, seu cisterna effodienda est, in qua projicitur aqua quæ ex capite baptizandi defluit. (Stat. diœc. n. 228.) Cisterna hæc ab intus undique, excepto fundo, muro lateritio vestiatur, et lapide secto quadrato, qui annulo sit munitus, cooperiatur. — S. Carolus

adnotat supra sacrarium construendum esse vas super columellam positum, minoris formæ quam ipse Fons, in quo recipiatur aqua ex capite defluens, quæ mediante foramine et canali, per fundum et columellam, derivet in sacrarium : hæc structura convenientius disponitur prope Fontem baptismalem. Hanc supponit etiam Rituale (cfr. Q. 39), et ejus defectu tantum, in hunc finem parari præcipit vas, quod minister sustineat in Baptismi collatione.

4° Armarium quoque in pariete Baptisterii construat, in quo sancti Chrismatis et Olei Catechumenorum vascula, et reliqua ad Baptismi ministerium necessaria reponantur. (Cfr. Q. 75.) Sera bene occludatur, et exterius decenter ornetur pictura sculpturave pia ; interius vero, partitum pro ratione et usu rerum quæ asservandæ sunt, panno serico albi, vel violacei coloris undique sit circumvestitum. In armarii parte superiori separatim convenientius ponentur vascula sacri Olei Catechumenorum et Chrismatis ; in parte inferiori vero reliqua necessaria : vasculum cum sale, vasculum ad aquam Baptismi fundendam, etc. Prope armarium potest apponi candelabrum in quo accendetur cereus baptizato tradendus.

Ubi vero Sacellum distinctum pro Baptisterio exstrui præ angustia, aut Ecclesiæ structura non potest, eadem tamen servata forma, angustius fiat Baptisterium a reliqua Ecclesiæ parte sejunctum, et cancellis ferreis vel æneis circumseptum.

Q. 63. *Indica et explica conditiones a Rituali requisitas pro ipso Fonte baptismali.*

R. « Baptisterium (Fons) sit decenti loco et forma, materiaque solida, et quæ aquam bene contineat, decenter ornatum, et cancellis circumseptum, sera et clave munitum, atque ita obseratum, ut pulvis, vel aliæ sordes intro non penetrent, in eoque, ubi commode fieri potest, depingatur imago sancti Joannis Christum baptizantis. »

1° Debet Fons esse decenti forma : scilicet vas formæ octangulæ vel rotundæ, impositum columellæ cum basi, polito et ornato opere decenter elaboratum, ma-

gnumque satis pro frequentia et numero baptizandorum per annum.

2° Sit e materia solida, et quæ aquam bene contineat : conficietur ex uno, si potest, lapide solido, marmoreo vel lapideo non poroso ; qui si haberi nequeat, sit ex quovis lapide, sed ab intus tunc stanneo vase vestiatur usque ad oram, qui vestitus debet manubriis muniri, ut possit auferri et debito tempore diligenter mundari. Potest etiam confici ex cupro : propter æruginem tamen intus stanno vestiatur.

2° Sit sera et clave munitus, atque ita obsecratus, ut pulvis, vel aliæ sordes intro non penetrent : quare operculum, convenientius ligneum, quod omnem Fontis oram apte contegat, imponitur, cardinibus et feramentis et sera munitum, cujus sint duæ claves bene custoditæ a Parocho aut ab alio Sacerdote. (Cfr. Stat. diœc., Appendix VIII, Formula visitationis decanalıs, Tit. I, 8°.)

Jamvero summa cura adhibeatur, ut aqua sit quam fieri potest mundissima et limpida ; et si quid mucoris, vel quarumvis sordium contrahat, a Sacerdote tantum, et nullo alio, propter sacrum Chrisma et Oleum tempore benedictionis immissum, accurate mundetur ; et quæ inde extracta fuerint, vel comburantur vel in Baptisterii sacrarium projiciantur.

4° Sit decenter ornatus : ideo super operculum ligneum, de quo supra, erigatur aliud cooperculum per modum pyramidis aut turris, ex ligno pulchre elaborato aut cupro, cum cælaturis aut imaginibus, aut certe decenter picto, superimposita in medio imagine, S. Joannem Christum baptizantem vel aliud mysterium exhibente. Et ubi Ecclesiæ sumptus suppetunt, conopæo seu tentorio serico albi coloris veletur ; vel, si cooperculum pulchris cælaturis aut sacris imaginibus exornatum existit, loco conopæi bene poterit papilio sericus albi coloris adhiberi supra cooperculum dependens, ita ut pulchra ornamenta videri queant.

NOTA. 1° S. Carolus adnotat situm Fontis in medio Baptisterii ita profundum, ut e Cappellæ pavimento descendatur tribus saltem gradibus, ut hoc descensu et aliquantula profunditate aliquam sepulchri similitudinem exhibeat. (Cfr. Q. 40.)

2° Fons potest etiam ita construi, ut duas partes habeat juxtapositas, unam quæ aquam baptismalem continet, alteram in qua recipitur aqua ex capite defluens, et quæ mediante canali communicat cum sacrario. (Cfr. Q. 62, ad 3.)

3° De Benedictione Fontis baptismalis agitur Q. 327.

§ 4. De sacris Oleis et de Sale

A. DE QUALITATIBUS OLEORUM

Q. 64. *Quænam sacra Olea adhibentur in collatione Baptismi?*

R. 1° Sacrum Oleum, quod et Catechumenorum dicitur, quo baptizandus inungitur in pectore et inter scapulas aut humeros.

2° Sacrum Chrisma, confectum ex oleo olivarum et balsamo, quo baptizatus inungitur in vertice seu summitate capitis.

Q. 65. *Quid præscribitur de usu et renovatione sacrorum Oleorum?*

R. 1° Sacerdos debet in administratione Baptismi uti sacris Oleis, quæ « eodem anno sint ab Episcopo de more benedicta Feria V in Cœna Domini. »

« Veteribus Oleis, nisi necessitas cogat, ultra annum non utatur; » qui, Oleo recenti posthabito, veteri uteretur, graviter peccaret.

2° Curare debet igitur Parochus, ut noviter consecrata Olea quamprimum habeat, saltem ante Sabbatum sanctum, cum tunc in benedictione Fontis baptismalis de eis infundi in Fontem debet.

Si autem aliquis Parochus, ex rationabili causa (qualis censetur locorum distantia, viarum difficultas et asperitas, aeris temporumque vicissitudo et intemperies, non vero inducta consuetudo, quæ potius appellari debet abusus, damnandaque corruptela), nequit in promptu habere Sabbato sancto in benedictione Fontis baptismalis sacra Olea præcedenti Feria V in Cœna Domini consecrata, instante Baptismi collatione, benedictionem Fontis celebrabit cum infusione sacrorum

Oleorum anni præcedentis (Decreta S. Rituum Congregationis, 23 Septembris 1837, n. 2773, antiq. 4820, ad 1 et 2; et 31 Januarii 1896, n. 3879). In tali autem casu, accepta nova Olea non debent infundi in hanc aquam, quæ cum infusione veterum Oleorum fuit benedicta, sed potius ad infundenda nova Olea expectandum est usque ad aliam benedictionem, quæ fiet in Vigilia Pentecostes; et quando Baptismus solemniter tunc conferri debet, fiet cum aqua ita recens consecrata, licet in ipsam infusa sint Olea præcedentis anni

Decreta citata, n. 2773, ad 3; et n. 3879). Attamen, si nova Olea in benedictione Fontis nondum habita, eodem die vel saltem brevi, et ante casum administrandi Baptismi haberi possent, Parochus Fontem in Sabbato sancto benedicet, omittendo sacrorum Oleorum infusionem, et subinde recepta nova Olea privatim ac separatim, opportuno tempore, ante Baptismi collationem, in aquam infundet. (Decreta 12 Aprilis 1755, n. 2436, antiq. 4252, ad 3; et 31 Januarii 1896, n. 3879.)

Item licet, in ipso Baptismo, pro unctionibus faciendis uti Oleis anni præcedentis, cum recentia haberi nequeunt: nec differendæ sunt cæremoniæ a Rituali Romano præscriptæ usque dum nova Olea recipiantur. (Decret. 23 Septembris 1837, n. 2773, antiq. 4820, ad 4.)

NOTA. S. Rituum Congregatio decrevit quod Oleorum sacrorum distributio non potest differri usque post Dominicam in Albis; sicut fieri solebat in quadam Diœcesi, ubi Decani Olea sacra Parochis suorum Districtuum post prædictam Dominicam tantum distribuebant. (Decret. 16 Decembris 1826, n. 2650, antiq. 4623, ad 4; cfr. etiam Adnotationes super hoc Decreto in Vol. IV Collectionis Decretorum, pag. 284.)

Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien. anni 1873, ex Liturgia Q. VI.

Q. 66. *Quid faciendum est de sacris Oleis quæ post annum supersunt?*

R. « Quidquid ex veteribus superfuerit, si liquidum, infundatur lampadi quæ coram Sanctissimo lucet; quod autem in bombacio aut in simili re servatum fuerit, comburatur, et cineres in sacrarium mittantur. »

(Stat. diœc. n. 380.) Hæc Oleorum combustio, sicut et vasorum politura, nonnisi a Sacerdote, vel a Clerico in Sacris constituto peragenda est.

Q. 67. *Quid faciendum si sacra Olea deficere videntur ?*

R. Si intra annum deficere videatur Chrisma aut Oleum benedictum, subsidium peti poterit a Cappellano Episcopi ; si autem « haberi non possit, aliud Oleum de olivis non benedictum adjiciatur, sed in minori quantitate. » Hujusmodi autem additio in casu tantum necessitatis fieri potest ; minime vero licet statim post accepta sacra Olea Feria V in Cœna Domini, sacris Oleis benedictis aliam olei non benedicti quantitatem addere. (Decret. S. Rituum Congregationis, 7 Decembris 1844, n. 2883, ad 3, antiq. 5000, ad 4.)

B. REGULÆ DE SS. OLEORUM ASSERVATIONE

Q. 68. *Indica præscriptiones ecclesiasticas circa asservationem sacrorum Oleorum.*

R. Sacra Olea asservantur in vasculis majoribus, quæ etiam ampullæ dicuntur, vel, pro usu quotidiano, in vasculis minoribus. De utrisque tria præscribit Rituale :

1° Quoad materiam, vascula debent esse argentea, aut saltem stannea. Non sint ex cupro, vel aurichalco, etsi deargentato, ob æruginem quæ gigneretur. Perpolita semper servantur, atque omnino munda.

2° Debent vascula esse distincta, ne quis error committatur ; quare unumquodque habeat inscriptionem incisam majusculis litteris, scilicet : **Oleum Catechumenorum, Sacrum Chrisma** ; vel saltem initiales litteras O. C. et S. C. ; inscriptio vero incisa habeatur in ipso vase potius quam in vasis operculo, præsertim si operculum non fixe vasi adhæret. — Vascula ita distincta possunt tamen conjungi in una capsula, ex ligno, aut stanno, aut argento, pulchre et decore elaborata.

3° Debent vascula esse bene obturata et cooperta ; majora, seu ampullæ quidem operculo quod opere tornatili in os et collum vasculi inseritur ; — minora operimento quod fibula argentea stanneave annectitur, et a vasculo non disjungitur, sed eo aperto totum a tergo pendeat.

Ampullæ ordinarie, et optime, deponuntur in aliqua capsula, e nuce, aliove ligno, in tres partes distincta (tertia pars servit pro ampulla Olei Infirmorum, de quo postea dicetur), ita ut in singula ex partibus una ex ampullis apte collocetur; hujusmodi capsula corio decenti undique pro tegumento muniatur, ornatuque sericeo vestiatur intrinsecus; clave et sera claudatur.

Optime etiam vascula minora collocantur in aliqua lignea capsula.

Addi his potest 4°, quoad formam minorum vasculorum, quod ejus debent esse amplitudinis, ut Sacerdos pollicem inferre et referre commode possit. Quidam etiam notant parvam crucem posse apponi in summitate cooperculi.

Q. 69. *Quomodo potest caveri periculum effusionis sacrorum Oleorum e vasculis?*

R. In vascula minora « ex majoribus vasculis Chrismatis et Olei, quod sufficiat, infundatur, atque ut effusionis periculum caveatur, commodum erit, in his vasculis bombacium, seu quid simile habere, Oleo sacro, et Chrismate separatim perfusum, in quo pollex, cum opus est, ad inungendum immittatur. »

Q. 70. *Ubi asservari debent vascula sacrorum Oleorum?*

R. Rituale præscribit ut decenter asservantur: 1° « in loco proprio, honesto, ac mundo »; 2° « sub clave, ac tuta custodia, ne ab aliquo, nisi a Sacerdote, temere tangantur, aut eis sacrilege quisquam abuti possit. »

Ex hoc contextu aliisque Rubricæ locis declaratum videtur Ecclesiam esse proprium locum, ubi sacra Olea asservantur; at varius esse potest in Ecclesia locus pro iisdem custodiendis: etenim esse potest vel repositorium in sacristia, quod asservationi rerum sacrarum aut benedictarum tantum inserviat; — vel armarium Baptisterii (cfr. Q. 62, ad 4); — vel armarium seu fenestella in pariete muri ad cornu Epistolæ vel Evangelii (Decret. S. Rituum Congregationis, 16 Junii 1663, n. 1260, antiq. 2218), prope Altare majus, sed seorsim ab illo; vel prope Altare in quo Tabernaculum SS. Sacramenti collocatur. Et quoniam longe decentius esset, adhibitis luminibus assidue ardentibus eadem as-

servari, propterea, ut plures monent hac de re scriptores, præstat prope Altare, in quo reconditur SS. Sacramentum, custodiam SS. Oleorum collocare; illæ quippe, quæ ratione SS. Sacramenti ardent lampades, custodiendis etiam reverenter sacris Oleis possunt inservire. (Cfr. Suffragia et Adnotationes super Decreto S. Rituum Congregationis, 16 Decembris 1826, n. 2650, antiq. 4623, ad III; Vol. IV, pag. 278.) Hoc certe deceret pro custodiendis majoribus vasculis, quorum usus quotidianus non est, dum pro commoditate minora reposita manerent in armario Baptisterii. — In hoc tamen non insistendum ait eadem Nota, quia, licet deceat lampadem ardere, ubi sacra Olea asservantur, decencia tamen minime secum fert obligationem, et præceptum.

Prohibetur depositio in Tabernaculo SS. Sacramenti, etiam in loculo separato Tabernaculi. (Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechliniensis, anni 1870, ex Liturgia Q. 1.)

Armarium sit constructum tali a terra altitudine, ut commode aperiri possit sine ope scalæ. Intrinsecus panno sericeo violaceo undequaque vestiatur: extra vero opere lapideo vel ligneo, pulchre elaborato aut depicto exornetur. Ostiolum habeat ligneum, quod optime et absque rimulis claudatur, cum sera, et clavi, quæ a Parocho custodiri debet. In vertice armarii, aut in ostiolo exsculpantur vel pingantur hæc verba: Olea Sacra, aut saltem litteræ O. S.

Q. 71. *Quid notat Rituale de illis qui hæc sacra Olea possunt deferre?*

R. « Parochus, quantum fieri potest, curet, ne per laicos, sed per se, vel alium Sacerdotem, vel saltem per alium Ecclesiæ ministrum hæc Olea deferantur: caveat item, ne de iis quicquam ulli umquam tribuat cujusvis rei prætextu. »

Per ministrum a Rituali designatum, aliqui auctores intelligunt Diaconum aut Subdiaconum; alii tamen admittunt quoque Clericum. S. Rituum Congregatio super hoc præscripsit ut « Parochus curet ut Presbyter vel Clericus, si possibile sit in Sacris constitutus, nova

Olea Sacra recipiat. » (Decret. 31 Januarii 1896, n. 3879.) — Laicis vero personis non nisi in periculo et necessitate permittitur tactus sacrorum vasorum, dum sacra Olea continent.

NOTA. Sacra Olea per publicos missos (intellige, viam ferream, postam, vectores, et similes) transmittere quasi res communes non licet : censetur enim contra religiosam pietatem permiscere res sacras cum rebus profanis, easque exponere profanationibus. Etenim Episcopus Leavenworthien., e Statibus Unitis Americæ Septentrionalis a Summo Pontifice petiit : « Licetne sacra Olea transmittere ad Sacerdotes per *The Express*, seu societatem quamdam mercatoriam ex acatholicis, ut plurimum, et ethnicis, quæ res varias exportandas recipit? » Et Suprema S. Officii Congregatio respondendum censuit : « Non licere. » (Decret. 1 Maji 1901, ad 1.)

Ad alteram ejusdem Episcopi petitionem : « Licetne eadem sacra Olea ad Sacerdotes mittere per viros laicos, quo ipsorum Sacerdotum convenientiæ consulatur? » S. eadem Congregatio respondit : « Deficientibus Clericis, affirmative, modo constet de laicorum, qui ad id deputantur, fidelitate. » (Decret. ejusdem diei, ad 2.) Itaque hoc licet, sed in casu tantum veræ necessitatis, qualis in dictis regionibus est deficientia Clericorum, immensa locorum distantia et consequentes difficultates ; talis necessitas vero in nostris regionibus invocari numquam potest.

Ad Episcopum e Brasilia petentem a Summo Pontifice « facultatem per publicos missos præfata Olea transmittendi, maxima cum decentia, et vitando, meliori quo fieri potest modo, quamcumque profanationem, » S. eadem Suprema S. Officii Congregatio, die 14 Januarii 1903, respondendum mandavit : « Ut in Leavenworthien., Feria IV, die 1 Maji 1901. » (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XV, 1901, pag. 543 ; et XVII, 1903, pag. 588.)

C. DE SALE, CUJUS USUS EST IN BAPTISMO

Q. 72. Quid notandum venit de benedictione salis, cujus usus est in Baptismo?

R. Sal sit benedictus sua peculiari benedictione, quæ

48 (Q. 73-75) De præparatione ad Baptismum

in Ordine Baptismi præscribitur. Non tamen pro singulo Baptismo sal benedici debet, sed semel benedictus, alias ad eundem usum deservire potest (Rituale, Tit. II, Cap. II, n. 6): ejusque, in casu, benedictio in Ordine Baptismi omittitur. Non potest adhiberi sal exorcizatus ad benedicendum aquam. (Cfr. etiam Q. 42, nota.)

Q. 73. *Quas qualitates oportet ut habeat sal? Quomodo asservatur?*

R. I. Sit 1° naturalis, candidus, bene confractus et attritus ad instar pulveris; 2° siccus; 3° mundus; ideo aliquoties per annum renovetur.

Non licet adhibere in collatione Baptismi parvum instrumentum ex sale confectum, quo interiora oris infantis tangerentur, sed servandum est Rituale, quod salem ad hoc requirit bene confractum et attritum. (Decret. S. Rituum Congregationis, 30 Decembris 1881, n. 3535, ad 9, antiq. 5830, ad 17.)

II. Asservatur sal in aliquo vase, vel argenteo, vel vitreo, vel ligneo, quod cooperculo ob munditiam salis muniatur. Vas illud deponitur, vel in repositoio sacristiæ, vel potius in armario Baptisterii.

Q. 74. *An sal benedictus pro Baptismo potest alicui tradi?*

R. Cum benedictio sali impertita sit ad hoc, ut ad nihil aliud inserviat quam functionem baptismalem, non debet exponi periculo ut alius hujus salis usus fiat, aut etiam ad faciendam aquam benedictam adhibeatur; ideo præcipit Rituale ut « nemini tradatur, neque etiam iis, qui benedicendum attulerint, reddatur, sed ad alios baptizandos servetur, aut in sacrarium abjiciatur. »

§ 5. De præparatione ad administrationem Baptismi

A. DE REBUS PRÆPARANDIS

Q. 75. *Enumera ea quæ juxta Rituale, cum Baptismus administrandus est, in promptu esse debent.*

R. « Cum igitur Baptismi Sacramentum jam administrandum est, hæc in promptu esse debent : »

1° Pro Sacerdote :

« Stolaë duæ, ubi commodè haberi possunt, una violacea, et altera alba, ut infra notatur, mutanda, sin minus, una saltem adhibeatur. »

« Ritualis liber sit paratus; et item liber Baptismalis, in quo baptizati describuntur. »

2° Pro sacris Oleis :

« Vascula sacri Olei Catechumenorum, et Chrismatis. »

« Gossipium, alio nomine bombacium, seu quid simile, ad abstergenda loca sacris Oleis inuncta. »

« Medulla panis, qua inuncti Sacerdotis digiti, cum manus lavat, abstergantur; et vas pro manuum lotionè post Baptismum, quod huic tantum usui deservire decet. »

3° Pro ministerio ipso :

« Vasculum cum sale benedicendo, vel jam, ut dictum est, benedicto. »

« Vasculum, seu cochleare ex argento, vel alio metallo nitidum, ad aquam Baptismi fundendam super caput baptizandi, quod nulli præterea alii usui deserviat. »

« Pelvis, seu bacile ad excipiendam aquam ex capite defluentem, nisi statim in sacrarium defluat. »

« Alba vestis in modum pallioli, seu linteolum candidum, infantis capiti imponendum. »

« Cereus, seu candela cerea, baptizato ardens tradenda. »

His a Rituali requisitis addi potest linteolum mundum ad abstergendum caput baptizati, vel manus baptizantis.

NOTA. Inter præparanda pro ministerio assignatur « alba vestis in modum pallioli, seu linteolum candidum, infantis capiti imponendum »; in Ordine Baptismi Parvulorum (n. 24) dicitur quod Sacerdos « imponit capiti ejus linteolum candidum loco vestis albæ »; in Ordine Baptismi Adultorum (nn. 47, 48) dicitur quod Sacerdos « imponit capiti Electi chrismale, seu candidum linteolum » (quod fit ratione unctionis verticis Electi cum sancto Chrismate), « et dat illi vestem candidam; et Electus deponit priores vestes, et induitur novis albi coloris, vel saltem exteriore candida, quam a Sacerdote accepit. » — Pèntenti Parocho « utrum in administratione Sacramenti Baptismatis infantes offerre debeant linteolum candidum, loco vestis

50 (Q. 76-78) De accessu ad Baptismum

albæ, quam afferunt adulti? » S. Rituum Congregatio respondit : « Servandum esse Rituale Romanum. » (Decret. 14 Martii 1643, n. 826, antiq. 1436.)

Q. 76. *Inter præparanda enumeratur vasculum ad aquam Baptismi fundendam super caput baptizandi ; quid notari debet circa modum fundendi aquam super caput ?*

R. Pastorale Mechliniense præscribebat tantum Baptismum conferri debere « fundendo aquam, » non indicans modum ; et infusio generatim fiebat manu. Rituale Romanum vero, et omnes auctores, præscribunt, adhibendum esse ad aquam fundendam super caput baptizandi vasculum, seu cochleare, seu urceolum ex argento vel alio metallo, quo mediante Sacerdos semel accipit quantitatem aquæ sufficientem pro trina infusione. — Hujus vasculi facilius usus erit, si ita conficitur, ut ab una parte manubrio possit teneri, et a parte opposita ab illius ore labrum paulo contractius instar parvuli canalıs existat, unde in infantis caput aqua tenuiter in modum crucis effundatur. (S. Carolus Borromæus, *Instructiones Fabricæ ecclesiasticæ*, Lib. 1, Cap. 19.)

Q. 77. *Quid indulsit S. Rituum Congregatio circa usum duarum stolarum, quæ inter præparanda ad Baptismum enumerantur ?*

R. Ad dubium : « Utrum in administrando Sacramento Baptismi licite Sacerdos uti possit stola bicolori, ex una parte violacea, et ex altera alba, juxta opportunitatem ex ea parte invertenda quæ colorem præferat a Rituali præscriptum? » S. Rituum Congregatio post accuratum dubii examen rescribendum censuit : « Affirmative. » (Decret. 26 Martii 1859, n. 3086, antiq. 5285, ad 7.)

B. DE SERVANDIS IN ACCESSU AD BAPTISMUM

Q. 78. *Quo præmisso, quo modo indutus, et ad quem locum accedit Sacerdos ad ministrandum Baptismum ?*

R. « Omnibus igitur opportune præparatis, Sacerdos ad tanti Sacramenti administrationem, lotis manibus, superpelliceo, et stola violacea indutus, accedat : Clericum unum, seu plures, si potest secum adhibeat superpelliceo pariter indutos, qui sibi ministrent. »

« Ita paratus accedat ad limen Ecclesiæ, ubi foris expectant qui infantem detulerunt. » (Cfr. Q. 83.)

Q. 79. *De quibus interrogabit et admonebit eos qui infantem detulerunt ?*

R. A) Interrogat : 1° an sit infans suæ parochiæ, masculus an femina, qui sint parentes, quando sit natus, et quod nomen imponendum ; — 2° an sit domi baptizatus, et a quo, et quam rite ; — 3° qui sint susceptores, qui infantem teneant, pro eoque respondeant. — Hæc omnia notat diligenter, ut inscribantur in Libro Baptismorum, juxta dicta ad Q. 20.

B) Admonet : 1° omnes præsentés, ut pie ac decenter assistant, propositis præsertim utilitate, vi ac usu rituum ac cæremoniarum Baptismi ; — 2° susceptores, ut prout opus fuerit, pro baptizando ad interrogationes respondeant ; — 3° eosdem susceptores, de spirituali cognatione, quam contracturi sunt cum baptizato, baptizatique patre et matre, quæ cognatio impedit matrimonium, ac dirimit.

Q. 80. *Quænam in Statutis diæcesanis præscribuntur de nominibus baptizando imponendis ? Quare nomina Sanctorum imponuntur ?*

R. 1° « Sacerdos qui baptizat, numquam admittat nomina obscæna, fabulosa aut ridicula, vel inanum deorum et ethnicorum aut impiorum hominum, quod sacri canones vetant. Econtra assumi et in dubio adjici curet nomina Sanctorum aut Sanctarum, cum Christo regnantium, eaque in administratione Sacramenti pronuntiet integra, itemque integra et omnia registro baptismali perspicue inscribat. »

« Quod si baptizandus infans sub profano aliquo nomine in registris status civilis inscriptus jam fuerit, nomen alicujus ex Cœlitibus ei imponatur. Nomen tamen profanum simul cum alio vel aliis in libro baptismali notetur, ne ex nominum diversitate postea dubium oriatur de infantis identitate. » (Stat. diœc. N. 221.)

2° Nomen vero Sancti imponitur, « ut quivis nominis similitudine, ad virtutis et sanctitatis imitationem excitetur : ac præterea, quem imitari studeat, eum quoque precetur, et speret sibi advocatum ad salutem tum

animi, tum corporis defendendam, venturum esse. » (*Catechismus Concilii Tridentini*, Pars II, Cap. II, N. 61.)

Nota : Curet Parochus, quoad fieri potest, ut infanti eligatur ac constituatur non tantum nomen quodcumque, sed certus Patronus, quem baptizatus deinceps colere, invocare et imitari valeat : ideo in Patronum eligatur Sanctus notus, cujus dies festivus et vita noscantur, præcipue ex Calendario Breviarii, vel saltem ex Martyrologio Romano. Quare optandum foret ut ad Baptisterium in promptu haberetur Martyrologium Romanum.

Non raro hodiedum adhibentur nomina, quæ neque in Calendariis ecclesiasticis, neque in Martyrologio occurrunt, ex. gr., *Arthur, Coraly, Edgar, Elviris, Irma, Olga, Waldemar, etc.* ; aliquando etiam dantur nomina, quæ sunt versiones alicujus nominis ; ita *Adelaïde*, et juxta quosdam auctores etiam *Alice* sunt versio gallica *Aleydis* ; *Betsy* est versio anglica *Elisabeth* ; *Didier* versio gallica *Desiderii* ; *Fanny* versio anglica *Franciscæ* ; *Fritz* versio germana *Frederici* ; *Gaston* versio gallica *Vedasti* ; *Gilles* versio gallica *Ægidii* ; *Gottlieb* versio germana *Theophili* ; *Gretchen* versio germana *Margaritæ* ; *Gustave*, versio gallica *Augustini* ; *Harry* versio anglica *Henrici* ; *Herman* versio germanica *Germani* ; *Ivan* versio russica *Joannis* ; *Jenny* versio anglica *Joannæ* ; *Neddy* versio anglica *Eduardi* ; *Nelly* versio anglica *Helenæ*, vel *Eleonoræ* ; *Oscar* versio sueca *Anscharii* ; etc. (Cfr. Corblet, *Histoire du Sacrement de Baptême*, Paris, 1881, Tome II, Livre XIII ; — Beleze, *Dictionnaire des noms de Baptême*, Paris, 1863 ; — Wyckmans, *Gouden Kalender der Belgische Heiligen en Gelukzaligen*, Brugge, 1883.)

In casu versionis verum nomen latinum adhibere posset Sacerdos in administratione Baptismi ; pro cæteris judicat Baruffaldus (*Ad Rituale Romanum Commentaria*, Tit. X, n. 67), nulla esse rejicienda nomina a baptizante, nisi vere ea quæ in contemptum fidei Christianæ sunt, et odiosa Ecclesiæ. In dubio vero an nomen impositum sit alicujus Sancti, certus Patronus proponatur, et addatur dubio.

CAPUT II

ORDO BAPTISMI PARVULORUM

ARTICULUS I

Ordo consuetus Baptismi sollemnis

Q. 81. *Ad quot capita redigendæ sunt cæremoniæ et preces Baptismi?*

R. « Omnes cæremoniæ et preces, quibus in Baptismi administratione Ecclesia utitur, ad tria capita redigendæ sunt, ut in eis explicandis certus ordo a Pastoribus servari possit, et quæ tradita ab illis fuerint, auditorum memoria facilius retineantur. »

« Ac primum quidem illarum genus est, quæ antequam accedatur ad Baptismi fontem, servantur (**cæremoniæ antecedentes**); alterum earum, quæ cum ad ipsum fontem ventum est, adhibentur (**cæremoniæ comitantes**); tertium earum, quæ peracto jam Baptismo, addi solent (**cæremoniæ subsequentes**). » (*Catechismus Concilii Tridentini*, Pars II, Cap. II, n. 61.)

§ I. De cæremoniis antecedentibus

Q. 82. *Quis est finis cæremoniarum quæ antecedunt accessum ad Fontem baptismalem?*

R. Finis earum est, ut repræsentetur præparatio ad justificationem per Baptismum, quo liberamur a servitute peccati et elevamur ad statum adoptionis filiorum Dei.

Q. 83. *Ubinam peragitur prima pars cæremoniarum? Quare?*

R. Juxta Rituale foris, ad limen Ecclesiæ, per quod intelligi posse dicunt auctores atrium, vestibulum, ingressum Ecclesiæ. — Patet quod in nostris regionibus, præsertim tempore hiemali et brumali, vox « foris » non sit urgenda. — Coram Sacerdote stante in limine a parte interiori Ecclesiæ, adsunt, infans positus super

54 (Q. 84-86) Baptismus solemnus Parvuli

brachium dextrum illius qui eum defert, et ad hujus dexteram patrinus, ad sinistram vero matrina.

Non vane autem jubetur stare ad fores Ecclesiæ, et ab ejus introitu prohibetur baptizandus, quia est extra Dei Ecclesiam, et indignus qui domum Dei ingredia-
tur, cui regnum cœlorum adhuc est clausum. Baptismus vero ipsi aperiet januas Ecclesiæ juxta triplicem signi-
ficationem sumptæ : januam visibilis regni Dei in terris, januam materialis domus Dei, et januam regni cœlestis.

Q. 84. *Enumera successivas cæremonias quæ fiunt in hac statione.*

R. Cæremoniæ Baptismum antecedentes sunt: 1° Catechismus ; 2° exsufflatio ; 3° signa Crucis ; 4° impositio manus ; 5° impositio salis in ore ; 6° exorcismus ; 7° impositio manus.

Quædam ex his antecedentibus cæremoniis referuntur ad primævam disciplinam Catechumenatus, de quo dicitur longius Q. 117.

Q. 85. *Quæ est Catechismi ratio ?*

R. Baptizando exponuntur summa religionis capita, nempe fides, spes et charitas. Fides enim quæ justificationis est fundamentum, ut spem vitæ æternæ præstare possit, debet operari per dilectionem Dei et proximi.

Q. 86. *An in administratione Baptismi interrogationes, quibus respondere debet patrinus infantis, fieri possunt vernacula lingua, quandocumque dictus patrinus latinam ignorat ? An saltem interrogatio sermone latino facta, ut fert Rituale, illico in vulgarem transferri potest ?*

R. Quoad interrogationes et responsa, quæ Ordinem Baptismi præcedunt, ac pro quibus Rituale nullam exhibet formulam (de quibus agitur Q. 79), nullum dubium est quod fieri possint lingua vernacula ; sed hic agitur de iis solemnibus interrogationibus ac responsionibus, quarum tenor describitur peculiari formula in ipso Ordine Baptismi, scilicet : N° 1 : N. *Quid petis ab Ecclesia Dei ?* R. *Fidem.* Q. *Fides, quid tibi præstat ?* R. *Vitam æternam.* — N° 14 : N. *Abrenuntias satanæ ?* R. *Abrenuntio.* Q. *Et omnibus operibus ejus ?* R. *Abrenuntio.* Q. *Et omnibus pompis ejus ?* R. *Abrenuntio.* — N° 17 :

N. Credis in Deum, etc. ? R. Credo. Q. Credis in Iesum Christum, etc. ? R. Credo. Q. Credis et in Spiritum sanctum, etc. ? R. Credo. — N° 18 : N. Vis baptizari ? R. Volo.

Hucusque, quoad has interrogationes et hæc responsa, an nempe possint lingua vernacula fieri, ut proponitur in Quæstione, disciplina severior fuit ; nam S. Rituum Congregatio non semel negativum responsum ad utramque petitionem dandum censuit.

Nemini mira videatur severitas S. Congregationis, cujus ratio est, quia Rituale æque inviolate servandum est in administrandis Sacramentis, ac Missale in celebranda Missa ; et quia ad conservandam in tota Ecclesia uniformitatem, et ad præcavenda schismata, in functionibus liturgicis non nisi lingua liturgica adhibenda est. Sicut ergo in Missa ministrans latine et non vernacule respondere tenetur, sic etiam in Baptismo patrini.

Fatendum tamen est hoc jus in praxi valde difficile posse servari. Plurimi ideo jam Ordinarii expetierunt, et obtinuerunt Indultum a Sancta Sede, quo Summus Pontifex libenter indulget, ut in Collatione Baptismatis, propositis antea latine solemnibus interrogationibus et responsionibus, eadem deinde in faciliorem simplicium intellectum et commodum, vernacula lingua proferantur.

Notare quoque juvat, quod dubia hac de re S. Rituum Congregationi proposita et S. Congregationis responsa, in nova editione Decretorum ejusdem S. Congregationis, anni 1898, expuncta fuerunt. (Cfr. Decreta 12 Septembris 1857, n. antiq. 5251, ad 17, nunc n. 3059 ; et 31 Augusti 1867, n. antiq. 5382, ad 1, nunc n. 3158 ; in utroque n. 17 et n. 1 non amplius referuntur.) Et quidem recenti Decreto, ad dubium : « An adhiberi possit idioma vernaculum..... in administratione Baptismi ? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit : « Affirmative quoad quæstiones et responsa patrini vel matrinæ, si eadem a Parocho prius sermone latino recitentur. » (Decret. 5 Martii 1904, *Utinen.*, ad 4 ; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVIII, 1904, pag. 164 ; cfr. eædem Ephemerides ibidem, pag. 112.)

Itaque quæstio hæc opportune resoluta videtur ; sed

56 (Q. 87-89) Baptismus sollemnis Parvuli

ex præfato Decreto et ex concessis Indultis, de quibus supra, animadvertendum et concludendum sedulo est, numquam posse omitti interrogationes et responsiones latino sermone, eisque substitui tantum versionem vernaculam; sed casu quo latine fieri non possunt responsiones, Sacerdos debet antea latine proponere interrogationes, et ipse dare responsiones, deinde interrogationes proponat lingua vernacula, quibus respondet patrinus eadem vernacula lingua.

Q. 87. Indica modum exsufflandi in faciem baptizandi, huiusque ritus motivum.

R. Exsufflare debet Sacerdos ore angusto, seu compressis labiis, per modum expellentis, quod signum est expulsionis spiritus immundi, qui dare debet locum Spiritui sancto. (Hanc exsufflationem excipit in Ordine Baptismi Adultorum insufflatio, per modum halantis, ore aperto, quæ significat communicationem Spiritus sancti, qui per Baptismum datur electo, sicut insufflando a Deo data fuit protoparentibus vita naturalis, et item insufflando communicatus fuit a Christo Apostolis Spiritus sanctus.) — Hæc exsufflatio non debet fieri in modum Crucis.

Q. 88. Quomodo facienda sunt signa Crucis super baptizandum?

R. Quando designantur speciatim partes Cruce signandæ, ex. gr., frons, pectus, super has fit signum Crucis, solius pollicis dextri interiore parte physice tangendo locum Cruce signandum, vel nudum, vel vestibus contectum; extensis interim et junctis reliquis digitis, et palma manus ad locum signandum conversa. Cum vero partes signandæ non speciatim nominantur, fit signum Crucis manu extensa, junctis digitis, et parvo digito converso ad baptizandum, sine tactu physico.

Q. 89. Quid significant signa Crucis quæ hic præscribuntur?

R. Signa Crucis in fronte et in pectore declarant Baptismi mysterio sensus baptizati aperiri ac roborari, ut Deum excipere, præceptaque ejus intelligere ac

servare possit. Imprimitur fronti quidem, ut numquam erubescat Evangelium ac Crucem Christi; cordi vero, ut amet semper tenerrimo amore Crucifixum eumque sequatur.

Q. 90. *Quomodo Sacerdos imponit manum super caput infantis? Da rationem hujus cæremoniæ.*

R. I. Sacerdos dexteram totam extensam per momentum imponit capiti infantis; deinde sustinens dexteram extensam supra et versus caput infantis, dicit Orationem congruam.

II. In Scriptura sacra manuum impositio legitur ad varios salutares effectus peracta, nempe ad expellendas infirmitates (*super ægros manus imponent et bene habebunt*, Marci, Cap. XVI, V. 18); ad impertiendam benedictionem, sicut Jacob manus imposuit super duos filios Joseph, et Christus Dominus manus imposuit parvulis. — Baptizando autem necessarium est, ut perfectam obtineat medicinam, ut a jugo satanæ liberetur, et cœlestem assequatur benedictionem.

Q. 91. *Quæ liturgica notanda sunt pro cæremonia benedictionis et impositionis salis? Quænam est hujus cæremoniæ significatio?*

R. Liturgica. 1° Minister Sacerdoti præsentat vas cum sale. — 2° Sacerdos exorcizat et benedicit sal, Oratione quæ ponitur in Rituali. Attamen, sal semel benedictus in Baptismo conservari potest pro sequentibus Baptismis, et ita servatus non eget nova benedictione in sequenti Baptismo; in quo casu exorcismus et benedictio omittuntur. — 3° Sacerdos pollice et indice dexteræ accipit frustulum seu granum salis, illudque mittit in os infantis, ita ut sal tangat partem labiorum non externam sed internam. Interea dicit formulam præscriptam: (Cfr. Q. 73.)

Significatio. Sal non tantum præservat a corruptione, sed et insuper saporem præbet. Inculcatur per hanc cæremoniam baptizando vera christiana sapientia, quia fidei doctrina et gratiæ dono consecutus est ut non tantum a putredine peccatorum liberetur, sed et saporem bonorum operum percipiat, et divinæ sapientiæ

58 (Q. 92-94) **Baptismus sollemnis Parvuli**

pabulo delectetur, ac gustet quam suavis sit Dominus.
— Quidam auctores etiam notant, antiquitus salis comestionem accipi in servandæ fidelitatis signum.

§ 2. De cæremoniis comitantibus

Q. 92. *Enumera successivas cæremonias inde ab introductione in Ecclesiam, usque ad collationem Baptismi.*

R. Cæremoniæ Baptismus comitantes sunt : 1° Introductio in Ecclesiam usque ad ingressum Baptisterii; 2° exorcismus; 3° salivæ tactus; 4° sponsio Baptismi prior per abrenuntiationem satanæ; 5° unctio sacro Oleo Catechumenorum; 6° accessus ad Fontem, et mutatio stolæ; 7° sponsio Baptismi altera per professionem fidei; 8° desiderium Baptismi; 9° collatio Baptismi.

Q. 93. *Quomodo introducitur baptizandus in Ecclesiam?*

R. 1° Sacerdos imponit stolæ extremam partem sinistram super pectus infantis, et dicit formulam : *N. Ingredere, etc.* (Stolam in pectore infantis manu retinet persona quæ infantem gestat.) — 2° Sacerdos incedens a dextris baptizandi, et quasi ducens eum in Ecclesiam, procedit ad Baptisterium, dicens clara voce et latine *Credo et Pater*. Ipsum sequuntur susceptores, qui eadem recitant clara voce, sed ipsis licet eadem recitare idiomate vernaculo, si nequeant latino, dum Sacerdos ea latino sermone recitat (Decret. S. Rituum Congregationis, 30 Decembris 1881, n. 3535, ad 10, antiq. 5830, ad 18). — 3° Omnes subsistunt ante cancellos Baptisterii sive Fontis, et Sacerdos retrahit ab infante stolam. Cum recitatum fuerit *Pater*, Sacerdos, renibus versis ostio seu cancellis, reliquis coram eo stantibus, dicit exorcismum.

Q. 94. *Quænam notanda sunt circa cæremoniam qua Sacerdos saliva tangit aures et nares infantis?*

R. Sacerdos pollice dextro accipit ex ore suo paululum salivæ. — Rubrica præcipit, ut Sacerdos digito accipiat de saliva oris sui; S. Rituum Congregatio, per Decretum 4 Septembris 1875 (n. 3368, antiq. 5627, ad 3), rescripsit, in casu potius adhibendum esse polli-

cem quam digitum indicem. Salivam ex ore accipiat ea cum decentia et gravitate, qua oportet ne adstantes capiantur aliqua miratione aut despectu. — Accepta igitur saliva, Sacerdos immediate tangit: 1° lobulum auris dextræ baptizandi, dicens: *Ephpheta*; 2° lobulum auris sinistræ, cum dicit: *quod est, Adaperire*; 3° nares, in summitate nasi, dicendo: *In odorem suavitatis*. Sufficit semel accipere ex ore salivam pro diversis his tactibus. Tactus non præscribuntur faciendi in modum Crucis.

Summæ antiquitatis esse hanc formulam, sicut et cæremoniam, testantur Ritualia plurima, præsertim vero Sacramentarium quod nomen habet S. Gelasii Papæ († 496). — Prima verba: *Ephpheta, quod est, Adaperire*, desumpta sunt ex Evangelio S. Marci (Cap. VII, v. 34), ubi narratur Christum Dominum ea dixisse, cum sanavit surdum et mutum, mittens digitos suos in auriculas ejus.

« Denotatur autem hoc ritu: puerulum istum sine auditu et sine odoratu adhuc esse pro Doctrina Evangelica, pro hac Sanctorum scientia; — ideo nunc in Baptismo, et ita quidem aperiendas esse aures ejus: ut pro semper apertæ maneant ad verbum Dei audiendum; quæ auditio utinam omni tempore tam grata illi sit, quam gratus est naribus odor bonus: quo sic vita sancta Deo semper placeat. Quod ut revera in eo adimpleatur, Sacerdos, tamquam potestatem habens, pro conclusione Exorcismi, cum severa judicii divini comminatione amandat ab eodem spiritum nequam, subjungens: *Tu autem effugare diabole; appropinquabit enim judicium Dei.* » (Kozma de Papi, *Liturgica Sacra*, Pars II, Cap. I, § 66.)

Q. 95. Quare, et quo modo inungitur baptizandus sancto Oleo Catechumenorum?

R. 1° Instante proxime momento gratiæ Baptismi, fit ex Apostolica traditione sollemnis sponsio, scilicet abrenuntiatio satanæ, triplici proposita quæstione, triplicique data abrenuntiationis sponsione (cfr. Q. 86); qua indicto veluti dæmoni bello, baptizandus congrue, more athletarum, inungitur, quasi luctamen contra

60 (Q. 96) Baptismus sollemnis Parvuli

hostium impetus jamjam ingressurus, Oleo Catechumenorum; primum in pectore, quatenus per gratiam Baptismi roboratur ad fidem Christi in corde firmiter tenendam; dein inter scapulas, quatenus corroboratur ad jugum legis Christi constanter ferendum.

2° Quoad modum quo fit hæc unctio, notanda sunt:

I. Sacerdos ipse, si minister est laicus, accipit ex armario vel credentia vasculum sacri Olei, illudque, facta unctione, reponit.

II. Unctio debet fieri in pectore, et in collo inter scapulas; quare opportune et congrue aperiuntur vestes infantis, ut hæc unctio fieri possit super partes nudas.

III. Unctio fit pollice, non autem virgula, nisi in casu necessitatis, ex. gr., morbi contagiosi; de quo datur sequens Decretum S. Rituum Congregationis: Ad dubium: « Attenta praxi communi et perantiqua utendi pennicillo seu virgula argentea in administrando Baptismi Sacramento in Ecclesia, loco pollicis manus dexteræ, abolenda ne erit hujusmodi consuetudo, utpote contraria Rituali Romano? » S. Congregatio audito voto, re mature diligenterque perpensa, rescribere rata est: « Affirmative, excepta necessitatis causa. » (Decret. 31 Augusti 1872, n. 3276, antiq. 5517, ad 1.)

Sacerdos pollicem intingit in Oleo sacro, ita ut pollicis summitas tantum sacro Oleo sit intincta; eaque efficit signum Crucis in parte inungenda.

IV. Utraque unctio fit sub unica formula, ita ut ad primam Crucem in pectore dicatur: *Ego te linio*, ad lineam rectam; *oleo salutis*, ad lineam transversam; — ad alteram vero inter scapulas: *In Christo Jesu Domino nostro*, ad lineam rectam; *ut habeas vitam æternam*, ad lineam transversam. — Semel tantum intingitur pollex in Oleo sacro. Utraque unctione facta, Sacerdos bombacio abstergit prius suum pollicem, deinde loca inuncta in pectore et in collo.

Q. 96. *Quandonam Sacerdos deponit Stolum violaceam, assumitque aliam albi coloris? Quod hujus mutationis est motivum?*

R. 1° Stolum violaceam deponit, et sumit aliam albi coloris, postquam pollicem et inuncta loca abstergit

bombacio ; vel invertit Stolum ad partem quæ est albi coloris. (Cfr. Q. 77.)

2° Significatur hac coloris luctus in lætitiæ mutatione, quod instante Baptismi collatione, baptizandus e peccatore fit justus, et intrat in statu innocentiae, gaudii et sanctitatis.

Q. 97. *Quinam ritus immediate præcedunt Baptismi collationem ?*

R. 1° Omnes intrant in ambitum Baptisterii, et accedunt ad Fontem baptismalem ; si nihil obstat, Sacerdos se sistit facie conversa ad Orientem, seu ad Altare majus ; ad ejus sinistram sistitur baptizandus.

2° Fit professio fidei a baptizando, qui de Symboli articulis rogatus, fidem suam solemni religione proficitur, ter respondendo per patrinum : *Credo*. (Cfr. Q. 86.)

3° Sacerdos compellans baptizandum, quærit ejus voluntatem, an velit baptizari. Hujus interrogationis rationem dat Catechismus Concilii Tridentini (Pars II, Cap. II, n. 61) : « Quemadmodum enim homo sua voluntate serpenti obediens merito damnatus est, ita Dominus neminem in suorum numerum, nisi voluntarium militem, adscribi voluit. » (Cfr. Q. 86.)

Q. 98. *Ad quid in collatione Baptismi attendere debet Sacerdos ?*

R. De ipsa ablutione, et de modo quo fiat, sicut et de forma, dictum satis fuit in Articulis præcedentibus. (Pro forma, vide dicta QQ. 29 ad 32 ; pro ablutione QQ. 35 ad 40.) Addendum remanet, quod infans debet sustineri capite nudato, et versa facie ad terram, supra pelvim vel supra vas sacrarii, eoque modo ut caput ad dexteram Sacerdotis teneatur. Attendere autem inprimis Sacerdos debet, ut Patrinus, vel Matrina, vel uterque si ambo admittantur, infantem teneant, scilicet ut vel vere eundem sustineant super brachia, vel saltem manum dextram apponentes aut supponentes eum physice tangant.

Teneri potest aliquod linteolum subtus frontem infantis, ne aqua e vertice in faciem defluat ; et collato Baptismo statim leniter et diligenter caput extergitur eodem linteolo.

§ 3. De cæremoniis subsequentibus

Q. 99. *Enumera cæremonias quæ Baptismum sequuntur.*

R. Cæremoniæ Baptismum subsequentes sunt :
1° Unctio baptizati sancto Chrismate ; 2° impositio vestis candidæ ; 3° traditio candelæ ardentis ; 4° dimissio baptizati.

Q. 100. *Expone ortum, motivum, et modum unctionis baptizati sancto Chrismate.*

R. 1° Dicunt quidam auctores, quod hæc unctio Chrismate videtur esse memoria antiquæ disciplinæ, pro qua primis sæculis, post Baptismum adultis mox conferebatur ab Episcopo Sacramentum Confirmationis ; quoniam vero tardius multi, in absentia Episcoporum a Presbyteris baptizati, non statim Sacramentum Confirmationis suscipere poterant, Presbyteris data fuit potestas, non quidem illud conferendi, sed, ad illud quodammodo compensandum, neo-baptizatos signandi Chrismate.

Sed hanc unctionem in vertice capitis accepisse etiam a Sacerdote neobaptizatos, etiamsi immediate post ipsis administraret Episcopus Sacramentum Confirmationis, patet ex antiquis documentis. Liber Sacramentorum Romanæ Ecclesiæ, qui vocatur Sacramentarium Gelasianum a S. Gelasio Papa († 496), dicit : « Postea cum ascenderit a fonte infans, signatur a presbytero in cerebro de chrismate, his verbis : *Deus omnipotens etc.* Deinde ab Episcopo datur eis Spiritus septiformis. Ad consignandum imponit eis manum in his verbis : *Deus omnipotens, etc.* Postea signat eos in fronte de chrismate dicens : *Signum etc.* » (Cfr. *The Gelasian Sacramentary*, edited by H. A. Wilson. Oxford, 1894, pag. 86, 87. Cfr. etiam Duchesne, *Origines du culte chrétien*. Paris. Chap. IX, § I, 5.)

Legimus in Breviario ad 31 Decembris, in lectione V Officii S. Silvestri († 337), quod et ipse decretum fecit « ut Presbyter Chrismate baptizati summum lini-
ret verticem. » Presbyter autem Chrismate signat baptizati summum verticem « non tamen frontem, » ut ait Innocentius I († 417), « quod solis debetur

Episcopis, cum tradunt Spiritum Paraclitum » in Confirmatione.

2° Chrisma conficitur ex oleo et balsamo. Oleum, quod pingue sit, et natura sua manet ac diffluet, gratiæ plenitudinem exprimit. Balsamum vero cujus odoratus jucundissimus est, significat Fideles eam virtutum omnium suavitatem effundere, ut illud Apostoli queant dicere : *Christi bonus odor sumus Deo.* (II Cor., Cap. II, v. 15.) Habet præterea balsamum eam vim, ut quidquid eo circumsitum fuerit, putrescere non sinat : ita fidelium animi Baptismi gratia præparati, facile a scelerum contagione defendi possunt. (*Catechismus Concilii Tridentini*, Pars II, Cap. III, n. 7.)

Baptizatus itaque ex hac unctione « intelligat se ab eo die Christo capiti tamquam membrum conjunctum esse, atque ejus corpori insitum, et ea re Christianum a Christo, Christum vero a Chrismate appellari. » (Ibid. Cap. II, n. 60.)

3° Servatis quæ in Quæst. 95, ad I et III, præscribuntur, notandum insuper est, quod hæc unctio fit in vertice seu summitate capitis, et non in fronte ; et ita ut ad lineam rectam Crucis efformandæ dicatur : *Ipse te liniat Chrismate salutis, ad transversam : in eodem Christo Jesu.* — Ipse Sacerdos pollicem et locum inunctum bombacio, quod minister offert, abstergit.

Q. 101. *Quare induitur baptizatus veste candida linea ?*

R. Vestis alba per modum pallioli, seu linteolum lineum (cfr. Q. 75) a Sacerdote imponitur capiti baptizati, tum in signum futuræ resurrectionis, et gloriæ ad cujus spem baptizatus renascitur ; tum in symbolum innocentiae, atque integritatis per Baptismum restitutæ, quam in omni vita baptizatus servare debet immaculatam usque ad mortem.

Memorat hic ritus antiquissimum institutum, ex quo baptizati sacro Chrismate inuncti statim albis vestibus induebantur, quas per octo dies gestabant, et dein deponabant ; unde nomen Dominicæ in Albis (depositis) datum Dominicæ I post Pascha.

Q. 102. *Quæ est ratio cerei accensi qui in Baptismo traditur ?*

64 (Q. 103-105) **Baptismus solemnus Parvuli**

R. *Cereus ardens traditur a Sacerdote in manu baptizati, vel Patrini; qui ostendit, fidem charitate inflammata, quam in Baptismo accepit, bonorum operum studio alendam atque augendam esse; atque in memoriam nobis revocat, ut imitemur quinque prudentes virgines, quæ acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus, et ideo, cum sponsus venit, ad nuptias cum eo intraverunt.*

Q. 103. *Pluries occurrit exprimendum nomen infantis; sæpius autem plura nomina uni imponuntur; an Sacerdos semper plura nomina exprimere debet?*

R. Solent communiter pronuntiari omnia nomina; scilicet: 1° ad primam Catechismi interrogationem; 2° in ipso Baptismatis momento; et 3° cum in fine dimittitur in pace baptizatus. Reliquis vicibus pronuntiare sufficiet primum vel præcipuum nomen, vel præcipua nomina tantum.

Q. 104. *Quid notandum est circa variationem generis, pro diverso sexu infantis baptizandi?*

R. Variatio generis (ab eo, vel ab ea, etc.) quæ a Rituali in initio tantum administrationis Baptismi, pro diverso sexu infantis baptizandi, insinuat, dicenda est tamquam ad exemplum ibi descripta, ut Minister Baptismi similiter in casibus similibus se gerat, et verba sexui infantis accommodet in singulis respective locis; et proinde hæc variatio, ubicumque genus masculinum in administratione Baptismi occurrit, pro parvula baptizanda fieri debet, ut declaravit S. Rituum Congregatio, Decreto 13 Julii 1883 (n. 3582, ad 2, antiq. 5880, ad 3); dicet consequenter Sacerdos in casu: *hanc electam tuam pro hunc electum tuum, signatam pro signatum, colligata pro colligatus, quam pro quem, læta pro lætus, et ita in reliquis.*

Q. 105. *Quid collato baptismo dimissoque baptizato, observandum ulterius venit?*

R. 1° Sacerdos, deposita stola, medulla panis abstergit pollicem dextrum, et manus lavat. Aqua hujus lotionis in sacrarium effundi debet; medulla panis vero, et bombacium quibus pollicem, aut loca sacris

Oleis inuncta Sacerdos abstersit, comburi opportuno tempore debent, et cineres in sacrarium projici. — 2° Sera occluduntur armarium, et Fons, sive Baptisterium. — 3° Sacerdos accurate describit in registro baptismali, ad præscriptam formam, nomina et alia de administrato Baptismo.

ARTICULUS II

Baptismus Parvuli in periculo

Q. 106. *Quomodo proceditur ad Baptismum infantis, de quo periculum est ne moriatur, antequam Ordo Baptismi possit perfici ?*

R. A) Si datur vera necessitas, periculum nempe in mora, ne dilata ablutione, puer periclitans morte præveniatur, et tantæ necessitatis Sacramento fraudeatur, in tali casu, si confertur Baptismus in Ecclesiâ : 1° Omissis quæ Baptismum præcedunt, Sacerdos, superpelliceo et Stola albi coloris indutus, mox parvulum baptizat, ter, vel etiam, si necessitas urgeat, semel infundens aquam baptismalem super caput, in modum Crucis, sub forma vel absoluta vel conditionali, prout, facto prævio examine, judicaverit esse adhibendam. — 2° Si baptizatus adhuc vivat, linit eum in vertice S. Chrismate. — 3° Tradit ei linteolum candidum. — 4° Dat ei candelam ceream accensam, dicens ad singulas istas cæremonias formulas consuetas. — 5° Si adhuc supervixerit baptizatus, Sacerdos, assumpta Stola violacei coloris, mox supplet inde ab initio cæremonias omissas, juxta normam descriptam, de qua dicitur in Capite V (QQ. 120 et sqq.).

B) Si necessitas talis emergerit, ut absque periculo ad Ecclesiam infans non posset adferri, et Baptismus extra Ecclesiam debeat conferri, Sacerdos, indutus superpelliceo et Stola albi coloris, vel, si non habeantur, sine illis paramentis, adhibeat aquam baptismalem ; si autem hæc non habeatur, et periculum impendeat, utatur aqua benedicta ; vel, hac etiam deficiente, aqua simplici. (Cfr. Q. 24.) Primum, omnibus quæ Baptismum præcedunt omissis, parvulum baptizat, ut supra ; dein linit eum S. Chrismate, si habeat, traditque

linteolum candidum, et candelam ceream accensam, sub consuetis formulis. — Quamprimum postea infans supervivens poterit deferri ad Ecclesiam, cæremonias omissas Sacerdos supplebit in Ecclesia : non enim sine gravi peccato negligerentur tam magni ponderis, tantæque antiquitatis ritus, atque ad reverentiam Sacramento conciliandam maxime necessarii. Hujusmodi autem cæremoniarum suppletio numquam extra Ecclesiam fieri potest.

Placet hic describere sequens S. Rituum Congregationis hoc super casu Decretum : Ad dubium : « Parochus in casu necessitatis periclitantem puerum Stola violacea indutus domi baptizavit, eique sacrum Chrisma et Oleum sacrum, quod secum detulit, imposuit prout in Rituali Romano. Quæritur an bene vel male se gesserit in casu unctionis extra Ecclesiam ? » S. Congregatio respondendum censuit : « Parochum male se gessisse baptizando cum Stola violacea et liniendo puerum periclitantem extra Ecclesiam Oleo etiam Catechumenorum. In casu enim necessitatis, juxta Ritualis præscriptum, omnia sunt omittenda quæ Baptismum præcedunt, quæque postmodum supplenda sunt in Ecclesia, ad quam præsentandus est puer cum convalescit. » (Decret. 23 Septembris 1820, n. 2607, antiq. 4572 ; cfr. Adnotatio super hoc Decreto, Vol. IV Collectionis Decretorum, pag. 198.)

Præfata regula non applicatur, ubi Baptisma postulatur domi administrandum infanti, quem parentes, justa de causa, morte non imminente, timent ad Ecclesiam deferre. Quo casu, vel aliquantulum differatur Baptismus, vel saltem domi non conferatur, nisi prævia licentia Episcopi (cfr. Q. Q. 60, 61) ; qua obtenta, Sacramentum administret Sacerdos cum omnibus cæremoniis ; jam enim ratio nulla est omittendi illas quæ ablutionem præcedunt, et cæremoniæ de se natæ sunt et institutæ ut ipsum Sacramentum circumstant, ejus naturam et efficaciam declarent, et ipsi sint ornamento et decori. (Cfr. Collationes Brugenses, II, 1897, pag. 355.)

NOTA. Laicus, et quicumque solemniter baptizare non potest, in Baptismo necessitatis ab omnibus omnino cæremoniis Baptismum præcedentibus aut sequentibus abstinere debet ; et non cum aqua baptismali, sed tantum cum aqua benedicta, aut simplici Baptismum conferre potest.

ARTICULUS III

Baptismus pluribus simul collatus

Q. 107. *An licet pro libitu plures infantes simul baptizare ?*

R. Rituale Romanum solummodo tradit ritum servandum, quando plures simul baptizantur, non vero declarat in quibusnam casibus hic ritus licite adhibeatur. — Catalanus æstimat, ea quæ Rituale de pluribus parvulis simul baptizandis dicit, spectare ad antiquum Ecclesiæ ritum. — Varia antiqua Ritualia, inter quæ Pastorale Mechliniense, et varii auctores, dicunt plures infantes simul non esse baptizandos extra necessitatem ; quidam etiam peccati arguunt eum, qui hoc solummodo faceret ut citius se expediret. — Quamvis alii, ex Ritualis silentio, indulgentius opinentur de liceitate hunc ritum adhibendi, dicendum tamen videtur, hoc fieri licere, non pro libitu, sed tantum in necessitate.

Q. 108. *Quomodo administrandus est Baptismus pluribus simul ?*

R. « Si vero fuerint plures baptizandi, sive masculi, sive feminæ, in catechismo masculi statuuntur ad dexteram, feminæ vero ad sinistram ; omnia pariter dicantur, ut supra, in proprio genere, et numero plurali. Verum prima nominis interrogatio, exsufflatio, Crucis impressio, seu signatio, tactus aurium et narium cum saliva, abrenuntiationis interrogatio, unctio Olei Catechumenorum, interrogatio de Fide, seu Symbolo, et ipse Baptismus, inunctio Chrismatis, candidæ vestis impositio, atque accensæ candelæ traditio, singulariter singulis, et primum masculis, deinde feminis fieri debent. » His adde impositionem salis, etiam singulis faciendam, necnon manus impositiones binas, faciendas, per momentum imponendo manum singulorum capiti, dein per Orationes manum extendendo super se seu versus omnes, ut clare patet ex Rubrica Pontificalis Romani. (Tit. De Baptismo parvulorum.)

Possunt itaque tantum quædam Orationes in numero plurali dici, et in eis quidem, ubi occurrit nomen baptizandi exprimendum, debent omnium nomina exprimi.

NOTA. Ex dictis sequitur, quod octies occurrunt preces et cæremoniæ, quæ singulariter pro singulo baptizando fieri debent, sequenti ordine : 1° catechismus, exsufflatio, Crucis impressio, quæ fiunt unico tractu successive super singulum infantem ; 2° prior manus impositio ; 3° immissio salis in ore ; 4° Crucis impressio ; 5° altera manus impositio ; 6° tactus aurium et narium cum saliva ; 7° abrenuntiatio et unctio S. Oleo Catechumenorum, quæ fiunt unico tractu ; 8° interrogatio de fide, et reliqua omnia quæ sequuntur usque ad finem, quæ etiam fiunt unico tractu super singulum infantem.

Patet quod non magnum inde commodum referri potest, cum pleræque cæremoniæ ac formulæ omnino singulariter pro singulis repeti debeant, et maxima attentio requiratur ne confusio ibi aliqua oriatur, aut omissio fiat. (Cfr. Collationes Brugenses, IV, 1899, pag. 285.)

CAPUT III

DE BAPTISMO ADULTORUM

Q. 109. *Quid de Baptismo adultorum præscribitur ab Archiepiscopo in Statutis diæcesanis ?*

R. « Nullus adultus, extra casum necessitatis, Baptismi aquis abluatur, ne sub conditione quidem, nisi Nobis præmonitis et de nostro consensu. » (Stat. diœc. n. 227.)

Q. 110. *Quinam hic intelligitur adultus, cui Baptismus conferri debet speciali ritu qui hic præscribitur ?*

R. Relate ad Baptismum adultus censetur quicumque usu rationis sufficiente pollet, ut agnoscere valeat obligationem Baptismi ; quod regulariter contingit completo septennio, sed quandoque citius contingere potest. (Cfr. Q. 118.)

Q. III. *Quænam triplex præparatio requiritur, secundum Apostolicam regulam, pro adulto baptizando?*

R. « Si quis adultus sit baptizandus, debet prius, secundum Apostolicam regulam, (1º) in christiana fide, ac sanctis moribus diligenter instrui, et (2º) per aliquot dies in operibus pietatis exerceri, (3º) ejusque voluntas et propositum sæpius explorari, et nonnisi sciens et volens, probeque instructus baptizari. »

« At vero si quis, dum instruitur, in mortis periculum incidat, baptizarique voluerit, habita ratione periculi, vel necessitatis, baptizetur. »

Q. II2. *Quænam dispositio corporalis convenit, tum in baptizante, tum in baptizando?*

R. « Pro hujus autem veneratione Sacramenti, tam Sacerdotem, qui adultos baptizabit, quam ipsos adultos, qui sani sunt, convenit esse jejunos. »

Hæc convenientia fundamentum habet in eo, quod antiquitus Baptismus conferebatur inter Officia in Vigiliis Paschatis et Pentecostes, et baptizati immediate SS. Eucharistia refovebantur, ideoque necesse erat ut essent jejuni tum ipsi, tum ministrans. Rituale etiam supponit neophytum, præsentem Episcopo, post Baptismum Sacramento Confirmationis initiari, et dein, si hora congruens fuerit, Missæ interesse, et Sacram Eucharistiam devote suscipere. (Cfr. Q. II9.)

Q. II3. *Quanam diei parte celebrandum est adulorum Baptisma?*

R. « Non post epulas, aut prandia, sed ante meridiem (nisi ex rationabili causa aliter faciendum esset) eorum Baptisma celebretur. »

Q. II4. *Quid docet Rituale de collatione Baptismi amentibus, et furiosis, ac iis qui lethargo aut phrenesi laborant?*

R. « Amentes et furiosi non baptizentur, nisi tales a nativitate fuerint; tunc enim de iis idem judicium faciendum est, quod de infantibus, atque in fide Ecclesiæ baptizari possunt. »

« Sed si dilucida habeant intervalla, dum mentis compotes sunt baptizentur, si velint. Si vero antequam insanirent, suscipiendi Baptismi desiderium ostende-

rint, ac vitæ periculum immineat, etiamsi non sint compotes mentis, baptizentur. »

« Idemque dicendum est de eo, qui lethargo, aut phrenesi laborat, ut tantum vigilans et intelligens baptizetur; nisi periculum mortis impendeat, si in eo prius apparuerit Baptismi desiderium. »

Q. 115. *Quomodo procedendum est cum hæreticis qui ad Catholicam Ecclesiam convertuntur?*

R. Prænotatur, quod extra casum necessitatis nihil attentari potest inconsulto Episcopo, uti expresse præcipitur pro nostra Diœcesi per Statutum archiepiscopale 4 Maji 1847, quod sequentem agendi rationem in tali casu præscribit: « Si hæreticus in Ecclesiæ gremium admitti postulet, is inprimis benigne excipiendus et animandus est; deinde sedulo inquirendum est, an nulla interveniat simulatio, an humano obsequio aut spe temporalis commodi non ducatur, ubi et a quo baptizatus fuerit, etc. Interim diligenter instruendus est circa fidei rudimenta, et annitendum, ut sectæ ad quam pertinet falsitatem agnoscat, et veram fidem sincero salutis intuitu amplectatur. Tandem casum ad Nos referre oportet, ut circa Baptismi iterationem, et reliqua statuamus, quod in Domino expedire censeverimus. »

De validitate Baptismi in hæresi suscepti inquirendum est, instituto in singulis casibus diligenti examine; de quo examine præmittendo sequens dedit Decretum Congregatio S. Romanæ U. Inquisitionis, 20 Novembris 1878: « Proposito dubio, utrum conferri debeat Baptismus sub conditione, hæreticis qui ad Catholicam fidem convertuntur, ex quocumque loco proveniant, et ad quamcumque sectam pertineant: — Eminentissimi responderunt: Negative; sed in conversione hæreticorum, a quocumque loco, vel a quacumque secta venerint, inquirendum est de validitate Baptismi, in hæresi suscepti. Instituto igitur in singulis casibus examine, si compertum fuerit, aut nullum, aut nulliter collatum fuisse, baptizandi erunt absolute: si autem pro temporum aut locorum ratione, investigatione peracta, nihil sive pro validitate, sive pro invaliditate detegatur, aut

adhuc probabile dubium de Baptismi validitate supersit, tunc sub conditione secreto baptizentur; demum si constiterit validum fuisse, recipiendi erunt tantummodo ad abjurationem et professionem fidei. » (Acta S. Sedis, XVI, 1883, pag. 415.)

Itaque in hæreticis reconciliandis triplex distinguitur procedendi methodus, pro diversitate casuum :

1° Hæretici « in quorum Baptismo debita forma, aut materia servata non est, prius errorum suorum pravitatem agnoscant et detestentur, et in fide Catholica diligenter instruantur : » deinde baptizandi sunt absolute; nec ulla sequitur abjunctio, nec absolutio, eo quod omnia abluit Sacramentum regenerationis.

2° Hæretici in quorum Baptismo debita forma et materia servata est, recipiendi erunt tantummodo ad abjurationem seu fidei professionem, quam sequitur absolutio a censuris, prout ab Episcopo commissa fuerit. (Cfr. Titulus III, de Sacramento Pœnitentiæ.)

Rituale Romanum etiam præscribit ut cæremoniæ in Baptismo ab hæreticis collato omissæ « suppleantur, nisi rationabili de causa aliter Episcopo videatur, » qui potest dispensare a supplendo cæremonias omissas.

3° Hæretici de quorum Baptismi validitate, peracta investigatione, adhuc probabile dubium superest, rebaptizandi sunt secreto sub conditione, et collato Baptismo, debet a neo-conversis confessio Sacramentalis integra exigi, eisque absolutio sub conditione dari; uti respondit Congregatio S. Romanæ Universalis Inquisitionis, per Decretum 17 Decembris 1868, ad postulatam Episcoporum Angliæ; qui cum proposuissent dubium: « An debeat, juxta Synodi Provincialis (Westmonasteriensis) Decretum, a S. Sede probatum, confessio Sacramentalis a neo-conversis in Anglia exigi, et an debeat esse integra? » Sacrum Tribunal ad utramque dubii partem dedit sequens responsum, a Summo Pontifice approbatum: « Affirmative; et dandum esse Decretum latum sub feria V, die 17 Junii 1715. » In hoc citato Decreto, ad dubium: « An (quidam Lutheranus S. Fidei Catholicæ reconciliatus) sit rebaptizandus (ob allegatos nonnullos Baptismi defectus); et quatenus affirmative, an absolute, vel sub conditione;

et quatenus affirmative, an teneatur confiteri omnia peccata præteritæ vitæ; et quatenus affirmative, an confessio præponenda sit, vel postponenda Baptismo conferendo sub conditione? » responsum fuerat: « Esse rebaptizandum sub conditione, et collato Baptismo, ejus præteritæ vitæ peccata confiteatur, et ab iis sub conditione absolvatur. » (Acta S. Sedis, 1868, IV, pag. 320. Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien., anni 1878, ex Theologia morali Q. V.)

Porro in hoc casu, ordine sequenti ad diversa procedendum erit, juxta Instructionem ejusdem Congregationis S. Romanæ U. Inquisitionis, de neo-conversorum receptione, datam 20 Julii 1859 :

1° Recipitur abjuratio seu Fidei Professio.

2° Confertur Baptismus sub conditione.

3° Instituitur confessio Sacramentalis cum absolute conditionata.

Per recentius Decretum vero, mensis Novembris anni 1875, eadem S. Congregatio declaravit, accusationem peccatorum posse præcedere collationem Baptismatis; rescribi enim jussit: « Si.... agatur de iis, qui debent sub conditione baptizari, tunc poterunt, ad majorem functionis ecclesiasticæ facilitatem, prius audiri sacramentaliter quoad eorum culparum accusationem. Deinde post collationem Baptismatis sub conditione, confessarius iterum reassumptis per summa capita, cum pœnitente, iis de quibus jam accusationem fecerit, absolvat eum sacramentaliter, pariter sub conditione. » (Cfr. Nouvelle Revue théologique, XII, 1880, p. 579.)

Nota. I. Abjuratio seu Fidei Professio, de qua dicitur in præcedentibus, fit juxta formulam quæ habetur in Bulla Pii IV (Stat. diœc. n. 163), cum additione post Concilium Vaticanum facienda jussu Pii IX, per Decretum S. Congregationis Concilii, 20 Januarii 1877.

Formula latine describitur in Statutis diœcesanis, inter Documenta partis posterioris Appendicis, n. 1; additio vero, in Collectione Epistolarum Pastoralium, Tomo VIII, pag. 61. Sequens est tenor phrasis cui additio facta est :

« Cetera item omnia a sacris Canonibus, et œcumenicis Conciliis, ac præcipue a sacrosancta Tridentina Synodo et ab

cœcumenico Concilio Vaticano tradita, definita ac declarata, præsertim de Romani Pontificis primatu et infallibili magisterio, indubitanter accipio ac profiteor. »

In editione Statutorum Diœcesis anni 1899, formula integra Professionis Orthodoxæ Fidei describitur pag. 61 et sqq.

Versio flandrica et gallica formulæ Pianæ, cum non habeatur in Statutis diœcesanis, pro occasionis opportunitate hic additur :

OPENBARE BELIJDENIS

VAN HET KATHOLIEK GELOOF

VOORGESCHREVEN DOOR DE BULLE VAN PAUS PIUS IV

Ik, N., geloof met een vast Geloof, en belijd openlijk al de artikelen te zamen en elk in 't bijzonder, die begrepen zijn in het Symbolum des Geloofs, door de heilige Roomsche Kerk gebruikt, te weten :

Ik geloof in eenen God, den almachtigen Vader, Schepper van hemel en aarde, van alle zienlijke en onzienlijke dingen ; en in eenen Heer Jesus Christus, Gods eeniggeboren Zoon, en uit den Vader vóór alle eeuwen geboren ; God van God, licht van licht, waarachtigen God van waarachtigen God ; geboren en niet gemaakt, eenwezig met den Vader, door wien alle dingen gemaakt zijn ; die om ons, menschen, en om wille onzer zaligheid, uit den hemel nedergedaald is, en het vleesch heeft aangenomen door den H. Geest uit de Maagd Maria, en is mensch geworden ; die ook voor ons gekruist is, die onder Pontius Pilatus geleden heeft en begraven is ; en die volgens de Schriftuur ten derden dage is verrezen ; die is opgeklommen ten hemel, en ter rechterhand des Vaders zit ; die met glorie zal weerkomen om de levenden en de dooden te oordeelen, en wiens rijk geen einde zal hebben ; en in den H. Geest, den Heer en levendmakende, die uit den Vader en den Zoon voortkomt ; die met den Vader en den Zoon te zamen aanbeden en verheerlijkt wordt ; die door de Profeten gesproken heeft ; en eene heilige, katholieke en apostolieke Kerk. Ik belijd een doopsel tot vergiffenis der zonden, en ik verwacht de verrijzenis der dooden, en het eeuwig toekomende leven. Amen.

Ik aanveerd vastelijk en ontvang de Apostolieke en Kerkelijke traditiën of overleveringen, met de andere onderhoudingen en instellingen derzelfde Kerk.

Insgelijks aanveerd ik de heilige Schriftuur naar den zin, dien onze Moeder de heilige Kerk gehouden heeft en houdt, aan wie het toekomt te oordeelen over den waarachtigen zin en de uitlegging dier heilige boeken ; en ik zal deze nimmer verstaan of uitleggen, dan naar het eenparig gevoelen der heilige Vaders.

Ik belijd ook, dat er waarlijk en eigenlijk zeven Sacramenten der nieuwe Wet door Jesus Christus onzen Heer zijn ingesteld,

74 (Q. 115) Belijdenis van het Katholiek Geloof

en tot de zaligheid van het menschelijk geslacht noodzakelijk zijn, alhoewel niet alle aan iedereen. De Sacramenten zijn : het Doopsel, het Vormsel, het H. Sacrament des Altaars, de Biecht, het heilig Oliesel, het Priesterschap en het Huwelijk. Ik belijd dat zij gratie geven, en dat van deze zeven Sacramenten het Doopsel, het Vormsel en het Priesterschap geen tweemaal mogen ontvangen worden, zonder dat men eene heiligschenderij doet.

Ik ontvang ook en aanveerd de aangenomen en goedgekeurde ceremoniën der katholieke Kerk in de plechtige bediening van al de voorgenoemde Sacramenten.

Ik aanveerd en erken ook, alles te zamen en elk punt in 't bijzonder, wat in het heilig Concilie van Trenten nopens de erfsonde en de rechtveerdigmaking besloten en verklaard is geworden.

Ik belijd insgelijks, dat in de Mis een waarachtig, eigen en verzoenend sacrifice voor levenden en dooden aan God opgedragen wordt; en dat in het allerheiligste Sacrament des Altaars het Lichaam en het Bloed, met de ziel en de Godheid van onzen Heer Jesus Christus, waarlijk, wezenlijk en zelfstandiglijk tegenwoordig is; en dat daar de verandering geschiedt van de geheele zelfstandigheid des broods in het Lichaam, en van de geheele zelfstandigheid des wijns in het Bloed, verandering die de katholieke Kerk *transsubstantiatie* noemt.

Ik belijd ook, dat, onder eene gedaante alleen, Christus geheel en volkomen en een waarachtig Sacrament genut wordt.

Ik erken ook standvastiglijk, dat er een Vagevuur is, en dat de zielen die daar opgehouden zijn, door den onderstand der geloovigen geholpen worden. Insgelijks belijd ik, dat men de Heiligen met Christus te zamen heerschende moet eeren en aanroepen, dat zij hunne gebeden voor ons aan God opofferen, en dat men hunne Reliquiën moet eeren.

Ik houd ook vastelijk staande, dat men de beelden van Christus en van de Moeder Gods altijd Maagd en van de andere Heiligen moet hebben en bewaren, en dat men aan die beelden verschuldigde achting en eerbiedigheid moet bewijzen.

Ik bevestig mede, dat de macht om aflaten te verleenen door Christus in de Kerk gelaten is geweest, en dat het gebruik ervan voor het Christene volk zeer zalig is.

Ik houd de heilige katholieke en apostolieke Roomsche Kerk als de Moeder en meesteres van alle Kerken, en ik be loof en zweer den Paus van Rome, opvolger van den H. Petrus, Prins der Apostelen en Stadhouder van Jesus Christus, waarachtige gehoorzaamheid.

Insgelijks aanveerd en belijd ik zonder twijfelen al wat door de heilige Regelen en algemeene Conciliën, en bijzonderlijk door het heilig Concilie van Trenten en door het algemeen Concilie van het Vaticaan geleerd, besloten en verklaard is, voornamelijk nopens het oppergezag en het onfeilbaar leeraarsambt van den Roomschen Opperpriester; terzelfder tijd doem, verwerp en vervloek ik al hetgeen daarmede tegenstrijdig is,

evenals al de ketterijen die door de heilige Kerk gedoemd, verworpen en vervloekt zijn.

Dit waarachtig algemeen Geloof, buiten hetwelk niemand kan zalig worden, en dat ik thans vrijwillig belijd en waarachtig erken, dat zelfde Geloof zweer ik N. geheel en onvervalscht tot den laatsten adem mijns levens standvastig met de hulpe Gods te bewaren en te belijden ; en ik zweer daarenboven te zorgen, zooveel het mij zal mogelijk zijn, dat dit Geloof door mijne onderdanen, of door degenen, wier zorg mij van ambtswege zal aangaan, zal gehouden, geleerd en gepredikt worden. Zoo helpe mij God, en deze zijne heilige Evangeliën.

PROFESSION

DE LA FOI CATHOLIQUE

PRESCRITE PAR LA BULLE DU PAPE PIE IV

Moi N. je crois et je professe d'une ferme foi tous les articles en général, et chacun en particulier, contenus dans le Symbole de la foi usité dans la sainte Eglise romaine, savoir :

Je crois en un seul Dieu, le Père tout-puissant, qui a fait le ciel et la terre, toutes les choses visibles et invisibles, et en un seul Seigneur Jésus-Christ, Fils unique de Dieu, qui est né du Père avant tous les siècles ; Dieu de Dieu, lumière de lumière, vrai Dieu de vrai Dieu ; qui n'a pas été fait, mais engendré, consubstantiel au Père, et par qui tout a été fait ; qui est descendu des cieux pour nous autres hommes et pour notre salut, qui s'est incarné en prenant un corps dans le sein de la Vierge Marie par l'opération du Saint-Esprit, et qui s'est fait homme ; qui a été aussi crucifié pour nous, qui a souffert sous Ponce Pilate, et qui a été mis dans le tombeau ; qui est ressuscité le troisième jour, selon les Ecritures ; qui est monté au ciel, est assis à la droite du Père ; qui viendra de nouveau, plein de gloire, pour juger les vivants et les morts, et dont le règne n'aura point de fin. Et je crois au Saint-Esprit, qui est Seigneur, et qui donne la vie, qui procède du Père et du Fils ; qui est adoré et glorifié conjointement avec le Père et le Fils ; qui a parlé par les Prophètes. Je crois l'Eglise, qui est une, sainte, catholique et apostolique. Je confesse un Baptême pour la rémission des péchés, et j'attends la résurrection des morts, et la vie du siècle à venir. Ainsi soit-il.

J'admets très-fermement et j'embrasse les traditions des Apôtres et de l'Eglise, et les autres réglemens et les constitutions de la même Eglise.

J'admets aussi la sainte Ecriture dans le sens qu'a tenu et que tient notre sainte mère l'Eglise, à laquelle il appartient de juger du vrai sens et de l'interprétation des livres saints ; et je ne la recevrai, ni je ne l'interpréterai jamais que selon le sentiment unanime des Pères.

76 (Q. 115) Profession de la Foi Catholique

Je professe aussi qu'il y a proprement et véritablement sept Sacrements de la nouvelle loi institués par Jésus-Christ notre Seigneur, pour le salut du genre humain, quoique tous ne soient pas nécessaires à chacun, savoir : le Baptême, la Confirmation, l'Eucharistie, la Pénitence, l'Extrême-Onction, l'Ordre et le Mariage ; que ces Sacrements donnent la grâce, et que parmi ces Sacrements, le Baptême, la Confirmation et l'Ordre ne peuvent être réitérés sans sacrilège.

Je reçois et j'admets en outre les rites reçus et approuvés par l'Eglise catholique dans l'administration solennelle desdits Sacrements.

Je reconnais et je reçois chacune des définitions et déclarations faites dans le saint Concile de Trente sur le péché originel et sur la justification.

Je confesse pareillement que dans la Messe on offre à Dieu un sacrifice vrai, proprement dit et propitiatoire pour les vivants et pour les morts ; et que dans le très-saint Sacrement de l'Eucharistie se trouve véritablement, réellement et substantiellement le corps et le sang avec l'âme et la divinité de notre Seigneur Jésus-Christ ; qu'il s'y fait un changement de toute la substance du pain au corps, et de toute la substance du vin au sang, lequel changement est appelé par l'Eglise catholique *transsubstantiation*.

Je confesse aussi que sous une seule de ces deux espèces on reçoit le corps de Jésus-Christ tout entier et un véritable Sacrement.

Je tiens fermement qu'il existe un purgatoire, et que les âmes qui y sont détenues sont soulagées par les suffrages des fidèles ; je crois également que les Saints qui règnent avec Jésus-Christ doivent être révéérés et invoqués, qu'ils offrent à Dieu des prières pour nous, et qu'on est tenu d'honorer leurs reliques.

Je tiens aussi fermement qu'il faut avoir et retenir les images de Jésus-Christ et de la Mère de Dieu toujours Vierge, et des autres Saints, et qu'il faut leur rendre l'honneur et leur témoigner la vénération qui leur sont dûs.

J'affirme aussi que le pouvoir de donner des indulgences a été laissé dans l'Eglise par Jésus-Christ, et que l'usage en est très-salutaire au peuple chrétien.

Je reconnais la sainte Eglise catholique, apostolique et romaine comme la mère et la maîtresse de toutes les églises. Je promets et je jure au Pontife romain, successeur de saint Pierre, prince des Apôtres et vicaire de Jésus-Christ, une véritable obéissance.

Je reçois de même très-fermement et je professe tout ce qui est enseigné, défini et déclaré par les saints Canons, par les Conciles œcuméniques, et principalement par le saint Concile de Trente et par le Concile œcuménique du Vatican, et principalement concernant la Primauté et le magistère infaillible du Pontife Romain ; je condamne en même temps, je rejette et j'anathématise toutes les opinions contraires, toutes les hérésies que l'Eglise a condamnées, rejetées et anathématisées.

Je professe spontanément cette vraie foi catholique, hors de

laquelle personne ne peut être sauvé, je m'y attache sincèrement ; je jure de la conserver et de la professer entièrement et inviolablement jusqu'au dernier souffle de ma vie, avec l'aide de Dieu, et de la faire observer, enseigner et prêcher, autant qu'il dépendra de moi, par ceux qui me seront subordonnés, ou par ceux dont le soin me sera confié dans mes fonctions. Ainsi Dieu me soit en aide, et ses saints Evangiles.

Nota. II. In editione Statutorum Diocesis anni 1899, ad n. 163, in quo agitur de Fidei Professione, juxta formulam Pii IV et Pii IX, emittenda ab iis qui in hæresim publice lapsi ad Ecclesiæ Catholicæ gremium redeunt, additur sequens Nota :

« Pro casu conversionis ab hæresi fuit a suprema S. Congregatione S. Officii præscripta alia formula, quæ idiomate italico reperitur in Decreto 20 Julii 1859, apud *Collectanea S. Congregationis de Propaganda Fide*, n. 1689, cujusque versio gallica et flandrica refertur infra in Appendice ad I, C et D. » Utraque versio hic etiam describitur :

GELOOFSBELIJDENIS

Ik N. N., hebbende vóór mijne oogen de Heilige Evangelien die ik met mijne eigene handen aanraak, en wetende dat niemand kan zalig worden buiten dat Geloof, dat de H. Katholieke en Apostolieke Roomsche Kerk houdt, gelooft, verkondigt en leert, ik heb spijt dat ik daartegen grootelijks in dwaling geweest ben, omdat ik, buiten die Kerk geboren zijnde, leeringen gehouden en geloofd heb, die met derzelver leering tegenstrijdig zijn.

Maar nu, door de goddelijke genade verlicht, belijd ik te gelooven dat de H. Katholieke Apostolieke Roomsche Kerk de eenige en ware Kerk is, door Jesus Christus op deze aarde ingesteld, aan dewelke ik mij met ganscher harte onderwerp. Ik geloof al de punten die Zij mij voorhoudt te gelooven ; ik verwerp en veroordeel al wat Zij verwerpt en veroordeelt, en ik ben bereid alles te onderhouden wat Zij mij gebiedt, en inzonderheid belijd ik te gelooven :

Eenen enkelen God in drij goddelijke, onderscheiden en gelijke personen, te weten den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest ;

De Katholieke leering over de Menschwording, het Lijden, de Dood en de Verrijzenis van onzen Heer Jesus Christus, en de Vereeniging in éénen Persoon van de twee naturen, de goddelijke en de menschelijke ; het goddelijk Moederschap van de Allerheiligste Maria te zamen met hare volkomenste Maagdelijke Zuiverheid en hare Onbevleete Ontvangenis ;

De ware, wezenlijke, en zelfstandige tegenwoordigheid van het Lichaam samen met de ziel en de Godheid van onzen Heer Jesus Christus in het Allerheiligste Sacrament des Autaars ;

De zeven Sacramenten, door Jesus Christus ingesteld voor de zaligheid van het menschelijk geslacht, te weten : het Doopsel, het Vormsel, het H. Sacrament des Autaars, de Biecht, het H. Oliesel, het Priesterschap en het Huwelijk ;

Het Vagevuur, de Verrijzenis der dooden, het eeuwig leven ;

Het Primaatschap, niet alleen in eere maar ook in gezag en macht, van den Paus van Rome, Opvolger van den H. Petrus den prins der Apostelen, en Plaatsvervanger van Jesus Christus ;

De eeredienst van de Heiligen, en van hunne beelden ;

Het gezag der apostolijke en kerkelijke overleveringen, en der H. Schriftuur, welke men niet anders mag uitleggen en verstaan dan in den zin, dien onze Moeder de H. Katholieke Kerk gehouden heeft en houdt ;

En alle andere punten, die door de Heilige Kerkregels en de algemeene Kerkvergaderingen, inzonderheid door het heilig Concilie van Trente en door het Concilie van 't Vaticaan vastgesteld en verklaard zijn.

Diensvolgens, met een rechtzinnig hert en ongeveinsd geloof, verfoei ik en zweer ik af alle dwaling, ketterij, en sekte tegenstrijdig met de voormelde H. Katholieke en Apostolijke Roomsche Kerk. Zoo helpe mij God, en deze zijne heilige Evangeliën die ik met mijne eigene handen aanraak.

PROFESSION DE FOI

Moi, N. N., ayant devant les yeux les sacro-saints Evangiles que je touche de mes propres mains, et sachant que personne ne peut se sauver en dehors de la foi que tient, croit, prêche et enseigne la sainte Eglise Romaine, Catholique et Apostolique, je me repens d'avoir gravement manqué contre Elle, par suite de ce que, né hors de cette Eglise, j'ai tenu et cru des doctrines contraires à son enseignement.

Présentement, éclairé par la grâce divine, je fais profession de croire que la Ste Eglise Catholique, Apostolique et Romaine est la seule et vraie Eglise établie par Jésus-Christ sur cette terre, et je me soumets à Elle de tout cœur. Je crois tous les articles qu'Elle me propose à croire, je réprouve et condamne tout ce qu'Elle réprouve et condamne ; je suis prêt à observer tout ce qu'Elle m'ordonne, et spécialement je professe de croire :

Un seul Dieu en trois personnes divines, distinctes et égales, à savoir le Père, le Fils et le St Esprit ;

La doctrine catholique sur l'Incarnation, la Passion, la Mort et la Résurrection de Notre Seigneur Jésus-Christ, et l'Union hypostatique des deux natures, divine et humaine, la Maternité divine de la Très-Sainte Vierge Marie, unie à son inviolable Virginité et sa Conception Immaculée ;

La présence vraie, réelle et substantielle du corps avec l'âme et la Divinité de Notre Seigneur Jésus-Christ dans le Très-Saint Sacrement de l'Eucharistie ;

Les sept Sacraments institués par Jésus-Christ pour le salut

du genre humain, à savoir : le Baptême, la Confirmation, l'Eucharistie, la Pénitence, l'Extrême-Onction, l'Ordre et le Mariage ;

Le Purgatoire, la Résurrection des morts, la vie éternelle ;

La Primauté non seulement d'honneur mais aussi de juridiction du Souverain Pontife, successeur de St Pierre prince des Apôtres, et Vicaire de Jésus-Christ ;

Le culte des Saints et de leurs images ;

L'autorité des traditions Apostoliques et ecclésiastiques, et des Saintes Ecritures qui ne peuvent s'interpréter et s'entendre que dans le sens qu'a tenu et que tient notre Mère la Sainte Eglise Catholique ;

Et tout ce qui a été défini et déclaré par les Saints Canons et les Conciles œcuméniques, spécialement par le Saint Concile de Trente et le Concile du Vatican.

En conséquence, je déteste et j'abjure avec un cœur sincère et une foi non feinte, toute erreur, hérésie, secte contraire à la susdite Eglise Romaine, Catholique et Apostolique. Ainsi Dieu me soit en aide et ses Saints Evangiles que je touche de mes propres mains.

Datur et alia formula Professionis Fidei, pro hæreticis et schismaticis Orientalibus in Ecclesiæ Catholicæ sinum redeuntibus, a S. Congregatione S. Officii anno 1890 approbata, quæ descripta habetur apud *Collectanea S. Congregationis de Propaganda Fide*, n. 1676, in Nota. — In casu pro hac formula recurri potest ad *Collectanea*, vel ad *Ordinarium*.

Nota. III. In Instructione de neo-conversorum receptione, S. Congregationis S. Officii, 20 Julii 1859, sequens proponitur modus excipiendi Professionem Fidei Catholicæ a neo-conversis :

Sacerdos, superpelliceo et Stola violacei coloris indutus, sedet in cornu Epistolæ (si SS. Sacramentum asservetur in Tabernaculo ; sin minus, in medio Altaris), et coram illo genuflectit neo-conversus ; qui codicem Evangelii dextra manu tangens, emittit Professionem Fidei : vel si nesciat legere, Sacerdos prælegit eadem tarde Professionem, ut conversus eamdem intelligere, et cum Sacerdote distinctis verbis pronuntiare possit.

(Notat Konings in Theologia morali, juxta Kenrick, posse Sacerdotem eam prælegere mulieribus, aliisve indolis timidioris, suum assensum sub finem significaturis.)

Postea, neo-converso genuflexo manente, Sacerdos sedens dicit Psalmum *Miserere*, sive Psalmum *De profundis*, cum Gloria Patri in fine.

Quo finito, Sacerdos stans dicit :

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, secreto.

℣. *Et ne nos inducas in tentationem.*

℟. *Sed libera nos a malo.*

Ÿ. *Salvum fac servum tuum (ancillam tuam).*

℞. *Deus meus sperantem in te.*

Ÿ. *Domine, exaudi orationem meam.*

℞. *Et clamor meus ad te veniat.*

Ÿ. *Dominus vobiscum.*

℞. *Et cum spiritu tuo.*

Oremus.

Deus, cui proprium est misereri semper et parcere, suscipe deprecationem nostram, ut hunc famulum tuum (hanc famulam tuam) quem (quam) excommunicationis catena constringit, miseratio tuæ pietatis clementer absolvat. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum : qui tecum vivit et regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℞. Amen.

Deinde Sacerdos sedet et ad profitentem genuflexum versus, eum ab hæresi absolvit, dicens :

*Auctoritate Apostolica, qua fungor in hac parte, absolvo te a vinculo excommunicationis quam * incurristi, et restituo te sacrosanctis Ecclesiæ Sacramentis, communioni et unitati fidelium, in nomine Patris, et Filii et Spiritus sancti. Amen.*

Deinde abjuranti aliquam Pœnitentiam salutarem injungat, ex. gr., aliquas preces, visitare Ecclesiam, aut similia.

* In dubio gravi aut levi, utrum pœnitens excommunicationem incurrerit per hæresim professam, Sacerdos hic inserat vocabulum *forsan*.

(Conciliorum Collectio Lacensis, Tom. III, pag. 551.)

CAPUT IV

ORDO BAPTISMI ADULTORUM

Q. 116. *Quænam sunt præcipuæ cæremoniæ speciales, quæ præter cæremonias in Baptismo parvuli præscriptas, adhibentur in Baptismo Adulti ?*

R. Prænotatur 1º : In Baptismo Adultorum nequit adhiberi ritus designatus pro Baptismo Infantum.

Ad dubium : « Quum in Diœcesi Portus Aloisii usus hucusque prævaleat in Baptismate Adultorum ritum adhibendi pro Baptismate Infantum designatum ; Episcopus orator postulat, ut ex gratia liceat hunc usum servare, præsertim ob paucitatem Sacerdotum, quorum unicuique in ipsa Diœcesi incumbit cura quinque vel sex amplius millium Catholicorum, cum eodem numero Paganorum ; ac proinde temporis angustiae ex hoc proveniunt. » S. Rituum Congregatio rescribere rata est : « Negative in omnibus. » (Decret. 9 Maji 1857, n. 3051, antiq. 3243, ad 3.)

Prænotatur 2º : In Baptismo Adultorum omnes pre-

ces et cæremoniæ, præparatoriæ ad actum baptizandi, faciendæ sunt per eundem Sacerdotem baptizantem, prout in Rituali disponitur. (Decret. S. Rituum Congregationis, 19 Decembris 1665, n. 1325, antiq. 2350.)

Prænotatur 3° : In Baptismo solemnî Adultorum cæremoniæ non sunt interrompendæ ad easdem explicandas vernacula lingua. S. Rituum Congregatio rescripsit hujusmodi usum non posse tolerari. (Decret. 21 Junii 1879, n. 3496, antiq. 5785, ad 2.)

His prænotatis, describuntur præcipuæ cæremoniæ speciales Baptismi Adultorum :

1° Sacerdos, ob majorem solemnitatem, indutus superpelliceo, Stola et pluviali violacei coloris, primum ad gradus Altaris flexis genibus orat, ut imploret divinum auxilium et gratiam ad excitandum cor Catechumeni.

2° In Catechismo, præter præcepta ad vitam æternam necessaria, etiam christianæ religionis mysteria exponuntur.

3° Ut magis magisque constet de Catechumeni proposito, debet hic bis facere abrenuntiationem, bis pariter articulos Fidei profiteri, semel ante fores Ecclesiæ, et iterum cum proxime suscepturus est Baptismum.

4° Signatur Electus non tantum in fronte et in pectore, sed et in membris et locis quinque sensuum, nempe in fronte, in auribus, in oculis, in naribus, in ore, in pectore, et in scapulis; eo ferme pacto quo in Extrema Unctione inunguntur loca per quæ infirmus deliquisse supponitur.

5° Priusquam introducatur in Ecclesiam, Electus ter genuflexus orat *Pater noster*, ter signatur in fronte, tum a Patrino, tum a Sacerdote, ter denique super ipsum manus imponitur, et Exorcismi ac Orationes dicuntur; et tandem, templum vix ingressus, Electus procumbit, seu prosternit se in pavimento, et adorat, quæ adoratio præstatur, ut dicunt plures auctores, per osculum pavimenti.

Ad dubium : « In collatione Baptismatis Adultarum, post tres genuflexiones et dicto *Pater noster*, Sacerdos dicit patrino *Signa eam*, et nulla fit mentio de matrino. Quæritur : An in absentia patrini Sacerdos debeat dicere matrinxæ *Signa eam etc.* ;

vel potius omisso signo Crucis per matrinam, Sacerdos tantummodo ter signare debeat de more catechumenam ? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit : « Affirmative, ad primam partem ; Negative, ad secundam. » (Decret. 15 Februarii 1887, n. 3670, antiq. 5978, ad 1.)

NOTA. Verborum *procumbere*, seu *prosternere* sensus profecto alius est a *genuflectere*, indicant enim profundiores adorationis actum ; *procumbere* significat veram prostrationem totius corporis, qualis fit in Officio FERIA VI in Parasceve, ad Litanias Sabbato Sancto, ad Litanias in collatione Ordinum majorum ; dum *genuflexio* est aliquid minus, cum totum corpus in illa se non prosternat. Itaque dicta verba Ritualis, in propria significatione accepta, sibi volunt baptizando *procumbendum* esse super pavimento, ibique brevissime adorandum, non vero simpliciter genu, licet utrumque, *flectendum*, et simul caput inclinandum. *Flectere* genua peccatoris est, se *prosternere* et *procumbere* est *pœnitentis* et *humiliati*, cujusmodi est *Catechumenus*. (Cfr. *Ephemerides Liturgicæ*, VII, 1894, pag. 361.)

Hæc omnia fiunt, quia non tantum ab originali, sed et ab actualibus peccatis per Baptismum mundandus est, et propterea variis pietatis operibus ac pœnitentiæ exercitiis, ad recipiendam novæ in Christo nativitatis gratiam sese debet præparare.

6º Patrinus Catechumeno assistit ; sed « ipse Catechumenus ad Sacerdotis interrogationes respondeat, nisi mutus fuerit, aut omnino surdus, vel ignotæ linguæ ; quo casu, vel per Patrinum, si illam intelligat, aut alium interpretem, vel nutu, consensum explicet suum. »

Q. 117. *Quod dari potest motivum quare Ordo proprius detur pro Baptismo Adulti ?*

R. Ordo iste præcipue respicit conditionem illorum Adultorum, qui ex gentilitate, aut Judaismo, aut Mahumetanismo, aut hæresi veniunt ad Catholicam Fidem : tales autem debent, quæ contra Catholicam Fidem senserint, revocare, erroresque suos detestari ; ac indigent majori instructione in Fide : quæ tria exprimunt præcipue cæremoniæ in hoc Ordine adjunctæ.

NOTA. Auctores observant, in Ordine Baptismi, præ-

sertim Adultorum, reperiri vestigia plurima pristinae disciplinae Catechumenatus, necnon primævæ præparationis ad Baptismum, et collationis ipsius Baptismi. Pro intelligentia diversorum Rituum utriusque Ordinis Baptismi, tum Infantium, tum Adultorum, juvat breviter referre, quo ritu primis Ecclesiæ sæculis præparabantur baptizandi, et Baptismus ipsis conferebatur ab Episcopo in Sabbato Sancto. Preces et ritus servandos nobis exhibent tum *Liber Sacramentorum Romanæ Ecclesiæ*, qui vocatur Sacramentarium Gelasianum, tum *Ordo Baptismi*, qui numeratur n° VII inter Ordines Romanos, quos publicavit Mabillon in opere *Musæum Italicum* (Migne P. L., Tomus 78).

Ritus Catechumenatus. — Qui rogabat ad Baptismum assumi, seu Catechizandus sese præsentabat in Ecclesia Presbytero qui, præmissis interrogationibus et acceptis responsionibus (cfr. Rituale, Ordo Baptismi Adultorum, nn. 5, 6, 7), exsufflabat primum in faciem ejus (n. 8), signabat eum Cruce in fronte (n. 10), et imponebat manus super caput, interea dicens Orationem : *Omnipotens, etc.* (n. 14) ; deinde Presbyter exorcizabat salem (n. 16), quem imponebat in os Catechizandi, dicens : *N. Accipe etc.* (n. 17) ; postea dicebat Orationem : *Deus patrum nostrorum, etc.* (n. 17).

Quo facto, Catechizandus erat Catechumenus : poterat jam interesse Collectis Christianorum, sed nondum Actioni Eucharisticæ ; unde prior pars Missæ, cui soli ipsi interesse licebat, vocabatur Missa Catechumenorum, qua peracta, dimittebatur. (Cfr. Tractatus de Rubricis Missalis Romani, QQ. 4, 50, 141.)

Præparatio ad Baptismum. — Qui, absoluto Catechumenato, desiderio Baptismi tenebantur, dabant, triginta aut quadraginta diebus ante Pascha, sua nomina, et Competentes seu Electi vocabantur. Habebantur deinde Scrutinia, in quibus Presbyteri scrutabantur quinam possent ad Baptismum jam admitti, quinam vero non ; et instruebant ac præparabant Electos. Unde habemus *Catecheses* S. Cyrilli, Episcopi Hierosolymitani (cfr. Breviarium, 18 Martii, in Festo S. Cyrilli, Lectio IV), et etiam *Sermones ad Competentes*, S. Augustini, Episcopi Hipponensis.

Scrutinia numerabantur Romæ septem diversa. Feria II post Dominicam III Quadragesimæ varia Scrutinia denuntiabantur in Missa. Scrutini ritus erat sequens :

Post Collectas, ante Lectiones (Epistolæ et Evangelii), Diaconus advocabat Electos, qui, adstantibus Patrinis et Matrinis, disponebantur, mares ad dexteram, feminae ad sinistram ; Diaconus jubebat Electos se prosternere et orare : *Ora, Electe, flecte genua, et dic : Pater noster, etc.* (n. 21). Tunc unus ex adstantibus Clericis (Exorcistis), cum signo Crucis in fronte Electi, et impositione manus (n. 22), dicebat Orationem : *Deus Abraham, etc.* (n. 22), et Exorcismum : *Ergo, maledicte diabole, etc.* (n. 22) ; eadem mox repetebat, cum variatione in Oratione et Exorcismis, secundus Clericus (n. 23), et tertius (n. 24). Alii Clerici eadem præstabant apud feminas (nn. 25-28). Mox accedens Presbyter, super omnes, mares et feminas, imponebat manus, et dicebat Orationem : *Æternam ac justissimam, etc.* (n. 29). Quo facto, Electi revertebantur ad loca sua, audiebant Lectionem Epistolæ, et hac die ante Evangelium dimittebantur.

Sequenti die Scrutini, eadem omnino repetebantur eodem modo.

Tertium Scrutinium (Dominica quinta, seu Passionis, in Sacramentario Gelasiano, in aliis documentis vero Feria IV ante hanc Dominicam, qua et hodie in Missa de Feria leguntur Oratio et Lectio specialis) erat solemnior : in eo tradebantur Electis *Instrumenta Sacrosanctæ Legis* ; initiabantur nempe Evangelio, Symbolo, et Orationi Dominicæ, qui ritus nomen habebat *Aperitionis aurium*.

Post Lectionem Epistolæ, hac die non dimittebantur Electi, et quatuor Diaconi solemniter, cum duobus candelabris et thuribulis, e Sacratio deferebant quatuor Sancta Evangelia, quæ deponebant super quatuor angulos Altaris.

Mox Presbyter Electis exponebat quid sit Evangelium, dein Diaconus, annuntians : *State cum silentio, audientes intente*, legebat Initium primi Evangelii, quod statim explicabat Presbyter ; idem successive fiebat a reliquis Diaconis pro reliquis Sanctis Evangeliiis. Hujus

initiationis Evangelio nihil superest in hodierno Baptismi Ordine : hic loci hodie Electi introducuntur in Ecclesiam (n. 31), et procumbunt, seu prosternunt se in pavimento, et adorant (n. 33). Postea tradebatur eis Symbolum, quod ipsis explicabat Presbyter, et quod ipsi cum Presbytero, solemniter profitentes Fidem recitabant (n. 35) ; dein Oratio Dominica, cujus Electi simul cum Presbytero recitabant singulam petitionem (n. 35), interposita a Presbytero singulæ petitionis expositione. Quo facto, absolutum erat Scrutinium. (Cfr. Guéranger, *L'année Liturgique*, Tome V (*Carême*), Le mercredi de la 4e semaine.)

Septimum, seu ultimum Scrutinium habebatur in ipsa Vigilia Paschatis, mane post Tertiam, vel etiam post meridiem (Missa non celebrabatur hac die). Incipiebat per impositionem manus, factam a Presbytero, cum Exorcismo : *Nec te latet, etc.* (n. 36) ; dein locum habebat cæremonia symbolica, in qua Presbyter sputo vel saliva tangebatur Electorum aures et nares (cfr. Q. 94), dicens : *Ephpheta, etc.* (n. 38) ; detractis mox superioribus vestibus, Electi solemniter renuntiabant Satanæ, ejusque operibus et pompis (n. 39), et mox ungebantur a Presbytero Oleo sancto Catechumenorum, in pectore et inter scapulas (n. 40) ; fugato ita spiritu immundo, locus dabatur Jesu Christo et Spiritui Sancto (n. 41), et quasi Christi militiæ sub Ejus vexillo adscribebantur (cfr. Q. 95). Dein habebatur *Redditio Symboli*, facta ab Electis per solemnem Symboli recitationem ; hæc hodiedum omittitur, quia immediate sequitur sollemnis Professio Fidei facienda immediate ante Baptismum, ut in sequentibus dicitur ; qua facta, Electi iterum genua flectebant et orabant. Hic finis erat ultimo Scrutinio, seu proximæ præparationi ad Baptismum ; Archidiaconus, post Orationem ab Electis factam, admonerat eos his verbis : *Catechumeni recedant ; omnes Catechumeni recedant foras ;* et Diaconus dicebat : *Filii carissimi, revertimini in locis vestris, expectantes horam qua possit circa vos Dei gratia Baptismum operari.*

Celebratio Baptismi. — Electi intererant Officio Vigiliæ sollemnis Paschatis, celebrante jam ipso Pontifice (Romæ in Basilica Laterana). Legebantur solemniter

selectæ Lectiones ex Veteri Testamento, pro Electorum instructione, in quibus exponebantur præcipua puncta historiæ Dei cum hominibus : creatio, diluvium, tentatio Abrahæ, transitus maris rubri, visio Ezechiel, historia Jonæ, historia statuæ regis Nabuchodonosor ; necnon quædam extracta ex Prophetis, ubi Isaias prænuntiat Baptismum et cantat de vinea Domini, testamentum Moysis, institutio Paschæ ; hæc legebantur interpositis Canticis. Deinde cum Pontifice procedebant Electi ad Baptisterium, ubi primum benedicebatur Fons, iisdem ritibus quibus hodie.

Peracta Fontis Benedictione, Electi, adstantibus Patrinis ac Matrinis, et depositis vestibus in proximis cubiculis Baptisterii, successive ab Archidiacono præsentabantur Pontifici (n. 42), qui primum ipsos interrogabat de Fide, trina posita quæstione : *Credis, etc.*, cui singulus respondebat ter : *Credo* ; et de desiderio Baptismi, quem velle item respondebat (n. 43). Mox Baptizandus a Pontifice ter immergebatur, dum Pontifex pronuntiabat formulam (n. 44). Immersio non ita debet intelligi, quasi totum corpus submergeretur : intrabat baptizandus in piscinam immersus usque ad genua, et effundebatur aqua super ipsius caput ; ita repræsentatur Baptismi actio in pluribus vetustissimis picturis et monumentis. Pontifex non omnes solus baptizabat : Presbyteri et Diaconi intrabant mox in Fontem, vestiti linea tunica, et administrabant numerosis Electis Baptisma.

Confirmatio. — Interea Pontifex procedebat ad *Consignatorium*, seu sacellum prope Baptisterium situm, pro Confirmatione Neophytis admistranda. Antequam eo accederent Baptizati, e Fonte ascendentes ab aliquo Presbytero ungebantur in vertice capitis (in cerebro, ait Sacramentarium Gelasianum), cum Chrismate, sub formula hodie usitata : *Deus omnipotens, etc.* (n. 46), et mox in cubiculis, adjuti a Patrinis et Matrinis, vestes albas accipiebant et induebant (n. 47). — De candela accensa (n. 48) nihil refertur in Sacramentario, nec in Ordine.

Congregatis Electis in Consignatorio ante Pontificem, hic pronuntiabat invocationem Sancti Spiritus : *Omnipotens sempiterne Deus, etc.* (cfr. Ritus Confirmatio-

nis), et mox cum pollice, Sancto Chrismate intincto, singulos signabat in fronte signo Crucis, dicens formulam : *Signum Christi in vitam æternam*, et pacem ipsis adprecans : *Pax tecum*.

Missa et Communio. — Terminata Consignatione, instituebatur Processio ad Basilicam, ubi, interea dum Baptisma administrabatur, Schola Cantorum continuo cantaverat Litanias, repetens invocationes septies, dein quinquies, tandem ter. (Hodie bis cantantur invocationes, primo a Cantoribus, dein a Choro.) Pontifex Ecclesiam ingressus ad ternariam Litaniam, prosternebat se coram Altari ; deinde assurgens, et paratus, intonabat Hymnum *Gloria in excelsis Deo*, et incipiebat primam Missam Paschatis, in qua communicabant Neophyti. Ante finem Canonis benedicebat aquam mixtam lacte et melle, quæ Neophytis dabatur post Communionem acceptam.

(Cfr. *The Gelasian Sacramentary (Liber Sacramentorum Romanæ Ecclesiæ)*, edited by H. A. Wilson, Oxford, 1864, pag. 34-88 ; — Mabillon, *Ordo Romanus VII (Ordo Baptismi)*, apud Migne, P. L., Tom. 78 ; — Guéranger, *L'année Liturgique*, Tome VI (*Passion*), *Samedi Saint* ; — Duchesne, *Origines du culte chrétien*, Paris, Chapitre IX, § 1, n° 1 à 6 ; — Probst, *Verwaltung des Hohenprieesterlichen Amtes*, Breslau, 1881, 1 Th., 2 Cap.)

Ex hac brevi notitia concludere expedit, quam significatione pleni sint nostri in administratione Baptismi ritus, et quam ætate venerabiles ; quos animadvertimus a primis quasi Ecclesiæ sæculis jam usitados, et inviolatos ad nostra tempora servatos ; quos oportet itaque ut semper cum adstantium ædificatione, digne et sancte exsequamur.

Q. 118. *Accidit quandoque, quod aliquis Adultus e parentibus Catholicis ortus, et in fide Catholica instructus, omnique sectæ vel impiæ pravitati alienus, baptizandus sit, eo quod incuria parentum infans non fuit baptizatus ; vel quod subsit probabilis dubitatio de validitate Baptismi : Utrum in eo casu adhibendus est Ordo Baptismi Parvulorum primo loco positus in Rituali, vel potius Ordo Baptismi Adultorum ?*

R. Huic dubio, a Vicario Generali Diœcesis Ambia-

nensis S. Rituum Congregationi proposito, non respondit S. Congregatio, sed, 31 Augusti 1867, rescribere rata est, ut Orator « recurrat ad sacram Universalem Inquisitionem. » (Decret. n. 3158, ad 1, antiq. 5382, ad 2.) Hujus vero S. Congregationis usque hodie nota non est eodem super dubio declaratio. — Auctores nonnulli censent, si omittantur monita *Horresce, etc.*, danda peculiaribus Catechumenis, nempe ethnicis et idololatrīs, aut Judæis sive ex Hebræis venientibus, aut Turcis, aut Persis, sive aliis ex Mahumetanis ad Fidem venientibus (cfr. Ordo Baptismi Adultorum, n. 10), nihil occurrere in Ordine hujus Baptismi, quod non consonum audiret pro Adulto circa quem dubium fuit propositum.

Juvat tamen hic notare quod Congregationi sacræ Universalis Inquisitionis postea expositum fuit ab Emo Dno Card. Archiepiscopo Parisiensi dubium, utrum baptizari possint, servato Ordine Baptismi Parvulorum, ii pueri neophyti, qui scholis catholicis admissi baptizantur ante primam Communionem. Et S. Congregatio, die 10 Maji 1879, respondit : « Affirmative ; responsiones autem præscriptæ dentur a pueris baptizandis insimul cum eorum patrinis. » (Cfr. *Revue théologique française*, III, pag. 141.)

Q. 119. *Quid, collato Adultis Baptismo, de eorum Confirmatione, et Eucharistiæ susceptione docet Rituale ?*

R. « Si adsit Episcopus, qui id legitime præstare possit, ab eo Neophyti Sacramento Confirmationis initiantur. Deinde si hora congruens fuerit, celebratur Missa, cui Neophyti intersunt, et Sanctissimam Eucharistiam devote suscipiunt. »

CAPUT V

ORDO SUPPLENDI OMISSA SUPER BAPTIZATUM

Q. 120. *Quibus in casibus, quando, et ubi adhibendus est Ordo supplendi omissa super baptizatum ?*

R. « Cum urgente mortis periculo, vel alia cogente necessitate, parvulus sive adultus, sacris precibus ac cæremoniis prætermisissis, fuerit baptizatus, ubi convalescerit, vel cessaverit periculum, et ad Ecclesiam delatus

fuerit, omissa omnia suppleantur : idemque ordo ac ritus servetur, qui in Baptismo Parvulorum (si fuerit parvulus), seu Adultorum (si fuerit adultus) præscriptus est. » Exceptis tamen his, quæ inferius Q. 122 notabuntur. (Cfr. Q. 106.)

Q. 121. *Quæ datur hujus disciplinæ ratio ?*

R. Consuevit Ecclesia vel a primis sæculis ea quæ in conferendo Baptismo, urgente necessitate, omissa erant supplere, ut constat ex antiquis ac probatissimis monumentis. Quam praxim variis rationibus confirmant auctores : 1° ut servetur uniformitas in Baptismo ; — 2° ut publico hoc ritu Ecclesia Baptismum a quocumque collatum ratum se habere declaret ; — 3° quia hæc quæ supplenda sunt, licet non sint ad Sacramenti substantiam necessaria, nihilominus, cum sint Sacramentalia quæ Ecclesia instituit, habent aliquam significationem, notant finem aliquem, et aliquem effectum producant.

Merito itaque injungit Benedictus XIV (Const. *Inter omnigenas*), ut Baptismi cæremonias, quum ex veris gravibusque causis eas prætermitti contingat, primo quoque tempore suppleri curent parochi ; neque enim sine gravi peccato negliguntur tam magni ponderis tantæque antiquitatis ritus, atque ad reverentiam Sacramento conciliandam maxime necessarii.

Q. 122. *In quibusnam præcipue differt præsens Ordo ab illo qui in Capite II et IV expositus est ?*

R. In eo quod omittantur interrogatio : An velit baptizari, forma Baptismi et ablutio ; igitur statim post professionem Fidei, Sacerdos intingit pollicem in sacro Chrismate, et inungit baptizatum ; et interea Patrinus, vel Matrina, vel uterque simul tenent infantem. Insuper quædam mutanda sunt in Orationibus et Exorcismis, prout descripta sunt in ipso Ordine Baptismi, et in præsentī Capite V Ritualis Romani.

Q. 123. *Quænam servari debent cæremoniæ et preces, quæ supplendæ sunt pro Adulto Catholico, valide post nativitatem baptizato, sed omissis cæremoniis, quæ juxta Rituale Baptismum præcedere, vel sequi debent ?*

R. Huic dubio S. Rituum Congregatio, per Decretum 27 Augusti 1836 (n. 2743, antiq. 4780, ad 3), rescribendum censuit : « Cæremoniæ, et preces servantur, quæ in Rituali assignantur pro Baptismo Infantium. » — Distinguendum enim esse in tali casu adultum inter et adultum, ait Gardellini, in Suffragio super hoc Decreto (cfr. Vol. IV Collectionis Decretorum, pag. 352); siquidem adultus, de quo sermo est in dubio, super quem omissæ cæremoniæ servandæ sunt, valide baptizatus dicitur post nativitatem, et Catholicus eodem tempore dicitur. Qui autem Catholicus est, nihil habet quod instructione in fide indigeat, nihil quod errorum detestationem exposcat, nihil quod contra Fidem senserit et debeat revocare. Hinc pro tali servari non debet Ordo qui supponit adultos in infidelitate vel hæresi ortos et viventes; qui continet ritus, exorcismos et preces, quæ aptari nequeunt illis qui in Catholica religione orti sunt.

Q. 124. *Quænam servari debent cæremoniæ et preces, quum Adultus, ab hæresi ad Fidem Catholicam conversus, baptizandus est sub conditione, ob dubium fundatum de validitate Baptismi ipsi a ministro hæretico collati?*

R. Huic dubio S. Rituum Congregatio, per Decretum 27 Augusti 1836 (n. 2743, antiq. 4780, ad 4), rescribendum censuit : « Quatenus supplendæ sint, et supplendæ credantur cæremoniæ, ut in dubio, illæ supplendæ sunt, quæ pro Adultorum Baptismo sunt præscriptæ. » Etenim ea supplenda sunt, quæ fuerunt omissa; sed in casu omissa sunt, quæ respiciunt hæreticum, nempe peculiaris catechesis, peculiare exorcismi, peculiare abjurationes errorum, et sectæ cui adhæsit : itaque Ordo Baptismi Adultorum, in quo hæc reperiuntur, adhibendus est. (Cfr. Suffragium super hoc Decreto, in Volumine IV Collectionis Decretorum, pag. 354.)

CAPUT VI

RITUS SERVANDUS CUM EPISCOPUS BAPTIZAT

Rituale Romanum in præsentī Capite breviter notat ea quæ servanda sunt cum Episcopus baptizat, in gratiam eorum qui Episcopo assistunt. Ritus vero et cæremoniæ longius cum omnibus Orationibus et instructionibus describuntur in Pontificalis Romani recentioribus editionibus, et signanter in Appendice editionis typicæ anni 1888 ; ad ipsum Pontificale igitur in casu recurri poterit.

CAPUT VII

BENEDICTIO FONTIS BAPTISMI

EXTRA SABBATUM PASCHÆ ET PENTECOSTES, CUM AQUA
CONSECRATA NON HABETUR

Q. 125. *Quænam præcipua servanda sunt, cum aqua baptismalis corrupta fuerit, aut effluxerit, aut quovis modo defecerit, et nova aqua in Fonte benedicenda sit extra Sabbatum Paschæ et Pentecostes ?*

R. 1° Parochus ipse in Fontem bene mundatum ac nitidum, recentem aquam infundet. (Cfr. Q. 26, B.)

2° Fieri poterit hæc Benedictio quacumque die, et quavis hora.

3° Parochus Fontem benedicturus induetur superpelliceo et Stola, necnon, juxta aliquos auctores, pluviali violacei coloris.

4° Si in Baptisterio Altare non habeatur, Parochus opportune stabit conversa facie ad Altare majus Ecclesiæ, ante se habens Fontem.

TITULUS III

De Sacramento Pœnitentiæ

Regulæ circa dispositiones confessarii et pœnitentium, quæ explicantur in Tractatu de Sacramento Pœnitentiæ a Theologis, et in practicis instructionibus ad confessarios, breviter etiam attinguntur in Rituali Romano. — Cum autem hæc et similia ad sacram Liturgiam non pertineant, ritus tantum quibus hoc Sacramentum administratur exponendi sunt.

In triplici Capite dicetur : 1° de loco in quo confessiones sunt excipiendæ ; 2° de Ordine ministrandi Sacramentum Pœnitentiæ ; 3° de Absolutione ab excommunicatione et suspensione.

CAPUT I

DE LOCO IN QUO CONFESSIONES EXCIPIENDÆ SUNT

Q. 126. *Quo loco Sacerdos confessiones audire debet ?*

R. Sacerdos « in Ecclesia, non autem in privatis ædibus, confessiones audiat, nisi ex causa rationabili, quæ cum inciderit, studeat tamen id decenti ac patenti loco præstare. — Habeat in Ecclesia sedem confessionalem, in qua sacras confessiones excipiat. » — Ita præscribit Rituale Romanum.

Q. 127. *Quæ causa æstimatur rationabilis, ob quam confessiones extra Ecclesiam excipere licet ?*

R. Talem auctores declarant, ex. gr., infirmitatem pœnitentis ; et consuetudinem existentem pro confessione Clericorum.

Q. 128. *An in sacristia confessiones sunt excipiendæ ?*

R. « In sacristia aliove loco, quamvis Ecclesiæ contiguo, non sunt confessiones excipiendæ, nisi surdorum et aliorum, qui in Ecclesiæ loco consueto confiteri non valent. » (Stat. diœc. n. 272.)

Q. 129. *Quando, et sub quibus cautelis, licet feminarum*

De loco excipiendi confessiones (Q. 130, 131) 93

confessiones excipere extra sedem confessionalem? An umquam licet ab anteriore parte confessionalis?

R. « Feminarum confessiones excipere extra sedem cancellatam non licet, nisi causa necessitatis, et cum his cautelis, videlicet : 1° si audiantur in privatis aedibus, apertum sit, quotiescumque fieri poterit, cubiculi ostium ; 2° si in sacristia vel alio loco contiguo audiantur, sedes adhibeatur qualis supra, et locus ita sit apertus, ut aditus ad ipsum libere pateat, et ut sedes ab aliis videri queat. »

« Porro nulli confessario, sive sæculari sive regulari, ullo umquam casu aut prætextu, nequidem ob peccati omitti, aut injunctæ sacramentalis satisfactionis oblitæ prætextum, licitum est excipere confessionem vel partem ejus, personæ feminei sexus, ab anteriori parte confessionalis. » (Stat. diœc. n. 273.)

Q. 130. Quænam erat antiquitus disciplina circa sedem confessionalem?

R. Sedem confessionalem juxta veterem disciplinam fuisse positam in loco Altari vicino, imo coram Altari, docent plura antiqua testimonia. Confessarii sedes vero non erat, quali nunc utimur, bimembris, atque non ad aurem latusque Sacerdotis genuflectebant pœnitentes; sed Presbytero in simplici sede assidenti supplex sese peccator ad genua provolvebat; aliquando etiam sedes posita erat intra cancellos presbyterii, pœnitentes autem genua ponebant extra cancellos. — Sedis confessionalis, qualis nunc est, mentio primum occurrit in actis Synodi Hispalensis anni 1512; postea sapientissime a permultis Conciliis provisum fuit, ut confessiones ad latera Sacerdotis, sedentis in bimembri sede confessionali, semper exciperentur, quæ disciplina ab eodem sæculo XVI° jam ubique viguit.

Q. 131. Indica varias conditiones pro sede confessionali præscriptas.

R. Rituale Romanum præscribit ut sedes confessionalis « patenti, conspicuo, et apto Ecclesiæ loco posita, crate perforata inter pœnitentem et Sacerdotem sit instructa; » quæ præscriptiones paucis exponuntur :

94 (Q. 131) De loco excipiendi confessiones

1° Sit posita loco patenti et conspicuo : ne igitur ponatur in tali Ecclesiæ angulo aut abdito recessu, ut videri publice non possit. Ad hoc præceptum etiam pertinet, quod Statuta nostra diœcesana (n° 272) injungunt, ut « ibidem (ad sedem confessionalem) ante ortum solis et post ejus occasum lumen apponatur. »

2° Sit posita loco apto : constituentur, ait S. Carolus Borromæus, sedes confessionales a latere Ecclesiæ, extra cappellæ majoris (Chori seu Presbyterii) ambitum, partim a meridionali regione, partim a septentrionali ; aut in aliis Ecclesiæ locis, pro ratione amplitudinis, ut in cappellis quibusdam ample patentibus, aut in earum aditu vel limine, numquam vero prope Altare. (*Instructiones fabricæ ecclesiasticæ*, Lib. I, Cap. XXIII.)

3° Sit crate perforata instructa : tabulæ ligneæ totaliter a summo usque ad imum disjungant poenitentem a confessario, inter quos nulla communicatio possibilis sit, nisi pro locutione, per cratem perforatam. Porro crates constat fenestella quadam, ad altitudinem faciei utriusque, poenitentis genuflexi et confessarii sedentis ; in qua fixa habetur tabula ex ligno, vel lamina ex metallo, perforata pluribus foraminibus, quæ foramina juxta S. Carolum, et more Romano, singula instar cicercis minuta parvaque sint, vel saltem ita angusta ut auricularis seu minimus digitus inferri nequeat. — Crates ab interiore parte, qua confessarius assidet, occludatur ostiolo ligneo, tempore confessionis tantum aperiendo.

In Synodo Diœcesana, habita Mechliniæ die 4 Maji 1892, notatum fuit, sedes quasdam confessionales non omnino ad normam Statutorum (cfr. Stat. diœc. n. 272) esse confectas ; alicubi enim foramina nimis spatiosa inveniuntur. Abusus hic fuit indicatus prudenter eliminandus, et specialis attentio præscripta fuit ad confectionem cancellorum seu cratis perforatæ.

Aliæ conditiones præterea addi possunt sequentes :

4° Confessionale ligneis tabulis totum sit septum, a latere utroque, a tergo et a parte superiori ; a parte anteriori autem non occludatur nisi parvo ostiolo, cujus summa pars sit ex crate cancellisve. Velum ap-

pendere, ita ut confessarius conspici nequeat, non laudabilis videtur esse consuetudo.

5° Concilium Provinciale Mechliniense III (anni 1607) præscribit, pœnitentem a sequentibus asserculo esse disjungendum. Ita consulitur confitentium commoditati, qui a circumstantibus separati, facie hac ratione occultata, liberius confitentur.

6° In confessionali, a parte pœnitentis sint imagines piæ ad compunctionem et amorem Dei excitantes, ut imago Christi Domini in cruce pendentis, Boni Pastoris, etc. A parte confessarii utiliter quoque apponitur tabella, super quam inscribuntur casus reservati, forma absolutionis, etc.

Hæc est descriptio confessionalis, quod in Ecclesia prostare debet. In casibus autem extraordinariis, ex gr., extraordinarii pœnitentium concursus, item in sacristiis, aliisve locis Ecclesiæ contiguis, parari et collocari possunt confessionalia quædam minoris structuræ, quæ sequentia necessaria habeant, scilicet : sedem pro confessario, et a latere sedis genuflexorium pro pœnitente, a summo usque ad imum instructum tabulis ligneis, cum crate perforata inter pœnitentem et Sacerdotem.

CAPUT II

DE ORDINE MINISTRANDI SACRAMENTUM PŒNITENTIÆ

Q. 132. *Quomodo Sacerdos se præparare debet ad audiendum confessiones ?*

R. « Ad hoc ministerium recte, sancteque obeundum, divinum auxilium piis precibus implorabit », ait Rituale. In quem finem Pius IX, per Decretum S. Congregationis Indulgentiarum, 27 Martii 1854, omnibus et singulis confessariis in universo orbe Catholico existentibus, Orationem, antequam ad sacramentales excipiendas confessiones assideant, corde saltem contrito, et devote recitantibus, centum dierum Indulgentiam semel tantum in die acquirendam, clementer est elargitus. Describitur hæc Oratio in libello : *Manuale Cle-*

vicorum. (Mechliniæ, Dessain, Editio secunda, 1898, pag. 127.)

Si autem Sacerdos vocatus sit inopinato et confestim ad audiendum confessionem, tunc sufficit oratio quædam jaculatoria fervens, et mentis in Deum subita elevatio.

Q. 133. *Quo habitu Sacerdos confessiones excipere debet ?*

R. Rituale Romanum in Ordine ministrandi Pœnitentiæ Sacramentum præscribit, ut Sacerdos ad audiendum confessiones « superpelliceo, et Stola violacei coloris utatur, prout tempus, vel locorum feret consuetudo ; » nisi, ut dicit inter generaliter servanda in Sacramentorum administratione (cfr. Q. 15), in eo « ministrando occasio, vel consuetudo, vel locus interdum aliter suadeat. »

Tempus, occasio, vel locus aliter suadere possunt, ex gr., in confessione infirmi extra Ecclesiam ; licet tamen et pro his casibus Confessarius laudabiliter Stolum domi conservet, et secum ad infirmum deferat.

Circa consuetudinem vero ministrandi Sacramentum Pœnitentiæ absque Stola, etiam in Ecclesia et sede confessionali, rogata S. Rituum Congregatio, rescripsit, per Decretum 31 Augusti 1867 (n. 3158, ad 2, antiq. 5382, ad 3) : « Conveniens est ut in Ecclesia adhibeatur Stola, juxta S. Rituum Congregationis Decreta. » — In pluribus aliis Decretis ad dubia proposita super usu sive superpellicei, sive Stolæ, S. Congregatio semper rescripsit et mandavit servandum esse Rituale, vel Rituali omnino esse standum.

In nostra Diœcesi, non tantum consuetudo generalis est, sed et per Statuta diœcesana præscribitur (n. 274), ut « Confessarii nonnisi superpelliceo et Stola violacea induti, in loco sacro fidelium confessiones excipiant. » Quod sane valde confert, ut populus, qua par est devotione et æstimatione, Sacramentum Pœnitentiæ suscipiat.

Dicta intellige pro Presbyteris sæcularibus præscripta ; nam Regulares, sive monachi, sive non, ex privilegio Sanctæ Sedis possunt non uti superpelliceo.

NOTA. Rituale Romanum nihil dicit de usu bireti

in administratione Sacramenti Pœnitentiæ. Non pauci Sacerdotes, tempore præsertim hiemali, biretum adhibent. Super quo animadvertendum est, quod Sacerdos biretum adhibens illud deponere debet quando in absolutione profert verba in modum Orationis, qualia sunt : *Misereatur etc.*, *Indulgentiam etc.*, et in fine *Passio Domini etc.*; tecto capite vero reliqua omnia, nempe ipsam absolutionem *Dominus noster etc.*, *Deinde ego etc.*, dicere et peragere potest.

Q. 134. *Quo situ Sacerdos confessiones excipere debet ?*

R. « Judicem sedentem sententias ferre oportet; ideo etiam Confessarius nonnisi sedens confessiones excipiat, quacumque etiam pœnitentes dignitate fulgeant. » (Ita Concilium Provinciale Mechliniense III, anni 1607, Tit. V, Cap. II.)

Notari potest, quod per totum tempus quo pœnitens adest in Confessionali, animadvertere debet Confessarius, ne faciem pœnitentis aspiciat, potissimum si mulier sit; sed ut aures ipsi præbeat, averso paulisper vultu; imo consultum esse, ut albo linteo vultum suum tegat Confessarius.

Q. 135. *Quæ dispositiones requiruntur in pœnitente, in accessu ad confessionem ?*

R. Pœnitens debet, juxta Rituale, qua decet humilitate mentis et habitus accedere, et flectere genua.

Humilitas habitus in eo consistit, ut accedat vestitu modesto, nudis manibus, armisque si gerat depositis.

Q. 136. *Quænam cæremoniæ præcedunt ipsam peccatorum confessionem ? Quomodo ipsa confessio est instituenda ?*

R. 1º Juxta Rituale, pœnitens flexis genibus debet signo Crucis se munire. — Sacerdoti non præscribitur ut pœnitenti benedicat; sed pia est apud nos consuetudo, et quæ laudabiliter servatur, ut Confessarius in ejus accessu ipsi benedicat, et oret, sequenti (e Pastoralis Mechliniensi) vel alia simili formula : *Dominus sit in corde tuo, et in labiis tuis, ad digne confitendum peccata tua. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.*

2º « Pœnitens confessionem generalem latina, vel vulgari lingua dicat, scilicet *Confiteor etc.*, vel saltem

utatur his verbis: *Confiteor Deo omnipotenti, et tibi pater.* »

3° Pœnitens « peccata sua exinde confiteatur, adjuvante quotiescumque opus fuerit, Sacerdote : qui confitentem non reprehendet, nisi finita, ut dicitur, confessione ; neque interpellabit, nisi opus fuerit aliquid melius intelligere ; proinde fiduciam ei præbeat, et humaniter suggerat, ut omnia peccata sua rite et integre confiteatur, remota stulta illa quorundam verecundia, qua præpediti, suadente diabolo, peccata confiteri non audent. »

« Si pœnitens numerum, et species, et circumstantias peccatorum explicatu necessarias non expresserit, eum Sacerdos prudenter interroget. »

« Sed caveat, ne curiosus, aut inutilibus interrogationibus quemquam detineat, præsertim juniores utriusque sexus, vel alios, de eo, quod ignorant, imprudenter interrogans, ne scandalum patiantur, indeque peccare discant. »

« Demum, audita confessione, perpendens peccatorum, quæ ille admisit, magnitudinem, ac multitudinem, pro eorum gravitate, ac pœnitentis conditione, opportunas correptiones ac monitiones, prout opus esse viderit, paterna charitate adhibebit, et ad dolorem et contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atque ad vitam emendandam ac melius instituendam inducet, remediaque peccatorum tradet. »

« Postremo salutarem et convenientem satisfactionem, quantum spiritus et prudentia suggesserint, injungat, habita ratione status, conditionis, sexus, et ætatis et item dispositionis pœnitentium. Videatque, ne pro peccatis gravibus levissimas pœnitentias imponat, ne si forte peccatis conniveat, alienorum peccatorum particeps efficiatur. Id vero ante oculos habeat, ut satisfactio non sit tantum ad novæ vitæ remedium, et infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum castigationem. »

« Quare curet, quantum fieri potest, ut contrarias peccatis pœnitentias injungat, veluti avaris eleemosynas, libidinis jejunia, vel alias carnis afflictiones, superbis humilitatis officia, desidiosus devotionis studia. Rarius autem vel serius confitentibus, vel in peccata

facile recidentibus, utilissimum fuerit consulere, ut sæpe, puta semel in mense, vel certis diebus solemnibus, confiteantur, et si expediat, communicent. »

« Pœnitentias pecuniarias sibi ipsis Confessarii non applicent, neque a pœnitentibus quidquam tamquam ministerii sui præmium petant, vel accipiant. »

« Pro peccatis occultis, quantumvis gravibus, manifestam pœnitentiam non imponant. »

« Videat autem diligenter Sacerdos, quando, et quibus conferenda, vel deneganda, vel differenda sit absolutio, ne absolvat eos, qui talis beneficii sunt incapaces : quales sunt qui nulla dant signa doloris ; qui odia et inimicitias deponere, aut aliena, si possunt, restituere, aut proximam peccandi occasionem deserere, aut alio modo peccata derelinquere, et vitam in melius emendare nolunt : aut qui publicum scandalum dederunt, nisi publice satisfaciant, et scandalum tollant : neque etiam eos absolvat, quorum peccata sunt Superioribus reservata. »

Q. 137. *Indica formam absolutionis sacramentalis essentialem, necnon preces et cæremonias quæ ipsam antecedunt, et subsequuntur.*

R. 1° Dicuntur preces præparatoriæ : « Cum igitur pœnitentem absolvere voluerit, injuncta ei prius, et ab eo acceptata salutari pœnitentia, (Sacerdos) primo dicit : *Misereatur tui omnipotens Deus, et dimissis peccatis tuis, perducatur te ad vitam æternam. Amen.* »

« Deinde dextera versus pœnitentem elevata, dicit : *Indulgentiam, absolutionem, et remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens, et misericors Dominus. Amen.* »

De hac dexteræ elevatione notatur, quod successit loco impositionis manus super caput, postquam confessionalis sedis forma introducta est ; ex quo deducunt auctores, quod in hac dexteræ elevatione palma manus, et non tantum parvus digitus, converti debet versus pœnitentem. Hæc dexteræ elevatio est actus, quo Sacerdos suam jurisdictionem demonstrat, et fit eo modo ut actio cum verbis concordet.

2° Datur absolutio a censuris : « *Dominus noster Jesus Christus te absolvat : et ego auctoritate ipsius te absolvo ab*

omni vinculo excommunicationis, suspensionis, et interdicti, in quantum possum, et tu indiges. »

Circa hanc notatur : A) Quod hæc absolutio per verba : *et ego... et tu indiges*, danda est omni pœnitenti, etiamsi non constet eum censuras incurrisse, ad cautelam ; et semper præmitti debet absolutioni a peccatis, quum usus Sacramentorum interdicatur iis qui censura aliqua sunt innodati.

B) Quod, si pœnitens sit laicus, omittitur verbum *suspensionis*, quia suspensio afficit tantum personam ecclesiasticam, ob quam suspensionem interdicitur personæ ecclesiasticæ exercitium sui ordinis, vel usus beneficii, vel utrumque simul.

C) Quod infra eam Sacerdos dexteram versus pœnitentem elevatam tenet.

3º Datur absolutio a peccatis : « *Deinde ego te absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris †, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.* »

Notatur : A) Elevatam tenet Sacerdos dexteram versus pœnitentem usque ad verba : *a peccatis tuis* ; deinde manu producit Crucis signum super pœnitentem, dicens : *in nomine Patris, etc.* Fit signum Crucis, ad designandum cujus merito fiat peccatorum remissio, videlicet Christi crucifixi.

B) In nonnullis editionibus Ritualis verbum *Deinde* impressum est caractere nigro, tamquam pars formæ ; in aliis recentioribus vero caractere rubro, tamquam rubrica. — S. Rituum Congregatio interrogata, utrum hoc verbum *Deinde* in forma absolutionis sit omittendum, rescribendum censuit, recurrendum esse ad Sacram Universalem Inquisitionem (Decret. 27 Augusti 1836, n. 2745, antiq. 4782, ad 5) ; et iterum relato dubio, et audita prius S. Universalis Inquisitionis Congregatione rescripsit : « Nihil esse innovandum. » (Decret. 11 Martii 1837, n. 2764, antiq. 4809.) In Indice generali Decretorum sequenti modo enunciatur supradictum Decretum : « In absolutionis forma Sacramenti Pœnitentiæ quoad verbum *Deinde* nihil est innovandum, quatenus imprimatur rubro caractere ; ideoque hoc verbum dici debet. » In editione typica Ratisbonæ, anni 1884, verbum *Deinde* impressum est iterum cha-

ractere nigro, tamquam pars absolutionis. Unde concludendum est illud adverbium certo recitandum esse cum ipsa absolutione, velut ejusdem contextum.

4° Dicitur precatio subsequens : « *Passio Domini nostri Jesu Christi, merita beatæ Mariæ Virginis, et omnium Sanctorum, quidquid boni feceris, et mali sustinueris, sint tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, et præmium vitæ æternæ. Amen.* »

Hac Oratione, juxta probabilem sententiam, omnia bona opera pœnitentis eleuantur ad meritum satisfactionis sacramentalis.

Q. 138. *Quanam ex his precibus aliquando omitti possunt, et in quibus casibus ?*

R. Rituale dicit : « In confessionibus autem frequentioribus, et brevioribus omitti potest *Misereatur etc.*, et satis erit dicere : *Dominus noster Jesus Christus, etc.*, ut supra, usque ad illud : *Passio Domini nostri etc.* » Declaraverat olim S. Rituum Congregatio (per Decretum 28 Februarii 1847, antiq. n. 5089, ad 2), verba Ritualis : « usque ad illud : *Passio Domini nostri, etc.*, » intelligenda esse exclusive ; sed in nova editione Decretorum, anni 1898, hoc Decretum fuit expunctum.

Quid præcise per confessiones frequentiores et breviores intelligendum sit, difficilius est accurate determinare ; exempla dant auctores : cum pœnitens sæpius redit ; cum post absolutionem recordatur peccatum ; cum magnus adest pœnitentium concursus ; etc.

In praxi facile, non tamen sine ratione, aut pro libitu, omitti possunt preces *Misereatur*, et *Indulgentiam*. Precatio autem *Passio Domini, etc.* convenit ut quam rarissime omittatur.

Q. 139. *Quanam forma adhiberi poterit in urgente gravi necessitate, in periculo mortis ?*

R. Cum constitutus in periculo mortis absolvendus sit ab omnibus censuris et peccatis quantumvis reservatis (cessat enim tunc omnis reservatio), urgente gravi necessitate, Confessarius breviter dicere poterit : *Ego te absolvo ab omnibus censuris, et peccatis, in nomine Patris †, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.*

Q. 140. *Quomodo dimittendus est pœnitens non absolutus, præsertim aliis præsentibus ?*

R. Sacerdos, si quem impœnitentem cogitur dimittere, debet tamen externas cæremonias, scilicet elevationis manus et signi Crucis, etiam tunc adhibere, ne harum cæremoniæ ommissio sit impœnitentis animi proditio et negatæ absolutionis indicium. Idemque dicendum pro eo, cujus absolvendi potestatem, ob casum aliquem reservatum, non habet ; vel cujus absolutionem quacumque ex causa differt in aliud tempus. — Igitur in casu, poterit primo dicere *Misereatur* ; deinde dextera versus pœnitentem elevata, lente prosequi *Indulgentiam* ; quo dicto, signo Crucis signare pœnitentem ; ita Deum precans ut cor pœnitens illuminet, et per suam benedictionem ad veram pœnitentiam perducatur.

CAPUT III

DE ABSOLUTIONE AB EXCOMMUNICATIONE, A SUSPENSIONE VEL AB INTERDICTO, EXTRA VEL INTRA SACRAMENTALEM CONFESSIONEM, ET DE DISPENSATIONE SUPER IRREGULARITATE

Q. 141. *In quotuplici foro committi potest Sacerdoti facultas, tum absolvendi ab excommunicatione, a suspensione, vel ab interdicto, tum dispensandi super irregularitate ?*

R. In duplici foro, vel 1° in foro sacramentali, seu interiori, seu conscientie ; vel 2° in foro exteriori.

Q. 142. *Quomodo procedit Confessarius in foro sacramentali ad absolutionem ab excommunicatione ?*

R. Confessarius habens facultatem absolvendi excommunicatum in foro sacramentali, absolvere debet juxta formam communem in absolutione sacramentali præscriptam ; nec ulla ultro forma vel cæremonia requiritur.

Q. 143. *Quomodo procedit ad eandem absolutionem in foro exteriori ?*

R. In mandato quo committitur potestas absolvere

di, potest Sacerdoti a Superiore præscribi vel 1° certa forma ; vel 2° forma communis ; vel 3° forma Ecclesiæ consueta ; vel 4° nulla forma præscribi specialiter potest.

1° Si certa forma specialiter a Superiore præscribitur, illa omnino servanda est, prout præscribitur.

2° Si præscribitur forma communis, intelligitur forma communis præscripta in absolutione sacramentali.

3° Si in mandato seu commissione dicitur, ut absolvat in forma Ecclesiæ consueta, servatur ritus absolvendi solemnis, cum cæremoniis et precibus in Rituali præscriptis.

4° Si Sacerdoti nulla forma præscripta est, tunc nihilominus, pro rei gravitate, prædictas cæremonias et preces formæ consuetæ adhibeat ; si vero res non fuerit adeo gravis, sufficiet absolutio per formam minorem desumptam ex forma consueta, uti in Rituali proponitur.

Q. 144. *Quænam forma adhibenda est pro absolutione a suspensione, vel ab interdicto ?*

R. Si absolutio danda est in foro sacramentali, simpliciter adhibenda est forma communis præscripta in absolutione sacramentali. — Si in foro exteriori danda est, quamvis nulla verba sint præcipue determinata, uti poterit Sacerdos, cui facultas commissa est, formula in Rituali descripta, facta mentione tum Superioris a quo auctoritatem habuit absolvendi pœnitentem, tum facti vel causæ suspensionis, vel interdicti.

Q. 145. *Quid servare debet Confessarius cui data est potestas dispensandi super irregularitate ?*

R. Si Confessario, sive in foro conscientiæ, sive extra, data est potestas dispensandi super irregularitate, tunc postquam irregularem absolverit a peccatis, cum eo super irregularitate dispensabit juxta formulam in Rituali descriptam ; præ oculis habens tenorem mandati et statum pœnitentis, ut eum habiliter, vel ad ordines susceptos exercendos, vel ad alios suscipiendos ; aut ei restituat titulum beneficii, et condonet fructus male perceptos.

TITULUS IV

De Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento

CONSPECTUS MATERIÆ

Tractatio practica quæ sacræ Liturgiæ obtingit, versatur circa SS. Eucharistiæ curam, cultum, et administrationem. — Unde, præmissa ingressione de veneratione SS. Eucharistiæ, triplex erit hujus Tituli Sectio.

SECTIO I, de cura SS. Eucharistiæ Sacramenti, complectitur ea quæ spectant SS. Sacramenti asservationem, et renovationem. Caput I, de asservatione, tractat de loco in quo asservare SS. Eucharistiam licet ; de Tabernaculo, et de Altari ; de vasis sacris ; de lumine requisito ; Caput II, de renovatione specierum agit, et de purificatione sacrorum vasorum.

SECTIO II, de cultu SS. Eucharistiæ Sacramenti, proponit ritum adorationis SS. Sacramenti in ejus expositione servandum. Caput I indicat quæ variæ sint expositiones ; Caput II quis sit in expositione requisitus apparatus Altaris et Throni ; Caput III quis sit ritus expositionis, repositionis et benedictionis.

SECTIO III, de administratione SS. Eucharistiæ Sacramenti, in quadruplici Capite tractat : 1° de tempore ; 2° de loco dispensandæ SS. Eucharistiæ ; 3° de ritu administrandi sacram Communionem extra Missam, immediate ante vel post Missam, intra Missam ; 4° de modo deferendi SS. Sacramentum ad infirmos.

INGRESSIO

DE VENERATIONE SS. EUCHARISTIÆ SACRAMENTI

Q. 146. *Quare præcipue in administrando, ac suscipiendo SS. Eucharistiæ Sacramento, magna ac diligens cura adhibenda est ?*

R. « Omnibus quidem Ecclesiæ Catholicæ Sacramentis religiose, sancteque tractandis, magna ac diligens cura adhibenda est : sed præcipue in administrando,

ac suscipiendo Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramento, quo nihil dignius, nihil sanctius et admirabilius habet Ecclesia Dei; cum in eo contineatur præcipuum et maximum Dei donum, et ipsemet omnis gratiæ et sanctitatis fons, auctorque Christus Dominus. »

Q. 147. *In quo igitur summum studium ponere debet Parochus respectu SS. Sacramenti, tum pro se, tum pro populo?*

R. « Parochus igitur summum studium in eo ponat, ut cum ipse venerabile hoc Sacramentum, qua decet reverentia, debitoque cultu tractet, custodiat, et administret; tum etiam populus sibi commissus religiose colat, sancte frequenterque suscipiat, præsertim in maioribus anni solemnitatibus. »

SECTIO I

De cura SS. Eucharistiæ Sacramenti

CAPUT I

DE ASSERVATIONE SANCTISSIMI SACRAMENTI

Q. 148. *Quid docet S. Concilium Tridentinum de consuetudine asservandi SS. Eucharistiam, et quid de ea asservatione definivit?*

R. « Consuetudo asservandi in sacrario sanctam Eucharistiam adeo antiqua est, ut eam sæculum etiam Nicæni Concilii agnoverit. Porro deferri ipsam sacram Eucharistiam ad infirmos, et in hunc usum diligenter in Ecclesiis conservari, præterquam quod cum summa æquitate et ratione conjunctum est, tum multis in Conciliis præceptum invenitur, et vetustissimo Catholice Ecclesiæ more est observatum. Quare sancta hæc Synodus retinendum omnino salutarem hunc et necessarium morem statuit. » Ita Concilium Tridentinum, Sessione XIII, Cap. VI; quod deinde Canone VII definivit: « Si quis dixerit, non licere sacram Eucharistiam in sacrario reservari, sed statim post consecrationem adstantibus necessario distribuendam, aut non

106 (Q. 149, 150) De asservatione SS. Eucharistiæ
licere, ut illa ad infirmos honorifice deferatur; anathe-
ma sit. »

Q. 149. *Quibus de causis Sancta Mater Ecclesia SS. Sa-
cramentum asservari jussit?*

R. Ecclesia ex antiquissimo instituto id jussit: 1° ut
cœlestis cibi copia fidelibus qui eo refici petunt, præsto
sit; — 2° ut ægrotantes hoc salutari viatico possint
muniri; — 3° ut habeant continuo fideles venerationis
et adorationis argumentum erga hoc admirabile Sacra-
mentum, quod, cum vere contineat gratiarum omnium
fontem Christum Jesum, eodem modo, quo Deum, co-
lere et revereri debent.

Q. 150. *In quibus Ecclesiis de jure asservari potest SS.
Eucharistia? Quid observandum ubi pro gratia conceditur
hæc asservatio?*

R. I. Asservari de jure potest SS. Eucharistia: 1° in
omnibus Ecclesiis parochialibus; — 2° in Ecclesiis ca-
thedralibus, quæ merito reputantur primæ dioceseos
parochiales Ecclesiæ; — 3° in Ecclesiis Regularium
utriusque sexus, quorum Monasteria canonice erecta
sunt (Decret. S. Rituum Congregationis, 16 Aprilis
1644, n. 860, antiq. 1496); etenim istæ pro ipsis Regu-
laribus veræ sunt parochiales Ecclesiæ.

Ut in aliis quam prædictis Ecclesiis, aut in Oratoriis
SS. Eucharistia possit conservari, requiritur, vel Indul-
tum Apostolicæ Sedis (Episcopus enim sine speciali
facultate hoc concedere non valet), vel præsidium im-
memorabilis consuetudinis, quæ Indulti præsumptio-
nem inducat.

Sufficiat unum ex multis hac super re describere S. Rituum
Congregationis Decretum:

Ad dubium: « Potestne Episcopus jure proprio concedere
facultatem asservandi SSmum Sacramentum: 1. In Ecclesiis
seu Cappellis publicis quæ tamen titulo parochiali non gaudent,
etsi utilitatibus Parœciæ inserviant; — 2. In Cappellis piarum
Communitatum publicis, id est quarum porta pateat in via pu-
blica vel in area cum via publica communicante, et quæ habi-
tantibus omnibus aperiuntur; — 3. In Cappellis seu Oratoriis
interioribus piarum Communitatum, quando non habent Cap-
pellam seu Oratorium publicum in sensu exposito, ut evenit,

ex. gr., in Seminariis ? » S. Congregatio respondit : « Implorandum est Indultum a Sancta Sede quoad omnia postulata. » (Decret. 8 Martii 1879, n. 3484, antiq. 5769, ad III.)

II. Ubi vero per Indultum Apostolicum pro gratia aliquando conceditur asservare SS. Sacramentum, adduntur Indulto plerumque conditiones « servatis servandis », id est, dummodo lampas die ac nocte accensa coram Tabernaculo retineatur ; — dummodo quotidie, si fieri potest, aut saltem semel in hebdomada Missa celebretur (Decret. 14 Maji 1889, n. 3706, ad 2) ; — dummodo claves ab aliquo presbytero custodiantur ; etc.

Q. 151. *An in pluribus locis ejusdem Ecclesiæ SS. Sacramentum asservari potest ?*

R. Per Decretum 21 Julii 1696 (n. 1946, antiq. 3392, ad 3), S. Rituum Congregatio declaravit : « Sacratissimam Eucharistiam servandam esse in uno tantum Altari, designando ab Episcopo » ; et insuper per Decretum 16 Martii 1861 (n. 3104, antiq. 5310, ad 13), rescripsit, non ferri posse consuetudinem asservandi Sanctissimam Eucharistiam in duobus aut tribus Altaribus, neque transferendi, occasione novendialis, aut alicujus festivitatis, in aliud Altare diversum ab illo in quo ordinarie asservatur.

Hæc tamen intelligenda sunt de continua asservatione, non de temporanea, quæ in altero etiam Altari quandoque, congruis de causis, optime haberi potest. Ita declaravit S. Rituum Congregatio (per Decretum 2 Junii 1883, n. 3576, antiq. 5874, ad 6), licere, occasione alicujus Festi, aut tridui, aut novendialis, aut mensis, ex. gr., Maji, in honorem B. Mariæ Virginis, vel Junii in honorem SS. Cordis Jesu, ab Altari majori, super quo continuo asservatur SS. Sacramentum, illud his occasionibus transferre ad alia Altaria in Ecclesia erecta, ut ibi Sacra Communio fidelibus distribuatur, vel populo Benedictio impertiatur ; dummodo tamen SS. Eucharistia in duobus Altaribus non continuo asservetur, et peractis Communionis distributione, aut Benedictione, mox reponatur in Altari consuetæ asservationis. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, VIII, 1894, pag. 398 et sqq. ; et VI, 1892, pag. 439 et sqq.)

Præmissis his generalibus regulis de SS. Sacramenti asservatione, speciatim in diversis Articulis dicendum est de ipso Tabernaculo, de Altari SS. Sacramenti, de vasis sacris, de lumine requisito.

ARTICULUS I

De Tabernaculo SS. Sacramenti

Q. 152. *Quæ fuit antiqua disciplina de loco asservationis SS. Sacramenti ?*

R. Primis Ecclesiæ temporibus, et in persecutionibus, fas erat fidelibus domum ex sacra æde, in qua Liturgiæ interfuerant, secum ferre Sacrosanctum Christi Corpus, illudque domi servare, ac propriis manibus, cum voluerint, eo vesci : in hunc finem utebantur plerumque vasculo, quod S. Cyprianus arcam vocat. — Constitutiones Apostolicæ loquuntur de custodia SS. Sacramenti in pastophorio (παστός : thalamus, cappella), quo nomine intelligitur locus cum armario in pariete muri constructo, cujusmodi exemplar dari autumant in catacumba S. Callixti ; vel, in Basilicis christianis, absidiola a latere sanctuarii constructa, in qua primitus servabantur oblationes panis et vini, et postea particulæ SS. Eucharistiæ servandæ pro infirmis. (Cfr. Reusens, *Archéologie chrétienne*, 1885. Tom. I, pag. 142 et 238.)

Vetus etiam mos fuit, cum postea Altaria ornabantur baldachino, seu ciborio, ut in columbis aureis argenteisque, super Altare e ciborio appensis, S. Eucharistia asservaretur, uti comprobatur ex multis tum Græcorum tum Latinorum scriptorum testimoniis. — Columba autem tamquam Symbolum Christi et sancti Spiritus ideo pro vasculo Eucharistico adhibebatur, quia Christus, sicuti semel in Incarnatione humanam naturam assumpsit cooperante Spiritu sancto, ita etiam in Missæ Sacrificio, eodem sancto Spiritu cooperante, species Eucharisticas assumit : Corpus enim, ait S. Joannes Chrysostomus, et Sanguis mysticus non fiunt absque Spiritus gratia. (Cfr. Reusens, loco citato, et Kraus,

Real-Encyclopädie der Christlichen Alterthümer, 1886, art. Taube.)

Consuevit etiam olim Eucharistiam asservare in calicibus, ex pretiosa materia elaboratis, aut in vasculo quod vocabatur Conditorium, quodque in armario custodiebatur, vel erecto in medio Altari, vel parieti Altaris affixo.

In non paucis medii ævi ecclesiis reperiuntur, tum sacra armariola ad dextrum cornu Altaris majoris, a parte Evangelii, in pariete muri potissimum posita; tum pastophoria, columnæ vel turris instar artiñciose constructa. (Cfr. Reusens, opus cit., Tom. II, pag. 236, sqq.; Otte, *Handbuch der kirchlichen Kunst-Archäologie*, 1883; I, pag. 243-251: Corblet, *Histoire dogmatique, liturgique et archéologique du Sacrement de l'Eucharistie*, Paris, 1885. Tome I, Livre XII, Chap. IV.)

Q. 153. *Quænam sunt præscriptiones disciplinæ hodiernæ de situ, seu loco Tabernaculi?*

R. Tabernaculum, in sensu liturgico, et etiam in sua obvia significatione, est locus, in parvi templi formam elaboratus, in medio Altari situs, in quo asservatur vasculum SS. Eucharistiam continens.

Juxta Cæremoniale Episcoporum (Lib. I, Cap. XII, n. 8), « Sacrosancto Domini nostri Jesu Christi Corpori, omnium Sacramentorum fonti, præcellentissimus ac nobilissimus omnium locus in Ecclesia convenit, neque humanis viribus tantum illud venerari et colere umquam valemus, quantum decet, tenemurque. »

S. Congregatio Episcoporum et Regularium, per Decretum 28 Novembris 1594, rescripsit, quod « Tabernaculum SS. Sacramenti in parochialibus Ecclesiis debet esse in Altari majori regulariter tamquam digniori. »

Rituale Romanum præscribit, ut Tabernaculum sit collocatum « in Altari majori vel in alio, quod venerationi et cultui tanti Sacramenti commodius ac decen-
tius videatur, ita ut nullum aliis sacris functionibus, aut ecclesiasticis officiis impedimentum afferatur. »

Ratione ecclesiasticorum officiorum in Ecclesiis cathedralibus, dicit Cæremoniale Episcoporum (loco su-

pra citato) quod « valde opportunum est, ut illud non collocetur in majori, vel in alio Altari, in quo Episcopus, vel alius solemniter est Missam, seu Vesperas celebraturus; sed in alio sacello, vel loco ornatissimo, cum omni decentia et reverentia ponatur. Quod si in Altari majori, vel alio, in quo celebrandum erit, collocatum reperiatur, ab eo Altari in aliud omnino transferendum est, ne propterea ritus et ordo cæremoniarum, qui in hujusmodi Missis et Officiis servandus est, turbetur. »

Ad dubium : « An, attenta peculiari structura Ecclesiæ cathedralis Sebenicen., et seculari consuetudine in eadem vigente, retineri possit SS^mum Eucharistiæ Sacramentum in Altari majori; eo vel magis quod id non vetetur a Cæremoniali Episcoporum, sed solum uti minus opportunum perhibeatur? » S. Rituum Congregatio rescribere rata est : « Negative. » (Decret. 6 Februarii 1875, n. 3335, antiq. 5588, ad 1.)

NOTA. I. Cum, circa medium sæculi XIX, quidam in Ecclesiis styli gothici de novo introduxissent morem veterem construendi armariola in pariete muri ad dextrum cornu Altaris, vel turres, pro custodia SS. Sacramenti, S. Rituum Congregationis Præfectus litteras sequentis tenoris misit Episcopis Belgii, 21 Augusti 1863 : « Quum... Sanctam Sedem non lateret... in nonnullis Belgii Ecclesiis vel Oratoriis Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum non in medio Altaris, verum aut in dextera aut læva pariete in custodia servari eodem modo, quo Sacra Olea recondi solent; Sacra Congregatio legitimis protuendis Ritibus præposita super hujusmodi immutationibus accuratum examen instituere haud prætermisit... Quod attinet ad Custodiam SS^{mi} Sacramenti, eadem Sacra Congregatio Sanctitatis Suæ nomine omnino prohibet illud alio in loco servari præter quam in Tabernaculo in medio Altaris posito. » (Cfr. Collectio Epistolarum pastoralium Diœcesis Mechlinien., Tom. III, p. 652.)

Hinc in Statutis diœcesanis, n. 245, præscribitur : « Ex Decreto Sacræ Rituum Congregationis, de die 21 Augusti 1863, Sanctissima Eucharistia non in alio loco servari potest quam in Tabernaculo, quod in medio Altaris positum sit. »

Antiqua Tabernacula in forma turris adhuc hodie dum plura reperiuntur in Germania, ubi vocantur *Sakramentshäuschen*. (Cfr. Otte, *Handbuch der kirchlichen Kunst-Archäologie*, I, pag. 243.) In nostra Diœcesi Mechliniensi quoque nonnulla remanent hujusmodi antiqua Tabernacula : pulcherrima videre est Lovanii, in Ecclesia S. Petri unum, anni 1450, in Ecclesia S. Jacobi alterum, anni 1538 ; item Leeuwis S. Leonardi, in Ecclesia parochiali unum, sæculi XVI ; alia etiam habentur Ghelæ, in Ecclesia S. Dymphnæ ; Diesthemii, in Ecclesia S. Sulpitii ; etc.

Ubi hujusmodi Tabernacula a pluribus retro sæculis constanter remanserunt in usu, non perperam æstimabitur, sub præsidio consuetudinis, posse ab auctoritate ecclesiastica tolerari usus continuationem. Ast, ubi hujusmodi Tabernacula, extra usum jam posita, conservata fuerunt tantum uti antiquitatis monumenta, iterum introducere eorum usum merito carperetur, utpote quæ prohibita sunt eodem titulo quo nova recenter constructa.

Cæterum, ubi amplitudo loci et convenientia permetteret hujusmodi turris pro Tabernaculo constructionem, statuta liturgica lex poterit observari, si turris eo modo construitur, ut ad ejus basim appositum sit Altare, super quod quasi assurgat ipsa unum cum Altari efficiens. Periti artificis erit, nobilissimam juxta artis leges turrim componere, et, sub directione Rectoris Ecclesiæ, legem liturgicam non omittere.

Hujusmodi Altare cum Tabernaculo, in formam turris lapideæ artificiose elaboratæ, altitudinis duodecim metrorum, constructum fuit anno 1903 in Ecclesia B. Mariæ Virginis trans Diliam, Mechliniæ.

NOTA. II. Sequens etiam toleratur a generali regula exceptio : Rmus Archiepiscopus Cameracensis exposuit S. Rituum Congregationi, quod « Moniales a S. Clara, seu Coletinæ e Belgico Regno in Archidiœcesim Cameracen. hunc usum invexerunt ; nimirum : Intra parietem qui medius est intra Chorum Sororum et Sanctuarium, cellula est præparata, ubi SS. Eucharistia in ostensorio requiescit. Sacerdote absente, Sorores

ostiolum cellulæ in Choro suo aspiciens aperiunt : adhuc tamen clausum remanet SS. Sacramentum solido vitro. Sic piæ Sorores statutis horis contemplatione Sanctæ Hostiæ fruuntur. Quæritur an talis consuetudo servari possit ? » Et S. Congregatio rescribere rata est : « Piam consuetudinem tolerari posse. » (Decret. 11 Decembris 1885, n. 3648, antiq. 5995, ad 1.)

Q. 154. *Indica quasdam regulas pro structura ipsa Tabernaculi.*

R. I. *Materia.* — S. Congregatio Episcoporum et Regularium, 26 Octobris 1575, decrevit : « Tabernaculum regulariter debet esse ligneum, extra deauratum. » — Pie optarunt quædam Concilia provincialia, ut Tabernaculum, si fieri posset, ex auro solido esset confectum, et pretiosis gemmis religiose ornatum. (Conc. Aquen. 1585, Pragen. 1860.) — S. Carolus Borromæus, in Instructionibus fabricæ ecclesiasticæ (Lib. I, Cap. XIII), de eo dicit : « Illud in Ecclesiis insignioribus, ubi potest, e laminis argenteis, aut æneis, iisdemque inauratis, aut e marmore pretiosiori, fieri decens est. Intrinsecus autem tabulis populeis circumamictum esse debet, vel aliis ejusmodi ; ut ab humiditate, quæ ex metalli marmorisve genere existit, Sanctissima Eucharistia illo amictu omnino defendatur. Ubi Tabernaculum ejusmodi non fiat ; tunc e tabulis, non nuceis, vel aliis, quæ humiditatem gignunt, sed populeis, aut similibus, polite elaboratis, et religiosarum ut supra imaginum sculptura ornatis, iisdemque inauratis extruatur. »

II. *Forma.* — Sit « forma, ait S. Carolus (loco citato), vel octangula, vel sexangula, vel quadrata, vel rotunda, prout decentius et religiosius accommodata videbitur ad Ecclesiæ formam. » Tabernaculum sit arca fixa, munita ostiolo congruo, seu foribus ab anteriori parte.

Regulis liturgicis et praxi Romanæ Ecclesiæ conformior, adeoque merito præferenda, est structura cum ostio vel foribus, quam ea structura quæ continet capsulam rotundam versatilem super axem, quæ si rotatur. Ostensorium vel Ciborium fidelium conspectui proponitur ; quæ rotatio SS. Sacramenti, præter alia incommoda, parum decens videtur.

Amplum et altum satis sit, ut in illo omnia sacra Vasa Eucharistica simul poni possint.

NOTA. Constructa inveniuntur quædam Tabernacula eo modo, ut adsint duo loca superposita; inferior, in quo includuntur Ciboria et Pyxides; superior, major forma et splendidior ornatu, Monstrantiæ custodiendæ inseruiens. Hanc Tabernaculi formam reprobant auctores, quia locus inferior plerumque, vel in medio gradus super mensam Altaris, vel in basi ipsius Tabernaculi sine ullo fere Tabernaculi signo dispositus, minus convenire videtur. (Cfr. Nouvelle Revue théologique, XIII, 1881, pp. 168 et sqq.)

III. Dispositio in Altari. — A fronte seu coronide Altaris distet spatium circiter 60 centimetrorum; ne ex una parte amplius superficiæ mensæ spatium ita occupet, ut vix in ista locari possent quæ ad Sacrum faciendum necessaria sunt; ne ex altera parte a fronte ita distet, ut ad S. Eucharistiam depromendam Sacerdoti gradu ligneo opus sit. — Supra mensam Altaris elevetur ostiolum spatium circiter 40 centimetrorum, ne illud occupet tabella secretarum.

IV. Ornatus. — Cum illum eundem Deum in Sacratissimo Eucharistiæ Sacramento præsentem agnoscamus, in cuius nomine omne genu flectitur: nihil profecto negligendum, ut hic locus mirificæ habitationis ejus, præcelsa hæc novi fœderis arca, tabernaculum Dei cum hominibus, religiosissima devotione tractetur, et singulari prorsus debitæ gratitudinis industria ornetur. Ideo, quantum vires et facultates suppetunt, tantum audeat unita cleri populique pietas, quo dignior paretur, et pretiosissimo artis humanæ apparatu exornetur sacratissima arca Domini. (Conc. Pragen., 1860, Tit. V, Cap. V.) — Ornatus est interior et exterior.

Ornatus interior. — Super interiori Tabernaculi ornatu S. Rituum Congregatio sequentia decrevit:

1° Ad dubium: « Utrum sacrum Tabernaculum in interiori parte deauratum esse debeat, vel saltem albo serico contextum? » S. Congregatio rescripsit et servari mandavit: « Affirmative. » (Decret. 20 Junii 1899, n. 4035, ad 4.)

2° Ad dubium: « Num sacrum Tabernaculum, in

quo asservatur SSimum Eucharistiæ Sacramentum debeat omni ex parte interius panno serico albi coloris vestiri, vel possit illud ex laminibus deauratis tantum ornari? » S. Congregatio declaravit : « Nihil ob stare quoad utrumque modum. » (Decret. 5 Junii 1889, n. 3709.)

3° Tabulæ ligneæ, ad majorem siccitatem interiori parieti applicatæ, sint pannis aureis, aut sericis, aut tela quadam pretiosa, albi coloris, eleganter vestitæ, vel saltem solide inauratæ. (Decret. 7 Augusti 1871, n. 3254, antiq. 5490, ad 7 et 8.)

Tabernaculum sit præsertim, juxta Rituale, nitidum et mundum a minimo pulvere. In hunc finem in quibusdam Tabernaculis appenduntur intus post ostiolum sericæ cortinæ : hæ tamen nec prohibentur, nec præscribuntur, earumque usus tolerari potest. (Decret. 28 Aprilis 1866, n. 3150, antiq. 5368.)

Cum Tabernaculum nonnisi asservandæ S. Eucharistiæ servire debeat, ab omnia alia re vacuum sit oportet, ut dicit Rituale ; adeo ut, quemadmodum decrevit S. Congregatio Episcoporum et Regularium, 3 Maji 1693, neque vasa sacrorum Oleorum, neque Reliquias quascumque, neque aliquid aliud recondere in eo liceat, sed tantum vasa Sanctissimum continentia. (Cfr. Stat. diœc. n. 246.) — Sit in hunc finem mundo corporali stratum, quod saltem singulis tribus mensibus renovetur.

Ornatus exterior. — Dispositio et architectura Tabernaculi debet præ cæteris totius Altaris partibus venerabili ac ingeniosa formositate eminere.

I. « Tabernaculi opus (ait S. Carolus Borromæus, loco supra citato) polite elaboratum... piis mysteriorum passionis Christi Domini imaginibus exsculptum, et inaurato artificio certis locis periti viri judicio decoratum, religiosi et venerandi ornatus formam exhibeat. »

Hæc S. Caroli præscriptio præcipue spectat ostiolum Tabernaculi, in quo præterea etiam admittuntur imagines Christi Cor suum monstrantis, boni Pastoris, calicis, agni, pelicani, etc.

Hic loci citare juvat Decretum S. Rituum Congregationis, de quodam ornatu, qui non raro apponitur in ostiolo Tabernaculi : « Utrum approbanda, tolerandave

sit effigies, satis late vulgata, duorum Cordium ejusdem magnitudinis, ejusdem decoris, et in eodem quasi gradu consistentium, quorum unum refert Cor adorandum Verbi incarnati, iis ornatum insignibus quibus pia B. Margaritæ Mariæ Alacoque revelatione depingendum exhibetur ; alterum autem Immaculatum Cor Beatæ Mariæ Virginis exprimit, rosea corona redimitum, et gladio perforatum ; utroque interdum radiis ejusdem, ut aiunt, gloriæ circumcincto ? » S. Congregatio respondendum censuit : « Ejusmodi emblemata privata ex devotione permitti posse ; dummodo Altaribus non apponantur. Atque ita respondit ac rescripsit. » (Decret. 5 Aprilis 1879, n. 3492, antiq. 5780 ; cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien., anni 1890, ex Liturgia Q. VI.) Idem dicendum est de mera figura SS. Cordis Jesu, omnino a persona Christi separata. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, IX, 1895, pag. 618.)

II. In summitate Tabernaculi parvam Crucem debere collocari certum est, ait Gardellini (in Adnotatione super Decreto 31 Martii, approbato 3 Aprilis 1821, n. 2613, antiq. 4578, ad 6 ; Vol. IV Collectionis, pag. 203) ; et quidem parvam Crucem cum imagine Salvatoris Crucifixi (Benedictus XIV, in Constitutione *Accepimus*, 16 Julii 1746) ; nec sufficit Crux inter candelabra pro celebratione Missæ requisita, sed independentem ab ista summitatem Tabernaculi debet parva Crux occupare. Juxta S. Carolum apponi quoque potest « imago Christi gloriose resurgentis, vel sacra vulnera exhibentis. »

Ast, addit S. Carolus, « si in Altari exiguæ alicujus Ecclesiæ per Tabernaculi occupationem congruus locus Cruci (quæ alias super Altari collocaretur) esse non potest, ea pro alia sacra imagine in Tabernaculi summitate... decore constituatur, affixa Christi Crucifixi sacra effigie. » Hujusmodi Crucis dispositionem super Tabernaculum etiam approbavit S. Rituum Congregatio sequenti Decreto : Ad dubium : « An Crux cum imagine Crucifixi, in medio Altaris inter candelabra collocanda, etiam in Altari ubi Sanctissimum asservatur, collocari possit immediate ante ejus Tabernaculum ; aut super ipsum, vel in postica ejus parte collo-

cari debeat ? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Crux collocetur inter candelabra, numquam ante ostiolum Tabernaculi. Potest etiam collocari super ipsum Tabernaculum, non tamen in throno ubi exponitur Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum. » (Decret. 11 Junii 1904, *Ordinis Fratrum Minorum Provinciæ Portugalliæ*, ad 4 ; cfr. Acta Sanctæ Sedis, XXXVII, 1904, pag. 110.)

In tali autem casu non sufficientem judicavit S. Rituum Congregatio exiguum Crucifixum Tabernaculo infixum ; etenim ad dubium : « An parva Crux cum Imagine Crucifixi posita super Tabernaculum ligneum, in quo inclusum asservatur SS. Sacramentum in Altari, sit sufficiens in adimplementum Rubricæ volentis, quod in Altari, dum celebratur Missa, debeat apponi Crux in medio candelabrorum ? » S. Congregatio respondit : « Non est sufficiens, sed poni debet alia Crux in medio candelabrorum. » (Decret. 16 Junii 1663, n. 1270, antiq. 2231, ad 1.) Ubi igitur Crux pro celebratione Missæ requisita, ex defectu congrui loci ut in medio candelabrorum posset independentem a Tabernaculo apponi, super ipsum Tabernaculum, quemadmodum S. Carolus permittit, poneretur, omnino requiritur talis ejus magnitudo, ut facile in conspectum veniat, cum Sacerdotis Missam ad hoc Altare celebrantis, tum populi assistentis ; quia, ait Benedictus XIV (loco citato), ex exiguo Crucifixo ea profecto utilitas non consequitur, quam proponit Ecclesia, dum Crucem inter candelabra collocandam decernit. (Cfr. Benedictus XIV, in Constitutione citata ; S. Rituum Congregationis Decret. 17 Septembris 1822, n. 2621, ad 7, antiq. 4590, ad 8 ; et Gardellini Adnotatio supra citata super Decreto 3 Aprilis 1821.)

III. Specialiter prohibitum est immediate supra Tabernaculum exponere imagines Sanctorum (decet enim sedere Dominum supra servos suos, ait Gavantus), aut reliquias Sanctæ Crucis, aut alterius ex Instrumentis Dominicæ passionis, aut Sanctorum, adeo ut ipsum Tabernaculum inserviat pro basi ; hoc enim læderet reverentiam debitam loco ad Sacramenti custodiam destinato. (Cfr. Decreta S. Rituum Congrega-

tionis, 3 Aprilis 1821 (supra citat.), et 12 Martii 1836, n. 2740, antiq. 4777, ad 1.)

Imo imaginem Sacratissimi Cordis Jesu collocare super Altare in quo adest Tabernaculum, prohibitum est. Etenim in aliquo dubio super loco quem occupare potest imago seu statua Sacratissimi Cordis Jesu, ad petitionem : « Effigies Sacratissimi Cordis Jesu debetne potius collocari in medio Altaris majoris loco Tabernaculi ; vel, si adest Tabernaculum in quo asservetur SSimum Eucharistiæ Sacramentum, in hujus posteriori parte ? » S. Congregatio rescripsit : « Negative ad utrumque. » (Decret. 31 Martii 1887, n. 3673, antiq. 5981, ad 2.) Quæ solutio in Indice Decretorum enunciatur verbis « nequit collocari ».

Item, ante ostiolum Tabernaculi collocare reliquias alicujus Sancti, etiam die, qua ejusdem festum recolitur, et licet immemorabilis vigeret consuetudo, prohibetur. (Decret. 6 Septembris 1845, n. 2906, antiq. 5033.) Vas autem florum vel quid simile prohibetur retinere ante ostiolum, si ostiolum aut imaginem in eodem insculptam occuparet ; sed debet apponi in humiliori et decentiori loco. (Decret. 22 Januarii 1701, n. 2067, antiq. 3575, ad 10.)

V. Custodia. — Tabernaculum, in quo SS. Eucharistia continuo asservatur, debet Altari firmiter fixum hære.

Debet esse fidis clavibus obseratum (Rituale, Cæremoniale Episcoporum, et Stat. diœc., n. 246), seris firmis custoditum, et continuo clausum, ne ad illud temeraria manus possit extendi. — Claves sint duæ, quæ, juxta Decreta S. Congregationis Concilii (25 Junii 1689, et 14 Novembris 1693), non possunt relinqui in sacristia, neque super Altare, nec a laicis servari, sed a solo paracho privative quoad alios : ipsius parochi vel Ecclesiæ rectoris honorificum sit officium et insignis prærogativa, ut claves has, et sanctuarium Christi pie semper custodiat, et, si fidelis fuerit custos Domini sui, glorificetur.

Ad dubium : « Invaluit usus apud Moniales, ut clavis Tabernaculi non penes Cappellanum, sed inter septa Monasterii asservetur, etiam cum domus Cappellani finitima est Monasterio.

Anne servari potest talis usus? » S. Rituum Congregatio respondendum censuit: « Negative. » (Decret. 11 Maji 1878, n. 3448, ad 6, antiq. 5728, ad 8.)

Humbertus a Precipiano, Archiepiscopus Mechlinien., in Instructione pastorali 21 Julii 1700, præcipit ut clavis Tabernaculi sit auro obducta. — Non convenit, ut cum aliis clavibus eadem cordula vel eodem anulo colligetur.

Cum abhinc aliquo tempore sacrilegi homines has regiones percurrant, et nocte præsertim templa spoliunt, sacra quæque profanantes, omnem solertiam impendere debent parochi, ut tum de die tum noctis tempore debitæ cautiones contra fures adhibeantur. Sacrae igitur species SS. Sacramenti conserventur in Tabernaculo, munito ferreo scrinio (coffre-fort), ita constructo, ut cum ipso Tabernaculo et cum Altari unum quid efficiat quod amoveri nequeat. Si vero huic constructioni quid obstet, alio meliori quo fieri potest modo S. Eucharistiæ custodiæ secure provideatur. — In locis ubi hunc in finem constiterit deesse facultates pecuniarias, subsidium a Gubernio obtineri poterit, ut rescripsit D. Minister justitiæ, die 23 Februarii 1888. (Cfr. Collectio Epistolarum pastoralium Diocesis Mechlinien., Tom. X, pag. 507, Litteræ 12 Aprilis 1888.)

Casu quo non tuta satis æstimatur custodia sacrorum Vasorum, quæ S. Eucharistiam continent, in ipso Ecclesiæ Tabernaculo, tunc SS. Sacramentum et Vasa sacra, debent noctis tempore custodiri in cauto ac tuto præparato loco in sacristia. Non autem expedit, propter periculum facinoris, auferre e Tabernaculo sola Vasa sacra, et in eo custodire SS. Eucharistiam in Corporali tantum involutam, curandum enim est ut et ipsa Sacra Eucharistia cautius custodiatur, ut decrevit S. Rituum Congregatio. (Decreta 17 Februarii 1881, n. 3527, antiq. 5822; et 11 Junii 1904, *Ordinis Fratrum Minorum Provinciæ Portugalliæ*, ad 1; cfr. Acta Sanctæ Sedis, XXXVII, 1904, pag. 109.) In casu asservationis de nocte in sacristia, sequentia omnino sunt observanda: 1º tutus et cautus locus debet simul esse et honestus et dignus, et non potest inservire cuicumque alii rei custodiendæ; 2º quando vespere defertur SS. Sacra-

mentum ad locum tutum, et inde mane ad Tabernaculum refertur, Parochus curet ut id digne fiat, cum vestibus sacris, et lumine adhibito.

VI. Conopeum. — « Tabernaculum Conopeo decenter opertum » sit, ait Rituale. Conopeum (κωνωπεῖον : tentorium) est velum ad instar tentorii, ex tela pretiosa, aut ex serico, aut etiam ex gossypio, vel lana, vel cannabe (Decret. S. Rituum Congregationis, 21 Julii 1855, n. 3035, ad 10, antiq. 5221, ad 12), superpositum Tabernaculo, ita tamen ut Crux vel imago Christi emineat, a summa parte crispatum, amplum satis et undique dependens et Tabernaculum tegens, modo a fronte nonnihil ostiolum appareat. — Conopeum originem habet ex baldachino, vel potius ex cortinis, quæ baldachinum et Altare tegebant, et quarum usus desiit cum cœptum fuit Altaria muro seu parieti admovere. — Conopei usus practicus simul est et symbolicus : practicus, ut Sanctuarium a minimo pulvere nitidum custodiatur ; symbolicus, qui memorat tentorium Arcæ Veteris Testamenti, et adhibetur ad majorem reverentiam Sacramenti.

De usu Conopei exstant sequentia S. Rituum Congregationis Decreta :

I. a) « Num Tabernaculum, in quo reconditur SSimum Sacramentum, Conopæo cooperiri debeat, ut fert Rituale ? et quatenus affirmative : b) Num Conopæum istud confici possit ex panno, sive gossypio, sive lana, sive cannaba contexto ? c) Cujusnam coloris esse debeat ? aliis opinantibus, ut Baruffaldus, Conopæum debere esse coloris albi, utpote convenientis SSimo Sacramento ; aliis autem, ut Gavantus, ejusdem coloris cujus sunt pallium Altaris, et cetera paramenta pro temporis, festique ratione, præter colorem nigrum, qui mutatur in colore violaceo in exsequiis defunctorum. » S. Rituum Congregatio respondendum censuit : « Quoad primam quæstionem, Affirmative ; quoad secundam, pariter Affirmative ; quoad tertiam, utramque sententiam posse in praxim deduci, maxime vero sententiam Gavanti, quæ pro se habet usum Ecclesiarum Urbis. » (Decret. 21 Julii 1855, n. 3035, ad 10, antiq. 5221, ad 12.) Attamen, si in Altari in quo asservatur SSimum

Eucharistiæ Sacramentum cantatur Missa de *Requiem*, « in casu, sacri Tabernaculi saltem Conopæum esse debet violacei coloris. » (Decret. 1 Decembris 1882, n. 3562, antiq. 5858.)

II. Rmus D. Archiepiscopus N. « exponens in Ecclesiis suæ Archidiœceseos usum ab antiquo tempore vigere non cooperiendi Conopeo Tabernaculum, in quo asservatur SSimum Eucharistiæ Sacramentum, sed intus tantum velo pulchriori serico, sæpe etiam argento aut auro intexto, ornari ; a S. Rituum Congregatione humillime declarari petiit : Num talis usus tolerandus sit ; vel potius exigendum, ut Conopeum, ultra prædictum velum, vel sine eo, apponatur juxta præscriptum in Rituali Romano ? » S. vero eadem Congregatio... respondendum censuit : « Usum veli prædicti tolerari posse ; sed Tabernaculum tegendum est Conopeo, juxta præscriptum Ritualis Romani. Atque ita respondit, et servari mandavit. » (Decret. 28 Aprilis 1866, n. 3150, antiq. 5368.)

III. « An Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti, argento, auro, vel alia pretiosa materia confectum, eo ipso a generali obligatione illud tegendi Conopeo sit immune ? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit : « Servetur præscriptum Ritualis Romani. » (Decret. 7 Augusti 1880, n. 3520, antiq. 5814.)

IV. « Ex antiquissimo usu in plerisque Ecclesiis hujus Diœceseos (Mexicanæ) loco Conopei apponitur ad ostium Tabernaculi, in quo SSma Eucharistia asservatur, tabula quandoque ex metallo, quandoque ex tela acu picta, vel etiam ex moderni temporis charta dicta oleographica, in qua apparent symbola : SSma Eucharistia vel SSimum Nomen Jesu aut alia hujusmodi, imo aliquando imago Beatæ Mariæ Virginis. » Ad postulatum : « An tolerari possit in casu usus prædictæ tabulæ ad ostium Tabernaculi loco Conopei ? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Negative ad omnia ; seu non convenire. » (Decret. 10 Septembris 1898, n. 4000, ad 1.)

V. « Ab hodierno cæremoniarum magistro cujusdam Ecclesiæ cathedralis expostulatum fuit : An servari possit consuetudo non adhibendi Conopæum quo tegi

debet Tabernaculum, ubi asservatur SS^mum Euchari-
stiae Sacramentum ? Et S. R. Congregatio, ad relatio-
nem subscripti Secretarii, audito etiam voto Commis-
sionis Liturgicae, respondendum censuit : « Negative,
et servantur Rituale Romanum et Decreta. Atque ita
rescripsit. Die 1 Julii 1904. » (Cfr. Ephemerides Litur-
gicae, XVIII, 1904, pag. 456.)

Hæc præscriptio de Conopeo in Italia generatim
observata dicitur ; et Romæ vix aliquæ enumerantur
Ecclesiae, quæ Conopeum Tabernaculo non impositum
habent, nempe Basilicæ majores, excusandæ ob præ-
grandioris Tabernaculi formam. (Cfr. Ephemerides
Liturgicae, VIII, 1894, pag. 360.) In nostris regionibus
raro observata invenitur : excusari aliquando forsân
hæc omissio potest, eo quod nonnumquam in Ecclesiis
nostris reperiantur Tabernacula, quorum structura
non, aut vix permittit, ut possint tentorio cooperiri :
ubi enim, ex. gr., pro Tabernaculo cooperiendo totum
propemodum tegendum foret Altare, fatendum est
Conopei usum fere impossibilem jam reddi. (Cfr. Ephe-
merides Liturgicae, VI, 1892, pag. 28, 29.) Pro multis
tamen nostrorum Tabernaculorum hujus præscriptio-
nis observantia possibilis est, et pro his desiderandum
est ut usus Conopei, a Rituali Romano specialiter
præscripti, introducatur. (Cfr. Nouvelle Revue théolo-
gique, VI, 1874, pp. 203 et sqq. ; XIII, 1881, p. 173.)

VII. **Benedictio.** — « Benedictio Tabernaculi, seu
vasculi pro Sacrosancta Eucharistia conservanda »
inserta est in Rituali et in Missali, inter Benedictiones
ab Episcopis vel aliis facultatem habentibus faciendas.
Aliqui auctores existimabant vocem *Vasculum*, in
Oratione hujus Benedictionis occurrentem, vix Ta-
bernaculo convenire, et Benedictionem istam esse ad-
hibendam tantum pro Vasis sacris SS. Eucharistiam
continentibus ; sed hodie extra dubium est ipsum Ta-
bernaculum etiam esse benedicendum ; etenim ad du-
bium : « Utrum sacrum Tabernaculum sit benedicen-
dum, priusquam Sacra Eucharistia in illo recondatur ? »
S. Rituum Congregatio respondere censuit : « Affirma-
tive », et ita servari mandavit. (Decret. 20 Junii 1899,
n. 4035, ad 4.) Ceterum hanc Tabernaculi Benedictio-

nem jam præscribebant tum priscus Ecclesiæ usus, ut patet ex variis antiquis Pontificalibus, tum plura provincialia pariter et diœcesana Concilia. (Cfr. Q. 338, II, 4, Nota.)

NOTA. Vacuum a sacris Speciebus si contingat esse Tabernaculum, significari debet, ne fideles in errorem ducantur: signa autem sunt, tum extinctio lampadis, tum absentia Conopei, et præsertim aperitio ostioli.

ARTICULUS II

De Altari SS. Sacramenti

Q. 155. *Quænam liturgica notari possunt de ipso Altari, in quo asservatur SS. Eucharistia?*

R. Ex præcedentibus jam patet, Altare in quo asservatur SS. Eucharistia:

1° Debere esse dignius Ecclesiæ; et quidem in Ecclesiis parochialibus regulariter Altare majus; in iis autem Ecclesiis, in quibus Altare majus minus convenire æstimatur, seligendum esse ex diversis Ecclesiæ Altaribus tale, quod venerationi et cultui tanti Sacramenti commodius ac decentius videatur.

Ad dubium: « An Tabernaculum, in quo asservatur SS. Sacramentum, debeat in Altari majori Ecclesiæ necessario collocari? » S. Rituum Congregatio rescribere censuit: « Negative. » (Decret. 18 Maji 1878, n. 3449, antiq. 5729, ad 1.)

Ad dubium: « Si in Altari majori adest expositio perpetua SS. Sacramenti, veluti fit in Ecclesiis Sanctimonialium Adoratricum, requiritur ut in alio Altari laterali ponatur Tabernaculum in quo exstet SS. Eucharistia pro Communione fidelibus distribuenda? » S. Congregatio rescribere censuit: « Affirmative. » (Decret. idem ad 3.)

2° Præ cæteris digniori et pretiosiori artis apparatu debere esse exornatum, seu præcellentissimum ac nobilissimum. (Cfr. Q. 152.)

Præterea sequentes juvat ex decisionibus S. Rituum Congregationis notare:

3° Si non licet habitare diu noctuque in domibus ædificatis super Cappellis (Decret. 11 Maji 1641, n. 756, antiq. 1325), abusus certe major esset, habitare vel

dormire in ea parte domus, quæ supra Altare SS. Sacramenti sita est. Ad hanc præscriptionem attendendum nonnumquam est in oratoriis domorum religiosarum.

S. Rituum Congregatio indulsit quidem, in casu particulari, ut in domibus alicujus Instituti Filiarum Charitatis « SS. Eucharistiæ Sacramentum servetur in Sacellis, quæ dormitorio puellarum educandarum subsunt ;.... siquidem haud possit sine gravi incommodo ac damno alia loca pro dormitoriis ipsis a præsentis usu libera reddere » ; sed indultum fuit « pro gratia ; et ad mentem : Mens est ut Altari imponatur ampla Umbella, vulgo *Baldacchino*. » (Decret. 23 Novembris 1880, n. 3525, ad 2, antiq. 5819, ad 3.) Animadvertendum est ita fuisse indultum in casu particulari pro gratia, et ideo absque novo et speciali Indulto idem ab aliis fieri non licere.

4° Ecclesiæ mens est, ut super omnia Altaria vel conficiatur Ciborium, seu ædicula, ex ligno, aut ex lapide, aut ex marmore ; vel, deficiente Ciborio, appendatur umbraculum, quod Baldachinum vocant, formæ quadratæ, cooperiens Altare et Altaris scabellum. (Cfr. Cæremoniale Episcoporum, Lib. I, Cap. XII, nn. 13, 14 ; et Decret. S. Rituum Congregationis, 27 Aprilis 1697, n. 1996, antiq. 3421.) Si super Altare quodcumque convenit hujusmodi Ciborium vel Baldachinum, certe maxime convenit super Altare in quo Augustissimum Sacramentum asservatur ; et non tantum convenit, sed sancivit S. Rituum Congregatio, ut Baldachinum omnino apponatur. (Decret. 23 Maji 1846, n. 2912, antiq. 5044 ; cfr. etiam Decret. 27 Aprilis 1697, n. 1966, antiq. 3421.) — Notatur autem in Indice Decretorum (articulo *Baldachinum*), quod hæc Decreta, de Baldachino erigendo super omnibus Altaribus, ubique, etiam Romæ, in desuetudinem abierunt. Attamen inter Quæstiones pro Visitatione Apostolica Urbis ejusque Districtus a SS. D. N. Pio Papa X die 11 Februarii 1904 indicta proponitur sub n. 10 sequens : « An super Altare SS. Sacramenti habetur Baldachinum pensile, aut sustentatum columnis ? » (Cfr. Acta Sanctæ Sedis, XXXVII, 1904, pag. 204.)

NOTA. Ex præcedentibus regulis circa Tabernaculum et Altare SS. Sacramenti expositis patet, non admodum facilem esse eorum structuram, ita ut omnibus

liturgicis conditionibus fiat satis; eamque requirere religiosum studium et diligentem operam periti artificis, qui accommodare valeat styli et ornatus formam Ecclesiæ præscriptionibus, hasque primum et præcipue præ oculis habeat. Parochi seu Rectoris Ecclesiæ munus erit, architectum hæc, ubi necesse fuerit, edocere, et ad disquisitionem ejus operæ magnam semper adhibere attentionem.

Ut omnibus debitis quoad artem et Liturgiam fiat satis, tum hac in re, tum generatim in omnibus quæ sacra ædificia eorumque supellectilem spectant, in Synodo Diocesana, Mechliniæ habita 4 Maji 1892, promulgatum fuit Statutum, quod Parochi cujuscunque operis novi, vel instaurationis in suis Ecclesiis, delineationes et descriptiones, necnon æstimationes transmittere debent ad Vicariatum, ut examinentur, et discutiantur a Concilio Diocesano virorum sacræ Liturgiæ et regularum artis christianæ peritorum. (Cfr. Stat. diœc., editio anni 1899, n. 370 bis.)

ARTICULUS III

De Vasis sacris

Q. 156. *Quænam sunt Vasa sacra Eucharistica?*

R. Præter Calicem et Patenam, ad Sacrificium Missæ adhibita, de quibus dicitur in Tractatu de Celebratione SS. Missæ Sacrificii, Vasa sacra Eucharistica sunt: 1° ea in quibus SS. Eucharistiæ particulæ pro usu fidelium Eam suscipientium asservantur, quæque sunt Pyxis major quæ apud nos communiter vocatur **Ciborium**, pro quotidiano usu fidelium ad mensam Domini accedentium; — Pyxis pro delatione ad infirmos; — et parva Custodia pro delatione ad infirmos procul existentes; — 2° ea quæ inserviunt pro Expositione SS. Sacramenti adorationi fidelium, quæque sunt **Ostensorium**, in quo SS. Eucharistia exponitur, — et **Custodia seu Repositorium**, in quo S. Hostia in Tabernaculo asservatur, ubi ipsum Ostensorium in Tabernaculo non includitur.

Animadvertendum est quod Sacrae Hostiae debent omnino asservari in Vase sacro ; S. Rituum Congregatio rescripsit « quod, deficiente Pyxide, Sacra Hostia inter corporalia asservetur, hujusmodi abusus est omnino eliminandus. » (Decret. 11 Junii 1904, *Ordinis Fratrum Minorum Provinciae Portugalliae*, ad 1 ; cfr. Acta Sanctae Sedis, XXXVII, 1904, pag. 109.)

Q. 157. *Quaenam sunt praescriptiones liturgicae de Vasis sacris quae inserviunt communioni fidelium ?*

R. 1° Quoad materiam. — Decretum S. Congregationis Episcoporum et Regularium, 26 Julii 1588, statuit, quod « Sanctissimum teneri non debet in vasculis eburneis, sed in Pyxide argentea intus deaurata. » Rituale Romanum praescribit solummodo, ut Pyxis conficiatur « ex solida decentique materia. » Et ad dubium : « An permitti possit Ciborium, seu sacra Pyxis ex cupro deaurato ? » S. Rituum Congregatio rescripsit : « Affirmative. » (Decret. 31 Augusti 1867, n. 3162, ad 6, antiq. 5386, ad 7.) — Quamvis igitur lege Ritualis et Decreti stannum aut cuprum deauratum non sit prohibitum, sed ob paupertatem aliamve causam rationabilem possit adhiberi, aptior materia tamen est aurum aut argentum, quam solam permittunt Statuta nostra diocesana, ubi, n. 244, praescribitur ut Hostiae « conserventur in pyxide argentea intus deaurata. »

Ad dubium : « An uti possit Pyxide vitrea ad servandam et administrandam sacram Synaxim locis sylvestribus ac imperviis, ubi latrones metalli amore capti Pyxides furantur horrendum sacrilegium perpetrantes ? » S. Congregatio respondit : « Negative. » (Decret. 30 Januarii 1880, n. 3511, antiq. 5802.)

2° Quoad formam. — Pes Ciborii aut Pyxididis ut sit firmus latius pateat : nodus in medio sit decore ornatus, minimum tantum eminens, ut Pyxis commode possit capi aut teneri. In fundi medio paululum aliquid habeat cuppa quod in orbem tenuiter emineat, ad facilius capiendas ultimas particulas. Operculi forma respondeat formae Pyxididis et instar pyramidis exstet : in ejus summitate crux parvula, aut imago Christi crucifixi vel resurgentis infixi hæreat.

Parva Custodia pro delatione SS. Sacramenti ad

infirmos, et Repositorium Hostiæ quæ exponitur ad adorationem, sæpius efformantur absque pede, quod nulli legi vel statuto contrarium est.

Sed pro Pyxide aut Custodia, delationi SS. Sacramenti ad infirmos destinata, animadvertendum est, quod omnino non licet eam efformare eo modo, ut in ejus cooperculo, vel pede, vel quovis alio modo, impo-
natur simul Vasculum sacri Olei infirmorum.

3° Quoad ornatum. — Rituale præscribit ut Pyxis « suo operculo bene clausa, albo velo cooperta » sit. Hoc parvum tentoriolum, in Ecclesiis opulentioribus, si non ex tela aurea vel argentea, saltem ex serico auro et argento intexto, et fimbriis circumquaque ornato conficiatur.

4° Quoad numerum. — In Ecclesiis parochialibus duæ debent esse Pyxides, una major, dicta communiter Ciborium, pro communione fidelium in Ecclesia; altera minor, dicta Pyxis, pro delatione ad infirmos. Præterea habeatur parvum vasculum, seu parva Custodia, argentea intus deaurata, neque pede neque nodo ornata, amplitudinem 8 centimetrorum, profunditatem 4 centimetrorum habens, firmo cooperculo bene clausa, et proprio velo cooperta : inservit pro delatione ad infirmos procul existentes. In casu longioris vel difficilioris itineris, hæc Custodia apte includitur in bursa serica, decenter ornata, albi coloris, quæ cordulas habeat e serico, collo Sacerdotis decenter appendendas; et fundum firmiter consutum, non quadratum sed rotundum, instar rosæ, ut Custodia immobilis in ea valeat quiescere.

5° Quoad Benedictionem. — Quia Ciborium, vel Pyxis, vel parva Custodia non inserviunt Sacrificio Missæ, non requiritur earumdem consecratio sacra unctione, sicuti Calicis; sed tantum benedicuntur ab Episcopo, vel alio facultatem habente, formula quæ inscribitur in Rituali et Missali, inter Benedictiones ab Episcopis, vel aliis facultatem habentibus faciendas : « Benedictio Tabernaculi, seu vasculi pro Sacrosancta Eucharistia conservanda. » — Hæc facultas benedicendi Vasa sacra, quæ consecratione non indigent, conceditur in Diœcesi Mechliniensi Decanis in

territorio districtus sui. (Cfr. Stat. diœc. n. 67.) — Amittitur hæc Benedictio in iisdem casibus, in quibus Calix vel Patena amittunt suam consecrationem. (Cfr. Tractatus de Celebratione SS. Missæ Sacrificii, Q. 59.)

6° Quoad nitorem. — « Vasa sacra quæ continendæ SS. Eucharistiæ inserviunt, quotannis semel ad minus mudentur intrinsecus et extrinsecus, et suo splendori restituantur. Si interius aurum amiserint, denuo inaurantur. » (Stat. diœc. n. 372).

7° Quoad asservationem. — Cum Vasa sacra in Tabernaculo asservari possint tantum quando Sanctissimam Eucharistiam continent (cfr. Q. 154, IV), ipsa vacua asservari debent in custodia speciali et tuta in sacristia. « In sacristia res quæque locum suum habeat; Vasa sacra et argentea supellex sic recondantur, ut præcaveantur furta sacrilega. » (Stat. diœc. n. 375.) Et ad præcavenda furta, abhinc aliquo tempore a sacrilegis hominibus patrata, qui nocte præsertim templa spoliant, sacra quæque profanantes, mandatum fuit Parochis, ut tum de die, tum noctis tempore debitæ cautiones contra fures adhibeantur. Vasa igitur sacra, et quæque pretiosa Ecclesiæ objecta recondantur in sacristia, vel alio loco tuto, et recludantur in armario, seu scrinio ferreo (coffre-fort) ibidem posito, et potius ipsi parieti firmiter adhærente. (Cfr. Q. 154, V.)

Q. 158. *Quis est usus Ostensorii, et a quo tempore fuit introductum?*

R. Ostensorium, quod et dicitur Monstrantia, Tabernaculum parvum, Sphæra, Turris, Arca Sanctissimi, sic nominatur ab eo quod in illo vase ostendatur, vel monstretur populo, sub specie Hostiæ majoris, SS. Eucharistia, quotiescumque publice exponitur, vel in solemni Processione defertur.

Ante Urbani IV tempora, SS. Sacramentum recondabatur in custodiis seu capsulis undique clausis, etiam cum educeretur, vel in Altari exponendum, vel in Processione circumferendum. Ævo autem Urbani IV, quo instituta fuit solemnitas SS. Corporis Christi (1264), paulatim cœpit detectum exponi SS. Sacramen-

tum, et invecta fuerunt, ut religioni et pietati magis consona, vasa monstratoria seu monstrantia, mediis crystallis sacram Hostiam intuentibus exhibentia. — Antiquitus Ostensorium construebatur ad modum turris, seu vasis sexanguli vel octanguli, proportionato fulcimento, seu basi ac nodo sustentati, per cujus tres vel quatuor facies, crystallo munitas, S. Hostia aspici poterat : mox in usu venit crystallinum vas cylindricum, undique per gyrum columellis circumdatum, cum superposita turri in pyramidis forma. Recentius immutata fuit hæc forma in formam circuli, seu sphæræ complanatæ, duplici crystallo ante et retro munitæ, suis radiis ad similitudinem solis in signum gloriæ circumfulgentis, et fulcimento seu pedi oblongo innixæ ; quam formam indicare videtur Instructio Clementina pro Oratione XL Horarum (§ V). Hæc forma ideo fuit introducta, quia monstrantia Illum Dominum nobis exhibet, Cujus facies in transfiguratione resplenduit sicut sol (Matth. Cap. XVII, v. 2), Quique in sole posuit tabernaculum suum (Ps. XVIII, v. 6).

Q. 159. *Quid liturgice notandum est de Ostensorio ?*

R. 1º Quoad materiam. — Lunula sit ex auro, vel ex argento deaurato. — Ipsum Ostensorium sit regulariter ex eadem materia ; attamen, cum Sacram Hostiam non immediate attingat, nihil obstat ut illud vel saltem ejus ornamenta ob Ecclesiæ inopiam ex cupro confecta esse possint. — Imo, ad dubium : « An permitti possit Monstrantia et Lunula ex cupro deaurato ? » S. Rituum Congregatio rescripsit : « Affirmative. » (Decret. 31 Augusti 1867, n. 3162, ad 6, antiq. 5386, ad 7.)

2º Quoad diversas suas partes. — a) In medio Ostensorii sit crystallum, seu vitrum lucidissimum, ex omni parte clausum, ut revera sit Custodia, impediens ne tangatur Sacra Hostia, neve decidat ; crystallum erit vel cylindricum, si antiquior turris figura præfertur, vel ab ante et retro complanatum, ubi forma sphæræ radiis circumdatæ deligitur ; magnum satis et amplum sit ut Hostiam majorem apte, et quin undelibet eam attingat, continere valeat.

b) In medio cylindri, vel inter crystalla complanata sphæræ, emineat lunula ; quo nomine vocantur duæ laminæ orbiculares, aureæ, vel argenteæ aut cupreæ omnino inauratæ, magnæ satis quæ possint capere Hostiam majorem ; ex una parte fibula conjunguntur, ita ut lunula cum opus fuerit possit aperiri, et S. Hostia inter laminas firmiter reponi, ac facilius possint particulæ, si quæ ex S. Hostia remansissent, colligi.

Notandum est, S. Rituum Congregationem rescripsisse « non decere sacras Species inter vitreas laminas includere, quarum superficies illas immediate tangant. » (Decret. 4 Februarii 1871, n. 3234, antiq. 5469, ad 4.) Et Decreto 14 Januarii 1898 (n. 3974) eadem S. Congregatio rescripsit, licitam esse praxim recondendi Sacram Hostiam intra duo crystalla apte cohærentia, « dummodo Sacra Hostia in dictis crystallis bene sit clausa, atque crystalla non tangat. » Ad hoc igitur bene attendendum est.

Non apta item est lunula confecta ex duabus laminis ad formam lunæ crescentis, et fixis ita ut separari non valeant : etenim particulæ quæ forte ex inserta S. Hostia inter laminas decident non, aut difficulter tantum possent colligi.

c) Hæc lunula sustentaculo firmiter sit Ostensorio infixa, amotilis tamen ; et fundus ipsius Ostensorii, cui lunula infixa nititur, aureus vel argenteus aut cupreus deauratus sit, totusque ita constructus, ut si quæ particula ex S. Hostia cadat, facile conspici et commode inde colligi valeat.

d) Requiritur ecclesiasticæ leges, ut Crux visibilis in summitate Ostensorii apponatur. (S. Rituum Congregatio, Decret. 11 Septembris 1847, n. 2957, antiq. 5112.) Imago Christi resurgentis, aut sacra vulnera exhibentis, potest etiam apponi. (S. Carolus, *Instructiones suppellectilis ecclesiasticæ*, Lib. II, Pars II, Tit. *De Tabernaculo parvo SS. Eucharistiæ*.) — Stemma gentilitium familiæ donantis, impressum in Ostensorio, non esse removendum declaravit S. Rituum Congregatio. (Decret. 7 Decembris 1844, n. 2875, antiq. 4989.)

NOTA. Non raro in Ostensoriis, quæ turris formam exhibent, conspiciuntur imagines, non tantum Christi

Domini, quas impune posse apponi a S. Carolo didicimus, sed et aliorum Sanctorum; quod et retroactis sæculis factitatum inde forsitan obtinet, quia sæpius pro Ostensoriis assumpta fuerunt, paucis mutatis, vasa monstrantia sacrarum Reliquiarum, quorum Reliquiis præclare ad ornatum adjunctæ erant statuæ seu imagines Sanctorum. Hujusmodi imagines in Ostensorio, SS. Eucharistiæ monstrandæ inserviente, admittere, nonnulli auctores saltem minus rite factum animadvertunt. Esto apponantur ab utraque parte simulacra Angelorum adorantium, quæ et in Altari expositionis Ecclesia admittit; sed, cum Christi Domini tantum imaginem S. Carolus designet, cum inprimis prohibeat Ecclesia in Altari expositionis, ad ornatum inter candelabra aut alias, reponi Reliquias et imagines Sanctorum, ut patet ex Decretis et Instructione Clementina, a fortiori hujusmodi imagines in Ostensorio SS. Eucharistiæ haud admittenda esse existimatur; eo vel magis quod aliquando imago Sancti superposita Sacræ Hostiæ, loco quem Christi imago jure occuparet, sub throni specie quam turris fastigium efformat videatur surripere honorem soli SS. Eucharistiæ hic debitum, quod vitio saltem affine nemo non judicabit.

3º Quoad Benedictionem. — Lunula debet benedici ab Episcopo, vel a Sacerdote facultatem habente: adhibetur formula quæ reperitur in Rituali Romano (Tit. VIII, Cap. 23), inscripta: « Benedictio Tabernaculi, seu Vasculi pro Sacrosancta Eucharistia conservanda. » Ipsum Ostensorium non debet benedici, tamen laudabiliter etiam benedicitur, vel eadem Benedictione qua lunula, scilicet ad modum unius cum lunula, vel speciali quæ in Appendice Ritualis inter reservatas describitur sub titulo: « Benedictio Ostensorii pro SS. Sacramento fidelium venerationi exponendo. »

(Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien., anni 1886; ex S. Liturgia Q. IV.)

Q. 160. *An Ostensorium potest reponi in Tabernaculo? Quid notandum est de Repositorio?*

R. I. Rubricæ nullibi expresse prohibent Ostensorium reponere in Tabernaculo. Cum autem Ostensorium

rium sit instrumentum tantum ad ostendendam SS. Eucharistiam destinatum, non vero vas ad eam asservandam, hinc nonnullis placet, saltem ut convenientius, majorem Hostiam Expositioni destinatam asservare in Custodia speciali, quæ etiam vocatur *Repositorium*, et quæ in Tabernaculo reponitur; ipsum vero Ostensorium tantum ad suum proprium usum adhibere, pro ostendenda SS. Eucharistia fidelibus. Inter auctores recentiores, Martinucci constanter ut regulam tenet, Ostensorium in Tabernaculo non reponi.

Si autem ipsum Ostensorium reponitur in Tabernaculo, sequitur ipsum esse tegendum velo albo serico, sicut cætera Vasa quæ SS. Eucharistiam continent.

Item jubetur ut Ostensorium albo tegatur velo, cum ante Expositionem in credentia deponitur, et deferitur ad Altare, eaque terminata ab Altari refertur, quod velum non removetur nisi cum in Ostensorio Sacra Hostia exponitur.

II. Sicut reliqua Vasa ad custodiendam SS. Eucharistiam destinata, *Repositorium* argenteum sit oportet, et intus inauratum (cfr. Q. 157, 1°), formæ orbicularis, ita ut magna Hostia in lunula inserta commode capiat; in ejus operculi medio Crux emineat.

Recente S. Rituum Congregatio rescripsit (Decreto 14 Januarii 1898, n. 3974), licitam esse praxim reponendi in Tabernaculo, absque ulla capsula seu Custodia, Sacram Hostiam reconditam inter duo crystalla apte cohærentia, « dummodo Sacra Hostia in dictis crystal-
lis bene sit clausa, atque crystalla non tangat, juxta Decreta alias edita » (cfr. Q. 159, 2°, b); ipsa crystalla bene clausa in casu quasi *Repositorium* constituunt.

Q. 161. *Quibus licet sacra Vasa prædicta tangere?*

R. Vasa sacra quæ, licet etiam sint tantum benedicta, immediate tangunt SS. Sacramentum, ut sunt Ciborium, Pyxis, Custodia, lunula Ostensorii, post usum nuda manu tangere licet Sacerdoti, Diacono, Subdiacono; consuetudo tolerata in quibusdam regionibus pro Clericis in minoribus ordinibus constitutis apud nos non existit. Ostensorium, quod sacras species immediate non attingit, post usum etiam laicis

liceret tangere ; verum cum sacræ particulæ in Ostensorium facile decidere possunt, valde conveniens est, ut laici ab illius tactu abstineant.

Vas quodcumque SS. Eucharistiam actu continens attingere non licet nisi Sacerdoti, aut Diacono ; et quidem saltem superpelliceo Stolaque induto, et accensis duobus cereis.

ARTICULUS IV

De lumine requisito coram Tabernaculo

Q. 162. Quid de lumine coram Tabernaculo præscribunt Rubricæ ?

R. Rituale statuit ut « lampades coram eo plures, vel saltem una, die noctuque perpetuo colluceat. » Cæremoniale Episcoporum (Lib. I, Cap. XII, n. 17) requirit ut lampades numero impari in Ecclesiis adsint ; et speciatim pro Altari ubi asservatur SS. Sacramentum, ut, majoris decoris venerationisque gratia, ad minus tres accensæ tota die adsint. De eis insuper Statuta nostræ Diœcesis (n. 247) præscribunt : « Has (lampades) numero tamen impares, si (plures) adhibeantur, ante Altare, vel hanc (unam) ante medium ipsius Altaris ubi Sanctissimum quiescit, suspendi volumus, non autem poni a latere aut in angulo. »

Rescripsit tamen S. Rituum Congregatio, lampadem sustentari licere non solum ope chordularum vel catenarum, sed etiam brachio, ex metallo, parieti infixio, ad similitudinem cornucopiæ, dummodo intra et ante Altare continuo ardeat. (Decret. 2 Junii 1883, n. 3576, antiq. 5874, ad 4.)

Debent lampades suspendi intra Sanctuarium, et mos lampades ante Altare SS. Sacramenti retinendi longe ab Altari reprobatur (Decret. 22 Augusti 1699, n. 2033, antiq. 3525). — Debent tamen lampades suspendi in ea distantia ab Altari ante Altare, ut ipsæ Sacerdotes accedentes et recedentes non impendant. — Rescripsit quoque S. Congregatio non posse permitti « in Ecclesiis lumina ex oleo, quæ mensæ Altaris

imminent, et ardent etiam tempore Sacrificii.» (Decret. 20 Junii 1899, n. 4035, ad 6.)

NOTA. Lampades ex vitro tincto aliquo colore, ex. gr., viridi vel rubro, tolerari possunt. (Decret. 2 Junii 1883, n. 3576, antiq. 5874, ad 5.)

Q. 163. *Quare lampades collucentes coram Tabernaculo requiruntur?*

R. Earum lumen tam ad cultum quam ad ornatum est; tum ut fidelibus Deum præsentem annuntient, tum propter reverentiam, ut, hominibus recedentibus, cultus aliquam et amoris professionem exhibere pergant. — Mysticus autem sensus est, ad demonstrandum signum lætitiæ, ut sub typo luminis corporalis illa lux ostendatur, de qua in Evangelio legitur: « Erat lux vera quæ illuminat. »

Tanta hæc obligatio est, ut ex sententia plurium auctorum graviter peccet Parochus, cujus negligentia per integram diem, vel aliquot integras noctes lumen non ardeat. (S. Alphonsus, *Theologia moralis*, Lib. VI, n. 248.) Parocho vel Rectori Ecclesiæ incumbit munus obligationi huic prospiciendi et invigilandi.

Q. 164. *Quo oleo utendum est pro his lampadibus?*

R. Per sententiam datam 9 Julii 1864 (Decret. n. 3121, antiq. 5331), quam 14 sequenti ratam habuit et confirmavit Pius IX, S. Rituum Congregatio « semper sollicita, ut etiam in hac parte, quod usque ab Ecclesiæ primordiis circa usum olei ex olivis inductum est, ob mysticas significationes retineatur, » (oliva enim, symbolum pacis, Christum pacis Regem figurat); rescribendum censuit: « generatim utendum esse oleo olivarum; ubi vero haberi nequeat, remittendum prudentiæ Episcoporum, ut lampades nutriantur ex aliis oleis, quantum fieri possit vegetalibus. » — Sequentia autem ea de re habent Statuta Diocesis Mechliniensis (n. 247): « Attenta olei olivarum caritate, permittimus, ut lampades, quæ diu noctuque coram SS. Sacramento ardere debent, nutriantur ex oleis vegetalibus, quæ extrahuntur ex semine papaveris, lini, vel plantarum quæ latine *brassicæ*, flandrice *slooren*, *koolen*, *rapen*, gallice

colza, choux, navettes, etc. vocantur. Petroleum vero aut aliud oleum minerale non adhibeatur sine speciali licentia nostra. »

CAPUT II

DE RENOVATIONE SPECIERUM, ET DE PURIFICATIONE SACRORUM VASORUM

Q. 165. *Quoties renovandæ sunt SS. Eucharistiæ particulae?*

R. Particulæ consecratæ toties renoventur, quoties pro locorum conditione necessarium est, ut omne corruptionis periculum sollicitè avertatur.

Rituale Romanum præcipit (Tit. IV, Cap. I, n. 7), ut renoventur frequenter, sed tempus intra quod renovandæ sunt non declarat; verum quod generice tantum innuit hæc rubrica, nec satis clare præcipit, aliis ex fontibus singulariter et clare desumitur: infinita etenim propemodum afferuntur apud auctores testimonia, ex aliis libris Liturgicis, ex Apostolicis Constitutionibus, ex SS. Congregationum Decretis, ex Conciliorum et Synodorum statutis, quibus comprobatur constantem esse disciplinam Ecclesiarum, renovandi sacras particulas semel in hebdomada, vel saltem ad summum de quindecim in quindecim dies.

Ita Cæremoniale Episcoporum (Lib. I, Cap. VI, n. 2) præcipit, ut « Sacrosancta Eucharistia saltem semel in hebdomada mutetur et renovetur. » — Ad dubium: « Servari ne potest consuetudo renovandi SSmam Eucharistiam semel vel bis in mense; licet qualibet hebdomada, juxta Cæremoniale Episcoporum, eadem SSma Eucharistia foret renovanda? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit: « Servetur dispositio Cæremonialis Episcoporum. » (Decret. 12 Septembris 1884, n. 3621, antiq. 5925, ad 2.) — S. Congregatio Concilii Tridentini, 5 Aprilis 1573, decrevit quod « renovatio SS. Sacramenti debet fieri qualibet Dominica, non autem differri ad quindecim dies. » — Et eadem S. Congregatio Concilii Statutum III Concilii provin-

cialis Mechliniensis, anni 1607, « ut singulis *mensibus* aut circiter, vel si loci humiditas requirat, etiam sæpius species Sacramentales renoventur, » mutavit, disposuitque « ut singulis *hebdomadibus* aut circiter, vel... etiam sæpius species Sacramentales renoventur. »

Ex quibus allatis stabilitur, terminum octo dierum esse normam, et universalem disciplinam, pro renovatione sacrarum specierum. Ejus observantiam tamen non ita urget S. Sedes, ut numquam ab ea flectat : « Quod si (ait Gardellini, in Suffragiis et Adnotationibus super Decreto 16 Decembris 1826, n. 2650, antiq. 4623) ad quindecim dies protrahatur renovatio, non id reprobandum, culpæque vertendum, quia hoc intra breve tempus haud formido quod sacræ species corrumpantur. » (Vol. IV Collectionis Decretorum, 1900, pag. 280.) Et S. Congregatio Concilii, quæ reprobavit statutum terminum unius mensis in III Concilio provinciali Mechliniensi, pro aliis locis approbavit statutum terminum quindecim dierum, ex. gr., in Concilio provinciali Pragensi, anni 1860. — Hic tamen quindecim terminus tantum conceditur, sepositis particularibus circumstantiis, quæ frequentiore renovationem possunt requirere ; quales indicantur : tempus per plures dies pluviosum, Tabernaculum totum marmoreum, aut parieti Ecclesiæ adhærens ; in quibus circumstantiis facilius humiditas gignitur, aerque Tabernaculi corrumpitur, qui corruptus aer deterius agit in panem Eucharisticum.

Hic addi potest quod omnes auctores conveniunt, eum non videri immunem a periculo gravis irreverentiæ, qui ultra mensem renovationem differret. Neque possunt Rectores Ecclesiarum persistere in retinenda quadam consuetudine enuntiatis regulis contraria ; nam, ut ait Gardellini (loco supra citato), « istiusmodi consuetudo tantum abest ut dici possit rationabilis et laudabilis, quinimo potius ut detestabilis corruptela habenda est, ac proinde omnino reprobanda et damnanda, etiamsi longissimi temporis observantiam ostentaret. » (Ibidem, pag. 278.)

Sedulo igitur servetur pro hac renovatione sapiens regula in Statutis nostris diœcesanis præscripta

(n. 244) : « Octava quaque die, maxime ubi loci vel aeris humiditas id requirit, aut saltem singulis quindenis substituantur hostiæ novæ, ipsa Pyxide prius debite purificata ; atque idem de hostia Ostensorii dictum esto. » Idque fiat, non tantum ad evitandum corruptionem materiæ, sed etiam ut tanto Sacramento dignus honor servetur.

Q. 166. *Quales debent esse hostiæ consecrandæ ?*

R. Qualitates hostiarum recenset sequens præscriptum in Statutis Diœcesis (n. 243) : « Inprimis sollicitudinem non levem gerant parochi, alique rectores ecclesiarum et sacellorum, ut nonnisi certâ et pura materia ad conficiendum Sacramentum Eucharistiæ adhibeatur. Sit itaque panis ex farina triticea, absque ulla alterius rei admixtione. Hostiæ consecrandæ sint integræ, mundæ, recenter confectæ, non nimis minutæ, nec tenuiores. »

Ex præscriptis qualitatibus, sequentes aliquantum explicantur :

1° *Sint integræ, non nimis minutæ, nec tenuiores.* — Antiquitus consecrabatur non tenuis hostia, ut in præsentî, sed integer panis tam magnus, ut ex eo, post Consecrationem in particulas fracto, omnes ad mensam Domini accedentes possent communicare. Labente sæculo XI, ne per dictam fractionem vel minima mica ex tanto Sacramento deperiret, confici cœperunt hostiæ pro populi communionē destinatæ, ad hodiernam formam rotundam. Licet autem parvæ istæ hostiæ integræ consecrentur, et singulis integræ porrigantur, ex antiqua tamen illa frangendi consuetudine *particularum* nomen retinuerunt. — Magnitudo hostiarum nulla lege generali determinatur. Romæ diametrum hostiæ attingit 8 centimetra, particularum vero 3 $\frac{1}{2}$ centimetra. Ut norma assignatur ab auctoribus mensura diametri 7 centimetrorum pro hostia, et 3 centimetrorum pro particulis. (Nouvelle Revue théologique, II, 1870, pag. 157 ; et V, 1873, pag. 151.) — Hostiæ tenues esse debent ; sed æquo tenuiores ne sint oportet, quales sunt quæ magis chartæ quam panis particulæ similes sunt.

2° *Sint recenter confectæ.* — Etenim finis frequentis

renovationis tantum attingi potest, cum Ritualis ultior præscriptio (Tit. IV, Cap. I, n. 7) servatur, scilicet ut *hostiæ seu particulæ consecrandæ sint recentes*. Quænam vero hostiæ tamquam recentes haberi debeant, nulla lege generali determinatur. Unicum datur hac de re Decretum S. Rituum Congregationis (16 Decembris 1826, n. 2650, antiq. 4623), sequentis tenoris : « Rector Ecclesiæ reperit in Ecclesia sua consuetudinem renovandi panem pro Sacrificio Missæ et Communionem fidelium, singulis tribus mensibus tempore hyemis ; tempore vero æstivo solitum esse confici pro sex mensibus. Hinc, quæritur : 1. An, attenta consuetudine, Rector licite consecrare possit specie a tribus mensibus tempore hyemis, vel a sex mensibus in æstate confecta ? — 2. An casu quo Rector sive Pastor Ecclesiæ proximam illam approbet, nec velit eam relinquere, alii Sacerdotes in eadem Ecclesia inservientes possint tuto conscientia in hoc Pastori obsecundare, utendo præfatis speciebus ? » S. Congregatio respondendum esse censuit : « Ad 1. Negative ; et eliminata consuetudine, servetur Rubrica. — Ad 2. Negative. » Hæc S. Rituum Congregationis responsio negativa tantum est, ex qua nemo recte inducet declarari terminum, intra quem recentes dici poterunt species consecrandæ.

Positivum statutum datur in Ordinatione S. Caroli Borromæi, in IV Synodo Mediolanensi, ubi dicit : « Octavo quoque die renovetur Eucharistia, et quidem ex hostiis non ante viginti dies ad summum confectis. » — Fertur Romæ, ubi octidua renovatio præscribitur, olim duos tantum fuisse admissos pro 400 Urbis Ecclesiis hostiarum pistores, qui coram Cardinali Urbis Vicario juramentum præstare debebant, quod nunquam venderent hostias ante quindecim dies confectas. — Insuper patet, quod si SS. Hostiæ frequenter, idest singulis saltem quindenis sint renovandæ, novæ consecrandæ respectu ad consecratas debeant esse his recentiores, itaque ad summum intra quindenam confectæ. (Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien., anni 1869, ex Liturgia Q. V.)

Parochorum et Rectorum Ecclesiarum sollicitudo

hac in re stimulata fuit sequenti monito ad clerum dato, die 30 Junii 1882 :

« Juxta NN. 243 et 244 Statutorum Diœcesis, maxima habenda est cura, ut nonnisi certa et pura materia adhibeatur ad conficiendum SSmum Eucharistiæ Sacramentum, et ut hostiæ consecratæ debito tempore renoveantur. Ex iis porro quæ Nobis referuntur, liquet a RR. DD. parochis aliisque ecclesiarum rectoribus nimiam non posse adhiberi cautelam, ut sibi de pane vere et pure triticeo, ac genuino vino de vite, ad Sacrificium prospiciant. Omnium igitur sollicitudinem atque vigilantiam hac in re stimulandam duximus. »

« Sed insuper caveatur, ne hostiæ, sive majores, sive minores, etsi ex debita materia confectæ, emanant quando jam diu coctæ sunt, ut in vanum non cedat præscriptio de earum renovatione facienda. Fertur enim existere hostiarum mercatores, qui eas, jam diu confectas, magno numero servant, et post plures hebdomadas, imo menses, ecclesiarum rectoribus vendere audent. Sufficiet ejusmodi abusum indicasse, ut omnes ad quos spectat eum prævenire satagant. »

Iterum seriæ cleri vigilantiae res commendata fuit in Congregatione Archipresbyterorum Diœcesis, habita 23 Aprilis 1893. (Cfr. Tractatus de celebratione SS. Missæ Sacrificii, Q. 179.)

Q. 167. Quæ dantur motiva hujus obligationis frequenter renovandi sacras species, recentesque hostias consecrandi ?

R. 1º **Periculum corruptionis.** — Quilibet panis, ait Gardellini (loco in præcedenti Quæstione 165 citato), vel fermentatus sit, vel azimus, corruptioni obnoxius est, si diuturno tempore reservetur ; præsertim vero si in arca, vel alia custodia obsecuratus retineatur. Et quamvis fermentatus magis ac citius, quam azimus ad corruptionem pergat, nihilominus azimus etiam alterationem patitur ; et quidem difficilior in azimo cœpta corruptio ex visus sensu cognosci potest. Quapropter, ne servatæ particulæ cœpta jam, sed non visu cognita corruptione adhibeantur, easdem frequenter renovari necesse est. Quo enim difficilior corruptio solo intuitu cognosci potest, cum non alteretur color neque exter-

na superficies, eo major adhibenda cautela est ne id contingat; neque exspectandum quod certo de corruptionis periculo constet, sed periculum prævenire oportet.

Refertur a nonnullis auctoribus opinio clarissimi chimiae periti Liebig, juxta quam conservationis substantiæ panis in hostiis, etiam cum ab humiditate diligentissime servantur, post terminum sex hebdomadam certitudo non amplius datur. (Cfr. Münster Pastoralblatt, VI, 1868, p. 32.)

Sequentia hac super re animadvertit Episcopus Placentinus, in sua tertia Synodo, anno 1899 celebrata: « Verum, ut in hoc gravi argumento aliquid præcise diceremus, plures viros chymicæ ac physicæ peritissimos consulere voluimus: intra quod temporis spatium in hostiis ordinarie corruptio incipiat. Peractis ad rem experimentis, in fine unius integri mensis, corruptionis principium ex microscopio circiter inspicere responderunt, etsi incepta corruptio ex sensu visus minime perspiciatur. » (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVII, 1903, pag. 360.)

Patet igitur, quam merito præscriptiones, in præcedentibus responsis relatæ, justificentur, cum statuunt terminum ad extremum limitem quatuor hebdomadarum inde a confectione hostiarum usque ad earum sumptionem.

2º Gravitas sequelarum hujusmodi corruptionis. — Agitur enim de Eucharistia; quæ, si panis sit corruptus, non conficitur (Missale Romanum, Tit. De defectibus, III, 1); quæ tantum remanet, manentibus dumtaxat speciebus (Concilium Tridentinum, Sess. XIII, Can. 2), et igitur adesse cessat sub speciebus quæ corruptionem subierint. — Deinde gravi reatui obnoxius redditur Sacerdos negligens hæc mandata. Etenim « si (panis) cœperit corrumpi, sed non sit corruptus, conficitur (Sacramentum), sed conficiens graviter peccat. » (Missale Romanum, loco citato, III, 3.) Eadem militat ratio ut idem jure dicatur de Sacerdote, qui sua culpa Hostiam consecratam usque ad cœptam corruptionem servaret. — Quæ graves sequelæ cum spectent honorem et reverentiam SS. Sacramenti, diligentissime cu-

randum est, non solum ut periculum corruptionis non immineat, neque forte adsit, sed e contra quam longissime remotum teneatur.

Q. 168. *Quæ notanda sunt de Pyxide, in qua substituantur hostiæ novæ consecrandæ ?*

R. Rituale præscribit (Tit. IV, Cap. I, n. 7), ut Sacerdos, ubi novas hostias consecravit, « veteres primo distribuat vel sumat. » Inde deducitur regula, quam præscribunt Statuta nostra diœcesana (n. 244), ut « Hostiæ novæ cum veteribus non commisceantur, » sed reponantur in « Pyxide prius debite purificata. »

Pyxis itaque purificari debet, quoties sacræ species renovantur, et antequam noviter consecratæ particulæ in eam reponantur ; ne veteribus commisceantur noviter consecratæ, et ne fragmenta diutius quam liceat possint in Pyxide remanere. Sumptio particularum quæ supersunt, et Pyxididis purificatio fieri debent intra Missam, post sumptionem S. Sanguinis.

(Modus purificandi Vasa sacra describitur in Tractatu de celebratione Missæ, Lib. II, QQ. 332-334.)

Notant quidam auctores convenire, ut postquam Vas sacrum fuerit exsiccatum purificatorio, istud non amplius adhibeatur donec fuerit lotum.

SECTIO II

De cultu SS. Eucharistiæ Sacramenti

Q. 169. *Quibus modis præsertim SS. Eucharistiæ cultum exhibet Ecclesia Catholica ?*

R. Cultus, qui latriæ est, a fidelibus, pro more in Catholica Ecclesia semper recepto, exhibetur præcipue sequentibus modis :

1° Visitatione et Adoratione, præsertim vero pia et frequenti Communione, signanter Communione reparatrice, quæ fit ad injurias divinæ Majestati in hoc tremendo Sacramento illatas aliqua ratione reparandas.

2° Pie et religiose in Dei Ecclesia inductus fuit mos, ut singulis in annis peculiari Festo præcelsum Sacramentum celebretur, utque Processionibus honorifice

illud per vias et loca publica circumferatur. Æquissimum est enim, sacros aliquos statutos esse dies, quibus Christiani omnes, singulari ac rara quadam significatione, gratos et memores testentur animos erga communem Dominum et Redemptorem, pro tam inefabili et plane divino beneficio, quo mortis ejus victoria et triumphus repræsentetur. (Concilium Tridentinum, Sess. XIII, Cap. 5, 6) De Processione SS. Sacramenti dicitur in parte altera hujus Tractatus, Titulo IX.

3° Ad hunc cultum patriæ præstandum ut subministraretur occasio et vividius incitamentum, publice et solemniter SS. Eucharistia in templis exponi cœpit. Eam disciplinam auctores inductam testantur, statim ac SS. Christi Corpus solenni pompa circumferri cœpit, quod ad Urbani IV Pontificis († 1264) tempora primo est referendum. Quem morem dum universa servat Ecclesia, præsertim frequentant regiones, ut nostra patria, in quibus sæculo XVI hæreses exortæ aut inductæ fuerunt, in signum protestationis contra insurgentium hæresium blasphemias; et ut tanto manifestius coleretur, et adoraretur apertius Deus specie Sacramenti velatus, quanto acerbius impugnabatur ipsius Sacramenti veritas.

4° Ad fovendam devotionem erga Christum Dominum, in Sacramento nobiscum manentem, instituta sunt Confraternitas SS. Sacramenti, et Sodalitium perpetuæ Adorationis. De his dicitur in Statutis nostræ Diœcesis (n. 395) : « Inter multiformes Confraternitates, in hac nostra Diœcesi florentes, dignitate ceteras præcedunt Confraternitates SS. Sacramenti, et Adorationis perpetuæ. Hujusce autem posterioris statuta, auctoritate Emi Decessoris nostri promulgata, in omnibus parochiis religiose observari volumus. » (Cfr. Benedictus XIV, *Institutiones Ecclesiasticæ*, XXX; Gardellini, *Commentaria ad Instructionem Clementinam*, passim; Müller, *Theologia moralis*, Lib. III, Tr. II, § 103.)

In præsentī Sectione II dicendum speciatim est de ritu Adorationis SS. Sacramenti in ejus Expositione.

CAPUT I

DE VARIIS EXPOSITIONIBUS SS. SACRAMENTI

Q. 170. *Quotuplex distinguitur Expositio SS. Sacramenti ?*

R. Expositio SS. Sacramenti duplex distinguitur : publica, quæ fit cum Ostensorio detecto, et in throno exposito ; et privata, in qua non Ostensorium, sed sacra Pyxis, suo òperta velo, populi oculis proponitur, non in throno, sed solummodo in Tabernaculo, aperto nempe Tabernaculi ostiolo. — Publica Expositio distinguitur solemnissima, quæ fit in Oratione XL Horarum, vel in Adoratione perpetua, vel tempore bacchanalium, vel in aliis extraordinariis occasionibus, exposito SS. Sacramento per plures dies, vel per diem integram, vel per maiorem diei partem ad adorationem fidelium ; — et minus sollemnis, quæ ad breve tempus fit, vel statis diebus, vel in implementum piarum foundationum, vel in Sanctorum natalitiis aliisque festivis diebus, vel in novendialibus precibus aut triduanis peragendis, vel generatim in iis ecclesiasticis functionibus quæ apud nos Laudes vespertinæ (Salut, Lof) vocantur.

Q. 171. *Num expedit SS. Sacramentum frequenter, an raro exponere ?*

R. Quæstio hæc est, ait Gardellini (*Commentaria ad Instructionem Clementinam*, § 36, n. 4), quæ adhuc pendet indecisa. Auctores quidam frequentiam expositionis laudant, quod populum abstrahat a malo, ad virtutum actus excitet, et templis ipsis maiorem conciliet venerationem. — Contra vero alii magis convenire existimant quod raro fiat, quia ex frequentiori Sacrosancta Mysteria vilescent, et imminuitur Christianæ plebis devotio. — Benedictus XIV (*Institutiones Ecclesiasticæ*, XXX, n. 5, 6, 7, 8) relatis auctorum sententiis, a suo abstinet promendo sensu, inquiens : « Nos sane hoc negotio implicari nolumus, quo pars utraque nihil aliud contendit, nisi ut cultus Eucharistiæ debitus augeatur. »

Postea tamen (in Constitutione *Accepimus*) videtur potius adhærere sententiæ, quæ frequentiam non improbat, dummodo expositio cum debita reverentia decenter fiat, quod curare Episcoporum est. — Hoc enim certum est, expositionem non licere, nisi decentiæ SS. Sacramento debitæ satis consultum sit. Nam, ut dicit Albergati, Sedis Apostolicæ Nuntius in Belgio anno 1613, multo melius est, ut non ita frequenter exponatur, et tunc cum debita reverentia, quam ut frequentius, et sine debito obsequio, et reverentiæ significatione id fiat. (Apud Benedictum XIV, loco citato.)

Dummodo igitur omne absit irreverentiæ periculum, et Ordinarii locorum sedulo invigilent, nec permittant Sacramentum publicæ venerationi exponi, nisi id fiat cum debito obsequio, et reverentiæ significatione, præsens Ecclesiæ disciplina non videtur aliena a frequenti expositione indulgenda. — S. Alphonsus (*Theologia moralis*, Lib. VI, n. 424) dicit, spectandum esse an in illis locis, in quibus fit expositio, devotio et cultus Sacramenti augeatur vel minuatur, et juxta hanc regulam expositionem esse faciendam vel omittendam. — In plurimis Diœcesibus, a tempore reformationis, valde frequens est SS. Sacramenti expositio, non solum ex consuetudine, sed etiam ex Diœcesium Statutis; qua in re proprio motu aliquid innovare Sacerdoti non licet. Si vero expositiones sine adorantium frequentia fierent, Parochus desuper certiores reddat Ordinarium, ut si alio modo non possit cultui necessario SS. Sacramenti provideri, expositiones vel minuantur vel abbrevientur. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, VIII, 1894, pag. 154 et sqq.)

NOTA. Juvat hic describere quædam S. Rituum Congregationis Decreta circa frequentiam et varias occasiones Expositionis et Benedictionis.

A) Benedictio cum SSmo Sacramento populo impertiri licet pluries una eademque die in eadem Ecclesia, de licentia Episcopo, dummodo non agatur de Expositione XL Horarum.

1. Ad dubium: « An liceat in una eademque die atque in eadem Ecclesia pluries cum Sanctissimo Sacramento benedicere populo? » S. Congregatio rescribere rata est: « Affirmative, de licentia Episcopi. » (Decret. 12 Januarii 1878, n. 3438, ad 5, antiq. 5716, ad 8.)

2. Ad dubium : « An liceat pluries in eadem Ecclesia et die impertiri Benedictionem cum SSmo Sacramento, occasione piarum Congregationum, vel ad devotionem ; item an liceat interrompere Expositionem SSmi Sacramenti pro danda Benedictione ob causas indicatas ? » S. Congregatio respondendum censuit : « Ad primam et secundam partem : juxta prudens Ordinarii arbitrium ; evitata tamen nimia frequentia, et dummodo non agatur de Expositione Quadraginta Horarum. » (Decret. 11 Maji 1878, n. 3448, ad 3, antiq. 5728, ad 4.)

B) Expositio et Benedictio non permittitur de nocte.

1. Referenti Episcopo in quadam civitate quolibet die festivo in omnibus tam Sæcularium quam Regularium Ecclesiis exponi SSimum Sacramentum pro Benedictione fidelibus impertienda, S. Congregatio statuit Episcopo committendum, ut omnibus abusibus prospiciatur, « dummodo prædictas Benedictiones de nocte fieri expresse prohibeat. » (Decret. 2 Augusti 1692, n. 1879, antiq. 3284.)

2. Attamen postulanti quodam Episcopo « an permitti possit ad spirituale fidelium emolumentum, ut in Ecclesiis et publicis Oratoriis elargiri valeat Benedictio SSmi Sacramenti secunda et etiam tertia hora post solis occasum ? » S. Congregatio ad hujusmodi instantiam rescribere rata est : « Servetur consuetudo. » (Decret. 26 Septembris 1868, n. 3187, antiq. 5414.) Itaque in casu Benedictio « elargiri potest Episcopo permittente juxta consuetudinem. » (Index Decretorum.)

3. Necnon exquirentibus Sororibus Scholarum Piarum cujusdam Civitatis, de consensu Episcopi, « ut in earumdem Ecclesia semel in mense fieri valeat Expositio SS. Sacramenti ; etsi sacra cæremonia incipiat, nonnullis anni temporibus, post solis occasum, ac de nocte finem habeat ? » S. Congregatio, audita relatione hujusmodi instantiæ, rescribere rata est : « Esse in facultate Rmi D. Ordinarii Diœcesani indultum de quo in precibus concedere ; ideoque ipse in casu provideat pro suo arbitrio et prudentia. » (Decret. 17 Decembris 1875, n. 3384, antiq. 5645.)

C) Expositio fieri nequit Feria VI in Parasceve post Missam Præsanctificatorum.

Ad dubium : « An publicæ fidelium adorationi proponi queat Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum etiam post Missam Præsanctificatorum ? S. Congregatio rescribendum censuit : « Negative. » (Decret. 9 Decembris 1899, n. 4049, ad 3.)

D) Expositio fieri nequit in Missa et Officio Defunctorum.

1. Pro parte Confraternitatis SSmi Sacramenti, erectæ in Ecclesia Cathedrali Antverpien., supplicatum fuit : « An liceat Confraternitati Suffragii erectæ in eadem Cathedrali exponere SSimum Eucharistiæ Sacramentum cum paramentis nigris, et in Processione illud deferre cum vexillis nigri coloris ? An eidem Confraternitati liceat similem Expositionem facere in Missa et Officio defunctorum, cum paramentis pariter nigri coloris ? » S. Congregatio respondit : « Non licere. » (Decret. 10 Februarii 1685, n. 1744, antiq. 3075.)

2. Ad dubium : « Num, durante Expositione Augustissimi Sacramenti, Officium pro Defunctis recitari vel cantari liceat in Choro? » S. Congregatio rescribere rata est : « Negative. » (Decret. 8 Februarii 1879, n. 3479, antiq. 5764, ad 2.)

3. S. Congregatio valde improbavit consuetudinem alicubi inventam, « SSimum Eucharistiæ Sacramentum publice exponendi occasione exsequiarum privatæ alicujus personæ, sive eæ peragantur in die obitus vel depositionis, sive in Anniversariis, aut aliis quibuslibet diebus. Hanc enim consuetudinem S. Congregatio declarat abusum, et ad eam tollendam curas omnes » Episcopi Ordinarii requirit. (Decret. 13 Martii 1804, n. 2558, antiq. 4490.)

Q. 172. *Quid de licentia publice exponendi SS. Eucharistiam præscribunt Statuta nostra diœcesana?*

R. Quia pro publica Expositione requiritur causa publica, et Episcopi licentia, cum solius Ordinarii partes sint causæ publicæ meritum expendere et declarare, ut ait Benedictus XIV (in Constitutione *Accepimus*), sequentia præscribunt Statuta (n. 333) : « Archiepiscopi mandatum, vel assensus requiritur... ut Sanctissima Eucharistia publice adoranda exponatur, exceptis casibus, quos Rubricæ, vel Decreta Apostolica determinant. Excipimus quoque eas Expositiones, quæ, ex Prædecessorum nostrorum concessione, in hac Diœcesi usu receptæ sunt. »

NOTA. A Regularibus, et in Ecclesiis exemptis, aut in quibus adest Indultum Apostolicum asservandi SS. Eucharistiam, nequit fieri Expositio SS. Sacramenti, etiam extraordinaria, sine licentia Episcopi Ordinarii, qui Expositionem permittere aut interdicere potest pro suo arbitrio et prudentia. Ita pluries decrevit et servari mandavit S. Rituum Congregatio. (Cfr. inter alia Decreta 16 Julii 1672, n. 1450, antiq. 2592 ; 3 Aprilis 1821, n. 2613, ad 4, antiq. 4578, ad 5 ; 14 Martii 1861, n. 3104, antiq. 5310, ad 14.) — Sed hæc Episcopi licentia sufficit, quin alia sit petenda a Parocho intra cujus Parochiæ limites Regularis Ecclesia sita est. (Decret. 9 Junii 1657, n. 1026, antiq. 1824.)

Q. 173. *An pro publica Expositione Pyxis exponi potest?*

R. Pyxidem extra Tabernaculum efferre, et collocare in Throno sub umbella, quemadmodum fit dum Sacramentum exponitur in Ostensorio, vetitum est, etiam

in Expositionibus minus solemnibus; quia admissis ritibus et Decretis, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ consuetudinibus hoc repugnat, et nullum hujusmodi ritus vestigium apud probatos auctores deprehenditur. Ideo S. Rituum Congregatio, pluries rogata, an consuetudo hujusmodi possit licite observari, semper rescripsit non esse collocandam in Throno sacram Pyxidem, contraria consuetudine non obstante. Sufficiat unicum Decretum citare (16 Martii 1876, n. 3394, antiq. 5657, ad 1): Ad dubium: « Estne toleranda praxis extrahendi e Tabernaculo Sacram Pyxidem, eamque velatam sub umbella collocandi, populo benedicendi gratia? » S. Congregatio respondendum censuit: « Negative; et detur Instructio edita a s. m. Benedicto Pp. XIV, hoc est: Eucharistiæ Tabernaculum solum aperiatur, et Sacra Pyxis clausa, suoque velamine oblecta, populi oculis objiciatur. Verum penitus interdicitur Sacram Pyxidem extra Tabernaculum efferri, ac velatam sub umbella collocari; cum nullum hujus ritus vestigium apud liturgicos scriptores, nullaque Sedis Apostolicæ, quam sequi omnino debemus, consuetudo deprehendatur. »

Q. 174. *Quæ Expositio dicitur privata, et quid de ea notandum est? Quid dicendum est de Benedictione data cum Pyxide? Quid pro ea observandum est?*

R. I. Expositio privata talis est pro qua SS. Eucharistiæ Tabernaculum solum aperitur, et sacra Pyxis clausa suoque velamine obducta, quin e Tabernaculo efferatur, populi oculis proponitur.

De ea notari possunt sequentia:

1º Nullæ sunt ecclesiasticæ leges, quæ pro hujusmodi privata Expositione publicam causam, aut facultatem Episcopi requirunt; sufficit causa privata, ex. gr., ingruens tempestas, privata familiæ necessitas, alicujus ægritudo levanda, desiderium religiosi cujusdam viri, etc.; et res tota relinquitur judicio Rectoris Ecclesiæ. (Benedictus XIV, *Institutiones Ecclesiasticæ*, XXX, n. 16.)

Attamen hodie non ita facile quæcumque causa admittenda censetur: etenim, Sacerdotem posse, pro sua privata devotione, sacrum Tabernaculum aperire

pro Sacramenti adoratione, preces ad libitum fundere, ac dein illud claudere ; quod licitum evulgaverat aliqua Ephemeris, nomine et auctoritate Sacri Tribunalis Rituum declaratum fuit falsum, et illegitime e Decretis illatum ; quia Expositio privata differt a solemnī, quod illa fit cum Pyxide, ista cum Ostensorio ; sed utraque instituta est ad bonum publicum, et nullo pacto privatæ personæ. (Ephemerides Liturgicæ, IX, 1895, pag. 709.)

2° Hujusmodi Expositio privata, qualis in responso definitur, apud nos in usu non est.

II. De Benedictione cum Pyxide populo danda sequentia animadvertenda sunt ;

a) Benedictionis hujusmodi in Libris Liturgicis unicū reperitur exemplum ; scilicet in Communionē Infirmorum, ubi Sacerdos cum Pyxide velo cooperta facit signum Crucis, tum super infirmum, in fine functionis apud ipsum ; tum super populum, in fine functionis in Ecclesia. (Rituale Romanum, Tit. IV, Cap. 4, nn. 20, 23.)

b) Auctores generatim, innixi pluribus Decretis S. Congregationis Concilii et S. Congregationis Rituum, docuerunt in aliis functionibus Benedictionem cum Pyxide per se numquam dari posse, nisi forsā Episcopus, ob consuetudinem existentem, facultatem concesserit. Attamen hæc sententia, quæ antea jure sustineri poterat, in præsentī disciplina sustineri amplius nequit, utpote satis severa, et minus veritati conformis.

c) Plura jam referuntur Decreta S. Congregationis Rituum, quæ Benedictionem cum Pyxide permittunt.

1. Hujusmodi Expositionem privatam, cum Benedictione, indulgere dignatus est Leo XIII, pro exercitiis piis quæ mense Octobris quotannis peraguntur, per modum exceptionis, et prudenti judicio Ordinarii præhabito, in Ecclesiis pauperioribus in quibus Expositio sollemnis per Ostensorium, ob earum paupertatem, fieri haud valet. Etenim cum S. Rituum Congregationi dubium fuisset propositum, an in casu sufficeret privata Expositio, scilicet aperiendo ostium Tabernaculi, et posset extrahi e Tabernaculo Pyxis, quacum popu-

lus benediceretur, S. Congregatio, per Decretum 16 Januarii 1866 (n. 3650, antiq. 5957, ad 4), respondit, consulendum esse SSmum Dominum. Facta autem de hoc dubio Leoni XIII relatione, Sanctitas Sua, die 4 Februarii ejusdem anni, circa hoc dubium, et postea per Decretum generale, Urbis et Orbis, 26 Augusti 1886 (n. 3666, antiq. 5974), « indulgere insuper dignata est, ut in iis Templis, seu Oratoriis, ubi ob eorum paupertatem Expositio cum Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, ad tramitem Decreti ipsius (scilicet 20 Augusti 1885, nempe de exercitiis piis per mensem Octobris), solemni modo, nempe per Ostensorium, fieri haud valeat, eadem per modum exceptionis peragi possit, prudenti judicio Ordinarii, cum sacra Pyxide, aperiendo scilicet ab initio ostiolum Ciborii (intellige : Tabernaculi), et cum ea populum in fine benedicendo. » Attendendum est, hujusmodi Expositionem privatam, et Benedictionem cum Pyxide, indulgeri tantum : 1° pro exercitiis mense Octobris præscriptis ; 2° per modum exceptionis ; 3° pro pauperioribus Ecclesiis ; 4° prudenti judicio Ordinarii. (Decretum Urbis et Orbis, 26 Augusti 1886, refertur in Collectione Epistolarum Pastoralium Diœcesis, Tom. X, pag. 357.)

2. Similiter tolerari posse usum hujusmodi Benedictionis pro aliis ejusdem generis functionibus, ex. gr., pro exercitiis mensis Mariani, postea rescripsit S. Rituum Congregatio, per sequens Decretum : Ad dubium : « Usus invaluit in pluribus (alicujus) Civitatis Ecclesiis, in functionibus Marialibus, aliisque, quæ cum Missa persolvuntur, dimittere populum cum Benedictione SS. Sacramenti in Pyxide adservati ; adhibito velo humerali super Planeta. Quæritur an hic usus tolerari possit ? » Et S. Congregatio rescribendum censuit : « Affirmative ; et ita observandum. » (Decret. 20 Julii 1894, n. 3833, ad 3.)

3. Tandem, per sequens Decretum, S. Rituum Congregatio iterum declaravit Benedictionem cum Pyxide posse dari : Ad dubium : « An post Expositionem privatam SS. Sacramenti, scilicet, aperto ostiolo Tabernaculi, dari possit Benedictio cum eodem Venerabili Sacramento in Pyxide recondito ? » S. Congregatio re-

spondendum censuit : « Affirmative. » (Decret. 30 Novembris 1895, n. 3875, ad 3.)

d) Si itaque ex præfatis Decretis concludere licet, Benedictionem cum Pyxide populo dari posse post aliquam functionem, firma tamen restat regula, in Quæstione præcedenti 173 posita, numquam posse Pyxidem loco Ostensorii in Throno Expositionis collocari.

III. Pro Benedictione cum Pyxide danda, debet Sacerdos induere superpelliceum et Stolum ; — potest etiam retinere Planetam, deposito tamen Manipulo, si Benedictio datur immediate post Missam (Decret. 20 Julii 1894, n. 3833, ad 3), numquam tamen Planetam nigri coloris (Decret. 12 Martii 1897, n. 3949, ad 8) ; — insuper velum humerale albi coloris semper est assumendum, hujusque veli humeralis extremitatibus Pyxis tota semper est cooperienda (Decret. 21 Februarii 1896, n. 3888, ad 3) ; et non potest tolerari usus benedicendi populum cum Pyxide parvo conopæo contacta absque usu veli humeralis (Decret. 13 Julii 1883, n. 3582, antiq. 5880, ad 1) ; — tandem pro hujusmodi Benedictione sex saltem lumina cerea in Altari apponi debent. (Decret. S. Congregationis Episcoporum et Regularium, 9 Decembris 1602.)

Cæterum hæc Benedictio fiet ritu ordinario ; quocumque etenim modo fiat Expositio, idem semper est honor, qui reddi Sacramento debet. Ideoque Sacerdos, genuflexus in infimo gradu ante Altaris medium, recitat strophas *Tantum ergo* et *Genitori*, et *Ÿ. Panem de cælo*, et surgens dicit Orationem SS. Sacramenti ; accepto dein humerali velo ascendit, genuflectit, accipit Pyxidem eamque cooperit extremitatibus veli humeralis, et conversus ad populum dat Benedictionem ; deinde Pyxidem reponit in Tabernaculo. (Cfr. Q. 185.) — Notandum est quod in hujusmodi Expositione, et etiam Benedictione, omissio incensationis conformior est Ecclesiæ praxi. (S. Rituum Congregatio, Decret. 11 Septembris 1847, n. 2957, antiq. 5112.)

CAPUT II

DE APPARATU ALTARIS ET THRONI IN EXPOSITIONE

Q. 175. *Ad quod Altare regulariter exponendum est pro adoratione SS. Sacramentum ?*

R. I. Pro Oratione XL Horarum, vel Adoratione perpetua, Expositio fieri debet in Altari majori. Attamen, si Ecclesia valde spatiosa esset, et habeatur Sacellum, tam late patens, ut velut altera separata Ecclesia censi possit, in quo toto anni tempore asservatur SS. Eucharistia (ex. gr., in Ecclesia B. Mariæ V. Antverpiæ, in Ecclesia SS. Michaelis et Gudulæ Bruxellis) ; vel etiam aliud Sacellum, quod magis opportunum videatur ; modo nihil timendum sit quod religionem, cultum, decentiam lædat, non dedeceret ut Expositio in hujusmodi amplo Sacello fieret.

II. Si de aliis Expositionibus magis minusque solemnibus sermo sit, quamvis maxime deceat, ut in Ara majori hæ fiant, regula non est tanto cum rigore accipienda, ut non liceat devotionis, vel etiam commoditatis ergo, vel ad satisfaciendum piis fundatorum dispositionibus, vel alia rationabili de causa, SS. Sacramentum exponere in aliquo ex lateralibus Sacellis ; dummodo quodlibet absit irreverentiæ periculum. Ob tale periculum, in Cappellis, quæ sunt prope januam Ecclesiæ, vel Expositiones nullimode fiant, vel janua claudatur, et populus ingrediatur per aliam januam.

Q. 176. *An in Altari in quo SS. Sacramentum exponitur, disponi possunt Reliquiæ, aut Imagines Sanctorum ?*

R. « Sanctorum Reliquiæ non sunt collocandæ super Altare in quo SS. Sacramentum publicæ venerationi est expositum, » ut declaravit S. Rituum Congregatio, Decreto 2 Septembris 1741 (n. 2365, ad 1, antiq. 4119, ad 5) ; neque Statuis, aut Imaginibus Sanctorum, inter candelabra ad Altaris ornatum locus dari potest. Non tamen hæc Imaginum prohibitio eousque urgenda est, ut prohibitæ sint dicendæ Imagines quæ in retabulo Altaris exsculptæ, vel appositæ sunt pro ornatu ; pro

quibus omne periculum abest venerationem in ipsas divertendi.

Multo minus apponi possunt figuræ animarum purgatorii, cujusvis materiæ, etiamsi Expositio in illarum animarum suffragium quandoque instituatur; nedum vero hujusmodi imagines, simulacra, symbola ab Altari, verum etiam a Cappella, aut saltem ab ejus præcipua parte, vel Presbyterio abesse debent, quemadmodum et vela nigri, aut violacei coloris, et aulæa funebria: haud enim decet haberi lugubria in loco ubi micat Christus gloriosus. Hæc tamen regula non extenditur ad cæteram Ecclesiam, in qua panni nigri supra parietes poterunt extendi, quoties Sacramentum exponitur ad suffragandas defunctorum animas; ex. gr., occasione Commemorationis Omnium Fidelium Defunctorum. (Cfr. Decret. S. Rituum Congregationis, 13 Martii 1804, n. 2558, antiq. 4490.)

Non excluduntur imagines Angelorum, vel adorantium, vel sustinentium funalia seu candelabra cum candelis, aut thuribula.

NOTA. In Oratione XL Horarum, et in Adoratione perpetua, cooperiri debet principalis Imago Sanctorum, vel etiam pictura Altaris, et reliquæ etiam quæ proximæ Altari erunt: panni, quibus cooperientur picturæ illæ, non violacei nec nigri coloris, sed albi aut rubri, ac si fieri poterit, serici erunt. Sed hæc sanctio obtinet in sola Adoratione perpetua: nec est necessario trahenda ad alias Expositiones, nedum minus solemnes, sed etiam solemnissimas, quæ non ex præcepto, sed ex pia institutione, laudabili consuetudine et devotione interdum fiunt. Cultus utique non sunt confundendi, neque Deiparæ, aut Sanctis ille tribuendus est honor, qui uni debetur Deo: nihil tamen prohibet, quominus, dum preces ad Deum dirigimus, Deiparam, et Sanctos, quorum intuemur Imagines, apud Eum deprecatores adhibeamus: imo ex Ecclesiæ instituto ita est faciendum, ut quod nostris precibus non valemus, intercessorum ope et patrocinio consequamur. (Cfr. Gardellini, *Commentaria ad Instructionem Clementinam*, § 3, nn. 3, 4, 5.) Cavendum tamen est ne, per majorem ornatum, aut luminum copiam, principalis et major veneratio

Statuis, aut Imaginibus pictis exhibeatur, et SS. Sacramentum quasi objectum minus principale habeatur.

Si petatur, cur nam legendæ omnino sint Imagines Sanctorum in Oratione XL Horarum, et Adoratione perpetua, non item vero in aliis Expositionibus, ratio sequens datur : Pro diversitate functionum, diversoque earumdem fine, aliquid decet, et licet in una, quod in altera, quamvis idem sit utriusque objectum, non expedit. Porro in Adoratione perpetua, præcipuus et unicus hic est finis, ut diu noctuque, quavis hora, toto vertente anno, sine intermissione incensum orationis in conspectu Domini dirigatur, et populus sine distractione totus sit in adoranda Eucharistia unice intentus : igitur in Altari nihil occurrat oportet, quod minus conveniat Sacramento, et Imagines sunt velandæ, non quod illicitum sit easdem detectas haberi tempore Expositionis Eucharistiæ, sed ne earum aspectus quid minimum detrahat fini intento in institutione Adorationis. In aliis autem Expositionibus, licet primus honor, ut semper, Deo sit tribuendus, quia tamen vel ex instituto piisque foundationibus, vel ex fidelium devotione, simul Deiparæ, et Cœlicolarum, qui preces nostras Deo offerant, imploratur auxilium, minime dedecet, neque Ecclesiæ disciplinæ repugnat, aliquam Imaginem oculis intuentium objicere. (Cfr. Gardellini, loco citato, n. 6.)

Expositum fuit S. Rituum Congregationi, in quodam Altari, in quo D. N. J. C. simulacrum sub nomine *Ecce Homo* magna fidelium veneratione colitur, singulis Feriis sextis pia exercitia fieri in honorem Pretiosissimi Sanguinis ipsius D. N. J. C., sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrari, ac SSimum Eucharistiæ Sacramentum exponi, quo fidelibus demum Benedictio impertitur. Ad dubium : « Prædictum simulacrum debetne coopertum manere, durante SSmi Sacramenti Expositione ? » S. Congregatio rescribere rata est : « Durante hujusmodi SSmi Sacramenti Expositione, statuam de qua in casu posse detectam manere. » (Decret. 14 Decembris 1883, n. 3599, antiq. 5898, ad 3.)

Q. 177. *Cujus coloris debent esse diversi ornatus in Expositione ?*

R. Color albus proprie convenit Eucharistiæ, ut signum gloriæ, et solus adhiberi debet in Expositione

SS. Sacramenti, quoad ea præsertim, quæ Eidem proxime et unice inserviunt.

I. Ideo in omni Expositione, etiam minus solemnî, albi coloris sint oportet pallium seu antependium Altaris, et omnes alii ornatus quibus Altare instruendum est; ita declaravit S. Rituum Congregatio, quod pallium coloris rubri retineri nequit in Altari, in quo expositum est SS. Sacramentum, Dominica Pentecostes, et duabus sequentibus Feriis, quia obstant Decreta. (Decret. 19 Decembris 1829, n. 2673, antiq. 4652.) — Attamen, quando Missa, vel Officium, ex. gr., Vesperæ, celebrantur sine Expositione, et immediate post fit Expositio, ita ut Celebrans ejusque Ministri ab Altari non recedant, quemadmodum in tali casu Celebrans et Ministri retinere possunt paramenta coloris quem requirit Missa vel Officium, dummodo non agatur de colore nigro, uti mox dicetur in altera responsi parte, ita etiam licet in casu « retinere Conopeum et Altaris paramenta coloris quem exigit Officium diei, præsertim cum non ita facile sit ea tunc temporis immutare. » (Decret. 1 Decembris 1882, n. 3559, antiq. 5855, ad 1.) — Quoad alios ornatus, quibus, vel solemnitatis causa, vel ex alio motivo, in solemnissima Expositione vestiuntur Presbyterii, vel Sacelli parietes, certi coloris non determinantur tegumenta, et una tantum conditio apponitur, ne historias, vel quid profanum exhibeant.

II. Paramenta Celebrantis et Ministrorum, in Laudibus vespertinis, aliisque Expositionibus, extra Missas aut Vesperas, albi coloris esse debent; in Missis autem, et Vesperis, adhibentur ejus coloris quem Officii qualitas exigit, albi nempe, aut rubri, aut viridis, aut violacei. Et si quidem immediate post Missam Processio est instituenda, vel Benedictio danda, color paramentorum, dummodo non agatur de colore nigro, non erit variandus, sed pluviale ejusdem coloris a Celebrante poterit assumi. Item, si instituenda est Processio immediate post Vesperas, aut Laudes vespertinæ cantandæ sunt, non sunt assumenda paramenta alterius coloris quam Vesperarum, sed sacra actio continuari potest cum paramentis respondentibus Vesperis. — Si tamen interrumpitur actio, per discessum ab Al-

tari, quia tunc fiunt duæ actiones omnino distinctæ, quæ singulæ suum colorem proprium exigunt, paramenta albi coloris assumenda omnino sunt pro functione quæ spectat SS. Sacramentum.

Quatenus vero adhibeantur paramenta coloris convenientis Officio, et non albi, color tamen Veli humeralis, pro Processione, aut Benedictione indiscriminatum erit albus, quia nihil habet commune cum Missa aut Vesperis, et unice Sacramento inservit.

NOTA. Ad dubia : I. « Quotiescumque expleto Completorio, sollemnis Benedictio cum SSmo Eucharistiæ Sacramento assistantibus Christifidelibus in Ecclesia Cathedrali impertitur, sacri Ministri, loco Dalmaticæ et Tunicellæ supra Albam, possunt ne supra rochetum vel superpelliceum tantum induere pluviale? Canonicus vero celebrans potestne adhibere tantum Amictum, Stolam et pluviale, Alba omissa? — II. In ejusmodi Benedictione quæ immediate datur post Completorium, sacri Ministri indui ne possunt iisdem cujusvis coloris paramentis quibus antea usi sunt ad Vesperas? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit : « Ad I. Sacri Ministri in casu induantur Dalmatica et Tunicella super Albam; et Sacerdos celebrans Albam deferat sub pluviali. — Ad II. Utendum paramentis dumtaxat coloris albi. » (Decret. 12 Maji 1893, n. 3799.)

Q. 178. *Indica quasdam regulas pro dispositione, et structura Throni Expositionis.*

R. I. Pro dispositione : Thronus Expositionis debet in Altari, sive supra gradum candelabrorum, sive supra mensam, quin tamen eam impediatur, sive supra Tabernaculum, in eminentiori parte assurgere : curabitur ut altitudo ejus non ea sit, ut super mensam Altaris ascendere cogatur Sacerdos, pro deponendo Ostensorio : aut talis, ut SS. Sacramentum maneret prorsus extra Altare.

In illis Ecclesiis, in quibus in sublimi supra Altare imminet baldachinum, vel sustentatum columnis, vel e laqueari dependens (cfr. Q. 155, 4º), etiam necesse est ut apponatur Thronus, et non sufficiens erit basis, in medio Altaris posita, in qua collocatur Ostensorium. Etenim Instructio Clementina (§ 5) requirit Thronum « cum baldachino proportionato albi coloris » ; quam conditionem proportionis non facile recognoscere est

in baldachino super Altare in sublimi existente. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XIX, 1905, pag. 91.)

Circa dispositionem Throni, duo sequentia dedit Decreta S. Congregatio Rituum, quæ referre juvat :

1° Quum proposita fuerit petitio alicujus artificis : « Utrum admitti possit usus cujusdam machinæ, ab ipso constructæ, cujus ope elevaretur, ac deponeretur Ostensorium, dum salutaris Hostia populo adoranda exponitur ? » Eri et Rmi Patres, re accurate perpensa, unanimi suffragio responderunt : « Negative. » (Decret. 7 Julii 1877, n. 3425, antiq. 5701.)

2° Consuetudo exponendi SS. Sacramentum, prævio quodam machinismo ad hoc specialiter constructo, vel in manu alicujus Statuæ B. Mariæ V., vel juxta latus vulneratum sculptæ Imaginis D. N. J. C. e Cruce pendens, est « omnino abolenda ; siquidem Instructio Clementina jubet Statuas non esse apponendas in Altari in quo SS. Sacramentum est expositum, et Sacramentum ipsum exponendum esse sub Throno, eminentiori in loco : quæ præscriptiones consuetudini expositæ sunt omnino contrariæ. » (Decret. 23 Aprilis 1875, n. 3349, antiq. 5603.)

NOTA. Thronus Expositionis tantummodo inservire potest pro solius SS. Sacramenti Expositione ; et rescripsit S. Rituum Congregatio, numquam posse Imagines in eo Throno exponi, tametsi extra tempus Expositionis ; et morem ubi existet esse eliminandum ; ac Imagines aliter super Altaribus esse collocandas. (Decret. 19 Septembris 1883, n. 3589, antiq. 5888.)

II. Pro structura : Thronus, qui est regia sedes quæ regum Regi debetur, constare debet tribus partibus : 1° planitie seu basi, 2° postergali, 3° baldachino seu umbraculo. Ars christiana plures excogitavit formas, quæ tamen substantialiter tres prædictas partes retinere debent. Circa Throni partes sequentia notanda sunt :

1° Thronus debet omnino eo modo confici, ut habeatur superimpositum umbraculum seu baldachinum, sub quo Ostensorium deponitur : absque baldachino enim non esset Thronus. — Non ergo sufficit aliqua basis, quæ in Gallia usuvenit et vocatur « Thabor », su-

per quam deponitur Ostensorium : est pars Throni, sed non Thronus. — Umbraculum hoc plerumque formam habet coronæ.

2° In Throni planitie seu basi deponitur corporale, vel etiam palla, super quam commode collocetur Ostensorium. — Vetitum est Ostensorio supponere pulvinar pro corporali. (Decret. 31 Augusti 1867, n. 3157, antiq. 5381, ad 9.)

3° A lateribus Ostensorii apponuntur duæ saltem ab utraque parte candelæ, sive super brachiis seu cornu-copiis, ipsius Throni lateribus infixis, sive in candelabris ab utroque latere Throni dispositis. (Cfr. Decret. 12 Julii 1892, n. 3780, ad 4.)

4° Postergale a basi usque ad baldachinum communiter effingitur ex velis sericeis in forma papilionis seu regii conopei. — Aliquando pro postergali apponuntur radii quasi ex sole manantes, ex ligno vel metallo deaurato, quæ dispositio probari valet. — Postergale in forma regii conopei debet esse instructum velis quæ sint omnino, saltem a parte interiori, coloris albi. Probari non potest usus, in quibusdam Ecclesiis receptus, affigendi pannum sericum rubri coloris in cavo ipsius Throni, ut inde melius emineat Ostensorii splendor. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, VIII, 1894, pag. 406 ; cfr. etiam quæ super hoc notantur in Tractatu de celebratione Missæ, Q. 127.)

Non tamen censendum est, album colorem ita exclusive præscribi, ut non liceat alio ornatu Thronum vestiri : ii colores in ejus ornamentis tantum excluduntur, qui licet festivi sint, ex Ecclesiæ tamen instituto et disciplina adhiberi non debent in iis quæ proxime inserviunt Sacramento, eique nullatenus conveniunt : cæterum, si Thronus sit cælaturis, cum superinducto auro, aut argento, affabre elaboratus, pendentibus e corona laciniis, auro pariter et argento intextis, et in intima parte tela acu picta coopertus ; vel alio non absimili modo constructus ; etiamsi color albus vix, ac ne vix quidem conspiciatur, dummodo nil sit, quod non conveniat Sacramento, tuto poterit adhiberi.

5° Thronus Expositionis cum tantum debeat inservire pro Expositione SS. Sacramenti, congruentius

amovibilis elaboratur, ut mox ante Expositionem ad Altare apponi, et post Expositionem ab Altari possit removeri.

In nonnullis ex nostris majoribus Ecclesiis pro solemnioribus Festis apponuntur Throni Expositionis valde pretiosi et majoris formæ, tales quidem ut eorum dispositio in Altari plurimum hominum operam requirat : hujusmodi Throni non possunt immediate ante Expositionem apponi statimque post Expositionem amoveri, sed jam pridie Festi, quando ornatur Altare, apponuntur, etiamsi tantum pro Expositione in Laudibus vespertinis pomeridianis diei Festi inserviant.

Non raro defectus in hujusmodi magnis Thronis animadvertitur sequens, quod nempe non relinquunt super Altare spatium sufficiens et congruum pro Cruce Altaris quæ omnino requiritur infra celebrationem Missarum non exposito SSmo Sacramento ; et aliquando ad hunc finem apponitur Crux in ipsa basi Throni ubi ponitur Ostensorium, quæ Crux aufertur dum fit Expositio. Hujusmodi dispositio Crucis defectuosa est, et tolerari non potest, ut patet ex Decreto S. Rituum Congregationis quod describitur in sequenti Nota I.

Hic defectus itaque omnino corrigendus est ; quod fieri potest, vel ponendo quo meliori potuerit modo super Altare Crucem præaltam quæ superemineat Throno ; vel, si hoc fieri nequit, ponendo aut appendendo Crucem debitæ magnitudinis (cfr. Q. 154, IV ad II) contra postergale Throni, retro post locum, non autem in loco, super quem ponitur Ostensorium. (Hæc altera correctio proponitur salvo meliori judicio.)

NOTA. I. Quædam Altaria hodiedum constructa reperiuntur, præsertim in stylo gothico elaborata, tali modo ut Thronus Expositionis, e lapide, aut ligno, aut metallo, supra Tabernaculum fixus erigatur, per modum baldachini, seu parvi ciborii cum turri, columellis impositi. Minus probanda est hæc dispositio ; eo quod minus conveniat, ut pro relative rarioribus Expositionibus jam semper in Altari habeatur Expositionis Thronus ; qui Thronus insuper, sicuti in Paschatis Festo, ita etiam, ex. gr., in Parasceves FERIA VI, semper et pro semper idem ibi in Altari prostat.

Quod si habetur hujusmodi fixus et inamovibilis Thronus, omnino animadvertendum est, quod in tali casu, extra Expositionem SS. Sacramenti, Crux Altaris non possit poni eo loco, qui SS. Sacramento tantum convenit ; inconsulte enim idem honor tribueretur Cruci qui SS. Sacramento debetur. Etenim ad du-

bium : « Num tolerari possit usus statuendi Crucem super Throno, et in eo præcise loco, super quo publicæ adorationi in Ostensorio exponitur SSma Eucharistia ? Et quatenus affirmative, num tolerari possit usus Crucem ipsam superimponendi Corporali, quod Expositio-
ni inservit ? » S. Rituum Congregatio rescribere rata est : « Negative in omnibus. » (Decret. 2 Junii 1883, n. 3576, antiq. 5874, ad 3.) Et in alio Decreto etiam S. Congregatio rescripsit : Crux « potest etiam collocari super ipsum Tabernaculum, non tamen in Throno ubi exponitur Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum. » (Decret. 11 Junii 1904, *Ordinis Fratrum Minorum Provinciæ Portugalliæ*, ad 4; cfr. Acta Sanctæ Sedis, XXXVII, 1904, pag. 110.)

Neque possunt Imagines Sanctorum locari in Throno ubi SS. Sacramentum exponitur, etiamsi extra tempus Expositionis ; sed aliter super Altaribus collocentur. (Decret. 19 Septembris 1883, n. 3589, antiq. 5888.)

NOTA. II. In minoribus et pauperioribus Ecclesiis, aliquando pro Expositionis Throno usuvenit ipsum Tabernaculum, cujus in casu ostiola tantum aperiuntur : ut autem in hujusmodi casu Ostensorium solum pro adoratione pateat, ipsum in anteriori parte Tabernaculi apponitur ; Pyxis vero, et reliqua Vasa sacra quæ simul in Tabernaculo deposita habentur, disponuntur in parte interiori Tabernaculi, et occultantur velo pulchriori serico albo, auro aut argento intexto, appenso in medio interiori Tabernaculo.

NOTA. III. Minime probanda est ea Tabernaculi dispositio, in quo capsula rotunda versatilis rotari debet, ut Ostensorium pro Expositione fidelium conspectui exponatur. (Cfr. Q. 154, Nota ad II.)

Q. 179. Num pro libito licet Missas celebrare in Altari, in quo SS. Sacramentum expositum est ? An Crux pro celebratione Missæ collocari debet in Altari, tempore Expositionis ? Quid de Tabellis notandum est ?

R. ad I. Missas celebrare de *Requiem*, ad Altare ubi publice SS. Sacramentum expositum habetur, sive in Pyxide, sive in Ostensorio, omnino prohibitum est. (Decret. S. Rituum Congregationis, 14 Junii 1873, n. 3302, antiq. 5551, ad 2.)

Quoad alias Missas distinguendum est :

1° In Expositione solemnissima SS. Sacramenti pro Oratione XL Horarum, aut pro Adoratione perpetua, prohibet Instructio Clementina (§ 12) celebrare Missas ad Altare Expositionis, præter solemnem in Expositione et Repositione. Finis hujus prohibitionis est finis ipsius Expositionis : attenta scilicet, et devota SS. Sacramenti adoratio, a qua fidelium mentes alia quacumque functione avocatas non vult Ecclesia.

2° In aliis Expositionibus solemnibus, mens Ecclesiæ etiam est, ut Missæ ad Altare Expositionis non celebrentur. Etenim :

a) Cæremoniale Episcoporum (Lib. I, Cap. XII, n. 8) dicit maxime conveniens esse, ut SS. Sacramentum « non collocetur in majori, vel in alio Altari, in quo Episcopus, vel alius solemniter est Missam, seu Vesperas celebraturus » ; et sequenti numero 9 repetit, quod « non incongruum, sed maxime decens esset, ut in Altari, in quo SS. Sacramentum situm est, Missæ non celebrarentur ; quod antiquitus observatum fuisse videmus. »

b) Huic regulæ consonant plura S. Congregationis Rituum Decreta ; inter alia sufficiat unum referre, certam generaliter firmans regulam, quod « non debet celebrari Missa in Altari, ubi est expositum SS. Sacramentum, nisi ex necessitate fieri opus esset. » (Decret. 13 Junii 1671, n. 1421, ad 5, antiq. 2542, ad 6.)

Necessitatis causas indicant auctores, si desint alia Altaria, in quibus celebrari possit, et si urgeat præceptum audiendi Sacrum ; et si SS. Sacramentum jam sine adoratoribus relinqueretur ; et etiam si longæva consuetudo difficillime abrumperetur.

3° His haud obstantibus, pariter certum est, consuetudinem fere universalem, Romæ etiam vigentem, invaluisse, celebrandi Missas ad Altare ubi SS. Sacramentum solemniter est expositum ; occasione nacta a pluribus exercitiis piis, ex. gr., in honorem SS. Cordis Jesu ; unde fideles quidem maximam ædificationem, animique fervorem in pietate percipiunt.

Magnam jam tolerantiam hoc super negotio consu-

lendam judicant Ephemerides Liturgicæ (VIII, 1894, pag. 201 et sqq.), pro celebrandis Missis privatis, modo cætera omnia de jure requisita comitentur, uti Episcopi Ordinarii placitum, decor ac religiosa pompa, necnon æqua discretio. Et adnotant quidem, non deesse etiam exempla, in quibus S. Rituum Congregatio prudenter sapienterque maluit nihil dicere de recepta et existente consuetudine exposita. (Decret. 3 Septembris 1746, n. 2390, antiq. 4181, ad 5.) Imo, ad dubium an tolerari possit consuetudo quandoque ad majorem solemnitatem in Festis Domini, S. Mariæ Virginis et Sanctorum celebrandi Missam coram SS. Sacramento exposito, S. Congregatio rescripsit : « Id passim ne fiat, et cum venia Ordinarii in singulis casibus obtenta. » (Decret. 11 Junii 1904, *Ordinis Fratrum Minorum Provinciæ Portugalliæ*, ad 1 ; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVIII, 1904, pag. 577.) Addi potest, quod hodiedum Sancta Sedes nonnumquam concedit quibusdam Confraternitatibus, Sodalitiis, Religiosis Familiis Indultum celebrandi Missas coram SS. Sacramento exposito. Ita, ex. gr., Sodalitio sub titulo ab Adoratione reparatrice gentium catholicarum, in Ecclesia S. Joachimi Romæ, ubi tamquam in sede principe constitutum est, conceditur celebratio Missæ (privatæ) cum Expositione SS. Sacramenti, omnibus diebus Dominicis et Festis de præcepto, omnibus per annum Feriis quintis, etc. (Cfr. Statuta Sodalitii, apud *Acta Sanctæ Sedis*, XXXI, 1899, pag. 501 et sqq.) — In hujusmodi casibus æstimare licet intendi, non tam directe et exclusive adorationem SS. Sacramenti sicut in Adoratione perpetua aut Oratione XL Horarum, quam potius ejusdem SS. Sacramenti honorem celebratione divinorum Mysteriorum ante ipsum. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVII, 1903, pag. 209.)

Hanc tolerantiam pro Missis privatis coram SS. Sacramento exposito celebrandis, nullimodo tamen admittunt Ephemerides Liturgicæ pro Missis cantatis aut solemnibus. Rationes quæ afferuntur sunt : prohibitio Cæremonialis Episcoporum supra exposita ; dein gravissimum momentum, quod jam Benedictus XIV protulit, cum nempe compertum sit, populum non

semel in hujusmodi casibus occupari in variis oblocutionibus, attendere musico cantui, et instrumentorum sono, quandoque etiam humeris ad SS. Sacramentum versis. (Feliciter jam, Deo sint gratiæ, pro vero affirmare liceat, hoc momentum certe gravissimum, si in Italia forsitan frequenter, apud nos non, vel rarissime esse animadvertendum.)

Hic tamen etiam addi potest exemplum recentissimum concessionis a S. Sede datæ, celebrandi Missam etiam solemnem coram SS. Sacramento exposito : etenim, Decreto *Urbis et Orbis*, 13 Novembris 1899 (n. 4046), Leo Papa XIII, absoluto sæculo, novoque habente initium, benigne concessit, ut die 31 Decembris anni 1899, necnon anni 1900, media nocte, juxta prudens arbitrium Ordinarii, in determinatis templis exponi possit SS. Sacramentum, facta potestate legendi vel cantandi, eadem hora, coram Illo unicam Missam. — Insuper animadvertere licet, Decretum S. Rituum Congregationis diei 11 Junii 1904, supra citatum, non distinguere inter Missas privatas et solemnes ; unde pro his eandem tolerantiam, sub datis conditionibus, non perperam invocari posse.

4º In nostra Diœcesi, in non paucis Ecclesiis existit consuetudo longæva, quæ a pluribus sæculis, imo forsitan a sæculo XVI, in signum protestationis contra insurgentium in SS. Sacramentum hæresium blasphemias originem habet, celebrandi Missas etiam solemnes in quibusdam per annum solemnioribus Festis, aut in aliis occasionibus, cum Expositione SS. Sacramenti. Auctoritas Diœcesana talem consuetudinem, tamdiu existentem, tolerat ; ast petitiones ad idem introducendum non facile admittit.

R. ad II. Crux apponenda non est in Altari Expositionis, ut ibi conspiciatur per integrum spatium quo durat Expositio.

Controversia limitatur ad tempus celebrationis SS. Sacrificii Missæ.

Rubrica Missalis sine ullo discrimine jubet ut « super Altare collocetur Crux in medio. » (Rubricæ generales, Tit. XX). Hac attenta Rubrica, magnum fuit olim inter liturgicos scriptores dissidium.

Negabant alii Crucem apponendam esse in Altari, dum expositum patet Sacramentum ; ea potissimum ratione innixi, quod ubi adest in Throno figuratum, non est cur simul apponatur ejusdem figura.

Contrariam vero tuebantur sententiam alii, dicentes hoc conforme esse Rubricæ ; quæ, cum indefinite expostulet Crucem in Altari in quo est celebrandum, nullam exceptionem videtur admittere.

Censent alii, Crucem necessariam non esse, quia Sacramentum palam expositum ex se aptum est deservire ad fines ob quos Crux apponitur. Verum non arbitrantur inconveniens, si nihilominus apponatur ; quia inconveniens non est, quod ubi est persona Principis, ibi sint etiam ejus insignia, et imago. Hæc autem sententia est, quæ ex declaratione S. Rituum Congregationis, et successiva Constitutione Benedicti XIV, *Accepimus*, modo obtinet. Etenim S. Rituum Congregatio, per Decretum 2 Septembris 1741 (n. 2365, antiq. 4119, ad 5), quamlibet Ecclesiam in sua consuetudine relinquendam esse edixit ; unde Benedictus XIV concludit, loco citato : « Satis commendari non possunt ea, quæ prudenter, sapienterque decreta fuerunt a S. Rituum Congregatione, nempe, ut quælibet Ecclesia, vel Diœcesis suam retineat consuetudinem ; ita ut nihil immutetur in ea Diœcesi, ubi Crux in Altari constitui solet, dum Missa celebratur, etiamsi Sacra Eucharistia publice prostet, neque nova disciplina excitetur in ea Diœcesi, ubi contraria hujus rei consuetudo jampridem invaluerit. »

Animadvertendum tamen est, quod supponitur in casu SS. Sacramentum tali modo expositum, ut Celebrans illud aspicere queat loco Crucis ; secus enim dicendum foret Crucem esse apponendam ut ritui Missæ satisfieri valeat.

Quod si mos obtineat collocandi Crucem, duo notanda sunt : Primum, quod apponenda erit tempore tantum Sacrificii, quo expleto, cessat ratio, propter quam apponitur. Secundum, quod thurificato Sacramento, Crux non est incensanda, uti respondit S. Rituum Congregatio, 29 Novembris 1738 (Decret. n. 2340, ad 4, antiq. 4080, ad 5) ; itaque Crucis incensa-

tione omissa, illico est procedendum ad thurificationem Altaris.

R. ad III. Tres tabellæ in celebratione Missæ adhibentur, sed extra tempus celebrationis Missæ amovendæ ab Altari omnino sunt in omni Expositione SS. Sacramenti, sive pro Oratione XL Horarum, sive alia quavis de causa. (Decret. S. Rituum Congregationis, 20 Decembris 1864, n. 3130, antiq. 5343, ad 3.)

Q. 180. *Quot lumina ardere debent in Expositionibus SS. Sacramenti? Quid de qualitate luminis notandum venit?*

R. ad I. A) In Instructione Clementina, pro Oratione XL Horarum, præscribitur ut ad Altare continuo ardeant saltem viginti lumina, sex nempe candelæ in eo Altaris gradu in quo juxta morem apponi solent candelabra cum Cruce in medio; octo candelæ in superiori parte Altaris; quatuor ad Throni latera prope Ostensorium; et duæ in candelabris in plano presbyterii prope gradus Altaris. — Potest addi quantitas multo major candelarum; quæ tamen non necesse est ut omnes continuo ardeant, modo numquam deficiat numerus a lege præscriptus; sed possunt luminaria diversimode distribui, aliis modo extinctis, aliis eorundem loco accensis; ardeant tamen semper quatuor saltem ad Throni latera prope Ostensorium, et duo funalia in plano presbyterii prope gradus Altaris. (Gardellini, *Commentaria ad Instructionem Clementinam*, § 6, n. 4.)

Episcopo expetenti « num juxta necessitatem sibi liceat reducere in Ecclesiis maxime pauperibus Diœceseos sibi commissæ ad duodecim tantum numerum candelarum, quæ ardere continuo debeant ante SSimum Sacramentum publice expositum pro perpetua Adoratione? » S. Rituum Congregatio rescripsit: « Affirmative; ad tramitem Institutionis 30 n. 24 s. m. Benedicti Papæ XIV. » (Decret. 8 Februarii 1879, n. 3480, antiq. 5765.)

B) Quod spectat ad alias Expositiones quæ per annum fiunt, SS. Sacramento publice in Throno patente, quamvis laudabile sit se conformare sanctioni supradictæ Instructionis, non ubique tamen fieri potest

quod magis congruit, dummodo fiat saltem quod decet. Si quærat^rur quid magis congruat, ut venerationi simul et decentiæ consulatur, commendari potest methodus a Benedicto XIV in Institutione XXX præscripta, ut saltem cerei duodecim continuo ardeant; — vel saltem optandum omnino, ut præter sex candelas in majoribus candelabris, quatuor etiam ardeant a lateribus Tabernaculi seu Ostensorii, ut dicit Instructio circa Laudes vespertinas, 6 Decembris 1872, pro nostra Diœcesi data (cfr. Appendix I, infra Q. 186); qui numerus decem candelarum sufficit juxta Innocentium XI (10 Maji 1682). Minor numerus haud conveniret, ob decentiam qua sacra illa actio est peragenda. Majori copia lumina apponere certe conveniet, si id exposcat fidelium pietas, vel Ecclesiæ majus onus subire valeant, præsertim in Festis et solemnioribus Expositionibus.

C) Quod si ex causa privata fiat Expositio, aperto scilicet Tabernaculi ostiolo, quin sacra Pyxis extrahatur, non aliter fieri debet, quam sex saltem ardentibus cereis, quemadmodum jussit S. Congregatio Episcoporum et Regularium, 9 Decembris 1602. (Cfr. Benedictus XIV, in Institutione XXX.)

Quoad dispositionem luminum, libertas relinquitur, variata candelabrorum forma, copia et distributione; modo locus semper supersit pro sex principalibus Altaris candelabris, et modo, dum celebratur ad Altare Expositionis SS. Missæ Sacrificium, vel fiat aliud Officium ad mensam Altaris, mensa libera remaneat. Notare hic tamen juvat, per Decretum 31 Martii 1821 (n. 2613, antiq. 4578, ad 5), S. Rituum Congregationem statuuisse, non licere in Expositione SS. Sacramenti lumen aliquod eo artificio collocare a parte postica sphæræ Ostensorii, ut recta illuceat in ipsam SS. Hostiam, quæ exinde lucida appareat.

R. ad II. A) Statuta Diœcesis (n. 336) sequentia præscribunt: « Candelæ quas rubricæ lucere jubent Sanctissimo exposito, oportet confectæ sint ex pura cera apum. Quæ ex sebo aliisve materiis confectæ sunt, nonnisi ad majorem lucem vel solemnitatem procurandam adhiberi possunt. » — De qualitate ceræ agitur in Tractatu de celebratione SS. Missæ Sacrificii, Q. 59.

B) Lumen ex oleo non potest disponi super Altare, neque substitui lumini cereo; etenim ad dubium: « Permitti ne possunt in Ecclesiis lumina ex oleo, quæ mensæ Altaris imminent et ardent etiam tempore Sacrificii? » S. Rituum Congregatio respondere censuit: « Negative. » (Decret. 20 Junii 1899, n. 4035, ad 6.) — Et Sanctimonialibus perpetuæ Adorationis SS. Sacramenti postulantes: « 1. An in casu deficientiæ redituum, in Expositione SS. Sacramenti lumina ex oleo, saltem ex parte, substitui possint luminibus cereis? — 2. Et si negative, petitur indultum ut hoc fiat ex dispensatione. » S. Congregatio rescripsit: « Negative ad utrumque. » (Decret. 27 Junii 1868, n. 3173, antiq. 5398.)

C) Per Decretum 8 Martii 1879, ad dubium: « An super Altari, præter candelas ex cera, tolerari possit, ut habeatur etiam illuminatio ex gaz, vel an usus prædictus prohiberi debeat? rescribere censuit S. Rituum Congregatio: Negative ad primam partem; Affirmative ad secundam. » Ita reperiri in Actis et Regestis Secretariæ S. Rituum Congregationis declaravit Secretarius, die 16 Maji 1902. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVI, 1902, pag. 417.)

D) Jam nova hodie splendet ubique lux, nempe electrica; de ea decrevit S. Rituum Congregatio: « A Rm's locorum Ordinariis non semel postremis hisce annis exquisitum fuit, utrum in Ecclesiis adhiberi liceat lucem electricam, tam ad dissipandas tenebras, quam ad pompam exteriorum augendam. Nuper vero S. Rituum Congregationis resolutioni propositum fuit dubium: Utrum lux electrica adhiberi possit in Ecclesiis? » Et S. Congregatio rescribendum censuit: « Ad cultum, Negative; Ad depellendas autem tenebras, Ecclesiasque splendidius illuminandas, Affirmative; cauto tamen ne modus speciem præ se ferat theatrallem. » Atque ita rescripsit et servari mandavit. (Decret. 4 Junii 1895, n. 3859.)

Super quo notandum, quod illa lumina cultum respiciunt, quæ ponuntur super Altaria, vel ante Altaria, vel ante Imagines Christi et Sanctorum, in signum venerationis. Item diversi actus cultus sunt Missa, Officium, administratio Sacramentorum, necnon Sacra-

mentalium, sub quorum nomine comprehendi possunt quæcumque cæremoniæ, quicumque ritus, sive sint liturgici, sive tantum ecclesiastici. Pro his omnibus lux electrica interdicta manet ; esset enim ad cultum, quod Decreto prohibetur.

Permittitur autem lux electrica extra Altaria, ad depellendas tenebras, vel ad pompam exteriorem splendidiori Ecclesiæ illuminatione augendam ; ex. gr., ad columnas, vel in corona templorum. Vitare tamen ibi oportet quidquid profanum est, et minus convenit templis : templa enim non sunt tractanda uti publicæ viæ, vel profanæ aulæ, vel theatra ; et adhibeantur variæ apparatus formæ, quas artis christianæ præsens progressus suggerit. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, IX, 1895, pag. 450, et pag. 606-615 ; et XV, 1901, pag. 373.)

NOTA. I. Per Decretum 11 Maji 1878 (n. 3448, ad 13, antiq. 5729, ad 19), ad dubium : « An tolerari possit usus cereorum fictorum ex metallo, in quibus machina quadam introducitur cereus ? » S. Congregatio respondendum censuit : « Tolerari posse. »

NOTA. II. Juvat hic animadvertere, quod, tempore Expositionis, ubi necesse est ut ad Altare quædam præparentur, aut disponantur, ex. gr., ubi cerei sunt accendendi, vel extinguendi, vel renovandi, omnino requiritur, ut qui ad Altare accedit, sit superpelliceo indutus, et pie modesteque officio suo fungatur, ac debitas genuflexiones sedulo observet ; caveat etiam in suppedaneo ante Altaris medium transire, et semper a latere ad Altare accedere observet. (Cfr. Instructio Clementina, § VII.)

CAPUT III

DE RITU EXPOSITIONIS, BENEDICTIONIS, ET REPOSITIONIS SS. SACRAMENTI

Q. 181. *Describe ritus servandos in Expositione SS. Sacramenti publica, seu in Ostensorio.*

R. Prænotatur 1º. — Juvat hic primum describere quædam S. Rituum Congregationis Decreta quæ refe-

runtur ad ritum servandum in SS. Sacramenti Expositione.

1. Paramenta Celebrantis. — Ad dubium : « Utrum tolerari possit quod Sacerdos cotta et Stola, vel Alba, Cingulo et Stola tantum indutus, peragat expositionem et repositionem SSmi Sacramenti : aut populo cum Ostensorio benedicat : aut SSmum Sacramentum in Processionibus Sanctissimi Corporis Christi portet ; an potius teneatur ad usum pluvialis in omnibus cæremoniis ? » S. Congregatio rescripsit : « Si agatur de expositione et repositione SS. Sacramenti, sufficit ut Sacerdos cotta et Stola sit indutus ; numquam cum Alba, Cingulo et Stola tantum. In Processionibus et benedictione cum SS. Sacramento in Ostensorio impertientia, omnino requiritur ut Celebrans pluviale et velum humerale induat, sicuti cautum est Decreto in una Taurinen. diei 22 Junii 1874. » (Decret. 7 Decembris 1888, n. 3697, ad 12.) In citato Decreto Taurinen. (n. 3333, antiq. 5586, ad 1) S. Congregatio rescripsit non licere, quod « Canonici Cappa induti, superposita Stola ac velo humerali, benedictionem cum SSmo Sacramento impertiantur. »

2. Incensatio requisita. — Ad dubium : « An tolerari possit consuetudo exponendi SS. Eucharistiæ Sacramentum absque ullius Hymni cantu et absque incensatione ? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Consuetudinem exponendi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum absque incensatione prorsus eliminandam. » (Decret. 30 Junii 1883, n. 3580, antiq. 5878, ad 6.) Item S. Congregatio in alio Decreto, postquam declaraverat quod « ommissio incensationis conformior est Ecclesiæ praxi in benedictione cum Sacra Pyxide » (cfr. Q. 174, III), statim subjungit quod incensatio « requiritur tamen omnino quum impertitur benedictio cum Ostensorio, ac proinde illam hoc in casu exigit. » (Decret. 11 Septembris 1847, n. 2957, antiq. 5112.)

3. Modus delationis. — Ad dubium : « Num, quando Ostensorium a Sacerdote superpelliceo et Stola induto defertur ab Altari, in quo asservatur, ad aliud super quo publicæ adorationi exponenda est SSma Eucharistia, cooperiri debeat extremitate veli humeralis e Sa-

cerdotis collo pendentis ? » S. Congregatio rescribere rata est : « SSmam Eucharistiam in casu non esse deferendam in Ostensorio, sed in capsula, aut sin minus in sphæra velo humerali cooperta. » (Decret. 2 Junii 1883, n. 3576, antiq. 5874, ad 12.)

4. Associatio laicorum. — Ad dubium : « An quando Clerus a sacristia procedit ad Altare ad exponendum SSmum Sacramentum, possint etiam Congregati laici se illis cum luminaribus sociare ? et in tali casu quo loco procedere debeant ? » S. Congregatio rescribere rata est : « Affirmative, ad primam partem ; ad secundam : Procedere eos debere ante Clerum. » (Decret. 22 Januarii 1876, n. 3388, antiq. 5650, ad 1.)

Prænotatur 2º. — Ritus Expositionis, Benedictionis et Repositionis SS. Sacramenti hic describitur intuitu præsertim functionis quæ in nostris partibus frequentissime peragitur, pro fidelium ædificatione eorumque salutari devotione ac spiritali bono, et quæ communiter vocatur *Laudes vespertinæ* (flandrice *Lof*, gallice *Salut*). In ea functione SS. Sacramentum exponitur in Ostensorio, saltem per semihoram ; dum adorant fideles, cantantur Hymni vel alia, primo ad honorem SS. Sacramenti, secundo ad honorem B. Mariæ Virginis ; deinde cantantur vel similia ad honorem aliqujus Sancti, vel aliquando preces pro Fidelibus defunctis, vel aliquando preces pro speciali causa ab Episcopo præscriptæ ; aut dicuntur aliquæ preces similiter præscriptæ (de quibus omnibus agitur postea Q. 182) ; his omnibus peractis datur Benedictio cum SS. Sacramento, et fit Repositio.

In omnibus Ecclesiis nostræ Diœcesis hujusmodi functio peragitur, hora statuta tempore pomeridiano, omnibus diebus Dominicis et Festivis etiam abrogatis ; in pluribus peragitur etiam quibusdam diebus per hebdomadam, ex gr., Feriis secundis pro Fidelibus defunctis, Feriis quintis ad honorem SS. Sacramenti, Sabbatis ad honorem B. Mariæ V., plerumque ex statuto Confraternitatum in Ecclesiis erectarum ; in quibusdam Ecclesiis majoribus Civitatum peragitur quidem singulis etiam per hebdomadam diebus. (Cfr. Statuta Diœcesis, nn. 333-338.)

Supplet quasi hæc functio diebus Dominicis et Festivis Officio liturgico solemnium Vesperarum, quod in quibusdam ex nostris Ecclesiis parochialibus in desuetudinem abiit, non sine ingenti desiderio eorum qui spiritum et amorem sacrarum liturgicarum Functionum foveant : præstaret enim unum facere et alterum non omittere, quemadmodum in quibusdam Ecclesiis laudabiliter etiam nunc observatur.

Ritus servandi in prædictis Laudibus vespertinis describuntur in hac et sequentibus Quæstionibus secundum Instructionem circa Expositiones SS. Sacramenti, datam Clero Diœcesis Mechliniensis, 6 Decembris 1872. (Cfr. Appendix I, Q. 186.)

His prænotatis describitur ritus servandus pro Expositione SS. Sacramenti quando peraguntur Laudes vespertinæ.

Expositio SS. Sacramenti fit :

vel A) a Celebrante cui assistunt tantum Thuriferarius, et Acolythis cum Ceroferariis ;

vel B) a Celebrante cui insuper assistit Sacerdos alter, vel Diaconus ;

vel C) a Celebrante cum ministris Diacono, Subdiacono, Thuriferario, et Acolythis cum Ceroferariis.

A) Ritus servandus in Expositione facta a Sacerdote, cui assistunt tantum Thuriferarius, et Ceroferarii gestantes candelabra et funalia :

1º Sacerdos, lotis manibus, induitur superpelliceo, Stola, et, quia terminatur functio Benedictione, etiam pluviali albi coloris. — Acolythis induuntur superpelliceo : adsunt ad minus tres, nempe Thuriferarius, et duo gestantes candelabra ; convenit ut adjungantur duo, vel in solemnioribus diebus plures qui portant funalia. Isti omnes præcedunt Celebrantem euntem ad Altare in quo asservatur SS. Sacramentum in Tabernaculo. (Eorum officium longius exponitur in Tomo V : *Cæremoniale*, QQ. 9, 10.)

2º Supposito quod SS. Sacramentum sit exponendum ad Altare in quo habetur Tabernaculum, cum Celebrans pervenerit ad Altare, deposito bireto, genu

dextrum flectit in plano, et mox ascendit ad Altare; in mensa explicat corporale, si nondum explicatum habeatur; aperit ostium Tabernaculi, et genu dextrum flectit; tum extrahit Ostensorium, vel Custodiam, et deponit super corporale, ac Tabernaculum claudit. Aperit Custodiam, genu dextrum flectit, et lunulam cum SS. Hostia accipit et collocat in sphaeram Ostensorii: Custodiam clausam sine velo ponit a latere super corporale. — Si post Expositionem Missa sequitur dicenda, reponitur Custodia in Tabernaculum, hoc momento tantum in casu claudendum.

3° Celebrans accipit mox Ostensorium dextera, et in Thronum collocat; dein iterum genu dextrum flectit, et recedens paululum a parte Evangelii ac se vertens versus latus Epistolæ, descendit per gradus anteriores in planum, genu utrumque flectit in infimo gradu, et post brevissimam moram assurgit.

4° Conversus ad Thuriferarium, stantem ad dexteram, Celebrans incensum imponit in thuribulum sine benedictione; mox rursus genua flectit, thuribulum accipit, et triplici ductu thurificat SS. Sacramentum, facta ante et post profunda capitis inclinatione. Reddito thuribulo, genuflexus manet in medio infimi Altaris gradus.

5° Si SS. Sacramentum in alio Altari sit exponendum, eo transferendum est sub umbella, cum apparatu conveniente et debita reverentia, comitantibus Cercferariis cum lumine. Cum ad Altare Tabernaculi Celebrans Ostensorium e Tabernaculo deposuit in mensam, genuflexus in suppedaneo Altaris accipit velum humerale, dein assurgit, et accipit Ostensorium, illudque portat manibus velo humerali coopertis; convertit se et descendit de Altari. — Præcedit Thuriferarius, sequuntur duo Acolythi cum candelabris, et Ceroferarii, qui duo, vel quorum duo procedunt ad latera Celebrantis, manu interna tenentes fimbriam pluvialis, manu altera, externa, portantes funalia. Sequitur Celebrantem minister qui tenet umbellam supra SS. Sacramentum. Cum ad Altare Expositionis pervenerit, Ostensorium mox in Thronum collocat, et agit ut supra: deponit autem velum humerale statim ac in pla-

num descendit. — In nonnullis Ecclesiis usus est, qui laudabilis dici potest, ut statim, deposito Ostensorio super mensam Altaris Tabernaculi, Celebrans descendat et incensum imponat, ac thurificet SS. Sacramentum, antequam accipiat velum humerale; deinde, deposito Ostensorio in Throno ad Altare Expositionis, iterum incensum imponat et thurificet SS. Sacramentum expositum.

6° Acolythi gestantes candelabra ea deponunt super gradus anteriores Altaris ab utraque parte, et genuflectunt in plano ab utraque parte ante candelabra; qui vero gestant funalia, ea tenentes genuflectunt in plano ab utroque latere Celebrantis, vel melius ab utraque parte Evangelii et Epistolæ, ad laterales gradus. Thuriferarius, peracta incensatione, genuflectit in plano juxta Acolythum a latere dextro Celebrantis. — Dicitur ministros genua flectere in plano; attamen ex Decreto S. Rituum Congregationis 23 Septembris 1837, (n. 2769, ad 3, antiq. 4815, ad 5), patet ipsos posse genuflectere etiam « in infimo gradu simul cum Celebrante ».

NOTA. I. Pro casu quo SS. Sacramentum in alio Altari est exponendum quam Altare ubi asservatur in Tabernaculo, juxta ritum superius descriptum dictum fuit transferri etiam ipsum Ostensorium sub umbella, sed non velatum seu coopertum velo humerali. Quidam auctores præscribunt in casu SS. Sacramentum esse transferendum in Custodia, et Sacram Hostiam esse ponendam in Ostensorio tantum ad Altare Expositionis; ipsam vero Custodiam deferendam esse coopertam velo humerali; quod si Sacra Hostia transferatur in Ostensorio, ipsum Ostensorium itidem esse cooperiendum velo humerali. Imo Decretum S. Rituum Congregationis, supra descriptum sub 3° in priori Prænotato (n. 3576, ad 12), rescribit in casu proposito SS. Eucharistiam non esse deferendam in Ostensorio, sed in Capsula seu Custodia, aut sin minus in sphæra velo humerali cooperta.

Decretum et auctores ita faciendum dicunt, forsan ob rationem ut in hac delatione SS. Sacramenti ab Altari Tabernaculi ad Altare Expositionis vitetur omnis

simulatio Processionis liturgicæ SS. Sacramenti, forsan quia varias delationes SS. Sacramenti tali modo, nempe cooperta velo humerali Custodia, Rubricæ præscribunt peragendas, ex. gr., in delatione SS. Viatici ad infirmos. — Quoad citatum Decretum animadvertere juvat, Sacram Congregationem rescribere Ostensorium non esse deferendum a Sacerdote qui « *in casu* » proposito indutus est superpelliceo et Stola tantum, quod certe non licet; in nostro Laudum vespertinarum ritu vero SS. Sacramentum defertur a Sacerdote qui indutus esse debet pluviali, quemadmodum omnino requiritur in Processionibus, ut ait Decretum supra citatum sub 1° in priori Prænotato (n. 3697, ad 12).

Hucusque auctoritas diocesana nihil mutandum esse æstimavit in Instructione anno 1872 data pro Laudibus vespertinis, quoad ritum delationis SS. Sacramenti descriptum, qui a pluribus sæculis et ubique in nostris Ecclesiis observatus retineri posse æstimatur: esto sit simulatio tantum Processionis, attamen quæcumque in ritu Processionis requiruntur pro SS. Sacramenti delatione in eo observata reperiuntur.

Cæterum si SS. Sacramentum deferendum est pro alia Expositione quam pro Laudibus vespertinis, certo observari debet methodus præscripta in citatis Decretis, juxta quam Sacerdos superpelliceo et Stola tantum indutus, Custodiam cum S. Hostia coopertam velo humerali defert ab Altari Tabernaculi ad Altare Expositionis. Ita observari deberet, ex. gr., si Episcopus ob aliquam causam præscriberet post Missam solemnem exponi debere SS. Sacramentum, ut coram eo preces præscriptæ cantentur, et dein populo Benedictio cum SS. Sacramento daretur; si in casu alius Sacerdos SS. Sacramentum afferret ad Altare in quo celebrata fuit Missa sollemnis, non alio modo id peragere posset quam qui in Decretis præscribitur.

NOTA. II. Simplicem SS. Sacramenti translationem, necnon Expositionem, attento quod nihil aliud fiat quam ipsa Expositio, potest facere etiam Diaconus, indutus superpelliceo et Stola diaconali; et exposito SS. Sacramento in casu, eoque incensato, post brevem orationis moram genu utrumque flectit in plano caputque

profunde inclinatur, et assurgens discedit ab Altari Expositionis.

B) Ritus servandus in Expositione facta a Celebrante cui insuper assistit alter Sacerdos, vel Diaconus :

1° Celebrans, lotis manibus, induitur superpelliceo, Stola et pluviali ; Assistens item lotis manibus, induitur superpelliceo ; insuper Stolam imponit, sed tantum cum tangit Vasa sacra. Acolythi, Thuriferarius et Ceroferarii observant ea quæ supra fuerunt præscripta (*A*, 1).

2° In processu ad Altare, Assistens incedit ante Celebrantem. In accessu ad Altare, consistit ad dexteram Celebrantis, accipit ejus biretum et deponit ; et genuflexione dextri genu in plano peracta, dum Celebrans genua flectit in infimo gradu, ipse, assumpta Stola more sacerdotali ante pectus pendente si est Sacerdos, more diaconali si est Diaconus, ascendens, exponit Ostensorium ut supra describitur (*A*, 2, 3) ; cum genu dextrum flectit, paulum recedit e medio versus cornu Epistolæ ne tergum vertat Celebranti. In descensu vero, recedit paulum etiam a parte Epistolæ, et se vertit versus latus Evangelii, accedens per gradus anteriores ad dexteram Celebrantis, et Stolam deponit ; genua flectit in infimo gradu.

3° Exposito SS. Sacramento, Celebrans et Assistens post brevissimam moram assurgunt ; tum Celebrans imponit incensum (*A*, 4), naviculam præbente Sacerdote assistente, qui etiam thuribulum dat Celebranti, fimbriam pluvialis in thurificatione attollit, cum Celebrante caput profunde inclinatur, et thuribulum recipit. Deinde Assistens genua flectit in latus Epistolæ in infimo gradu.

4° Si SS. Sacramentum in alio Altari sit exponendum, ad Altare Tabernaculi Celebrans secundum usum quarundam Ecclesiarum, ut supra dicitur (*A*, 5), imponit jam incensum, et thurificat SS. Sacramentum a Sacerdote assistente depositum super Corporale in mensa Altaris ; deinde accipit velum humerale, ascendit simul cum Assistente ad suppedaneum in cujus ora genua flectit ; ibi Assistens genu dextrum flectit, assur-

git, accipit Ostensorium, illudque deponit in manus Celebrantis genuflexi in suppedaneo, et velum adaptat manibus Celebrantis ; mox genu dextrum flectit Assistens, et simul cum Celebrante assurgit ; descendunt et sub umbella tendunt ad Altare Expositionis : Assistens procedit ad sinistram Celebrantis.

5° Ad Altare Expositionis, Celebrans ascendit ad suppedaneum ; ad ejus dexteram ascendit Assistens, et genuflexus accipit e manibus Celebrantis Ostensorium ; illud collocat in Thronum, et agit ut supra. Celebrans, tradito Ostensorio, genu dextrum flectit, assurgit, descenditque ad infimum gradum, ubi, deposito velo, genua flectit. Cum descendit, Assistens deponit Stolum ; et imponitur incensum ut supra.

C) Ritus servandus in Expositione facta a Celebrante cum ministris Diacono et Subdiacono :

1° Celebrans et ministri induunt amictum, albam, cingulum ; — Subdiaconus tunicellam ; — Diaconus Stolum et dalmaticam ; — Celebrans Stolum transversam ante pectus, et pluviale. — Pro functionibus Thuriferarii, Acolythorum eorumque qui funalia portant, cfr. *Cæremoniale*, QQ. 9, 10 ; — Subdiaconi, Q. 55, I ; — Diaconi, Q. 88, I.

Nota. I. « Sequens dubium Sacræ Rituum Congregationi resolvendum propositum fuit ; videlicet : Quum *Cæremoniale* Episcoporum Stolum aliquando non exigat pro Diacono deponente et porrigente Episcopo Sanctissimum Sacramentum, quæritur : Utrum ad exponendum et reponendum Sanctissimum Sacramentum, Diaconus adhibere semper debeat Stolum ? » S. Congregatio respondit : « Affirmative ; duobus tantum exceptis casibus, prout in *Cæremoniali* Episcoporum, Lib. II, Cap. XXIII, § 12 ; et Cap. XXXIII, § 20. Atque ita rescripsit et ab omnibus servari mandavit. » (Decret. 9 Junii 1899, n. 4030.) — Duo casus in hoc Decreto excepti referuntur ad Officia pontificalia, nempe ad Processionem Feriæ V in Cœna Domini pro deferendo per Episcopum celebrantem SS. Sacramento ad Sacellum repositionis, et ad Processionem SS. Sacramenti in Festo SS. Corporis Christi in qua Epi-

scopus SS. Sacramentum defert : in his casibus Episcopo Ordinario assistant duo Diaconi assistentes, qui Stolum numquam pro hoc officio assumunt.

NOTA. II. Si Missa est celebranda ad Altare in quo adest Tabernaculum et in quo SS. Sacramentum exponitur, potest Celebrans statim ab initio functionis induere Manipulum et Casulam, possuntque ministri assumere Manipulum. Sed si SS. Sacramentum ab Altari in quo asservatur defertur ante Missam ab ipso Celebrante ad Altare Expositionis, tunc Celebrans pro Expositione assumit pluviale, et neque ipse neque ministri assumunt Manipulum : facta vero Expositione, Celebrans deponit pluviale et assumit Manipulum et Casulam, et ministri assumunt Manipulum, uti postea dicetur ; et tunc incipitur Missa.

2° In processu ad Altare, Diaconus et Subdiaconus incedunt ad latera Celebrantis, et tenent fimbriam pluvialis. In accessu ad Altare, facta ab omnibus genuflexione unius genu in plano, dum Celebrans et Subdiaconus genua mox flectunt in infimo gradu, Diaconus ascendens ad Altare exponit Ostensorium, ut supra describitur (A, 2, 3) ; sed cum genu dextrum flectit, paulum recedit e medio versus cornu Epistolæ, ne tergum vertat Celebranti. In descensu vero, recedit paulum a parte Epistolæ, se vertit versus latus Evangelii, et cum descendit per gradus anteriores, genu utrumque flectit ad dexteram Celebrantis in infimo gradu.

3° Exposito SS. Sacramento, omnes post brevissimam moram assurgunt ; tum Celebrans imponit incensum, naviculam præbente Diacono, qui nihil dicit, neque cochlear aut manum Celebrantis osculatur ; Subdiaconus interea ad dexteram Celebrantis fimbriam pluvialis attollit. Incenso imposito, Diaconus accipit thuribulum, et omnes genua flectunt in infimo gradu, Subdiaconus et Diaconus paulo propius ad latera Celebrantis ; Diaconus tradit thuribulum Celebranti, et omnes inclinationem capitis profundam faciunt. Dum Celebrans incensat SS. Sacramentum, Diaconus et Subdiaconus attollunt fimbriam pluvialis ; facta iterum profunda capitis inclinatione ab omnibus, Celebrans reddit thuribulum Diacono, Diaconus Thuriferario ;

dein Diaconus et Subdiaconus surgentes iterum genua flectunt in locis suis a latere Celebrantis.

4° Si SS. Sacramentum in alio Altari sit exponendum, Diaconus peragit ad Altare Tabernaculi ea quæ supra (B, 4, 5) præscripta sunt pro Sacerdote assistente; in hoc casu enim Celebrans non ipse accipit Ostensorium e mensa Altaris sicuti fit pro Benedictione, sed Diaconus tradit Ostensorium Celebranti genuflexo. In processu ad Altare Expositionis, Diaconus ad dexteram Celebrantis, et Subdiaconus ad sinistram, sub umbella tenent fimbriam pluvialis, usque dum pervenerint in suppedaneum Altaris Expositionis; ibi Diaconus genuflexus accipit e manibus Celebrantis Ostensorium, et statim surgens, cum Celebrans SS. Sacramentum genuflexione adoravit, illud collocat in Thronum; Subdiaconus genuflectit cum Celebrante in suppedaneo, et mox ambo descendunt ad infimum gradum, ubi genua flectunt; et cum Diaconus descendit, post brevissimam moram imponitur incensum, ut supra.

Super hac translatione SS. Sacramenti ab Altari Tabernaculi ad Altare Expositionis ab ipso Celebrante facta, vide dicta in Nota I ad A hujus Quæstionis.

Hic ritus servatur in Expositione SS. Sacramenti. — Si nulla functio sequitur, ex. gr., in Adoratione perpetua, Celebrans et ministri, facta per breve tempus, dum aliqua cantantur, adoratione SS. Sacramenti, mox assurgunt, genuflectunt utroque genu in plano cum profunda capitis inclinatione, et discedunt ad sacristiam; bireta accipiunt et caput operiunt Celebrans, Diaconus et Subdiaconus, tantum cum sunt extra conspectum SS. Sacramenti. — Si Celebrans statim post Expositionem celebrat ante SS. Sacramentum expositum Missam solemnem, tunc postquam Celebrans incensavit SS. Sacramentum et Diaconus reddidit thuribulum Thuriferario, Celebrans, Diaconus et Subdiaconus assurgunt, genu dextrum flectunt in infimo Altaris gradu, et discedunt ad scamnum; ibi Celebrans deponit pluviale et assumit Manipulum et Casulam, Diaconus et Subdiaconus assumunt Manipulum; omnes revertuntur ad Altare, et cum pervenerint ad ultimum gradum ante Altare, genu dextrum flectunt in infimo

gradu, et incipiunt Missam. — Si sequitur cantus Officii, ex. gr., Vesperarum, hoc statim incipitur post incensationem SS. Sacramenti. — Si sequitur functio quæ vocatur « *Laudes vespertinæ* » (Lof, Salut), Celebrans, Diaconus et Subdiaconus genuflexi manent in infimo gradu ante Altare. Non licet Celebranti Sacerdoti genuflexus manere, tempore Laudum vespertinarum, in genuflexorio tapete et pulvinis parato; hoc soli competit Episcopo.

NOTA. Quando in Officio divino, ex. gr., in Vesperis cantantur Hymni, semper omnes debent stare; exceptis quibusdam strophis, ex. gr., prima strophæ Hymni *Ave maris stella*; strophæ *O Crux, ave*, in Hymno *Vexilla Regis*; etc.; pro quibus genuflexio præscribitur; item quando in fine Officii divini cantatur Antiphona finalis B. Mariæ V., ex. gr., *Salve Regina*, omnes stare debent diebus Dominicis; et tempore Paschali, ubi cantatur Antiphona *Regina cæli*, omnes stant omnibus diebus per totum tempus Paschale. Nostræ Laudes vespertinæ non sunt Officium liturgicum stricte dictum, sed tantum modus aliquis adorationis SS. Sacramenti; in eis non observatur regula Officii divini, et omnes manent semper genuflexi, quo tempore hæc cantantur; alias enim fere semper foret standum. Unica datur exceptio pro cantu Hymni *Te Deum*, ut infra dicetur (Q. 182, B, Nota IV). Ita rescripsit S. Rituum Congregatio. (Decret. 17 Septembris 1897, n. 3965, ad 2; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVIII, 1904, pag. 672.)

Q. 182. *Quæ notanda sunt de cantu, et de Orationibus in Laudibus vespertinis?*

R. A) *Quoad cantum.* — 1º Patet quod, præsertim exposito SS. Sacramento, excludantur hujusmodi moduli, qui choreas, et profanam potius quam Ecclesiasticam melodiam imitantur; aut symphoniarum, quæ profanis spectaculis inservierunt, et ad quas sacri versus fuerunt aptati; cum experientia compertum sit, populum tunc non semel occupari in vanis oblocutionibus, attendere musico cantui et instrumentorum sono, quandoque humeris etiam ad Sacramentum versis; et

ita fidelium mentes non modo non pertrahi ad recolendum Divini amoris sublime mysterium, sed potius averti, sin minus, distrahi. (Cfr. Gardellini, *Commentaria ad Instructionem Clementinam*, § 3, nn. 13 ad 17, et § 24, n. 20.) Non alii propterea concentus audiri debent, nisi graves et devoti, qui adstantium affectus ad devotionem excitent, foveantque pietatem. Præ oculis habeantur ea quæ sapienter sunt præscripta Motu proprio SS. Domini Nostri Pii Papæ X, 23 Novembris 1903, super Musica sacra, et subsequenti Decreto S. Rituum Congregationis, Urbis et Orbis, 8 Januarii 1904. (Cfr. etiam Statuta diœcesana, nn. 339-348.)

2º Eæ preces tantum cantari possunt, quæ in Ecclesia receptæ sunt, desumptæ ex Breviario vel Missali; vel saltem e Sacra Scriptura, aut etiam e Sanctis Patribus; quæ approbatæ sunt a S. Rituum Congregatione, vel usu quodam et laudabili consuetudine receptæ, consentientibus, tacite vel expresse, locorum Ordinariis, quales dici possunt: *Ave verum, Adoro te, Rorate, Tota pulchra es Maria, Inviolata*. — S. Rituum Congregatio rescripsit retineri posse etiam usum cantandi coram SS. Sacramento exposito verba: *Adoremus in æternum Sanctissimum Sacramentum*. (Decret. 7 Julii 1877, n. 3426, antiq. 5702, ad 2.)

3º Sequentia ordinarie cantantur :

a) Hymnus, Responsorium, Antiphona, Psalmus, Canticum, vel Prosa, in honorem SS. Sacramenti.

Licet in hujusmodi functione non solum publice recitare, sed etiam decantare duas sequentes Litanias: Litanias SS. Nominis Jesu (cfr. Rituale Romanum, in Appendice de Sacramento Eucharistiæ); et Litanias de Sacro Corde Jesu, quas S. P. Leo XIII, per Decretum S. Rituum Congregationis, 27 Junii 1898 (n. 3996), approbavit. (Decret. 2 Aprilis 1899, n. 4017.)

b) Litanie Lauretanæ, vel Hymnus, Antiphona, etc. de B. Maria Virgine.

Quoad Litanias Lauretanæ notare juvat ipsas posse cantari per trinas invocationes, populo quartam respondente, ut patet ex sequenti Decreto: « A Sacrorum Rituum Congregatione expositum est: Utrum in sacris functionibus, quæ ut plurimum horis vespertinis fiunt in Ecclesiis vel Oratoriis publicis cum

expositione SSmi Eucharistiæ Sacramenti, liceat, uti mos est antiquus in pluribus Ecclesiis etiam Urbis, cantare Litanias B. M. V. Lauretanæ per trinas invocationes, respondente quartam fidei plebe; atque ita ex ordine explere ultimam Invocationem *Regina Sacratissimi Rosarii, Ora pro nobis?* » S. Congregatio respondendum esse censuit: « Affirmative. » (Decret. 6 Decembris 1901, *Dubium*; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XV, 1901, pag. 699.)

c) Hymnus, etc., de Sancto, cujus Festum celebratur, vel memoria ex devotione agitur.

Praxis seu consuetudo, ubi existit, cantandi Psalmum vel Responsorium pro Defunctis tolerari potest. (Decret. S. Rituum Congregationis, 18 Februarii 1843, n. 2856, antiq. 4958.)

d) Si præscriptæ sunt preces imperatæ, dicuntur prout per Mandatum Archiepiscopale præscribuntur. Illis autem diebus, in quibus præscribuntur, de mandato cantandæ sunt vel dicendæ, et numquam sunt omittendæ. Potius alia, quæ pro devotione cantantur, prætermittenda, vel ita moderanda sunt, ut quæ de mandato dicenda sunt, opportune fieri valeant.

e) Ultimo loco, omnino cantari debent strophæ *Tantum ergo, Genitori*, cum *Ÿ. Panem de cælo*, et Oratione SS. Sacramenti; si tamen Benedictio cum SS. Sacramento in fine datur. (Decreta 11 Julii 1857, n. 3058, antiq. 5250, ad 3; et 15 Aprilis 1880, n. 3513, antiq. 5807.)

Nota circa usum precum in vulgari idiomate.

Quamvis ex variis S. Rituum Congregationis Decretis constet generatim prohibitum esse cantare in lingua vulgari cantilenas aut cantiones, licet non profanas, sive inter Missarum solemnias, sive in quacumque alia ecclesiastica functione, sive exposito SS. Sacramento, aut in ejusdem Processione; dicendum tamen est dari casus, occasiones et tempora, in quibus pia Mater Ecclesia eas tolerare et permittere non dubitavit, ad fidelium ædificationem promovendam; et S. Rituum Congregatio, in recentioribus Decretis, aliquid de suo rigore circa usum vulgaris linguæ remisisse videtur, ut ex sequentibus Decretis concludere licet:

1. Romæ et in aliis multis locis solent coram SS. Sacramento exposito in sermone vulgari recitari laudes

indulgentiis ditatæ ad reparandas blasphemias : *Diosia benedetto*, etc. (latine : *Benedictus sit Deus*, etc.). Ad dubium : « In aliquibus dictarum Ecclesiarum recitantur immediate post Orationem : *Deus qui nobis sub Sacramento mirabili etc.*, sed antequam impertiatur populo Benedictio ; in aliis post Benedictionem cum Venerabili, sed priusquam reponatur SSimum Sacramentum in Tabernaculo. Hoc posito quæritur an continuari possit ad libitum utraque consuetudo ? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Affirmative. » (Decret. 11 Martii 1871, n. 3237, antiq. 5472, ad 1.) — Privilegium has preces dicendi immediate ante aut post Benedictionem in Indice Decretorum generatim proponitur et non videtur locale, sed est privilegium his precibus speciale quod dici possint immediate ante Benedictionem, ut in sequenti numero dicitur.

Per Litteras 18 Decembris 1904 statutum fuit pro Diœcesi Mechliniensi ut, incipiendo a 1 Januarii 1905, in Laudibus vespertinis Sacerdos, post Orationem de SS. Sacramento, ante Benedictionem, genibus flexis, recitet in lingua vernacula has preces seu laudes.

2. « Quæritur : An liceat adhibere publicam quarundam precum recitationem vulgari sermone conscriptarum, coram Sanctissimo Sacramento exposito ? Et an saltem possit admitti exceptio pro formulis communiter dictis *Amendes honorables*, etc. ? » S. Congregatio rescripsit : « Affirmative ; dummodo agatur de precibus approbatis. » (Decret. 31 Augusti 1867, n. 3157, ad 8, antiq. 5381, ad 9.)

Sed animadvertendum est huiusmodi preces non posse recitari immediate ante Benedictionem, sicuti laudes de quibus agitur supra ad 1 ; ipsæ debent recitari ante Hymnum *Tantum ergo*, aut post Benedictionem ; etenim ad dubium : « An in aliis quoque Ecclesiis permitti valeat quasdam preces in vulgari idiomate recitari ante et post Sacramenti Benedictionem ? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Negative, si immediate ante Benedictionem. » (Decret. 23 Martii 1881, n. 3530, antiq. 5825, ad 2.)

3. « An in Parochiali Ecclesia a fidelibus intra Missam cani possint, juxta antiquum morem,... preces vel

Hymni lingua vernacula compositi, in honorem Sancti vel Mysterii, cujus Festum agitur? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Affirmative, de consensu Ordinarii, quoad Missam privatam ; Negative, quoad Missam solemnem sive cantatam. » (Decret. 31 Januarii 1896, n. 3880 ; cfr. etiam Ephemerides Liturgicæ, XII, 1898, pag. 297.)

Sunt et alia Decreta, quæ spectant tantum consuetudines in quibusdam Diœcesibus generaliter existentes ; ex. gr., canendi vulgari idiomate carmina, aliosque similes modos musicos coram exposito SS. Sacramento, aut in ejus Processionibus (Decret. 27 Septembris 1864, n. 3124, antiq. 5336, ad 7) ; « dummodo non agatur de Hymnis *Te Deum* et aliis quibuscumque liturgicis precibus, quæ nonnisi latina lingua decantari debent (Decret. 27 Februarii 1882, n. 3537, antiq. 5832, ad 3) ; aut de Litaniis Lauretanis, quas vulgari lingua coram SS. Sacramento exposito canere non permisit Sacra Congregatio (Decret. *Utinen.*, 1 Julii 1904, ad 2 ; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVIII, 1904, pag. 455) ; — sed licet hujusmodi consuetudines tolerari posse declaraverit S. Rituum Congregatio, censendum tamen non est eas in exemplum esse admittendas, nec cuiuscumque licitum esse propria auctoritate inde decernere, ut legitime retineantur similes, aut aliæ alicubi existentes.

Advertendum itaque est ne contra Ecclesiæ mentem tolerata damnentur, et damnata tolerantur. Certum est detestanda omnino esse cantica vulgaria quæ levitatem præ se ferunt ; non vero damnanda sunt cantica vulgaria simplicia, et pia, quæ statis temporibus canuntur, uti mense Majo ad honorem B. Mariæ V., mense Junio in honorem SS. Cordis Jesu ; ante et post officia publica, in exercitiis spiritualibus Missionum, Confraternitatum, et aliis hujusmodi, etiam coram SS. Sacramento exposito ; modo hæc non fiant intra Missarum solemnias (in Missis cantatis aut solemnibus), vel quæcumque divina Officia liturgica stricte dicta. In hujusmodi functionibus id non licere respondit S. Rituum Congregatio ; etenim ad dubium : « Licetne aliquid canere lingua vernacula, 1º In Missa solenni,

dum sacra Communio distribuitur per notabile tempus ? 2° In solemnī Processione SSmi Sacramenti, alternatim cum Hymnis liturgicis ? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Negative ad utrumque. » (Decret. 14 Januarii 1898, n. 3975, ad 5.)

B) Quoad Orationes, a Celebrante dicendas tempore Expositionis in Laudibus vespertinis, hæc notantur :

1° Post Hymnum, etc., SS. Sacramenti, Versus et Oratio SS. Sacramenti non dicuntur ; nisi in Adoratione perpetua, quando in fine Laudum Vespertinarum Benedictio non datur.

2° Prima Oratio dicitur de B. Maria V., post Hymnum, etc. ad ejus honorem cantatum, præmissis Versu, *Dominus vobiscum*, et *Oremus*. Dicitur Versus et Oratio vel de tempore, ut in Antiphonis B. M. V. post Officium ; vel si occurrat B. M. V. Festum, a primis Vesperis et per Octavam, de Festo quod celebratur.

3° Secunda Oratio dicitur de Sancto, cujus memoria agitur, præmisso Versu (ex II Vesperis ejus Officii), et *Oremus*. Vel dicitur pro Defunctis, præmisso Versu *A porta inferi*, et *Oremus*, et addito in fine a Celebrante *℟. Requiem*, et a cantoribus *℟. Requiescant in pace*.

4° Cantata strophā *Genitori*, dicitur Oratio SS. Sacramenti, præmisso Versu *Panem de cælo*, et *Oremus*.

« Regula generalis esse debet quod vocalis deprecatio *Dominus vobiscum* sit omittenda ante Orationem de Sanctissimo Sacramento, ad quam sequitur illico ipsa realis deprecatio media Benedictione ejusdem Sacramenti. » (Ita Gardellini : *Commentaria ad Instructionem Clementis XI*, § XXXI, n. 6.) Ideo sæpius rescripsit S. Rituum Congregatio, quod ante Benedictionem cum SS. Sacramento Orationi *Deus qui nobis etc.* adjungi nequit *Dominus vobiscum*. (Decreta 16 Junii 1663, n. 1265, antiq. 2223, ad 7 ; et 28 Septembris 1675, n. 1548, antiq. 2752.)

NOTA. I. Circa Versus qui cantantur ante Orationes notatur quod tempore Paschali addendum est *Alleluja* omnibus Versibus proprie dictis in Officio canonico ; sed pro Laudibus vespertinis animadvertendum est quoad *Alleluja*, quod tempore Paschali in qualibet Benedi-

ctione SS. Sacramenti adjungi debet Versui *Panem de cælo etc.* (Decret. 5 Martii 1898, n. 3983), necnon infra Octavam SS. Sacramenti : sed tempore Paschali *Alleluja* non potest addi Versibus *Ora pro nobis etc.*, *Emitte spiritum tuum etc.* ; nec Versibus *Benedicamus Patrem etc.* post Hymnum *Te Deum* (Decret. 6 Februarii 1892, n. 3764, ad 18) ; nec iis Versibus qui cantantur ex Rituali Romano in quibusdam supplicationibus, ex. gr., in quacumque tribulatione. Imo S. Rituum Congregatio decrevit : « Tempore Paschali non additur *Alleluja* Antiphonis et aliis extra Officium de præcepto, ex. gr., in Antiphona *Tota pulchra es Maria*, quæ in Sabbato canitur post Litanias, nec ad Officium parvum B. M. V. » (Decret. 13 Februarii 1866, n. 1334, antiq. 2364, ad 6.) (Cfr. Tractatus de Officio divino, Q. 208, III.)

NOTA. II. Celebrans cantat Orationes prædictas cum conclusione brevi ; et Orationem SS. Sacramenti cum conclusione *Qui vivis et regnas in sæcula sæculorum* ; et non *per omnia sæcula sæculorum*. (Decret. 29 Martii 1851, n. 2986, antiq. 5152, ad 6.) — Ad cantum Versus assurgit, et manus junctas tenet, dum Diaconus ad dexteram et Subdiaconus ad sinistram genuflexi librum tenent, Diaconus sinistra, Subdiaconus dextera. Si non assistunt Diaconus et Subdiaconus, poterit, nisi Acolythi faciant, sibi ipse librum sustinere.

Non pauci Sacerdotes, antequam assurgant pro Oratione cantanda, et ea dicta, cum iterum genuflectunt, solent profundam facere capitis inclinationem ; hanc nulla lex in casu præscribit.

Celebrans Orationes cantat stans ; si autem pro quadam supplicatione diversi Versus ab ipso sunt cantandi, hos Versus cantat genuflexus manens, et assurgit tantum ad *Ÿ. Dominus vobiscum*.

Preces, si quæ de mandato recitandæ sunt, aut ex devotione recitantur, dicit Celebrans genuflexus, ipse sibi librum sustinens.

NOTA. III. Per Decretum 18 Julii 1885 (n. 3638, ad 4, antiq. 5943, ad 13), declaravit S. Rituum Congregatio, Orationes coram SS. Sacramento exposito, extra Missam et Horas canonicas, cantandas esse « recto tono, cum unica vocis inflexione in fine cujusque Ora-

tionis ». Dicuntur itaque Orationes in Tono dicto feriali, qui requirit unam vocem æqualem sine variatione, excepto quod in fine ultima syllaba declinatur de *fa* ad *re*; quæ terminatio fit etiam in fine conclusionis.

Si autem in aliquo casu plures Orationes simul sunt dicendæ, ex. gr., illæ quæ in Rituali Romano describuntur post Processionem « in quacumque tribulatione », vel aliæ similes, hujusmodi Orationes dicuntur omnes, sicut et conclusio longa qua terminantur, tono simplici feriali; nulla vocis inflexio in casu fit, neque post singulam ex Orationibus, neque ad conclusionem longam qua terminantur. (Cfr. *Cæremoniale*, Appendix II, Regulæ pro Cantu, V (Q. 147); et Quæstiones in Conferentiis Diœcesis Mechlinien. agitatae anno 1888, ex Liturgia QQ. V, VI.)

NOTA. IV. Non raro Hymnus *Te Deum* coram SS. Sacramento exposito, aut sine Expositione cantatur, in gratiarum actionem, vel pro conclusione alicujus exercitii, ex. gr., sacri secessus; aliquando hæc functio fit omnino separata ab alia quacumque; aliquando fit post Missam solemnem; aliquando intra Laudes vespertinas et tunc consueto, reliquis cantibus præmissis, cantatur Hymnus antequam cantetur *Tantum ergo*. Pro cantu hujus Hymni sequentia notanda sunt:

1° Si cantatur Hymnus in functione ab omni alia separata, functio videtur facienda in paramentis coloris albi, et Celebrans induitur pluviali.

Si Hymnus cantatur immediate post Missam, ex. gr., post primam Missam Neo-presbyteri, et Missa debeat celebrari in alio colore, ex. gr., in colore violaceo, ut in Festo SS. Innocentium, in Dominicis Adventus aut Quadragesimæ, retineri possunt paramenta Missæ celebratæ, etiamsi non sint coloris albi. (Decret. S. Rituum Congregationis, 6 Februarii 1892, n. 3764, ad 7.)

Si exponitur SS. Sacramentum immediate post Missam solemnem pro cantu Hymni *Te Deum*, tunc non licet Celebranti Benedictionem quoque cum eodem SS. Sacramento in fine daturò, retinere Casulam cum Manipulo, sed debet assumere pluviale. (Decret. idem, ad 8.)

2° Celebrans stans Hymnum intonat cantando *Te*

Deum laudamus, deinde sequentia cum Ministris alternatim legit. Ad Hymni cantum omnis Clerus, tam ad Altare quam in Choro, debet stare, etiam coram SS. Sacramento publice exposito (Decret. 27 Martii 1779, n. 2514, ad 7, antiq. 4393, ad 17); genuflectunt in suis locis omnes tantum ad cantum Versus *Te ergo... redemisti*.

3° In Rituali, post Processionem pro gratiarum actione, præscribuntur plures Versus, et Orationes dicendæ post Hymnum. S. Rituum Congregatio, 11 Septembris 1847 (Decret. n. 2956, antiq. 5111, ad 3), declaravit, extra casum Processionis supradictæ sufficere Versus: *Benedicamus Patrem...*, *Benedictus es...*, *Domine exaudi...*, et unicam Orationem: *Deus, cujus misericordiæ*. Notandum ibi est, quod, juxta praxim Romanam, quando cantantur Versiculi post Hymnum, omnes debent genuflectere, etiam Celebrans; iste tamen solus surgit ad *Oremus*, pro Oratione. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XII, 1898, pag. 312, IX.)

NOTA. V. Inquiri potest, an in nostris Laudibus vespertinis liceat cantare Orationem de SS. Corde Jesu.

Hymnos, et quidem Litanias de SS. Corde Jesu cantare non est vetitum, ut supra (ad A, 3°) jam fuit notatum; de Oratione vero dubium haberi potest, ob identitatem objecti, cum in fine functionis dicenda sit Oratio SS. Sacramenti.

Cum Laudes vespertinæ non sint habendæ ut functio stricte liturgica, quemadmodum Missa, Officium divinum, etc.; et cum constent quasi ex diversis partibus, tum in honorem SS. Sacramenti, tum in honorem B. Mariæ V., tum in honorem alicujus Sancti, tum pro supplicatione, tum pro gratiarum actione, etc., et unaquæque pars functionis constituat quoddam ab aliis quasi divisum; non videtur censura dignum, quod in decursu functionis, post Hymnum aut Litanias de SS. Corde Jesu, de eodem etiam cantetur Oratio, licet postea, ante Benedictionem cantetur Oratio de SS. Sacramento. Non applicanda videtur in casu lex identitatis pro Orationibus in Missa, aut in Officio divino, cum diversus omnino sit casus; neque ratio quidem habenda est de ordine dignitatis, secus dicendum esset

primam Orationem semper esse debere de SS. Sacramento, quum e contra hæc præscribitur cantanda ultimo semper loco. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, VIII, 1894, pag. 488.)

Idem dici potest de Canticis et Orationibus reliquorum Christi Domini Mysteriorum.

Q. 183. *Quid observandum est pro concionibus, exposito SS. Sacramento?*

R. Conciones non decet habere longiores coram exposito SS. Sacramento, et in Adoratione perpetua solummodo convenit breve aliquod colloquium, excitandi causa adstantes ad devotionem erga SS. Sacramentum. — Concio debet fieri detecto capite (Decreta S. Rituum Congregationis, 9 Decembris 1628, n. 488, antiq. 789, ad 4; et 23 Septembris 1837, n. 2769, antiq. 4815, ad 2). — Tempore concionis apponi debet ante Thronum velamen crassioris panni, quod Ostensorium undique tegat seu abscondat; et cavendum est ne detur occasio actibus a debita reverentia alienis, ex. gr., ne terga directe SS. Sacramento vertantur.

Ad dubium: « Num tolerari possit consuetudo exponendi SS. Sacramentum, et coram eo Missam celebrandi (occasione Novemdialis) in qua fit post Evangelium prædicatio Verbi Dei et plerumque de Sanctis; et in qua populus frequens accedit ad Sacram Synaxim? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit: « Affirmative; apposito tamen velamine ante Sanctissimam Eucharistiam, dum habetur concio. » (Decret. 10 Maji 1890, n. 3728, ad 2.)

Q. 184. *Describe ritus servandos pro Benedictione, et Repositione SS. Sacramenti.*

R. I. IN EXPOSITIONE PRIVATA (cfr. Q. 174), ubi Ordinarius licentiam dederit cum sacra Pyxide Benedictionem impertiendi, sequentia observanda sunt:

Sacerdos, superpelliceo et Stola albi coloris indutus, -- vel, si in fine Missæ, quæ non est de *Requiem*, Benedictionem hujusmodi daturus sit, retenta Casula, quod in casu fieri licet, sed deposito Manipulo (cfr. Q. 174, III), -- Tabernaculum aperit, et in eo sacram Pyxidem

suo velo coopertam relinquit; genu dextrum flectit, descendit, et in infimo gradu Altaris genuflexus recitat, nisi a Choro cantentur, quod quidem, si fieri potest, optandum est, strophas *Tantum ergo, Genitori, Versum Panem*, ac stans dicit Orationem *Deus, qui nobis*. Post Orationem assumit velum humerale albi coloris, quod omnino requiritur, ascendit, genu dextrum flectit, Pyxidem accipit, et eam extremitate dextra veli totaliter cooperit; tum se vertit ad populum, et more solito dat Benedictionem cum sacra Pyxide cooperta; qua data, Pyxidem in Tabernaculum reponit, dein genu dextrum flectit, et Tabernaculum claudit. (Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien., anni 1881, ex Liturgia Q. III.)

II. IN ALIIS EXPOSITIONIBUS, sequentes ritus servantur pro Benedictione, et Repositione SS. Sacramenti:

Prænotatur 1º. — Quoad paramenta requisita pro Benedictione notandum est, quod Celebrans, quando ipsi assistunt Diaconus et Subdiaconus parati, ipse paratus esse debet amictu, alba, cingulo, Stola et pluviali.

Si non adsint Ministri Sacri parati, Celebrans debet omnino pro Benedictione induere pluviale; illud enim requiri abunde constat ex Decretis S. Rituum Congregationis citatis Q. 181, in Prænotato primo; pro reliquis paramentis sufficit quod assumat superpelliceum et Stolam. Potest in casu etiam induere amictum, albam, cingulum et Stolam cum pluviali; et quidem debet ea omnia induere si simul cum Benedictione institueretur Processio cum SS. Sacramento. (Decret. 20 Martii 1869, n. 3201, ad 6, antiq. 5430, ad 8.)

Ministri Sacri induunt amictum, albam, cingulum; Subdiaconus insuper tunicam; — Diaconus Stolam et dalmaticam.

Assistens Sacerdos aut Diaconus induit superpelliceum; et quando in functione tangere debet Vasa sacra, imponit sibi Stolam.

Pro ipso actu Benedictionis omnino requiritur ut Celebrans assumat velum humerale. (Cfr. Q. 181, Prænotatum 1.)

Prænotatur 2º. — Ante Benedictionem semper cantari debent strophæ *Tantum ergo*, et *Genitori*, cum

Versu, et Oratione SS. Sacramenti (cfr. Q. 182, B); sub cantu strophæ *Genitori*, Celebrans assurgens imponit incensum, et genuflexus thurificat SS. Sacramentum, eisdem cum cæremoniis quæ describuntur pro Expositione. Dein, dicto a cantoribus *Ÿ. Panem*, assurgit, et dicit, præmisso *Oremus*, Orationem SS. Sacramenti, Diacono et Subdiacono, si adsint, interea genuflexis et librum tenentibus (cfr. Q. 182, B). Cantata Oratione, Celebrans iterum genua flectit in infimo gradu.

Genuflexus Celebrans in nostra Diœcesi in Laudibus vespertinis dicit vernacula lingua preces seu laudes *Benedictus sit Deus, etc.*, uti præscriptum fuit ab anno 1905 (cfr. Q. 182, A, Nota).

A) Ritus servandus si Celebrans solus sine assistentia functionem peragit :

Pro functionibus Thuriferarii, Acolythorum, eorumque qui funalia portant, cfr. *Cæremoniale*, QQ. 9, 10.

1° Celebrans ascendit ad Altare, genu dextrum flectit, dextera accipit Ostensorium e Throno, illudque deponit super mensam in corporali; dein per dexteram conversus, et genuflexus in ora suppedanei, assumit velum humerale; assurgit, et ambabus manibus velo coopertis Ostensorium accipit, dextera ad nodum, sinistra ad pedem, illudque tenet ante pectus ita ut pars anterior in Benedictione sit versus populum; et per partem Epistolæ convertit se ad populum. — Potest etiam, si Thronus eminens non est, accipere velum humerale antequam ad Altare ascendat; sed non licet jam ante Orationem, uti quidam faciunt, velum humerale assumere.

2° Cum stat ad populum conversus, Celebrans Ostensorium ante pectus tenet; tum elevat illud decenti mora usque ad oculos, non autem supra caput, et eodem modo illud demittit infra pectus; mox iterum recta illud attollit usque ante pectus, et continuo ad sinistrum humerum ducit, et reducit ad dextrum; statim per partem Evangelii ad Altare se vertit, perficiens circulum sicuti cum dicit *Orate fratres*. — Potest etiam a dextro humero iterum reducere SS. Sacramentum

ante pectus, ibique aliquantulum sistere, et tunc perficere circulum, per partem Evangelii ad Altare se vertens (Decret. 21 Martii 1676, n. 1563, antiq. 2776, ad 2); prior tamen modus dispositus reperitur in libris liturgicis, et communius est receptus. — Benedictio danda est summa cum gravitate, reverentia ac devotione, et Sacerdos cavere debet ab omni præcipitantia; oculos continuo in SS. Sacramentum intentos tenet.

3° Conversus ad Altare, Celebrans deponit Ostensorium super corporale, manus detegit et genu dextrum flectit; mox genuflectit in ora suppedanei, ubi deponit velum humerale; rursum ascendit, genu dextrum flectit et aperta Custodia, et sphaera Ostensorii, lunulam cum S. Hostia ex Ostensorio in Custodiam deponit, et genu dextrum flectit; Custodiam claudit, eamque in aperto Tabernaculo reponit; genu dextrum flectit, Tabernaculum claudit, et per partem Epistolæ se convertens descendit ante infimum gradum; genuflectit uno genu in plano, et accepto bireto eoque imposito, discedit ad sacristiam.

4° Si vero SS. Sacramentum transferendum est ad aliud Altare in quo habetur Tabernaculum, Sacerdos in actu Benedictionis Ostensorium ab humero dextro reducit ante pectus, et mox descendit, proceditque sub umbella, comitantibus Ceroferariis cum lumine, ad Altare Tabernaculi; ubi cum pervenit, statim Ostensorium deponit super corporale, et omnia peragit, quemadmodum supra n. 3° præscribuntur.

Super hac translatione SS. Sacramenti ab Altari Expositionis ad Altare ubi servatur in Tabernaculo, vide dicta Q. 181, in Nota ad A.

B) Ritus servandus si Celebranti assistit alter Sacerdos, vel Diaconus :

1° Assistens pro incensatione SS. Sacramenti præbet naviculam et thuribulum Celebranti, sicuti præscribitur in Expositione (Q. 181, B. n. 3°).

2° Post Orationem SS. Sacramenti, Assistens, assumpta Stola, ascendit ad Altare, genu dextrum flectit paulum a latere versus cornu Epistolæ, Ostensorium e Throno accipit, deponit super mensam, et convertit ita ut in danda Benedictione pars anterior vergat ad

populum, ac genuflectit paulum a latere a parte Epistolæ. Interea Celebrans, assumpto velo humerali, assurgit, ascendit ad Altare, genu dextrum flectit; cum assurgit ipse, assurgit quoque Assistens, et adjuvat Celebrantem in accipiendo Ostensorio, et cooperiendis velo manibus; deinde Assistens recedit ad latus Epistolæ, et submittit genua in extremo suppedaneo. Celebrans ad populum conversus Benedictionem dat ut supra (A, n. 2°).

3° Data Benedictione, Celebrans, conversus ad Altare, deponit Ostensorium super corporale, genu dextrum flectit, descendit recedens paulum a parte Evangelii, et genuflexus in infimo gradu deponit velum humerale. Sacerdos assistens, cum genuflexus est Celebrans, assurgit, accedit ad mensam Altaris, genu dextrum flectit paulum a latere a parte Epistolæ, assurgit, et reponit S. Hostiam et Custodiam in Tabernaculo, ut supra (A, n. 3°). Clauso Tabernaculo, a parte Epistolæ versus latus Evangelii se convertens, descendit ad dexteram Celebrantis, Stolum deponit, cum Celebrante genu dextrum flectit in plano, tradit huic biretum, et discedit progrediens ante Celebrantem.

4° Si SS. Sacramentum transferendum est ad Altare Tabernaculi, Celebrans, data Benedictione, observat ea quæ dicuntur supra ad A, n. 4°; Assistens vero accedit ad Celebrantem, et procedit ad ejus sinistram ad Altare Tabernaculi; ibi Celebrans et Assistens observant quæ dicuntur infra ad C, n. 4° pro Celebrante et Diacono. Deposito SS. Sacramento in Tabernaculo, Assistens agit ut supra.

C) Ritus servandus si Celebranti assistunt Diaconus et Subdiaconus :

Pro functionibus Thuriferarii, Acolythorum eorumque qui funalia portant, cfr. *Cæremoniale*, QQ. 9, 10; — Subdiaconi, QQ. 49 et 55, II; — Diaconi, QQ. 82 et 88, II.

Prænotatur quod si Benedictio et Repositio SS. Sacramenti faciendæ sint post Missam solemnem, finita Missa, Celebrans et Ministri accedunt ad scamnum a parte Epistolæ. Omnes deponunt Manipulum, et Celebrans, deposita Casula, assumit pluviale ejusdem co-

loris. Non licet Celebranti, in hac solemni Expositione et Benedictione, retinere Casulam, sed debet assumere pluviale, uti rescripsit S. Rituum Congregatio, Decreto 6 Februarii 1892 (n. 3764, ad 8).

Pro accessu Celebrantis et Ministrorum sacrorum ad scamnum, finita Missa, proponunt sequentem methodum Commentaria ad Instructionem Clementis XI (§ XIX, n. 11) : Sacerdos ad Altaris medium una cum Ministris genu dextrum flectit, et omnes descendunt directe per gradus Epistolæ ad scamnum, ubi deponunt Manipulum, et Celebrans deposita Casula assumit pluviale ; omnes tunc accedunt per planum ante medium Altaris, et ante infimum gradum genuflectunt utroque genu, caput profunde inclinant, assurgunt mox iterumque genua flectunt in infimo Altaris gradu.

Nuper vero hac super re prodiit sequens Decretum S. Rituum Congregationis : Ad dubium : « An post Missam solemnem, qua finita, Benedictio cum SSmo Sacramento datur, dum Celebrans et Ministri recedunt ab Altari ad scamnum in cornu Epistolæ, ut ibi Celebrans exuat Casulam et Manipulum induatque pluviale, ac Ministri Manipulos deponant, debeant coram SSmo Sacramento discooperto in ipso Altari, ubi Missa celebrata est, in plano utroque genu flectere, aut unico genu in gradu infimo Altaris ? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Juxta praxim Ecclesiarum Urbis, in plano utroque genu flectitur. » (Decret. 24 Novembris 1899, n. 4048, ad 5.)

Hæc genuflexio duplex in plano per Decretum præscribitur, ut distinguatur ipsa ab illis genuflexionibus quæ fiunt intra Missam, ex. gr., ad sessiones, et quæ simplices seu unius genu tantum sunt, dum hæc fit in recessu ab Altari finita Missa. Decretum hoc, quo jus in casu statuitur, absque dubio observandum esse notant Ephemerides Liturgicæ (XVI, 1902, pag. 317).

Itaque, dicto ultimo Evangelio, Celebrans et Ministri sacri accedunt ad medium Altaris, genu dextrum flectunt, et descendunt de Altari ante medium ; ibi ante infimum gradum genua flectunt, caput profunde inclinant, assurgunt et discedunt ad scamnum. Postea accedunt de scamno ad infimum gradum ante medium

Altaris, ut supra. (Cfr. *Cæremoniale*, Q. 49, pro Subdiacono ; Q. 82, pro Diacono ; Q. 114, pro Celebrante.)

1° Pro incensatione infra cantum strophæ *Genitori*, ea observantur quæ præscribuntur pro eadem cæremonia in Expositione (Q. 181, C, n. 3°).

2° Post Orationem SS. Sacramenti, Diaconus librum tradit Ministro, mox ascendit ad Altare, genu dextrum flectit paulum a latere a parte Epistolæ, Ostensorium e Throno accipit, deponit super mensam, et convertit ita ut in danda Benedictione pars anterior vergat ad populum, ac genuflectit paulum a latere a parte Epistolæ. Interea Celebrans, assumpto velo humerali, assurgit, ascendit ad Altare, et genu dextrum flectit ; et cum assurgit ipse, assurgit quoque Diaconus, et adjuvat Celebrantem in accipiendo Ostensorio, et cooperiendis velo manibus ; deinde Diaconus genuflectit in ora suppedanei paulum a parte Epistolæ, et sinistra tenet fimbriam pluvialis Celebrantis ad populum conversi. Cum ascendit Celebrans, itidem ascendit Subdiaconus, et genuflectit in ora suppedanei paulum a parte Evangelii, et dextera tenet fimbriam pluvialis Celebrantis ad populum conversi. — Cum Sacerdos benedicit populum, Diaconus et Subdiaconus caput profunde, sed non corpus, inclinant. Celebrans pro Benedictione observat dicta sub *A*, nn. 1°, 2°.

3° Data Benedictione, Celebrans, conversus ad Altare, deponit Ostensorium super corporale, et genu dextrum flectit ; cum eo assurgit Subdiaconus, et ambo descendunt, manibus junctis, recedentes paulum a parte Evangelii, et genuflectunt in infimo gradu ; deinde Celebrans deponit velum humerale. Diaconus vero, cum Celebrans, deposito Ostensorio, descendit et inclinationem capitis præstitit, assurgit, accedit ad mensam Altaris, genu dextrum flectit paulum e medio, a parte Epistolæ, et reponit S. Hostiam et Custodiam in Tabernaculo, observans omnia quæ supra præscribuntur ad *A*, n. 3° ; clauso Tabernaculo, convertens se per partem Epistolæ versus cornu Evangelii, descendit ad dexteram Celebrantis. Omnes genu dextrum flectunt in plano ; Diaconus biretum dat Celebranti ; omnes caput cooperiunt et recedunt ad sacristiam ; Diaconus

et Subdiaconus ad latera Celebrantis tenent fimbriam pluvialis.

4° Si SS. Sacramentum ad aliud Altare est transfere-
rendum in quo habetur Tabernaculum, data Benedi-
ctione, assurgunt Diaconus et Subdiaconus et descen-
dunt simul cum Celebrante ; ad planum Cappellæ cum
pervenerint, Diaconus et Subdiaconus mutant loca,
recedentes retro post Celebrantem, Diaconus a sinistra
ad dexteram Celebrantis, Subdiaconus a dextera ad
sinistram Celebrantis, et tenentes fimbriam pluvialis
procedunt ad Altare Tabernaculi. Ubi cum pervenerint,
ascendunt cum Celebrante usque ad suppedaneum ;
Subdiaconus genuflectit in ora suppedanei, paulum
versus partem Evangelii ; Celebrans, consistens in
gradu ante suppedaneum, tradit Ostensorium Diacono,
et mox genu dextrum flectit ; Diaconus genuflexus in
suppedaneo, facie versa ad Celebrantem, accipit e ma-
nibus Celebrantis Ostensorium, et statim surgens,
cum Celebrans genuflexit, illud collocat in Altaris men-
sam. Celebrans et Subdiaconus mox descendunt ad
infimum gradum, et ibi genua flectunt in gradu ; Diaco-
nus, deposito Ostensorio, genu dextrum flectit paulum
e medio, accedit ad medium, et reposita S. Hostia in
Pyxide, genu dextrum flectit, hanc claudit et deponit
in Tabernaculo, ut supra dicitur. Observat dein dicta
supra n. 3°.

NOTA. In exponendo ritu Benedictionis, descriptus
fuit ordo cæremoniarum præscriptus Clero Diœcesis
Mechliniensis per Instructionem datam 6 Decembris
1872 (cfr. infra Appendix I, Q. 186), conformis iis quæ
traduntur in Cæremoniali Episcoporum (Lib. II, Cap.
XXXIII, § 27) ; hic itaque ordo a Clero nostræ Diœ-
cesis servandus est ; etiamsi per Decretum 14 Januarii
1898 (n. 3975, ad 4), S. Rituum Congregatio admiserit
simul aliam praxim, juxta quam, pro Benedictione,
Diaconus Ostensorium porrigit Celebranti, eaque da-
ta, illud recipit super Altare collocandum, utroque
stante. Admittitur a S. Congregatione utraque praxis ;
sed accedit pro nostro Clero mandatum Instructionis
præfatæ, juxta quam, pro uniformitate, ritus et ordo
hic in Tractatu expositi fuerunt.

Q. 185. *Indica quædam liturgica notanda circa Benedictionem SS. Sacramenti.*

R. I. In qualibet Expositione publica, antequam SS. Sacramentum in Tabernaculo reponatur, Benedictio dari debet. Etenim ad dubium : « An in qualibet Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramenti publica Expositione, antequam in Tabernaculo idem reponatur, Benedictio fidelibus cum eodem Sanctissimo Sacramento impertiri debeat, ita ut eam omittere non liceat ? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit : « Affirmative. » (Decret. 12 Julii 1889, n. 3713.)

II. Unica tantum in quacumque SS. Sacramenti Expositione danda est Benedictio, videlicet in fine Expositionis. Hoc sensui liturgico conforme esse ostenditur : 1° Ex Rituali Romano, et Cæremoniali Episcoporum, quæ in Processione SS. Sacramenti nullam Benedictionis dandæ mentionem faciunt, nisi in fine ejusdem Processionis.

2° Ex Instructione Clementina pro Oratione XL Horarum, quæ unicam tantum in fine Benedictionem præscribit et permittit.

3° Ex Decreto Innocentii XI, 20 Maji 1682 : « Auctoritate Apostolica... statuimus et ordinamus... ut in omnibus Expositionibus... non possit populo dari nisi una tantum Benedictio cum SS. Sacramento. » (Cfr. Synodicum Belgicum, Tom. II, p. 382.)

4° Ex variis Decretis S. Rituum Congregationis, et speciatim ex Decreto 11 Julii 1857 (n. 3058, antiq. 5250, ad 1). Ad dubium propositum ab Archiepiscopo Ultrajectensi : « An possit retineri usus benedicendi populum cum Sanctissimo Sacramento in initio et in fine Expositionum, in Missa et Laudibus ? » S. Congregatio respondit : « Negative. » (Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœc. Mechlinien., anni 1876, ex Liturgia Q. V ; Statuta Diœcesis Mechlinien., n. 337 ; et Appendix XIII Statutorum.)

In nostra Diœcesi sicut in permultis aliis Belgii, Neerlandiæ, Germaniæ, etc., a pluribus sæculis exstabat consuetudo benedicendi populum cum SS. Sacramento, semel in principio cujusque functionis eo exposito celebratæ, et iterum in fine ejusdem functionis ante Repositionem ; imo apud nos in Festo et

per Octavam SS. Corporis Christi tertia dabatur Benedictio infra cantum Sequentiæ *Lauda Sion*, ad stropham *Eccc panis Angelorum*.

Præscriptum fuit pro nostra Diœcesi, inde ab anno 1873 cessandum esse ab his repetitis Benedictionibus, et unicam tantum posse dari Benedictionem in fine cujuslibet Expositionis; quod ab inde servatur.

S. Rituum Congregatio semel rescripsit, nempe pro Archidiœcesi Salisburgensi in Germania, nihil esse innovandum circa particularem vigentem consuetudinem benedicendi populo cum SS. Sacramento in principio sacrarum functionum quæ eo exposito celebrantur. (Decret. 15 Februarii 1873, n. 3287, antiq. 5531.) Ne vero contenderetur Decretum Salisburgense, ob consuetudinis illius paritatem ejusdemque antiquitatem, applicari posse ad alias Germaniæ Diœceses, mox declaravit S. Congregatio, hoc rescriptum « valere exclusive pro iis locis quibus nominatim, ob speciales dumtaxat concurrentes circumstantias, et ad evitanda scandala editum fuit. » (Decret. 1 Julii 1873, n. 3308, antiq. 5559.)

III. Sub silentio Chori danda est Benedictio, ita ut interea nihil omnino possit cantari; ut declaravit S. Rituum Congregatio in Decreto citato Ultrajecten. ad 2. (Cfr. Stat. diœc., n. 337.) Neque Celebrans potest in benedicendo populum aliquid dicere. (Decret. 23 Maji 1835, n. 2722, antiq. 4743, ad 3.) Organum vero graviore et dulciori sono pulsari potest; et solitum datur signum triplici vel continuato campanulæ pulsu.

Item sub Benedictione, vel potius dum cantatur strophæ *Genitori*, campana in turri Ecclesiæ per aliquot vices pulsari potest, ad invitandos fideles, ut si ad Ecclesiam accedere nequeant ad adorandum SS. Sacramentum et Benedictionem accipiendam, saltem ubi sunt, mentes ad Deum elevent, Eumque in cordibus adorent.

Attamen permittitur ut aliquid, ex. gr., Psalmus cantetur post datam Benedictionem. (Decret. 16 Martii 1833, n. 2698, antiq. 4697.) Imo licet post Benedictionem aliquid cantare in lingua vernacula, dummodo sit approbatum. (Decret. 3 Augusti 1839, n. 2791, antiq. 4857, ad 2.)

IV. Incensatio a Thuriferario Sacramento præstita tribus distinctis ductibus, dum Sacerdos benedicit populum, non præscribitur in libris ritualibus. (Decret. 11 Septembris 1847, n. 2956, antiq. 5111, ad 9.) Attamen

196 (Q. 186) Instructio circa Expositiones

cum ejusdem consuetudo in bene multis Diœcesibus obtineat, declaravit S. Rituum Congregatio, Decreto 7 Septembris 1861 (n. 3108, ad 6, antiq. 5315, ad 7), servandam esse consuetudinem locorum.

V. Pro Benedictione danda, Sacerdos ipse Ostensorium ex Altari accipit et in Altare reponit; in aliis autem casibus, Celebrans, utroque genu in ora suppedanei genuflexus, accipit Ostensorium ab Assistente, vel a Diacono, et similiter Assistens, vel Diaconus illud a Celebrante recipit genuflexus. (Cfr. Nota in fine Q. 184, et hic subjuncta Appendix I, VII, 4º.)

Ut Tractatio de Expositionibus SS. Sacramenti sit completa, adjungitur huic Sectioni triplex Appendix:

1º Traditur Instructio circa Laudes vespertinas et Expositiones SS. Sacramenti, Clero Diœcesis data 6 Decembris 1872.

2º Datur notitia circa Adorationem perpetuam SS. Sacramenti in Diœcesi vigentem.

3º Describitur textus Instructionis Clementinæ pro Oratione XL Horarum, ex italico sermone in latinum versus.

APPENDIX I

186. INSTRUCTIO CIRCA LAUDES VESPERTINAS ET EXPOSITIONES SS. SACRAMENTI

I. Juxta Liturgiam Romanam, quæ ex præscripto Statutorum Diœcesanorum (n. 337) in omnibus SS. Eucharistiæ expositionibus de mandato observanda est, non potest populo dari nisi una tantum Benedictio cum SS. Sacramento. Quandocunque igitur SS. Sacramentum publice exponitur, sive tempore Missæ, aut Laudum vespertinarum, sive in Oratione XL Horarum, Adoratione perpetua, aut alia occasione, Benedictio numquam datur, dum SS. Sacramentum exponitur, sed tantummodo in fine seu repositione, dum ipsum deponitur.

II. Laudes vespertinæ, et Missæ cum expositione SS. Sacramenti communiter celebrantur ad Altare Tabernaculi seu ad Altare majus; et regulariter non ad Altare, in quo aliqua statua vel imago solemniter aut loco principali veneranda proponitur,

ne SS. Sacramentum in loco humiliori positum, minorem etiam cultum sibi vindicare videatur.

Si SS. Sacramentum extra Tabernaculum solitum exponatur, semper equidem collocandum est in Tabernaculo portatili, aut in Throno cum baldachino proportionato coloris albi, ita ut Ostensorium decenter cooperiatur, quin tamen aspectus ejus impediatur.

« Super Altare expositionis non ponantur reliquæ Sanctorum, aut statuæ eorundem (non excluduntur tamen statuæ angelorum in formam candelabrorum confectæ), et multo minus ibi ponantur figuræ animarum purgatorii, cujuscumque sint materiæ. » *Instructio Clementina*, § 4.

Ad Altare expositionis aliæ Missæ præter solemnem non celebrentur, nec sacra Communio distribuatur, nisi aliud Altare in ecclesia non habeatur.

III. Paramenta Altaris, ubi SS. Sacramentum exponitur, tam in Missa et in Vesperis, quam in Laudibus vespertinis, aut alio tempore, alba esse debent, etiamsi officium alium colorem exigat; paramenta autem Celebrantis et Ministrorum Missæ aut Vesperis conformia. In Laudibus vespertinis, aliisque expositionibus oportet, ut Celebrans quoque ac Ministri albi coloris paramentis utantur, nisi illa fiant immediate ante vel post Missam aut Vesperas; ita ut ab Altari non discedatur: tunc enim color Missæ vel Vesperis proprius adhibetur. In omni tamen casu albo semper velo humerali utendum est pro danda Benedictione.

IV. Cereorum numerus, juxta Decreta S. Rituum Congregationis, pietati facientis expositionem remittitur, ita tamen ut in conveniente saltem numero numquam deficere possint. Optandum omnino, ut præter sex candelas in majoribus candelabris, quatuor etiam ardeant a lateribus Tabernaculi, seu Ostensorii.

V. Tres regulariter assistunt ministri, superpelliceis mundis induti, videlicet thuriferarius, et duo ceroferarii cum candelabris et candelis ardentibus. In majoribus ecclesiis, præcipue in festivitibus, sub Laudibus vespertinis, aut sub Benedictione SS. Sacramenti, plures ministri laudabiliter genuflectunt cum tædis ardentibus, ab utroque latere Altaris.

In Laudibus vespertinis et Benedictione SS. Sacramenti, Celebrans officium peragit vel solus, vel cum Sacerdote assistente, vel cum Diacono et Subdiacono. Sacerdos assistens superpelliceo induitur, super quod stolam imponit, dum aperit et claudit Tabernaculum, aut tangit SS. Sacramentum. Diaconus et Subdiaconus, si assistant, amictu, alba, cingulo, dalmatica vel tunicella (numquam vero pluvialibus) sint induti, et Diaconus etiam stola. Alii ministri parati in Laudibus vespertinis, seu Benedictione SS. Sacramenti non assistant.

VI. SS. Sacramentum exponitur hoc modo: Celebrans cum Ministris ad Altare, in quo SS. Sacramentum asservatur, accedens, genuflectit in plano, mox surgens, in infimo gradu genuflexus paululum orat; oratione facta, ascendit, Tabernaculum aperit, et SS. Sacramentum in Ostensorio positum exponit,

198 (Q. 186) Instructio circa Expositiones

genuflectit, descendit, genuflexione facta incensum imponit, et SS. Sacramentum triplici ductu thurificat.

Si SS. Sacramentum in alio Altari sit exponendum, eo transferendum est sub baldachino, vel saltem sub umbella, si fieri possit, cum sufficiente lumine, reverentia debita, et apparatu conveniente. Cum ad Altare, in quo SS. Sacramentum exponendum est, Celebrans pervenerit, sine Benedictione Ostensorium loco præparato deponit, genuflectit, descendit, et super infimo Altaris gradu genuflexus, SS. Sacramentum thurificat.

VII. In Laudibus vespertinis, exposito SS. Sacramento modo jam dicto, Celebrans genuflexus manet usque ad finem in infimo Altaris gradu, non autem in genuflexorio tapete et pulvinis parato, quod solis competit Episcopis loci Ordinariis. Surgit ad Orationes, quas cantat recto tono, ac junctis manibus, ministris genuflexis interim librum tenentibus.

In his Laudibus exposito SS. Sacramento cantari possunt :

1° Aliqua antiphona, hymnus, vel canticum SS. Sacramenti, sed sine versu et Oratione.

Deinde antiphona, hymnus, litanïæ B. M. V. vel *Ave Maria*, cum versu et Oratione de tempore, vel de ejus Festo, si occurrat, præmisso *Dominus vobiscum*.

2° Antiphona vel hymnus Sancti cujus festum celebratur, vel cujus memoria agitur, vel patroni ecclesiæ particularis, aut loci, aut Ecclesiæ universalis, cum versu et Oratione, sine *Dominus vobiscum*, et sine *Divinum auxilium*. Hoc loco cantari etiam potest psalmus vel responsorium pro defunctis, cum versu et Oratione ex Officio Defunctorum.

3° Dicuntur preces imperatæ, si præscriptæ sint. Hæ porro recitandæ, seu cantandæ sunt vel in omnibus, vel in aliquibus Laudibus vespertinis, prout per mandatum Archiepiscopale præscribuntur. Illis autem diebus, in quibus præscriptæ sunt, de mandato dicendæ, et numquam sunt omittendæ. Potius alia, quæ pro devotione cantantur, prætermittenda, vel ita moderanda sunt, ut quæ de mandato dicenda sunt, opportune fieri valeant.

Notandum est, illa quæ supra dicuntur, intelligenda esse de ordinariis Laudibus vespertinis; in expositionibus enim seu Laudibus brevioribus, quæ v. g. in mense Majo, aut alia occasione celebrantur, cantato hymno, vel antiphona, v. g., de B. M. V., cum versu et Oratione, dari potest Benedictio, modo ante eam *Tantum ergo*, et *Genitori*, ac Oratio SS. Sacramenti præcesserint.

4° Supradictis cantatis, omnino cantari debent hæ duæ strophæ *Tantum ergo*, et *Genitori Genitoque*, &. *Panem de celo*, et Oratio SS. Sacramenti *Deus, qui nobis*, cum conclusione brevi *Qui vivis et regnas in sæcula sæculorum*, sine *Dominus vobiscum*, ante vel post Orationem.

Celebrans genuflexus manet sub strophæ *Tantum ergo*; sub strophæ autem *Genitori* incensum imponit, et SS. Sacramentum thurificat.

Cantata Oratione SS. Sacramenti, datur Benedictio. Interim

nihil cantari potest; organum autem graviori et dulciori sono pulsatur, et solitum datur signum, triplici vel continuato campanulæ pulsu. Item sub Benedictione, vel potius infra cantum strophæ *Genitori Genitoque*, campana in turri per aliquot vices pulsari potest, ad invitandos fideles, ut si ad ecclesiam accurrere nequeant, SS. Sacramentum adoraturi, et Benedictionem accepturi mentes saltem ad Deum elevent, eumque in cordibus adorent.

Ad dandam Benedictionem, Celebrans, velo humerali assumpto, ascendit ad Altare, genuflectit, ipsemet sine alterius adiutorio accipit Ostensorium, manibus velo coopertis, se vertit ad populum, et cavens ab omni præcipitantia, oculis in SS. Sacramentum intentis, summa cum gravitate, reverentia ac devotione dat Benedictionem. Qua data, revertitur ad Altare, et SS. Sacramentum sine nova thurificatione reponit in Tabernaculum. Si Ostensorium in loco eminenti sit positum, illud prius super mensam Altaris deponere potest; deinde genuflexus in ora suppedanei, velum humerale assumit, tum iterum ad Altare accedit, genuflectit, et accipit Ostensorium ad dandam Benedictionem.

Si alter Sacerdos vel Diaconus assistat, hic Ostensorium, e loco eminenti super corporale in mensa Altaris explicatum, deponere potest, si opus sit, priusquam Celebrans ad Altare ascendat; et similiter post Benedictionem ipsum in Tabernaculum recludere valet. Item quod, ut supra dictum est, Celebrans per seipsum Ostensorium accipiat et deponat, hoc solummodo intelligendum est ante et post Benedictionem; in aliis enim casibus, Celebrans utroque genu in ora suppedanei genuflexus, accipit Ostensorium a Sacerdote assistente vel Diacono, et similiter Sacerdos assistens vel Diaconus illud a Celebrante genuflexus utroque genu recipit.

Si SS. Sacramentum ad Tabernaculum transferendum sit, id fiat data Benedictione, ac eodem modo quo ante expositionem allatum fuit.

VIII. Si Missa cum SS. Sacramenti expositione celebranda sit, tunc idem Sanctissimum sine Benedictione danda exponitur, ut supra dictum est. Exposito SS. Sacramento, Missa inchoatur, eaque finita, ac lecto ultimo Evangelio, Celebrans genuflexione facta in medio Altaris, descendit. Eo genuflexo super infimo Altaris gradu, cantantur duæ strophæ *Tantum ergo*, et *Genitori*, cum versu *Panem de celo*. Sub strophâ *Genitori*, Celebrans incensum imponit, et SS. Sacramentum incensat. Post versum cantat Orationem, qua cantata, dat Benedictionem eodem modo, quo supra dictum est in fine Laudum vespertinarum.

In Festo, et infra Octavam SS. Corporis Christi, alia Benedictio dari nequit infra sequentiam *Lauda Sion*, seu infra Missam.

IX. Quod si Vesperæ cum expositione SS. Sacramenti cantentur, exponitur SS. Sacramentum ut ante Laudes vespertinas; finitis Vesperis, cantantur *Tantum ergo*, et *Genitori*, cum Oratione SS. Sacramenti; et deinde datur Benedictio, ut supra dictum est.

X. In Adoratione perpetua, in Precibus XL Horarum, et

quotiescumque SS. Sacramentum per plures horas manet expositum, Benedictio non datur in principio expositionis. Cantari tamen tunc potest antiphona, vel hymnus de Venerabili, cum Oratione, cui *Dominus vobiscum* præmitti potest.

Laudes vespertinæ, quæ his diebus tempore pomeridiano celebrari solent, ordinantur ut supra dictum est, cum hac tamen differentia, quod Oratio de Venerabili addatur post antiphonam, quæ de eodem in principio Laudum vespertinarum cantari solet.

Toto adorationis tempore non datur Benedictio, nisi vesperi, dum SS. Sacramentum deponitur. In fine adorationis plures psalmi, hymni, aut antiphonæ cantari possunt; ante Benedictionem autem omnino cantandæ sunt strophæ *Tantum ergo*, et *Genitori*, cum versu et Oratione SS. Sacramenti, ut in fine Laudum vespertinarum. Quibus cantatis, eodem modo datur Benedictio, ut ibidem dictum est.

XI. In Processione SS. Sacramenti, Celebrans, assumpto Ostensorio, sine Benedictione danda procedit. Extra ecclesiam, una alterave Benedictio dari potest ad Altaria quæ in via occurrunt, modo rite sint exstructa et decenter ornata. In fine Processionis, Celebrans Ostensorium sine Benedictione danda deponit; genuflectit super infimo gradu Altaris, dum interim cantatur *Tantum ergo*; incensum imponit, et SS. Sacramentum incensat, dum cantatur *Genitori*; cantato versu *Panem de celo*, cantat Orationem SS. Sacramenti, et deinde dat Benedictionem, ut in fine Laudum vespertinarum.

XII. Omnes Benedictiones cum SS. Sacramento juxta præscriptum supra ritum dandæ sunt, exceptis tantum illis, quæ in Rituali Romano occasione administrationis sacri Viatici præscribuntur.

Porro in delatione SS. Sacramenti ad infirmos, abstinendum est a Benedictionibus frequentioribus, et aliæ non dentur præter illas duas, quæ a Rituali sunt præscriptæ, vel quæ per consuetudinem legitimam sunt approbatæ, uti censetur ista, quæ datur militibus in actuali servitio honorem SS. Sacramento exhibentibus.

Mandamus, ut præcedens instructio Directorio inseratur.

Mechliniæ, 6 Decembris 1872.

† VICTOR AUGUSTUS, ARCH. MECHLIN.

APPENDIX II

187. DE EXPOSITIONE SS. SACRAMENTI SOLEMNISSIMA IN ORATIONE XL HORARUM, ET ADORATIONE PERPETUA

Pium exercitium Orationis XL Horarum, sic dictum quod tot horarum non interruptum spatium complectitur, initia habuit

Mediolani, circa annum 1534, ad recolendum tempus quo durante Christi corpus latuit in sepulchro. Non ita multo post ad aliquas Urbis Romæ Ecclesias fuit propagatum : nam Pius IV, anno 1560, probavit confirmavitque Sodalitatem Orationis seu Mortis, quæ in singulis mensibus, statis diebus, per horas quadraginta, Christum imitata qui ad quadraginta dies jejunium in deserto protraxit, orationi vacabat, Dominicum Corpus decenti pompa circumferendo. Conjicere, non tamen certo affirmare licet quod S. Eucharistia ab initio usque ad finem hujus Orationis exponi consueverit, cum constet tantum, in Processione solummodo, occasione Orationis instituta, S. Eucharistiam fuisse decenti pompa delatam.

Cum autem gravissimis causis urgeretur Ecclesia sub finem sæculi XVI, Clemens VIII, anno 1592, Constitutionem promulgavit, quæ præstitit pio huic Instituto quod ipsum præcipue distinguit, videlicet perennitatem Orationis, siquidem in Urbe Romæ Orationem publicam ita instituit, ut in una incipiat Urbis Ecclesia, priusquam in alia absolvatur, designatis per certum ordinem diversis Urbis Ecclesiis ; et ita diu noctuque, quavis hora, toto vertente anno, sine intermissione Orationis incensum in conspectu Domini dirigatur.

Videtur ab initio Orationi coævam fuisse Expositionem SS. Sacramenti, quæ etsi ab initio in arbitrio forsitan fuerit, vim postea legis obtinuit ; nec amplius licet Orationem XL Horarum indicere, sine simultanea SS. Sacramenti Expositione, et perpetua adoratione.

Hujus sacræ actionis decori fuit consultum per edicta, diversis temporibus prout circumstantiæ exigebant edita : hæc sparsim statuta colligi jussit Summus Pontifex Clemens XI, anno 1705, præscribens celeberrimam methodum in hac Oratione servandam, quæ Instructio Clementina dicitur. Eam noviter edendam præcepit Clemens XII, die 1 Septembris 1736, per Prosperum S. R. E. Cardinalem Morefoschi, Urbis tunc Vicarium. In hac Clementina Instruktionem reperitur dilucidis regulis præscriptum, quid in Expositione, Oratione, Processione, et Repositione, cum ab ecclesiasticis, tum a laicis viris agendum sit. Quædam ea continet, quæ cum sint generalia, et ad essentiam pertineant cultus S. Eucharistiæ debiti, nedum Romæ in sola Oratione XL Horarum, sed etiam alibi, et quidem ubique, et in aliis omnibus Expositionibus quæ per annum fiunt, servanda omnino sunt. Cætera vim legis habent pro Urbe Roma tantum, et ad alias Ecclesias extra Urbem non extenduntur, licet laudabile multum sit, ut ubique serventur, nisi aliud ab Ordinariis locorum statuatur. Hanc Instructionem doctis annotationibus et commentariis illustrarunt Cavalieri, Tetamus, et præsertim Gardellini, cujus Commentaria excepta fuerunt in Collectione authentica Decretorum S. Rituum Congregationis. Summæ utilitatis Commentaria edidit annis 1901-1904, in Ephemeridibus Liturgicis (XV-XVIII) Illmus J. B. Menghini, ex Apostolicis Cæremoniis Præpositis, cujus operis præstantissimi editio altera prodiit Romæ anno 1904.

Quod patriam nostram attinet, scribit Emus Dnus Card. Sterckx, Archiepiscopus Mechlin., in Litteris ad clerum mense Octobris 1862 datis (Cfr. Epistolæ Pastorales, T. III, p. 602), notum est Ill. Dominum Carolum, Episcopum Leodiensem, anno 1765, instituisse Confraternitatem Adorationis perpetuæ, qua diu noctuque SS. Sacramentum in sua Diœcesi adoraretur, quamque SS. Dominus Clemens XIII, eodem anno, confirmavit, variisque indulgentiis locupletavit. Ex variis Belgii Diœcesibus, continuo plurimi fideles, imo et integræ parochiæ, Confraternitati Leodiensi nomen dederunt; et quidem, anno 1791, Emus Dnus Joannes Henricus Cardinalis de Franckenberg, Archiepiscopus Mechlin., acerbissimis illius temporis calamitatibus commotus, graviter incubuit, ut ista devotio in Diœcesi sua magis magisque accresceret, eamque ideo Confraternitati Leodiensi aggregari, ejusque indulgentiis ditari curavit, ut patet ex ejus Epistola pastorali, data 26 Augusti 1791.

Ex ista autem Epistola, ex adjuncto elencho Ecclesiarum in quibus Adoratio per singulos anni dies fieri debebat, atque ex Instructionibus quæ eodem tempore cum Præsulis approbatione typis editæ fuerunt, abunde liquet, istud accurate servatum fuisse, quod huic institutioni proprium est, perpetuitatem scilicet adorationis; sollicite enim ordinatum fuit, ut singuli totius anni dies alicui parochiæ assignarentur, in unaquaque parochia pro omnibus diei noctisque horis adoratores designarentur, et statim ac in una parochia desineret, in altera inciperet adoratio.

Ita factum est quod hæc salutifera devotio in Diœcesi nostra maxime vigeat, et ad implorandam Dei opem, avertendasque tam privatas quam publicas calamitates, non parum contribuat.

Per Epistolam 15 Januarii 1863, Emus Dnus Card. Sterckx, Archiepiscopus Mechlin., Adorationem perpetuam in Archidiœcesi de novo ordinavit, ut deinceps Adoratio vere perpetua seu continua in Diœcesi locum habeat; in quem finem, pro omnibus et singulis anni diebus, tales parochiæ taliaque monasteria designata fuerunt, in quibus, collatis consiliis, is adoratorum numerus facile reperiri possit, qui sufficiat ut diu noctuque adoratio sine interruptione fiat. Cum vero in singulis ecclesiis una tantum die etiam per noctem Adoratio perduret, et non sit vera Oratio XL Horarum, neque hujus privilegiis gaudeat, idem Emus Dnus a SS. Domino Pio PP. IX privilegium implovavit, vi cujus Missa solemnis Expositionis cani possit votiva SS. Sacramenti. Sanctitas sua precibus clementer annuere dignata est per sequens Indultum, 11 Decembris 1862.

MECHLINIEN.

Quum Emus et Rmus Dominus Cardinalis Engelbertus Sterckx, Archiepiscopus Mechlinien., omnia jam disposuerit, ut Adoratio perpetua sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti, quæ modo exstabat in aliquibus Ecclesiis, locum habeat in omnibus Ecclesiis Parochialibus Diœcesis sibi commissæ, ita tamen ut una dumtaxat die, etiam per noctem, in singulis Ecclesiis Ado-

ratio perduret, a Sanctissimo Domino Nostro Pio Papa IX privilegium humillime imploravit, vi cuius Missa solemnis Expositionis cani possit votiva Sanctissimi Sacramenti, juxta Decretum sa : me : Clementis Papæ XII, diei 1^æ Septembris 1730, quamvis non sit vera Oratio quadraginta horarum, Sanctitas sua, referente subscripto Sacrorum Rituum Congregationis Secretario, precibus clementer annuere dignata est; dummodo Rubricæ serventur : Contrariis nonobstantibus quibuscumque. Die 11 Decembris 1862.

C. Epus Portuen et S. Rufinæ Card. Patrizi S. R. C. Præf.
D. Bartolini S. R. C. Secretarius.

Pro hac Missa votiva cfr. Tractatus de Rubricis Missalis Romani, QQ. 278-281.

Hic notanda quædam veniunt de servandis, ubi dies Adorationis perpetuæ incidit, vel in Dominicam Palmarum, aut Festum Purificationis, aut Feriam IV Cinerum; — vel in Triduum sacrum Majoris Hebdomadæ; — vel in Festum S. Marci, et dies Rogationum; — vel tandem in Commemorationem Fidelium Defunctorum. Pro quibus describitur sequens Instructio specialis, in Directorio anni 1864 data.

1. Ubi dies Adorationis perpetuæ incidit in Dominicam Palmarum, non omittitur Adoratio; sed « si fieri debeat, vel deceat ut fiat Benedictio Palmarum, hæc facienda erit in alio Sacello laterali, quo magis fert Ecclesiæ structura, distante ab Ara maxima, in qua SS. Sacramentum expositum est, servatis omnibus cæremoniis in Missali præscriptis, sed absque Processione. » (S. Rituum Congregatio, Decret. 17 Septembris 1822, n. 2621, ad 9, antiq. 4590, ad 10; cfr. Adnotationes super hoc Decreto, Vol. IV Collectionis Decretorum, pag. 227.) Quod si Ecclesia sit nimis angusta, vel unum habeatur Altare, tunc expedit potius, ut Benedictio Palmarum omittatur, prout in civitatibus absque incommodo fieri potest, cum in aliis Ecclesiis palmæ benedicantur. Si autem omitti nequeat, SS. Sacramentum competenti velo interea occultari potest, ut fiat Benedictio absque Processione: vel cum Adoratio perpetua non requirat, ut SS. Sacramentum continuo exponatur, hoc potius, sed absque Benedictione, in Tabernaculum reponitur, illudque clauditur; facta Benedictione Palmarum, et deinde Processione, SS. Sacramentum rursus exponitur.

Eodem modo procedendum est in Festo Purificationis, et Feria quarta Cinerum.

2. Feria quinta in Coena Domini, SS. Sacramentum tantum exponi potest usque ad initium Officii, seu Missæ solemnis: qua finita, fit Processio, et Calix cum S. Hostia portatur ad locum, ubi reponi tunc solet, ibique ardentibus semper cereis, adoratio continuatur. Vesperi autem Benedictio cum SS. Sacramento est omittenda.

Feria sexta, in Parasceve, adoratio coram SS. Sacramento in sacro sepulchro mane facienda est, Benedictio cum SS. Sacramento danda non est, neque ulla alia facienda expositio;

sed Missa præsanctificationum finita, Altare denudandum est, et Adorationis horæ. sive domi, sive in Ecclesia implendæ sunt, sicut alias de nocte fieri oportet.

Sabbato Sancto, SS. Sacramentum tantum exponitur post Missam solemnem, deinde reliqua fiunt more solito, et vesperi Benedictio datur.

In Ecclesiis et Oratoriis, in quibus functiones Tridui sacri fieri non solent, aut defectu ministrorum fieri nequeunt, ab Altaris ornatu abstinendum, et ab Expositione SS. Sacramenti « omnino cessandum est a mane Feriæ quintæ usque ad mane Sabbati Sancti » (S. Rituum Congregatio, Decret. 12 Martii 1661, n. 1190, antiq. 2098); et Adoratio perpetua in Ecclesia, vel domi est proseguenda.

3. In Festo S. Marci, et diebus Rogationum, nihil obstat, quominus SS. Sacramentum patenter exponatur. Attamen, si Processio extra Ecclesiam fiat, curandum est, ut interea sufficiens adsit adorantium numerus; et si intra Ecclesiam fieri soleat, præstat eandem omittere, et genibus flexis Litanias cantare coram SS. Sacramento, nisi interim SS. Sacramentum in Tabernaculum reponatur, ut supra de Dominica Palmarum dictum est.

In his diebus, si fiat Processio, Missa Processionis de Rogationibus cum Commemoratione SS. Sacramenti cantanda est; si autem Processio non fiat, et duplex 1 aut 2 cl. non occurrat, votiva SS. Sacramenti cantari potest.

4. In Commemoratione Fidelium Defunctorum, licet recitare Officium Defunctorum, et celebrare Missam solemnem, et etiam privatas de *Requiem* non autem ad Altare Expositionis. Si unicum sit Altare, tunc vel Officium et Missæ celebrantur in colore violaceo, vel SS. Sacramentum interea in Tabernaculo reconditur.

NOTA. Super hoc S. Rituum Congregatio declaravit et statuit: « Si autem in solemni hac Defunctorum Commemoratione Expositio SS. Sacramenti habenda sit pro Oratione 40 Horarum, Missa unica de eo non omittatur; sed reliquæ sint pro Defunctis, ad Altare expositionis non dicantur et celebrentur in colore violaceo. » (Decret. 9 Julii 1895, n. 3864, ad 4.)

APPENDIX III

188. INSTRUCTIO CLEMENTINA

Sæpius in præcedentibus quæstio fuit de Instructione Clementina: quid sit, et unde nomen habeat, notatur in initio præcedentis Appendixis. Admodum utile visum fuit Instructionis textum hic submittere, quia præter certam quam præscribit methodum dilucidis regulis dispartitam, ad quam tuendam, servandamque omnes indistinctim tenentur Urbis Ecclesiæ,

insuper quædam continet, quæ cum sint generalia, et ad essentiam pertineant cultus sacræ Eucharistiæ debiti. nedum Romæ in sola Oratione XL Horarum, sed etiam alibi, et in aliis omnibus Expositionibus, quæ per annum fiunt, servanda omnino sunt. Quod quidem procedit non ex præscripto Instructionis, quæ unam respicit Orationem XL Horarum pro Ecclesiis Urbis: verum ex Ecclesiæ instituto ac disciplina, et ex Sacrarum Congregationum decisionibus. Cætera vim legis habent quoad Urbem, sed ad alias Ecclesias non extenduntur, licet laudabile multum sit, ut ubique servantur. (Gardellini, *Commentaria ad Instructionem Clementinam*, n. 9.) Circa Instructionis obligationem sequens dedit Decretum S. Rituum Congregatio (12 Julii 1749, n. 2403, antiq. 4203): Ad dubium; « An Instructio pro Oratione quadraginta horarum Romæ, jussu felic. record. Clementis XI primum edita, etiam extra Urbem servari possit, et debeat? » S. Congregatio respondit: « Prædictam Instructionem extra Urbem non obligare; laudandos tamen, qui se illi conformare student, nisi aliud ab Ordinariis locorum statutum sit. » Instructio quæ primum data fuit jussu Summi Pontificis Clementis XI, ab ejusdem successoribus, Innocentio XIII, Benedicto XIII, et Clemente XII, fuit confirmata; noviter edita fuit, de mandato Clementis XII, a Vicario Generali Summi Pontificis, italico sermone, ex quo hic redditur in latinum, ex opere Menghini: *De Oratione Quadraginta Horarum in Instructionem Clementinam Commentaria*. Editio altera, Romæ, 1904.

INSTRUCTIO ET DECRETA OBSERVANDA IN ORATIONE CONTINUA
QUADRAGINTA HORARUM, CUM EXPOSITIONE SANCTISSIMI SACRAMENTI,
PRO NECESSITATIBUS S. ECCLESIE, JUXTA PIAM MENTEM
SUMMORUM PONTIFICUM, CONFIRMATA, ET ITERUM PUBLICATA DE
MANDATO D. N. CLEMENTIS PP. XII.

PROSPER, Tituli S. Silvestri in Capite, S. R. E. Cardinalis Marfoschi, Sanctissimi Domini nostri Vicarius Generalis.

§ 1. Quum ab ipso tempore, quo introducta est SSmi Sacramenti expositio pro Oratione continua XL Horarum, plures datæ fuerint regulæ hujusmodi sacræ functionis decorem spectantes, ut eædem apprimè observentur, necnon abusus in quibusdam Ecclesiis irrepti omnino tollantur, de speciali mandato SSmi D. N., vivæ vocis oraculo nobis dato, in omnibus almæ Urbis Ecclesiis, tam Patriarchalibus, quam Collegiatis et Parochialibus, sicut et in quavis alia Ecclesia, sive sæcularium, sive regularium, quolibet modo privilegiata, ac speciali mentione digna, in qua prædicta XL Horarum Oratio obtinebit, sub infrascriptis pœnis, quæcumque in hac novissima Instructione præscribuntur, inviolabiliter observari statuimus et præcipimus.

§ 2. Supra januam Ecclesiæ, in qua fiet expositio, et a capite vicinæ viæ, ponatur signum SSmi Sacramenti sertis festivis ornatum, ut transeuntibus innotescat, inibi haberi SSmi Sacramenti expositionem.

§ 3. SSmum Sacramentum exponendum erit in Altari majori (exceptis tamen Basilicis Patriarchalibus, in quibus in alio Altari exponi consuevit), cooperieturque Imago vel Statua, quæ ibidem reperitur; item parietes tribunæ Altarique vicini, deficientibus ornamentis fixis, pannis cooperientur; verum caveatur, ne iidem apparatus historias, resve profanas repræsentent.

§ 4. In Altari non ponantur Sanctorum Reliquiæ aut Statuæ (non exclusis tamen Angelorum Statuis, quæ candelabrorum vicem gerunt); et multo minus ponantur animarum Purgatorii figuræ, cujusvis sint materiæ; quod etiam prohibetur in omnibus expositionibus particularibus, imo etiam in iis, quæ in illarum animarum suffragium quandoque instituuntur.

§ 5. Super Altare prædictum, et in eminenti situ, sit Tabernaculum, sive Thronus cum baldachino proportionato albi coloris; supra cujus planitie ponatur Corporale, ad exponendum Ostensorium aut Custodiam radiis circumfulgentem; contra vero quivis absit ornatus, ex quo SS. Sacramenti aspectus impediatur.

§ 6. Super Altare continuo ardeant viginti saltem lumina, sex nempe candelæ unius libræ, tres ab unoquoque latere Crucis, et octo candelæ in superiori parte, cum aliis quatuor a lateribus Ostensorii, in cujus parte postica nullum omnino ponatur lumen; adsint tandem duo candelabra cum cereis, quorum unusquisque trium saltem sit librarum. Idem quoque, clausa Ecclesia, per noctem retineatur luminum numerus, quorum decem saltem sint ex cera: tempore autem serotino, tot per Ecclesiam ponantur lumina, quot ad vitandam confusionem sufficiant, accensaque remaneant usquedum januæ claudantur. Fenestræ Altari expositionis vicinæ, etiam per diem obscurari poterunt, ad fovendam fidelium in oratione recollectionem.

§ 7. Nullus laicus, etsi cujusvis Societatis sacco vestitus, Altare circumire audeat ad lumina curanda, aut ad aliud munus obeundum; sed talis minister esse debet Sacerdos, aut saltem Clericus, cum superpelliceo, quocum super propriam vestem Regulares etiam cujuslibet Religionis accedant; notandum præterea, ex Decreto S. R. C. *Urbis*, 19 Augusti 1651, ad 6 (n. 937), a quibuscumque personis cujusvis conditionis et ordinis, ante SSmum Sacramentum palam expositum, in accessu et recessu faciendam esse, flexo utroque genu, reverentiam. Quod autem attinet Sacerdotem, Missam privatam celebrantem, sciendum, haberi ejusdem S. Congregationis Decretum, quo præscribitur, ut, transiens ante Altare, in quo expositum manet SSmum Sacramentum, adorationem faciat flexis genibus et capite detecto, dein capite rursum cooperto surgat.

§ 8. Durante Expositione, ad Ecclesiæ portam, sive ad intra sive ad extra, prout commodius erit, appendatur tapetum in sepimenti forma, cum aliquo tamen spatio a lateribus, pro populi commoditate, illudque ita disponatur, ut a via numquam possit aspicì Sanctiss. Sacramentum.

§ 9. Per vices adsint continuo singuli aut bini Sacerdotes, vel saltem alii in alio sacro Ordine constituti, si fieri potest, su-

perpelliceo induti (etsi Regulares sint), orantes diu noctuque, genuflexi apud aliquod scamnum, tapeto, pannove rubro, aut alterius coloris et decentis qualitatis coopertum, prope infimum Altaris gradum, numquam supra genuflexoria. Ubi existit aliqua Confraternitas, suis vicibus pariter assistant saltem bini confratres ad scamnum, panno viridi alteriusve decentis coloris coopertum, sed extra Presbyterium, atque a dictis Ecclesiasticis distantes, et cum omni devotione, in adstantium ædificationem orent, et submissa voce, ne ceteris distractionem afferant.

§ 10. In sacristia sit horologium, saltem pulveritium, ad singulorum adorationis tempus dignoscendum; de quo singulis diei ac noctis horis dabitur signum cum majori campana.

§ 11. Pridie expositionis vespere, dato signo pro *Ave, Maria*, ad commonendum populum solemniter campanæ pulsantur; idemque fiat mane sub aurora, et, durante expositione, post alia omnia signa salutationis *Ave, Maria*; pariterque triplici vice de more pulsantur ante Missas solemnes.

§ 12. In Altari, ubi est expositum SSimum Sacramentum, nulla alia celebretur Missa, præter solemnes pro Expositione et Repositione. Hisce diebus, præter Conventualem (in Ecclesiis in quibus datur obligatio eam cantandi), celebretur post Nonam Missa SSmi Sacramenti votiva *pro re gravi*; exceptis tamen omnibus Dominicis 1^æ aut 2^æ classis, et omnibus diebus, in quibus, juxta calendarium tam universale, quam particulare illius Ecclesiæ, in qua fit Expositio, pariter fit officium 1^æ aut 2^æ classis; item excepta feria IV Cinerum, et feria II, III, et IV Majoris Hebdomadæ, omnibus diebus per octavas Paschæ et Pentecostes, Vigiliis Nativitatis Domini et Pentecostes, atque diebus per octavam Epiphaniæ; in hisce Dominicis, aliisque diebus et feriis exceptis, canetur Missa Conventualis cum adjuncta Oratione SSmi Sacramenti *sub unica conclusione*. Quæ omnia in omnibus Ecclesiis, tum Sæcularium, tum Regularium servabuntur.

§ 13. Die autem medio, præter Missam conventualem, post Nonam, cantari debet votiva Missa *pro pace*, vel alia a SSmo D. N. præscripta, prout in elencho XL Horarum expressum fuerit, sed semper sub eadem exceptione quoad dies supra relatos, et eadem regula quoad Orationem.

§ 14. Verum in Ecclesiis non Collegiatis, et ubi non datur obligatio Missam Conventualem cantandi, præfato die medio, præcipitur canenda tantum Missa votiva prædicta, cum exceptione, et sub regula supra exposita pro Missa SSmi Sacramenti. Ea autem Missa canenda est in Altari diverso ab eo in quo fit Expositio, et ab eo in quo adest Tabernaculum cum incluso Sacramento; in Ecclesiis, quæ obligationem habent Missam Conventualem cantandi, hæc quoque cantabitur in alio Altari, uti dictum est.

§ 15. Expresse jubetur, ut, in diebus Expositionis, medio et Repositionis, Missæ canantur cum Ministris paratis, et non aliter, etiam in Ecclesiis Regularium, non obstante quocumque eorum usu aut prætensa consuetudine in contrarium.

§ 16. In Missis privatis, quæ durante Expositione celebrantur, non pulsetur campanula ad elevationem, sed tantum in egres-
su Celebrantium e Sacristia detur tenue signum cum solita
campanula.

§ 17. Ne celebrentur Missæ de *Requiem*, tempore quo peragi-
tur Oratio XL Horarum; et Missæ de SSmo Sacramento, quæ
celebrantur diebus a Rubrica permissis, simpliciter votivæ sun-
to, sine *Gloria* et sine *Credo*. In aliis Missis privatis currentis diei,
post Orationes a Rubrica præscriptas, addatur Oratio SSmi Sa-
cramenti, ita mandante SS. D. N.

§ 18. Celebrans, Sanctissimum Sacramentum in processione
delaturus, pluviali albo indutus esto, quando non celebraverit
cum paramentis altèrius coloris; nam in hoc casu color Missæ
retinebitur. Velum autem humerale esto albi coloris, in quo-
cumque casu SS. Sacramentum deferendum est, etiam Feria VI
in Parasceve; et SS. Ministrorum paramenta ejusdem coloris
sunt ac Celebrantis, ut supra. Pariter Pallium Altaris in quo fit
Expositio, semper esto albi coloris, quamvis diversi coloris sint
paramenta Missæ solemnitis, quæ ibi celebratur. Item Baldachi-
num inserviens processioni albi coloris esse debet.

§ 19. Finita Missa solemnī pro Expositione, Celebrans et
Ministri, factis Sacramento debitis reverentiis, extra cornu Epi-
istolæ recedent. ibique Celebrans pariterque Ministri, Manipu-
lum deponet, Planetam exuet Pluvialeque assumet; incensum
ibidem in duobus Thuribulis ponet, illud non benedicens, et
postea cum Ministris, in medio genuflexus, ter SSmum adole-
bit. Postquam Processio fuerit ordinata (quæ maturius ordinari
incipiet, facta Elevatione, aut prius, prout magis aut minus erit
numerosa), Diaconus, congruo tempore, facta in suppedaneo
genuflexione, Sacramentum assumet, illudque stans dabit Cele-
branti genuflexo: statimque Diacono genuflectente, Celebrans,
manibus extremitate Veli humeralis coopertis, illud accipiet et
surget. Incœpto dein a cantoribus hymno *Pange, lingua, etc.*,
sub Baldachino procedet, submissa voce psalmos et hymnos
recitans una cum Ministris Pluvialis fimbrias sustinentibus.

§ 20. Processio ex toto Ecclesiæ Clero componetur, et Cruci-
fer in hac functione non subdiaconali habitu, sed superpelliceo
erit indutus. Intererunt omnino, superpelliceo induti, et cum
intorticiis ardentibus in manu, octo Sacerdotes, qui a lateribus
ante Baldachinum ibunt: post ipsos subsequenter duo Acolythi
cum thuribulis, continenter per viam Sanctissimum incensan-
tes; et, durante Processione, campanæ solemniter pulsabuntur.

§ 21. Processio fiet intra Ecclesiam, aut ad summum per
plateam, quando Ecclesiæ angustia id exigat; et quatenus ex
Ecclesia egrediatur, curandum erit ut plateæ strata nitide mun-
dentur; ubi si extiterit aliqua apotheca, tempore Processio-
nis clausa manere debet.

§ 22. Si existant ibi Confraternitates sæcularium, sive sacco
sint induti, sive non, tam eorum Guardiani et Officiales, quam
confratres, omnes simul unum corpus progredientur ante Cle-
rum sæcularem aut regularem qui aderit, cui semper digniorem

locum cedere debebunt. Insuper districte prohibetur, ne earum Guardiani aliique Officiales, sub quovis prætextu consuetudinis, aliove quocumque, audeant post Baldachinum incedere, sub poena, etc... Prælati autem Primicerii ibi post Baldachinum, non sacco, sed habitu suo prælatitio indutus cum rochetto, si eo utendi jus habet. Possunt tamen dicti Officiales hastas Baldachini portare, officium sane magni honoris, ad quod, ait *Cæremoniæ Episcoporum*, Lib. II, Cap. 33 : *Deputentur nobiles viri, Barones, etc.*

§ 23. Quinimo dicto Clero tam sæculari quam regulari præcipimus, ne in propriis Ecclesiis usum contrarium permittant, sub poenis in præfato edicto expressis... Volumus autem, cuncta, quæ ut supra præcepta sunt, in omnibus et singulis Processionibus et Expositionibus particularibus observari.

§ 24. Cum Processio in Ecclesiam regressa fuerit, jamque ad infimum Altaris majoris gradum Celebrans pervenerit, Diaconus genuflexus Sanctissimum recipiet ab eodem Celebrante (qui statim genuflectet, velum humerale deponens), illudque in Throni plano reponet, ac inde, factis debitis reverentiis, ad suum locum redibit. Cantores, in cantu pausato et devoto, cantabunt *ŷ. Tantum ergo, etc.*, et ad *ŷ. Genitori Geniloque, etc.*, Celebrans cum Ministris, erectus, ibidem in medio et absque benedictione, incensum ponet in thuribulo, et genuflexus ter Sacramentum adolebit. Hymno finito, omissoque *ŷ. Panem de cælo, etc.*, canentur a prædictis Cantoribus Litanie positæ in libro pro XL Horarum Oratione edito (quo libro pariter, absque ulla immutatione, utendum erit in alia quavis Sanctissimi expositione particulari, quæ fieri debeat). Precibus dictis, Celebrans (cui librum sustinebunt Ministri) erectus, et absque nova genuflexione, manibus junctis, cantabit *ŷ. Dominus vobiscum, etc.*, cum Orationibus, quibus finitis, genuflexi brevem instituent orationem; deinde recedent capite detecto, usque ad rationabilem a Sacramento distantiam; hoc erit initium Orationis XL Horarum.

§ 25. Juxta S. R. C. Decretum, Celebrans uti non debet camerali sede, sed scamno (brachia non habente), cujus ornatur pars posterior rubri alteriusve decentis coloris panno, et in eo simul cum Ministris sedeat. Multo minus sedibus cameralibus uti debent in Ecclesiis Guardiani, Deputati et Officiales Confraternitatum, Societatum aut Congregationum laicalium; sed sedebunt in scamno cum dorso, brachia tamen a lateribus non habente, et absque ullo usu cussinorum, sicuti et absque gradibus et genuflexorio ante se: illud autem scamnum tegi debet panno, non vero serico operimento; et omnino extra Presbyterium collocabitur, quando prædicti Missis aut Vesperis solemnibus assistant, aut quando in Presbyterio a Clero celebrabitur aliqua sacra functio, juxta plura Decreta S. R. C., et in particulari juxta Decretum Generale, datum sub die 13 Martii 1688 (n. 1792)..... Prælati autem Primicerii vero, in habitu prælatitio sibi proprio, intra Presbyterium a latere Evangelii, sedebit super scamno, panno cooperto, ut supra n. 22 dictum est.

§ 26. Attamen, si ob Ecclesiæ formam conveniens locus non

daretur extra Presbyterium,... indulgebitur, ut prædictum Guerdianorum scamnum, ut supra, collocetur e conspectu, in uno latere, extra terminum Presbyterii.

§ 27. Viris et mulieribus cujuslibet status aut conditionis (exceptis regiis Personis, ubi adsunt) districte prohibetur, ne in Presbyterium seu circuitum Altaris, in quo expositum est Venerabile, quovis prætextu, ingrediantur ad orandum, cum præfatus locus occupari solum debeat ab Ecclesiasticis divino ministerio aut adorationis officio addictis. Idque observandum est non solum in Ecclesiis in quibus ordinaria recurrit Expositio, sed etiam in aliis omnibus, in quibus ex Indulto Apostolico, aut ex alia legitima facultate Expositio fieri, licet per breve tempus, contingat. Rem ita exsequi providebunt Superiores aut Sacristæ, etiam scamnorum ope, si necessarium fuerit. Mandamus præterea ac præcipimus Rectoribus et Superioribus cujusvis Ecclesiæ, tam Sæcularibus quam Regularibus, ut, durante præfata Expositione, non præsumant quodlibet sedium genus cuiquam personæ cujusvis sexus, gradus et conditionis, in Ecclesiis respective afferendum concedere, sub pœna, etc....

§ 28. Tempore Expositionum, licet particularium, non apponantur in Ecclesiis lances ad eleemosynas colligendas, neque stabunt Religiosi aliive Ecclesiastici, neque laici ad eas recipiendas; sicuti neque Clerici, Confratres, Mandatarii, aliæve personæ quæstuant per Ecclesiam circuibunt. Multo minus id agere poterunt pauperes, qui ab Ecclesiæ januis decem canis distantes stabunt, sub pœnis etc.... Idcirco curæ pariter erit Superioribus et Sacristis, aliisque custodibus assistantibus, orantium scilicet fidelium distractionis vitandæ gratia, invigilare, ne Ecclesiam ingrediantur, cum rite possint benefici extra Ecclesiam eleemosynas dare, prout ordinavit S. M. Clemens XI in speciali Edicto, in quo omnibus fidelibus prohibetur, ne in Ecclesiis eleemosynas pauperibus distribuunt.

§ 29. Notandum, Orationi finem in una Ecclesia imponi non licere, nisi postquam eadem in altera jam incœperit; idque servabitur ab unaquaque Ecclesia, etsi Basilica aut Collegiata, aut quolibet modo privilegiata.

§ 30. Finita Repositionis Missa, Celebrans assumet pluviale (observando ritum respective supra descriptum pro Missa Expositionis), et cum Ministris coram SSmo Sacramento in medio super infimum Altaris gradum genuflectet. Cantores statim intonabunt Litanias, quæ continuabuntur usque ad *ŷ. Domine, exaudi orationem meam*, inclusive. Deinde surgens Celebrans cum Ministris ibidem in medio ponet incensum absque benedictione, et genuflexus ter Sanctissimum Sacramentum adolebit, atque assumet Velum humerale. Incensatione peracta, Diaconus, cum debitis reverentiis, Sacramentum e Throno deponet, et continuo, stans, genuflexo Celebranti illud tradet, genuflectet et ipse Diaconus, statim ac Sacramentum tradiderit; ceterum eadem observabuntur respective quæ supra, ubi de Expositione agebatur, de cæremoniis ac ritu Processionis, etc., dicta sunt.

§ 31. Post Processionem, Celebrante ad infimum Altaris gradum regresso, Diaconus genuflexus, ab ipso stante accipiet Sanctissimum, coram quo Celebrans immediate genuflectet, Velumque humerale deponet. Diaconus illud in medio Altaris supra Corporale collocabit, et ad suum locum redibit. Celebrans ad *ŷ. Genitori Genitoque, etc.* surgens cum Ministris, absque benedictione incensum ponet, ut supra; postquam ille Sacramentum adoleverit, cantores dicent *ŷ. Panem de celo, etc.* (cui adjiciendum *Alleluja* tempore paschali ac per totam octavam Corporis Christi tantum, in qualibet Expositione tunc fieri solita). Celebrans stans, nulla iterum præmissa genuflexione, sustinentibus librum Ministris (omisso *ŷ. Dominus vobiscum*, uti ex Decreto Sacre Rituum Congregationis), Orationes, manibus junctis, cantabit; quibus finitis, genuflexus humerale Velum assumet; atque solus ad Altare ascendens, debitis factis reverentiis, manibus, uti dictum jam fuit, Veli humeralis extremitatibus coopertis, Ostensorium capiet, quocum populo benedictionem impertietur; atque Sacramento supra Corporale reposito, descendet, suoque loco genuflexus manebit. Statim Diaconus, aut Sacerdos cum Stola, debitis factis reverentiis, Sacramentum includet in Tabernaculo, quod ad hunc finem in Altari Expositionis retinendum erit. Hostia autem consecrata in Missa consumenda est, sive hoc eodem mane, sive insequenti: his peractis, ab Altari discedent, et finem obtinebit Oratio XL Horarum.

§ 32. Tempore quo durabit eadem Oratio, districte interdicitur prædicare; verum, si, ad fovendam fideliū erga SSmum Sacramentum devotionem, brevis concio post Vesperas institui velit, petenda est licentia et benedictio a Nobis, aut a Rmo Nostro Vices-Gerente, etiam pro Ecclesiis Regularium, et quomodocumque privilegiatis: et non modo in Expositione XL Horarum, sed etiam in qualibet alia Expositione; quæ licentia dabitur in scriptis. Sermocinaturus autem, in Ordine saltem diaconali erit constitutus, atque sermonem habebit superpelli-
ceo indutus, quamvis sit Regularis, sed sine Stola, et capite discooperto, prope Altare in quo Sanctissimum manet expositum, atque in eo situ, qui circumstantes non adducat ad actus irreverentiæ, terga vertendo ad SS. Sacramentum.

§ 33. Ecclesiæ, in quibus instituetur XL Horarum Oratio, vespere, donec aderit populus ad orandum, apertæ manere debebunt; quoniam tamen hac in re aliqua determinata hora stabiliri nequit, tum ob Ecclesiarum situm, tum ob temporum mutationem; ideo circa horam tertiam (*a salutatione Mariæ sub vespere*), æstivo, et circa quintam hiemali tempore claudi poterunt: advertendum tamen, quod, etiam januis clausis, continuari debet Oratio, prout dictum fuit n. 9, quum eadem Oratio numquam interrumpi possit, ex Decreto S. R. C.

§ 34. Romæ in qualibet Ecclesia, ad informationem fidelium devotorum, in loco patenti affixus remanebit elenchus XL Horarum.

§ 35. Pariter in quavis Ecclesia, in qua Expositionem institui statutum est, in Sacristia continuo affixa erit præsens Instructio,

ut nemo valeat regularum ac præceptorum in ea traditorum ignorantiam prætereundum.

§ 36. Extra ordinem in elencho XL Horarum assignatum, nullus Rector, Curatus, aut Sacrista, exponere SSimum Sacramentum audeat, sub quovis prætextu aut consuetudine, neque ob causam gravem, aut pro infirmis, absque speciali Brevis Sanctitatis Suæ, aut saltem absque licentia a Nobis vel a Rmo Vices-Gerente, concessa, et a Deputato XL Horarum subscripta; qua obtenta, exponetur Venerabile in Altari aut Capella, obducto velo, et servato supra dicto viginti luminum numero; observandum item adamussim tempus quo Expositio durare poterit, prout in dicta licentia assignabitur. sub pœnis etc.

§ 37. Tandem districte præcipitur, ut omnia supra enunciata Decreta inviolabiliter observentur: atque indiscusse obediatur, circa ea quæ insuper occurrere possunt, Nostro Deputato, XL Horarum Orationi moderandæ præposito, sub pœna Magistris cæremoniarum, qui sacris istis functionibus aderunt infligenda, nisi omnes cæremoniæ et ritus præscripti adamussim serventur (qui cæremoniarum Magistri saltem in Sacris constituti esse debent, tam in hac, quam in aliis singulis solemnibus functionibus, juxta Cæremoniale Episcoporum, Lib. I, Cap. 5), et transgressoribus respective dictorum Decretorum.....

Datum ex Nostris Ædibus, hac die 1 Septembris 1736.

PROSPER, Card. Vicarius.

Uti patet ex Instructionis § 12, Missa in Oratione XL Horarum, tam pro Expositione quam pro Repositione, pluribus gaudet privilegiis, dummodo Oratio juxta Instructionem Clementinam adamussim peragatur, et etiam nocte non interrumpatur.

« Quod si alicubi fiat hujusmodi Expositio ad formam quidem Orationis quadraginta horarum, ita ut ad tertium usque diem protrahatur. nocte tamen recondatur Sacramentum, non amplius locum habebunt sanctionis regulæ, quæ tantummodo obligant Ecclesias per turnum designatas pro Oratione quadraginta horarum. Improperie namque dicitur ad formam quadraginta horarum, cum desit id, quod præcipuum est Instituti; perpetuitas scilicet Orationis per quadraginta successivas horas numquam interruptas, licet per tres dies fiat. » (Gardellini, *Commentaria*, § 33, n. 4.)

Ubi autem Instructio Clementina non observatur, privilegia pro Missa non sunt concessa, uti rescripsit S. Rituum Congregatio, per Decretum 12 Septembris 1840 (in Brugen. n. 2814, ad 3, antiq. 4897, ad 6), sine speciali Indulto sanctæ Sedis; quale concessum fuisse nostræ Diœcesi, pro die Adorationis perpetuæ tantum, in superius descriptis in Appendice II, videre est.

Quoad indulgentiam, occasione Orationis XL Horarum lucrandam, hæc notare juvat. Quamvis per S. Congregationem Episcoporum et Regularium, Decreto 5 Aprilis 1657, declara-

tum sit, indulgentias in Oratione XL Horarum lucrari non posse, nisi Expositio SS. Sacramenti continua sit diu noctuque, tamen Benedictus XIV, ne populus spirituali illo bono privetur, Episcopo Warmiensi, in Constitutione *Accepimus*, die 16 Aprilis 1746, rescripsit :

« Equidem veteris disciplinæ severitate remissa, nunc easdem indulgentias concedi intelligitur, etiamsi Sacramentum Eucharistiæ per horas quadraginta continuas gravissimis de causis minime prostet, modo tamen horis diurnis semper expositum publice relinquatur. » Porro triduo Septuagesimæ, vel Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ, imo etiam sola Feria quinta infra hebdomadam Sexagesimæ, universis Christi fidelibus, confessis et sacra Communione refectis, qui eas Ecclesias, in quibus Expositio SS. Sacramenti his diebus instituitur, devote visitaverint, et per tempus quoddam pias ad Deum preces effuderint, plenaria indulgentia conceditur. Ad hanc indulgentiam consequendam requiritur, ut Expositio fiat diebus dictis, et per tres dies, nisi sit Feria V Sexagesimæ, non autem ut per XL Horas, vel diu noctuque SS. Sacramentum exponatur, ut patet ex Constitutione Benedicti XIV, *Inter cetera*, de die 1 Januarii 1748. (Cfr. Schöber, *S. Alphonsi Liber de caeremoniis Missæ*, Appendix III, Caput V, n. 5, nota 15.)

SECTIO III

De administratione SS. Eucharistiæ Sacramenti

CAPUT I

DE TEMPORE DISPENSANDÆ SS. EUCHARISTIÆ

Q. 189. *Quo tempore potest fidelibus in Ecclesia distribui S. Communio ?*

R. 1º Omnibus diebus potest S. Communio in Ecclesia fidelibus distribui, si excipias diem Parasceves. Sabbato Sancto non licet SS. Eucharistiam distribuere ante Missam ; sed potest fieri intra Missam, et etiam post eam. De Communione intra Missam, sequens Decretum exstat : « An liceat in Sabbato Sancto inter Missarum solemnias Sacram Eucharistiam fidelibus distribuere, et num per eandem sumptionem sacræ Communionis præceptum Paschale adimpleatur ? » S. Rituum Congregatio respondit : « Affirmative in

utroque. » (Decret. 22 Martii 1806, n. 2561, antiq. 4499. Cfr. Ephemerides Liturgicæ, III, 1889, pag. 153.)

Regulares SS. Eucharistiæ Sacramentum in Ecclesiis suis ministrare possunt, etiam a Dominica Palmarum usque ad totam Dominicam in Albis, excepto die Paschatis; ita tamen, ut in aliis diebus, sæculares sumentes Eucharistiam a Regularibus intra duas hebdomadas Palmarum et Paschatis, præceptum Paschale non impleant. (S. Congregatio Concilii, Decret. 31 Januarii 1632.)

2º De diei parte qua ministrari in Ecclesia fidelibus potest SS. Eucharistia, declaravit S. Rituum Congregatio, id licere a tempore ad tempus quo Missæ celebrantur; et non ultra prædictum tempus nempe usque ad occasum solis. (Decreta 7 Septembris 1816, n. 2572, ad 23, antiq. 4526, ad 37; et 11 Junii 1904, *Ordinis Fratrum Minorum Provinciæ Portugalliæ*, ad 3; cfr. Acta Sanctæ Sedis, XXXVII, 1904, pag. 109.) De nocte non licet; et expresse prohibetur, sine Indulto speciali, S. Communionem distribuere in nocte Nativitatis Domini, in prima Missa solemni media nocte decantata, aut post eam. (Decreta 20 Aprilis 1641, n. 752, antiq. 1319; et 7 Decembris 1641, n. 781, antiq. 1360.) — Plura tamen Indulta concessa fuerunt in Missa vel post Missam mediæ noctis communicandi, attentis circumstantiis. (Decreta 27 Julii 1720, n. 2267, antiq. 3940; et 7 Augusti 1871, n. 3254, antiq. 5490, ad 9.) Et hodieum etiam conceduntur hujusmodi Indulta præsertim pro Religiosis et Monialibus, et etiam pro laicis.

Placet etiam ad memoriam notare, S. P. Leonem XIII, per Decretum 13 Novembris 1899 (n. 4046), benigne concessisse ut die 31 Decembris annorum 1899 et 1900, media nocte, juxta prudens arbitrium Ordinariorum, unica Missa legeretur vel caneretur, infra vel extra quam fideles, de speciali gratia, sacram Synaxim recipere potuerunt.

3º « Communio populi intra Missam statim post Communionem Sacerdotis celebrantis fieri debet (nisi quandoque ex rationabili causa post Missam sit facienda), cum Orationes, quæ in Missa post Communionem dicuntur, non solum ad Sacerdotem, sed etiam ad alios communicantes spectent. » Ita Rituale, in Ordine ad-

ministrandi S. Communionem, Tit. IV, Cap. 2, n. 10. — S. Rituum Congregatio rescripsit non esse prohibitum Sanctissimam Eucharistiam fidelibus, justa de causa, ante vel post Missam immediate distribuere. (Decret. 17 Julii 1894, n. 3832, ad 3.)

Rationabilis vel justa causa, temporum nostrorum conditione perpensa, facile adest; eamque semper generaliter adesse censendum est, quando Communio petitur. Communionem dare petentibus, immediate post Missam, et etiam ante Missam, est communis et laudabilis praxis Urbis; hic est Ecclesiæ sensus; hoc omnino tenendum, atque ita se gerendum. (Ephemerides Liturgicæ, IX, 1895, pag. 710.)

Olim Communio populi semper locum habebat post Communionem Celebrantis; usus autem ministrandi Eucharistiam extra Missam cœpit Hierosolymæ, a Sancti Cyrilli temporibus: confluente enim magna advenarum multitudine sacram deposcentium Eucharistiam, in Ecclesia fieri minime poterat, ut quoties distribuendum esset Sacramentum, Missa celebraretur. Ab Ecclesia Orientali in Occidentalem ea consuetudo manavit.

De S. Communionem distribuenda intra Missam, cfr. Benedictus XIV: *De Sacrosancto Sacrificio Missæ*, Lib. III, Cap. 18, nn. 9 et sqq.; et opusculum: *La Communion des fidèles pendant la Messe*, par le R. P. Dom Gérard Van Caloen, O. S. B., 1884.

Q. 190. *An sacra Communio potest distribui a Sacerdote qui celebraturus est, aut celebrat, aut celebravit Missam de « Requiem » in paramentis nigris?*

R. Pro responso ad hanc quæstionem, juvat describere sequens S. Rituum Congregationis Decretum Generale, datum 27 Junii 1868, et approbatum 23 Julii ejusdem anni (n. 3177, antiq. 5403), in quo controversia simul ejusque solutio dilucide proponuntur:

« Post liturgicas recentiores leges, a Summis Pontificibus Pio V, Clemente VIII, Paulo V, et Urbano VIII conditas, gravis exarsit controversia inter Doctores et Rubricistas:

« An in Missis defunctorum aperiri possit Taberna-

culum ad fideles pane Eucharistico reficiendos. » Sacrorum Rituum Congregatio prima vice interrogata, in una Albinganen., 24 Julii 1683, ad 2 (n. 1711, antiq. 3025), respondit : « Non esse contra ritum, ministrare Communionem in Missa de Requie, vel post illam, cum paramentis nigris, omissa benedictione, si ministraretur post Missam. »

Verum controversia nondum composita, identidem Sacra Rituum Congregatio peculiaribus in casibus responsa dedit, quin umquam ad generale Decretum deveniret. Interea ex nonnullorum Doctorum placitis, tum pervasit opinio, posse nempe fidelibus Sanctam Eucharistiam ministrari particulis tantum in Missa pro defunctis consecratis ; tum in aliquibus locis mos invaluit Missas defunctorum celebrandi in paramentis violaceis, ut non solum intra Missam, sed etiam ante vel post eandem pietati fidelium Sacra Eucharistia refici cupientium satisfaceret. Quapropter, Episcopis præsertim Sacrorum Rituum Congregationem sæpissime rogantibus, ut per generale Decretum quid hac in re faciendum sit statueret ;

Sacra eadem Congregatio, anno 1823, edixit, ut gravis hæc quæstio videretur peculiariter et ex Officio. Quod iterum obtinuit anno 1837, ad Dubium : « An mos qui perdurat adhuc, communicandi in Missis defunctorum cum particulis præconsecratis, possit permitti ? » responsum est : « Dilata. » Nihilominus ob temporum ac rerum circumstantias, isthæc peculiaris negotii hujusmodi salebrosi disquisitio ad ætatem usque nostram dilata fuit ; siquidem in Conventu, die 16 Septembris, anni 1865, collecto, cum ageretur de usu coloris violacei in Missis defunctorum in Altari ubi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum asservatur, responsum fuit tertio : « Dilata, et reproponatur una cum alio Dubio : An Sacerdos possit aperire Ciborium ad communicandos fideles cum paramentis nigris. »

Tandem novis supervenientibus Sacrorum Antistitum precibus, die 3 Martii, anni 1866, in Ordinariis Sacrorum Rituum Congregationis Comitibus, propositum fuit Dubium una cum sententia, quam ex officio aperuit alter e Consultoribus : « An Sacerdos possit

aperire Ciborium ad communicandos fideles in paramentis nigris ? » Verum Emi et Rmi Patres Cardinales responderunt : « Dilata ; et scribat alter Consultor, nec non Assessor, reassumptis omnibus ad rem facientibus, habita præsertim ratione relate ad opportunitatem. »

Typis traditis communicatisque hisce sententiis, tum Rmi Assessoris, tum alterius ex Apostolicarum Cæremoniæ Magistris specialiter deputati, Sacrorum Rituum Congregatio in Ordinario Cœtu hodierna die ad Vaticanum coadunata est : ubi Emus et Rmus Dominus Cardinalis Nicolaus Clarelli Paracciani, loco et vice Emi et Rmi Cardinalis Constantini Patrizi Præfecti absentis, idem proposuit Dubium ;

Et Emi ac Rmi Patres Sacris tuendis Ritibus præpositi, re mature accurateque perpensa etiam quoad opportunitatem, responderunt : « Affirmative, seu posse in Missis defunctorum, cum paramentis nigris, Sacram Communionem fidelibus ministrari, etiam ex particulis præconsecratis, extrahendo pyxidem a Tabernaculo. Posse item in paramentis nigris, ministrari Communionem immediate post Missam defunctorum ; data autem rationabili causa, immediate quoque ante eandem Missam ; in utroque tamen casu omittendam esse benedictionem. Missas vero defunctorum celebrandas esse omnino in paramentis nigris ; adeo ut violacea adhiberi nequeant, nisi in casu, quo die 2 Novembris, Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum publicæ fidelium adorationi sit expositum pro solemni Oratione Quadraginta Horarum. »

Et ita decreverunt, ac ubique locorum, si Sanctissimo Domino Nostro placuerit, servari mandarunt die 27 Junii 1868.

Facta autem per Secretarium Sanctissimo Domino Nostro Pio Papæ IX relatione, Sanctitas Sua Decretum Sacræ Congregationis approbavit et confirmavit, die 23 Julii ejusdem anni 1868. »

NOTA. In Decreto 28 Novembris 1902 (*De Queretaro*, ad 2), S. Rituum Congregatio rescripsit quod « in Missis solemnibus sive cantatis de Requie, juxta praxim Urbis, Communio distribui non solet : sed ubi ex rationabili causa distribuenda foret, Diaconus dicet *Confiteor* tan-

tum alta voce », non vero cantando. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVII, 1903, pag. 15.)

CAPUT II

DE LOCO DISPENSANDÆ SS. EUCHARISTIÆ

Q. 191. *A quo, et in quo loco dispensanda est fidelibus S. Communio?*

R. ad I. Solus Sacerdos est minister ordinarius SS. Eucharistiæ, et ipsi soli licet eam fidelibus dispensare : illi enim tantum de jure competit distributio S. Communionis, cui ejusdem competit Consecratio, quæ ad sumptionem dicit ordinem.

Diaconus vero, primus minister Sacerdotis, vi suæ ordinationis id etiam habet, ut committi ipsi possit distributio SS. Eucharistiæ, et est ejusdem minister extraordinarius ; in præsentī Ecclesiæ disciplina, licet Viatici administratio in periculo, absente Presbytero, a Diacono, etiam absque ulla commissione, fieri possit et debeat, alias tamen eidem Diacono SS. Eucharistiæ dispensatio non nisi in vera gravique alicujus casus necessitate committi potest.

Ad dubium : « An Diaconus, in Ordine tantum Diaconatus constitutus, extra casum necessitatis possit distribuere fidelibus Communionem ? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit : « Negative. » Et ita declaravit ac servari mandavit. (Decret. 25 Februarii 1777, n. 2504, antiq. 4379.)

R. ad II. Primis Ecclesiæ sæculis, tempore persecutionum, frequenter fideles communicabant in domibus suis, sibimetipsis administrantes Panem sanctum, quem ex Ecclesia in capsis asportabant. Pace Ecclesiæ data, hic usus remansit, per aliquot sæcula, pro solitariis, pro monasteriis in quibus non aderat Sacerdos, aliisque qui longius ab Ecclesiis aberant.

In præsentī disciplina, Sacra Communio administranda est in Ecclesiis, vel in Oratoriis publicis, et etiam in semipublicis. In privato alicujus domus Oratorio dari non potest, nequidem cum particulis in Missa consecratis, sine licentia expressa Episcopi Ordinarii.

« Si Sacerdotibus, vel aliis ex Clero danda sit Com-

munio, iis ad gradus Altaris genuflexis præbeatur, vel si commode fieri potest, intra sepimentum Altaris sint a laicis distincti. » (Rituale, Tit. IV, Cap. 2, n. 4.)

Sacerdotes communicant cum Stola, quæ sit ejusdem coloris ac Sacerdotis qui SS. Eucharistiam ministrat, aut albi; numquam tamen coloris nigri; item Diaconi, qui assumunt Stolum transversam.

Ad dubia: « I. In Rituali Romano... hæc habentur: Sacerdotes vero cum Stola communicent. Quæritur cujusnam coloris debeat esse hujusmodi Stola? — II. An Diaconi accedentes privatim ad sacram Communionem debeant deferre super cotam Stolum transversam? » S. Rituum Congregatio declarare censuit: « Ad I. Sacerdos communicans utatur Stola ejusdem coloris ac Sacerdos qui ministrat, vel coloris albi. — Ad II. Affirmative. » (Decret. 4 Julii 1879, n. 3499, antiq. 5788.) Nota quod verba « vel coloris albi » addita fuerunt in nova editione Decretorum anni 1900.

Laici juxta veterem disciplinam pro Communionem genuflectunt ad balaustrium, vel ad mensam ad cancellos Presbyterii positam. Ante communicandos extenditur linteum mundum, dictum Dominicale (cfr. Q. 194).

Sacra Communio ordinarie distribuitur ad Altare in quo asservatur SS. Eucharistia in Tabernaculo, ad mensam in Presbyterii seu Cappellæ accessu dispositam. Attamen, occasione Festi, vel tridui, vel novemdialis, vel mensis, ex. gr., Maji B. Mariæ V. dicati, licet, pro Communionem fidelium, SS. Eucharistiam ab Altari SS. Sacramenti transferre ad Altare functionis, dummodo tamen SS. Eucharistia non continuo in duobus Altaribus asservetur. (Decreta 2 Junii 1883, n. 3576, antiq. 5874, ad 6; et 10 Maji 1890, n. 3728, ad 1.) In casu magnæ frequentiæ populi accedentis, ne sese penes Altaris cancellos turmatim fideles obtrudant, proposuit S. Congregatio, « ut plura genuflexoria sive scamna linteo mundo contacta hinc inde a cancellis circulatim seu in quadrum intra Ecclesiam ordinentur, et in extremitatibus interjecti spatii duo saltem Candelabra disponantur quæ perpetuo colluceant, dum fidelibus circum adgeniculatis sacra Communio distribuitur. » (Decret. 26 Martii 1859, n. 3086, antiq. 5285, ad 2.)

Q. 192. *An sacra Communio, tempore Missæ, ad Altare*

in quo Missa celebratur, potest distribui ab alio Sacerdote quam qui celebrat ? Si ad hoc Altare distribuitur, quid tunc a Celebrante, et sacram Communionem distribuyente observandum est ?

R. ad I. Negative, nisi aliud desit Altare, ad quod celebrari possit, et celebrandi habeatur necessitas, ex. gr., in Ecclesia, in qua unicum est Altare, dies magnæ solemnitatis occurrit, magna multitudo Communionem exspectat, et populus congregatus est ad Missam audiendam. Missæ enim celebratio et Communionis distributio sunt actiones, quarum utraque Altaris usum requirit, et una alteram impedit. Item reverentiæ, quæ SS. Sacramento juxta Rubricas præceptivas debentur, neque a Celebrante, neque a distribuyente Communionem exhiberi possunt, sicut oportet. Consuetudo etiam quæ in aliqua Ecclesia forte existit, celebrandi ad Altare, ad quod sacra Communio interim distribuitur, hanc praxim excusare et probare non valet ; hæc enim consuetudo numquam rationabilis et laudabilis dici potest, cum sit contra reverentiam SS. Sacramento debitam, et impediat quominus Rubricæ præscriptæ observentur.

R. ad II. Celebranti servanda sunt sequentia ; juxta plures auctores se gerit, ac si coram Summo Pontifice celebraret ; et proinde ter ante SS. Sacramentum genuflectit utroque genu : 1° in accessu ad Altare, 2° cum ab Altari descenderit, ut Missam incipiat, 3° finita Missa, antequam ad sacristiam discedat ; et bis unico genu, 1° facta Confessione, priusquam ad Altare ascendat, dicturus *Aufer a nobis*, et 2° in fine Missæ, antequam populo benedicat, se convertit ad Sacerdotem distribuentem sacram Communionem, flectit unico genu, statim surgit, dicit *Pater et Filius*, etc., benedicens adstantes a parte, a qua non adest Sacerdos Communionem distribuens.

Si distributio inchoetur cum Celebrans ad Altare pervenerit, antequam dicere inceperit *In nomine Patris* etc., tunc ad unum aut alterum latus Altaris genuflectit utroque genu, donec distributio finita, et Tabernaculum clausum fuerit ; vel saltem donec Sacerdos Communionem distribuere inceperit, si ea communicantium sit multitudo, ut exspectare non possit ; in

quo casu, incepta distributione erigit se, et stans aliquantulum versus ad Altare incipit Missam. Item si distributio inchoetur finito Evangelio ultimo, similiter ad latus Altaris genuflectit utroque genu, donec distributio finita et Tabernaculum clausum fuerit ; vel, si plures sint communicandi, debitis factis reverentiis discedere potest. Si autem distributio inchoetur, postquam Celebrans dixerit *In nomine Patris*, tunc, Sacerdote accedente ad Tabernaculum aperiendum, genuflectit utroque genu, modo Canonem non inceperit ; si enim Canonem inceperit, illum prosequitur et non genuflectit ; et si Orationem, Epistolam, Evangelium, aut aliam partem inceperit, præstat etiam non genuflectere, donec finierit : in omni autem casu, quo est in medio Altaris, aliquantulum e medio recedere potest, nisi per Consecrationem, Communionem, aliamve actionem impediatur.

Distribuenti Communionem, sive Parocho, sive cui-libet alii, notanda et servanda sunt sequentia : caveat quantum potest, ne Missam interrumpat, nec Celebrantem impediat aut perturbet ; ideoque ad Altare aut Tabernaculum non accedat tempore quo Celebrans aliquam exercet actionem quam interrompere non potest, sed exspectet, donec Celebrans e medio commode recedere possit.

Infra distributionem solummodo attendit ad Sacramentum quod in manibus tenet, præterquam sub Consecratione et Elevatione ; tunc non quidem genuflectit, sed se sistit versus Altare cum Pyxide in manibus, donec peracta sit Elevatio. (Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien., anni 1871 ; ex Liturgia Q. III.)

Q. 193. *An sacra Communio recte distribuitur ad Altare in quo SS. Sacramentum publice exponitur ; et si fiat, quid observandum est ?*

R. Distinguendo : vel enim SS. Sacramentum exponitur in Tabernaculo solito, quod claudi potest ; vel in Throno eminenti, unde deponi nequit. In priori casu S. Communio ad idem Altare recte distribui potest, modo Tabernaculum claudatur eo tempore quo Communio distribuitur, quod sine ullo inconve-

nienti fieri potest, etiam in die Adorationis perpetuæ, quia, sicut adoratio continuatur diu noctuque, etiamsi SS. Sacramentum horis diurnis tantum exponatur, sic etiam, et multo magis quidem, continuatur ipso tempore quo sub Communions distributione SS. Sacramentum præsentium oculis continuo exhibetur.

In hoc casu servanda sunt sequentia : Sacerdos aperto capite accedit, in accessu ad Altare genuflectit in plano utroque genu, deinde adorat SS. Sacramentum in infimo gradu ; tum surgit, et ad Altare accedit, ibidem genuflectit, et Tabernaculum claudit ; tum more solito sacram Communionem distribuit ; qua distributa, et Pyxide in Tabernaculo occlusa, ac Benedictione data, SS. Sacramentum iterum exponit, genuflectit, in infimo gradu adorat ; deinde genuflectit utroque genu in plano, et discedit aperto capite.

Idem observandum est, ubi duo in Tabernaculo posita sunt Vasa, in quibus S. Species continentur : accepto scilicet Ciborio, Tabernaculum claudi debet, ne si apertum relinquatur, idem sit, ac si Communio coram SS. Sacramento exposito distribuatur, de quo casu mox dicitur.

In posteriori casu, in quo SS. Sacramentum in Throno eminenti exponitur, S. Communio ad idem Altare non recte distribuatur : Missa enim celebranda non est ad Altare in quo SS. Sacramentum exponitur ; adeoque nec etiam sacra Communio distribuenda, et multo minus quidem ; nam ad preces pro facultate celebrandi Missam ad Altare, ubi SS. Sacramenti expositio peragebatur, S. Rituum Congregatio, 12 Novembris 1831, in *Tarentina*, rescripsit : *pro gratia, dummodo in Missa Sacra Eucharistia non distribuatur*. Sacræ enim Eucharistiæ distributio, ut notat Gardellini in idem Decretum, in hac Missa omnino prohibetur. Quod dicendum est etiam non obstante consuetudine, quæ numquam rationabilis et laudabilis dici poterit ; ut enim talis esset, deberet cedere in cultum SS. Sacramenti, eundem augere vel saltem non minuere ; qualis hæc esse nequit, quia distributio impedit quominus debitæ fiant reverentiæ quæ, exposito SS. Sacramento, ad unguem servandæ præscribuntur.

Hæc tamen responsio limitanda est ad Ecclesias, in quibus aliud datur Altare, ad quod S. Communio recte distribui potest : si enim aliud non habeatur, necessitas exigere potest, ut ad idem etiam Altare distribuatur Communio. In hoc casu servanda sunt sequentia : Sacerdos accedit ad Altare, et ab eo discedit, ut supra dictum est ; accedens ad Tabernaculum, more solito se gerit, et infra distributionem solummodo attendit ad Sacramentum quod præ manibus tenet, cavendo tamen, quantum fieri potest, ne tergum vertat SS. Sacramento exposito, ideoque ab Altari descendit per gradus versus cornu Evangelii, in utroque latere mensæ Communionis se vertit uti ad *Lavabo* in Missa Expositionis, facie ad Altare et tergo ad populum conversis, et finita distributione, ac Pyxide in Tabernaculo recondita eoque clauso, dat Benedictionem in cornu Evangelii. (Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien., anni 1871 ; ex Liturgia Q. IV.)

Ita responsum fuit in Conferentiis ecclesiasticis supra indicatis. Eodem circiter tempore quo hoc responsum fuit scriptum, sequens dedit Decretum S. Rituum Congregatio : « In plerisque Cappellis Monasteriorum, et pluribus Ecclesiis Parochialibus Diœceseos Rhemensis, unicum reperitur Altare, ubi distribui possit Sacra Communio. Quæritur, utrum, si per Preces Quadraginta Horarum, vel quando venerationi fidelium exponitur SS. Sacramentum, permitti possit distributio Sacræ Communionis intra vel extra Missam coram Sanctissimo super Altari exposito, ratione maximæ difficultatis aliter agendi, ne Sacra Communio fidelibus denegetur. » Sacra Congregatio rescribere censuit : « Servetur consuetudo. Atque ita rescripsit, die 26 Septembris 1868. » (Decret. n. antiq. 5411.)

Utrumque Decretum, illud quod in responso Conferentiarum citatur (12 Novembris 1831, n. antiq. 4677), et illud quod supra refertur, e nova Collectione Decretorum, anni 1898, fuit expunctum.

Remanent nunc plura Decreta quibus prohibetur in Expositione SS. Sacramenti ad Altare Expositionis distribuere Sacram Communionem, sive intra sive extra Missas. (Decreta 11 Maji 1878, n. 3448, antiq. 5728,

ad 1 ; 8 Februarii 1879, n. 3482, antiq. 5767 ; 13 Septembris 1879, n. 3505, antiq. 5794.) Et mens S. Rituum Congregationis est, ut in Ecclesiis in aliquo Altari laterali apponatur parvum Tabernaculum amovibile, quo tempore perducatur Expositio ; et, si opus sit, loco transennæ seu balaustri ibi scamna circumponantur. (Decret. 23 Novembris 1880, n. 3525, ad 4, antiq. 5819, ad 5.)

Juvat sequentia hac de re referre ex Dissertatione Academiæ Liturgicæ Romanæ, habita 22 Februarii 1893 : « In sententiam venimus asserentium, generali regula in suo robore permanente, quibusdam in casibus, fidelium Communionem infra Missam, coram Sanctissimo exposito tolerandam esse..... Sed sententia quam sustinemus maxime roboratur a summa illa fidelium pietate ac religione, qua ad Sacrosanctum Christi Corpus suscipiendum accedunt, Sanctissimo exposito ; pietatem inquam et religionem, quam ex immaculata amoris victima, in Sacramento amoris solemniter publicæ venerationi exposita, potissimum hauriunt. Summa ergo cautela in consuetudinibus improbandis procedendum est, quibus abrogatis, pietas et fervor christianæ plebis remitteret. »

« Neque tandem plurimi facienda est difficultas opponentium, irreverentiam sapere, eo quod terga vertere deberet Sacerdos Sanctissimo, nec non quia deberet recedere ab Altari ad lorice septum usque, cum Eucharistiam administraturus est. Nulla enim irreverentia inveniri potest in actione, quæ pro objecto eundem habet Jesum Christum, qui in Sacramento expositus manet. » (Ephemerides Liturgicæ, VIII, 1894, pag. 208.)

Q. 194. *Quænam notanda sunt de linteo ante communicandos extendendo ?*

R. 1º Linteum debet esse ex lino vel cannabe, totum albi coloris, mundum et nitidum.

2º Cum adhibeatur in reverentiam SS. Sacramenti, ne sacra Hostia vel ejus fragmenta forte in terram labantur sed super linteum recipiantur, debet esse vera mappa seu tobalea, non autem denticulatum textum

aut ad instar retis ; minuta fimbria tamen ex textu denticulato apponi potest. Ob eundem finem, opportuno modo tenenda est a communicantibus mappa ; non enim sufficit, ut quidam faciunt, quod manus junctas aut pectori applicatas linteoque opertas teneant, sed debent fideles linteum illud tenere ambabus manibus apertis, ad distantiam circiter humerorum separatim, contra pectus et sub mento, ita ut efformet sub mento parvam mensulam.

3° Loco mappæ Communionis, cujus usus præ omnibus aliis rebus commendandus et retinendus est, licite uti possunt communicantes aliqua patena grandiori inaurata, dummodo sit diversa a patena quæ pro Missæ Sacrificio usuvenit, et ad Communionis usum tantum sit destinata (cfr. Ephemerides Liturgicæ, VIII, 1894, pag. 92) ; item tabellis ex metallo, ubi ejusmodi usus introductus est (Decret. S. Rituum Congregationis, 20 Martii 1875 ; cfr. Acta Sanctæ Sedis, VIII, 1874-1875, pag. 425) ; item parvo linteo, seu panniculo, ad instar magnæ pallæ. Hæc adhiberi possunt ubi mensa Communionis cum linteo non adest. Qui communicat, hanc patenam, vel hunc panniculum accipit, et ambabus manibus infra mentum tenet ; deinde tradit sequenti communicando ; ultimus vero reddit ministro. — Abusus est, omnino eliminandus, accipere extremitatem superpellicei, vel Casulæ, vel Stolæ Sacerdotis administrantis, eamque loco linteï, seu veli, mento supponere. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XI, 1897, pag. 482-506.)

4° Cæremoniale Episcoporum describit (Lib. II, Cap. 29) Communionem generalem in Missa Pontificali, et ritum quo Episcopus Christi Corpus tradit. Ex eo notantur sequentia : cum Episcopus tradit Communionem, Diaconus ad ejus dexteram tenet Pyxidem cum Particulis consecratis, et Subdiaconus ad ejus sinistram Patenam supponit mento communicantium ; nihilominus duo Acolythi sustinent ambabus manibus, per quatuor angulos, mappam seu linteum ante communicandos.

Ad dubium : « An Celebrans, qui non habet usum Pontificalium, Sacrum Christi Corpus communicantibus distribuens,

possit sibi teneri facere Pyxidem a Diacono, et per Subdiaconum Patenam ? » S. Rituum Congregatio respondit : « Negative. » (Decret. 13 Junii 1676, n. 1572, antiq. 2791, ad 2.)

CAPUT III

DE ORDINE ADMINISTRANDI S. COMMUNIONEM IN ECCLESIA

Q. 195. *Paucis describe ritum S. Communionis olim in Ecclesia usitatum.*

R. Ex antiquis documentis, et ex variis Sanctis Patribus, constat sequentem ritum per plura sæcula in Ecclesia pro S. Communione fuisse servatum.

Episcopus, vel Sacerdos celebrans, postquam ex Sacrificio ipse jam participasset, elevans Sacrosanctam Hostiam, ostendensque præsentibus, alta voce clamabat : « Sancta sanctis » ; ac si diceret : « Qui non est sanctus, non accedat. » Ad quam monitionem simul et provocationem, responsum intonuit : « Unus sanctus, unus Dominus, Jesus Christus. »

Tunc statim communicabat Celebrans primo quidem Presbyteros simul cum ipso sacrificantes, in circuitu Altaris ; deinde Diaconos, retro Altare ; tum Subdiaconos et reliquos Clericos, in limine Sanctuarii, seu in Choro ; demum, extra cancellos Sanctuarii, omnem populum, viros primum, postea mulieres. Accedens nempe ad singulum horum, tradebat cuilibet particulam Sacræ Hostiæ in manum dexteram, quæ concava atque ita teneri debuit super sinistram, ut cum ea formam Crucis exhiberet. In tradendo taliter Sacramento dicebat Sacerdos : « Corpus Christi. » Quæ formula antiquissima est. Ætate S. Gregorii Magni jam hæc viguit : « Corpus Domini nostri Jesu Christi conservet animam tuam. » Qui Christi Corpus Sacrum sic accipiebat, respondebat : « Amen » ; sacrumque donum ori reverenter admovebat, ac sumebat.

Legimus in Breviario, ex Libro S. Ambrosii Episcopi, de Sacramentis : « Non otiose, cum accipis, tu dicis : Amen ; jam in spiritu confitens quod accipias Corpus Christi. Dicit tibi Sacerdos : Corpus Christi ; et tu

dicis : Amen ; hoc est, verum. Quod confitetur lingua, teneat affectus. » (Cfr. Lectio VI, Feria IV infra Octavam SS. Corporis Christi ; et in Officio Votivo de SS. Eucharistiæ Sacramento, pro mensibus Septembri et Octobri.)

Tradebatur autem hac ratione Panis Eucharisticus, principio quidem in manus nudas omnibus ; — hinc nemini licuit, nisi lotis manibus Ecclesiam ingredi ; quapropter cantharus aquæ aderat in ipsa Ecclesiæ porticu, pro lotione manuum ; quamvis hæc lotio ex mystica etiam causa fieret ; — sed subinde præceptum fuit in Occidente, ut mulieres illum mundo exciperent linteolo, quod apud veteres Dominicale audit.

Iste tamen mos Eucharistiam in manus communicantium tradendi, propter multos abusos, Romæ jam sæculo sexto, in Gallia sæculo nono, et sensim ubique, sublatus est ; severisque legibus statutum fuit, ut Corpus Christi in os communicantium per ipsum Sacerdotem immitteretur. (Cfr. Kozma di Papi, *Liturgica Sacra*, § 124 ; et Ephemerides Liturgicæ, VIII, 1894, pag. 81-92.)

Q. 196. *Quo præmisso, et quomodo indutus procedit Sacerdos ad ministrandum S. Communionem extra Missam ? Quid notandum est de colore Stolæ ?*

R. I. Sacerdos extra Missam Communionem ministrans, debet prius lavare manus ; et habitu decenti, id est superpelliceo, et Stola indutus sit oportet. — Grave communiter reputatur peccatum, extra casum necessitatis, Communionem distribuere sine ulla veste sacra ; veniale vero, si sine Stola tantum administratur.

NOTA. Cum rochetto et Stola SS. Eucharistiam ministrare non licet ; neque cum rochetto, mozetta et Stola ; et invecta consuetudo hujusmodi non toleratur. (Decret. S. Rituum Congregationis, 16 Aprilis 1831, n. 2680, antiq. 4664.)

Pro casu quando Sacra Communio ministratur immediate ante vel post Missam cfr. Q. 200.

II. Stola, juxta Rituale Romanum (Tit. IV, Cap. 2, n. 1), debet esse « coloris Officio illius diei convenientis » ; quod ideo constitutum est, ut significetur vetus

228 (Q. 197) Ordo ministrandi S. Communionem

Ecclesiæ ritus Sacram Communionem fidelibus ministrandi infra Missam statim post Communionem Celebrantis : Communio fidelium enim æstimabatur pars Missæ et complementum Communionis Sacerdotis celebrantis (cfr. Q. 189, 3º). S. Rituum Congregatio interrogata an Stola in casu non « potius esse debeat alba prout valde conveniens Sacramento, ut multi censent Doctores », rescripserat : « Juxta Ritualis Romani Rubricam debet esse coloris Officio illius diei convenientis. » (Decret. 12 Martii 1836, n. antiq. 4777, ad 13.) Toleravit tamen consuetudinem, ubi vigeat, ministrandi S. Eucharistiam cum Stola albi coloris fidelibus Paschale præceptum adimplentibus. (Decret. 11 Augusti 1877, n. antiq. 5706.)

Attamen, cum hodiedum Sacra Communio quam sæpissime jam distribuatur extra Missam, et æstimari valeat functio distincta et a Missa independens, in qua profecto præcipue agitur de cultu Sanctissimæ Eucharistiæ, et proinde convenit color albus Sacramento proprius, S. Congregatio censuit a primitivæ Ritualis disciplinæ observatione posse aliquantum recedi, et ideo in editione Decretorum anni 1898 retinuit quidem Decretum citatum 12 Martii 1836, sed tenorem mutavit : etenim in propositione dubii petitur an Stola in casu « esse debeat coloris Officio illius diei convenientis, ut præscribit Rituale Romanum ; vel etiam esse possit alba, prout valde conveniens Sacramento Eucharistiæ, ceu multi censent Doctores ? » Et responsio sonat nunc : « Affirmative, ad utrumque. » (Decret. n. 2740, ad 12.)

Adeo ut hodiedum pro ministranda Communione extra Missam color Stolæ non amplius debeat esse coloris convenientis Officio diei, sed possit esse vel talis vel etiam albus, ad libitum Sacerdotis Sacram Communionem distribuentis.

Idem jam dictum fuit de Stola assumenda a Sacerdote extra Missam communicante, et de Diacono. (Cfr. Q. 191, ad II.)

Decretum supra citatum 11 Augusti 1877, nova vigente disciplina inutile, expunctum fuit.

Q. 197. *Indica ordinem cæremoniarum, inde ab accessu Sacerdotis ad Altare usque ad distributionem.*

R. Prænotatur : In Altari, in quo asservatur SS. Sacramentum et distribuitur S. Communio, duo accendendi sunt cerei; super mensam in medio explicari debet corporale; non enim tolerari potest consuetudo, loco corporalis adhibendi pallam, super qua deponeretur Pyxis (S. Rituum Congregatio, Decret. 27 Februarii 1847, n. 2932, antiq. 5068, ad 4); et versus cornu Epistolæ, prope Tabernaculum, paratum sit oportet vasculum ex argento, vel crystallo, mundum, cum aqua munda, et purificatorio, ad Sacerdotis digitos purificandos. Clavis Tabernaculi immediate ante distributionem ibi etiam deponatur.

Si corporale non fuerit præparatum in Altari, Clericus qui Sacerdotem præcedit, bursam cum corporali afferre potest; si autem minister Clericus non fuerit, Sacerdos ipse bursam cum corporali ad pectus elevatam ambabus manibus afferat; S. Rituum Congregatio enim rescripsit « decere ut a Sacerdote deferatur. » (Decret. 24 Septembris 1842, n. 2850, antiq. 4950, ad 3.)

Convenit ut bursa sit ejusdem coloris ac Stola a Sacerdote deferenda. (S. Rituum Congregatio, Decret. 11 Junii 1880, n. 3515, antiq. 5809, ad 1.)

Respondetur : 1° Sacerdos, manibus junctis accedens ad Altare, genu dextrum flectit in plano, ascendit ad suppedaneum, et explicat corporale super mensam.

2° Accensis duobus in Altari cereis, Sacerdos Tabernaculum aperit, genu dextrum flectit, manibus super Altare extra corporale positis; extrahit Pyxidem e Tabernaculo, eamque super corporale deponit, et Tabernaculum claudit.

3° Dicta a ministro Confessione, Sacerdos discooperit Pyxidem, ablato velo serico, et cooperculo, quod ponit super corporale, genu dextrum flectit manus super Altare extra corporale extendens; erectus, manus ante pectus jungens, per dexteram suam vertit se ad populum, advertens ne tergum vertat Sacramento, recedens ideo paulum ad cornu Evangelii, facie versa partim ad populum partim ad latus Epistolæ, et manibus adhuc junctis, clara voce dicit : *Misereatur vestri omnipotens Deus, et dimissis peccatis vestris, perducatur vos ad vitam æternam.* Minister respondet : *Amen.* Mox Sa-

cerdos subjungit : *Indulgentiam, absolutionem* †, *et remissionem peccatorum vestrorum tribuat vobis omnipotens, et misericors Dominus*. Minister respondet : *Amen*. Sinistram ponens infra pectus, Sacerdos dextera Crucis signum efficit versus communicandos, lineam rectam efformans ad verba *Indulgentiam, absolutionem* ; — lineam transversam ad verba *et remissionem peccatorum vestrorum* ; et manus jungens ante pectus, cum prosequitur *tribuat vobis, etc.* Hæc semper dicuntur in plurali, etiamsi unus tantum adesset communicandus.

NOTA. Deficiente omnino ministro idoneo, ipse Sacerdos recitabit Confessionem (S. Rituum Congregatio, Decret. 31 Martii 1879, n. 3488, antiq. 5775, ad 3) ; quidam dicunt Sacerdotem in casu ipsam recitare genuflexum super ultimo Altaris gradu, vel in labio suppedanei ; consultius videtur Sacerdotem ipsam recitare stantem, utique profunde inclinatum, ante Altaris gradus : in Missa solemni enim, Diaconus, qui est minister tantum, Confessionem facit stans inclinatus. (Ephemerides Liturgicæ, XI, 1897, pag. 589.)

4° Absoluta hac prece, Sacerdos convertit se ad Altaris medium, manusque super Altare extra corporale extendens, genu dextrum flectit. Erectus accipit inter pollicem et reliquos digitos sinistræ manus Pyxidem, super vel ad nodum ; et indice ac pollice dexteræ sumit Particulam unam, et elevat paulum, id est, ad unum aut alterum digitum supra cuppam, clausis interea reliquis digitis ejusdem manus.

Nullibi præscribitur iste quorundam agendi modus, accipiendi nempe Pyxidem simulque sinistra sustinendi purificatorium ; Sacerdos, qui purificatorio abstergeret identidem pollicem aut indicem dextræ manus, facillime posset fragmenta fortasse digitis prædictis adhærentia purificatorio abstergere, quod contra reverentiam Sacramento debitam est.

5° Convertit se Sacerdos per dexteram suam ad populum, remanens in medio Altaris, et oculos in SS. Sacramentum defixos tenens, clara voce dicit : *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi* ; et ter adjungit : *Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea*. Nulla hujus for-

mulæ mutatio permittitur, etiam cum feminæ Communio administratur.

6° Absoluta tertio prece, si Sacerdotibus, aut Clericis danda sit Communio, prius iis ad gradus Altaris genuflexis Sacerdos eam præbet; si non, eodem semper modo tenens Pyxidem et Particulam, descendit de Altari per gradus anteriores, et tendit ad mensam. Incipit distributionem ad partem Epistolæ, et cum ad mensæ finem pervenit, et supersunt communicandi, iterum tendit ad partem Epistolæ, ibique distributionem reincipit. Dum tendit a fine mensæ ad partem Epistolæ, Pyxidem ante pectus, digitosque dexteræ indicem et pollicem junctos supra cuppam tenet. Si aliquando communicaturis præbendum esset tempus ad accedendum, Sacerdos exspectans interim se convertit ad Altare.

NOTA. Nonnumquam in solemnioribus festivitatis, accedente multitudine populi ad Sacram Communionem, alius Sacerdos Celebrantem seu Communionem distribuentem adjuvat in administrando fidelibus Communionem. In tali casu Sacerdotem adiutorem nihil dicere aut agere convenit cum Sacerdos Celebrans pronuntiat consuetas formulas *Misereatur, Indulgentiam, Ecce Agnus Dei, etc.*; sed postquam Celebrans discessit ab Altari pro Eucharistia distribuenda, tunc tantum Sacerdos adjuvans accedit ad Tabernaculum, et cum debitis genuflexionibus Pyxidem accipit, et statim, quin aliquid dicat aut faciat, sese consociat Celebranti in Communionem distribuenda. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVIII, 1904, pag. 420.) — Sacerdos adjuvans animadvertat ut ipse cesset a distribuenda Communionem ante Celebrantem.

Q. 198. *Quænam servanda sunt in ipsa distributione S. Communionis?*

R. 1° Stans ante communicandum, Sacerdos Crucis signum cum Particula efficit super Pyxidem, intra circumferentiam cuppæ, quasi benedicens communicaturum, efformans lineam rectam ad verbum *Corpus*, transversam ad *Domini nostri*; caput inclinat cum dicit *Jesu Christi*.

2° Post signum Crucis, Particulam porrigit communicando, eam linguæ imponens, et linguam leviter pre-mens extremitate Hostiæ, et confestim digitos retrahens. Interea dicit : *custodiat animam tuam in vitam æternam. Amen.* Tota hæc formula : *Corpus Domini, etc.*, clara voce dici debet. Advertat Sacerdos, ut e Pyxide Particulam accipiat regulariter non in hujus medio, sed in extremitate ; caveat etiam ne reliquis digitis tangat communicandi faciem, et ideo tempore distributionis digiti isti replicentur in palma manus.

NOTA. Cum Episcopus, juxta Pontificale Romanum, Ordinato S. Communionem præbet, utitur formula sequenti : *Corpus.... custodiat te in vitam æternam* ; et Ordinatus respondet : *Amen.* Formula hæc ab Episcopo extra casum Ordinationis non est adhibenda ; sed quotiescumque fidelibus S. Communionem ministrat, dicere debet formulam ordinariam, ut supra. (S. Rituum Congregatio, Decret. 7 Maji 1853, n. 3012, antiq. 5186, ad 3.)

3° Cum hoc ministerium sit sanctissimum, Sacerdos ab omni præcipitantia abhorreat, ac cum omni possibili attentione et devotione procedat ; non obstante maximo communicantium numero, ad unumquemque illorum integra formula pronuntianda est, et Crucis signum cum S. Hostia exacte et reverenter est formandum.

4° Cautelæ etiam adhibendæ sunt, ad præcavendum ne Sacra Hostia cadat extra Pyxidem, aut os communicantis. Alii supponunt Pyxidem sub mento communicantis ; sed magis inde periculum timendum est, nempe ne communicantis halitus avolare faciat Sacras Hostias in Pyxide positas. Quidam apertos tenent manus dextræ digitos medium, annularem et parvum, suppositosque S. Hostiæ ; verum animadvertendum est hunc modum ab auctoribus non probari, quia periculum est ne aliquando tangatur communicantis facies, non sine ejusdem perturbatione.

Dicendum, quod quo magis naturali ac minus anxio modo distributio fiat, eo rarius periculum timendum sit. Maxima autem in hoc sanctissimo ministerio cautela erit reverentia Sacerdotis ejusque « solertia et cura », ut dicit S. Rituum Congregatio (in Decreto 12

Augusti 1854, in *Lucionen.* ad 21) ; nempe ut cum spiritu devotionis, ac ædificationis proposito Sacramentum ministret, et cum diligentia ac gravitate, sancte, caute, et proinde absque omni pericûlo agat ; omnem levitatem animi, oculorum, gestuum et verborum, omnemque præcipitantiam, præcipuas periculi causas, præcavendo.

A parte communicantium quoque adhibendæ sunt cautelæ, ut huic periculo obvietur ; quas cautelas populum docere Sacerdotum munus est. Sequentes indicat S. Carolus Borromæus in Actis Ecclesiæ Mediolanensis (Pars IV, Sect. V, de Sacra Communione) : « SS. Sacramentum excipiens non aut nimium admoveatur aut retrocedat præpropere, ut, non sine periculo casus, solent aliqui facere.... Vultum paulo elevatum habeat, utpote excipiendo commodiorem.... Facta autem ab aliquo Communione, caput ille paululum inclinet, non celeriter, sed cum Sacerdos manum subtraxerit a communicantis capite. »

5° Antequam sacram Particulam communicando porrigat, Episcopus, post signum Crucis super Pyxidem cum Particula factum, eandem Particulam retinens, statim præbet communicando manum seu anulum ad osculandum, quod iste facit antequam os aperiat. — Ad dubium : « An Episcopus extra Diœcesim celebrans anulum ad osculandum præbere debeat antequam sacram Particulam communicandis porrigat ? » S. Congregatio respondit : « Est conveniens. » (Decret. 18 Septembris 1666, n. 1342, ad 4, antiq. 2381, ad 10.)

6° Si in eodem aut proximo Altari Missa celebratur, et SS. Sacramentum elevatur, non genuflectit Sacerdos distribuens, sed conversus ad Altare ad quod Communionem distribuit, et erectus Pyxidem tenens subsistit donec Elevatio sit peracta.

7° Non possunt dari plures Particulæ uni communicanti, neque una major, quod expresse prohibuit S. Congregatio Concilii, per Decretum, ab Innocentio XI approbatum, 12 Februarii 1679. Illicitum pariter est laico dare partem Hostiæ majoris quæ in Sacrificio adhibetur a Sacerdote celebrante, nisi in casu necessitatis, deficientibus Hostiis minoribus, quando, ex. gr., Viaticum esset ministrandum moribundo.

Si, quando Communio danda est, inventus non fuerit sufficiens numerus Hostiarum, poterunt aliquot Hostiæ dividi in plures Particulas, quæ singulis distribuuntur, si adsit necessitas. (S. Rituum Congregatio, Decret. 16 Martii 1833, n. 2704, antiq. 4707, ad 1.)

Si, in Communionem distribuenda, ratione ingentis concursus populi, quantitas Hostiarum non suffecerit multitudini, in subsequenti Missa statim post Consecrationem nequit reassumi Communionis distributio; hujusmodi abusus est interdicens. (Decret. 11 Maji 1878, n. 3448, ad 7, antiq. 5728, ad 9.)

8º Rituale Romanum, et etiam Missale, adnotant quod in distributione Sacræ Communionis præparantur unum vel plura vascula, cum vino et aqua, ad purificationem eorum qui Communionem sumpserint, et minister dextra manu tenens vas cum vino et aqua, sinistra vero mappulam, aliquanto post Sacerdotem communicatis porrigit purificationem, et mappulam ad os abstergendum. Hujus Rubricæ observatio, aiunt auctores, jam generatim loquendo obsolevit.

Q. 199. *Indica ordinem cæremoniarum, inde a regressu post distributionem ad Altare usque ad finem functionis.*

R. 1º Omnibus communicatis, revertitur Sacerdos ad Altare per gradus anteriores; sinistra tenet Pyxidem ante pectus; dexteram ponit ad oram Pyxididis, ita ut pollex et index uniti sint supra cuppam, reliqui autem digiti teneantur extra cuppam. Ad Altare reversus reponit Sacramentum super corporale, et manibus super Altare intra limites corporalis positus, genu dextrum flectit et statim assurgit.

2º Erectus, Sacerdos mox claudit Pyxidem, tegens illam cooperculo et velo serico.

3º Quo facto, Sacerdos abluit pollicem et indicem dextræ manus aqua, in vase ad hoc prope Tabernaculum parato, eosque purificatorio abstergit.

Interea dicit intelligibili voce sequentes preces:

A) *O sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis ejus, mens impletur gratia, et futura gloriæ nobis pignus datur. (Alleluja, tempore Paschali.)*

NOTA. Rituale Romanum equidem optioni admini-

strantis S. Communionem relinquit, utrum Antiphonam *O sacrum etc.* recitare velit necne; ait enim: « dicere poterit »; ast, sequentes Versiculi, et Oratio sunt de præcepto, et pro iis optioni non relinquitur locus, uti declaravit S. Rituum Congregatio. (Decret. 30 Augusti 1892, n. 3792, ad 10. Cfr. Ephemerides Liturgicæ, VII, 1893, pag. 9 et 13; et eædem Ephemerides super hoc Decreto, VI, 1892, pag. 589.) Utique recitabit Sacerdos convenientissime tam Antiphonam, quam sequentia.

Tempore Paschali adjungendum esse *Alleluja*, tam Antiphonæ *O sacrum convivium*, quam *Ÿ. Panem de cælo*, et *R. Omne delectamentum*, rescribere rata est S. Rituum Congregatio. (Decret. 2 Junii 1883, n. 3576, antiq. 5874, ad 11.) Auctores dicunt idem esse observandum in Festo et per Octavam SS. Corporis Christi.

B) *Ÿ. Panem de cælo præstitisti eis.* (*Alleluja*, tempore Paschali.) Minister respondet: *Omne delectamentum in se habentem.* (*Alleluja.*)

Mox Sacerdos dicit: *Ÿ. Domine, exaudi orationem meam.*

R. Et clamor meus ad te veniat.

Ÿ. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. *Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili passionis tuæ memoriam reliquisti: tribue, quæsumus; ita nos corporis et sanguinis tui sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter sentiamus: Qui vivis et regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. R. Amen.* — Notatur, a Rituali Romano præscribi in hac Oratione longiorem conclusionem; eamque Orationem debere concludi ut in Rituali, et non cum conclusione brevi, rescripsit S. Rituum Congregatio. (Decret. 11 Junii 1880, n. 3515, antiq. 5809, ad 2.)

Tempore Paschali, quo hic intelligitur, non tantum tempus quando fideles communicant pro Paschali præcepto, sed totum Tempus Paschale, usque ad Festum SS. Trinitatis exclusive, non autem in Festo et per Octavam SS. Corporis Christi, dicitur sequens Oratio:

Spiritum nobis, Domine, tuæ caritatis infunde: ut quos

236 (Q. 199) Ordo ministrandi S. Communionem

Sacramentis paschalibus satiasti, tua facias pietate concordes. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

NOTA. Preces istas, clausa jam et operta Pyxide, esse dicendas, patet ex sequenti S. Rituum Congregationis Decreto (14 Januarii 1898, n. 3975, ad 3) : « Quæritur : Utrum istæ preces convenienter dicantur, junctis manibus, antequam cooperiatur Pyxis, et digiti abluantur ? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Negative ; et preces dicendæ sunt infra ablutionem et extensionem digitorum. »

4° Circa finem Orationis SS. Sacramenti, Sacerdos Tabernaculum dextera aperit, ponitque dextera in eo Pyxidem ; genu dextrum flectit, et Tabernaculum mox claudit, clave illud obserans.

NOTA. A) Digitos debere ablui antequam reponatur Pyxis in Tabernaculo, et non clauso jam Tabernaculo, aperte patet ex Rubrica Ritualis, quæ dicit : « Antequam reponat Sacramentum,.... digitos, quibus tetigit Sacramentum, abluat, et abstergat purificatorio.... Postea genuflectens reponit Sacramentum in Tabernaculo, et clave obserat. »

NOTA. B) Pro genuflexionibus præscriptis tam ante (cfr. Q. 197), quam post distributionem Sacræ Communionis, regula desumpta fuit ex sequentibus Decretis S. Rituum Congregationis :

I. « Quum nec Missalis nec Ritualis Rubricæ determinant numerum genuflexionum, quæ a Sacerdote fieri debent, dum ad Altare revertitur cum Sanctissimo Sacramento post distributam fidelibus Sacram Communionem, alter ex Apostolicarum Cæremoniarum Magistris de sententia desuper requisitus, post accuratum omnium examen, censuit regulam in casu desumendam a Rubricis determinantibus duplicem genuflexionem, antequam Sacerdos Communionem ipsam administret ; nimirum : primam, antequam extrahat a Tabernaculo Pyxidem ; alteram vero, post discoopertam super Altare eandem Pyxidem. Quum enim agatur de cultu debito Sanctissimæ Eucharistiæ, congruum profecto est, ut eodem prorsus modo iste cultus præstetur a Sacerdote ad Altare redeunte ; nimirum : genuflectendo primo, antequam Pyxidem cooperiat ; et iterum,

postquam illam in Tabernaculo recondidit, et antequam Tabernaculi ostiolum claudat. »

« Hanc porro sententiam, quum subscriptus Sacrorum Rituum Congregationis Secretarius retulerit in Ordinario Cœtu Sacrorum Rituum subsignata die ad Vaticanum coadunato ; Emi et Rmi Patres Sacris tuendis Ritibus præpositi rescribendum censuerunt : Placere, seu juxta votum Magistri Cæremoniarum ; ac proinde decreverunt : « A Sacerdote redeunte ad Altare post fidelium Communionem, genuflectendum antequam cooperiat Sacram Pyxidem ; et iterum genuflectendum antequam, Pyxide in Tabernaculo reposita, ipsius Tabernaculi ostiolum claudat. » Atque ita ubique servandum mandarunt. » (Decret. 23 Decembris 1862, n. 3116, antiq. 5324.)

II. « Quæritur : Utrum Sacerdos duas genuflexiones facere debeat, unam statim ac deposuit Pyxidem super Altari et antequam eam cooperiat ; alteram, priusquam, reposita in Tabernaculo Pyxide, ipsius Tabernaculi ostium claudat ? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit : « Affirmative ; juxta Decretum in *Romana*, diei 23 Decembris 1862, et praxim Basilicarum Urbis. » (Decret. 14 Januarii 1898, n. 3975, ad 3.)

5° Sacerdos dat communicatis Benedictionem manu dextra ; et ante istam Benedictionem, non debet osculari Altare, sed servanda est in hoc dispositio Ritualis Romani nihil præscribentis. (Decret. 16 Martii 1833, n. 2704, antiq. 4707, ad 6.)

Quomodo seu quo ritu benedicendus est populus in casu ?

Quidam auctores censuerunt Benedictionem hanc esse impertiendam eodem ferme ritu quo datur in fine Missæ ; nempe Sacerdotem ad verba *Benedictio Dei omnipotentis* extendere manus easque et oculos ad Crucem elevare et statim demittere, et caput inclinare ; dein manibus junctis se convertere ad populum eumque benedicere manu dextra ad verba *Patris et Filii et Spiritus sancti*, ac manibus junctis prosequi *descendat super vos et maneat semper*.

Rituale Romanum hunc ritum non præscribit ; dicit enim : « Deinde extenta manu dextera, benedicit iis qui

communicarunt, dicens : *Benedictio, etc.* » (Tit. IV, Cap. 2, n. 4) ; sed circumferebatur Decretum S. Rituum Congregationis (in *Lucionen.*, 12 Augusti 1854, ad 76), rescribens ritum primo loco supra descriptum esse servandum ; ast animadvertendum est Decretum hoc non reperiri in authentica Collectione Decretorum.

Hodie optimæ notæ auctores dicunt servandam esse dispositionem Ritualis nihil de ritu ceu in Missa præscribentis.

Itaque Sacerdos, clauso Tabernaculo, junctis ante pectus manibus, convertit se ad populum per dexteram suam, et stans ante medium Altaris ad populum conversus, dicit : *Benedictio Dei omnipotentis*, dein posita sinistra infra pectus, dextera benedicit communicatos, eodem modo quo fit in Missa, interea dicens : *Patris †, et Filii, et Spiritus sancti* ; manibusque iterum junctis prosequitur : *descendat super vos, et maneat semper.* — Minister respondet : *Amen.*

NOTA. I. Benedictio communicatis post distributionem semper danda est, quando extra Missam administratur S. Communio, unico excepto casu, quando datur S. Communio immediate ante vel post Missam Defunctorum. (Decret. 30 Augusti 1892, n. 3792, ad 10.)

NOTA. II. Benedictio communicatis danda est dextra manu tantum, et non cum Pyxide ; et consuetudo benedicendi populum post S. Communionis distributionem cum sacra Pyxide servari non potest. (Decreta 26 Januarii 1793, n. 2543, antiq. 4449 ; et 23 Maji 1835, n. 2725, antiq. 4748, ad 1.)

S. Rituum Congregatio concessit semel, nempe pro Archidiœcesi Salisburgensi, posse servari consuetudinem benedicendi populum cum Pyxide post ministratam Sacram Synaxim (Decret. 15 Februarii 1873, n. 3287, antiq. 5531) ; sed mox declaravit, hoc rescriptum valere exclusive pro iis locis, pro quibus nominatim, ob speciales dumtaxat concurrentes circumstantias et ad evitanda scandala, editum fuit. (Decret. 1 Julii 1873, n. 3308, antiq. 5559.)

6° Sacerdos convertit se iterum ad Altare per eandem viam (itaque non perficiens circulum), complicat corporale, illudque in bursa reponit. Descendit, mani-

bus ante pectus junctis, vel bursam deferens; genu dextrum flectit in plano, et ad sacristiam revertitur.

Q. 200. *Quænam observanda sunt, cum Sacra Communio distribuitur immediate ante, vel post Missam? Quomodo aget Sacerdos qui Sacram Communionem distribuit intra Missam?*

R. ad I. Non esse prohibitum Sanctissimam Eucharistiam fidelibus, justa de causa, ante vel post Missam immediate distribuere, rescripsit S. Rituum Congregatio (Decret. 17 Julii 1894, n. 3832, ad 3); quid de justa causa sit opinandum, dictum fuit Q. 189, 3°. — Si ante Missam distribuit Sacram Communionem ad Altare in quo Missam celebrat, Sacerdos, omnibus paramentis pro Missa celebranda indutus, in accessu ad Altare, deposito super mensa Calice a parte Evangelii, et explicato corporali, aperit Tabernaculum, et reliqua facit ut supra (QQ. 197-199) exponuntur. Omnibus absolutis quæ spectant S. Communionis distributionem, accipit Calicem eumque collocat super corporale, et prosequitur.

Notandum hic est, quod Sacerdos non debet omittere Benedictionem, post S. Communionis distributionem ante, vel etiam post Missam; nisi sit in paramentis nigris, ut infra dicetur. (Cfr. Decretum 30 Augusti 1892 citatum in Q. præcedenti 199, ad 5um, Nota I.) Insuper praxis Romana, et spiritui Ritualis Romani ac Decretorum conformis, est, quod in casu detur Benedictio. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, X, 1896, pag. 57, ubi afferuntur rationes, et refutatur sententia de omit-tenda Benedictione.)

Si post Missam ad Altare in quo Missam celebravit ministrat Sacram Communionem, Sacerdos, dicto ultimo Evangelio, et dictis precibus imperatis, statim accedit ad medium Altaris, accipit Calicem eumque seponit a parte Evangelii; accipit bursam et corporale expandit, dein aperit Tabernaculum. Omnibus absolutis pro S. Communionis distributione, complicat corporale, et in bursam includit; bursam reponit super Calicem, et accepto Calice discedit.

Præcipue observabit in hoc casu Sacerdos, quod si

Sacram Communionem distribuat cum paramentis nigris, immediate ante, aut post Missam de *Requiem*, in utroque casu omittere debeat : 1° *Alleluja*, tempore Paschali addendum ad Versiculum *Panem de caelo*, etc. (Decret. 26 Novembris 1878, n. 3465, antiq. 5747) ; — 2° Benedictionem alias datam iis qui communicarunt, uti dictum fuit in Decreto S. Rituum Congregationis, 27 Junii 1868, citato ad Quæstionem 190, et in Decreto 30 Augusti 1892, supra citato. Si autem paramenta defert alterius coloris quam nigri, semper, facta distributione, Benedictionem communicatis dabit, tam ante quam post Missam.

NOTA. I. Supponitur quod Sacerdos, omnibus paramentis pro Missæ celebratione indutus, velit, antequam accedat ad Altare in quo celebravit, vel postquam recessit ab Altari in quo celebravit, Sacram Communionem distribuere in transitu ad aliud Altare in quo Sacra Eucharistia asservatur ; pro tali casu datur sequens S. Rituum Congregationis Decretum. Ad dubium : « An toleranda sit, vel eliminanda consuetudo inveterata, qua Sacerdos, qui ad Altare aliquod ad celebrandum accedit, vel ab eo recedit, sic sacris vestibus Sacrificii indutus, et præ manibus Calicem tenens, ascendat in transitu ad Altare, in quo adest Sanctissima Eucharistia, ut ibi Sacram Communionem fidelibus distribuat ? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit : « Si adsit necessitas, posse tolerari. » (Decret. 12 Martii 1836, n. 2740, ad 11, antiq. 4777, ad 12.) Idemque confirmavit S. Congregatio per Decretum 5 Martii 1904, *Cenoten.*, ad 3 (cfr. Ephemerides Liturgicæ, 1904, pag. 166), in quo consuetudo inveterata quidem non supponitur.

Si autem Sacerdos in casu esset indutus sacris Sacrificii vestibus nigri coloris, hoc non licere dicendum est ; quia contra mentem S. Rituum Congregationis ageret Sacerdos, qui in nigris paramentis administraret S. Communionem ad Altare in quo Missam non celebrat. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, ubi rationes afferuntur et exponuntur, IV, 1890, pag. 210 ; et VI, 1892, pag. 108.)

NOTA. II. Animadvertendum est quod in casu Sacer-

dos pro Sacrae Communionis distributione induere debet omnia paramenta Missae, et non sufficit alba et Stola, sed insuper requiritur etiam Planeta. (Decret. S. Rituum Congregationis, 31 Augusti 1867, n. 3158, ad 3, antiq. 5352, ad 5.)

R. ad II. Sacerdos, post sumptionem Sacratissimi Sanguinis, antequam se purificet, Sacram Communionem fidelibus præbet. Et quidem, si distribuit Particulas in ipsa Missa consecratas, agit quemadmodum describitur in Tractatu de Celebratione SS. Missae Sacrificii (Cfr. Liber II, Sectio III, Appendix I, § 4, Q. 331.) Si vero Particulæ jam consecratæ sunt, et in Pyxide intra Tabernaculum servantur, Celebrans, sumpto Sanguine, Calicem et Patenam super corporale versus partem Evangelii collocat, et Calicem palla cooperit, dein amovet tabellam secretarum, si necesse fuerit, et nisi minister id jam fecerit. Tenens pollices et indices unitos, Tabernaculum aperit, genu dextrum flectit, extrahit Pyxidem, eamque in medio Altaris deponit, et Tabernaculum claudit. Interea Minister dicit : *Confiteor, etc.* Sacerdos discooperit Pyxidem, iterum genu dextrum flectit, et convertit se ad communicandos, ut dicat Orationes *Misereatur et Indulgentiam*, et dat Communionem modo supra dicto ; advertens tamen, ut teneat Pyxidem inter indicem pollicis junctum et reliquos digitos sinistræ manus. Finita distributione, Sacerdos, cum reversus est ad Altare, Pyxidem deponit super Altare, et genu dextrum flectit ; cooperit Pyxidem operculo et velo, Tabernaculum aperit, reponit intus Pyxidem, genu dextrum flectit, Tabernaculum occludit, et tabellam secretarum suo loco reponit, si minister id non facit. Nihil interea dicit ; omittuntur enim in distributione intra Missam Antiphona *O sacrum*, cum Versiculis et Oratione.

Facta distributione, Sacerdos non dat communicatis Benedictionem, quia illam dabit in fine Missae ; eamque etiam omittet in Missa de *Requiem*, etiamsi in fine hujus Missae Benedictio non detur. Clauso Tabernaculo, se purificat, et Missam absolvit.

NOTA. I. Si Minister Missae inserviens communicat intra Missam, ipse primus Sacram Communionem ac-

cipit præ ceteris quamvis dignioribus. Etenim ad dubium : « An in Communione, quæ inter Missæ Sacrificium peragitur, sit prius ministrandum SS. Eucharistiæ Sacramentum Ministro Missæ inservienti, an vero Monialibus, vel ceteris ibidem præsentibus ? » S. Rituum Congregatio responderi mandavit : « In casu prædicto Ministrum Sacrificii, non ratione præeminentiae, sed ministerii, præferendum esse ceteris quamvis dignioribus. » (Decret. 13 Julii 1658, n. 1074, antiq. 1907.)

NOTA. II. Ex præscripto Cæremonialis Episcoporum (Lib. I, Cap. IX, n. 6, et Lib. II, Cap. XXIX, n. 3) in Missis Pontificalibus *Confiteor* canendum est a Diacono, si facienda sit Communio generalis aut particularis aliquorum. Ad dubium : « Utrum *Confiteor* cani debeat in omnibus Missis solemnibus, non Pontificalibus, et etiam de Requie, ante distributionem SS. Eucharistiæ ? » S. Rituum Congregatio respondendum censuit : « Quoad primam partem : Dicendum *Confiteor* alta voce vel cantando, juxta consuetudinem ; et quoad alteram, in Missis solemnibus sive cantatis de Requie, juxta proximæ Urbis, Communio distribui non solet, sed ubi ex rationabili causa distribuenda foret, Diaconus dicet *Confiteor* tantum alta voce. » (Decret. 28 Novembris 1902, *De Queretaro*, ad 2 ; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVII, 1903, pag. 15.)

Q. 201. Indica quædam particularia, aliquando observanda in distributione Sacrae Communionis Religiosis.

R. I. Sunt non paucæ Moniales, quæ Sacram Communionem accipiunt ad fenestellam, quæ plerumque habetur in muro Ecclesiæ, vel Oratorii, a parte Altaris laterali, vel Evangelii, vel Epistolæ, aut aliquando etiam retro post Altare, juxta dispositionem Chori proprii Monialium.

Pro methodo servanda in distributione S. Communionis ad fenestellam distinguendum est :

A) Quando Chorus Monialium situs est, et consequenter fenestella habetur retro post Altare in quo servatur SS. Eucharistia in Tabernaculo, aut ab hoc Altari multum distat, tunc Sacerdos, qui Monialibus S. Communionem distribuit omnino extra Missam, vel

etiam immediate ante aut post Missam, debet extrahe-
re Pyxidem e Tabernaculo eamque, discedens ab Altari
per gradus anteriores, portare ad fenestellam Chori
Monialium, ibique deponere; dicto *Confiteor*, Sacerdos
ibi ad Moniales conversus dicere debet *Misereatur etc.*,
ita ut omnes ritus et preces distributionem S. Commu-
nionis præcedentes et sequentes locum ad fenestellam
habeant. (Decreta S. Rituum Congregationis, 6 Februa-
rii 1892, n. 3764, ad 14; et 13 Junii 1893, n. 3800.)

Quod si in casu simul fideles sint communicandi ad
mensam in Ecclesia, vel in Oratorio, tunc, terminatis
omnibus ritibus et dictis omnibus precibus, usque ad
Benedictionem inclusive, ad fenestellam Chori Monia-
lium, Sacerdos inde reportat Pyxidem ad Altare, et ibi
omnia repetuntur pro Communione fidelium, inde a
Confiteor, et fiunt modo consueto. (Cfr. Ephemerides
Liturgicæ, VII, 1893, pag. 167.)

B) Quando Chorus Monialium situs est, et fenestella
habetur ab una vel altera parte laterali Altaris, vel non
multum distat ab Altari, tunc pro quacumque distri-
butione S. Communionis, sive intra sive extra Missam,
omnes ritus et preces, distributionem præcedentes vel
sequentes, semper ab Altari persolvuntur, numquam
vero ad fenestellam, ad quam sola fit distributio. Idem-
que dicendum est de Communione distributa infra
Missam ad fenestellam retro post Altare sitam. (De-
cret. 13 Junii 1893, n. 3800.)

Ideoque Sacerdos, qui Monialibus in casu Sacram
Communionem distribuit, observare debet, quod om-
nes preces quæ præcedunt distributionem, nempe *Mi-
sereatur, etc.*, et *Ecce Agnus Dei, etc.*, dicendæ sunt ad
Altare, versus populum, uti de more, et non versus
Chorum Monialium; et quod semper per medium seu
per gradus anteriores Altaris ipse debet descendere, et
ita accedere ad fenestellam; etiamsi solis Monialibus
distribuenda sit Sacra Communio.

Quod si simul fideles in Ecclesia, aut Oratorio ad
mensam Sacra Communionem reficiendi habentur, tunc,
administrata prius Monialibus Sacra Communionem,
pergit Sacerdos sine mora de fenestella ad mensam,
ut fidelibus eam distribuatur, nullis repetitis ritibus aut

precibus præcedentibus. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, VII, 1893, pag. 166, 167.)

II. Non raro Religiosi utriusque sexus profitentur, vel etiam renovant sua vota intra Missam, ad Sacram Communionem. Super quo dedit S. Rituum Congregatio sequens Decretum Generale (n. 3836) :

« Non semel a Sacra Rituum Congregatione exquisitum fuit : Utrum, et quomodo solemnitis professio, aut votorum renovatio, quæ in plerisque Religiosis tam virorum quam mulierum Congregationibus locum habet, intra Missam peragi valeat. Porro in peculiaribus casibus non una eademque fuit responsionis ratio, quin umquam Generale Decretum hac de re editum fuerit. Quapropter, ad omnem ambiguitatem de medio tollendam, et uniformitatem inducendam, eadem Sacra Rituum Congregatio, referente Emo et Rmo Domino Cardinali eidem Præfecto, cunctis mature perpensis, atque iis præsertim, quæ in Bulla s. m. Gregorii Papæ XIII « *Quanto fructuosius* », data Calendis Februarii 1583, pro approbatione Constitutionum Societatis Jesu, hac de re continentur, in Ordinariis Comitibus, subsignata die ad Vaticanum habitis, sequentem methodum servari posse constituit : « Celebrans profitentium vota excepturus, sumpto Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, absoluta Confessione, ac verbis quæ ante fidelium Communionem dici solent, Sacram Hostiam manu tenens, ad profitentes sese convertet : hi vero singuli, alta voce, professionem suam legent, ac postquam quisque legerit, statim SSimum Eucharistiæ Sacramentum sumet. In renovatione autem votorum, Celebrans ad Altare conversus expectet, donec renovantes votorum formulam protulerint ; qui, nisi pauci sint, omnes simul, uno præeunte formulam renovationis recitabunt, ac postea ex ordine SSimum Corpus Domini accipient. Hæc tamen methodus, cum recepta fuerit, in respectivis Congregationum Constitutionibus minime apponenda est. Non obstantibus quibuscumque particularibus Decretis in contrarium facientibus, quæ prorsus revocata atque abrogata censeantur. » Die 14 Augusti 1894.

Facta autem SSmo Domino Nostro Leoni Papæ

XIII per Emum et Rmum Dominum Cardinalem Præfectum de præmissis relatione, idem Sanctissimus Dominus Noster sententiam Sacræ Congregationis approbavit, ratam habuit, ac Decreta in contrarium facientia per præsens penitus abrogata esse declaravit. Die 27, iisdem mense et anno. »

Animadvertere juvat, juxta præfatum Decretum distinguendum esse inter professionem et votorum renovationem : In professione, Sacerdos, ad profitentes conversus, Pyxidem manu tenens, post uniuscujusque professionem elata voce emissam, Sacram Communionem singulis impertitur. In votorum renovatione vero, interea dum omnes simul formulam renovationis recitant, Sacerdos manet ad Altare conversus, et post recitationem tantum omnibus Sacram Communionem distribuit. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, VIII, 1894, pag. 669.)

Rescripsit S. Congregatio Rituum, per subsequens Decretum, 5 Junii 1896 (n. 3912), præfatum Decretum obligare penes quaslibet Religiosas utriusque sexus Congregationes, ubi vota nuncupantur, vel renovantur intra Missam.

Q. 202. *Quid fit de aqua, quacum Sacerdos digitos abluit ?*

R. Aquam hanc, quæ continetur in vase crystallino aut argenteo, in Altari prope Tabernaculum a parte Epistolæ appposito, juxta Rituale, vel sumit Sacerdos si celebraverit, vel sumendam tradit uni ex iis qui tunc communicarunt, vel saltem in sacrarium injicit. Hoc autem non post singulas digitorum ablutiones est faciendum, sed tantum quoties aqua in vase debet renovari, ut omnino munda semper habeatur ; et animadvertant sedulo Parochi, iique quorum curæ ea quæ SS. Eucharistiam spectant committuntur, ut sæpissime renovetur.

Q. 203. *Ostende congruitatem, et significationem rituum, qui pro ministranda S. Communionem præscribuntur.*

R. 1º Ritus qui distributionem præcedunt, optime inserviunt præparationi proximæ ad Sacram Communionem ; nimirum : a) confessio generalis, cum dolore

246 (Q. 204) De Communionem infirmorum

de peccatis, et absolutio deprecatoria, quæ ex opere operantis producere valet effectum ; b) ostensio SS. Sacramenti, et verba : *Ecce Agnus Dei, etc.*, ad innovandam fidem in Christum realiter præsentem, et memoriam passionis ejus, simul atque ad excitandum desiderium suscipiendi Ipsum ; c) verba : *Domine, non sum dignus, etc.*, ad eliciendum actum humilitatis profundæ, cum spe fiduciali conjunctæ, ad instar centurionis.

2º Verba, quæ in distributione Sacræ Communionis a Sacerdote proferuntur : *Corpus Domini, etc.*, significant, hoc Sacramentum non solum alimoniam, sed simul custodiam esse singularem, atque pignus futuræ gloriæ. **Signum Crucis**, quod in distributione, instar Benedictionis, supra Ciborium formatur, indicat idem esse Corpus, quod Cruci affixum erat pro nostra salute ; exprimit etiam benedictiones et gratias, quibus abundat hoc Sacramentum, quasque Christus large cupit in nos effundere, nisi nostris peccatis præpediatur ; et fit quoque ad benedicendum communicantem, ut devote Sacramentum suscipiat. (Müller, *Theologia moralis*, Lib. III, § 96.)

CAPUT IV

DE MODO DEFERENDI SS. SACRAMENTUM AD INFIRMOS

Q. 204. *In quibus casibus defertur S. Communio ad infirmum ?*

R. 1º Sacra Communio defertur ad infirmum et ministratur ei pro Viatico, tamquam cibus animam confortans in itinere ad æternitatem, quando est in periculo mortis, et « probabile est, quod eam amplius sumere non poterit. » Ecclesia enim semper maximopere fuit sollicita, ut nemo fidelium, nisi SS. Sacramento munitus, e vita excedat.

2º Defertur ad infirmum qui, « etiam si graviter non ægrotet, aut mortis periculum non immineat », communicare vult ob devotionem, pro spirituali animæ refectione, « maxime si festi alicujus celebritas id sua-

deat », ad quod infirmum hortari debet Parochus ; et etiam ad infirmum qui, « sumpto Viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evaserit, et communicare voluerit. » Horum omnium pio desiderio Parochus satisfacere non omittat, et quidem eos hortetur ut Sacram Communionem sumant. Præscribunt etiam hac de re Statuta diœcesana (n. 251), ut « Parochi quater saltem in anno SS. Eucharistiam ad infirmorum Communionem solemni ritu deferant ; quam delationem e suggestu fidelibus annuntient die dominica præcedente. »

NOTA. In quibus casibus liceat infirmis non jejunis communicare, exponitur in Tractatu de SS. Eucharistiæ Sacramento, N° 37.

Q. 205. *Quas conditiones præscribit Rituale pro debita delatione S. Communionis ad infirmos ? Singulas explica.*

R. Rituale eas conditiones sequentibus verbis exprimit : « Deferri autem debet hoc Sanctum Sacramentum ab Ecclesia ad privatas ægrotantium domos, (1) decenti habitu, (2) superposito mundo velamine, (3) manifeste, atque (4) honorifice, ante pectus cum omni reverentia et timore, semper lumine præcedente. » (Tit. IV, Cap. 4, n. 6.)

1° Decenti habitu. — Pro decenti habitu, Sacerdos, juxta Rituale, induit superpelliceum et Stolam « albi coloris. » In delationibus generalibus solemnioribus, in locis insignioribus, et pro personis dignioribus, convenit ut etiam induat pluviale albi coloris. (Ibid. n. 9.)

Superpelliceum et Stola in dispensatione S. Eucharistiæ sunt de præcepto, et ita quidem ut contraria consuetudo nequeat tolerari.

Superpelliceum quod spectat, juvat referre sequens S. Rituum Congregationis Decretum, in Gandaven. : « In Parochiis ruralibus, ubi longum faciendum est iter, plerumque portatur SSimum Sacramentum Eucharistiæ ad ægrotos eisque administratur cum Stola super vestem communem absque cotta sive superpelliceo : quæritur : An praxis illa, ubi invaluit et Ordinarii locorum non contradicunt, retineri possit ? » S. Congregatio respondendum esse censuit : « Negative, et eliminata consuetudine, servetur Ritualis Romani

248 (Q. 205) De Communionem infirmorum

præscriptum. » (Decret. 16 Decembris 1826, n. 2650, antiq. 4623, ad 2 ; cfr. Suffragium et Adnotatio super hoc Decreto, in Vol. IV Decretorum, pag. 281.)

Stolæ color in Communionem infirmorum debet semper esse albus ; ad differentiam Communionis fidelium in Ecclesia, pro qua admitti potest vel color albus, vel color Officio diei conveniens. (Cfr. Q. 196, II.)

Sine omni veste sacra eam dispensare communiter censent auctores esse peccatum grave ; id tamen in rarissimo casu necessitatis, ne moribundus absque Viatico decedat, S. Alphonsus arbitratur permittendum. (*Theologia moralis*, Lib. VI, n. 241.)

Sacerdos SS. Sacramentum deferre debet, juxta Rituale, « nudo capite » (ibid. n. 9). Absque speciali Sanctæ Sedis gratia non licet uti pileo (bireto), neque pileolo parvo. (Decreta 13 Augusti 1695, n. 1931, antiq. 3368 ; et 31 Augusti 1872, n. 3276, antiq. 5517, ad 2.) Exempla tamen dantur, in quibus Summus Pontifex, aut S. Congregatio commisit Episcopo, ut pro suo arbitrio et prudentia indulgeat, quod Parochi aut Sacerdotes capite pileolo cooperto Viaticum deferre valeant, propter viarum asperitatem, aut aeris inclementiam, aut nimium solis calorem, aut ventorum, nivium glaciæque incommoda. (Decreta 23 Maji 1846, n. 2908, antiq. 5036 ; 12 Septembris 1857, n. 3059, ad 19, antiq. 5251, ad 23 ; 22-27 Aprilis 1871, n. 3246, antiq. 5481.)

2° Superposito mundo velamine. — Pyxidem, seu parvam Custodiam, coopertam suo velo serico, Sacerdos in delatione insuper cooperit oblongo Velo albi coloris humeris imposito.

Ad dubium : « An Pyxis, in qua proprio velo cooperta defertur SSimum Viaticum infirmis, debeat etiam cooperiri extremitatibus Veli oblongi humeralis, etiamsi SSimum Viaticum cum solemnitate deferatur ? » S. Congregatio declaravit : « Decere deferri Pyxidem coopertam etiam extremitatibus Veli oblongi humeralis. » (Decret. 21 Februarii 1699, n. 2017, antiq. 3504.)

3° Manifeste. — De hac conditione præscribunt Statuta nostra diocesana (n. 249) : « Monemus Parochos, decretis S. Rituum Congregationis prohiberi, ne Viaticum deferatur absque superpelliceo et Stola alba, etiam

cum longius iter faciendum est ruri, vel per vias difficiles incedendum. Licet quidem tunc unicam Hostiam, in Pyxide aut parva Custodia positam, includere in bursa albi coloris, ad collum appendenda et ad pectus alliganda; sed delatio sine superpelliceo (saltem sub pallio), aut omnino occulta, quæ fit sine ullis vestibus sacris, et sine lumine apparente, non permittitur, nisi in casu gravis necessitatis, seu quando rubricarum observatio moraliter est impossibilis. »

Ad dubium : « An liceat deferre Viaticum absque ulla pompa, ac privata propemodum ratione, quoties ministrandum sit infirmis ab Ecclesia parochiali valde procul commorantibus, et necesse sit transire per loca invia, dissita et inaccessa ? » S. Rituum Congregatio rescribere rata est : « Affirmative, ac servantur præscriptiones Ritualis Romani. » (Decret. 12 Januarii 1878, n. 3438, ad 7, antiq. 5716, ad II.)

Ad dubium : « Exposuit Episcopus.... in Diœcesi sibi commissa SS^mum Viaticum deferri ad infirmos secreto, sine ullo exterioris cultus signo, etsi desint gravia motiva quæ ita fieri suadeant ;.... ab eadem Sacra Congregatione humillime postulavit ut dignaretur declarare, quid de prædictis usibus sit sentiendum, et an, attenta consuetudine, sint tolerandi. » S. Congregatio declaravit : « Prædictos usus non esse consuetudines, sed abusus omnino abolendos ; injunxitque Rmo Episcopo ut eosdem, etiam nomine Sacræ Congregationis prohibeat, prout magis expedire cognoverit. » (Decret. 6 Februarii 1875, n. 3337, antiq. 5590.)

4° Honorifice. — Pro quo sequentia præscribunt eadem Statuta (n. 250) : « Cum ad honorem hujus augustissimi Sacramenti spectet, ut portetur sub baldachino seu umbella, et ut præter custodem cum laterna, pii fideles, vel etiam ecclesiastici viri comitentur cum cereis seu intorticiis accensis, ideo conentur Parochi, præsertim in civitatibus et pagis majoribus, ubi baldachinum seu umbella hactenus non adhibetur, ejus usum introducere ; et provideant, ut, quantum locus et tempus ferant, numquam desit comitatus decens. »

In quadam Diœcesi exstabat « consuetudo deferendi a Parocho sacrum Viaticum infirmis, comitante magno

numero non confratrum, sed mulierum, quæ umbellam et intorticia ferunt, tintinabula pulsan, et Rosarium recitant. » Ad dubium : « Utrum hic mos tolerari possit ? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit : « Negative, et ad mentem. Mens est, ut aliquos saltem adolescentes adhibeat Parochus pro umbella, campanula et luminibus. Mulieres autem, si velint deferre lumina, sequantur Sacerdotem. » (Decret. 11 Decembris 1903, *Cotronen.*; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVIII, 1904, pag. 81.)

Laudanda et retinenda existit in hunc finem consuetudo, a Rituali Romano etiam proposita, dandi campanæ aliquot ictibus signum, ut convocentur fideles SS. Sacramentum comitantes ; quo etiam invitantur cæteri fideles, ut orent pro eo qui Viatico muniendus est.

Q. 206. Quænam pro delatione SS. Sacramenti ad infirmos præparanda sunt, tum apud infirmum, tum in Ecclesia ?

R. A) **Apud infirmum.** — Rituale dicit : Parochus « præmoneat, ut ægri cubiculum mundetur, et in eo paratur mensa linteo mundo cooperta, in quo SS. Sacramentum decenter deponatur. » Itaque :

1° Accessus ad cubiculum, ipsum cubiculum, et cubile mundanda sunt, et ornanda pro cuiusque facultate, ob reverentiam erga SS. Sacramentum.

Notant quidam auctores quod si infirmus sit Clericus, si fieri potest, induatur superpelliceo, si sit Diaconus, aut Sacerdos, induatur superpelliceo et Stola albi coloris.

2° Mensa paratur prope lectum infirmi, linteo mundo cooperta, in qua SS. Sacramentum decenter deponatur. In ea ponuntur duo saltem cerei ardentes, et vasculum cum aliquanta aqua ad abluendos digitos Sacerdotis.

3° Linteum mundum ante pectus communicandi ponitur, ejusque mento substernitur.

4° Licet Rituale præscribat, ut aqua benedicta cum aspersorio afferatur a ministro ex Ecclesia, hæc tamen plerumque parantur in infirmi cubiculo, et pro aspersorio sumitur parva palma ibidem præparata.

B) In Ecclesia. — Præter illa de quibus jam in præcedentibus dictum fuit responsis, scilicet : 1° superpelliceum, Stola et Velum humerale ; sed et Pluviale, pro Sacerdote deferente ; 2° Pyxidem cum pluribus sacris Particulis ; vel Custodiam in sua bursa alba pro delatione (cfr. Q. 210) ; 3° laternam, a ministro delatam, et alia lumina vel potius laternas hastiles a clericis aut fidelibus gestatas ; 4° umbellam, pro honore SS. Sacramento præstando, ne umquam absque tegiminis honore deferatur ; quæ umbella est baldachinum minus, cum duabus hastis, aut etiam cum unica hasta ; — deferentur a ministro, vel ministris : 5° bursa albi coloris, cum corporali, quod supponendum erit Pyxidi super mensa in cubiculo infirmi, et cum linteolo purificatorio, ad digitos Sacerdotis abstergendos ; 6° liber Ritualis (cfr. Q. 15, ad 4) ; 7° campanula, quæ in itinere jugiter pulsatur.

Q. 207. *Indica ordinem cæremoniarum, in administratione Viatici.*

R. I. In delatione SS. Sacramenti ad infirmum :

1° Sacerdos, lotis manibus, indutus superpelliceo et Stola albi coloris, junctis manibus accedit ad Altare Tabernaculi, genuflectit in plano, et mox in infimo gradu genuflexus, assumit Velum humerale albi coloris.

Præscribitur, pro casu delationis SS. Sacramenti ad infirmum, Stola albi coloris ; et non coloris Officii diei, sicut pro distributione S. Communionis in Ecclesia. (Cfr. Q. 196, II.)

2° Ascendit Sacerdos ad Altare, aperit Tabernaculum, genuflectit, et dextera extrahit Pyxidem suo velo coopertam, et Tabernaculum claudit ; mox sinistra Pyxidem ad nodum tenet, et dextera cooperit illam extremitate Veli humeralis, imponens dexteram Velo ipso coopertam Pyxidi, quam sustinet ante pectus.

3° Conversus ad populum, Sacerdos proficiscitur de Ecclesia ad domum infirmi : præcedit minister deferens laternam, et etiam, nisi plures sint qui hæc deferant, bursam, Rituale et campanulam ; succedunt deferentes lumina ; postremo Sacerdos sub baldachino, seu umbella, nudo capite procedit, dicens Psalmum *Miserere*, et alios Psalmos, et Cantica.

II. In infirmi cubiculo sequentes cæremoniæ observantur :

A) Antecedentes : 1° Salutatio Sacerdotis in ipso limine cubiculi, per verba : *Pax huic domui*, quibus respondet minister : *Et omnibus habitantibus in ea*.

2° Depositio Pyxidis super mensam, supposito corporali ; depositio Veli humeralis, et adoratio SS. Sacramenti flexis genibus.

3° Aspersio infirmi, et cubiculi aqua benedicta, sub descriptis aspersionis precibus ; nempe Antiphona *Asperges me*, Versu *Miserere mei*, cum *Gloria Patri*, repetita Antiphona *Asperges me* ; recitatio Versiculorum, et Orationis *Exaudi nos*, quas Sacerdos dicit stans ante mensam coram SS. Sacramento.

NOTA. Istæ preces dicendæ sunt tempore Paschali eodem modo quam per annum ; et declaravit S. Rituum Congregatio : « Servandum esse omnino Rituale, nulla habita ratione temporis Paschalis. » (Decret. 11 Februarii 1702, n. 2089, antiq. 3614, ad 7.)

4° Accessus ad infirmum, ut cognoscat, num sit bene dispositus ; si debeat aliqua peccata confiteri, Sacerdos illum audiat, atque absolvat ; in recessu fit genuflexio, et iterum in accessu ante mensam.

Notandum pro Confessione, quod regulariter infirmus prius jam rite debet esse confessus ; et in solo necessitatis casu ejus Confessio est accipienda in ipsa functione administrationis Viatici.

5° Confessio generalis, latina lingua, dicta sive ab infirmo, sive ejus nomine ab alio ; id generatim facit minister. Circa finem, Sacerdos detegit Pyxidem, genu dextrum flectit, et ad infirmum conversus subjungit preces : *Misereatur*, et *Indulgentiam*, cum signo Crucis super infirmum. (Cfr. Q. 197, 3°.)

Controvertitur inter auctores an dicendum sit, ad *Ÿ. Misereatur*, singulare *tui*, *tuis*, *te*, vel plurale *vestri*, *vestris*, *vos* ; item ad *Ÿ. Indulgentiam*, singulare *tuorum*, *tibi*, vel plurale *vestrorum*, *vobis*.

Plures auctores, etiam Romani, opinantur dicendum esse singulare ; idem affirmant Ephemerides Liturgicæ : « Quando S. Communio datur infirmo, etiam devotionis causa, dicendum est : *Misereatur tui etc.* » (XII,

1898, pag. 224). Eas citat De Amicis. (*Il Cerimoniale completo*, Roma, 1903, Vol. III, pag. 36.)

Eædem Ephemerides sustinent esse citra dubium, hæc debere dici in plurali (I, 1887, pag. 532), et probant ex ratione exprimendi Ritualis Romani, in quo formulæ integræ describuntur in plurali pro Communionem in Ecclesia, et in quo nulla mutatio faciendæ præscribitur, quando utraque formula *Miscreatur* et *Indulgentiam*, indicatur pro Communionem infirmi communicantis sive pro Viatico, sive pro devotionem. Consentit et ulterius idem probat *L'Ami du Clergé* (XI, 1889, pag. 207).

Donec declaraverit S. Rituum Congregatio quid sit faciendum, magis placere videtur singulare.

B) Comitantes : 1º Genuflexio versus SS. Sacramentum ; qua facta, Sacerdos Particulam accipit, et iterum conversus ad infirmum ipsi ostendit, et dicit preces : *Ecce Agnus Dei*, et *Domine, non sum dignus*, more solito in Communionem fidelium. Infirmus simul cum Sacerdote dicat eadem verba, saltem semel, submissa voce.

2º Accessus ad lectum infirmi, et traditio Particulæ, præmisso Crucis cum S. Hostia signo, sub præscripta forma, scilicet : si S. Communio pro Viatico datur : *Accipe, frater* (vel *soror*), *Viaticum corporis Domini nostri Jesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, et perducatur in vitam æternam. Amen.* Si vero Communio non datur per modum Viatici, sed tantum pro devotionem infirmi, dicitur more ordinario formula : *Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam tuam in vitam æternam. Amen.*

C) Subsequentes : 1º Regressus ad mensam, repositio Pyxidis super mensam, genuflexio, excussio digitorum a fragmentis supra Pyxidem, cooperitio Pyxidis, ablutio digitorum in vasculo parato, et abstersio eorum purificatorio. Interea Sacerdos nihil dicit.

Aqua hujus abluitionis juxta Rituale infirmo datur bibenda ; quod si id nequeat, aut nolit infirmus, reportatur ad Ecclesiam, in sacrarium projicienda ; vel, ut consueto fit, in domo infirmi effunditur super ignem. Hoc ipse Sacerdos facere non debet, et plerumque fit a ministro.

2° Recitatio Orationis : *Domine sancte, etc.*, præmisso : *Dominus vobiscum*.

3° Assumptio Veli humeralis, genuflexio ; qua facta, Sacerdos accipit Pyxidem eamque cooperit Velo humerali, ut supra in delatione, et conversus ad infirmum, cum ea facit super eum signum Crucis, nihil dicens, et egreditur e cubiculo.

NOTA. Omnes supradicti ritus, omnesque preces, antecedentes, comitantes et subsequentes, inde a salutatione : *Pax huic domui*, usque ad Orationem : *Domine sancte, etc.*, et Benedictionem inclusive, observari et dici debent, non solum in Communionem infirmorum pro Viatico, sed etiam quando defertur Communio ad infirmos, qui, licet gravi morbo non laborent, ad Ecclesiam tamen accedere nequeunt. (Decret. S. Rituum Congregationis, 19 Februarii 1892, n. 3769, ad 2.)

III. In reditu ad Ecclesiam : 1° In itinere, Sacerdos recitat Psalmum *Laudate Dominum de cælis, etc.*, et alios Psalmos et Hymnos, prout tempus feret.

2° Cum pervenerit ad Ecclesiam, Sacerdos ascendit ad Altare, deponit Pyxidem super mensam, supposito corporali ; tum, facta genuflexione, descendit ad infimum gradum, deponit Velum humerale, et genuflexus dicit : *¶ Panem de cælo, etc.* ; assurgit, et dicit : *Dominus vobiscum*, ac Orationem SS. Sacramenti, cum conclusione longa, ut habetur in Rituali.

NOTA. Tempore Paschali non additur *Alleluja* ad Versum, et dicitur Oratio consueta *Deus, qui nobis etc.*, non vero Oratio *Spiritus nobis, Domine, etc.* (Decret. 11 Februarii 1702, n. 2089, antiq. 3614, ad 7.)

3° Convertit Sacerdos se dein paulum versus populum, cavens ne humeros vertat ad SS. Sacramentum, et « annuntiat Indulgentias a summis Pontificibus concessas SS. Sacramentum comitantibus. »

Indulgentiæ præfatæ sunt sequentes : 7 annorum et 7 quadragenarum, pro illis qui cum lumine comitati sunt ; 5 annorum et 5 quadragenarum, pro illis qui sine lumine comitati sunt. Singulatim enumerari possunt : sufficit tamen dicere, omnes qui comitati sunt lucratos esse Indulgentias concessas.

4° Sacerdos assumit Velum humerale, et mox as-

cendit ad Altare ; facta genuflexione, accipit Pyxidem, eamque totam cooperit Velo humerali, et conversus per dexteram suam ad populum, facit super eum signum Crucis, nihil dicens. Conversus iterum, perficiendo circulum, ad Altare, detrahit a Pyxide Velum humerale, et aperto Tabernaculo, deponit eam in Tabernaculum ; genu dextrum flectit, ostium claudit et clave obserat ; descendit, et deposito Velo humerali, genu dextrum flectit in plano, ac regreditur ad sacristiam.

Præscripta populi Benedictio in fine functionis omititur in Triduo sacro Majoris Hebdomadæ, post Missam solemnem Feriæ V, usque post Missam Sabbati sancti. (Cfr. Q. 212, A.)

Q. 208. *Quid faciendum si, adveniente Sacerdote, mors immineat, et periculum sit in mora ?*

R. Præcedentibus precibus omnibus, vel ex parte omissis, Sacerdos statim dicit : *Misereatur, etc.*, et mox Viaticum moribundo præbet ; preces præcedentes Communionem, in hoc casu omissæ, dato Viatico, non suppleri debent.

Q. 209. *Quomodo procedendum, si ægrotus non, aut difficulter deglutire possit S. Hostiam ?*

R. Si, allato jam apud infirmum SS. Sacramento, Sacerdos intelligat, ob præsentem improvisum ægroti statum, ex. gr., tussis, vomitus, delirii, S. Hostiam ei dari non posse, in tali casu super mensam deponet Pyxidem, et cum adstantibus adorando paulisper morari poterit, donec obstaculum cesset ; si vero obstaculum non intra tempus unius alteriusve horæ videtur cessaturum, Sacerdos infirmum monebit, qui spiritaliter tunc communicare poterit ; et tunc ægrotum cum SS. Sacramento Benedictionem impertietur ; dein ad Ecclesiam eodem quo venerat modo redibit.

Si huiusmodi obstaculum non cessaturum prævideretur, non liceret deferre ad ægrotum SS. Sacramentum ; statuit enim Rituale ut SS. Eucharistia « alicui ad adorandum solum, seu devotionis, seu cujusvis rei prætextu ad ostendendum non deferatur. »

Si difficulter ægrotus deglutire posset integram S. Hostiam, de quo in dubio experimentum capiatur cum

256 (Q. 210, 211) De Communionem infirmorum

particula non consecrata, pars S. Hostiæ ei detur pro Viatico ; aut in casu ariditatis oris et faucium, aqua aut vinum prævie ei detur, et etiam sumpta Sacra Hostia, ut facilius eam deglutire valeat ; vel S. Hostia ejusve pars in decenti cochleari, cum vino aut aqua porrigatur.

Casus dari potest, quod S. Hostia, omnibus jam frustra tentatis, in ore remaneat infirmi qui eam deglutire non valet ; vel etiam, quod ægrotus statim post acceptam Sacram Particulam moriatur, et ipsa in ejus ore adhuc remaneat ; in his casibus deberet Sacerdos Sacram Particulam digito ex ore extrahere, eamque ad Ecclesiam reportare. Quid de ejusmodi extracta Particula sit faciendum, exponitur in Tractatu de Celebratione SS. Missæ Sacrificii, Libro III, De Defectibus, Q. 375.

Q. 210. *Quomodo terminatur functio, si quadam de causa una Particula tantum delata fuit ad infirmum ?*

R. Rituale dicit quod « si longius aut difficiliter iter sit faciendum », una tantum Particula consecrata poni potest in parva Custodia ; et necesse erit, præsertim si fortasse equitandum esset, hanc Custodiam « bursa decenter ornata, et ad collum appensa, apte includere, et ita ad pectus alligare, atque obstringere, ut neque decidere, neque Pyxide excuti Sacramentum queat. » (Cfr. Q. 205, 3°.)

« Quod si ob difficultatem, aut longitudinem itineris, vel quia ea qua decet veneratione, Sacramentum ad Ecclesiam commode reportari non potest, sumpta fuerit una tantum Particula consecrata, tunc ea infirmo administrata, Sacerdos, prædictis precibus recitatis, eum manu benedicit, » dicens : *Benedictio Dei, etc.*, ut in Communionem fidelium ; quo facto, exiit Stolum et superpelliceum, reponit Pyxidem in bursam, et ad collum hanc appendit ; « et una cum aliis, privato habitu, extinctis luminibus, umbella demissa, latente Pyxide, ad Ecclesiam, vel domum quisque suam revertatur. »

Q. 211. *Quoties, et ubi Benedictio cum SS. Sacramento, in ejus delatione ad infirmum, danda est ?*

R. Benedictio cum SS. Sacramento, in administra-

tione S. Communionis infirmis, bis tantum juxta Rituale datur; scilicet 1° post administratam S. Communionem, super infirmum, antequam e cubiculo discedatur (cfr. Q. 207, II, C, 3°); 2° in fine functionis ad Altare, immediate antequam Pyxis reponatur in Tabernaculum (cfr. Q. 207, III, 4°). — Præter istas duas, juxta Rituale nulla alia danda est Benedictio. Existente tamen consuetudine, si sit legitima, Benedictio pluries impertiri potest. Quoties autem, et ubi ex consuetudine dari possit Benedictio, generaliter dici non potest; licet enim optandum foret, ut eadem praxis ubique servaretur, ea tamen varia pro vario loco esse potest. Ad discernendum utrum ratio haberi debeat consuetudinis existentis, inspecta hujus natura, videndum est an consuetudo sit laudabilis, an venerationem SS. Sacramenti ac veram populi devotionem augeat; sicut enim Benedictio nimia et importuna probari nequit, sic contra suo loco et modo debito data laudabilis dicenda est. Ita S. Rituum Congregatio pluries declaravit, ex gratia servari posse consuetudinem benedicendi populum, ex gr., extra domum infirmi. (Cfr. Decreta 7 Aprilis 1832, n. 2690, antiq. 4685, ad 2; et 12 Septembris 1857, n. 3059, ad 18, antiq. 5251, ad 22. — Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien., anni 1870, ex Liturgia Q. IV.) — Abstineant tamen Parochi a novis Benedictionibus in casu introducendis; etenim tolerantur tantum consuetudines existentes.

Q. 212. *Quomodo defertur SS. Sacramentum ad infirmos, A) in Triduo sacro Majoris Hebdomadæ; B) de nocte; C) in locis ubi manifeste deferri nequit ob metum infidelium?*

R. A) Si sacrum Viaticum deferri debet ad infirmum Feria quinta in Cœna Domini, post Missam solemnem, Feria sexta in Parasceve, et Sabbato Sancto, ante Missam solemnem, Sacerdos adhibebit Stolum et Velum humerale coloris albi; non pulsabitur campanula, sed crotalus; in fine non dabitur Benedictio cum SS. Sacramento in Ecclesia, quia SS. Sacramentum non in consueto loco seu Tabernaculo debet recondi. Cæterum omnia servabuntur sicut alias. Adhibentur para-

menta coloris albi; quia in tali circumstantia hæc actio nihil habet rationis cum functionibus Ecclesiæ hujus diei. (S. Rituum Congregatio, Decret. 15 Maji 1745, n. 2383, antiq. 4170.)

NOTA. Animadvertendum est quod hic agitur tantum de Viatico; nam S. Communio infirmis non est danda ex devotione tantum, inde a Missa solemni Feriæ V in Cœna Domini usque ad Missam solemnem Sabbati Sancti, quo tempore sacra Communio fidelibus in Ecclesiâ non distribuitur.

B) Si necessitas urgeat, et noctu, illis nempe horis quibus homines dormire solent, deferri debeat Viaticum, fiet privatim sine ulla pompa; unica tunc sumitur Particula in parva Custodia, quæ in bursa includitur, et ad collum appenditur; Sacerdos tamen superpelliceo, et Stola alba indutus procedit, et habebit ministrum, qui defert laternam accensam. Servantur dicta Q. 210.

C) « Ubi Turcarum vis prævalet et iniquitas, Sacerdos Stolum semper habeat propriis coopertam vestibus: in sacculo, seu bursa Pyxidem recondat, quam per funiculos collo appensam in sinu reponat; et numquam solus procedat, sed uno saltem fidei, in defectu Clerici, associetur. » Ita Rituale Romanum, in Appendice de Sacramento Eucharistiæ, ex Constitutione Benedicti XIV: *Inter omnigenas*. Hic modus poterit servari in aliis locis acatholicorum, et etiam ubi SS. Sacramentum ob periculum sacrilegii, aut aliud grave incommodum, juxta ritum expositum manifeste deferri nequit, nisi jam alia pro hujusmodi locis instructio a Sede Apostolica fuerit obtenta. (Cfr. Statuta diœc. n. 249; Q. 205, 3º; et Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien., anni 1872, ex Liturgia Q. IV.) — Hic notatur quod si Sancta Sedes aliquando facultatem concessit deferendi occulte SS. Sacramentum, minime concedat illud ministrare in domibus sine superpelliceo et Stola, aut aliis requisitis.

Q. 213. Quid specialiter notandum est, 1º pro administratione SS. Eucharistiæ, quæ aliquoties per annum fit ad plures infirmos, devotionis causa; 2º pro administratione SS. Eucharistiæ ad infirmos, in nosocomiis, seu valetudinariis?

R. ad I. In multis parochiis aliquoties per annum defertur SS. Eucharistia ad plurimorum infirmorum Communionem, solemniter ritu (juxta dicta Q. 204, 2°); in hoc casu, etiamsi numerus infirmorum major esset, non omittet Sacerdos pro singulis infirmis dicere omnes preces, et exsequi omnes ritus in Rituali præscriptos; nullibi enim, neque in Rituali, neque in Decretis, neque apud auctores, aliqua horum omissio permittitur. Itaque in singula domo, in singulo cubiculo, fiat aspersio aquæ benedictæ cum adjuncta Oratione; et dicatur post datam Communionem Oratio pro infirmo, eique detur Benedictio. (Cfr. Decret. S. Rituum Congregationis, 19 Februarii 1892, n. 3769, ad 2.) Sacerdos pius, et ædificationi intentus, non gravabitur omnia requisita ad amussim dicere, et exsequi, etiam pluries, ea quæ a pia Matre Ecclesia in hac functione præscribuntur, tum pro levamine infirmi, tum et præsertim pro reverentia SS. Sacramento debita. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, IV, 1890, pag. 452.)

Ad II. Quando S. Communio administratur pluribus simul infirmis in nosocomiis, seu valetudinariis, si in uno cubiculo plures essent infirmi ex devotione communicandi, qui Sacerdotem S. Communionem deferentem possent videre vel saltem audire; licitum nemo negabit, semel tantum pro diversis unius cubiculi infirmis communicandis dicere preces et exsequi ritus; et pro singulis tantum dicere, in S. Communionem præbenda, formulam *Corpus Domini nostri, etc.* Idemque licitum esset, in morbis contagiosis, aut alia necessitate, pro Viatico pluribus in uno eodemque loco degentibus ministrando; dicendo tunc pro singulo tantum formam *Accipe, etc.* (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, VII, 1893, pag. 554-556.)

Pro nosocomiis insuper sequentia animadvertenda sunt S. Rituum Congregationis Decreta:

Ad dubium: « Utrum liceat Sacerdoti, in Sacello valetudinarii celebranti, deferre post Communionem Particulas in Patena, et pergere ad cellulas infirmorum ut eis Communionem præbeat, aut aliquando etiam Viaticum; an potius reservare debeat Particulas, ut id præstet post Missam? » S. Congregatio rescribendum

censuit : « Quoad primam partem, Negative ; juxta Decretum diei 19 Decembris 1829, in Florentina, ad dubium primum. Quoad secundam partem, Affirmative. » (Decret. 24 Martii 1860, n. 3099, antiq. 5303, ad dubium 1.

Ad aliud dubium sequens : « In quibusdam valetudinariis adest legitime erectum Sacellum. Quæritur : An Sacerdos ibi litans possit intra Missam Communionem distribuere ægrotis, qui adsunt in cubiculis circa ipsum Sacellum ? » S. Congregatio respondendum censuit : « Detur Decretum in Florentina, 19 Decembris 1829, ad 1. » (Decret. 11 Maji 1878, n. 3448, ad 8, antiq. 5728, ad 10.)

Decretum citatum 19 Decembris 1829 (n. 2672, antiq. 4651, ad 1), sequentis tenoris est : « An tempore Sacrosancti Missæ Sacrificii, in administratione Viatici, præsertim in xenodochiis, liceat ab Altari recedere usque ad ægrotorum lectum, recitando interim Psalmum *Miserere*, ut fieri solet extra Missam ? » S. Congregatio respondendum censuit : « Negative, quoad Psalmum *Miserere* recitandum. Insuper animadvertendum, quod si Celebrans, pro Viatici administratione intra Missam, Altare e conspectu suo amittat, hanc administrationem non licere. » (Cfr. Adnotatio super hoc Decreto, in Vol. IV Collectionis, pag. 313.) — In eodem Decreto, ad 2, respondit S. Congregatio tempore Sacrificii Missæ administrari posse SSmum Viaticum, etiam in paramentis nigris ; sub conditione ut supra, ut patet.

NOTA. Ad dubium : « An liceat Sacerdoti celebranti in Oratorio privato, sive domus piæ familiæ, sive communitalis religiosæ, Missæ celebrationem interrompere, ut statim post Calicis sumptionem, Sanctissimam Eucharistiam, non ad modum Viatici, sed pro Communionem ex devotione, afferat ægroto in eadem domo degenti, cubiculo tamen ab Oratorio ita distante, ut ad aliam contignationem domus vel deambulacrum diversum ab eo in quo Oratorium situm est, transire oporteat ? » S. Congregatio respondit : « Non licere ; juxta Decretum in Florentina, diei 19 Decembris 1829, ad primum dubium ; sed si necessitas urgeat, id fiat absoluta Missa. » (Decret. 7 Decembris 1844, n. 2885, antiq. 5002.) Decretum citatum in Florentina describitur supra.

TITULUS V

De Sacramento Extremæ Uctionis

CONSPECTUS MATERIÆ

Quæ referuntur ad administrationem hujus Sacramenti, duplici Capite proponuntur : in priori dicitur de materia remota ac proxima, et de forma Extremæ Uctionis ; in altero de Ordine ministrandi Sacramentum Extremæ Uctionis.

In Appendice exponuntur ea quæ Rituale hic loci tradit, 1° de visitatione et cura infirmorum ; 2° de modo juvandi morientes.

CAPUT I

DE MATERIA REMOTA AC PROXIMA, ET DE FORMA EXTREMÆ UCTIONIS

ARTICULUS I

De materia remota

Q. 214. *Quænam est materia remota Sacramenti Extremæ Uctionis ?*

R. Est Oleum, ab Episcopo benedictum Feria V in Cœna Domini, specialiter vocatum Sacrum Oleum infirmorum. Dicitur 1° Oleum, et quidem olivarum, absque ulla alterius liquoris admixtione ; — 2° Oleum benedictum ab Episcopo Feria V in Cœna Domini, quod singulis annis renovandum est ; et vetus non potest adhiberi, postquam novum benedictum fuit distributum, sed debet comburi. (Statuta diœc. n. 380.)

Q. 215. *Quid faciendum, si infra annum aliquo modo deficit Oleum ?*

R. Si Oleum benedictum « forte infra annum aliquo modo ita deficiat, ut sufficere non posse videatur ; neque aliud benedictum haberi queat, modico oleo non

262 (Q. 216) De materia Extremæ Uctionis

benedicto, in minori quantitate superinfuso, reparari potest. » Imo hæc adjunctio pluries iterari potest, quamvis omnibus adjunctionibus consideratis, sit major quantitas olei non benedicti, dummodo ea in unaquaque adjunctione sit minor. (Ita S. Congregatio Concilii, 23 Septembris 1682 ; et Pius VI, 1 Aprilis 1794.)

Q. 216. *Quomodo, et ubi asservatur Sacrum Oleum infirmorum ?*

R. Sacrum Oleum infirmorum servatur, « vel per se solum, vel » ad evitandum effusionis periculum, multo commodius « in bombacio, seu re simili », in vase argenteo, vel stanneo, satis amplo ut pollex commode immitti possit, bene obturato, cui consulte inscriptio : **Sanctum Oleum infirmorum**, vel saltem abbreviatio litteris O. I., inciditur. — Hoc vas includitur sacculo serico violacei coloris, qui habeat suos funiculos sericos, ejusdem coloris, quibus constringitur, et collo, ubi necesse est, appenditur. — Custoditur vasculum in « loco nitido, et decenter ornato » ; sub clave, et tuta custodia ; scilicet, vel in armario, intus pannis sericis violacei coloris vestito, exterius subscriptione : **Sanctum Oleum infirmorum**, signato ; vel in sacristia, nempe in repositoio quod asservationi rerum sacrarum, aut benedictarum, tantum inserviat ; vel potius in Ecclesia, nempe in pariete muri dextro vel sinistro, prope Altare ubi Tabernaculum SS. Sacramenti habetur (cfr. Q. 70) ; quia frequenter accidit, ut, dum Viaticum infirmo deferendum est, Oleum infirmorum etiam pro sacra Uctione simul deferendum sit. — Ubicumque vero vasculum asservetur, non importune forsitan animadvertendum est, convenire, ut locus sit separatus a custodia S. Chrismatis et Olei Catechumenorum, ne error forte committatur in administratione. — Numquam vero vasculum deponi potest in ipso Altari SS. Sacramenti, aut in Tabernaculo (cfr. Statuta diœc., n. 246) ; multo minus vas Sacri Olei imponi potest in cooperculo aut in pede Pyxidis SS. Sacramenti, ut antiquitus nonnumquam factum fuit ; et hujusmodi Pyxides, eorumve coopercula reformare necesse est. (Cfr. insuper quæ dicta fuerunt de SS. Oleorum asservatione in va-

sculis, QQ. 68-70 ; et de parva Custodia SS. Sacramenti, Q. 157, 2º.)

Super S. Olei infirmorum asservatione in domo parochiali exstant Decreta sequentia S. Rituum Congregationis :

1. Ad dubium : « Sacerdotes curam animarum exercentes, pro sua commoditate, apud se in domibus suis retinent Sanctum Oleum infirmorum. Quæritur : An, attenta consuetudine, hanc praxim licite retinere valeant ? » S. Congregatio respondit : « Negative ; et servetur Rituale Romanum, excepto tamen casu magnæ distantiae ab Ecclesia ; quo in casu, omnino servetur etiam domi Rubrica quoad honestam, et decentem, tutamque custodiam. » (Decret. 16 Decembris 1826, n. 2650, antiq. 4623, ad 3 ; cfr. etiam Adnotatio super hoc Decreto, in Vol. IV Collectionis, pag. 282.)

2. Ad dubium : « Possunt ne Parochi retinere Sanctum Oleum infirmorum in domo sua, eo quod extra Ecclesiam parochialem habitent, non obstantibus Sacrae Rituum Congregationis Decretis ? » S. Congregatio rescribere rata est : « Negative ; et servetur Decretum diei 16 Decembris 1826. » (Decret. 31 Augusti 1872, n. 3276, antiq. 5517, ad 5.)

3. Ad dubium : « Mos obtinet, fere apud omnes Parœcias, ut Sacra Olea in domo ipsius Parochi, quæ rure ab Ecclesia sejuncta est et distat, servantur ; quo in promptu habeantur pro infirmis. Potestne tolerari hæc praxis, præsertim in Civitatibus, ubi Parochi domus Ecclesiæ contigua est ? » S. Congregatio rescribere rata est : « Negative ; et detur Decretum 31 Augusti 1872. » (Decret. 15 Novembris 1890, n. 3739, ad 2.)

4. Ad dubium : « Num causa sufficiens haberi potest, ad permittendum Parochis Oleum infirmorum apud se domi retinere, quod hæc ab Ecclesia parochiali sejuncta sit ; ita ut hujus fores noctu per accitos famulos aperiendæ essent ? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Negative ; et detur Decretum 31 Augusti 1872. » (Decret. 23 Junii 1892, n. 3779, ad 7.)

Ergo solummodo in casu magnæ distantiae ab Ecclesia retineri potest domi Sanctum Oleum infirmorum.

Excipitur etiam casus infirmi periclitantis, dum Pa-

rochus probabile periculum prævidet quod in nocte vocatus ad conferendam Sacram Unctionem, præsto non foret, ut promptus accurrat ad illam morituro ministrandum. — Sed ex hac limitatione generalis regulæ recta consequitur, ait Gardellini (in Adnotatione super Decreto n. 2650), a regulæ observantia sine urgentissima necessitate recedendum non esse; proindeque illicitum fore, unica tantum commoditatis ratione, Sacrum Oleum domi retinere.

Casu quo Sacrum Oleum ob necessitatem, vel justam causam domi retinetur, servandum itaque est religiose, non cum aliis suppellectilibus, et domesticis utensilibus; sed in propria et speciali capsula, ac semper sub sera. (Cfr. XVII Congregatio Archipresbyterorum Diœcesis Mechlinien., anni 1850, n. VI; et Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien., anni 1879, ex Liturgia Q. IV.)

ARTICULUS II

De materia proxima, seu de Unctionibus

Q. 217. *Quænam corporis partes ungendæ sunt, et quo ordine?*

R. « Quinque corporis partes præcipue ungi debent, quas veluti sensuum instrumenta homini natura tribuit »; et sequenti ordine: 1° oculi, propter visionem; 2° aures, propter auditum; 3° nares, propter odoratum; 4° os, propter gustum vel locutionem; 5° manus, propter tactum, qui tametsi toto corpore æquabiliter fusus sit, in ea tamen parte maxime viget. Attamen etiam ungendi sunt: 6° pedes, qui nobis ingressus et ad locum movendi principium sunt; et 7° renes, propter delectationem ibidem vigentem, qui veluti voluptatis et libidinis sedes sunt. « Sed renum unctio in mulieribus, honestatis gratia, semper omittitur; atque etiam in viris, quando infirmus commode moveri non potest. Sed sive in mulieribus, sive in viris, alia corporis pars pro renibus ungi non debet. »

Quoad variam per sæcula et in diversis locis proxim circa partes corporis ungendas, videri potest Suffra-

gium super Decreto S. Rituum Congregationis, 27 Augusti 1836 (n. 2743, antiq. 4780, ad 1), in Vol. IV Collectionis, pag. 344.

Q. 218. *Quænam circa omnes unctiones generatim notanda veniunt?*

R. 1º Uctiones fiunt pollice, intincta nempe in Sacro Oleo pollicis summitate a parte interiori, ubi est ejusdem digiti pulpula, non vero unguis. Non licet uti virgula; nam ad quæsitum: « Utrum in Diœcesi, in qua invaluit usus stilum seu virgulam argenteam adhibendi in administratione Extremæ Uctionis, usus ipse tuto continuari possit? » S. Rituum Congregatio, Decreto 9 Maji 1857 (n. 3051, antiq. 5243, ad 2), respondit: « Negative, excepta necessitatis causa. » Et itidem ad dubium: « Utrum possit continuari consuetudo administrandi Sanctum Sacramentum Extremæ Uctionis, utendo penicillo seu virgula argentea generaliter et extra casum necessitatis, loco pollicis intincti in Oleo Sancto, juxta præscriptum in Rituali Romano? » S. Rituum Congregatio, Decreto 31 Augusti 1872 (n. 3276, antiq. 5517, ad 3), negativum responsum dedit, et præscriptum Ritualis servandum mandavit.

Excipitur casus necessitatis, qualis est casus morbi contagiosi, in quo virgula adhiberi potest, sicut in præfato Decreto 9 Maji 1857 declaratur, et probatur a Benedicto XIV. (*De Synodo Diœcesana*, Lib. XIII, Cap. XIX, nn. 29, 30; cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien., anni 1878, ex Liturgia Q. V.) In tali casu adhibere licet, vel virgulam argenteam, purgandam quoties Sacro Oleo erit intingenda, ne Sacrum Oleum inficiatur, aliisque infirmis postea periculum afferat; vel potius tot virgulas ligneas, quot sunt unctiones faciendæ; quæ virgulæ postea comburuntur, et earum cineres in sacrarium projiciuntur.

Ante annum 1873, in nostra Diœcesi unctiones generatim fiebant mediante virgula, et plerumque vascula Sacrorum Oleorum ejus non erant amplitudinis, ut pollex commode immitti possit; vascula ejusmodi, si alicubi adhuc remaneant, omnino reformanda sunt. Casu quo Sacerdos, pro administratione Extremæ

266 (Q. 219) De materia Extremæ Uctionis

Uctionis, præ manibus haberet hujusmodi vasculum tam angustum, ut pollicem immittere non possit, tunc mediante virgula imponet Sacrum Oleum pollici, et ita pollice unget infirmum. (Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien., anni 1881, ex Liturgia Q. V, ad 4.)

2° Uctiones omnes fieri debent in modum Crucis.

3° Ad singulam unctionem pollex Sacro Oleo est intingendus ; dum tamen membra paria inunguntur, sufficit semel pro utroque membro pollicem in Sacro Oleo intingere.

4° Membra paria duplici unctione, primo dextrum, dein sinistrum, unguuntur, in modum Crucis, sub unica forma ; et Sacerdos « caveat, ne alterum ipsorum inungendo, Sacramenti formam prius absolvat, quam ambo hujusmodi paria membra perunxerit. » (Cfr. Q. 230, B, 3°.)

5° Loca inuncta post quamlibet unctionem terguntur novo globulo bombacii, ab ipsomet Sacerdote ; quod etiam fieri potest a Ministro, si est in sacris. Membra paria eodem globulo, et post alterius unctionem tantum terguntur. — Post omnes unctiones factas, Sacerdos digitos medulla panis detergit, manusque aqua abluit.

6° « Si quis autem sit aliquo membro mutilatus, pars loco illi proxima inungatur, eadem verborum forma » ; quamvis enim infirmus non habeat membrum, tamen potentiam animæ habet, ad quam membrum refertur, et peccare potest interius per desiderium illicitum, quod membro deficienti respondet.

Idem servari potest, si membrum unguendum ligaminibus est coopertum quæ auferri commode nequeunt.

Q. 219. *Speciatim indica ubi, et quomodo faciendæ sint diversæ unctiones.*

R. 1° Oculi debent claudi, et unctio fit super ambas valvas seu palpebras. Sed si infirmus nequit oculos claudere, fiat unctio in parte inferiori.

2° Aures inunguntur in lobulo, seu ima auricula, ut facilius abstergi possit Sacrum Oleum, non vero in helice, vel alveolo.

3° Nares inungere sufficit unica unctione super extremitatem summitatis nasi, ubi ambæ narices conve-

niunt, ita tamen ut evitetur sternutatio ; quæ si prævideretur, facienda foret potius unctio duplex ad narices, quæ sunt nasi alæ laterales.

4° Os inungitur unica unctione, compressis labiis, ita ut prima Crucis linea fiat super utrumque labium, altera super labium inferius ; ubi tamen infirmus comprimere labia non potest, ut si esset in agone, ore hian- te, sufficit inungere unum labium, et consultius la- bium inferius.

Apud rabidos (ex hydrophobia), quorum saliva infi- ciendi vim habet, unctio fiet, non in labiis sed in loco vicino, aut in labio superiori.

5° Manus inunguntur in media palma utriusque ma- nus. Sacerdotibus inunguntur exterius, quia ipsorum manus interius inunctæ fuerunt per Episcopum, occa- sione Ordinationis.

6° Pedes liniuntur in parte inferiori (in plantis), juxta S. Carolum Borromæum, S. Alphonsum, aliosque au- ctiores ; quia sensibilitas et usus pedis est præcipue in parte ejus inferiori, sicque habetur simul analogia cum unctione manuum, quæ interius, ubi major est sensibi- litas et usus, liniuntur. Convenientius tamen, et com- modius pedes unguuntur in parte superiori (ad tarsum, supra digitos pedum), uti fert consuetudo apud nos recepta.

Episcopo Rhedonensi sciscitanti : « Anne, ultra pe- dum pars superior, inferior quoque ungenda sit in Sa- cramento Extremæ Unctionis ? » S. Rituum Congre- gatio, Decreto 27 Augusti 1836 (n. 2743, antiq. 4780, ad 1), respondit : « Nihil innovandum. » Quod respon- sum explicatur sequenti modo in Indice Decretorum : « In Unctionis Extremæ administratione nihil innovan- dum est circa modum unctionis in pedibus ; quæ id- circo fieri poterit vel in parte pedum superiore vel in inferiore. » (Cfr. Articulus *Unctio* ; cfr. etiam Suffragium super hoc Decreto in Vol. IV Collectionis, pag. 344.)

NOTA. Enuntiatio dubii supra descripta ea est quæ in nova Decretorum editione sub n. 2743 legitur : forsan ex mendo amanuensis hæc clara non est, imo contra grammaticæ leges peccat. In præcedenti editione, sub n. 4780, dubium proposi- tum reperitur sequenti modo : « Ultra pedum pars superior ne,

an inferior ungenda sit in Sacramento Extremæ Uctionis? » In qua enuntiatione evidenter præpositio *ultra* ex inadvertentia typographi ponitur pro adjectivo feminino *ultra*; et dubio ita proposito clarum apparet responsum « nihil innovandum », libertatem relinquens, et consuetudinem existentem recognoscens ut non innovandam seu non mutandam. Ex adnotatione Indicis, et ex Suffragio super hoc Decreto docemur, non obstante Decreti nova enuntiatione, S. Congregationem citra dubium libertatem seu consuetudinem in casu adhuc voluisse recognoscere. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVII, 1903, pag. 536.)

7° **Lumbi sive renes.** Prænotato, A) quod lumbi proprie sunt ossa seu vertebræ columnæ seu spinæ lumbaris, quæ sita est ad altitudinem loci ubi cingulo præcingimur, infra costas et supra ossa coxalia; — B) quod renes sunt siti ad utrumque latus interius spinæ lumbaris; — lumbi sive renes unguntur, vel 1° unica unctione in medio super vertebrae lumbares; — vel 2° duplici unctione, ab utraque parte hujus columnæ; — vel 3° juxta varios auctores, unica unctione ad alterutram partem columnæ lumbaris. Hæc unctio ad utramque, vel ad alterutram spinæ partem potest fieri, vel juxta columnam lumbarem, vel ad locum inter lumbos et os coxale quod in latere positum sentimus, vel ad latus; ita ut infirmus vix moveri debeat, et incommodum non nisi in graviter laborantibus occurrere queat.

Q. 220. *Quid speciatim de hac renum unctione facienda, vel omittenda, declaravit S. Rituum Congregatio, pro locis ubi numquam adhibita fuit?*

R. Rituale Romanum præscribit unctionem renum in viris, et eam omitti permittit tantum « quando infirmus commode moveri non potest. » (Cfr. Q. 217.) Hæc renum unctio in nostris regionibus generatim numquam in usu fuit; et non pauci Episcopi existimarunt ipsam difficulter jam fore introducendam in suis Diocesisibus. Hac de re S. Rituum Congregatio, Archiepiscopo Ultrajectensi, postulanti ut renum unctio in Rituali Romano omitti permetteretur, uti hactenus in Diocesi inusitata, declaravit: « Quod vero attinet ad renum unctionem, quam in administrando Sacramento Extremæ Uctionis numquam in ista Diocesi Amplitudo

tua adhibitam fuisse testatur, et quam idcirco postulat, ut in Rituali Romano omitti permittatur, visum est Sacrae Congregationi nullam prorsus, sive in hac, sive in alia quacunque re, suppressionem vel immutationem in Rituali induci oportere, sed illud voluit integre, et fideliter imprimi, prout a Paulo V editum, et a Benedicto XIV recognitum et castigatum fuit. Quod si unctio renum inusitata istic hactenus fuit, declaravit S. Congregatio, patienter se quidem laturam, si singularia istius Diœcesis adjuncta impediunt quominus illico, et universim ad praxim unctio isthæc deducatur; insimul tamen ardentissimum votum suum expressit, ut, curante Amplitudine Tua, et docentibus Parochis, paulatim et sensim sine sensu disponantur fideles ad istam quoque specialem unctionem in extremo agone recipiendam, juxta Ritualis Romani præscriptiones.» (Decret. 14 Augusti 1858, n. 3075, antiq. 5271.)

Hanc S. Rituum Congregationis declarationem, hocque votum clero suo significavit Emus Dñus Card. Dechamps, Archiepiscopus, in Litteris pastoralibus 6 Octobris 1872. (Collectio Epistolarum pastoralium Diœcesis Mechlinien., Tomus V, pag. 144.)

Itaque integer certo servari debet textus Ritualis Romani; attamen, hoc integro servato, concessit aliquando Summus Pontifex omissionem unctionis renum; et ita SS. D. Leo XIII indulsit, 9 Augusti 1897, pro Diœcesi Brugensi, ut unctio renum, numquam usitata et difficulter introducenda, semper omitti queat, etiamsi infirmus commode moveri possit. (Cfr. Collationes Bruggenses, II, 1897, pag. 601-603.)

ARTICULUS III

De forma Extremæ Unctionis

Q. 221. *Quænam est forma Sacramenti Extremæ Unctionis?*

R. « Hujus autem Sacramenti forma, qua sancta Romana Ecclesia utitur, solemnis illa precatio est, quam Sacerdos ad singulas unctiones adhibet, cum ait : *Per istam sanctam Unctionem, et suam piissimam misericor-*

diam, indulgeat tibi Dominus quidquid, per visum, sive per auditum, etc. deliquisti. » Ipse Sacerdos singula vice in fine dicit : *Amen.*

Verba hujus formæ aptantur proprio loco, nempe inter verba *quidquid..... deliquisti*, pro singulis partibus unguendis, in hunc modum : ad oculos : *per visum* ; ad aures : *per auditum* ; ad nares : *per odoratum* ; ad os, compressis labiis : *per gustum et locutionem* ; ad manus : *per tactum* ; ad pedes : *per gressum* ; ad lumbos sive renes : *per lumborum delectationem.*

Q. 222. *Quare forma hujus Sacramenti est deprecativa ?*

R. Forma hujus Sacramenti est deprecativa, seu precatione quadam absolvitur, non vero indicativa sicut in aliis Sacramentis, quorum forma vel absolute significat quod efficit, vel tamquam ab imperantibus pronuntiatur ; eo quod Extrema Unctio adhibetur, ut præter spiritualem gratiam quam tribuit, etiam corporalem sanitatem restituat ægrotis ; cumque sanitas corporis sit effectus qui potissime a Dei benignitate pendet, hinc conveniens est precatione uti ad illam a Deo impetrandam. — Forma deprecativa convenientissima respondet verius ac proprius verbis S. Apostoli Jacobi (Cap. V, v. 14) : « Orent super eum, et oratio fidei salvabit infirmum. »

Q. 223. *Quænam est significatio Olei, et Uctionis, in Sacramento Extremæ Uctionis ?*

R. Concilium Tridentinum (Sess. 14, Cap. 1) loquens de Extrema Uctione ait : « Unctio aptissime Spiritus Sancti gratiam, qua invisibiliter anima ægrotantis inungitur, repræsentat. » Videlicet oleum prodest ad restituendam sanitatem, ad fovendum lumen, ad leniendos dolores, ad recreandas vires corporis defatigati ; Extrema Unctio confert sanitatem spiritualem, vel etiam corporalem, spem fovet, tristitiam, timorem, angorem lenit, animamque ægrotantis confortat ad morbi incommoda levius ferenda, et ad tentationes diaboli facilius vincendas. (Catechismus Concilii Tridentini, P. II, Cap. 6, Q. 5.)

Unguntur autem recte corporis sensus, quia sicuti in corporis morbis, quamvis universum corpus male

Ordo ministrandi Extremam Unctionem. (Q. 224, 225) 271

affectum sit, tamen illi tantum parti præcipue curatio adhibetur, a qua, tamquam a fonte et origine morbus manat; ita etiam non totum corpus, sed ea membra, in quibus potissimum sentiendi vis eminet, ac per quæ recipimus nocivas impressiones quæ nos ad peccandum alliciunt, ungenda, seu Unctione sacra curanda sunt.

CAPUT II

DE ORDINE MINISTRANDI SACRAMENTUM EXTREMÆ UNCTIONIS

Q. 224. *Quo ordine generaliter ultima Sacramenta infirmis præbenda sunt?*

R. « Illud in primis ex generali Ecclesiæ consuetudine observandum est, ut si tempus, et infirmi conditio permittat, ante Extremam Unctionem, Pœnitentiæ et Eucharistiæ Sacramenta infirmis præbeantur. »

NOTA. Juxta Rituale Ordinis Cisterciensis ii omnes qui hunc Ordinem professi sunt, dum in mortis periculo versantur, primo Sacramentum Extremæ Unctionis tenentur recipere, deinde Viaticum. Illud licere, relicto ordine a Rituali Romano præscripto, declaravit S. Rituum Congregatio. (Decret. 8 Martii 1879, n. 3486, antiq. 5771.) Quod autem professis Ordinis Cisterciensis licet, aliis Rituali Romano utentibus non licet, et omnino tenendus est ordo a Rituali Romano præscriptus. (Cfr. Q. 15, ad 4.)

Q. 225. *Quis ordinarie Extremam Unctionem ministrare, et Eucharistiam ad ægrotos deferre potest?*

R. « Etsi quilibet Sacerdos possit infirmis de quorum vita timetur, Extremam Unctionem valide conferre, solus tamen Parochus est ordinarius ejusdem minister in sua parochia, nec ulli fas est, extra necessitatis eventum, sine ejusdem Parochi aut Episcopi licentia, Sacro Oleo ægrotantes inungere. » (Stat. diœc. n. 290.)

« Nullus Sacerdos, sine licentia Parochi, Eucharistiam ministrare extra Missam, aut ad ægrotum deferre præsumat. Vicarius, si, ut fieri solet, generalem habeat a Parocho licentiam deferendi SS. Sacramentum ad ægrotos, ipsum de qualibet delatione quamprimum reddat certiolem. »

« Sciant vero religiosi, se excommunicationi latæ

272 (Q. 226-228) Ordo ministrandi Extremam Unctionem
sententiæ, Romano Pontifici reservatæ, subjacere, si
præsumerent clericis aut laicis, extra casum necessita-
tis, Sacramentum Extremæ Unctionis, aut Eucharistiæ
per Viaticum ministrare absque Parochi licentia. »
(Stat. diœc. n. 248.)

*Q. 226. Quid de opportuna Extremæ Unctionis administra-
tione præscribunt Rituale, et Statuta diœcesana ?*

R. Administrandum est hoc Sacramentum periculose
ægotantibus, ait Rituale, « eo quidem tempore, si fieri
possit, cum illis adhuc integra mens et ratio viget ; ut
ad uberiores Sacramenti gratiam percipiendam, ipsi
etiam suam fidem, ac piam animi voluntatem conferre
possint, dum Sacro liniuntur Oleo. » (Tit. V, Cap. I, n. I.)

« Si medici, quorum præ ceteris est judicare an ad-
sit mortis periculum, vel desint, vel rem ancipitem et
injudicatam relinquunt, Sacerdos non cunctetur quin
ægroto Oleum infirmorum conferat, quoties ipse mortis
periculum ex infirmitate imminere, jure et merito cen-
suerit. » (Stat. diœc. n. 291.)

*Q. 227. Cur tot preces adhibentur in administratione
hujus Sacramenti ?*

R. Maxima pars rituum in hujus Sacramenti admi-
nistratione preces continet, quibus Sacerdos ad
ægroti salutem impetrandam utitur ; et nullum aliud
est Sacramentum quod pluribus precibus administre-
tur : quoniam eo potissimum tempore fideles piis ob-
secrationibus adjuvandi sunt. (Catechismus Concilii
Tridentini, P. II, Cap. 6, Q. 15.)

ARTICULUS I

Ordo consuetus ministrandi Sacramentum Extremæ Unctionis

*Q. 228. Quænam, juxta Rituale, præparanda sunt in cu-
biculo infirmi ?*

R. Juxta Rituale, in cubiculo prope lectum infirmi, su-
per « mensam mappa candida coopertam », præparan-
tur : 1º « vas in quo sit bombacium, seu quid simile,

Ordo ministrandi Extremam Unctionem (Q.229,230) 273

in septem globulos distinctum, ad abstergendas partes inunctas » ; (septem distinguuntur globuli, si vir esset inungendus in renibus, alias sex globuli sufficerent) ; — 2° vas cum medulla panis, ad detergendos digitos Sacerdotis ; — 3° vas cum aqua, ad Sacerdotis manus abluendas ; — 4° candela cerea quæ, ait Rituale, « accensa ipsi ungenti lumen præbeat » ; debet tamen hæc esse in promptu, etiam licet in die administretur Sacramentum, quia non tantum ad lumen, sed et etiam ad Sacramenti dignitatem adhibenda est. Præter hæc plerumque præparantur etiam ea, quæ Rituale præscribit ex Ecclesia a ministro afferri, nempe : — 5° aqua benedicta, cum aspersorio ; et — 6° Crux cum imagine Crucifixi.

Q. 229. *Quomodo Sacerdos, hoc Sacramentum ministraturus, se confert ad domum infirmi, eoque ministrato redit ad Ecclesiam ?*

R. Sacerdos sine vestibus sacris, in habitu vulgari, et capite cooperto, decenter vas Olei Sacri, sacculo serico violacei coloris inclusum, caute defert ambabus manibus, vel saltem dextra manu ante pectus ; vel si longius iter, aut difficilius est peragendum, vas bursa inclusum ad collum appendit. Numquam vero in sacculo vestis deferatur, quod contra debitam foret reverentiam. Comitantur ministri, vel saltem unus minister comitatur, item sine vestibus sacris, qui defert Rituale, Stolum violacei coloris, et superpelliceum.

Defertur Sacrum Oleum ad infirmum sine vestibus sacris ; etenim Rituale nullas sacras vestes requirit pro hac delatione, quam tantum dicit « decenter » esse faciendam ; et S. Rituum Congregatio declaravit : « non Extremæ Unctionis Oleum solemniter cum superpelliceo, ac lanternis ad infirmos deferendum esse. » (Decret. 28 Januarii 1606, n. 196, antiq. 289.)

Ita præscribitur, ne cultus, qui Sacris Oleis convenit cum illo confundatur, qui soli SS. Eucharistiæ tribuendus est.

Q. 230. *Describe ritus in ministrando Sacramento Extremæ Unctionis servandos.*

R. A) ANTECEDENTES. — 1° Sacerdos, intrans cubi-

274 (Q. 230) Ordo Ministrandi Extremam Unionem

culum, ubi jacet infirmus, dicit salutationem : *Pax huic domui* ; cui respondet minister : *Et omnibus habitantibus in ea*. Mox Sacerdos deponit Oleum Sacrum super mensam, induit superpelliceum et Stolam violaceam. Notanda est hæc præscriptio, Stolæ non tantum, sed et superpellicei, quæ Rituale jubet adhiberi sine ulla exceptione, limitatione aut moderatione ; Stolam solam non sufficere declaravit S. Rituum Congregatio, ubi ad quæsitum : « An saltem Sacramentum Extremæ Unionis cum Stola tantum administrari possit ? » respondit : « Negative, et eliminata consuetudine, servetur Ritualis Romani præscriptum. » (Decret. 16 Decembris 1826, in Gandaven., n. 2650, antiq. 4623, ad 2 ; cfr. Suffragium super hoc Decreto, in Vol. IV Collectionis, pag. 285.) Excipitur tamen casus positivæ necessitatis, cum tempus non relinquitur sumendi vestes pro hoc Sacramento administrando præscriptas. — Aliquando etiam indulgit S. Rituum Congregatio in locis Missionum administrare Extremam Unionem sine vestibus sacris, si ab hæreticis aut infidelibus adsit periculum sacrilegii. (Cfr. Decret. 4 Februarii 1871, n. 3234, antiq. 5469, ad I, 2.)

2º Sacerdos ægroti Crucem pie deosculandam porrigit.

3º Accepto aspersorio, Sacerdos interea dum dicit Antiphonam *Asperges, etc.*, aspergit cum aqua benedicta ægrotum, cubiculum et circumstantes, in modum Crucis, hoc est, primo in medio, secundo ad suam sinistram, tertio ad suam dexteram.

Antiphona *Asperges, etc.* sola dicenda est, et non addi debet Psalmus *Miserere*, nec Versus, nec Oratio, uti in administratione S. Communionis infirmis ; Rituale enim solam Antiphonam præscribit.

4º Sacerdos, « si ægrotus voluerit confiteri, audiat illum, et absolvat. Deinde piis verbis illum consoletur, et de hujus Sacramenti vi, atque efficacia, si tempus ferat, breviter admoneat : et quantum opus sit, ejus animam confirmet, et in spem erigat vitæ æternæ. »

Formulam hujusmodi monitionis exhibet Pastorale Mechliniense ; eam pro exemplo juvat hic transcribere :

N., Onze Zaligmaker Jesus Christus heeft een bijzonder Sacrament voor de zieken ingesteld, om hun de gratiën te bezorgen die zij meest van noode hebben. Dit Sacrament is zeer voordeelig aan ziel en lichaam : het doet de overblijfsels der zonde verdwijnen ; het bezorgt moed en geduld om de pijnen en het verdriet der ziekte te verdragen. Ja, het helpt tot herstelling der gezondheid, indien zulks den zieke zalig is.

Stel dus uw betrouwen in dit Heilig Sacrament, en ontvang het met volkomen eerbied en godvruchtigheid.

Wij gaan den Heere bidden, dat hij u verleene al de gratiën welke dit Heilig Sacrament bevat. Vereenig uwe gebeden met de onze, en, terwijl ik de heilige zalvingen zal doen, vraag nogmaals vergiffenis aan God over de zonden die gij ooit bedreven hebt.

N., Notre Seigneur Jésus-Christ a institué un Sacrement spécial pour les malades, afin de leur procurer les grâces dont ils ont surtout besoin. Ce Sacrement est utile à l'âme et au corps : il efface les restes du péché ; il donne le courage et la patience nécessaires pour supporter avec résignation les douleurs et les ennuis de la maladie. Il contribue même au rétablissement de la santé, si cela est utile au salut du malade.

Mettez donc votre confiance dans ce Sacrement, et recevez-le avec tout le respect et la dévotion convenables.

Nous allons prier Dieu, qu'il vous accorde toutes les grâces attachées à ce Sacrement. Unissez vos prières aux nôtres, et pendant que je ferai les onctions saintes, demandez de nouveau pardon à Dieu des fautes que vous avez commises.

5° Postea Sacerdos, stans ad mensam, conversus ad infirmum dicit : *Ÿ. Adjutorium, etc., Dominus vobiscum, et tres Orationes ; Crucis signa assignata efformat versus infirmum.*

Agitur in his Orationibus de domo, de habitaculo, de habitantibus ; hæc verba accipienda sunt lato sensu, pro quocumque loco, seu receptaculo, in quo infirmus jacet ; et etiamsi sub aëre administraretur hoc Sacramentum, ideo hæc non sunt omittenda, si tempus suppetat eas Orationes dicendi.

6° « Facta confessione generali, latino, vel vulgari sermone, Sacerdos dicit : *Misereatur, etc., Indulgentiam, etc.* », in singulari numero. (Cfr. Q. 207, II, A, 5°.)

B) COMITANTES. — 1° « Antequam Parochus incipiat ungere infirmum, moneat adstantes, ut pro illo orent, et ubi commodum fuerit, pro loco et tempore, et adstantium numero, vel qualitate, recitent septem

276 (Q. 230) Ordo ministrandi Extremam Unctionem

Psalmos Pœnitentiales cum Litaniis, vel alias preces, dum ipse Unctionis Sacramentum administrat. » Notat S. Alphonsus (*Theologia moralis*, Lib. 6, n. 727), se probabilius putare, præfatas Orationes esse tantum de consilio, dum nullibi habetur de ipsis præceptum.

2° Sacerdos dicit Orationem : *In nomine Patris, etc.* ter signum Crucis efficiens super infirmum.

In hac Oratione occurrunt sequentia verba : « per impositionem manuum nostrarum » ; attamen nulla expresse præscribitur manuum impositio facienda : ratio illorum in Oratione verborum est, quia in administratione Extremæ Unctionis habetur aliqua manuum impositio, propemodum uti cum Episcopus in Confirmatione ungit confirmandum ; revera enim quodammodo uterque adumbrat Sacramentum conferendo. (Ephemerides Liturgicæ, IX, 1895, pag. 63.)

3° Sacerdos vasculum Olei Sacri accipit, aperit, et sinistra tenet, et accedit ad lectum infirmi. Cum eo accedit minister, tenens candelam sinistra, et vas cum globulis bombacii dextera. Sacerdos intingit pollicem dextrum in Oleo Sacro, ita ut pollicis summitas a parte anteriori Sacro Oleo sit intincta, eoque efficit signum Crucis in partes inungendas, servatis quæ Q. 218 et Q. 219 describuntur. Prima verba formæ distribuit sequenti modo dum efformat Crucem in unctione : ad lineam rectam dicit : *Per istam sanctam Unctionem* ; ad transversam : *et suam piissimam misericordiam*. Cum membra paria inungit, sequenti modo distribuit verba formæ : 1° in membro dextro, ad lineam rectam dicit : *Per istam*, ad transversam : *sanctam Unctionem* ; 2° in membro sinistro, ad lineam rectam dicit : *et suam piissimam*, ad transversam : *misericordiam* ; deinde continuat : *indulgeat, etc.* — Absoluta forma, accipit e vase quod præsentat minister globulum novum, et tergit loca inuncta dextrum et sinistrum. Si vero minister est in sacris, potest et ipse loca inuncta globulo bombacii tergere.

4° Unctionibus omnibus factis, et locis abstersis, minister deponit candelam et vas cum globulis super mensam ; Sacerdos itidem deponit vasculum Sacri Olei super mensam, et mox medulla panis detergit pol-

licem, et aqua manus abluit ac abstergit ; tum claudit vasculum Sacri Olei et in bursam reponit.

C) SUBSEQUENTES. — 1° Conversus ad infirmum, Sacerdos dicit Versiculos cum tribus Orationibus ; in quibus omnibus, si feminæ administratur Sacramentum, facienda est variatio generis, dicendo, ex. gr. : *Salvum fac ancillam tuam, etc.*, et similiter de aliis. (S. Rituum Congregatio, Decret. 12 Augusti 1854, in Lucionen., ad 63.)

2° « Sacerdos pro personæ qualitate, salutaria monita breviter præbere poterit, quibus infirmus ad moriendum in Domino confirmetur, et ad fugandas dæmonum tentationes roboretur. »

« Denique aquam benedictam, et Crucem, nisi aliam habeat, coram eo relinquat, ut illam frequenter adspiciat, et pro sua devotione osculetur et amplectatur. »

3° « Admoneat etiam domesticos et ministros infirmi, ut si morbus ingravescat, vel infirmus incipiat agonizare, statim ipsum Parochum accersant, ut morientem adjuvet, ejusque animam Deo commendet : sed si mors immineat, priusquam discedat, Sacerdos animam Deo rite commendabit. »

4° Sacerdos exuit Stolam et superpelliceum, et accipiens Sacrum Oleum, eodem modo quo venerat discedit, et vas Sacri Olei ad Ecclesiam reportat.

NOTA. I. Fieri potest aliquando, in nosocomiis seu valetudinariis, quod simul pluribus infirmis in uno cubiculo degentibus administrari debeat Extremæ Unionis Sacramentum : super quo Rituale nihil præscribit. Licitum nemo negabit in casu semel tantum pro diversis unius cubiculi infirmis ministrandis servare ritus et dicere preces quæ præcedunt et sequuntur unctiones, quemadmodum licitum fuit notatum pro Viatico pluribus infirmis in eodem cubiculo degentibus administrando. (Cfr. Q. 213, II.) Sequentia tunc observanda sunt :

1° In initio functionis singulis infirmis successive Crux pie deosculanda porrigitur ; dein sequuntur semel ritus et dicuntur preces quæ unctiones antecedunt.

2° Ad primum ex infirmis accedens, Sacerdos dicit : *In nomine Patris, etc.*, et mox inungit ipsum ad omnes partes inungendas.

278 (Q. 231) Ordo ministrandi Extremam Unctionem

3° Mox accedit ad sequentem infirmum, eodemque modo omnia peragit, incipiendo ab Oratione : *In nomine Patris, etc.* ; et ita successive ad omnes infirmos in cubiculo administrandos.

4° Quibus omnibus peractis, Sacerdos dicit super omnes infirmos simul preces sequentes. — In secunda Oratione, ad litteram N., si plures sint infirmi, omitti possunt nomina. — Dicuntur Orationes istæ in plurali; etiamsi sufficiat eas recitare sicuti sunt, in singulari, dirigendo intentionem ad singulos infirmos inunctos.

NOTA. II. De observandis in casu morbi contagiosi, ad evitandum contagionis periculum, agitur apud Theologos. — Si non sit possibile diversas unctiones ritu consueto peragere, possunt tunc, omissa si placet pedum unctione, inungi quinque organa, sub unica formula sequenti ratione proferenda : *Per istam sanctam.... quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum, gustum et tactum.* Imo in graviore contagionis periculo, sufficit inungere organum sensus magis ad unctionem expositum, aut detectum, sub formula prædicta. (Cfr. Pastorale Mechliniense; Benedictus XIV, *De Synodo diœcesana*, Lib. VIII, Cap. III, n. 4, et Lib. XIII, Cap. XIX, n. 29.)

In his casibus unctiones fieri possunt mediante virgula (cfr. Q. 218) ; et præstat adhibere tot virgulas ligneas, postea comburendas, quot sunt unctiones faciendæ. In casu rabiei sit quidem virgula lignea pro unctione superioris labii longior, ne saliva infirmi valeat tangere manum Sacerdotis.

Q. 231. *Quid faciendum est de globulis bombacii, quibus abstersa fuerunt loca inuncta ?*

R. Usus est in pluribus locis sat communis, ut isti globuli bombacii in domo infirmi in ignem projiciantur, et comburantur. Idem de medulla panis fit, et de aqua qua Sacerdos manus lavit. Melius tamen, juxta Ritualis præscriptiones, in vase mundo ad Ecclesiam deferuntur, comburantur, cineresque projiciuntur in Sacrarium.

ARTICULUS II

Administratio Extremæ Unctionis in casu instantis periculi mortis

Q. 232. *Quomodo procedendum est si ægrotus laborat in extremis, et periculum immineat, ne decedat antequam finiantur Unctiones?*

R. 1º In casu instantis mortis, omissis ex parte, vel in totum, Orationibus quæ Unctiones præcedunt, et præmissa tantum Confessione Sacramentali, vel saltem Absolutione, si opus sit, Sacerdos incipit a *Confiteor*, et dicit Orationes *Misereatur*, *Indulgentiam*, *In nomine Patris*, etc.

2º « Si quis autem laborat in extremis, et periculum immineat, ne decedat antequam finiantur Unctiones, cito ungatur, incipiendo ab eo loco : *Per istam sanctam Unctionem*, etc. »

3º Si periculum sit ne infirmus moriatur antequam singulæ Unctiones sub propria forma fieri possint, Sacerdos celeriter, non per modum Crucis, inungere potest quinque sensuum organa in capite (ex quo omnium sensuum nervi descendunt), inungendo unum oculum, unam aurem, nares, os, et maxillam pro sensu tactus, sub hac unica forma : *Per istas Unctiones, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti per sensus, visus, auditus, odoratus, gustus et tactus. Amen.* Præmittitur verbum *deliquisti*, quia si moribundus exspiret, antequam hoc verbum proferatur, nullum est Sacramentum in sententia quæ tenet vocem illam esse essentialem. Item additur vox *sensus*, quia, cum generalis forma forte sufficiat, in eo sensu Sacramentum subsisteret, etiamsi infirmus decederet ante singulorum sensuum expressionem. — Partes inunctæ absterguntur post factas omnes unctiones.

4º In extrema agonia, caput tantum unica Unctione, in fronte vel in parte magis exposita, inungi potest, sub hac forma : *Per istam..... indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti per omnes sensus tuos. Amen.*

280 (Q. 233, 234) Administratio Viatici et Extr. Unct.

5° Sacerdos « si dubitet an vivat adhuc (infirmus), Unctionem prosequatur, sub conditione pronuntiando formam, dicens : *Si vivis, per istam sanctam Unctionem, etc.* »

6° « Si vero dum inungitur, infirmus decedat, Presbyter ultra non procedat », sed statim commendationem animæ : *Subvenite Sancti, etc.* (cfr. Q. 250), pro defuncto dicat.

Q. 233. *An, et quomodo suppleri debent Orationes, et Unctiones omissæ ?*

R. 1° Si infirmus obierit, Sacerdos nihil ex omissis supplere potest.

2° Si Unctio unica facta fuerit sub unica forma, aut Unctiones quinque organorum sub unica forma fuerint factæ, et post hujusmodi Unctionem moribundus respiret adhuc, Sacerdos mox peragit Unctiones in singulis sensibus, sub conditione semel in initio expressa : *Si nondum es hoc Sacramento refectus, per istam sanctam Unctionem, etc.*, cum forma singulis Unctionibus convenienti.

3° Si omissis Orationibus antecedentibus, post omnes Unctiones rite factas, infirmus adhuc supervivat, dicuntur omissæ Orationes immediate post factas Unctiones, usque ad *Confiteor* exclusive, deinde recitantur illæ quæ Unctiones subsequuntur.

ARTICULUS III

Administratio Viatici simul cum Extrema Unctione

Q. 234. *A quo, et quomodo defertur S. Oleum, si simul administrantur Viaticum et Extrema Unctio ?*

R. Quando acciderit, infirmum ad exitum vitæ proferre, et simul cum Sacro Viatico Oleum infirmorum ad ipsum esse deferendum, si, in tali casu, præter Sacerdotem, qui defert Sacram Eucharistiam, modo in præcedenti Titulo descripto, « alius Presbyter, vel Diaconus, qui Oleum Sanctum deferat, haberi possit, per ipsum deferatur, qui superpelliceo indutus cum Oleo Sacro occulte delato sequatur Sacerdotem Viaticum

portantem. » Iste Sacerdos, vel Diaconus Oleum Sanctum deferens non induit Stolam.

Si alius Presbyter vel Diaconus haberi non possit, Oleum Sacrum poterit ad infirmum itidem occulte deferri « per ipsum Sacerdotem, qui defert Sacram Eucharistiam. » (Cfr. Decret. S. Rituum Congregationis, 14 Augusti 1858, n. 3073, antiq. 5269.)

Præscripta occulta delatio Olei Sacri in hoc consistit, ut vas Sacri Olei, bursæ violacei coloris inclusum, collo appendatur sub superpelliceo, ita ut non appareat. (Cfr. Q. 229.) Non potest vasculum deferri sub Velo humerali simul cum Sacra Pyxide.

In casu quo Sacrum Viaticum etiam in bursa foret deferendum (cfr. Q. 205, 2º), tunc omnino duplex bursa deferri debet, una cum SS. Eucharistia, albi coloris, altera cum Sacro Oleo, coloris violacei; abusus esset utendi unica bursa pro SS. Eucharistia et Sacro Oleo deferendis, etiamsi bursa esset bipartita. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, VIII, 1894, pag. 188.)

Q. 235. *Indica ordinem cæremoniarum in hujusmodi administratione servandum.*

R. Prænotato: 1º quod præparantur, tum apud infirmum, super unicam mensam, tum in Ecclesia, ea quæ superius indicata fuerunt, Q. 206 pro delatione Viatici, et Q. 228 pro administratione Extremæ Unctionis, et quod Minister præter recensita affert etiam Stolam violacei coloris; — 2º quod Sacerdos, indutus superpelliceo et Stola albi coloris, primum ex armario accipit vas Sacri Olei infirmorum, bursa inclusum, illudque funiculis ad collum appendit subtus superpelliceo, ita ut non appareat, (supposito, ut frequentius fit, quod non alius sit qui hoc deferat,) dein accedit ad Altare Tabernaculi, et assumpto Velo humerali albi coloris, accipit S. Pyxidem, eamque modo consueto defert; — sequentia apud infirmum observantur:

1º Sacerdos in ipso limine cubiculi dicit salutationem: *Pax huic domui*; reponit Pyxidem super mensam, supposito corporali, deponit Velum humerale, et genuflexus adorat SS. Sacramentum; deinde reponit bursum cum vasculo Sacri Olei super mensam, extra corporale, a sinistris vel a dextris.

2° Sacerdos administrat S. Communionem infirmo, sicuti Titulo præcedenti traditum fuit, usque ad recitationem Orationis *Domine sancte, Pater, etc.*, inclusive. (Cfr. Q. 207, II, A, B, C, 1°, 2°.) Proinde omittitur Benedictio super infirmum cum SS. Sacramento. (Cfr. ibid. C, 3°.)

3° Dicta Oratione *Domine sancte, etc.*, Sacerdos deponit Stolum albi coloris, et assumit aliam violacei coloris; genuflectit coram SS. Sacramento, et mox, omissum salutatione *Pax huic domui*, tum aspersione aquæ benedictæ, accipit e mensa Crucem, eamque ægroto pie deosculandam porrigit; eam ad mensam reponit, genuflectit, et ad infirmum conversus breviter ipsum consolatur, ac de vi et efficacia Sacramenti Extremæ Unctionis admonet.

4° Postea Sacerdos dicit *Ÿ. Adjutorium, etc.*, et tres Orationes, et omnia quæ sequuntur, usque ad finem. Attendat Sacerdos ut non tergum vertat SS. Sacramento, cum dicit Orationes versus infirmum, et ut in recessu a mensa et accessu ad eam semper genuflectat.

NOTA. Occurrunt dicenda Oratio *Exaudi nos*, et *Confiteor*, cum *Misereatur* et *Indulgentiam*; quæ etsi jam dicta fuerint in administratione Viatici, tamen iterum recitanda sunt pro Extrema Unctione administranda, ut respondit S. Congregatio Indulgentiarum, Decreto 5 Februarii 1841 (n. 286, ad 6). Ratio est, quia utraque, Viatici et Extremæ Unctionis, completa et distincta est administratio.

5° Terminata, per salutaria monita, administratione Extremæ Unctionis, Sacerdos deponit Stolum violacei coloris; accipit vas Sacri Olei cum bursa, et collo sub superpelliceo appendit; assumit Stolum albi coloris, et Velum humerale; genuflectit, accipit Pyxidem, eaque cooperta facit signum Crucis super infirmum, ut in fine administrationis Viatici præscribitur; et fiunt omnia reliqua præscripta in delatione S. Communionis ad infirmum. (Cfr. Q. 207, III.)

6° In Ecclesia, reposito post præscriptas cæremónias SS. Sacramento in Tabernaculo, Sacerdos reponit etiam vas Olei Sacri in proprio armario.

APPENDIX I

DE VISITATIONE ET CURA INFIRMORUM

Q. 236. *Quinam tenentur ad visitationem infirmorum?*

R. 1° « **Parochus** in primis meminisse debet, non postremas esse muneris sui partes, ægrotantium curam habere » ; eosque visitare tenetur, etiamsi infirmi alii confiteantur, et a confessario visitari soleant. « Quod si Parochus legitime impeditus, infirmorum, ut quando plures sunt, visitationi interdum vacare non potest : id præstandum curabit per alios Sacerdotes, si quos habet in parochia sua, aut saltem per laicos homines pios, et christiana caritate præditos. »

Quis debeat esse Parochi zelus in hac parte, patet ex sequenti Ritualis præscripto : « Quare cum primum noverit, quempiam ex fidelibus curæ suæ commissis ægrotare, non expectabit, ut ad eum vocetur, sed ultro ad illum accedat : idque non semel tantum, sed sæpius, quatenus opus fuerit ; horteturque parochiales suos, ut ipsum admoneant, cum aliquem in parochia sua ægrotare contigerit, præcipue si morbus gravior fuerit. »

2° **Deservitor**, et **Coadjutor**, qui Parochi officium subeunt, ad idem obligantur.

3° **Vicarii**, quorum « munus in eo consistit, ut Parochos in adimplendis obligationibus adjuvent, ac illorum etiam vices agant, quando necessitas aut justa ratio id requirit. » (Stat. diœc. n. 92.) Et quidem expresse per Statuta diœcesana ipsis injungitur (n. 95), ut « infirmos et ægrotos visitent, eos imprimis quibus exeuntium Sacramenta administraverint, aut quos Parochus eorum curæ specialiter commiserit. »

4° **Confessarius** infirmorum, non quidem per se et ex officio, cum confessario qua tali visitatio infirmi nulli præscribitur ; sed ex charitate, quatenus infirmorum visitatio est opus charitatis ; et hæc ad illam obligare potest. (Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechlinien., anni 1877, ex Liturgia Q. I.)

Maximopere jam commendandum est, ut Parochus

284 (Q. 237, 239) *Visitatio et cura infirmorum*

et vicarius non suos tantum, sed et alterius etiam pœnitentes visitent; et ut in parochiis ubi non habetur vicarius, Parochi vicini hanc sibi mutuo operam præstent; ut ita magis prospiciatur libertati conscientię infirmorum.

In nonnullis parochiis, ubi plures habentur Sacerdotes, laudabiliter affigitur in sacristia catalogus infirmorum, cum nota susceptorum Sacramentorum.

Q. 237. *Quid de pauperum ægrotorum cura Rituale specialiter præscribit?*

R. Parochus « eorum præcipuam curam geret, qui humanis auxiliis destituti, benigni ac providi Pastoris caritatem et operam requirunt. Quibus si non potest ipse succurrere de suo, et eleemosynas illis, prout debet, si facultas suppetit, erogare, quantum fieri potest, sive per caritatis, vel alterius nominis confraternitatem, si in ea civitate vel loco fuerit, sive per privatas, sive per publicas collectas et eleemosynas, illorum necessitatibus succurrendum curabit. »

Q. 238. *Quid præscribunt Statuta diœcesana Parochis circa curam infirmorum?*

R. « Rituale Romanum Parochis maximopere commendat diligentissimam curam infirmorum. Ut igitur novissima illa hora, a qua æternitas dependet, beata contingat ægrotantibus, præ oculis habeant Parochi meditentur et observent regulas quæ de hac gravissima re in libro memorato proponuntur. » (Stat. diœc. n. 86.)

Q. 239. *Quænam sunt regulæ, et media, a Rituali præscripta, pro decenti et fructuosa ægrotorum cura et visitatione?*

R. I. Sacerdos « ægrotos visitans, ea, qua Sacerdotes Domini decet, honestate et gravitate se habeat, ut non ægris solum, sed sibi et domesticis verbo et exemplo prosit ad salutem. »

Honestas et gravitas requirunt, ut Sacerdos ab esculentis et potulentis, aliisque vanis, jocosis et inutilibus rebus, ac colloquiis abstineat; non impleret munus sacerdotale, et justis certe querelis ansam præberet Sacerdos, qui apud ægrotos de rebus mundanis aut poli-

ticis, de nugis aut novitatibus tantum ageret ; — ut ab omni avaritiæ specie caveat ; — ut præcipue et sedulo vitet omnem malam suspicionem circa personas alterius sexus.

II. Sacerdos « in primis autem spirituales ægrotantium curam suscipiat, omnemque diligentiam in eo ponat, ut in viam salutis eos dirigat, atque a diabolicis insidiis salutarium adjutorum præsidio defendat, ac tueatur. »

Ad sequentia autem capita reduci possunt, quæ Rituale hunc in finem diversa media suppeditat ; Sacerdos ægrotum visitans :

1° Consoletur infirmum per argumenta spiritualia, qualia sunt Sanctorum exempla, fiducia in Deo ponenda, peccatorum pœnitentia, et patientia in acceptando infirmitatis pœnam tamquam paternam Dei visitationem.

2° Præparet ægrotantem ad suscipienda ultima Sacramenta, idque faciat « qua par est prudentia et caritate. »

3° Ad orationes et pias mentis ad Deum elevationes eum excitet, apposis etiam imaginibus piis, adhibito frequenti usu aquæ benedictæ, et propositis remediis contra tentationes, quibus potissimum æger est subiectus.

4° Persuadeat opportune ad dispositionem domus, ut infirmus rem suam omnem recte constituat, aliena restituat, et ad remedium animæ suæ disponat ; « sed hæc suggerendo, omnis avaritiæ nota caveatur. »

Q. 240. *Quem modum Sacerdos ægrotos visitans servare debet juxta Rituale ?*

R. 1° Sacerdos « infirmi cubiculum ingressus, primum dicat : *Ÿ. Pax huic domui. R̃. Et omnibus habitantibus in ea.* Mox infirmum, et lectum ejus, et cubiculum, aspergat aqua benedicta, dicens Antiphonam : *Asperges, etc.* »

2° « Erga infirmum officium suum præstet, ut supra dictum est. »

3° « Antequam discedat, dicere poterit supra infirmum aliquem Psalmum », ex indicatis in Rituali, cum Versiculis et Orationibus.

4° « Aspergat eum aqua benedicta. »

NOTA. Proponit Rituale varias preces, nempe Psal-

mos, Evangelia, cum Precibus, quæ pro temporis opportunitate, et pro ægrotantium conditione et desiderio, Sacerdotis arbitrio dici vel omitti poterunt.

In Appendice Ritualis describuntur quoque variæ Benedictiones, quibus uti poterit Sacerdos in visitatione infirmorum; nempe: Benedictio adulti ægrotantis; eadem Benedictio pro pluribus simul infirmis; Benedictio puerorum ægrotantium, pro junioribus scilicet, qui ad usum rationis nondum pervenerunt.

Certo cum magna ædificatione, et ad salutare solatium, tum ægrotantium, tum parentum et domesticorum, harum precum recitatio fiet; et, eo quo describitur modo facta, visitatio infirmorum fiduciam et existimationem fidelium erga Sacerdotes augere nata est, etiam apud illos qui alias male dispositi, Clerum spernunt et despiciunt ducunt.

APPENDIX II

DE MODO JUVANDI MORIENTES

§ 1. De Indulgentiis lucrandis, et præcipue de Benedictione Apostolica in articulo mortis impertienda

Q. 241. *Quodnam pietatis opus præstabit primum Parochus infirmo, omnibus Sacramentis munito, instante periculo moriendi?*

R. Parochus, « si ægrotus Indulgentiam legitima auctoritate concessam consequi possit, eam illi reducat ad mentem, proponatque, quid ad eam consequendam agi debeat: præsertim, ut contrito corde sanctissimum Nomen JESU semel, vel sæpius invocet. » Moribundus autem plures indulgentias ex variis titulis lucrari potest, ut, ex. gr., si habet res sacras (Crucem, Rosarium, numismata, etc.) indulgentiis instructas, si est sodalis piæ alicujus Confraternitatis, si frequenter in vita elicit actus virtutum theologicarum, etc. Animadvertendum est, quod ad has lucrandas indulgentias ex parte moribundi requiritur: 1º ut sit confessus, et S. Communionem refectus, vel si hæc Sacramenta suscipere nequeat, ut saltem contritus sit; — 2º ut Nomen JESU invocet, quod quidem est plerumque præscriptum; — 3º ut secum

res habeat, quibus affixæ sunt indulgentiæ, scilicet Crucem, Rosarium, numismata, etc. ; quin tamen necesse sit, easdem habere collo appensas, vel manu apprehensas, sufficit ut ejusmodi res sint prope ipsum in lecto vel pariete. — Saluberrimis hisce adjumentis recens aliud jam nunc accenseri potest ; etenim Sanctissimus Dominus Noster Pius X benigne concessit, ut omnes Christifideles, qui, die ab eisdem eligendo, sacramentali confessione rite expiati sacraque Synaxi reffecti, cum vero charitatis in Deum affectu, sequentem actum ediderint, plenariam indulgentiam in ipso mortis articulo lucrari valeant : « Domine, Deus meus, jam nunc quodcumque mortis genus prout Tibi placuerit, cum omnibus suis angoribus, pœnis ac doloribus de manu Tua æquo ac libenti animo suscipio. » (Decret. S. Congregationis Indulgentiarum, 9 Martii 1904 ; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVIII, 1904, pag. 378.)

Inter indulgentias, quæ in mortis articulo lucrificari possunt, maxime eminet *Benedictio Apostolica*, seu Absolutio generalis ; nempe Benedictio a Summo Pontifice ejusve delegato sub præscripta verborum forma moribundo impertita, et annexam habens indulgentiam plenariam. De hac Benedictione Apostolica exponuntur hic regulæ liturgicæ, observandæ quando ipsa datur seu impertitur ; cætera traduntur in Theologiæ Tractatu de Sacramento Extremæ Uctionis, n. 14.

Q. 242. *Quænam conditiones ad Benedictionem Apostolicam infirmis impertiendam requiruntur ex parte Sacerdotis ?*

R. Ex parte Sacerdotis requiritur : 1° ut sit delegatus ; hæc autem delegatio tantum respicit loca respectivæ jurisdictionis, ast intra horum limites pro omnibus indistinctim valet ; — 2° ut stricte adhibeat formulam a Benedicto XIV in Constitutione *Pia mater*, 5 Aprilis 1747, præscriptam ; quæ formula est non tantum directiva sed præceptiva, ut declaravit S. Congregatio Indulgentiarum, 5 Februarii 1841 (n. 286, ad 8) ; ita ut si omittatur, ex. gr., ob libri deficientiam, indulgentia etiam valide non conferatur.

Q. 243. *Expone ritus servandos in impertienda Benedictione Apostolica.*

R. Hujus Benedictionis formula, cum suis ritibus et cæremoniis, præscripta a Benedicto XIV, describitur in Rituali Romano (Tit. V, Cap. 6) ; sequens modus eam impertiendi servabitur :

1° Sacerdos, indutus superpelliceo et Stola violacei coloris, « ingrediendo cubiculum, ubi jacet infirmus, dicat : *Pax huic domui* », et minister respondet, vel absente ministro ipse Sacerdos addit : *Et omnibus habitantibus in ea* ; « ac deinde ægrotum, cubiculum, et circumstantes aspergat aqua benedicta, dicendo Antiphonam : *Asperges me, etc.* » ; non addendus est primus versus Psalmi *Miserere*.

2° « Quod si ægrotus voluerit confiteri, audiat illum, et absolvat. Si confessionem non petat, excitet illum ad eliciendum actum contritionis ; de hujus Benedictionis efficacia ac virtute, si tempus ferat, breviter admoneat. »

3° In Indultis quibus facultas Benedictionem Apostolicam impertiendi Episcopis conceditur, semper præscribitur, etiamsi de hoc in formula Benedicti XIV specialis mentio non fiat, quod impertiens debet monere infirmum ut Nomen JESU ore, si potuerit, sin minus corde devote invocet ; quæ invocatio, saltem mentalis, quamdiu ægrotus suæ mentis est compos, tamquam conditio essentialis requiritur, ut patet ex sequenti responso S. Congregationis Indulgentiarum ; ad dubium : « Invocatio saltem mentalis SS. Nominis Jesu, de qua fit mentio in Brevibus ad Episcopos de hac Benedictione missis, præscribitur, quamdiu ægrotus suæ mentis est compos, ut conditio sine qua non, ad indulgentiam vi istius Benedictionis lucrandam ? » S. Congregatio respondit : « Affirmative. » (Decret. 23 Septembris 1775, n. 237, ad 7.) Recentiori Decreto iterum declaravit eadem S. Congregatio, eam invocationem, saltem mentalem, esse conditionem sine qua non pro universis Christifidelibus, etiam in locis Missionum dependentibus. (Decret. 22 Septembris 1892 ; cfr. Ephemerides Liturgicæ, VII, 1893, pag. 126.)

4° Itidem præcipua inter alias conditio illa est, quæ ægrotus ad plenariæ indulgentiæ fructum consequendum præparet atque disponat, quamque Consti-

tutio et Rituale Romanum sequentibus verbis proponunt : Sacerdos infirmum « instruat, atque hortetur, ut morbi incommoda ac dolores in anteactæ vitæ expiationem libenter perferat, Deoque sese paratum offerat ad ultro acceptandum quidquid ei placuerit, et mortem ipsam patienter obeundam in satisfactionem pœnarum, quas peccando promeruit. » Res prudentiæ plerumque erit, hanc adhortationem ita moderari, ut ægroti perturbatio, vel ejus amicorumque indignatio evitetur.

5° « Piis ipsum verbis consoletur, in spem erigens, fore, ut ex divinæ munificentiae largitate eam pœnarum remissionem, et vitam sit consecuturus æternam. »

Consultum quandoque erit, infirmum ad hos actus disponere in præcedenti confessione, aut in absentia aliorum ; sufficere enim dicunt auctores, ut in ipso Benedictionis momento infirmus eam dispositionem habeat, ad quam antea jam fuerit adhortatus. Optato cum fructu poterit Sacerdos hujusmodi adhortationem proponere per modum orationis, quam cum ipso dicet ægrotus, vel quam, si voce non potuerit, assensu comprobabit.

Exempli gratia sit sequens oratio :

« Deus meus, doleo ex integro corde de peccatis commissis, quia per ea te summum bonum offendi ; suppliciter peto indulgentiam plenariam quam Sancta Ecclesia concedit in articulo mortis. O mi Jesu, credo in te, spero in te, amo te ex toto corde. Dominus meus, paratus sum ad perferendum omnes dolores in anteactæ vitæ expiationem, ad ultro acceptandum quidquid tibi placuerit, ad ipsam mortem patienter obeundam, in satisfactionem pœnarum quas peccando promerui. O Jesu, tot tantosque dolores tu pro me passus es ; volo libenter meos dolores pro te sustinere. Mi Jesu, misericordia. » (Cfr. Wapelhorst, *Compendium sacræ liturgiæ*, n. 294, ad 3.)

6° Quibus peractis, Sacerdos, stans versus infirmum, dicit versum *Adjutorium*, etc., et preces ac Orationem quæ sequuntur ; si adsit minister, respondet ; alias omnia dicit Sacerdos. Si sit femina, loco *servum tuum*, vel *famulum tuum*, dicit *ancillam tuam*, aliaque mutat, ubi

locus est ; in Oratione, ad litteram N. exprimit nomen infirmantis.

7° Unus ex Clericis, aut si desit, ipse Sacerdos dicat : *Confiteor, etc.*, cui Sacerdos mox addat : *Misereatur, etc.*, dicens in singulari *tui, ... peccatis tuis, perducate....* (Cfr. Q. 207, II, A, 5°.)

In formula quam tradit Constitutio Benedicti XIV, et in Rituali Romano, indicatur quod Sacerdos dicit : *Misereatur, etc.* ; non autem explicite dicitur addendum esse : *Indulgentiam, etc.* ; cum tamen, ubicumque dicitur *Confiteor*, semper adjuncta reperiantur non solum *Misereatur*, sed et simul *Indulgentiam*, dici potest pro praxi addendum esse : *Indulgentiam, etc.*

8° Tandem Sacerdos impertitur Benedictionem, sub præscripta formula : *Dominus noster etc.*, signans bis signo Crucis infirmum, primo cum dicit : *In nomine Patris, etc.*, et iterum in fine, cum dicit : *Pater, Filius, et Spiritus sanctus.* (Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diocesis Mechlinien., anni 1890, ex Liturgia Q. IV.)

Q. 244. *Quid notandum est, si Benedictio Apostolica immediate post Viaticum et Extremam unctionem impertitur ?*

R. Prænotato, quod juxta Decretum Sacræ Congregationis Indulgentiarum, 18 Decembris 1885, Sacerdos potest infirmo, cui in mortis periculo constituto extrema Sacramenta ministravit, statim Indulgentiam seu Benedictionem impertiri ; hoc etiam Rubricæ hujus Benedictionis conforme est, dicenti quod « soleat impertiri post Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, et Extremæ unctionis » (fit autem antequam Benedictio cum SS. Sacramento super infirmum detur) ; — observatur : 1° quod, etsi jam præcesserint in ministratione Viatici, et licet omitti potuerint ante subsequentem administrationem Extremæ unctionis, securius repetantur ante Benedictionem Apostolicam salutatio *Pax huic domui*, et aspersio aquæ benedictæ ; quia Benedictus XIV præcipit formulam a se confectam stricte usurpari, et hæc omnia in ipsa formula habentur ; — 2° quod omnino autem repetendum sit *Confiteor*, juxta Decretum S. Congregationis Indulgentiarum, 5 Februarii 1841 (n. 286, ad 6), quo ad dubium : « Utrum

necesse sit tribus vicibus recitare *Confiteor*, etc., quando administratur Sacrum Viaticum, Extrema Unctio, ac Indulgentia in mortis articulo impertitur? » respondetur: « Affirmative, juxta praxim et rubricas. » Si autem *Confiteor* tribus vicibus recitandum sit, inde quoque concludendum est, singulis vicibus repetenda esse *Misereatur*, et *Indulgentiam*, quia hæc, ubi dicenda sunt, Confessionem generalem semper subsequuntur.

Q. 245. *Quid faciendum est, si infirmus sit adeo morti proximus, ut neque Confessionis generalis, neque precum tempus suppetat?*

R. « Si vero infirmus sit adeo morti proximus, ut neque Confessionis generalis faciendæ, neque præmissarum precum recitandarum suppetat tempus, statim Sacerdos Benedictionem ei impertiatur. » In casu, juxta Breviarium Romanum, incipiendum est a verbis: *Dominus noster*, etc. (Cfr. Breviarium Romanum, editio typica anni 1885.)

Q. 246. *Quanam formula breviori potest Benedictio impertiri, casu quo mors proxime urgeat?*

R. Si mors proxime urgeat, ita ut spatium non relinquatur dicendi formulam: *Dominus noster*, etc., juxta Breviarium Romanum in casu datur Benedictio sequenti breviori formula: « *Indulgentiam plenariam et remissionem omnium peccatorum tibi concedo. In nomine Patris* ✠, *et Filii, et Spiritus sancti. Amen.* »

NOTA. Postulatum fuit a S. Rituum Congregatione, « utrum liceat in impertienda Absolutione generali Papali, ad contagium evitandum, uti brevissima formula, quæ legitur in Breviario Romano....? » Et S. Congregatio rescripsit: « Affirmative in casu. » (Decret. 8 Martii 1879, n. 3483, antiq. 5768.)

§ 2. De ordine commendationis animæ

Q. 247. *Quomodo Sacerdos ad decedentis animæ commendationem accedens induitur? Quo ordine ad decedentis animæ commendationem procedit?*

NOTA. De Parochorum, aliorumque qui curam animarum habent, obligatione juvandi morientes seu assi-

stendi agonizantibus, conferantur ea quæ ex Rituali Romano, et probatis auctoribus traduntur in Theologiæ Tractatu de Sacramento Extremæ Uctionis (n. 13).

Quod si Parochus, aut is cui incumbit Sacerdos, ipse adesse nequeat apud morientem, curam saltem habeat, ut adsint piæ personæ, quæ commendationis animæ preces persolvant, et animam agonizantem orationibus et piis affectibus adjuvent, vel etiam suavi exhortatione consolentur.

Porro orationes, quæ ad hunc finem in Rituali Romano describuntur, eæ sunt quæ multam pietatem redolent, et maximos fructus parere possunt ad salutem animæ infirmi morientis.

R. I. Sacerdos, ad decedentis animæ commendationem accedens, juxta Rituale, antequam infirmi cubiculum ingrediatur, induitur superpelliceo et Stola violacei coloris, ut morienti majorem inferat venerationem.

II. 1° Sacerdos « locum ingrediens, dicat : *Pax huic domui, et omnibus habitantibus in ea.* »

2° « Aspergat ægrotum, lectum, et circumstantes aqua benedicta, dicens : *Asperges me, etc.,* » sine Psalmo.

3° « Salvatoris nostri crucifixi imaginem ægroto osculandam præbeat, verbis efficacibus eum ad spem æternæ salutis erigens, ipsamque imaginem coram eo ponat, ut illam adspiciens, salutis suæ spem sumat. »

4° « Accensa candela, genibus flexis, cum omnibus circumstantibus breves Litanias devote recitet », sermone latino, in modum in Rituali præscriptum, cum omnibus Orationibus sequentibus, prout tempus suppetit. — Breves Litanie, et præcipuæ ex Orationibus, hic loci in Rituali propositæ, descriptæ reperiuntur in omnibus Breviariis; profecto ut Sacerdotes sub manibus semper habeant istas preces, et proinde facilius queant saluberrimis istis precibus decedentes animas adjuvare.

Q. 248. *Quid notandum est de candela quæ accenditur ad preces commendationis animæ ?*

R. 1° Candela benedicta esse debet, ut morientem adjuvet contra tentationes dæmonum; et si candela benedicta desit, potest Sacerdos candelam benedicere,

formula speciali quæ in Rituali habetur inter Benedictiones. — 2º Convenit ut infirmus eam manibus teneat, saltem in expiratione, ut se in fide mori profiteatur.

§ 3. De servandis in expiratione

Q. 249. *Quæ orationes suggerendæ sunt morienti, cum tempus exspirandi institerit ?*

R. « Cum vero tempus exspirandi institerit, tunc maxime ab omnibus circumstantibus, flexis genibus, vehementer orationi instandum est. Ipse vero moriens, si potest, dicat ; vel si non potest, assistens, sive Sacerdos pro eo clara voce pronuntiet : JESU, JESU, JESU. Quod, et ea quæ sequuntur, ad illius aures, si videbitur, etiam sæpius repetat. »

« *In manus tuas Domine, commendo spiritum meum. Domine Jesu Christe, suscipe spiritum meum. Sancta Maria, ora pro me. Maria mater gratiæ, mater misericordiæ, tu me ab hoste protege, et hora mortis suscipe.* »

Q. 250. *Quid, egressa anima, de corpore faciendum est ?*

R. 1º Statim dicitur Responsorium: *Subvenite Sancti, etc.*, cum Versiculis et Oratione.

2º « Detur campana signum transitus defuncti, pro loci consuetudine, ut audientes pro ejus anima Deum precentur. »

3º Interjecta sufficienti mora ut de morte omnino constare possit, corpus de more honeste componitur ; scilicet : oculi et os clauduntur, corpus lavatur, capilli discriminantur, membra forte in agone contracta recte diriguntur, corpus linteis mundis induitur, « ac parva Crux super pectus inter manus defuncti ponitur, aut ubi Crux desit, manus in modum crucis componuntur. » — Corpus decenti loco, in lecto vel super mensam collocatur ; in loco cereus accenditur, ut defunctus ostendatur filius non tenebrarum, sed lucis, cujus corpus resurrectionem expectat ; prope corpus ponitur vasculum cum aqua benedicta, qua interdum aspergatur.

Q. 251. *Quomodo induenda sunt corpora defunctorum Clericorum ?*

R. « Sacerdos, aut cujusvis Ordinis Clericus defun-

ctus, vestibus suis quotidianis communibus usque ad talarem vestem inclusive, tum desuper sacro vestitu sacerdotali, vel clericali, quem Ordinis sui ratio deposcit, indui debet. — Sacerdos quidem super talarem vestem, amictu, alba, cingulo, manipulo, stola et casula, seu planeta violacea sit indutus. — Diaconus vero induatur amictu, alba, cingulo, manipulo, stola super humerum sinistrum, et dalmatica violacea. — Subdiaconus autem amictu, alba, cingulo, manipulo et tunica. — Alii præterea inferiorum Ordinum Clerici superpelliceo supra vestem talarem ornari debent, singuli prædicti cum tonsura, ac biretis suis. » Hæc præscribit Rituale Romanum de ratione vestiendi cadavera Clericorum. (Tit. VI, Cap. I, nn. 11-14.) — Pro Episcopis servantur ea quæ ordinat Cæremoniale Episcoporum. (Lib. II, Cap. XXXVIII, n. 10.)

Ad dubium : « Cadavera Episcoporum, Sacerdotum, Diaconorum aliorumque de Clero debent ne sepeliri cum vestibus proprio Ordini congruentibus ; an sufficit ut cum his in Ecclesia exponantur ? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit : « Servetur cujusque loci consuetudo. » (Decret. 12 Novembris 1831, n. 2682, antiq. 4669, ad 25.) Apud nos generalis et ab immemoriali consuetudo existit hujusmodi cadavera cum propriis Ordini vestibus non solum exponendi, sed et sepeliendi ; quæ consuetudo itaque servanda est.

Fuit etiam antiquus mos ponendi super pectus Sacerdotum calicem cum patena ex stanno vel alia materia fictili ; qui mos non amplius a longo tempore servatur ; de eo dicetur postea in Nota ad Q. 273.

Q. 252. *Quid notandum est de memorialibus defunctorum, quæ consueto distribuuntur ?*

R. Piissimus existit mos, occasione decessus alicujus defuncti, distribuendi familiaribus et amicis memorialia, seu, ut vulgo vocantur, imagines, eo fine ut ipsis pro defuncto Dei misericordiam exorare in memoriam redeat.

Quocirca tria animadvertenda, seu notanda sunt, quæ clerus, de animabus e purgatorio liberandis vere et recte sollicitus, data occasione, fideles docere, optimo cum fructu, non negliget.

1° Pro delectu ipsarum imaginum, præ oculis habeantur ea quæ, per Litteras 22 Februarii 1886, clero et fidelibus commendata fuerunt, de abusibus eliminandis in excudendis sacris imaginibus : ut eligantur imagines approbatæ, revera christianæ, et ad pietatem foventes. (Cfr. Litteræ pastorales Diœcesis Mechlinien., Tom. X, pag. 247, 249.)

2° Pro elogio defuncti, ne profanum enarretur defuncti elogium, sed ut proponatur id quod sanctas cogitationes in piam defuncti memoriam foveat.

3° Pro precibus adjunctis, ut vitentur erroneæ indulgentiarum indicationes : incredibile enim est, quot precum textus minus recti, quot apocryphæ, erroneæ indulgentiæ in memorialibus cum magna indulgentiarum jactura reperiuntur ; itaque et ipsi precum textus, et indicationes indulgentiarum authenticæ desumantur ex libris quibus tuta fides dari potest, ut sanctarum indulgentiarum munus pie, sancte et incorrupte fidelibus dispensetur. (Cfr. Collationes Brugenses, II, 1897, pag. 634.)

TITULUS VI

De exsequiis

Q. 253. *Quid sunt exsequiæ ? Quæ est earum significatio ?*

R. I. Exsequiæ sunt sacræ cæremoniæ et ritus, orationes, Officium, et imprimis Missæ Sacrificia, quæ ex Ritualis Romani præscripto, pro fidei defuncto, ante sepulturam, et tempore ipsius sepulturæ, fiunt ac offeruntur, « ex antiquissima traditione, et summorum Pontificum institutis. »

Hujus præscriptionis observationem, ut defunctorum cadavera, antequam sepulturæ tradantur, ad Ecclesiam, quoad fieri potest, deferantur pro exsequiis celebrandis, curare debent Episcopi, et evellere abusum, ubi existeret, cadavera statim e propriis domibus deferendi ad cœmeterium. (Decret. S. Rituum Congregationis, 21 Aprilis 1873, n. 3291, antiq. 5536.)

II. Vocantur etiam Agendæ Defunctorum, et Funus. Institutæ sunt exsequiæ, ut ait Rituale, « ad defunctorum salutem, simulque ad vivorum pietatem, tamquam vera religionis mysteria, christianæque pietatis signa, et fidelium mortuorum saluberrima suffragia. » Fundantur in fide immortalitatis animæ, purgatorii, resurrectionis mortuorum, et in doctrina de dignitate corporis hominis, tamquam templi Spiritus sancti ; unde vivis etiam prosunt ad salubre in Domino solamen.

Q. 254. *Quid notandum est de tempore, quo corpora defunctorum fidelium sepelienda sunt ?*

R. 1º « Nullum corpus sepeliatur, præsertim si mors repentina fuerit, nisi post debitum temporis intervalum, ut nullus omnino de morte relinquatur dubitandi locus. »

2º Quacumque diei hora corpus sepeliri potest, a solis ortu ad occasum ; numquam vero de nocte, nisi cum licentia Ordinarii. (S. Congregatio Concilii, Decret. 15 Martii 1704.)

3º « Quod antiquissimi est instituti, illud, quantum fieri poterit, retineatur, ut Missa », et quidem Missa

propria pro defunctis, « præsentē corpore defuncti, pro eo celebretur, antequam sepulturæ tradatur. » Quæ Missa in duobus tantum casibus omitti debet :

A) Si Missa conventualis, aut parochialis, aut Officia divina per eam impedirentur.

In his casibus, laudabiliter sepultura differtur usque ad vesperam, post expletum diei Officium, nisi aliæ rationes suadeant, ut sepultura etiam in his diebus mane ante Officium parochiale peragatur ; dummodo sepultura absolvatur sine præjudicio, aut retardatione Missæ parochialis, concionis, etc. In casu Missa exsequialis pro defuncto cantabitur die sequenti non impedito, ut mox infra dicitur.

B) Si magna diei celebritas obstet.

Super quo S. Rituum Congregatio sequentia evulgavit Decreta :

1. Ad dubium : « An exsequiæ pro defuncto, cum effertur corpus, expleri valeant in Ecclesia diebus festis solemnioribus primæ classis ? » S. Congregatio rescripsit : « Negative ; et hujusmodi funera transferantur ad sequentem diem, aut saltem ad horas pomeridianas post diei Festi Vesperas, et sacris functionibus non impeditas, abstinendo tamen ab emortualis aeris campani sonitu. » (Decret. 27 Januarii 1883, n. 3570, antiq. 5866, ad 1.)

2. Ad dubium : « Quando in aliquo ex Festis solemnioribus, sive Ecclesiæ universalis sive Ecclesiarum particularium, uti etiam in ultimo Triduo Majoris Hebdomadæ, alicujus obitus occurrit, servari ne possit consuetudo, ubi viget, deferendi cadaver ad Ecclesiam post expletas Vesperas, illudque aspergendi dicendique Preces in Rituali Romano præscriptas ? » S. Congregatio respondendum censuit : « Affirmative. » (Decret. 9 Junii 1899, n. 4029, ad 4.)

(Cfr. Tractatus de Rubricis Missalis Romani, ubi agitur de Missa exsequiali QQ. 333-344.)

4° In Triduo sacro Majoris Hebdomadæ sepeliantur corpora potius ad vesperam, et Officium precesque recitentur privatim, absque cantu et absque campanarum sonitu. (Cfr. Decret. 2 supra citatum sub 3°, B.)

5° Exposito SS. Sacramento, cadavera in Ecclesiam

inferri nequeunt. Quod si Expositio suspendi non posset, et adesset necessitas inferendi corpus defuncti in Ecclesiam, exsequiæ celebrandæ sunt sine Missa, sine cantu, sine ulla solemnitate, et in aliqua Cappella laterali.

Q. 255. *In quo loco defunctorum fidelium corpora sepelienda sunt? Quid de Cœmeteriorum custodia præscribunt Statuta diœcesana?*

R. I. « Nemo christianus in communione fidelium defunctus, extra Ecclesiam, aut Cœmeterium rite benedictum sepeliri debet. » Cœmeterium, quod etiam vocatur Sepulchretum, est sacer dormitionis locus benedictus, in quo fidelium pie decedentium corpora christiano ritu sepeliuntur.

Antiqua consuetudo fuit sepeliendi cadavera fidelium in Cœmeteriis, non vero in Ecclesiis; tractu temporis autem concessum fuit aliquibus personis dignis ac præstantissimis, ut in Ecclesiis sepelirentur; quæ tolerantia successivis temporibus ampliata fuit, et indultum omnibus Christi fidelibus, sive ecclesiasticæ sive laicæ sint personæ, ut in Ecclesiis tumularentur; simul autem abusus inolevit, ut cadavera excelso et ornato loco in Ecclesiis collocarentur. Quapropter S. Pius V, in Constitutione *Quum primum*, data Kalendis Aprilis 1566, mandavit ut « cadaverum conditoria super terram existentia omnino amoveantur, et defunctorum corpora in tumbis profundis infra terram collocentur. » Unde notat etiam Rituale quod « cui locus sepulturæ dabitur in Ecclesia, humi tantum detur. » Et rescripsit S. Rituum Congregatio, « Ordinarium non debere permittere quod in altum cadavera ponantur, sed subtus terram jacere debere. » (Decret. 16 Februarii 1636, n. 629, antiq. 1036; cfr. etiam Decret. 17 Decembris 1642, n. 819, antiq. 1423, ad 1.) Declaravit vero S. Congregatio Episcoporum et Regularium, per Decretum 13 Octobris 1579, quod in Constitutione S. Pii V superenunciata « non comprehenduntur monumenta marmorea, muris seu columnis adhærentia, præsertim amotis cadaveribus e locis altis, quia hæc nullam indecentiam, imo magnum ornamentum afferunt Ecclesiis. »

Prohibent quoque Rituale, et S. Rituum Congrega-

tio pluribus Decretis, ne cadavera prope Altaria sepe-
liantur. Circa distantiam, quæ inter Altare et cadavera
in Cœmeteriis vel Ecclesiis sepulta intercedere debet,
Sacra Rituum Congregatio declaravit « tres cubitos es-
se fere unum metrum longitudinis, atque hanc distan-
tiam sepulcrorum ab Altari sufficere. » (Decret. 12 Ja-
nuarii 1897, n. 3944, ad 2.) Hæc autem distantia non
debet intercedere inter gradus vel gradum Altaris et ca-
daver sepultum, sed sufficit ut intercedat inter cadaver
sepultum et ipsum Altare. (Cfr. Ephemerides Liturgi-
cæ, XII, 1898, pag. 699.)

Altare ipsum, si contra hanc dispositionem erectum
fuerit, interdicto subjacet, ita ut in eo SS. Missæ Sacri-
ficiū celebrari nequeat, donec, amotis sepulcorum os-
sibus, sepulchrum terra repleatur, et muro obstruatur.
(Cfr. inter plura S. Rituum Congregationis Decretum,
7 Julii 1766, n. 2479, antiq. 4332.) Cavendum etiam
est ne Altare portatile, occasione Processionum in Ec-
clesia erigi solitum, ut in eo reponi tantisper valeat
SS. Eucharistiæ Sacramentum, sepulchro immineat.
(Decret. 11 Septembris 1847, n. 2951, ad 6, antiq.
5102, ad 7.)

Exoptat Ecclesia ut privilegium sepulturæ in ædi-
bus sacris servetur Episcopis, aliisque viris ecclesiasti-
cis, aut saltem ut « sepulchra Sacerdotum, et Clerico-
rum cujuscumque Ordinis, ubi fieri potest, a sepulchris
laicorum separata sint, ac decentiori loco sita ; atque
ita, ubi commodum fuerit, ut alia pro Sacerdotibus,
alia pro inferioris Ordinis Ecclesiæ ministris parata
sint. » Ratio est quod, sicut viventes ab aliis per Cleri-
calem statum, maxime Sacerdotes, distincti fuerunt,
ita fas est, ut eorum sacratiora corpora post mortem
aliis non commisceantur.

Quod ad laicos spectat, « ubi viget antiqua consuetu-
do sepeliendi mortuos in Cœmeteriis, retineatur ; et ubi
fieri potest, restituatur. » Potioribus de causis decet, ut
fideles ab iis qui alterius a Catholica sunt communionis,
aliam et propriam sepulturam in Cœmeteriis benedictis
habeant, in venerationem corporum, quæ per Baptis-
mum, fidemque veram Deo sunt sacrata.

Pro parvulis baptizatis speciatim admonet Rituale

Parochos, « ut juxta vetustam et laudabilem Ecclesiarum consuetudinem, parvulorum corpuscula non sepeliantur in communibus et promiscuis Cœmeteriorum et Ecclesiarum sepulturis; sed ut pro illis in parochialibus Ecclesiis, aut illarum Cœmeteriis, quatenus commodè fieri potest, speciales et separatos ab aliis loculos et sepulturas habeant, seu fieri curent, in quibus non sepeliantur, nisi qui baptizati fuerint infantes, vel pueri, qui ante annos discretionis obierunt. » (Cfr. Q. 291.)

II. « Parochi nihil non agant oportet, ut Cœmeteria, ubi Christifidelium mortales exuviæ jacent, aliquando ad resurrectionem excitandæ, tamquam loca sacra religiose custodiantur, et adversus impiorum ac pseudopoliticorum temerarios ausus sarta tecta vindicentur. » (Stat. diœc. n. 387.)

Itaque ambitus Cœmeterii muro, vel saltem sepibus cingatur, ne transitus velut per viam publicam, et animalibus incursus pateat; nihil profanum, nihil forense ibi peragatur; pueri ab omni ludo in eo abstineant; prospiciatur, ut omnia nitida et bene ordinata retineantur, ne cruces negligantur, ne tumuli pedibus protequantur: verbo, sit et custodiatur tamquam locus sacer.

Q. 256. *Quomodo disponenda sunt cadavera in locis sepulturæ?*

R. « Corpora defunctorum in Ecclesia ponenda sunt pedibus versus Altare majus », seu capite ad Occidentem posito, pedibus ad Orientem directis: « quod etiam pro situ et loco fiat in sepulchro. Presbyteri vero habeant caput versus Altare », ex privilegio dignitatis sacerdotalis. Hæc etiam servatur dispositio in Cœmeteriis quæ Ecclesiis adjuncta sunt, quantum pro situ et loco fieri potest, ut dicit Rituale. In Cœmeteriis vero ab Ecclesia sejunctis, corpora cum pedibus (Presbyterorum cum capite) versus Orientem poni convenit, quia Ecclesiæ sic verti seu orientari solent.

NOTA. Remissis ad prælectiones Juris Canonici eis, quæ spectant tum jura Parochorum, tum regulas de illis quibus non licet dare ecclesiasticam sepulturam;

Corporis deportatio ad Ecclesiam (Q. 257) 301
tria erunt hujus Tituli Capita : 1um de Ordine exsequiarum, præsente corpore, pro adultis, illis scilicet qui septennium compleverunt ; 2um de exsequiis absente corpore defuncti ; 3um de exsequiis parvulorum.

CAPUT I

ORDO EXSEQUIARUM PRO ADULTIS PRÆSENTE CORPORE

Ordo exsequiarum pro adultis constat : 1° Corporis deportatione ad Ecclesiam ; 2° Officio defunctorum ; 3° Missa exsequiali ; 4° Absolutione ad feretrum ; 5° Sepultura ; unde quinque hujus Capituli Articuli.

ARTICULUS I

De corporis deportatione ad Ecclesiam

Q. 257. Indica ritum Processionis ordinandæ pro delatione corporis ad Ecclesiam.

PRÆNOTATUR : Describitur primum Decretum generale super Exsequiis (23 Aprilis 1895, n. 3854) :

« Sacra Rituum Congregatio, Ritualis Romani Rubricis pluribusque alias evulgatis Decretis inhærens, declarat :

I. Cadavera defunctorum associanda esse cum unica tantum Cruce, quæ debet esse illius Ecclesiæ ad quam corpus defuncti defertur : dummodo non interveniat Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, sub qua omnes incedere debent funus associantes.

II. Jus et onus inesse semper, etiam præsente Capitulo Cathedralis Ecclesiæ, extra hanc tamen, Parocho induendi Stolum et officia omnia persolvendi super cadavere defuncti ad suam pertinentis Ecclesiam, usque dum e loco obitus ingressus fuerit Ecclesiam tumulantem : ad quam, per alias quoque Parœcias libere transiendo (recto tamen tramite, nisi aliud consuetudo ferat) cadaver deferendum est.

III. Eundem Parochum primas habere super om-

nem Clerum; excepto (si interfuerit) Capitulo Cathedralis Ecclesiæ, quod in associatione incedat post ipsum Parochum: excepto etiam Capitulo Ecclesiæ Collegiatæ, si ita consuetudo ferat. Hoc tamen in casu dignior Capituli Cathedralis incedat cum Stola et etiam cum pluviali, quod tamen non ferat Parochus: et id ipsum servabitur, si Capitulum Ecclesiæ Collegiatæ post Parochum incedat.

IV. Si defunctus in alia parochiali Ecclesia sit tumulandus, illius unì Ecclesiæ Rectori, Stola pariter induto, jus et onus competere reliqua officia ibidem peragendi super cadavere; aliisque omnibus præcedere, ne defuncti quidem Parocho excepto, qui, cadavere ad Ecclesiæ limen delato, recedat.

V. Hæc autem omnia servanda Sacra Rituum Congregatio jubet pro quibuscumque Ecclesiis etiam Collegialibus, sive ad Secularem sive ad Regularem Clerum pertinentibus; quacumque in contrarium consuetudine minime obstante.

Atque ita decrevit et servari mandavit. »

R. A) In accessu ad domum defuncti. — 1. Conveniunt omnes ad Ecclesiam, ubi ordinatur Processio ad domum defuncti: præcedunt laicorum confraternitates, si adsint; deinde duo Clerici, superpelliceo induti, quorum prior defert vas aquæ benedictæ cum aspersorio, alter Crucem hastilem Ecclesiæ in qua fit funus, inter duos Acolythos, cum candelabris et candelis accensis; sequitur Clerus, Regularis primum, si interest, dein Sæcularis; et omnes de Clero procedunt bini; Clerici omnes sunt induti superpelliceo, et caput bireto opertum habent; ultimo loco procedit Parochus.

Etsi maxime conveniat, ut Parochus faciat hanc functionem, non datur obligatio tamen, et alius Sacerdos potest huic functioni præesse; nec debet esse idem Sacerdos qui postea Missam exsequialem celebrabit, quia independens censetur corporis delatio ad Ecclesiam a Missa quæ pro defuncto celebratur.

Diaconus exsequias pro defuncto peragere potest, juxta Rituale Romanum, deficiente Presbytero, et de consensu Ordinarii. (Decret. S. Rituum Congregationis, 14 Augusti 1858, n. 3074, antiq. 5270, ad 2, *Tonkini Occidentalis*.)

2. Parochus ultimo incedit loco, indutus tantum « superpelliceo et Stola nigra, vel etiam pluviali ejusdem coloris », et capite bireto cooperto. Albam induere Parochus non potest, etiamsi ipse immediate Missam esset celebraturus. (S. Rituum Congregatio, Decret. 21 Julii 1855, n. 3035, antiq. 5221, ad 1.) Non admittuntur in hac Processione Ministri induti dalmatica aut tunicella; et declaravit S. Rituum Congregatio servandam esse quoad hoc punctum dispositionem Ritualis Romani, quod in casu excludit sacras vestes ibi non memoratas. (Decret. 23 Maji 1846, n. 2915, ad 8, antiq. 5050, ad 10.) Item rescripsit quod in ipsis exsequiis defunctorum extra Missam peractis, adhiberi non possunt Diaconus et Subdiaconus sacris indumentis parati. (Decret. 6 Februarii 1858, n. 3066, antiq. 5258, ad 2.)

B) In ipsa domo defuncti. — Prænotatur quod, si nimium ab Ecclesia distet domus defuncti, ea quæ hic præscribuntur observantur in constituto loco, ad quem feretro e defuncti domo jam deportato occurritur.

1. Parochus ingreditur locum in quo jacet defunctus, cum Clerico deferente aquam benedictam, et nonnullis aliis, quotquot locus permittat; et omnes se sistunt ad pedes defuncti, detecto capite.

2. Parochus primum aspergit cadaver ter aqua benedicta, in medio, a dextris corporis, et a sinistris, nihil dicens.

3. Mox dicit Antiphonæ verba: *Si iniquitates*, et recitat cum Clericis alternatim Psalmum: *De profundis, etc.*; in fine dicit: *Requiem æternam dona ei, ... luceat ei*, et repetit Antiphonam integram: *Si iniquitates observaveris Domine: Domine, quis sustinebit?*

Hæc Antiphona et Psalmus non debent cani, sed tantum recitari. (Decret. 11 Aprilis 1902, *Augustana*, ad 1; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVI, 1902, pag. 293.)

C) In deportatione cadaveris ad Ecclesiam. — 1. Tunc effertur e domo cadaver, et ordinatur Processio ad Ecclesiam, eodem quo supra ordine et modo; post Parochum portatur cadaver a lexicariis, et a lateribus incedunt qui sustinent intorticia seu candelas accensas.

NOTA. I. Non potest servari praxis, ubi existit, quod in mandandis sepulturæ defunctis, etiam Clericis vel

304 (Q. 257) Corporis deportatio ad Ecclesiam

pueris, Parochus, loco præcedendi, sequatur feretrum, etiam cum cadaver Clerici defertur a Clericis. (Decret. 16 Junii 1893, n. 3804, ad 10.)

NOTA. II. Ad dubium : « An in associationibus cadaverum societates catholicæ in habitu laicali cum vexillis benedictis possint præcedere Clerum cum Cruce, an debeant sequi feretrum ? » S. Congregatio Rituum respondendum censuit : « Negative ad primam partem ; Affirmative ad secundam. » (Decret. 14 Martii 1903, *Castri Maris* ; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVII, 1903, pag. 193,) — Quoad vexilla societatum quæ aliquando deferuntur in exsequiis cfr. Q. 358, ad II.

2. Processio ordinatur recta via ad Ecclesiam ; quod præscribunt Decreta, et sapienter, ne funeris deductio vertatur in profanæ pompæ et vanæ ambitionis signum. Si tamen domus esset Ecclesiæ proxima, licebit longiorem inire viam, ut possit æquo modo explicari Processio.

3. Parochus capite bireto cooperto de domo procedens, elata voce et gravi, sed sine cantu, intonat Antiphonam : *Exsultabunt Domino* ; et duo cantores inchoant Psalmum : *Miserere, etc.*, Clero alternatim prosequente, « devote, distincte, gravique voce. » Si longitudo itineris postulaverit, dicuntur insuper Psalmi Graduales, vel alii Psalmi ex Officio Mortuorum, et in fine cujuslibet Psalmi dicitur : *Requiem.... ei,.... luceat ei*. Ubi vero ad Ecclesiæ fores pervenerit Processio, antequam ingrediatur, cessatur a cantu Psalmi *Miserere*, etiam si non integer fuisset cantatus, vel alterius Psalmi, et inchoatur Versus : *Requiem.... ei,.... luceat ei*.

NOTA. Non licet in associatione funerum, loco Antiphonæ *Exsultabunt* et Psalmi *Miserere*, ante domum defuncti incipere Officium Defunctorum ab Invitatorio, prosequendo Officium per viam et in Ecclesia. (Decret. 1 Decembris 1742, n. 2370, antiq. 4133.)

4. Ad ingressum Ecclesiæ, id est, quando Clerus Ecclesiam ingreditur, omnes caput detegunt, et repetitur Antiphona : *Exsultabunt Domino ossa humiliata*.

D) In Ecclesia. — 1. Quando omnes de Clero, et etiam lectuarii qui defuncti corpus portant, Ecclesiam sunt ingressi, interea dum unusquisque adit locum in-

ferius indicandum, cantor incipit, et Clerus alternatim respondet Responsorium : *Subvenite, etc.*

2. Feretrum deponitur in medio Ecclesiæ, et se disponit Clerus ab utroque latere ; post Clerum stant qui intorticia deferunt. Clericus cum Cruce hastili locum sumit ad caput feretri, istud inter et portam Ecclesiæ, Parochus vero ad pedes feretri, istud inter et Altare, si cadaver est laici ; si vero cadaver est Sacerdotis, Clericus stat ad caput, feretrum inter et Altare, Parochus vero ad pedes, feretrum inter et Ecclesiæ portam. (Cfr. QQ. 258, 3º, a ; et 270, 4 et 5.)

3. Responsorio cantato, discedunt omnes (nisi Absolutio statim sit incipienda) ; præcedit Clericus cum Cruce inter Acolythos, deinde sequitur Clerus, et Parochus, capite bireto cooperto. Si Officium aut Missa statim sequitur, Clerus locum sumit in Choro, vel se disponit ad scamna posita in longitudinem circa feretrum.

NOTA. Si aliquando, deposito corpore in medio Ecclesiæ, remittatur ad aliam horam Officium exsequiale, et in medio Ecclesiæ interea corpus relinquatur, tunc post Responsorium *Subvenite*, addi possunt *Kyrie eleison, Pater noster*, et Oratio *Absolve*, cum aspersione. (Decret. 7 Septembris 1850, n. 2983, antiq. 5148, ad 4.) In casu tamen omittitur Oratio *Non intres*. (Decret. 18 Maji 1883, n. 3575, antiq. 5872, ad 1.)

Q. 258. *Quæ notanda sunt circa ornatum, delationem, et dispositionem feretri ? Quæ de campanarum sonitu ?*

R. 1º Circa ornatum. — a) In nostris regionibus cadaver deponitur et reconditur in clauso feretro ; excipiuntur ab hac regula cadavera Episcoporum, Principum imperantium, etc., quæ exponuntur aliquando, etiam in Ecclesia, super lecto funebri.

b) Feretrum cooperitur panno nigri coloris, undique dependente, qui ornari potest fascia in formam Crucis, albi, vel rubri, vel flavi coloris. Nigri coloris sit pannus pro omnibus adultis, etiam pro innuptis puellis ; respondit enim S. Rituum Congregatio, non licere, feretrum, si in eo reconditur corpus puellæ innuptæ, panno ex lana alba contexto cooperire in signum virginittatis. (Decret. 21 Julii 1855, n. 3035, ad 11, antiq. 5221, ad 13.)

c) De feretri ornatu dicunt Statuta diœcesana (n. 355) : « Feretra laicorum, qui aliqua dignitate civili, aut militari honestati fuerunt, ejus dignitatis insignibus ornare liceat. Signa vero cujuscumque societatis ab Ecclesia damnatæ, ulli feretro ne superponantur omnino interdiciamus. Præterea statuimus, pannum album et coronam imponi non posse nisi feretro parvulorum. » In sepultura Clericorum, insignia Ordinis apponi possunt, ad qualitatem, seu dignitatem personæ designandam; ex.gr., in sepultura Sacerdotum imponere licet biretum, vel Stolum nigri aut violacei coloris. (Cfr. Adnotatio super Decreto S. Rituum Congregationis, 5 Junii 1817, n. 2578, ad 12, antiq. 4536, ad 13, Vol. IV, pag. 162.) Baldachinum autem ponere, vel deferre super defunctum, vel super castrum doloris, etiam in exsequiis aut Officiis pro Episcopo non convenit, et contraria consuetudo uti abusus est eliminanda. (Decret. 5 Julii 1631, n. 568, antiq. 916.)

d) In feretro vel tumulo, dum pro aliquo defuncto exsequiæ fiunt, tam præsentem, quam absentem corpore, exponi non potest ejusdem defuncti imago; et ubi viget hujusmodi usus, tolerari non potest, sed curandum ut eliminetur abusus. (Decret. 30 Aprilis 1896, n. 3898.)

e) Damnari debet usus præ cæteris maximopere profanus, quem Massonum impia secta introduxit, nempe prægrandes florum coronas super feretrum ponendi; dedecet omnino ut fideles morem gerere videantur ritui hominum qui Ecclesiam spernunt. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, II, 1888, pag. 714.) Tanti quidem hæc res momenti visa est, ut plures Episcopi hanc corruptelam jam reprobaverint. Clero nostræ Diœcesis missæ fuerunt litteræ, 22 Octobris 1887, sequentis tenoris : « Præterquam pro parvulis (Statuta diœc. n. 355), tamquam abusivus, et a paganismo innovatus haberi debet usus coronarum in sepulturis fidelium. Hinc proin in locis ubi nondum viget, sollicitè arcendus est; alibi prudenter et paulatim eliminandus. In sepultura autem Sacerdotum et personarum religiosarum jam omnino præfatum usum abolemus. » (Cfr. Litteræ pastorales, Tom. X, pag. 450.)

Fatendum quidem est, prisca patrum monumenta

testari, inde ab Ecclesiæ incunabulis, lumina, ac flores, et aromata, tamquam externa pietatis venerationisque signa erga defunctos fuisse adhibita, et hæc quidem aliquo modo per accidens posse suffragii habere rationem (cfr. Ephemerides Liturgicæ, VIII, 1894, pag. 39-44); imo, ad Patriarchæ Indiarum, Archiepiscopi Goani dubium: « Prohibendus ne erit usus contegendi ramis et floribus tumulos, qui eriguntur in Ecclesiis occasione funeralium? » S. Rituum Congregatio rescripsit ac declaravit: « Tolerari posse. » (Decret. 16 Junii 1893, n. 3804, ad 6.) Attamen, licet ex se significare possint coronæ ex floribus actum pietatis, et cordis affectum, quo in carorum memoriam superstites feruntur, et ita aliquo modo recto sensu explicari valeant (ibid. pag. 707); cum origo hodierni usus, uti supra refertur, profana ad minimum dicenda est, cum usus præsertim adhibetur ab iis qui ecclesiasticam sepulturam spernunt, usus iste abusivus pro nobis illicitus maneat.

De his coronis mortuariis etiam prodiit sequens Decretum S. Rituum Congregationis (22 Maji 1896, n. 3909): Aliquis Episcopus, « timens ne, sub specie pietatis erga defunctos, sensim subrepant abusus decorem domus Dei temerantes,... postulavit...: An deceat in parietibus Ecclesiæ, vel publici Oratorii suspendere coronas mortuarias, ut inibi maneant? » S. Congregatio rescribendum censuit: « Negative ».

f) Caveant Parochi, ait Rituale, « ne permittant, ut pallia, aut alia Altaris ornamenta, ad ornatum feretri, vel tumbæ adhibeantur. »

2° Circa delationem. — a) Feretrum portari debet infra Officium exsequiale, vel manibus, vel supra humeros, eo modo, ut pedes defuncti sint a parte anteriori dispositi. — In civitatibus quibusdam mos inolevit, quod mortuorum cadavera a domo ad Ecclesiam, et ab hac ad cœmeterium, in sarcophago currui imposito ab equis vehantur, præcedente Clero cum Cruce ante equos. Quo circa Episcopus Brixien. a S. Rituum Congregatione expostulavit: « I. Num in funeribus ducendis tolerari queat usus currus, super quo imponatur feretrum equis vehendum ad Ecclesiam et Cœmeterium? » II. Et quatenus affirmative, « num Parochus

308 (Q. 258) Corporis deportatio ad Ecclesiam

et Clerus funus ducere possint sacris vestibus induti, erectaque Cruce ? » Utrumque fieri posse respondit S. Congregatio. (Decret. 5 Martii 1870, n. 3212, antiq. 5444.) Et postea, ad dubium num liceat Parocho et Clero, delatum in curru cadaver, ritu ecclesiastico, ad sepulturam associare, respondit : « Ecclesiæ ritum jubere fidelium cadavera, utcumque deferuntur sive ad Ecclesiam sive ad Coemeterium, semper a Sacerdote esse associanda. » (Decret. 15 Julii 1876, n. 3405, antiq. 5670.)

b) « Laici cadaver, quolibet generis, aut dignitatis titulo præditus ille fuerit, Clerici ne deferant, sed laici. » Clericorum cadavera a laicis deferri possunt ; laudabiliter tamen deferuntur a Clericis, superpelliceo indutis, ejusdem vel inferioris Ordinis cujus erat defunctus. S. Rituum Congregatio tamen prohibuit ne Ecclesiastici parati deferant feretrum Sacerdotis defuncti. (Decret. 22 Martii 1862, n. 3110, antiq. 5318, ad 15.)

c) In delatione feretri alicujus viri nobilitate, aut auctoritate præcipui, apprehendi possunt per principales viros extremæ panni fimbriæ ; sed hoc ecclesiasticis viris prohibetur per Decretum S. Rituum Congregationis, 20 Septembris 1681. (Decret. n. 1676, antiq. 2962.)

3° Circa dispositionem in Ecclesia. — a) Feretrum deponitur « in medio Ecclesiæ, ita ut defuncti pedes, si fuerit laicus », aut Clericus Sacerdote inferior, « sint versus Altare majus ; si vero fuerit Sacerdos, caput sit versus ipsum Altare », ex privilegio dignitatis Sacerdotalis ; Sacerdos hic repræsentatur quasi populum alloqueretur et doceret.

Circa dispositionem feretri Sacerdotis notanda sunt : hæc dispositio cum capite versus Altare, observatur tantum in Ecclesia ; non autem debet observari in delatione cadaveris ad Ecclesiam ; defertur enim corpus Sacerdotis eodem situ, quo corpus laici, nempe cum pedibus antè, ut supra (2°, a) dictum fuit. — Hujusmodi dispositio feretri Sacerdotis in Ecclesia observatur etiam, quando pro Officio exsequiali, absente corpore, tumulus erigitur in Ecclesia, eo quod cadaver Sacerdotis non potuit in ejus exsequiis deferri ad Ecclesiam, ex. gr., ob vetitum civile, aut ob morbum contagiosum ; censetur enim in casu corpus præsens,

non quidem physice, sed moraliter. Dicta comprobantur Decreto S. Rituum Congregationis, 20 Junii 1899 (n. 4034, ad 3).

b) Circa feretrum ardeant, convenienti numero, cerei seu intorticia, quæ imponentur candelabris ad hunc usum inservientibus, non autem candelabris quæ adhibentur in Altari, vel ad ornatum Ecclesiæ.

c) Ad dubium : « An in Exsequiis pro Episcopo vel Archiepiscopo vel Patriarcha vel etiam Cardinali, tam præsentem quam absentem corpore, vel in Exsequiis pro Summo Pontifice absentem corpore, ponendum seu deferendum sit baldachinum nigrum super defunctum aut super castrum doloris ? Et quatenus negative, ad normam responsionis diei 5 Julii 1631 in una Florentina, quid de consuetudine contraria ? » S. Rituum Congregatio declarare rata est : « Exposita consuetudo uti abusus est eliminanda. » (Decret. 4 Julii 1879, n. 3500, antiq. 5789, ad 1.) — Constat Romæ in solemnibus exsequiis Summi Pontificis Leonis XIII, etiam præsentem corpore, non fuisse appositum baldachinum super feretrum aut tumulum. — Quid igitur dicendum de hujusmodi apparatu quem fabricatores volunt invehere in nostris Ecclesiis pro solemnioribus exsequiis etiam laicorum ? In eorum catalogis videre est descripta et figurata baldachina « dôme funèbre, noir, or, argent, avec tentures et panaches » ! Caveant Parochi ne ornatus prohibitos admittant : baldachinum in casu est res a recta ratione prorsus aberrans, Ecclesiæque sanctionibus omnino repugnans.

d) Crux hastilis non potest collocari, tempore Officii, vel Missæ, ad caput feretri ; de quo datur sequens S. Rituum Congregationis Decretum : Ad dubium : « Num servanda sit antiquissima consuetudo collocandi Crucem ad caput feretri vel tumuli, dum cantatur Missa, et perdurat Officium emortuale ? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Servandum Rituale. » (Decret. 30 Decembris 1881, n. 3535, ad 6, antiq. 5830, ad 9.) Jamvero Rituale nihil de hoc dicit ; præscribit ut Subdiaconus, finita Missa, pro Absolutione accipiat Crucem, et accedat ad feretrum, ibique cum Cruce se sistat ad caput defuncti ; ergo non potest Crux jam ibi esse posita.

4° De campanarum sonitu. — Pro defunctorum funeribus ubique gentium pulsantur campanæ lugubri sono; saltem in ipso funere, quando nempe effertur cadaver ad Ecclesiam, aut quando ducitur ad cœmeterium, sæpius etiam in funeribus majoribus præclariorum virorum, pro more uniuscujusque loci.

Iis diebus quibus exsequiæ cum Missa permittuntur, permittitur etiam emortualis aeris campani sonitus; illis vero diebus quibus Missa de *Requiem* prohibetur ob magnam diei celebritatem (cfr. Q. 254, 3°, B), licet tunc funeris pars licita habeatur aliquando, ex. gr., delatio cadaveris ad Ecclesiam et sepultura, post functiones hujusmodi dierum, non ideo licita est in casu campanarum pulsatio pro hac funeris parte.

Plura desuper edidit S. Rituum Congregatio Decreta; unum hic describitur:

Dubium: « Decreto S. R. C. n. 3570, *Corduben.*, dato d. 27 Januarii 1883, ad 1, statutum est « exsequias pro defuncto, cum effertur corpus, non posse expleri in Ecclesiis diebus solemnioribus primæ classis, et hujusmodi funera transferenda esse ad sequentem diem, aut saltem ad horas pomeridianas post diei festi Vesperas, et sacris functionibus non impeditas, abstinendo tamen ab emortuali aeris campani sonitu. » Et subsequenti Decreto pariter S. R. C., n. 3946, in una *Illerden.*, d. d. 15 Januarii 1897 declaratum est, non posse tolerari consuetudinem vigentem pulsandi campanas pro funeribus defunctorum, quando locum habent in festis solemnioribus, et servanda Decreta, præsertim illud in una *Corduben.*, diei 27 Januarii 1883, ad 1. Hinc quaeritur: 1. Quæ dies nominatim per annum, incipiendo a primis Vesperis festi et usque ad totum insequentem diem, in supradicto Decreto *Corduben.* comprehendi censeantur? — 2. Utrum aliqua exceptio, pro rerum adjunctis, ab hac regula dari possit, iis præsertim in casibus, ubi necessitas moralis funera ecclesiastica cum aliqua solemnitate peragendi se proderet, et ad quæ ista exceptio semet extendat? »

S. Congregatio rescribendum censuit: « Ad 1. Omnia festa quæ juxta § I Catalogi Festorum a S. R. C. die 22 Augusti 1893 cum Decreto Generali n. 3810 publi-

cati, uti festa primaria sub ritu duplici primæ classis et quidem de præcepto celebrantur : et si non sint de præcepto, illæ Dominicæ ad quas præfatorum Festorum solemnitas transfertur. — Ad 2. Negative, et Rmus Episcopus pro sua prudentia provideat ut præscripta Ritualis Romani et Decreta S. R. C. observentur. Atque ita rescripsit. » (Decret. *Parentin. et Polen.*, 8 Januarii 1904 ; cfr. *Ephemerides Liturgicæ*, XVIII, 1904, pag. 89.)

Igitur pro quacumque functione exsequiali, etiam ad vesperam peracta, ut in casu, vetatur emortalis aeris campani sonitus apud nos in sequentibus Festis : Nativitatis Domini, Paschatis, Ascensionis Domini, Pentecostes, Assumptionis B. M. V., et Omnium Sanctorum, utpote quæ sunt duplicia 1 classis de præcepto celebrata ; necnon in Dominicis ad quas transfertur Solemnitas Festorum Epiphaniæ, SS. Corporis Christi, SS. Apostolorum Petri et Pauli, et Patroni principalis loci. In reliquis autem Festis solemnioribus 1 classis apud nos non vetatur campanarum sonitus in functionibus exsequialibus, in quantum his diebus licitæ sunt.

Nihil dicitur in Decreto de Triduo Sacro Majoris Hebdomadæ, quia tunc pro quacumque functione campanæ silent a Missa Feriæ V usque ad Sabbatum Sanctum, qua die celebrantur primæ Vesperæ Paschatis.

Non est concludendum e Decreto sonitum lugubrem campanarum prohiberi in Festo Omnium Sanctorum, ad convocandum populum ad Officium Defunctorum quod post Vesperas hujus Festi celebratur.

ARTICULUS II

De Officio Defunctorum

Q. 259. *Quid sentiendum est de obligatione dicendi in exsequiis Officium Defunctorum ?*

R. 1º Rituale dicit (Tit. VI, Cap. 3, n. 4), quod « deposito feretro in medio Ecclesiæ,.... statim, nisi quid impediatur, ut infra monebitur, dicatur Officium Mortuorum, cum tribus Nocturnis, et Laudibus. »

Deinde monet (ibid., nn. 16, 17, 18) : « Si vero ob rationabilem causam, videlicet ob temporis angustiam, vel aliorum funerum instantem necessitatem, prædictum Officium Mortuorum cum tribus Nocturnis, et Laudibus dici non potest ; deposito in Ecclesia feretro cum corpore, dicatur saltem primum Nocturnum cum Laudibus, vel etiam sine Laudibus, maxime ubi ejusmodi viget consuetudo, incipiendo ab Invitatorio : *Regem, cui omnia vivunt, Venite, adoremus.* »

« Et postea omnia alia dicantur, quæ præscripta sunt dicenda post Officium Mortuorum et Missam. »

« Quod si etiam ea fuerit temporis angustia, vel alia urgens necessitas, ut unum Nocturnum cum Laudibus dici non possit, aliæ prædictæ preces et suffragia numquam omittantur. »

Ad dubium : « In die depositionis defuncti debentne dici tres Nocturni Officii Defunctorum ? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit : « Affirmative ; nisi accedant rationabiles causæ a Rituali indicatæ. » (Decret. 22 Martii 1862, n. 3110, antiq. 5318, ad 16.)

2º Videtur quidem Rituale, supracitatis verbis, imponere obligationem quamdam dicendi in exsequiis in ordine ad sepulturam defuncti Officium Defunctorum, a quo excipiunt tantum temporis angustia, vel alia urgens necessitas ; ejus tamen verba communiter ita explicantur, quod datur obligatio dicendi hoc Officium in casu tantum quo eleemosynæ ad Officium cantandum, vel recitandum fuerint erogatæ ; et tunc dicetur, vel totum, vel pro parte, juxta ejus qui eleemosynas erogavit voluntatem : Officium Defunctorum enim non pertinet ad suffragia necessaria, sicut aliæ preces, aut officia pia, quæ ex Ritualis lege, ut supra dicitur, numquam omitti possunt.

NOTA. Circa obligationem dicendi Officium Defunctorum ex justitia, juvat referre sequens S. Rituum Congregationis Decretum : Ad dubium : « Utrum Parochus aliique Sacerdotes exsequiis Mortuorum Officiisque quotidianis pro iisdem assistentes, ac pro ea functione stipendium accipientes, teneantur per se Officium Defunctorum persolvere ; ita ut solummodo assistentes, et non cantantes vel psallentes, fructus non

faciant suos ? An vero sufficiat ut assistant, et Schola Officium persolvat, ipsis interea pro suo lubitu alias preces fundentibus, v. g., Breviarium recitantibus pro sua quotidiana obligatione ? » S. Congregatio respondendum censuit : « Affirmative, quoad primam partem ; Negative, quoad secundam. » (Decret. 9 Maji 1857, n. 3045, antiq. 5236.)

Q. 260. *Quando dicendum est in exsequiis Officium Defunctorum ?*

R. 1° Rituale præscribit ut, præsentem corpore defuncti in Ecclesia, statim post feretri depositionem dicatur Officium Defunctorum.

Solet apud nos, quando integrum dicitur Officium, dici pridie exsequiarum ad vesperam, nondum præsentem corpore ; unde vulgo vocatur Vigilia. Alicubi dicuntur Laudes mane, sed fere semper ante corporis delationem ad Ecclesiam.

Melius certe foret, si Officium diceretur, vel totum, vel pro parte, præsentibus corpore, et familiaribus ac amicis defuncti, ut majori devotione ac plurium suffragiis defunctus juvetur. Sed plerisque in casibus diuturnior æstimabitur functio, si, post corporis ad Ecclesiam delationem, cui comites se adjunxerunt, pro more, defuncti amici, et Officium, et Missa, et Absolutio, et Sepultura uno tractu sequuntur : non paucis etenim (de factis loquimur) diuturnior jam videtur sola Missa.

2° Officium Defunctorum omni die qua permittitur Missa exsequialis dici potest. Si persolvitur pridie exsequiarum, dici potest etiam si hac die occurreret Festum ex solemnioribus ; sed in casu differtur usque post expleta tota hujusmodi diei officia. (Decreta S. Rituum Congregationis, 27 Januarii 1883, n. 3570, antiq. 5866, ad 1 ; et 9 Junii 1899, n. 4029, ad 4.)

Excipitur Triduum Sacrum in Majori Hebdomada, in quo non cantari, sed privatim tantum recitari potest Officium Defunctorum.

NOTA. Ad dubium : « In die depositionis aliquorum defunctorum, cantato Officio et Missa de *Requiem* præsentem cadavere, mos invaluit in aliquibus Ecclesiis, quod etiam in duplicibus minoribus et etiam aliquando

314 (Q. 261) De Officio Defunctorum

majoribus, adhuc præsentē cadavere, cantentur iterum duo vel tres Nocturni defunctorum atque totidem Missæ de *Requiem*; ita ut una eademque die celebrentur Officium et Missa de die obitus, de die tertia, septima et trigesima a depositione defuncti. Quæritur: An talis consuetudo liceat in diebus duplicibus minoribus vel majoribus, adhuc præsentē cadavere; vel sit tollenda utpote contraria pluribus Decretis Sacræ Rituum Congregationis? » S. Congregatio respondendum censuit: « Tolerandam, quoad Officium defunctorum; tolendam, quoad Missas; quæ unica esse debet, juxta Decreta alias edita. » (Decret. 23 Maji 1846, n. 2915, ad 11, antiq. 5050, ad 13.)

Q. 261. *Quomodo dicendum est in exsequiis Officium Defunctorum?*

R. A) Quoad ritum. — 1. Officium Defunctorum in exsequiis semper debet persolvi ritu duplici; duplicantur itaque omnes Antiphonæ; idque fit, sive integrum dicatur Officium, sive ejus pars solum: sive cantetur, sive recitetur.

2. Vesperis Defunctorum locum non dare videtur Rituale: dicit enim quod statim incipitur Officium Mortuorum cum tribus Nocturnis, et Laudibus, et duo ex Clero incipiunt absolute Invitatorium Matutini. (Cap. 3, n. 4.) Si autem datur obligatio ex justitia Vesperas dicendi, juxta plures auctores debent dici pridie, sicuti fit in Commemoratione Omnium Fidelium defunctorum; quidam auctores tamen (Cavalieri, Tom. III, Decret. 172, n. 1; et Martinucci, Lib. IV, Cap. IX, n. 2) æstimant, Vesperas in casu posse dici mane in exsequiarum Officio ante Matutinum; quia in hoc Officio, pro casu exsequiarum, non est Vesperis statuta hora, et hac in re potius ratio suffragii quam Officii considerari potest. Numquam vero dici possunt Vesperæ post Officium exsequiale. — Universalis consuetudo, quæ optima est legum interpres, favet sententiæ quæ dicit Vesperas, modo expresse non petatur earum cantus aut recitatio, omitti posse. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XII, 1898, pag. 94, 95.) — Si Vesperæ dicuntur, persolvuntur integræ usque ad *Requiescant in pace*,

post Orationem inclusive, etiamsi statim Matutinum sequatur.

3. Matutinum si integrum non persolvitur, tunc pro exsequiali Officio semper dicendum est primum Nocturnum, ut dicit Rituale, et ut rescripsit S. Rituum Congregatio; etenim ad dubium: « In exsequiis pro depositione defuncti, quando unicum recitatur Nocturnum, debet ne dici illud quod Feriæ currenti respondet? » S. Congregatio rescribendum censuit: « Dicatur primum Nocturnum. » (Decret. 6 Februarii 1892, n. 3764, ad 5; cfr. Ephemerides Liturgicæ, VI, 1892, pag. 478, 479, et Nota ibi posita circa aliud Decretum.) — Nocturnum Feriæ currenti respondens dicitur in aliis casibus, ut notabitur postea in Capite II, Q. 280.

4. Matutinum in exsequiis, etiam si unum tantum Nocturnum dicitur, semper incipitur ab Invitatorio: *Regem, cui omnia vivunt, etc.* Quandocumque dicuntur novem Lectiones, ultimum Responsorium dicitur: *Libera me Domine, de morte æterna, etc.*

5. In fine Psalmorum semper dicitur in plurali: *Requiem... eis,... luceat eis*, etiamsi pro uno tantum dicatur Officium. Item pro R̃. Versus ante primam Lectionem in primo Nocturno, semper dicitur: *Erue Domine animas eorum.* (Decret. 7 Septembris 1816, n. 2572, ad 24, antiq. 4526, ad 41.)

6. Psalmi *Lauda anima, etc.*, in Vesperis, et *De profundis, etc.*, in Laudibus, indicati post *Pater noster*, ante Versus et Orationem, non dicuntur in Officio exsequiali in die depositionis defuncti. (Decret. 10 Januarii 1896, n. 3877.)

7. Versus qui dicuntur in Vesperis et in Laudibus, post *Pater noster*, ante Orationem, dicuntur pro defuncto, vel defuncta, in singulari; sed post Orationem dicitur iterum in plurali: *Requiem... eis,... luceat eis*, et *Requiescant in pace.*

8. Oratio dicitur pro defuncto, vel defuncta, quæ assignatur pro die depositionis; vel pro dignitate defuncti, nempe Summi Pontificis, vel Episcopi, vel Sacerdotis; ut in Rituali describitur.

9. Si aliquando Matutinum, aut Nocturnum solum dicitur, aut separatur a Laudibus, tunc post ultimum

Responsorium dicitur *Pater noster*, cum Versibus et Oratione, sicuti in fine Laudum. — Non quidem hæc dici debent, sed ad dubium propositum an dici debeant, S. Congregatio rescripsit laudabilius esse si recitentur. (Decret. 21 Julii 1855, n. 3035, ad 4, antiq. 5221, ad 5.)

10. Si immediate post Laudes sequitur Missa, aut proceditur ad defuncti Absolutionem, tunc, dicta Oratione Laudum, non adduntur Versus *Requiem æternam*, etc., *Requiescant in pace*; quia hi Versus, qui inserviunt quasi ad ultimum vale defunctis, in finem precum reservandi sunt.

B) Quoad cæremonias. — 1. Omnes de Clero, induti superpelliceo, locum sumunt in Choro; aut, si in Ecclesia non habetur Chorus, in scamnis in longitudinem ab utraque parte circa feretrum positis. Primum locum, a parte Evangelii, occupat Parochus, vel Sacerdos qui Officio præest, qui induit superpellicem et Stolum nigram, et etiam induere potest pluviale. (Decret. 12 Augusti 1854, n. 3029, antiq. 5208, ad 8 et 9.)

2. Ad initium Vesperarum, omnes stant, et post primum versum Psalmi sedent, usque dum incipitur Canticum *Magnificat*; stant interea dum cantatur Canticum, et iterum sedent quando repetitur ejus Antiphona; omnes assurgunt, et mox genua flectunt cum dicitur *Pater noster*, et genuflexi manent dum dicuntur Versus et Oratio. Parochus solus assurgit ad *Ÿ. Dominus vobiscum*, et Orationem. Reliqui omnes assurgunt post *Ÿ. Requiescant in pace*, post Orationem.

3. Ad Matutinum, omnes stant dum cantatur Invitatorium et Psalmus *Venite, exsultemus*, etc. Ad verba Psalmi: *Venite, adoremus, et procidamus ante Deum*, omnes genu dextrum flectunt versus Crucem Altaris. Post primum versum primi Psalmi omnes sedent; dicto Versu post Psalmos cujusque Nocturni, assurgunt usque dum dictum fuerit totum *Pater noster* secreto. Interea dum dicuntur Lectiones et Responsoria, omnes sedent, excepto illo qui Lectionem cantat.

4. Si Laudes dicuntur immediate post Matutinum, omnes remanent sedentes ad earum initium; si vero separatim a Matutino dicuntur, ad earum initium stant, et post primum versum primi Psalmi sedent, us-

que dum incipitur Canticum *Benedictus* ; stant interea dum cantatur Canticum, et iterum sedent quando repetitur ejus Antiphona ; omnes assurgunt, et mox genua flectunt cum dicitur *Pater noster*, et genuflexi manent dum dicuntur Versus et Oratio. Parochus solus assurgit ad *Ÿ. Dominus vobiscum*, et Orationem. Reliqui omnes assurgunt post *Ÿ. Requiescant in pace*, post Orationem.

5. Si Matutinum separatur a Laudibus, omnes assurgunt post ultimum Responsorium, et mox genua flectunt cum dicitur *Pater noster*; et omnia observantur sicuti supra pro fine Laudum præscribuntur. Pro aliis cæremoniis in Officio Defunctorum solemniter cantato servandis, conferatur Tractatus de Officio divino, n. 234.

ARTICULUS III

De Missa exsequiali

Q. 262. *Quodnam est Ecclesiæ votum de celebranda Missa, præsentē corpore defuncti ?*

R. Ecclesia in votis maxime habet, ut præsentē defuncti corpore, Missa, et quidem Missa de *Requiem* pro defuncto celebretur. Dicit enim Rituale Romanum : « Quod antiquissimi est instituti, illud, quantum fieri poterit retineatur, ut Missa, præsentē corpore defuncti, pro eo celebretur, antequam sepulturæ tradatur. » (Tit. VI, Cap. I, n. 4.) Et ideo permittit Ecclesia, ut Missa hujusmodi etiam diebus festis celebretur, « dum tamen Conventualis Missa, et Officia divina non impediantur, magnæque diei celebritas non obstat. » (Loco citato, n. 5 ; cfr. Q. 254.) Imo, per Decretum 19 Maji 8 Junii 1896 (n. 3903), S. Rituum Congregatio permisit, ut præsentē cadavere, interea dum fiunt solemnes exsequiæ, Missæ privatæ de *Requiem* pro defuncto, sub quibusdam clausulis et conditionibus, celebrentur.

(Cfr. Tractatus de Rubricis Missalis, QQ. 333, 334, 342.)

NOTA. Quam alieni sint a mente Ecclesiæ jam patet, qui, piissimo et antiquissimo instituto relicto, ultimoque hoc fortissimo Sacrificii Missæ subsidio animas

privantes, intendunt sepulturas differre ad tempus pomeridianum, more acatholicorum : in quibusdam civitatibus enim invalescit praxis deducendi corpus ad Ecclesiam tempore pomeridiano, et facta Absolutione, deferendi ad cœmeterium. Qui hanc praxim fovēt laici, plerumque hostili erga Ecclesiam et Clerum mente ducuntur. Parochorum est, summo niti studio, ut antiquissima instituta servantur atque retineantur. Quod si in casu postea petitur ut celebretur pro defuncto Missa, dubitandum videtur, an hæc possit esse privilegiata ; nam dicendum est privilegia, de quibus quæstio, concessa esse ob causas graves, et rationabiles, qualis non est ea quæ ponitur ex affectu qui inhonestus est. (Cfr. Tractatus citatus, Q. 337, Nota III.)

Quæ dicenda sunt de Missa de *Requiem* exsequiali, de ejus solemnitate, de numero Missarum quæ in die Sepulturæ celebrari possunt de *Requiem*, exponuntur in Tractatu de Rubricis Missalis Romani. (Sectio II, Caput II, Articulus III, QQ. 332-344.)

Q. 263. *Quid notandum est de oratione funebri ?*

R. Si habenda est oratio funebris, dici debet « finita Missa, ante Absolutionem », uti præscribit Missale Romanum (Ritus celebrandi Missam, Tit. XIII, n. 3) ; qui eam dicit est in vestibus nigris, habitu ordinario, cum bireto, sed sine superpelliceo aut Stola ; primum orat ante medium Altaris, dein accedit ad pulpitum.

Si adsit Episcopus, nulla ab eo petitur benedictio, sed sermocinaturus, facta Episcopo profunda reverentia vel genuflexione (pro qualitate personæ), ascendit pulpitum panno nigro coopertum : ubi facta iterum Episcopo reverentia, signans se signo Crucis, facit sermonem. (Cfr. Cæremoniale Episcoporum, Lib. II, Cap. XI, n. 10.)

Sequentia de eo sermone dubia proposita fuerunt
S. Rituum Congregationi :

« I. An prænotatis verbis Cæremonialis, *vestibus nigris*, etiam Stola comprehendatur, ita ut sermocinaturus in laudem defuncti (extra Urbem) Stola super veste talari, vel alia dignitati suæ competenti, indui debeat ?

— 2. An laudata dispositio Cæremonialis in Ecclesiis Cathedralibus tantum; vel etiam in aliis omnibus, Episcopo absente, servari debeat? » S. Congregatio rescribendum censuit: « Ad 1. Negative. — Ad 2. In omnibus Ecclesiis servandam. » (Decret. 14 Junii 1845, n. 2888, antiq. 5010.)

NOTA. Non raro hodie laudes defuncti dicuntur, ut plurimum a laicis, sive in domo antequam corpus defertur ad Ecclesiam, sive post officium Sepulturæ in cœmeterio. His laudibus interesse non licet Clero qui Officium exsequiale peragit; non enim pertinent ad ritum funeris exsequialis; et in domo ita sunt omnia ordinanda, ut Clerus expectare non debeat; in cœmeterio vero, facta sepultura, Clerus discedere debet.

Quoad sacra cœmeteria, animadvertendi sunt possibiles abusus atque præcavendi; unde per plures Diœcesanas Synodos ad rem provisum est, quod laici ventantur laudationes funebres in Ecclesiis vel sacris cœmeteriis recitare.

(Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XIV, 1900, pag. 280-287.)

ARTICULUS IV

De Absolutione ad feretrum

Q. 264. *Quid intelligitur nomine Absolutionis, in Officiis quæ pro defunctis peraguntur?*

R. Inter Officia quæ pro defunctis peraguntur venit Absolutio, quo nomine intelligitur complexus precum, et rituum ac cæremoniarum, nempe aspersionis et thurificationis, quæ fiunt, vel circa defuncti corpus, antequam sepulturæ traditur; vel etiam super erectum tumulum, absente corpore. Nomen habet Absolutio ab eo quod intendamus per eam obtinere ut a pœnis quas incurrit vivens, defunctus absolvatur.

NOTA. Peculiaris in Absolutione est usus aquæ lustralis et thuris, ut significetur, defunctum in Christi fide suffragiorum Ecclesiæ participem fieri. Hinc prædicta aqua aspergitur velut in refrigerium; et per Orationis Dominicæ formulam, quæ illi conjungitur, uti et per se

320 (Q. 265, 266) De Absolutione ad feretrum

ipsam, uberes aspersio nata est fructus spiritalis gignere per modum impetrationis. Quod et per thuris adhibitionem obtinetur, quippe quæ seu ad sacrum christiani corpus honore habendum adhibetur, seu ad bonum virtutis odorem significandum, quem vivens redoluit. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XIV, 1900, pag. 406.)

Q. 265. *Quotuplex distinguitur defunctorum Absolutio ? Explica.*

R. Duplex distinguitur defunctorum Absolutio.

I. Prior, quæ describitur in Rituali Romano (Tit. VI, Cap. 3, nn. 7 ad 10), ea est quæ usuvenit in exsequiis, præsentem corpore defuncti, seu ad feretrum in defuncti depositione, et in ordine ad ejus sepulturam; etiam si aliquando sepultura non immediate sequatur.

II. Altera, quæ describitur in Rituali Romano (Tit. VI, Cap. 5), ea est quæ usuvenit in quibuscumque Officiis quæ pro defunctis extra exsequias stricte dictas peraguntur, et quæ fit corpore absente, super tumulum erectum.

Claritatis gratia, prior, de qua hic agitur, vocabitur Absolutio ad feretrum; altera Absolutio ad tumulum, de qua dicetur in sequenti Capite II.

Q. 266. *Quibus partibus constat Absolutio ad feretrum ?*

R. Absolutio ad feretrum, in exsequiis præsentem corpore defuncti peracta, constat sequentibus partibus:

1. Oratione: *Non intres in iudicium, etc.*
2. Responsorio: *Libera me Domine, de morte æterna, etc.*
3. Aspersione et thurificatione corporis, seu feretri, interea dum dicitur *Pater noster*.
4. Versibus, et Oratione propria, quæ eadem est pro quocumque defuncto.

Adjunguntur dein aliæ preces; sed istæ referuntur ad officium Sepulturæ, et de eis dicitur in sequenti Article V.

NOTA. I. Si corpus jam fuit sepultum, ex. gr., de sero in die magnæ celebritatis, in qua Missa exsequialis de *Requiem* non potuit celebrari, sed in qua cum ritu consueto Absolutio exsequialis ad feretrum, et Sepultura factæ fuerunt, tunc quando postea prima die libe-

ra potest Missa exsequialis de *Requiem* privilegiata absente corpore celebrari, post hanc Missam debet etiam fieri hæc exsequialis Absolutio ad feretrum, debentque dici aliæ preces a Rituali Romano præscriptæ post Missam solemnem in die obitus; imo non potest tolerari consuetudo eas omnino omittendi. (Decret. S. Rituum Congregationis, 13 Junii 1891, n. 3748, ad 1.)

Sed hic ritus Absolutionis exsequialis ad feretrum usuvenire non potest, si corpore jam sepulto cum Missa, et cum hac Absolutione, nempe in Officio prima vice celebrato quod vocatur vulgo Sepulturæ (*lijkdienst met begrafenis; obsèques, service funèbre avec inhumation*), postea, more patrio in multis locis vigente, celebrantur iterum, alia die qua bene visum fuerit extra privilegiatas, exsequiæ, licet extrinsece solemniores, quæ vocantur vulgo *uitvaart, funérailles*; observabitur in tali casu alter ritus Absolutionis, nempe ad tumulum absente corpore, descriptus in sequenti Capite II.

NOTA. II. De priori Absolutione ad feretrum dicitur quod usuvenit præsentem defuncti corpore; attamen, in casu quo exsequiæ alicujus defuncti fiunt absente quidem corpore, sed ideo absente quia propter civile vetitum, aut morbum contagiosum corpus non potuit ad Ecclesiam deferri, nequidem pro Absolutionis aut Sepulturæ ritu; in tali casu, quo jam poterit Missa exsequialis cantari æque ac si corpus foret physice præsens, profecto licebit, imo oportet post Missam facere hanc priorem Absolutionem ad feretrum, eodem itidem modo ac si corpus foret physice præsens; censetur enim tunc præsens moraliter, conformiter Decreto S. Rituum Congregationis, 13 Februarii 1892 (n. 3767, ad 26). (Cfr. Tractatus de Rubricis Missalis Romani, Q. 337.) Pro hoc casu notat quidem S. Rituum Congregatio, apponendum esse ad erectum tumulum lodicis, seu panni nigri signum ab eo diversum quod in aliis Officiis quæ absente corpore fiunt adhibetur; ut fideles intelligant Officium in casu peragi in expiationem animæ illius defuncti cujus corpus ad Ecclesiam non potuit deferri. (Decret. 22 Martii 1862, n. 3112, antiq. 5320, ad 1.)

Q. 267. *An Absolutio ad feretrum in exsequiis de præcepto fieri debet?*

R. Absolutio exsequialis ad feretrum in depositione defuncti, sive physice præsente ejus corpore, sive moraliter præsente, qualiter censetur in casibus propositis in utraque Nota ad præcedentem Quæstionem, de præcepto fieri debet; etenim Rituale Romanum, ubi admittit propter necessitatem omitti posse Officium Defunctorum, aut ejus partem, statim admonet, ut « aliæ prædictæ preces et suffragia numquam omittantur. » (Tit. VI, Cap. 3, n. 18.) Insuper, ubi describit ritum Absolutionis, profecto indicat statim post finitam Missam procedendum esse ad Absolutionem. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XII, 1898, pag. 659.)

Q. 268. Quot Absolutiones ad feretrum fieri possunt in exsequiis?

R. In depositione defuncti, una tantum in exsequiali Officio in ordine ad Sepulturam fieri potest Absolutio ad feretrum, illa nempe quæ describitur in Rituali Romano (cfr. Q. 265, I); quam Ritualis dispositionem servandam esse respondit S. Rituum Congregatio. (Decret. 23 Maji 1846, n. 2915, ad 10, antiq. 5050, ad 12.)

Attamen, quando Absolutio in ordine ad Sepulturam fuit facta de sero in die magnæ celebritatis, tunc in die qua celebratur Missa exsequialis, nempe prima die libera post magnæ celebritatis diem, eadem Absolutio iterum fieri debet, uti notatum fuit in Nota I ad Quæstionem 266.

Item, si exsequiale depositionis Officium fit in una Ecclesia, et, facta ibi post Missam exsequialem Absolutione, corpus defertur ad aliam Ecclesiam, ut in cœmeterio hujus Ecclesiæ sepeliatur, licet, delato jam corpore in hanc alteram Ecclesiam, ibi resumere totum ritum Absolutionis, et eandem Absolutionem, etiamsi jam in priori Ecclesia factam, repetere. Ita sæpius fit in civitatibus, delato corpore defuncti pro Sepultura ad alterius parochiæ cœmeterium. (Cfr. Q. 274, Nota II.)

NOTA. I. Juxta Pontificale Romanum, et Cæremoniale Episcoporum, plures, nempe quinque diversæ successivæ Absolutiones, quarum ritus describitur in Pontificali Romano (Pars III), fieri possunt, sed pro determinatis Personis; scilicet, pro Summo Pontifice;

pro S. R. E. Cardinali ; pro Episcopo proprio, seu Ordinario ; necnon pro Imperatore, Rege, duce magno, aut Domino loci. Respicit hæc lex Personas tantum quibus generaliter est jurisdictio ; nec potest favere aliis quibuscumque ibi non nominatis, qui jurisditione non gaudent.

Insuper Absolutiones istas non semper in omnibus earum Personarum exsequiis fieri convenit, sed tantum in primis exsequiis quæ fieri solent post obitum, non autem in Anniversariis.

Super his quinque Absolutionibus rescripsit S. Rituum Congregatio : « Dictæ Absolutiones fieri debent a Dignitatibus et in Ecclesia Cathedrali, vel in alia, arbitrio Ordinarii eligenda, si ipsa Ecclesia Cathedralis impedita fuerit. In ceteris autem Ecclesiis et a simplicibus Sacerdotibus non sunt faciendæ, nisi interveniente Apostolico Indulto. » (Decret. 20 Novembris 1903, *Pharen.*, ad 1 ; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVIII, 1904, pag. 70 ; cfr. etiam Decret. 17 Julii 1734, n. 2306, antiq. 4022, ad 1, 2, 3, 4, 5.)

Pro quibus personis, quando, ubi et quomodo præfatæ Absolutiones sint faciendæ, vide apud Ephemerides Liturgicas. (XVIII, 1904, pag. 49-60.)

NOTA. II. In nostra Diœcesi Mechliniensi, usque ad annum 1872, conformiter ritui in Pastoralis Mechliniensi descripto, tres successivæ Absolutiones, diversi tenoris quoad preces, pro quocumque defuncto fiebant ; necnon ante Missam aliquando dicebantur preces, vocatæ Commendationes. Ex quo Rituale Romanum in usu est, Commendationes dicere, et tres Absolutiones istas diversas facere non amplius licet ; unde præscribitur etiam in Statutis diœcesanis (n. 354) : « In quibuslibet Missis pro defunctis, si facienda sit Absolutio, una tantummodo fiat, expleto Sacro, et quidem ab ipso Celebrante, ad formam Missalis vel Ritualis Romani. »

Q. 269. *Quis debet et potest facere Absolutionem ad feretrum in exsequiis ?*

R. Si Absolutio fit post Missam exsequialem, ille solus qui celebravit Missam debet et potest facere Absolutionem ; etenim in casu Absolutio est veluti appendix

324 (Q. 269) De Absolutione ad feretrum

Missæ, quacum totum quid constituit ; ac proinde ad eundem spectat appendix, qui principale, seu Missam celebravit.

Probatur ex lege Ritualis Romani (Tit. VI, Cap. 3, n. 7), quæ unum tantum indicat eundemque Celebrantem Missam et Absolutionem agentem : « Finita Missa, Sacerdos, deposita Casula, et Manipulo, accipit pluviale », et procedit ad Absolutionem.

Probatur etiam ex Decretis S. Rituum Congregationis : Ad dubium : « Num post Missam in die obitus, alius Sacerdos a Celebrante diversus accedere possit ad Absolutionem peragendam ? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Negative ; et ex Decretis hoc jure gaudere tantum Episcopum loci Ordinarium. » (Decret. 12 Augusti 1854, n. 3029, ad 10, antiq. 5208, ad 13.) — In præcedenti Decretorum editione notabatur « hoc jure gaudere tantum Episcopos » ; in editione anni 1898 datur textus responsi magis determinatus, ut supra. — Et insuper ad dubium : « Num Episcopo Titulari et nulla jurisdictione gaudenti jus competat, quemadmodum Diocesano,..... Absolutionem facere ad tumulum, quin Missam ipsemet decantet ? » S. Congregatio rescripsit : « Negative. » (Decret. 9 Maji 1893, n. 3798, ad 2.)

Ergo neque Parochus, neque Canonicus, neque Episcopus non loci Ordinarius, nisi ipsi Missam exsequialem celebraverint, non possunt, finita Missa, Absolutionem ad feretrum peragere ; et solus Episcopus loci Ordinarius, in loco ubi est Ordinarius, alium delegare potest pro Missæ celebratione, sibi que reservare tantum Absolutionem.

Nota quod in Decretis quibusdam dicebatur *congruum* tantum esse, ut ab eodem Sacerdote qui Missam celebravit Absolutio fiat ; sed e nova editione Decretorum Decreta hæc fuerunt expuncta ; adeo ut exploratum omnino sit præceptum de Absolutione ab eodem peragenda Sacerdote qui Missam celebravit. (Cfr. Ephe-merides Liturgicæ, XII, 1898, pag. 226-228.)

In quibusdam casibus dura videtur nonnullis hæc constricta Ritualis lex de Absolutione facienda a nullo alio quam a Missæ Celebrante, si excipias Episcopum loci Ordinarium ; ex. gr., Parochus aliqua de causa impeditus a Missæ celebratione, de-

sideraret, honorandi gratia defunctum parochianum ejusve familiam, ipse facere Absolutionem; item, in funere præclarioris viri de patria et Ecclesia bene meriti enascitur desiderium ut honoris gratia Absolutio fiat ab aliquo in dignitate constituto; — obstant semper Rituale et Decreta, nisi ipse Episcopus loci Ordinarius accedat. Liceretne forsân Episcopo loci Ordinario in casu committere Absolutionem inferiori subdito, ut censeatur per seipsum facere quod per alium facit? S. Rituum Congregatio ita stricte litteræ Ritualis videtur tenere, ut censeri debeat ipsius esse declarare an jus commissionis in casu Episcopo competat.

Q. 270. *Describe ordinem servandum in Absolutione ad feretrum.*

R. 1. Post ultimum Evangelium, Celebrans, Diaconus et Subdiaconus accedunt ad medium Altaris; Celebrans caput inclinât ad Crucem Altaris, aut dextrum genu flectit, si in Altari habetur Tabernaculum cum SS. Sacramento; Diaconus et Subdiaconus in omni casu dextrum genu flectunt; mox descendunt a parte Epistolæ de Altari (Decret. S. Rituum Congregationis, 7 Septembris 1861, n. 3108, antiq. 5315, ad 5), et directe procedunt ad scamnum.

2. Interea prope abacum præsto erunt: minister cum vasculo aquæ benedictæ et aspersorio, alter cum libro Rituali, thuriferarius cum thuribulo et navicula, minister cum Cruce hastili tradenda Subdiacono, et acolythi cum candelabris suis.

3. Ad scamnum, Diaconus et Subdiaconus deponunt Manipulum; Celebrans deponit Casulam et Manipulum, et assumit pluviale nigri coloris. — Subdiaconus sine bireto accedit ad credentiam, et accipit a ministro Crucem hastilem; acolythi cum candelabris præsto stant.

4. Facta ab omnibus, exceptis Subdiacono et acolythis, aut inclinatione capitis aut genuflexione (ut supra, n. 1), proceditur ad Absolutionem, ordine sequenti:

a) Subdiaconus cum Cruce, et acolythi cum candelabris, procedunt ante medium Altaris ad ingressum presbyterii; et mox sine ulla reverentia convertunt se versus Ecclesiam, et passu gravi tendunt per sinistram cadaveris (per partem Evangelii) ad caput cadaveris; ibi consistunt inter feretrum et portam Ecclesiæ, facie ad Altare versa.

b) Clerus locum sumit, divisus hinc inde circa feretrum, facie ad illud versa ; digniores se sistunt a parte Altaris. Omnes de Clero, pro consuetudine, candelas manu tenent accensas.

c) Celebrans, et Diaconus, qui deposito Manipulo accessit ad Celebrantis sinistram, caput bireto coope- rientes, procedunt directe de scamno ad locum feretri ; ibi consistunt ad pedes cadaveris, inter Altare et feretrum, aliquantum versus partem Epistolæ, et facie versa ad Crucem quam tenet Subdiaconus ; prope eos a retro stant thuriferarius, minister cum aqua benedicta, et minister cum libro Rituali.

Clerus et Subdiaconus cum acolythis relinquunt spatium sufficiens, ut inter eos et feretrum possint com- mode transire Celebrans et Diaconus.

5. Quod si cadaver esset Sacerdotis, depositum ca- pite ad Altare, pedibus ad portam conversis (cfr. Q. 258, 3°), servabitur hæc alia methodus : Subdiaconus portans Crucem et acolythi consistunt ad caput cada- veris, inter feretrum et Altare (Decret. 3 Septembris 1746, n. 2392, antiq. 4183, ad 2), in medio, non aliquan- tum versus partem Epistolæ ; Celebrans autem, Diaconus et reliqui ministri procedentes a sinistris cadaveris (per partem Epistolæ), consistunt ad pedes cadaveris, inter feretrum et portam Ecclesiæ, in medio, e regione Crucis quam ad caput cadaveris sustentat Subdiaconus. Quæ dispositio servatur etiam quando cadaver Sa- cerdotis est moraliter præsens, ut rescripsit S. Rituum Congregatio (Decret. 20 Junii 1899, n. 4034, ad 3) ; pro quo casu cfr. dicta Q. 258, 3°.

6. Cum unusquisque suo loco constiterit, Diaconus et Celebrans caput nudabunt ; Diaconus accipit biretum Celebrantis, illudque cum suo proprio tradit ministro.

7. Minister qui Rituale portat accedit et apertum tenet librum ante Celebrantem, qui manibus junctis recitat tono feriali, et absolute, id est, nihil præmisso, Orationem : *Non intres, etc.* Notandum est, quod si cadaver esset mulieris, aut si plures essent defuncti, nulla facienda erit variatio in verbis : *cum servo tuo* (De- cret. 21 Januarii 1741, n. 2355, antiq. 4105) ; verba hæc enim desumpta sunt ex Sacra Scriptura (Psalm. 142,

Ÿ. 2), et ideo non possunt promutari. In fine Orationis Chorus respondet : *Amen*, et minister cum Rituali recedit post Celebrantem.

8. Cantores incipiunt, et Clerus prosequitur cantum Responsorii *Libera*. Celebrans potest Responsorium vel alternatim cum Diacono submissa voce recitare, vel simul cum Clero cantare.

9. Cum a Cantoribus repetitur Ÿ. *Libera*, Diaconus a sinistra Celebrantis transit ante eum ad ejus dexteram, caput Celebranti inclinans cum transit ante ipsum. Accedit ad Celebrantemthuriferarius, et Diaconus sine osculis ministrat incensum, et dicit : *Benedicite Pater Reverende*. Celebrans ter incensum imponit in thuribulum, sub formula usitata : *Ab illo benedicaris, etc.*, et statim illud benedicit. — Celebrans non potest caput bireto cooperire, quando imponit et benedicit incensum. (Decret. 30 Junii 1883, n. 3580, antiq. 5878, ad 2.) — Thuriferarius, accepta navicula, redit retro post Celebrantem, et thuribulum claudit. Minister aquæ benedictæ accedit ad dexteram Celebrantis et Diaconi, et cum Celebrans dicit : *Pater noster*, aspersorium tradit Diacono.

10. Cantato *Kyrie eleison*, Sacerdos mox dicit alta voce : *Pater noster*, quod secreto dicitur ab omnibus ; interim ipse dextera accipit a Diacono absque osculis aspersorium, et sinistram tenet ante pectus ; Diaconus attollit fimbriam pluvialis ad dexteram. Celebrans 1º se convertit ad Altare, et in medio Cruci Altaris profunde caput inclinat (aut genuflectit, si adsit SS. Sacramentum in Tabernaculo) ; 2º accedit ad feretrum ut corpus defuncti aspergat ; aspersionem autem incipit a sinistris cadaveris (a parte Evangelii), primo aspergens illud versus pedes, deinde versus medium, postremo versus caput ; 3º ante Crucem quam tenet Subdiaconus caput profunde inclinat ; 4º prosequitur aspersionem a dextris cadaveris, primo versus caput, deinde versus medium, postremo versus pedes ; advertat ut aspersionem peragat præteriens, non vero umquam subsistens. — Celebrantem comitatur Diaconus, qui fimbriam pluvialis a dextris sustentat, et in utroque casu pro Cruce, sive Altaris, sive Subdiaconi, semper genuflectit.

NOTA. Rituale dicit (n. 10) quod Celebrans, facturus aspersionem feretri, « facta profunda inclinatione Cruci, quæ est ex adverso, Diacono, seu ministro genuflectente, et fimbrias pluvialis sublevante, circumiens feretrum (si transit ante Sacramentum, genuflectit), aspergit corpus », etc. — Missale (Ritus, Tit. XIII, n. 4) describens cæremonias Absolutionis ad tumulum, dicit quod Celebrans, accepto aspersorio, « et facta Altari reverentia,.... circuiens tumulum, aspergit illum », etc. — Unde plures auctores ante aspersionem duplicem reverentiam præscribunt faciendam, unam Cruci quæ est ex adverso, id est, quam tenet Subdiaconus ab altera parte feretri, alteram Cruci Altaris; alii auctores unam tantum præscribunt reverentiam faciendam, nempe Cruci Altaris, forsitan quia hæc est etiam ex adverso pro Celebrante qui ad Altare pro reverentia a Missali præscripta convertitur. — Salvo meliori iudicio, videtur posse non perperam censerī, Ritualis Rubricam respicere solam Crucem Altaris, quam designat Rubrica Missalis, eo vel magis quod Rituale mox præscribat genuflexionem si præter Crucem adsit Sacramentum, illud enim, si adsit, non potest esse nisi in Tabernaculo Altaris. — Sacræ Rituum Congregationis est declarare quid sit tenendum.

11. Reversus Celebrans ad locum ubi acceperat aspersorium, illud reddit Diacono, hic autem ministro;thuriferarius tradit thuribulum Diacono et Diaconus Celebranti, qui cum Diacono, sub iisdem reverentiis Crucibus præstandis, et eodem modo quo aspersionem fecit, circuit feretrum et incensat corpus.

12. Post incensationem, ad locum suum reversus, Celebrans reddit thuribulum Diacono, hic autem thuriferario. Celebrans et Diaconus eundem locum occupant quam in principio Absolutionis, et eodem modo stant. Accedit minister qui librum gestat, illumque apertum sustinet ante Celebrantem, qui manibus junctis cantat Versiculos cum Oratione: *Deus, cui proprium, etc.*, tono feriali. Diaconus interea stat ad sinistram Celebrantis. In hac Oratione, si cadaver sit femine, fit variatio generis; si defunctus fuerit Sacerdos, dicitur: *pro anima famuli tui N. Sacerdotis, quam, etc.*

Potest etiam Diaconus librum tenere apertum ante Celebrantem, dum hic cantat Versiculos et Orationem; ita quidem faciendum præscribit Rubrica Missalis in Absolutione ad tumulum, ut dicetur postea in Capite II; et Rubrica Ritualis pro præsentī Absolutione ad feretrum (n. 10) dicit librum ante Sacerdotem teneri

ab acolytho, seu alio ministro, qui alius minister intelligendus foret Diaconus. In hoc casu, juxta consuetudinem Ecclesiæ in qua funus fit, Diaconus, redditothuribulo, mox accipit librum, et stans ante Celebrantem, illum ambabus manibus sustinet apertum, dum Celebrans dicit Versiculos et Orationem. Dicta Oratione, Diaconus reddit librum ministro, et accedit ad sinistram Celebrantis.

13. Proceditur deinde ad Sepulturam, de qua in Articulo sequenti V agitur.

NOTA. Si Absolutio fit sine sacris Ministris Diacono et Subdiacono, sequentia animadvertenda sunt :

1. Vices Subdiaconi implet aliquis minister superpelliceo indutus, qui accipit Crucem hastilem, et comitatus ab acolythis, cum his observat omnia quæ supra præscribuntur pro Subdiacono et acolythis.

2. Celebrans deponit Casulam et Manipulum, et assumit pluviale ut supra ; pluviale induere debet juxta Decretum S. Rituum Congregationis (5 Martii 1904, *Ce-neten.*, ad 1 ; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVIII, 1904, pag. 165) ; cætera omnia observat ut supra.

3. Celebranti ministrantthuriferarius et minister cum aqua benedicta ac aspersorio ; et alius minister, superpelliceo indutus, sine bireto, qui in casu vices Diaconi implet, librum tenens, dein naviculam ministrans, cum Celebrante feretrum circuiens, etc., sicut Diaconus.

ARTICULUS V

De Sepultura

Q. 271. *Quid notandum est de benedictione sepulchri ?*

R. I. Rituale Romanum, etiamsi præscribat corpus Christiani in communione fidelium defuncti sepeliri vel in Ecclesia, vel in Cœmeterio benedicto (cfr. Q. 255), in ritu tamen Sepulturæ notat, quod ubi « pervenerit ad sepulchrum, si non est benedictum, Sacerdos illud benedicit », ritu præscripto, nempe Oratione, et aspersione ac incensatione corporis et tumuli. (Tit. VI, Cap. 3, nn. 12, 13.) De hac sepulchri benedictione notandum est :

a) Si nomine sepulchri intelligitur fovea quæ paratur, effosa humo, in Cœmeterio benedicto, pro tali sepulchro nullimode hæc particularis benedictio adhiberi debet, quia locus præcipue ad hunc usum jampridem benedictus est : ergo in casu negligitur hæc Ritualis Rubrica.

b) Intelligi potest etiam sepulchrum exstructum ex lapidibus, aut lateribus, quod vocatur conditorium, crypta (grafkelder, caveau) : hujusmodi vero sepulchrum novum, quando in ea prima vice sepelitur aliquis defunctus, benedici debet, etiamsi sit exstructum in Cœmeterio jam rite benedicto : illudque benedici debet ratione novæ materiæ adhibitæ in ædificatione sepulchri.

c) In Ecclesiis hodiedum in nostris regionibus non sepeliuntur defuncti : si tamen in particulari casu, in Ecclesia, jam rite benedicta aut consecrata, paratur pro Sepultura conditorium, seu crypta, etiam tale sepulchrum novum prima vice debet benedici, quia locus mutat materiam et usum. (Barrufaldus, *Ad Rituale Romanum Commentaria*, Tit. 36, n. 168.)

Dicta confirmantur Decretis S. Rituum Congregationis, 27 Maji 1876 (n. 3400, antiq. 5664, ad 5); et 4 Septembris 1880 (n. 3524, antiq. 5818, ad 1). (Cfr. Nouvelle Revue Théologique, XII, 1880, pag. 85, et XVI, 1884, pag. 340.)

II. De benedictione sepulchri sequentia notantur in Statutis Diœcesis Mechliniensis : « Jam vero quum in pluribus hujus Archidiœcesis civitatibus, oppidis et locis, perversa quorundam hominum voluntate factum sit ut Cœmeteria, vel benedictione caruerint, vel fuerint profanata, atque exinde pessimus invaluerit usus fidelium defunctorum corpora non pauca terræ mandandi absque ministerio sacerdotali et cæremoniis sacris, cavendum duximus ne christiana ibidem sepultura obsolesceret, cum magno equidem religionis et pietatis detrimento. Itaque, vi facultatis a S. Sede Nobis data, et donec aliter in singulis casibus provideri non posse visum fuerit, mandamus ut quoties corpus alicujus fidelis defuncti, ad Ecclesiam rite delatum, sepeliendum erit in cœmeterio non benedicto vel profanato, id fiat ritu quoque ecclesiastico, scilicet benedicendo foveam sepulcralem unamquamque, adhibitis preci-

bus Ritualis Romani, et servato ordine ad calcem Epistolæ Nostræ Pastoralis, diei 12 Martii 1891, præscripto.»

« Omnia fidelium defunctorum corpora, etiam pauperum, quæ ad Ecclesiam deferuntur, in posterum per Sacerdotem ritu ecclesiastico terræ demandentur. Si quid obstiterit, ad Nos recurrendum erit. » (Stat. diœc., editio anni 1899, n. 387bis. — Cfr. Litteræ Pastorales Diœcesis Mechlinien., 10, 12 et 19 Martii 1891, Tom. XI, n. 82, pag. 382-394; et Synodus Diœcesana 4 Maji 1892, pag. 27.)

Q. 272. An ritus Sepulturæ in exsequiis de præcepto peragi debet? A quo peragendus est?

R. I. Sicut præceptiva est in exsequiis defuncti Absolutio (cfr. Q. 267), ita etiam de præcepto peragi debet ritus Sepulturæ; etenim juxta Rituale Romanum unam efficit functionem Sepultura cum Absolutione, cui immediate subsequitur; et notat Rituale (Tit. VI, Cap. 3, n. 14), facta Absolutione, « quod si corpus tunc ad Sepulturam non deferatur,.... prosequatur Officium, ut infra: quod numquam omittitur. »

Consonat præscriptum Statutorum nostræ Diœcesis (n. 387bis): « Omnia fidelium defunctorum corpora, etiam pauperum, quæ ad Ecclesiam deferuntur, in posterum per Sacerdotem ritu ecclesiastico terræ demandentur. »

II. Ille ritus Sepulturæ, qui unum efficit cum Absolutione post Missam, et qui peragitur in Cœmeterio Ecclesiæ contiguo aut proximo, quando corpus tunc sepelitur; aut in Ecclesia, quando corpus non tunc, sed alio tempore, aut in alio Cœmeterio est sepeliendum; ille ritus peragendus est ab eodem Sacerdote qui fecit Absolutionem; Rituale enim non locum dat supposito, quod pro Sepultura alius interveniat ab eo qui præcedentem Absolutionis functionem peregit.

Sed quæstio etiam proponi potest pro casu, quo corpus defuncti longiori jam itinere est deferendum ad Cœmeterium, quod extra civitatem aut pagum, extra loca habitata est exstructum. Etiam si Absolutionis, et etiam Sepulturæ ritus præscriptus jam in Ecclesia sit peractus, in ipso actu Sepulturæ tamen per Sacer-

dotem ritu ecclesiastico corpus terræ demandandum est. Re in se spectata, congruum saltem dicendum est, si ipse Parochus associet defuncti cadaver usque ad Cœmeterium in quo tumulandum est ; attamen, rerum et locorum adjuncta sæpius impedire possunt, quominus Parochus per se id munus adimpleat ; in casu associari tamen debet cadaver per alium Sacerdotem, qui ea quæ pro Sepultura peragenda sunt juxta Rituale ibi peragat. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XIII, 1899, pag. 396.) In quibusdam majoribus civitatibus designantur ad id munus Sacerdotes, qui saltem excipiunt funus ad ingressum Cœmeterii pro ritu Sepulturæ peragendo.

Q. 273. *Describe ritus servandos in Sepultura defuncti, quando corpus immediate deportatur ad Cœmeterium Ecclesiæ proximum, seu contiguum.*

R. 1. Completa Oratione : *Deus, cui proprium, etc.*, procedunt omnes ad Cœmeterium, sequenti ordine : a)thuriferarius et minister cum vasculo aquæ benedictæ ; b) Subdiaconus cum Cruce hastili, et capite detecto, inter acolythos ; c) Clerus, capite bireto cooperito ; d) Celebrans, ad cujus sinistram procedit Diaconus, uterque capite bireto tecto ; e) post Celebrantem deferitur feretrum. Dum corpus ad Cœmeterium portatur, Clerici cantant Antiphonam : *In paradisum, etc.*

2. Cum Processio ad Cœmeterium venerit, Clerus disponitur ad foveam, circa sepulchrum, eodem modo quo stabat in Ecclesia ad Absolutionem, scilicet, Subdiaconus cum Cruce ad caput defuncti, Celebrans cum Diacono ad pedes ; et reliqui omnes sicut præscribitur Q. 270, n. 4. Feretrum deponitur prope sepulchrum. Omnes caput detegunt.

3. Si sepulchrum non est benedictum (cfr. Q. 271), Celebrans, cum eo venerit, ex libro quem sustinebit minister, recitat tono feriali Orationem super sepulchrum ; post Orationem, ministrante ad dexteram Diacono, qui de sinistra transiit ad dexteram Celebrantis, caput inclinans cum transit ante ipsum, Celebrans imponit consueto modo incensum in thuribulum, cum formula : *Ab illo benedicaris*, et cum benedictione. Postea Diaconus acceptum aspersorium porrigit Celebranti,

qui aspergit in medio, a sinistra sua et a dextera sua, primo corpus, deinde sepulchrum; mox Diaconus recipit aspersorium et reddit ministro, et acceptum thuribulum porrigit Celebranti, qui incensat corpus, et sepulchrum, eodem modo quo aspersit; transit dein Diaconus iterum ad sinistram Celebrantis, caput inclinans cum transit ante ipsum.

Omissa benedictione sepulchri, omittuntur aspersio et incensatio, tum corporis, tum sepulchri; quia hæ præscribuntur tantum in ordine ad benedictionem sepulchri.

4. Si sepulchrum est benedictum, Celebrans, cum eo venerit, et deposito feretro prope sepulchrum, intonat Antiphonæ verba: *Ego sum*, et immediate a Cantoribus cantatur Canticum *Benedictus*, et deinde Antiphona integra: *Ego sum resurrectio, etc.*

5. Celebrans alta voce dicit: *Kyrie eleison*, Clerus *Christe eleison*, Celebrans *Kyrie eleison*, et immediate *Pater noster*, quod prosequitur submissa voce cum adstantibus. Interim Diaconus accedens ad dexteram Celebrantis, ut supra, aspersorium ei tradit, et Celebrans suo loco manens, aspergit corpus in medio, a sinistra sua et a dextera sua, et reddit aspersorium Diacono, hic autem ministro. Deinde minister, accepto libro, se sistit ante Celebrantem, et sustinet librum apertum. Celebrans tono feriali cantat versiculos: *Et ne nos, etc.*, et Orationem: *Fac, quæsumus, etc.*

6. Post Orationem, minister retinens librum recedit aliquantum versus sinistram Celebrantis, et Celebrans cum dicit *Ÿ. Requiem æternam dona ei, Domine*, elevat dexteram, et Crucis signum facit super feretrum; interea Diaconus elevatam tenet fimbriam pluvialis. Rituale Romanum nihil quidem dicit de hoc signo Crucis, sed illud esse faciendum præscribit Missale Romanum. (*Ritus celebrandi Missam*, Tit. XIII, n. 4.) Cantores cantant: *Requiescat in pace*. — Hic versus in fine Absolutionis semper dicitur in singulari, quando Absolutio est pro uno defuncto, pro pluribus vero dicitur in plurali, nempe *Requiescant in pace*. (Decret. S. Rituum Congregationis, 22 Januarii 1678, n. 1611, antiq. 2358.) — Deinde Celebrans dicit voce demissa *Ÿ. Anima ejus*,

etc. Diaconus transit ad sinistram Celebrantis, caput ei inclinans cum transit ante ipsum.

7. Celebrans sine cantu dicit Antiphonæ verba : *Si iniquitates* ; deinde accipit biretum a Diacono et caput cooperit ; quod et facit Diaconus, et omnes de Clero, excepto Subdiacono.

8. Revertitur Processio ad sacristiam, eodem ordine ut supra (n. 1), et in itinere dicuntur preces ultimæ, ad suffragium omnium fidelium defunctorum ; quas præscribit hic loci Ecclesia, ne videatur, dum pro uno fidei defuncto orat, oblivisci aliorum ; scilicet, a Celebrante et iis qui ipsum comitantur recitatur Psalmus : *De profundis*, alternatim tono choralis, sed sine cantu. In fine dicitur *Ÿ. Requiem... eis*, in plurali, et repetitur Antiphona integra : *Si iniquitates observaveris, Domine : Domine, quis sustinebit ?*

Subjunguntur dein sequentes preces, alternatim a Sacerdote et Clero dictæ : *Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster*, secreto. *Ÿ. Et ne nos... R. Sed libera.... Ÿ. A porta inferi. R. Erue, Domine, animas eorum. Ÿ. Requiescant in pace. R. Amen. Ÿ. Domine, exaudi... R. Et clamor... Ÿ. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo. Et Sacerdos dicit Oremus, et Orationem Fidelium, Deus, omnium conditor etc. R. Amen. Post Orationem Sacerdos dicit alternatim cum Clero : *Ÿ. Requiem æternam dona eis, Domine. R. Et lux perpetua luceat eis. Ÿ. Requiescant in pace. R. Amen.**

Istæ preces post Antiphonam *Si iniquitates... sustinebit ?* omnes clare et expresse præscribuntur in recentioribus editionibus Missalis pro Defunctis, curante S. Rituum Congregatione impressis. (Cfr. etiam Decretum ejusdem S. Congregationis, 11 Martii 1899, n. 4014.)

9. Dicuntur Psalmus *De profundis*, et quæ sequuntur, interea dum omnes revertuntur de Cœmeterio in Ecclesiam, vel in sacristiam ; non oportet ut ante Altare persolvantur, nec ut in Choro ante Altare sistatur ad dicendam Orationem. (Decret. 20 Augusti 1901, *Vicentina*, ad 3 ; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XV, 1901, pag. 469.) Sed si omnes jam accesserint ad sacristiam, terminantur istæ preces antequam sacra paramenta deponantur.

10. Postquam Clerus e Cœmeterio discesserit, feretrum demittitur in sepulchrum, et sepelitur.

NOTA. I. Si Sepultura fit sine Ministris sacris Diacono et Subdiacono, Crucem hastilem loco Subdiaconi defert aliquis minister superpelliceo indutus; vicesque Diaconi implet alius minister superpelliceo indutus, sine bireto. Hi observant omnia quæ supra præscribuntur pro Subdiacono et Diacono, eodem modo qui propositus fuit in Nota ad Q. 270.

NOTA. II. Consuetudo antiqua in aliquibus locis apud nos existit sequens: in Sepultura alicujus Sacerdotis, absoluto jam totaliter ritu Sepulturæ, sed antequam Clerus ad sacristiam regreditur, Sacerdos qui ritum Sepulturæ peregit, accipit parvum calicem ex cera confectum, huic infundit vinum et aquam, et superimponit hostiam, ac etiam parvam tabellam ex cera, cui infixi sunt in modum crucis quinque parvi cerei qui hoc momento accenduntur: hæc omnia deponit Sacerdos in aliqua capsula quæ in feretro ad hoc parata fuit; et extinctis mox cereis capsula clauditur. Tunc Clerus discedit ad sacristiam ritu consueto.

De hac consuetudine, quæ introducta fuit ad demonstrandum dignitatem Sacerdotalem, et quæ, cum nihil indecentiæ habeat, toleranda censeri potest ob antiquitatem, nihil habetur in Libris Liturgicis.

Ad eam tamen referri potest sequens S. Rituum Congregationis Decretum: « Cadavera Sacerdotum in hac Diœcesi (Tuden.) deferuntur induta paramentis sacerdotalibus, atque præ manibus habentia Calicem cum Patena intra cuppam elevata. Sunt qui contradicunt, volentes quod cadavera Sacerdotum perinde ac cadavera laicorum habeant dumtaxat manus ante pectus conjunctas, interque digitos parvam Crucem cum imagine Crucifixi. Quæritur: An liceat consuetudo in hac Diœcesi servata ponendi Calicem cum Patena in manibus cadaverum Sacerdotum, dum a domo sua deferuntur ad Ecclesiam, et in ea explentur exsequiæ; vel talis consuetudo eliminanda sit? » S. Congregatio respondendum censuit: « Tolerandam esse, utpote antiquitati conformem. » (Decret. 23 Maji 1846, n. 2915, ad 9, antiq. 5050, ad 11.) Animadvertendum tamen est,

Calicem et Patenam non posse sumi ex iis quibus utuntur Sacerdotes pro Missæ Sacrificio celebrando. -- Cum Calice in manibus sæpe figurantur Sacerdotes in monumentis memorialibus; exemplum sæculi XIII habetur in nostra Diœcesi, in Ecclesia parochiali Forresti. (Cfr. Reusens, *Eléments d'Archéologie chrétienne*, 1886, Tome II, pag. 270.)

Q. 274. *Quid observandum est pro ritu Sepulturæ, quando corpus defuncti, facta Absolutione, tunc non sepelitur?*

R. Ritus Sepulturæ in præcedentibus descriptus observatur in omnibus Ecclesiis quibus proximum seu contiguum est Cœmeterium proprium, in quo defunctus, facta Absolutione, tunc, id est, statim seu immediate post Absolutionem sepelitur.

Sed occurrunt non rari casus a descripto diversi.

1º Supponi potest quod Cœmeterium sit ab Ecclesia separatum, et ad aliquam distantiam situm.

a) Si brevis est distantia, profecto eadem Processio, quæ instituta fuit pro delatione corporis ad Ecclesiam, potest pro Sepultura associare corpus ab Ecclesia ad Cœmeterium, eodem modo quasi si istud esset contiguum; et omnia jam fient sicut in præcedenti responso (Q. 273) describuntur. In via ad Cœmeterium poterit vel Antiphona *In paradisum* repeti, vel aliquis Psalmus ex Officio Defunctorum, ex. gr., *Miserere*, cantari.

b) Si longior est distantia, ut in civitatibus solet, tunc, quia Clerus qui exsequiale Officium peregit, non associat corpus ad Cœmeterium, totus ritus Absolutionis, necnon Sepulturæ completur in ipsa Ecclesia ubi fiunt exsequiæ.

In hoc casu, in quibusdam Ecclesiis, peracta Absolutione, dum cantatur Antiphona *In paradisum*, deferitur feretrum usque ad Ecclesiæ portam; ibi deponitur, et fiunt, ac recitantur aut cantantur ea quæ ad sepulchrum facienda, ac recitanda aut cantanda præscribuntur. Quo facto, Clerus revertitur ad sacristiam, dicens preces præscriptas, et feretrum ultro ad Cœmeterium deportatur.

In aliis Ecclesiis omnia jam fiunt in medio Ecclesiæ, ubi depositum fuit pro funere corpus, et omnibus abso-

lutis, Clerus deducit feretrum usque ad portam Ecclesiæ, deinde revertitur ad sacristiam. — Utraque praxis potest observari; altera tamen, juxta quam omnia peraguntur in medio Ecclesiæ, præferenda videtur, ratione boni ordinis in Ecclesia servandi; si enim ad Ecclesiæ portam peragitur Sepulturæ ritus, timendum est ne tumultus exeuntium vel intrantium cæremoniam ibi turbet.

Animadvertendum est in hoc casu, quo Clerus non associat funus, præscriptum Statutorum, quod omnino adesse debet aliquis Sacerdos, qui in Cœmeterio præscripta pro actu Sepulturæ peragat. (Cfr. QQ. 271, 272.)

2° Supponi potest quod in una Ecclesia fiant exsequiæ defuncti, sed in alterius Ecclesiæ Cœmeterio, ex voluntate defuncti aut familiæ, sepeliatur corpus.

In hoc casu in illa Ecclesia, ubi fiunt exsequiæ, peragitur totum Officium ut in præcedenti supposito (1°, b); nempe uterque ritus Absolutionis et Sepulturæ, sicut in Rituali præscribitur, integer completur in hac Ecclesia.

In altera Ecclesia, in cujus Cœmeterio defunctus sepelietur, consuetudo apud nos generalis fert, ut corpus a Clero hujus Ecclesiæ, ad brevem ab Ecclesia distantiam, recipiatur eodem modo, ac si e domo defuncti deferretur ad Ecclesiam (cfr. Q. 257); dein, ubi feretrum in medio Ecclesiæ depositum est, ritus Absolutionis, inde ab Oratione *Non intres*, et ritus Sepulturæ peraguntur, eodem modo sicut in præcedentibus (QQ. 270, 273) descripti fuerunt; itaque totum Officium exsequiale, exceptis Defunctorum Officio ac Missa, repetitur.

3° Supponi potest quod, post exsequias in Ecclesia peractas, corpus debeat sepeliri in Cœmeterio non benedicto. (Cfr. Q. 271, II.)

In hoc casu, in Ecclesia, ubi fiunt exsequiæ, peragitur totum Officium Absolutionis et Sepulturæ, ut in primo supposito (1°, b).

In Cœmeterio autem, juxta præscriptum Statutorum (cfr. Q. 271, II), pro defuncti Sepultura adesse debet Sacerdos, qui aut funus associavit, aut saltem ad Cœmeterium funus excipit; hic præscriptum ordinem ob-

servat pro benedictione foveæ et pro defuncti Sepultura (cfr. Litteræ Pastorales Diœcesis Mechliniensis, Tom. XI, pag. 391-393) ; scilicet : « Constituto tempore, quo corpus defertur ad locum Sepulturæ, Sacerdos, indutus superpelliceo et Stola nigri coloris, una cum ministro, toga talari et superpelliceo induto, qui aquam benedictam cum aspersorio, et thuribulum cum navicula affert, ubi pervenerit ad sepulchrum, stat ad pedes corporis, et statim benedicit sepulchrum. » Pro reliquis cfr. Q. 273 (nn. 3 et sqq.).

4° Supponi potest quod post exsequias in Ecclesia peractas, corpus nequidem tunc ad locum Sepulturæ deferatur, sed relinquatur in medio Ecclesiæ, usque ad opportunum momentum deportationis ad Cœmeterium.

Ita jam fit, ex. gr., quando corpus statuta hora per viam ferream ad alium locum vehitur ; quando, post exsequias in Ecclesia completas, ante iter ad Sepulturæ locum suscipiendum, familiares et amici itineri se parare debent ; etc.

In hoc casu totus Absolutionis et Sepulturæ ritus fit et completur in Ecclesia, ut supra describitur in primo supposito (1°, b).

NOTA. I. Post Orationem Absolutionis, ait Rituale, « corpus defertur ad sepulchrum, si tunc deferendum sit ; et dum portatur, Clerici cantant Antiphonam : *In paradisum, etc.* » (Tit. VI, Cap. 3, n. 11.) Sed mox notat (n. 14), « quod si corpus tunc ad Sepulturam non deferatur, omisso Responsorio : *In paradisum, etc.*,.... proseguatur Officium, ut infra : quod numquam omittitur ; et intonet Antiphonam : *Ego sum.* »

In plerisque suppositis supra assignatis, deberet, juxta Ritualis notam, omitti cantus Antiphonæ seu Responsorii : *In paradisum, etc.*

Ubi usus invaluit, prædictum Responsorium cum aliis precibus decantandi tempore Absolutionis, etiam si cadaver ad sepulchrum non deferatur, ex. gr., ob sepulchreti distantiam, respondit S. Rituum Congregatio, usum « posse continuari, juxta consuetudinem aliarum Ecclesiarum. » (Decret. 26 Julii 1832, n. 2696, ad 1, antiq. 4694, ad 2.)

Itaque usus iste, qui apud nos semper exstitit, servari potest, ne quacumque de causa hoc peculiari suffragio privetur defunctus.

NOTA. II. In plerisque suppositis supra assignatis, jam bis notatur peragendus ritus Sepulturæ (unum excipitur 1º, a), imo et ritus Absolutionis (2º).

In Ecclesia ubi fiunt defuncti exsequiæ, delato ejus corpore ad Ecclesiam, certum est fieri debere Absolutionem (Q. 267) ; item ritum Sepulturæ debere immediate post Absolutionem peragi, si corpus in contiguo Ecclesiæ Cœmeterio tunc sepelitur (Q. 272).

Certum quoque est, ritum Absolutionis et Sepulturæ debere in hac Ecclesia peragi, etiam quando post Absolutionem corpus tunc ad Sepulturam non deferitur ; nam Rituale hoc expresse præscribit, ut in præcedentibus jam fuit notatum ; ad summum omitti tunc potest tantum Antiphona *In paradisum*, sed reliquum Officium « numquam omittitur ». (Vide textum Ritualis in præcedenti Nota I.)

Perperam igitur in Ecclesia ubi exsequiæ præsentem corpore fiunt, officium Sepulturæ omitteretur, ratione officii quod postea in actu Sepulturæ peragetur.

Hoc posito, quæri potest, an in Cœmeterio distante, ubi Sepultura actu fit, jure repetatur ritus Sepulturæ ; an in Ecclesia, ad quam corpus deferitur ut sepeliatur in ejus Cœmeterio, jure repetantur ritus Sepulturæ, imo Absolutionis, quin etiam deportationis corporis, ut supra in secundo supposito dicitur ferre consuetudinem ; omnes enim isti ritus jam peracti fuerunt.

Varii auctores hanc consuetudinem servari posse dicunt. Mirum insuper videretur, et ædificationem minueret, imo offensionem concitaret, si corpus ad Cœmeterium deductum sine precibus tumularetur, aut (in secundo supposito) in Ecclesiam non primum inferretur. Addi debet, quod in Statutis diœcesanis exstat præceptum (n. 387bis) peragendi omnino ritum Sepulturæ in actu Sepulturæ.

Q. 275. *An ritus Sepulturæ potest peragi post Missam exsequialem, absente corpore defuncti ?*

R. Distinguendum est : 1º Si Missam exsequialem

non licuit celebrare præsentem corpore, quia corpus debuit sepeliri in tali die qua Missa prohibetur, ex. gr., in Triduo Sacro, aut in Festo magnæ solemnitatis, et fuit sepultum cum consuetis ritibus Absolutionis et Sepulturæ; in tali casu, quando postea, prima die libera celebrabitur Missa exsequialis privilegiata absente corpore, poterit, imo debet post hanc Missam peragi ritus non tantum Absolutionis, sed et Sepulturæ, etiamsi jam fuerit peractus in actu Sepulturæ. — Ratio hujus responsi patet ex Decreto S. Rituum Congregationis, quo declaravit non esse tolerandam consuetudinem « omittendi omnino Absolutionem aliasque preces a Rituali præscriptas post Missam solemnem in die obitus, quando die præcedenti de sero hujusmodi Absolutio et preces decantatæ fuerunt super defuncti cadavere in associatione. » (Decret. 13 Junii 1891, n. 3748, ad 1.) Istæ preces decantatæ post Absolutionem non possunt esse in casu nisi preces in Sepultura dicendæ. (Cfr. Q. 266, Nota I.)

2º Si nullum Officium exequiale potuerit peragi præsentem corpore, eo quod defuncti corpus non licuit deferre ad Ecclesiam ob vetitum civile, vel ob morbum contagiosum : in quibus casibus hodiedum pro Missa exsequiali concessa fuerunt eadem privilegia æque ac si corpus, vel insepultum, vel humatum, dummodo non ultra biduum ab obitu, foret physice præsens; tunc exsequiæ pro defuncto celebratæ absente corpore, profecto peragi poterunt (omisso, ut patet, ritu pro deportatione corporis ad Ecclesiam), eodem modo ac si corpus esset physice præsens; censetur enim præsens moraliter, et omnia jam observabuntur ut pro die obitus seu depositionis; et consequenter, sicut ritus Absolutionis, ita et ritus Sepulturæ post Missam adamusim peragetur sicut in Rituali præscribitur præsentem defuncti corpore. (Cfr. Q. 266, Nota II.)

3º Si, corpore jam sepulto cum Missa, Absolutione et Sepultura in Officio revera exsequiali (*lijkdienst met begrafenis; obsèques, service funèbre avec inhumation*), postea celebrantur, quemadmodum in multis locis hodiedum fit, alia die qua bene visum fuerit, exsequiæ, licet extrinsece solemniore, quæ vocantur vulgo *uit-*

vaart, funérailles, sicut in tali casu Missa nullis gaudet privilegiis, et Absolutio exsequialis ad feretrum non permittitur, ita fiet tantum Absolutio ad tumulum, modo qui describitur in sequenti Capite II, nullis additis ritibus aut precibus Sepulturæ. (Cfr. Q. 266, Nota I.)

Q. 276. *Quid animadvertendum est, si defuncti exsequiæ fiunt sine Officio Defunctorum, et etiam sine Missa?*

R. Quando alicujus defuncti, ob aliquam causam, fiunt exsequiæ absque cantu Officii Defunctorum, aut etiam absque celebratione Missæ, nullæ ex aliis præscriptis precibus et suffragiis, nempe pro deportatione corporis ad Ecclesiam, pro Absolutione, et pro Sepultura, umquam omitti possunt, ut notat Rituale. (Tit. VI, Cap. 3, n. 18.) Itaque in eo casu corpus defertur ad Ecclesiam sub præscriptis ritibus; et statim ac cantatum fuerit Responsorium *Subvenite*, proceditur, item sub præscriptis ritibus, ad Absolutionem; necnon ad defuncti Sepulturam.

Quando autem exsequiæ fiunt absque Missæ solemnisi celebratione, notandum est, quod sicut pro deportatione corporis numquam licet (cfr. Q. 257, A, 2), ita etiam tunc pro ritu Absolutionis et Sepulturæ prohibetur adhibere ministerium Diaconi et Subdiaconi: isti enim adhibentur solummodo ratione Missæ, et in exsequiis, Missa finita, continuant suum ministerium in ritibus qui tunc Missæ exsequialis quasi appendix sunt, nempe in Absolutione et Sepultura; sed si appendix sola peragitur, ratio præsentiae Diaconi et Subdiaconi deest. S. Rituum Congregationi propositum fuit sequens hac de re dubium: « An in ipsis exsequiis defunctorum extra Missam peractis adhiberi possunt Diaconus et Subdiaconus sacris indumentis parati? » S. Congregatio respondendum censuit: « Negative. » (Decret. 6 Februarii 1858, n. 3066, antiq. 5258, ad 2.) Itaque quæ cæremoniæ in ritu Absolutionis et Sepulturæ præscribuntur faciendæ a Diacono et Subdiacono (cfr. QQ. 270, 273), peraguntur in casu ab aliis ministris præsentibus superpelliceo indutis.

Quoad usum thuris in casu, ad dubium: « Plerumque in civitate efferuntur cadavera sub vespas; in

342 (Q. 277) De Officio absente corpore

Ecclesia preces exsequiales persolvuntur super iisdem antequam terræ tradentur. Estne adhibendum thus circa feretrum, uti fieri solet quando exsequiæ post Missam peraguntur? » S. Congregatio rescripsit : « Si adsit consuetudo, servari potest. » (Decret. 20 Augusti 1901, *Vicentina*, ad 4; cfr. *Ephemerides Liturgicæ*, XV, 1901, pag. 470.)

CAPUT II

DE OFFICIO FACIENDO PRO DEFUNCTIS, ABSENTE CORPORE

Q. 277. Quænam sunt dies, in quibus pro defunctis fieri possunt Officia propria, præter exsequias stricte dictas? Quomodo dies istæ distinguuntur?

R. I. In præcedenti Capite I expositum fuit Officium faciendum in exsequiis stricte dictis pro defuncto, præsentē ejus corpore physice vel moraliter; et descriptus fuit Ordo exsequiarum in ordine ad defuncti sepulturam servandus.

Pia Mater Ecclesia, sollicita de salute filiorum suorum defunctorum, non solum eis subvenire nititur per Officium exsequiale in sepultura, sed etiam, ad eorum juvamen, simul et ad spirituale vivorum solatium, alia et plura quidem instituit et permittit Officia, ut defunctorum memoria sæpius post eorum sepulturam pie renovetur.

1º Ideo pro omnibus defunctis generatim instituit Officium faciendum in solemnī annua Commemoratione Omnium Fidelium defunctorum, die 2 Novembris.

2º Ideo pro particularibus defunctis permittit Officium faciendum in certis et determinatis diebus, quas voluit quidem privilegiis quibusdam gaudere, et quæ solemnes pro defunctis reputantur; quæ dies sunt :

a) Prima dies libera post alicujus defuncti sepulturam, quando, ob occurrens impedimentum, corpus debuit sepeliri absque Missa exsequiali, utpote in die sepulturæ prohibita.

b) Dies libera post acceptum nuntium alicujus fidelis in loco dissito defuncti.

c) Dies tertia, septima, et trigesima ab obitu vel a depositione alicujus defuncti.

d) Dies anniversaria defuncti, vel defunctorum, sive agatur de anniversariis stricte dictis, sive de anniversariis late sumptis.

3° Ideo tandem pro defunctis, sive pro uno, sive pro pluribus, sive pro omnibus, permittit Officium faciendum in certis diebus quæ privilegiis non gaudent, et pro defunctis non solemnes reputantur, quæ dies sunt illæ in quibus licet Missas dictas Quotidianas defunctorum celebrare, sive ex dispositione Rubricarum Missalis, sive ex Indultis, quæ a Sancta Sede aliquando conceduntur.

II. Ex responso jam patet, dies, in quibus pro defunctis Officium præscribitur aut permittitur, quæ enumerantur sub 1° et 2°, esse dies dictas privilegiatas, et solemnes pro defunctis reputari; ritus Officii quod in eis pro defunctis peragitur duplici respondet, seu censetur esse duplex; — dies vero sub 3° indicatas non esse privilegiatas, et haberi ut communes: ritus Officii quod in eis peragitur, etiam si cum extrinseca solemnitate fiat, est simplex.

Ea quæ referuntur ad privilegia majora vel minora diversarum dierum, præsertim quoad impedimenta occurrentia, exponuntur in Tractatu de Rubricis Missalis, in Capite II Sectionis II; præsens materia tractanda postulat ut explicetur, non quando liceat Officium, sed quomodo Officium in casu oporteat peragere.

Porro Officium faciendum in omnibus istis diebus peragitur absente corpore defuncti; et regulæ in casu observandæ traduntur in præsentī Capite II.

Q. 278. *Quot, et quibus partibus constat Officium pro defunctis absente corpore faciendum?*

R. Officium faciendum pro defunctis absente corpore, quo nomine intelliguntur preces dicendæ, et ritus observandi, constat tribus partibus, quæ sunt:

1° Officium Defunctorum, cantatum vel recitatum;

2° Missa de *Requiem*;

3° Absolutio.

Tres istæ partes non semper omnes, neque simul

344 (Q. 279) **De Officio Defunctorum absente corpore** sunt peragenda; sed una aut altera potest omitti; earum obligatio dependet vel a præscripto legis, vel a tenore foundationis, vel a mente ejus qui Officium petiit; et ita sæpius non dicitur Officium Defunctorum; aliquando etiam celebratur sola Missa de *Requiem* absque Absolutione.

NOTA. Officium faciendum absente corpore aliquando vocatur *Exsequiæ*, quando refertur ad casum in præcedenti Quæstione ad I, 2º sub *a* indicatum; alias communiter non, vel rarius tantum hoc nomen huic Officio datur.

Q. 279. *An Officium Defunctorum dici debet? Quibus diebus dici potest? Quandonam est persolvendum?*

R. I. Officium Defunctorum in Commemoratione generali Omnium Fidelium defunctorum dici debet integrum ab omnibus qui Horas Canonicas persolvere debent. In non paucis ex nostris Ecclesiis parochialibus decantatur hoc Officium, integrum vel pro parte, et hoc quidem fit consueto pridie, post Officia solemnia Festi Omnium Sanctorum, ut fideles commodius interesse valeant.

Alias, nempe in casibus pro quibus in hoc Capite exponuntur regulæ servandæ, obligatio persolvendi Officium Defunctorum non existit, nisi eleemosynæ ad hoc fuerint erogatæ, ut dictum fuit pro exsequiis (cfr. Q. 259); et tunc persolvitur vel integrum, vel pro parte, juxta voluntatem petentis, vel dispositionem testatoris.

Declaravit S. Rituum Congregatio, quod, si per aliquod testamentum fundatur Anniversarium cum Officio Defunctorum, nulla addita clausula expressa integri Officii, tunc intelligendum est, non totum Officium, id est, Vesperæ et tria Nocturna cum Laudibus, sed unum dumtaxat Nocturnum cum Laudibus, nempe Nocturnum conveniens diei in quam incidit Anniversarium. (Decret. 21 Julii 1855, n. 3032, antiq. 5212, ad 2.)

II. Officium Defunctorum dicendum iisdem diebus quibus simul Missa de *Requiem* celebranda est, persolvi potest iisdem diebus quibus Missa cantari potest; si vero per impedimentum occurrentis Officii prohibetur aliqua die Missa de *Requiem*, et differenda est, simul

De Officio Defunctorum absente corpore (Q. 280) 345

differendum est Officium Defunctorum ad eamdem diem ad quam Missa differtur.

Si autem ex fundatione, aut ex pia voluntate petentium, solum persolvendum est Officium Defunctorum absque Missa de *Requiem*, cantari potest Officium etiam in diebus in quibus celebratur Festum duplex majus aut duplex minus. (Decreta 23 Maji 1846, n. 2915, ad 13, antiq. 5050, ad 15; et 7 Septembris 1850, n. 2981, ad 5, antiq. 5146, ad 6.) Prohibetur autem cantari in Festis duplicibus 1 et 2 classis, in Dominicis et Festis de præcepto, infra Octavas privilegiatas, in Vigiliis Nativitatis Domini et Pentecostes, in Feriis privilegiatis.

Non potest Officium Defunctorum cantari coram SS. Sacramento exposito. (Decreta 27 Martii 1779, n. 2513, antiq. 4392; et 8 Februarii 1879, n. 3479, antiq. 5764, ad 2.)

III. Rituale Romanum supponit quod Officium Defunctorum dicitur ante Missam. (Tit. VI, Cap. 5, n. 1.) Frequentius pridie persolvitur, unde vulgo vocatur *Vigiliæ*; quod licet, etiamsi pridie Festum ex solemnioribus celebraretur, modo tunc fiat ad horas pomeridianas post expleta Festi officia; abstinendo tamen in nonnullis Festis ab emortuali aeris campani sonitu. (Decret. 8 Januarii 1904; cfr. Q. 258, 4°.) In quibusdam Ecclesiis, pro Anniversariis Feria II celebrandis, Officium Defunctorum consueto cantatur Sabbato præcedente.

Q. 280. *Quomodo dicendum est Officium Defunctorum, extra casum exsequiarum in depositione defuncti?*

R. A) Quoad ritum. — 1. Officium Defunctorum est ritus duplicis in omnibus diebus quæ pro defunctis sollemnes seu privilegiatæ sunt (cfr. Q. 277, I, 1° et 2°); itaque duplicantur iis diebus omnes ejus Antiphonæ, id est, integræ dicuntur ante et post Psalmos; idque observatur, sive integrum dicatur Officium, sive solum ejus pars, sive cantetur, sive recitetur. Quoad Anniversaria rescripsit S. Rituum Congregatio, Rubricam Ritualis Romani de duplicatione Antiphonarum esse intelligendam non solum pro primo Anniversario, sed etiam pro ceteris Anniversariis sequentibus annis ce-

346 (Q. 280) De Officio Defunctorum absente corpore lebrandis. (Decret. 4 Novembris 1904, *Ceneten.*; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVIII, 1904, pag. 720.) — Extra has dies privilegiatas, etiamsi cantetur integrum, est ritus simplicis, et Antiphonæ non duplicantur.

2. Si Matutinum integrum, trium scilicet Nocturnorum, non est persolvendum, tunc dicitur, etiam diebus privilegiatis, illud Nocturnum quod convenit, seu correspondet diei in quam incidit Officium dicendum, vel Missa de *Requiem* celebranda; nempe, dicitur 1 Nocturnum Feria II et Feria V, 2 Nocturnum Feria III et Feria VI, 3 Nocturnum Feria IV et Sabbato, sicut indicatur in Breviario Romano.

Ex pluribus hac super re S. Rituum Congregationis Decretis citatur sequens: Ad dubium: « In Officiis mortuorum extra diem obitus, seu depositionis defuncti, sumi ne debet semper Nocturnum, quod Feriæ occurrenti respondet, sint onera adimplenda fixa vel adventitia? » S. Congregatio rescribendum censuit: « Affirmative, juxta Decreta n. 3691, 22 Julii 1888, ad 3; et n. 3764, 6 Februarii 1892, ad 5. » (Decret. 11 Aprilis 1902, *Augustana*, ad 2; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVI, 1902, pag. 293.)

Quod si Nocturnum dicitur pridie, sumitur tamen illud quod correspondet diei in qua Missa celebratur; ex. gr., quando Anniversarium est celebrandum Sabbato, si pridie, Feria VI, jam persolvitur Officium Defunctorum, dicitur Nocturnum tertium conveniens Sabbato.

Etenim ad dubium: « Quotiescumque unicum Nocturnum Defunctorum dicitur horis vespertinis, quod Feriæ respondere debet juxta Rubricam Breviarii Romani, de qua Feria erit sumendum? » S. Congregatio respondendum censuit: « Nocturnum debet respondere Feriæ qua canitur Missa. » (Decret. 6 Februarii 1892, n. 3764, ad 6.)

NOTA. Juvat animadvertere, hanc regulam differre ab ea quæ data fuit pro exsequiis in depositione defuncti, in quibus semper dicendum est primum Nocturnum, si unum tantum dicitur. (Cfr. Q. 261, A, 3.)

3. Si Matutinum trium Nocturnorum dicitur, semper incipitur ab Invitatorio: *Regem, cui omnia vivunt, etc.*, si vero unum tantum dicitur Nocturnum, semper omittitur Invitatorium.

4. Si Matutinum trium Nocturnorum dicitur, seu

novem Lectionum, ultimum seu nonum Responsorium semper erit : *Libera me Domine, de morte æterna, etc.* ; si vero tertium Nocturnum solum dicitur, ultimum seu tertium Responsorium semper erit : *Libera me Domine, de viis inferni, etc.*

5. In fine Psalmorum semper dicitur in plurali : *Requiem... eis,.... luceat eis*, etiamsi pro uno tantum dicatur Officium. Item pro R̃. Versus ante primam Lectionem in primo Nocturno, semper dicitur : *Erue Domine animas eorum.*

6. Psalmi *Lauda anima etc.*, in Vesperis, et *De profundis etc.*, in Laudibus, præscripti post *Pater noster*, ante Versus et Orationem, non dicuntur, juxta Rubricas Breviarii, in Commemoratione Omnium Fidelium defunctorum ; sed in omnibus aliis casibus de quibus in præsentī Capite agitur, semper dicuntur, etiamsi Officium peragatur ritu duplici. (Decret. 10 Januarii 1896, n. 3877.) — Hæc est regula generalis ; sed consuetudinis contrariæ rationem haberi posse statuit S. Congregatio, Decreto quo probatur « usus, qui pluribus in Ecclesiis etiam Urbis obtinet, omittendi Psalmum *Lauda* ad Vesperas, et *De profundis* ad Laudes in Officio Defunctorum (etsi cum uno tantum Nocturno) sub ritu duplici recitato. » (Decret. 9 Junii 1899, n. 4029, ad 3.)

7. Versus qui dicuntur in Vesperis et in Laudibus, post *Pater noster*, ante Orationem, dicuntur in singulari, si pro uno defuncto, in plurali, si pro pluribus defunctis Officium peragitur ; sed post Orationem dicitur semper in plurali : *Requiem... eis,.... luceat eis*, et *Requiescant in pace.*

8. Oratio seligitur, ex iis quæ in Rituali prostant, ea quæ convenit defuncto, vel defunctis, pro quo vel pro quibus Officium dicitur.

9. Si aliquando Matutinum, aut Nocturnum solum dicitur, aut separatur a Laudibus, post ultimum Responsorium dicuntur omnia sicut in fine Laudum.

10. Si immediate post Laudes sequitur Missa, aut proceditur ad Absolutionem, tunc, dicta Oratione Laudum, non adduntur Versus *Requiem æternam, etc.*, *Requiescant in pace* ; quia hi Versus, qui inserviunt quasi ad ultimum vale defunctis, in finem precum reservandi sunt.

348 (Q. 281, 282) Absolutio absente corpore

B) Quoad cæremonias. — Servantur ea omnia quæ supra (Q. 261, B) pro Officio in exsequiis depositionis defuncti præscripta fuerunt.

Q. 281. *Quid notandum est pro Missa de Requiem, quæ celebratur occasione Officii, extra exsequias pro defuncti depositione?*

R. Ex quatuor Missis de *Requiem*, quæ prostant in Missali Romano, ea sumitur quæ convenit circumstantiæ, seu casui in quo Officium pro defuncto, vel pro defunctis, extra exsequias pro defuncti depositione peragitur. Animadvertendum vero omnino est, quod in hac Missa oportet servare regulas de numero, et qualitate Orationum, quæ exponuntur in Tractatu de Rubricis Missalis Romani. (QQ. 323-325.)

Q. 282. *Ubi peragitur Absolutio quæ fit in Officio pro defunctis, extra exsequias pro defuncti depositione? Quot partibus constat hæc Absolutio?*

R. I. In præcedenti Capite I, Articulo IV, dictum fuit de Absolutione ad feretrum, præsentem defuncti corpore, in ordine ad ejus Sepulturam factam.

Præsens Absolutio jam fit absente corpore, in Officio quod peragitur extra exsequias stricte dictas pro defuncti depositione factas.

Hæc Absolutio peragitur ad tumulum in Ecclesia occasione Officii erectum, qui figuram habet feretri, panno nigro undique dependente et fasciis in figura Crucis ornato coopertum, numquam tamen baldachino desuper posito ornatum (cfr. Q. 258, 3º, c); qui tumulus etiam vocatur castrum doloris, lectus, lectica, cœnotaphium; ab utraque parte ponuntur aliquot cerei accensi.

In quibusdam Ecclesiis peragitur etiam hæc Absolutio super lodicem funeream, seu pannum nigrum, qui post Missam extenditur ante gradus Altaris pro Absolutione. (Cfr. Q. 288.)

Plerumque tamen fit Absolutio ad tumulum, unde nomen ipsa habet. (Cfr. Q. 265.)

Quoad dispositionem tumuli in Ecclesia, notandum est quod, ubi Absolutio ad tumulum fit pro defuncto Sacerdote, non observatur ea dispositio quæ pro Sa-

cerdote præscripta fuit in ejus exsequiis, præsentē physice vel moraliter corpore (cfr. Q. 258, 3°), nempe ut ponatur feretrum ita ut Sacerdotis caput sit a parte Altaris; etenim pro Absolutione ad tumulum semper, et pro quocumque defuncto disponitur tumulus eo modo, ut pedes defuncti censeantur positi a parte Altaris, seu versus Altare. (Decret. S. Rituum Congregationis, 20 Junii 1899, n. 4034, ad 3.)

Quoad ornatum tumuli animadvertenda sunt omnia quæ de ornatu feretri notata fuerunt Q. 258.

II. Absolutio ad tumulum sequentibus constat partibus:

1. Responsorio: *Libera me Domine, de morte æterna, etc.*
2. Aspersione et thurificatione tumuli, interea dum dicitur *Pater noster*.
3. Versibus, et Oratione *Absolve, etc.*; vel alia Oratione, ex iis quæ pro variis defunctis describuntur.
4. Antiphona *Si iniquitates*, Psalmo *De profundis*, Versibus et Oratione pro Fidelibus defunctis.

Q. 283. *An Absolutio ad tumulum de præcepto fieri debet?*

R. Absolutio ad tumulum non de præcepto fieri debet, nisi in casu quo fiant pro aliquo defuncto exsequiæ absente corpore (cfr. Q. 277, I, 2°, a), uti præscribit Rituale Romanum (Tit. VI, Cap. 5, n. 1); pro aliis casibus lex non existit; etenim Rubrica Missalis Romani dicit: « Finita Missa, si facienda est Absolutio » (cfr. Ritus, Tit. XIII, n. 4), qui loquendi modus non supponit obligationem; dein, speciatim pro Anniversariis declaravit S. Rituum Congregatio, quod « non ex obligatione, sed ad arbitrium facienda est Absolutio in Anniversariis mortuorum. » (Decret. 31 Julii 1665, n. 1322, ad 6, antiq. 2345, ad 7.) Obligatio tamen dari potest ex justitia, nempe ex fundatione, vel ex pia voluntate petentium, seu accedente mandato illius qui eleemosynam obtulit (Decret. 4 Septembris 1875, n. 3369, ad 2, antiq. 5628, ad 4), vel ex consuetudine.

Q. 284. *Quis debet et potest facere Absolutionem ad tumulum?*

R. Si Absolutio fit post Missam, juxta Rubricas Ri-

350 (Q. 285, 286) **Absolutio absente corpore**

tualis et Missalis ille solus, qui celebravit Missam debet et potest facere Absolutionem; quia, etiamsi Absolutio possit a Missa per se dividi, nihilominus in casu Absolutio est veluti appendix Missæ; adeo ut qui Missam facit, debeat et Absolutionem facere. Solus Episcopus loci Ordinarius, in loco ubi est Ordinarius, alium delegare potest pro Missæ celebratione, sibi que reservare tantum Absolutionem. (Cfr. Q. 269, ubi dicta probantur pro Absolutione ad feretrum, quæ dicta valent etiam pro Absolutione ad tumulum.)

Q. 285. *Quibus diebus permittitur Absolutio ad tumulum?*

R. I. Absolutio ad tumulum post Missam permittitur omnibus diebus quibus permittitur Missa de *Requiem*, post quam facienda est; si autem aliqua die prohibetur Missa de *Requiem*, prohibetur etiam Absolutio quæ est ejus appendix.

II. Absolutio ad tumulum etiam sine Missa peragi potest sub quibusdam conditionibus; et 1º quoad dies quibus permittitur, ad dubium: « Num Absolutio pro defunctis fieri, vel Responsorium super sepulturam cantari quotidie possit; maxime si id ex consuetudine antiquiori servatum hucusque fuerit, ut adimpleatur testatoris voluntas? » S. Rituum Congregatio respondit: « Affirmative; exceptis tamen duplicibus primæ classis, in quibus Absolutio et Responsorium neque habere locum poterunt private post absolutas vespere Horas canonicas. Quod si in diebus permissis de mane fiant, numquam post Missam de die, nisi omnino independenter ab eadem. » (Decret. 12 Julii 1892, n. 3780, ad 8.)

2º Quoad modum animadvertendum est, quod in hujusmodi Absolutione, extra Missam peracta, non adhiberi possint Diaconus et Subdiaconus sacris indumentis parati. (Decret. 6 Februarii 1858, n. 3066, antiq. 5258, ad 2.)

Q. 286. *Post quas Missas permittitur Absolutio ad tumulum?*

R. Absolutio post Missam peragi potest tantum post Missam de *Requiem*, cujus est aliquod accessorium; numquam vero permittitur post Missam quæ non est

de *Requiem*, etiam si applicata fuerit pro defunctis, et Absolutio immediate post fieret in paramentis nigris. (Decret. 9 Junii 1853, n. 3014, antiq. 5188, ad 1.) Si igitur dies tertia, septima, trigesima aut anniversaria occurrit in die, in qua Missa de *Requiem* cantari non potest, sicuti tunc ipsa Missa de *Requiem* anticipanda vel differenda est, ita et Absolutio ad tumulum post Missam facienda.

Plura S. Rituum Congregationis Decreta prohibent hujusmodi Absolutionem post Missam quæ non est de *Requiem*; sufficet præter supra citatum sequentia referre: unum diei 20 Martii 1869 (n. 3201, ad 8, antiq. 5430, ad 10), quo ad dubium: « An fieri possit post Missam solemnem Absolutio ad tumulum, relicta ex dispositione fundatoris,... in Festo S. Hieronymi, Doctoris, occurrente in die Dominica? » S. Congregatio rescribendum censuit: « Negative, et servantur Decreta. » Alterum est diei 16 Februarii 1900 (*Novarien.*, ad 2; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XIV, 1900, pag. 454); in quo exponitur « in pluribus parochiis exstare consuetudinem, solemnia nempe defunctorum suffragia assignandi Dominicis aliisque diebus festis, eaque peragendi, constituto tumulo in medio Ecclesiæ ante Missam parochialem, quæ canitur de Dominica vel de Festo occurrente. Mordicus adhæret populus huic consuetudini, ea præsertim de causa, quia fideles et præcipue cantores diebus ferialibus haberi nequeunt. » Ad quæstionem an consuetudo inveterata permitti vel saltem tolerari possit, S. Congregatio rescripsit: « Circa tumulum obstat Decretum n. 3201, diei 20 Martii 1869, ad 8. Hinc paulatim et prudenter eliminandus est abusus. »

Attamen, ex Decreto 12 Julii 1892 (n. 3780, ad 8), citato in responso ad Quæstionem præcedentem (II, 1°), patet quod si Absolutio, cantanda ex consuetudine antiquiori, ut adimpleatur testatoris voluntas, fiat de mane diebus permissis, fieri possit post Missam de die « omnino independentem ab eadem ». Salvo meliori iudicio, videtur non perperam æstimari posse Absolutio facta « omnino independentem » a Missa, si post Missam de die Celebrans ejusque Ministri assumant paramenta nigra non ad Altare, uti forsan supponitur et prohibetur

in Decreto n. 3014 supra citato, sed in sacristia, et inde revertantur ad tumulum.

Q. 287. *Describe ordinem servandum pro Absolutione ad tumulum.*

R. « Finita Missa, si facienda est Absolutio, Celebrans retrahit se ad cornu Epistolæ, ubi exiit Casula, et deposito Manipulo, accipit Pluviale nigrum. Subdiaconus medius inter duos Acolythos cum candelabris accensis, defert Crucem, sicut in Processionibus, præcedentibus duobus aliis Acolythis, uno cum thuribulo et navicula incensi, alio cum vase aquæ benedictæ et aspersorio : sequitur Celebrans, facta prius Altari reverentia, et Diaconus a sinistris ejus. Subdiaconus cum Cruce sistit se ad pedes tumuli, seu lecticæ mortuorum contra Altare, medius inter dictos Acolythos tenentes luminaria : Celebrans vero ex alia parte in capite loci inter Altare et tumulum, aliquantulum versus cornu Epistolæ, ita ut Crucem Subdiaconi respiciat : a sinistris ejus Diaconus, et prope eum alii duo Acolythi deferentes thuribulum, et vas aquæ benedictæ. Interim cantatur *R. Libera me, Domine*, et circa illius finem Celebrans ponit incensum in thuribulum, benedicens illud more solito, ministrante Diacono naviculam : et finito *Kyrie eleison*, incipit intelligibili voce : *Pater noster*, et secreto proseguendo reliqua, accipit aspersorium de manu Diaconi, et facta Altari reverentia, comitante eodem Diacono a dexteris, et tenente fimbriam anteriorem Pluvialis, circuiens tumulum, aspergit illum aqua benedicta, ter a parte dextera, et ter a sinistra. Cum transit ante Crucem, profunde inclinatur, Diaconus vero genuflectit : postea de manu ejusdem Diaconi accipit thuribulum, et eodem modo quo asperse rat, incensat. Et rediens ad pristinum locum, Diacono tenente librum, junctis manibus dicit : *Ÿ. Et ne nos etc.* » (Ritus celebrandi Missam, Tit. XIII, n. 4.)

Ex hac norma Absolutionis ad tumulum, quam refert Rubrica Missalis Romani, patet eam Absolutionem eodem ferme modo fieri quam Absolutionem ad feretrum ; quare, pro ulteriori expositione plerarumque cæremoniarum, remittimus ad ea quæ indicantur ad

Quæstionem 270 ; hic tantum notantes quæ peculiaria sunt Absolutioni ad tumulum.

1, 2, 3, 4. Omnia observantur ut Q. 270.

Pacem habeamus cum supra citata Rubrica Missalis, ubi pro Absolutione ad tumulum dicit Subdiaconum se sistere ad pedes tumuli, Celebrantem vero in capite loci ; quam dispositionem eandem esse notamus quam illam Ritualis, describentis dispositionem ad feretrum, ubi præscribit Subdiacono ut se sistat ad caput defuncti, et Celebranti ad pedes defuncti. In tumulo non est quærere caput aut pedes defuncti, sicut in feretro, sed tantum objectum, seu locum ; objecti vero in Ecclesia positi, seu loci pars superior, seu anterior, seu caput hic censetur ea quæ est a parte Altaris ; pars inferior, seu posterior, seu pedes censetur ea quæ opposita est, et a parte januæ Ecclesiæ ; ita de tumulo dicendum est ; et si in feretro laici præter defuncti corpus locum, seu objectum consideres, dicere licebit quod in feretro pedes defuncti sunt ad caput loci.

5. Quæ in Quæstione 270, ad hunc numerum dicuntur pro supposito quod Officium fiat pro defuncto Sacerdote cujus corpus est physice vel moraliter præsens, hic in Absolutione ad tumulum omnino negliguntur ; dictum enim jam fuit (cfr. Q. 282, 1) quod, absente corpore, quoad dispositionem tumuli nulla habenda est distinctio Sacerdotem inter et laicum, ergo etiam nulla observabitur distinctio pro dispositione Celebrantis et ministrorum ad tumulum ; et in omni casu ac semper pro præsentī Absolutione, absente cadavere, Subdiaconus cum Cruce stat inter tumulum et portam Ecclesiæ, Celebrans vero inter tumulum et Altare, sive Absolutio fiat pro laico, sive pro Sacerdote. (Decret. S. Rituum Congregationis, 20 Junii 1899, n. 4034, ad 3.)

6. Cfr. hic numerus ad Q. 270.

7. Omittuntur hic dicta ad hunc numerum, cum Oratio *Non intres etc.* non dicatur pro Absolutione ad tumulum, nisi in casu quinque Absolutionum (cfr. Q. 268, Nota I), qui casus hic non supponitur.

8. Quoad cantum Responsorii *Libera*, animadvertendum est sequens Decretum : Ad dubium : « An in Exsequiis ad tumulum liceat cantoribus incipere Respon-

354 (Q. 287) Absolutio absente corpore

sorium : *Libera me Domine*, antequam Sacerdos celebrans compleat legere ultimum Evangelium Missæ, et se exuat Planeta et Manipulo, et se induat pluviali ac se sistat in castro doloris ? » S. Congregatio rescripsit : « Responsorium : *Libera me Domine* canendum non esse nisi finita Missa ; et illud cantores incipiant cum Sacerdos fuerit pluviali indutus, et Subdiaconus cum Cruce ad pedes tumuli pervenerit, etiam si castrum doloris adsit in medio Chori. » (Decret. 7 Septembris 1861, n. 3108, antiq. 5315, ad 4.)

9. Cfr. hic numerus ad Q. 270.

10. Cantato *Kyrie eleison*, Sacerdos mox dicit alta voce : *Pater noster*, quod secreto dicitur ab omnibus ; interim ipse dextera accipit a Diacono absque osculis aspersorium, et sinistram tenet ante pectus ; Diaconus attollit fimbriam pluvialis ad dexteram. Celebrans 1° se convertit ad Altare, et in medio Cruci Altaris profunde caput inclinat (aut genuflectit, si adsit SS. Sacramentum in Tabernaculo) ; 2° accedit ad tumulum ut ipsum aspergat ; aspersionem autem incipit a sinistris (a parte Evangelii), primo aspergens tumulum in capite loci, deinde versus medium, postremo versus ejusdem pedes ; 3° ante Crucem quam tenet Subdiaconus caput profunde inclinat ; 4° prosequitur aspersionem a dextris, primo versus pedes tumuli, deinde versus medium, postremo in capite loci ; advertat ut aspersionem peragat præteriens, non vero umquam subsistens. — Celebrantem comitatur Diaconus, qui fimbriam pluvialis a dextris sustentat, et in utroque casu pro Cruce, sive Altaris, sive Subdiaconi, semper genuflectit. (Cfr. Nota ad hunc numerum 10, Q. 270.)

11. Reversus Celebrans ad locum ubi acceperat aspersorium, illud reddit Diacono, hic autem ministro ;thuriferarius tradit thuribulum Diacono et Diaconus Celebranti, qui cum Diacono, sub iisdem reverentiis Crucibus præstandis, et eodem modo quo aspersionem fecit, circuit tumulum eumque incensat. — Quod si Absolutio fiat sine sacris Ministris, animadvertendum est quod nihilominus « debeat officium agens, absente corpore, tumulum pro aspersione et incensatione circumire ». (Decret. 20 Junii 1899, n. 4034, ad 4.) Non

enim recte perageret exsequias sine pluviali et absque incensatione. (Decret. 5 Martii 1904, *Cencten.*, ad 1; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVIII, 1904, pag. 165.)

12. Post incensationem, ad locum suum reversus, Celebrans reddit thuribulum Diacono, et occupat eundem locum quam in principio Absolutionis, et stat manibus junctis. Diaconus reddit thuribulum ministro, et juxta rubricam Missalis mox accipit librum, et stans ante Celebrantem librum ambabus manibus sustinet apertum, dum Celebrans dicit Versiculos et Orationem, ac Versiculos qui Orationem sequuntur.

13. Celebrans, manibus junctis stans, cantat Versiculos: *Et ne nos inducas etc.*; *A porta inferi*; *Requiescat in pace* (vel *Requiescant in pace*, si pro pluribus defunctis fit officium); *Domine, exaudi etc.*; *Dominus vobiscum*.

Orationem cantat Celebrans manibus junctis, tono feriali, et semper cum brevi conclusione. Dicitur Oratio *Absolve, etc.* Quod si Officium fuerit pro pluribus defunctis, Oratio dicitur in plurali numero; pro muliere dicitur in genere feminino; pro Sacerdote, vel Episcopo exprimitur nomen dignitatis.

Potest etiam in hac Absolutione ad tumulum dici Oratio quæ dicta fuit in Missa, vel alia conveniens; in recentioribus editionibus Missarum pro Defunctis describitur ritus Absolutionis, et post ritum adduntur quædam Orationes pro varia temporum opportunitate dicendæ, ex quibus igitur Celebrans seliget eam quæ conveniet dignitati defuncti, vel numero defunctorum. — Pro die Commemorationis Omnium Fidelium defunctorum assignatur in ultimis editionibus sola Oratio *Fidelium etc.*, et non alia. Et hæc etiam debet dici cum conclusione brevi. (Decret. 5 Julii 1698, n. 2002, antiq. 3477, ad 4.)

14. Post Orationem, Diaconus retinens librum apertum, recedit aliquantulum versus sinistram Celebrantis; et Celebrans, cum dicit Versum *Requiem æternam dona ei, Domine* (vel *eis*, si pro pluribus defunctis fit Officium), elevat dexteram, et facit Crucis signum super tumulum. Dein Diaconus stat iterum ante Celebrantem.

15. Cantores cantant Versum *Requiescat in pace*, in singulari, si Absolutio est pro uno defuncto, vel in plu-

356 (Q. 287) Absolutio absente corpore

rali, nempe *Requiescant*, si pro pluribus fit Officium (Decret. 22 Januarii 1678, n. 1611, antiq. 2858); Chorus respondet : *Amen*.

16. Celebrans mox addit, eodem tono quo alii Versus dicti fuerunt, Versum : *Anima ejus* (vel *Animæ eorum*, si pro pluribus fit Officium), et *animæ omnium fidelium defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace*. Chorus respondet : *Amen*.

Notat Missalis Defunctorum Rubrica ad hunc locum, quod hic Versus *Anima etc.* omittitur in die Commemorationis Omnium Fidelium defunctorum, ex S. Rituum Congregationis Decretis, 2 Decembris 1684 (n. 1743, ad 7, antiq. 3073, ad 11), et 28 Julii 1832 (n. 2694, antiq. 4692).

17. Dictis a Celebrante Versibus post Orationem, Diaconus mox reddit librum ministro, et accedit ad sinistram Celebrantis; tunc Processio discedit ad sacristiam, quæ supponitur a parte Epistolæ; ideo Subdiaconus portans Crucem, inter acolythos cum candelabris, de pede tumuli, ubi stetit, accedit versus locum quem occupat Celebrans a parte Epistolæ, et absque ulla reverentia Altari lente procedit ad sacristiam; Celebrans vero, et Diaconus a sinistris Celebrantis, ac alii ministri inferiores qui adsunt, in loco quem occupant convertunt se ad Altare; Celebrans caput profunde inclinat (si Tabernaculum SS. Sacramenti habetur in Altari, genu dextrum flectit); Diaconus ad sinistram Celebrantis in omni casu genu dextrum flectit; item alii ministri inferiores; Diaconus tradit biretum Celebranti, accipit suum, et ambo caput bireto cooperiunt; Diaconus tenet fimbriam pluvialis Celebrantis; et omnes sequuntur Subdiaconum cum Cruce, et procedunt ad sacristiam.

Si sacristia est a parte Evangelii, Subdiaconus a pede tumuli procedit per partem Evangelii ad sacristiam; Celebrans, Diaconus et alii ministri faciunt in casu reverentiam ut supra, cum transeunt ante Altaris medium.

18. Dum omnes post reverentiam Altari factam revertuntur, Cruce præcedente, ad sacristiam, Celebrans voce submissa sed intelligibili dicit verba *Si iniquitates*, et mox incipit et alternatim cum aliis ipsum comi-

tantibus recitat preces ultimas ad suffragium omnium fidelium defunctorum, nempe Psalmum *De profundis* etc., *Kyrie eleison*... *Pater noster*... Versus, Orationem *Fidelium*, etc.; omnino sicut præscribitur faciendum post Officium Sepulturæ in exsequiis, dum Clerus revertitur ad sacristiam. (Cfr. Q. 273, nn. 8, 9.)

Notat Missalis Defunctorum Rubrica ad hunc locum, quod istæ preces omittuntur in die Commemorationis Omnium Fidelium defunctorum, ex S. Rituum Congregationis Decretis supra ad n. 16 citatis.

NOTA. Quæ hic præscribuntur n. 16 de Versu *Anima ejus*, etc., et n. 18 de precibus ad suffragium omnium fidelium defunctorum, præscripta vidimus in exsequiis, post officium Sepulturæ defuncti. (Cfr. Q. 273, nn. 8, 9.)

In recentioribus editionibus Missarum pro Defunctis (post editionem typicam anni 1884), hæc præscribuntur dicenda etiam post Absolutionem ad tumulum; motivum profecto idem est quod notatum fuit Q. 273: Ecclesia nempe eas preces in fine Officii ad tumulum præscribit, ad suffragium omnium fidelium defunctorum, ne videatur, dum pro uno aut pro pluribus determinatis tantum fidelibus orat, aliorum omnium oblivisci; unde jam intelligitur, quare hæc omittenda notantur (nn. 16, 18) in Commemoratione Omnium Fidelium defunctorum, quia integrum Officium hac die jam fit pro omnibus fidelibus defunctis; et si hac die omittuntur, item omittentur ubicumque Officia per annum fiunt pro omnibus fidelibus defunctis generatim.

Missalis dispositionem confirmat sequens Decretum S. Rituum Congregationis, 11 Martii 1899 (n. 4014): Ad dubium: « Utrum in reditu in sacristiam, Absolutione ad tumulum expleta, in Officiis et Missis cum cantu pro uno vel pluribus defunctis, die septima, trigesima, et anniversaria, aut etiam extra has dies celebratis, dici debeat: *Anima ejus* (vel *Animæ eorum*) et *animæ omnium Fidelium defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace*; et Antiphona *Si iniquitates*, cum Psalmo *De profundis*, et Oratione *Fidelium Deus?* » S. Congregatio respondendum censuit: « Affirmative, juxta Missale Romanum, et Decreta in una *Brixien.*, ad 2, diei 28 Julii 1832, et in altera *Florentina*, diei 31 Augusti 1872. »

358 (Q. 288) Absolutio super pannum nigrum

Tenor hujus Decreti semel mutatus fuit (cfr. Col-lationes Brugenses, IV, 1899, pag. 364, et 484), et ite-rum (sicuti supra describitur). — S. Congregatio invo-cat Rubricam Missalis : intellige eam quæ recentius adjuncta fuit ad calcem editionis propriæ Missarum pro Defunctis ; nam neque Missalis Rubricæ (Ritus, XIII, 4), neque Ritualis (Tit. VI, Cap. 5, n. 4), eam additionem habent. — Nemo ex præsentī Decreto con-cludat Versum *Anima ejus, etc.* dicendum esse « in re-ditu in Sacristiam » ; nam Rubrica Missalis invocata evidenter dicit hunc Versum esse dicendum ante redi-tum ad Sacristiam : « Quibus expeditis », nempe dicto hoc Versu, « omnes in Sacristiam.... revertentes, etc. » ; Decretum igitur quid sit dicendum, non autem præcise quo momento, præscribere intendit.

Q. 288. *Describe ordinem servandum pro Absolutione ad Altare super pannum nigrum extensum.*

R. Ut dictum fuit Q. 282, Absolutio quæ fit in Offi-cio pro defunctis, absente corpore, in quibusdam Ec-clesiis peragitur, non ad tumulum in Ecclesia erectum, sed super lodicem funeream, seu pannum nigrum, qui post Missam extenditur ante gradus Altaris. Hujusmo-di Absolutionem proponit Cæremoniale Episcoporum. (Lib. II, Cap. XI, nn. 10, 11, 12, et Cap. XXXVI, nn. 2-5.)

Pro hac Absolutione sequens ordo servatur :

1. Finita Missa, Celebrans, Diaconus et Subdiacono, facta in medio Altaris debita reverentia (cfr. Q. 270, 1), descendunt a parte Epistolæ ad scamnum ; Celebrans deponit Planetam et Manipulum, et accipit pluviale nigri coloris ; — pluviale induere debet, juxta rescriptum S. Rituum Congregationis (Decret. 5 Mar-tii 1904, *Ceneten.*, ad 1 ; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVIII, 1904, pag. 165) ; — Ministri deponunt Manipu-lum. Celebrans et Ministri ascendunt iterum ad Altare a latere, et absque ulla reverentia subsistunt in cornu Epistolæ, ubi in angulo Altaris depositum est Missale super legile. Diaconus stat a dextris, Subdiaconus a si-nistris Celebrantis, in suppedaneo. Omnes tenent ma-nus ante pectus junctas.

2. Interea acolythi, vel alii ministri ante gradus Al-

taris, in medio, super pavimentum explicant pannum nigrum.

3. Cantores et Chorus sedent ; cum Celebrans fuerit pluviali indutus, et non ante (cfr. Q. 287, n. 8), Cantores incipiunt Responsorium : *Libera*. Cum repetitur *Ÿ. Libera*,thuriferarius accedit cum navicula et thuribulo ad Altare, a parte Epistolæ, et stat ad dexteram Celebrantis ; incensatio enim in Absolutione super pannum non potest omitti (Decret. 5 Martii 1904 supra n. 1 citatum) ; Diaconus aliquantulum secedens, ita ut conversus ad Celebrantem dextrum latus versus cornu Epistolæ habeat, accipit naviculam, et sine osculis incensum præsentat Celebranti, dicens : *Benedicite Pater Reverende*. Celebrans ad thuriferarium conversus per dexteram suam, imponit incensum cum formula : *Ab illo benedicaris, etc.*, et benedicit. Subdiaconus accedit ad dexteram Celebrantis, et attollit fimbriam pluvialis. Imposito et benedicto incenso, Celebrans et Ministri sacri convertuntur ad Altare, stantes ut prius ; discedit ad planum thuriferarius, et mox cum alio ministro sustinente vas aquæ benedictæ, transit ad partem Evangelii ; genuflectunt cum transeunt ante medium Altaris. Caveant pedibus premere pannum.

4. Post tertium *Kyrie eleison*, Chorus assurgit ; Celebrans remanens ad Missale conversus cantat : *Pater noster*, quod continuatur secreto. Interea Celebrans accedit ad medium Altaris ; Diaconus prompte transit ad Celebrantis sinistram a parte Evangelii ; Subdiaconus, postquam paululum recessit ut Celebrans et Diaconus possint transire, accedit ad Celebrantis dexteram. Celebrans caput inclinat Cruci Altaris, Diaconus et Subdiaconus itidem caput inclinant. Accedunt prope Diaconum minister aquæ benedictæ et thuriferarius. Celebrans et Diaconus convertunt se per dexteram suam versus pannum ante Altaris gradus extensum, Subdiaconus vero per sinistram suam ; ita ut hoc momento Diaconus stet ad dexteram Celebrantis, Subdiaconus ad ejus sinistram ; remanent in loco suo in Altaris suppedaneo. Tunc Diaconus accipit a ministro aspersorium, illudque sine osculis tradit Celebranti, qui ter aspergit pannum, in medio, a sinistris et a dextris

suis, Diacono interea elevante pluvialis fimbriam. Celebrans reddit Diacono aspersorium, hic ministro restituit, et acceptum a thuriferario thuribulum tradit Celebranti, qui ter pannum thurificat eodem modo quo aspersit, et thuribulum Diacono reddit, qui thuriferario illud restituit.

5. Thuriferarius et minister aquæ benedictæ descendunt ad planum a parte Evangelii, et redeunt ad credentiam; genuflectunt cum ante Altaris medium trans-eunt. Celebrans et Diaconus per sinistram suam. Subdiaconus vero per dexteram suam, ne perficiant circum-lum, convertunt se ad Altare: Celebrans caput inclinât Cruci Altaris. Diaconus et Subdiaconus itidem caput inclinant. Celebrans mox accedit ad cornu Epistolæ et stat conversus ad Missale: Diaconus prompte accedit de sinistra Celebrantis e medio ad ejus dexteram ante Missale: Subdiaconus paulum recedit ut Celebrans et Diaconus possint transire, et accedit tunc ad Celebrantis sinistram ante Missale, ita ut omnes ante Missale stent sicut in principio cæremoniæ. Celebrans tunc manibus junctis ex Missali cantat versiculos, et Orationem: *Absolve*, aut aliam, ut supra pro Absolutione ad tumulum dictum fuit. Post Orationem, Celebrans et Ministri, remanentes in cornu Epistolæ, convertunt se absque ulla reverentia versus pannum, Celebrans et Diaconus per sinistram suam, Subdiaconus item per sinistram suam; Celebrans cantat tunc *℟. Requiem æternam, etc.*, et interea facit dextra manu signum Crucis versus pannum, Subdiacono interea elevante fimbriam dextram pluvialis Celebrantis: quo facto, Celebrans et Ministri simul se convertunt per eandem viam ad Missale in cornu Epistolæ. — Hoc signum Crucis, a Rubrica Missalis præscriptum super tumulum, æquo jure æstimatur faciendum super pannum, eo vel magis quod Cæremoniale Episcoporum illud præscribat Episcopo super pannum. (Lib. II, Cap. XI, n. 12.) — Tunc Cantores cantant *℟. Requiescat in pace*, (vel *Requiescant in pace*, si pro pluribus fit Officium). Celebrans mox addit, eodem tono quo alii Versus dicti fuerunt, Versum: *Anima ejus*, (vel *Animæ eorum*, si pro pluribus fit Officium) *et animæ, etc.* Chorus respondet: *Amen*.

Interim acolythi, vel alii ministri auferunt pannum nigrum, et deponunt ad credentiam.

6. Finita Absolutione, Celebrans, Diaconus et Subdiaconus junctis manibus accedunt ad medium Altaris, et caput inclinant Cruci; Celebrans et Subdiaconus se convertunt per dexteram suam, Diaconus vero per sinistram, et descendunt ante Altaris gradus; conversi ad Altare, faciunt debitam Altari reverentiam, scilicet, Celebrans caput inclinat, aut, si in Altari habetur Tabernaculum SS. Sacramenti, genu dextrum flectit in plano; Diaconus et Subdiaconus genu dextrum flectunt in plano. Diaconus tradit Celebranti biretum; Celebrans caput cooperit; Diaconus et Subdiaconus item caput bireto cooperiunt; et omnes procedunt revertentes ad sacristiam; Celebrans habet manus junctas ante pectus; Diaconus ad dexteram Celebrantis tenet sinistra fimbriam pluvialis Celebrantis, Subdiaconus ad sinistram Celebrantis fimbriam dextera tenet.

7. Dum omnes revertuntur ad sacristiam, statim post reverentiam Altari factam, Celebrans voce submissa sed intelligibili dicit verba *Si iniquitates*, et mox incipit et alternatim cum aliis ipsum comitantibus dicit preces ultimas ad suffragium omnium fidelium defunctorum, nempe Psalmum *De profundis*, etc., *Kyrie eleison... Pater noster... Versus, Orationem Fidelium, etc.*; omnino sicut præscriptum fuit post Absolutionem ad tumulum (cfr. Q. 287, 18); attamen, ut ibi dictum fuit, hæ preces, sicut et supra Versus *Anima ejus, etc.* (n. 5), omittuntur in die Commemorationis Omnium Fidelium defunctorum.

NOTA. I. Quando post Missam de *Requiem* facienda est Absolutio, sed nec tumulus erectus invenitur, nec lectica portatur, nec pannus extenditur ante Altaris gradus, tunc Celebrans non potest sistere in cornu Epistolæ in plano, et ibidem aspergere et Orationem cantare; neque in suppedaneo versa facie ad latus Evangelii aspergere. (Decret. 30 Decembris 1881, n. 3535, ad 5, antiq. 5830, ad 6.) In casu sistens ante Missale in cornu Epistolæ ibi cantat Versiculos et Orationem, abstinendo ab aspersione et thurificatione, necnon a signo Crucis in fine.

NOTA. II. In quibusdam recentioribus editionibus Missarum pro Defunctis, inde ab anno 1884, etiam in authenticis seu typicis, descriptus reperitur aliquis singularis ritus Absolutionis super tumulum defuncti : post Orationem *Placeat*, Sacerdos dicit super tumulum Orationem aliquam : *Adesto, etc.*, et facta hac Absolutione, dicit Evangelium S. Joannis : *In principio, etc.*

Hæc Absolutio videtur antiquissima, et in quibusdam Ecclesiis in usu fuit antequam Evangelii S. Joannis initium de præcepto in fine Missæ debebat dici; quod præceptum pro omnibus refertur ad tempora S. Pii V, occasione reformationis Missalis Romani (cfr. Tractatus de Rubricis Missalis Romani, QQ. 201, 202); Oratio *Adesto, etc.* reperitur in antiquo Sacerdotali Romano sæculi XVI. Hic ritus tamen Absolutionis, qualis in decursu sæculorum habitus fuit, finita quidem hoc tempore Missa, sed ante Evangelium S. Joannis quod de præcepto non dicebatur, in reformatione Missalis Romani, a S. Pio V anno 1570 facta, locum in Missali non amplius habuit.

Quo consilio autem, aut ob quod motivum hæc Absolutio iterum circa annum 1884 in typicis editionibus Missarum pro defunctis introducta fuit, vix explicabile est; forsan, ne periret omnino memoria hujus ritus, hujusve Orationis, hujusve vestigii antiquitatis.

Interea Liturgici auctores non conveniunt de liceitate hujus ritus; aliis opinantibus contra disciplinam vigentem omnino esse, inserere hujusmodi Absolutionem in Missa nondum finita; aliis sentientibus Ecclesiam id posse statuere, et de facto jam statuisse, quemadmodum statuit, ex. gr., infra Missam pro sponso et sponsa plures speciales Orationes dicendas, quæ non magis ad Missæ ritum pertinent quam hæc præsens Absolutio. Res in incerto et non definita manet.

Quidquid sit, abstinere ab hoc singulari Absolutionis ritu, sapiens consilium erit, donec S. Rituum Congregatio authenticam hac super re declarationem dederit.

CAPUT III

DE EXSEQUIIS PARVULORUM

Q. 289. *Quinam intelliguntur parvuli, in quorum exsequiis specialis ritus observari debet?*

R. Parvuli, in quorum exsequiis specialis ritus debet observari, intelliguntur infantes, vel pueri, qui baptizati fuerunt, et defuncti sunt ante usum rationis, seu ante annos discretionis; de quibus videlicet jure merito, ratione ætatis, vitæ innocentia præsumitur, et qui nec doli, nec Sacramentorum suscipiendorum sunt capaces. Tales æstimantur, ut plurimum, qui septimum ætatis annum non compleverunt; nisi malitia suppleat ætatem, seu præsumi possit eos fuisse peccati capaces. — Sub nomine parvulorum etiam comprehenduntur perpetuo amentes septennio majores; attamen in praxi considerantur sæpius tamquam baptizati qui usus rationis capaces fuerunt.

Pro iis vero, qui usus rationis capaces fuerunt, seu qui annos discretionis transegerunt, etiamsi indubia foret eorum baptismalis innocentia incolumis servata, hic ritus specialis adhiberi nequit in eorum exsequiis; pro his omnino observandus est ritus exsequiarum pro adultis præscriptus.

NOTA. Parvuli non baptizati, honeste, sed sine ullis precibus aut ecclesiasticis ritibus sepeliri debent.

Q. 290. *In quo præcipue differt ritus exsequiarum pro parvulis a ritu qui pro adultis adhibetur? Quæ est ritus exsequiarum pro parvulis ratio?*

R. I. In eo præcipue differunt isti ritus, quod, dum in exsequiis adultorum omnia mœrorem et luctum significant, omnesque preces et cæremoniæ rationem habent suffragii, ut defuncti valeant pœnæ reatum pro admissis culpis expiare; — e contrario in exsequiis parvulorum omnia meram lætitiā spirant, omnesque cæremoniæ venerationis, ac preces gratiarum actionis rationem habent, quia parvuli, expertes culpæ, suffragiis, seu nostrarum precum auxilio non indigent, qui

cœlestis gloriæ intuitu meritorum Christi participes jam sunt.

Etenim ibi nullum datur luctus tristitiæve indicium, sive in feretro, sive in paramentis, sive in lugubri campanarum sonitu; in illis locum non habent Psalmi aliæve preces Officium Defunctorum constituentes, non dicitur Missa exsequialis de *Requiem*, nulla fit absolutio, nihil de iis quæ suffragia pro defunctis nuncupantur; — sed in feretro ornatus est festivus, in paramentis color albus, innocentiae signa; campanarum si pulsantur, sonus festivus; Psalmi dicuntur qui lætitiā, Deique laudem significant, qui terminantur, non versu *Requiem æternam, etc.*, sed versu *Gloria Patri, etc.*; Orationes dicuntur, non ad eorum suffragium, sed ad nostrum adhuc in terris viventium juvamen, ut ad eandem ac ipsi æternam vitam et gloriam nos pervenire valeamus.

II. Ideo Rituale, antiquæ Ecclesiæ disciplinæ inhærens, peculiare festivos ritus pro parvulis sepeliendis proponit: — 1° ut pietate speciali et veneratione humentur hæc corpora, quæ templa fuere Spiritus Sancti, et baptismalis innocentiae reliquiæ sunt; — 2° ut ita nos fidem nostram profiteamur resurrectionis futuræ corporum; — 3° ut Deo gratias agamus, qui ad æternam vitam illico dignatus est evocare animas infantulorum, quorum mors natalis est vitæ.

Hæc dicta sufficiant, ut queant Sacerdotes considerare, et reputare, qua æstimatione et veneratione istos ritus peragere conveniat.

Q. 291. *Quomodo honorandum est in sepultura parvuli corpusculum?*

R. 1° Corpus induitur vestibis albis, juxta ætatem, « et imponitur ei corona de floribus, seu de herbis aromaticis et odoriferis, in signum integritatis carnis et virginitatis. »

2° Feretro imponitur pannus albi coloris, et corona de floribus. (Statuta diœc. n. 355.)

3° « In primis admonendi sunt Parochi, ut juxta vestustam et laudabilem Ecclesiarum consuetudinem, parvulorum corpuscula non sepeliantur in communibus et

promiscuis Cœmeteriorum et Ecclesiarum sepulturis ; sed ut pro illis in parochialibus Ecclesiis, aut illarum Cœmeteriis, quatenus commode fieri potest, speciales et separatos ab aliis loculos et sepulturas habeant, seu fieri curent, in quibus non sepeliantur, nisi qui baptizati fuerint infantes, vel pueri, qui ante annos discretionis obierunt. » — Attamen, si parentes parvuli habent sepulturam propriam, potest tumulari in hac propria, non in sepultura aut loculo parvulorum. (Decret. S. Rituum Congregationis, 15 Septembris 1640, n. 717, antiq. 1261.)

Q. 292. *Expone ritus servandos in exsequiis parvulorum.*

R. Prænотato quod exsequiæ parvulorum fieri possunt iisdem diebus, et temporibus ac exsequiæ adultorum, de quibus expositæ fuerunt regulæ in Capite I hujus Tituli ; ritus in exsequiis parvulorum servantur sequentes :

A) In deportatione corporis ad Ecclesiam. — 1. « In funere parvulorum ut plurimum non pulsantur campanæ ; quod si pulsentur, non sono lugubri, sed potius festivo pulsari debent. »

2. Præcedit minister gestans aspersorium ; sequitur alius, qui defert Crucem sine hasta ; eum comitantur acolythi cum candelabris et candelis accensis ; sequitur Clerus, et ultimo Parochus, superpelliceo et Stola albi coloris indutus ; induere potest etiam pluviale album. — Color albus semper adhibetur, etiam in Triduo sacro Majoris Hebdomadæ, in signum virginei candoris parvulorum, et in lætitiæ harum exsequiarum argumentum.

3. Cum ad domum defuncti pervenerint, Parochus aspergit corpus, seu feretrum, in medio, a sinistris et a dextris suis, nihil dicens ; deinde recitat Antiphonæ verba : *Sit nomen Domini*, et alternatim cum Clero Psalmum : *Laudate pueri, etc.*, in cujus fine dicitur : *Gloria Patri, etc.*, et repetitur Antiphona integra.

Quoad versum *Gloria Patri, etc.*, declaravit S. Rituum Congregatio, quod in Psalmis qui dicuntur in exsequiis parvulorum in Triduo sacro Majoris Hebdomadæ, hic versus potest omitti, nempe pro conformi-

tate temporis. (Decret. 16 Januarii 1677, n. 1589, ad 4, antiq. 2812, ad 6.)

4. Effertur e domo feretrum ; et eodem quo venerunt ordine, omnes procedunt ante feretrum ad Ecclesiam ; Parochus non potest sequi feretrum, sed debet servare Rituale et præcedere. (Decret. 16 Junii 1893, n. 3804, ad 10.) — Omnes recitant Psalmos : *Beati immaculati etc.*, et alios indicatos. Circum feretrum procedunt qui candelas accensas deferunt. Ad ingressum Ecclesiæ cessat recitatio Psalmi, et dicitur *Gloria Patri, etc.*

5. In Ecclesia omnes consistunt sequenti modo : feretrum deponitur in medio Ecclesiæ ; qui Crucem portat, et acolythi locum sumunt ad caput cadaveris, a parte januæ Ecclesiæ ; Parochus consistit ad pedes, a parte Altaris, paulum tamen e medio ne tergum vertat Altari ; Clerus stat ab utroque latere.

NOTA. I. Si feretrum ad Ecclesiam defertur sine processione ad domum defuncti, omittuntur quæ supra describuntur ; feretro deposito in Ecclesia, accedit Clerus, et omnes consistunt modo supra n. 5 descripto ; Officium exsequiale tunc incipit a parte quæ in Ecclesia observanda proponitur infra.

NOTA. II. Supra ad n. 2 notatur quod minister in his exsequiis Crucem defert sine hasta ; hic Crucem deferendi modus non caret mysterio : Crux processionalis Ecclesiam significat in hoc mundo peregrinantem, ac militantem sub Christi sui Ducis vexillo ; idcirco sine hasta, seu brevis defertur in exsequiis parvulorum, quia isti per brevissimum tempus tantum militiam in hac vita sustinuerunt, et peregrinationem in hoc mundo confecerunt.

B) In Ecclesia. — Deposito feretro, et non prius, unus Cantorum intonat Antiphonam : *Hic accipiet*, et Clerus alternatim cantat Psalmum : *Domini est terra, etc.*, et repetitur Antiphona integra. Dicto deinde : *Kyrie eleison*, Parochus cantat : *Pater noster*, quod omnes prosequuntur secreto. Interim Parochus, accepto aspersorio, de loco ubi stat, aspergit cadaver, in medio, a sinistris et a dextris suis, quin circumeat feretrum. Reddito aspersorio, Parochus cantat tono feriali versiculos, et Orationem : *Omnipotens et mitissime Deus, etc.*, e libro quem sustinet minister.

C) In deportatione ad Cœmeterium. — 1. Ordinatur processio ad Cœmeterium, eodem modo quam supra. Interea cantatur Antiphona : *Juvenes*, et Psalmus : *Laudate Dominum, etc.*, post quem repetitur Antiphona integra.

2. Ad sepulchrum omnes eodem modo consistunt quam in Ecclesia. Omnibus dispositis, et posito feretro juxta sepulchrum, Parochus tono feriali cantat : *Kyrie eleison, Pater noster*, quod omnes prosequuntur secreto ; sed interim hic non aspergitur feretrum ; dein Parochus cantat versiculos, et Orationem : *Omnipotens, sempiterna etc.*, e libro quem sustinet minister.

3. Accedensthuriferarius, exhibet Parochothuribulum, et alius minister incensum ; Parochus cum consueta formula : *Ab illo benedicaris etc.*, incensum imponit, illudque benedicit.

4. Parochus, accepto tunc aspersorio, aspergit primo cadaver, secundo sepulchrum, utrumque nempe in medio, a sinistris et a dextris suis ; deinde, restituto aspersorio, et acceptothuribulo, eodem modothurificat primo cadaver, secundo sepulchrum.

5. Si cadaver non deportatur ad Cœmeterium, omnia hæc fiunt in Ecclesia, omissis tantum aspersione etthurificatione sepulchri.

NOTA. I. Animadvertunt auctores, quod in hoc ritu de exsequiis parvulorum nihil expresse dicitur de benedictione sepulchri, pro casu quod hoc non sit benedictum ; qui casus supponitur in ritu pro sepultura adulterorum, ubi Rituale præscribit tunc benedictionem sepulchri esse faciendam, nempe per Orationem specialem, et per aspersionem ac incensationem tum corporis, tum sepulchri. (Rituale, Tit. VI, Cap. 3, nn. 12, 13 ; cfr. QQ. 271, et 273, 3.)

Oratio præscripta pro benedictione sepulchri adulterorum videtur non convenire in exsequiis parvulorum : in ea enim rogamus pro animabus ab omnibus vinculis delictorum absolvendis ; quod non verificatur in parvulis sepeliendis ; ast non idem est dicendum de aspersione, etthurificatione, quæ optime conveniunt etiam in exsequiis parvulorum.

Unde putant quidam auctores, hanc aspersionem et

incensationem, in ritu sepulturæ parvulorum ad sepulchrum præscriptam, tum pro corpore, tum pro sepulchro (supra nn. 3 et 4), habere rationem benedictionis sepulchri, sicut in sepultura adultorum; unde sequeretur, hanc cæremoniam posse omitti, si corpus parvuli sepelitur in Cœmeterio rite benedicto. Attamen, nullus auctor omitti posse censet aspersionem et incensationem corporis parvuli, etiam si Cœmeterium sit benedictum; in quo casu omitti posse dicunt solam sepulchri aspersionem et benedictionem, sicuti hæc omittuntur in Ecclesia, si corpus non est illico deportandum ad Cœmeterium (supra n. 5).

Alii auctores tacent de supposito benedictionis Cœmeterii, et præscribunt, absque ulla exceptione, in casu sepulturæ, aspergendum et incensandum esse tum feretrum, tum sepulchrum, ut supra præscriptum fuit.

Propositum fuit hac de re S. Rituum Congregationi sequens dubium: « Quid de benedictione sepulchri parvulorum? An in omni casu omittenda sit, sive parvuli sepeliantur in cœmeterio jam antea benedicto, sive sepeliantur in cœmeterio non prius benedicto; et si omitti non debet, quomodo talis benedictio facienda erit? » S. Congregatio rescribere rata est: « Satis esse servare quæ a Rituali Romano præscribuntur. » (Decret. 4 Septembris 1880, n. 3524, antiq. 5818, ad 2.)

NOTA. II. Quando ritus pro exsequiis parvulorum peragendus est super plura parvulorum corpora simul deposita in Ecclesia, et simul sepelienda, omnia dicuntur sicut in Rituali pro uno præscribuntur; solummodo in duabus Orationibus dicuntur in plurali ea quæ hic in singulari pro uno parvulo proponuntur. In Cœmeterio autem, si forte diversa in diversis alicujus Cœmeterii locis præparata haberentur sepulchra, tunc depositis singulis feretris ad propria sepulchra, Parochus ad unum ex ipsis tantum dicit preces et Orationem (supra n. 2); sed postquam ibi aspersit, et incensavit feretrum et sepulchrum (nn. 3, 4), accedit mox ad singula ex reliquis paratis sepulchris, et successive pro singulo feretro et sepulchro repetit aspersionem et incensationem. Ita fieri poterit, dummodo tamen sepulchra cum juxtapositis feretris sint in propinquo

conspectu ipsius Sacerdotis, dum stans ad unum ex illis dicit preces et Orationem; alias vero, si nempe distarent sepulchra diversa ita ut non possent dici in propinquo Sacerdotis conspectu, repetere oportebit pro singulis etiam preces et Orationem.

D) In regressu ad Ecclesiam, et ante Altare. — 1. Finita incensatione, cadaver sepulturæ datur; vel si non portatur ad sepulchrum, in medio Ecclesiæ relinquitur.

2. Omnes procedunt a Cœmeterio, vel a medio Ecclesiæ, ad Altare primarium, eodem ordine quo supra. Interea Cantor intonat Antiphonam *Benedicite*, et Clerus alternatim cantat Canticum trium puerorum, sine *Gloria Patri* in fine. Cum pervenerint ad Altare, minister qui gestat Crucem et acolythi stant ad credentiam; Clerus hinc inde ab utroque latere sanctuarii disponitur, et Parochus stat ante gradus Altaris.

3. Finito cantu Cantici et Antiphonæ, Parochus tono feriali cantat e libro, quem sustinent duo ministri, Orationem: *Deus, qui miro ordine etc.*, quæ eadem est ac Oratio Officii votivi de Sanctis Angelis.

4. Omnes deinde genuflectunt, et ordine eodem quo venerunt redeunt ad sacristiam.

NOTA. Jubent Statuta diœcesana (n. 387bis) ut « omnia fidelium defunctorum corpora, etiam pauperum, quæ ad Ecclesiam deferuntur,... per Sacerdotem ritu ecclesiastico terræ demandentur. » (Cfr. Q. 271, II.) Quæ sint observanda pro sepultura adultorum, in casu sepulturæ in cœmeterio non benedicto, vel profanato, aut cum Clerus processionaliter non comitatur funus de Ecclesia ad Cœmeterium, exposita fuerunt Q. 274. Hic adduntur quædam ex Instructione Clero Diœcesis Mechliniensis data, pro sepultura parvulorum in iisdem casibus. (Cfr. Litteræ Pastorales Diœcesis Mechliniensis, Tom. XI, pag. 393, 394.)

Constituto tempore, quo corpus defertur ad locum sepulturæ, Sacerdos, superpelliceo et Stola albi coloris indutus, una cum ministro, toga talari et superpelliceo induto, qui aquam benedictam cum aspensorio, et thuribulum cum navicula affert, ubi pervenerit ad sepulchrum, prope quod depositum fuit feretrum, dicit: *Kyrie eleison...*, *Pater noster...*, Versus et Orationem:

Corporum parvulorum. Cfr. supra C, n. 2. Deinde, in prostrato sacerdos, tenens primum aqua benedicta ter aspergit feretrum et sepulchrum, dein incensat ter feretrum et sepulchrum. (Cfr. C, nn. 3, 4.) Postea Sacerdos facit *Exequium* *Benedicite*, et reliqua. (Cfr. supra D, n. 2 et 3.) Hæc dicere poterit Sacerdos dum discedit a sepulchro.

Corpora parvulorum, corpora simul ad Cimetarium deportantur, ibidem tempore sepelienda. Sacerdos, post prædictas preces, seculi rectare, dicens in Oratio-
ne *Oratio pro animis parvulorum*; immo tamen sepulchra cum juxtapositis feretris sicut in propinquo conspectu ipsius Sacerdotis. Absoluta autem Oratione, ungula corpora et sepulchra distincte aspergantur et theurizantur.

Q. 293. *Quid dicendum sit de Missa, quæ non raro fertur celebranda in exequiis parvulorum?*

R. In Ordine exsequiarum pro parvulis, Rituale Romanum ne verulum quidem dicit de Missa earum occasione celebranda. Et revera, de celebratione propriæ Missæ de *Requiem*, quæ tota est ad defunctorum suffragium, quæstio in his parvulorum exsequiis non esse potest; sed et nec alia Missa, de die aut quæcumque, celebrari potest in juvamen animarum parvulorum, seu pro parvulis, qui suffragiis non indigent.

Consuetudo tamen existit, a pluribus sæculis, et in multis regionibus, et in nostra etiam patria, — de qua consuetudine testantur Pastorale Mechliniense, et alii antiqui Libri Liturgici vicinarum Diocesium, — celebrandi Missam occasione exsequiarum parvulorum; non quidem pro parvulis, quod Sacerdotibus, data occasione, fideles docere et in memoriam eis revocare commendatur; sed ob alios fines, scilicet, ex. gr., ad gratias Deo agendas, quod parvuli animam e mundi periculis eripuit; vel in laudem Divinæ Providentiæ; aliosque similes; quæ consuetudo antiquissima, et familiis parvulorum certe acceptissima, pietati maxime favere dicenda est.

Dicitur itaque, ad intensionem ut supra, Missa de die in qua exequiæ fiunt; vel, si ritus occurrentis Of-

ficii id permittat, Missa aliqua ex votivis ; sed maxime convenire in casu videtur Missa votiva de Angelis, quam proponit jam Pastorale Mechliniense, et quorum Oratione concludi vidimus Ordinem exsequiarum pro parvulis, qui ita jam veluti inter Angelos adsciti censentur (cfr. Q. 292, D, n. 3) ; ut nempe cum Angelis ob felicem parvulorum transitum congaudeamus, ac Deum collaudemus, qui parvulorum animas in cœlum inter Angelos assumpsit ; unde vulgo hæc Missa in exsequiis parvulorum celebrata Missa Angelorum vocatur.

Non semel tamen S. Rituum Congregatio prohibuit, præsentem cadavere parvuli, dicere Missam Angelorum : sed hæc Decreta antiquiora et nova Decretorum editione, anno 1898, expuncta fuerunt.

Per Decretum vero 8 Februarii 1879 (n. 3481, antiq. 5766, ad 2), exposcenti Archiepiscopo Parisiensi, ut usus iste retineri valeat, S. Congregatio rescribendum censuit : « Affirmative, sed Missa votiva de Angelis legatur vel cantetur, diebus tantum a Rubrica permissis. » Item per Decretum 30 Januarii 1880 (n. 3510, antiq. 5801), petenti Episcopo Aurelianensi : « An servari possit consuetudo, ut in exsequiis parvulorum Missa de die, vel votiva de Angelis legatur, vel cantetur ? » S. Congregatio declarare censuit : « Servetur consuetudo ; sed Missa votiva de Angelis legatur vel cantetur, tantum diebus a Rubrica permissis. »

Hæc Missa votiva de Angelis est igitur Missa votiva privata, nullis gaudens privilegiis, quæ in casu celebranda est, quoad dies in quibus permittitur, et quoad modum, juxta regulas pro Missis votivis privatis traditas in Tractatu de Rubricis Missalis Romani. (QQ. 235-255.) Quando vero ritus Officii, ea die qua fiunt parvuli exsequiæ, non permittit Missas votivas privatas, ex. gr., in Festo duplici, dicenda erit Missa Officio diei conformis.

NOTA. Rogata S. Rituum Congregatio, an possit sustineri mos, in funeribus defunctorum parvulorum, faciendi Officium de adultis cum Missa votiva de Angelis, dicta una Oratione in duplicibus et Dominicis, respondit consuetudinem, seu potius abusum tolli omnino debere. (Decret. 16 Januarii 1677, n. 1588, antiq. 2811, ad 5.)

372 (Q. 294) De Missa in Exsequiis parvulorum

Q. 294. *Quid animadvertendum est pro Missa celebranda in exsequiis illius qui septennium complevit ?*

R. Si aliquis defunctus ad usum rationis pervenerit, aut septimum compleverit annum, sicuti in ejus sepultura adhibendus est ritus pro adultis (cfr. Q. 289), ita et pro eo dicenda est Missa de *Requiem*, ut in die Obitus ; cum enim peccare potuerit, et de facto peccaverit, prout supponendum est, Missæ Sacrificio juvari potest, et debet. Quare, cum Parochus quidam puerum annorum novem non completorum, cujus simplicitatem, innocentiam, integritatem perspectas haberet, sepelierat, adhibito ritu exsequiarum pro parvulis, S. Rituum Congregatio declaravit Parochum male se omnino gessisse. (Decret. 7 Septembris 1850, quod quidem in Collectione Decretorum non reperitur, sed refertur apud A Carpo, *Bibliotheca liturgica*, Pars V, n. 169.)

Item dicetur Missa de *Requiem*, si dubitetur, an ad annos rationis pervenerit, vel an malitia ætatem ante septimum annum non suppleverit : sufficit enim ad celebrandum pro illo, ut suffragiis indigere possit ; vel, si magis placeat, in casu dubio, nihil obstat Missam de Officio occurrente pro ipso celebrare. (Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Archidiececesis Mechliniensis, anni 1872, ex Liturgia Q. II.)

TITULUS VII

De Sacramento Matrimonii

Q. 295. *Quid notandum est de ritu quo celebratur Sacramentum Matrimonii ?*

R. Rituale Romanum exhibet pro universa Ecclesia ritum celebrandi Matrimonii Sacramentum. (Tit. VII, Cap. 2.) Sed ibidem (n. 5) notat : « Ceterum, si quæ provinciæ aliis ultra prædictas, laudabilibus consuetudinibus et cæremoniis in celebrando Matrimonii Sacramento utuntur, eas Sancta Tridentina Synodus optat retineri. » Eandem notam proponit Pontificale Romanum, ubi describit Ritum pontificalem pro celebrando Sacramento Matrimonii. Verba Ritualis quasi ad litteram desumpta sunt ex Concilii Tridentini Capite I, de Reformatione Matrimonii (in Sessione XXIV, 11 Novembris 1562), ubi de his consuetudinibus dicitur quod « eas omnino retineri Sancta Synodus vehementer optat. »

Jamvero Pastorale Mechliniense, editum anno 1588 (cfr. Q. 10), exhibet ritum celebrationis Matrimonii, in quo aliæ laudabiles consuetudines et cæremoniæ, ultra illas quæ descriptæ sunt in Rituali Romano, anno 1614 edito, proponuntur servandæ; qui ritus in Diœcesi Mechliniensi semper fuit retentus; et etiam observatus ab iis, qui, initio sæculi XIX, subjecti accesserunt novæ Archidiœcesi Mechliniensi per Concordatum a Summo Pontifice Pio VII erectæ, ex partibus antiquarum Diœcesium vicinarum, nempe Antverpiensis, Buscodensis, Namurcensis, Leodiensis, et Cameracensis. Nonnulli tamen pro administratione Sacramentorum Rituali Romano usi sunt.

Quando igitur, ab anno 1873, indictus fuit, pro tota Diœcesi Mechliniensi, in administratione Sacramentorum, usus Ritualis Romani, loco Pastoralis Mechliniensis, juxta votum Concilii Tridentini exceptio facta fuit pro ritu celebrationis Matrimonii. (Cfr. Q. 10.)

Q. 296. *Juxta quem ritum ac formam in nostra Diœcesi celebrari debet Sacramentum Matrimonii ?*

R. In Statutis diœcesanis, anno 1872 post diœcesanam Synodum eodem anno habitam editis, ubi statuitur (n. 212) in posterum utendum esse Rituali Romano, pro administratione Sacramentorum et aliis ecclesiasticis functionibus, additur :

« Attamen.... præcipimus, ut in omnibus parochiis, in quibus diversus a Rituali Romano usus hucusque obtinuit, Matrimonium celebretur juxta ritum ac formam in Appendice (XIV, B) descripta. » In citata Appendice Statutorum describitur Ritus celebrandi Matrimonii ex Pastoralis Mechliniensi.

In iis vero parochiis, in quibus Ritus Matrimonii celebrandi juxta Rituale Romanum jam tunc in usu erat, necessario iste Ritus Ritualis debuit retineri ; nec ibi licet Ritum particularem in Statutis assignatum adhibere in Matrimonii celebratione.

Q. 297. Quænam hic de Matrimonii celebratione veniunt exponenda ?

R. Ad tria Capita reduci possunt ea quæ hic de celebratione Matrimonii exponenda sunt :

Primo dicendum est de præparatione ad Matrimonium, quæ complectitur : a) examen et instructionem sponsorum ; b) Sponsalia ; c) proclamationes faciendas.

Quæ dicenda sunt de examine et instructione sponsorum, necnon de proclamationibus faciendis, exponuntur tum in Theologia, tum in Jure canonico, et hic omittuntur.

De Sponsalibus ne verbum quidem habetur in Rituali Romano ; et quæ de eis celebrandis dicenda veniunt, exponuntur juxta ritum particularem Mechliniensem.

Secundo dicendum est de Matrimonii celebratione, cujus ritus et cæremoniæ exponuntur tum juxta ritum particularem, tum juxta Rituale Romanum.

Tertio dicendum est de Nuptiarum Benedictione ; hæc autem apud nos duplex distinguitur : illa nempe, quæ juxta ritum particularem fit, statim post Matrimonii celebrationem, postquam annulus fuit benedictus ; altera vero sollemnior, et in mente Ecclesiæ sola et vera Nuptiarum Benedictio, quam exhibet Missale

Romanum in Missa quæ inscribitur : *Pro sponso et sponsa*, et quæ nonnisi infra Missam potest impertiri.

CAPUT I

DE SPONSALIBUS CELEBRANDIS

Q. 298. *Quid de celebrandis aut prætermittendis Sponsalibus dicunt Statuta diœcesana ?*

R. « Sponsalia solemnia celebrentur ubi in usu sunt. Attamen prætermitti Sponsalia permittimus, quoties id Parocho magis expedire videbitur, et si Matrimonio conjungendi Sponsalia inire non intendant. » (n. 298.)

Q. 299. *Coram quo, ubi, et quando celebranda sunt Sponsalia ?*

R. Juxta Statuta diœcesana (n. 299), « Sponsalia pro more contrahantur coram proprio Parocho sponsæ, in Ecclesia aut sacristia, vel saltem in loco honesto, verbi gratia, in domo Parochi, ac juxta formam in Appendice (XIV) descriptam. » Laudanda est consuetudo ut mane post Missam celebrentur ; at post meridiem etiam id fieri potest, cum nullum tempus sit præscriptum.

Ritus ac forma solemniter celebrandi Sponsalia in Diœcesi Mechliniensi describuntur in Statutis diœcesanis, in Appendice XIV, A. — Sub respectu rituum aut cæremoniarum nihil speciale observandum venit.

CAPUT II

DE MATRIMONII CELEBRATIONE

Q. 300. *Coram quo, quibus præsentibus, et ubi celebrandum est Matrimonium ?*

R. I. Matrimonium necessario celebrandum est coram Parocho ; et pro more contrahitur coram proprio Parocho sponsæ. (Stat. diœc. n. 304.)

Munus interessendi Matrimoniis celebrandis per se ipse Parochus, nisi legitima gravissimaque de causa impeditus, obire tenetur. (Benedictus XIV, Constit. *Nimiam licentiam*.)

Coram alio Sacerdote celebrari non potest Matrimo-

nii Sacramentum, nisi de ipsius Parochi, vel Ordinarii licentia.

II. Dum Matrimonium contrahitur, adstant prope sponsores tres, vel duo testes, qui debent posse videre et audire quid agitur.

Decet etiam sponsores cohonestari præsentia parentum, vel propinquorum suorum. (Rituale, Tit. VII, Cap. 2, n. 1.)

III. « Matrimonium in Ecclesia maxime celebrari decet, » ait Rituale (Tit. VII, Cap. 1, n. 16); « sed si domi celebratum fuerit præsente Parocho et testibus, sponsi veniant ad Ecclesiam benedictionem accepturi. »

Super quo S. Rituum Congregatio rescripsit: « Matrimonium in facie Ecclesiæ seu in Ecclesia maxime celebrari decet. Haud tamen vetitum est locorum Ordinariis ut, si nullum immineat periculum ac laudabiles concurrant causæ, illud celebrare quandoque pro sua prudentia permittant in privatis Oratoriis, in quibus Sacrum fieri valeat. » Et Missa nuptialis in dictis Oratoriis celebrari potest, servatis Rubricis. (Decret. 31 Augusti 1872, n. 3265, antiq. 5503.)

Statuta nostra diocesana (n. 304) præscribunt, ut celebretur Matrimonium « intra Ecclesiam, non autem alibi, nequidem in sacristia, sine speciali facultate. » Sacristia enim non est proprius Sacramentorum locus, nec ad hoc quod spectat Sacramentum, censetur ipsa tamquam Ecclesia.

In Ecclesia autem opportunior locus est Altare; et universalis consuetudo fert ut Matrimonium ad Altare celebretur.

Si verò contrahitur Matrimonium mixtum, hoc « in loco honesto, non autem in loco sacro, contrahendum est, absque benedictione sacerdotali, ulloque alio ecclesiastico ritu. » (Stat. diœc. n. 305.) Nequidem in casu Parochus superpelliceum et Stolum induere debet.

Attamen, urgentibus rerum adjunctis, iudicio Episcopi remittitur caute tolerantia, adhibendi aliquam partem catholici ritus in ejusmodi mixtis nuptiis celebrandis, exclusa tamen semper Missæ celebratione. (Cfr. Instructio S. Sedis Apostolicæ, de die 15 Novembris 1858, apud Acta Sanctæ Sedis, VI, 1858, pag. 456.)

Q. 301. *Quando celebrari potest Matrimonium?*

R. I. Si quæstio intelligitur de diei parte, dicendum est quod, absolute loquendo, Matrimonium omni tempore contrahi potest; optimæ vero rationes suadent, ut celebretur aptiori diei tempore, quod est ante meridiem; et ritibus quibusdam attentis, ex. gr., Benedictio-
nis Nuptialis intra Missam, mens Ecclesiæ est, ut semper mane contrahatur. Statuta nostra diœcesana præscribunt (n. 304), ut Matrimonium celebretur « ante meridiem, nisi postulet aliud necessitas. »

II. Si quæstio intelligitur de anni tempore, dicendum est quod Matrimonii simplex celebratio, cum solis cæremoniis et precibus quæ in ejus ritu reperiuntur, omni anni tempore permittitur; attamen, ut liceat Matrimonium ita contrahere tempore clauso (de quo infra mox dicetur), accedat oportet Episcopi venia, sicut rescripsit S. Rituum Congregatio. (Decreta 14 Augusti 1858, n. 3079, ad 1, antiq. 5275, ad 3; et 25 Septembris 1875, n. 3380, antiq. 5640, ad 2.) In nostra Diœcesi ex delegata ab Episcopo facultate etiam in tempore clauso dispensare possunt Decani. (Cfr. Stat. diœc. n. 67, 2º.)

Sed solemnitates nuptiarum agere, quo nomine intelligitur, juxta Rituale (Tit. VII, Cap. 1, n. 18), « nuptias benedicere, sponsam traducere, nuptialia celebrare convivia », prohibetur tempore clauso, scilicet, a Dominica prima Adventus usque ad diem Epiphaniæ, et a Feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschæ inclusive; hæc enim anni tempora celebriora, quia orationi tunc vacandum est et jejuniis, ea sunt in quibus non convenit apparatus sollemnis nuptiarum, quæ communiter a spiritualibus avocant.

Et si quidem Episcopus licentiam concedit contrahendi Matrimonium hoc tempore clauso, non ideo censetur permissa sollemnis Benedictio Nuptiarum infra Missam; et nequidem potest Episcopus in casu eam facultatem concedere, uti rescripsit S. Rituum Congregatio. (Decret. 14 Augusti 1858, n. 3079, ad 2, antiq. 5275, ad 4.) Quod responsum seu Decretum S. Rituum Congregatio rescripsit ita esse generale « ut omnes omnino Diœceses afficiat, etiam eas in quibus immemo-

rabiles in contrarium adsunt consuetudines », quæ sunt eliminandæ uti abusus. (Decret. 25 Septembris 1875, n. 3380, antiq. 5640, ad 1.)

Q.302. *Describe cæremonias servandas in celebratione Matrimonii, juxta ritum particularem Diæcesis Mechliniensis.*

R. 1. In loco ubi pro consuetudine Sacramentum Matrimonii celebratur, qui locus plerumque est ante Altare aliquod Ecclesiæ, disponuntur sponsi, eorumque testes ac parentes : ante Altare, scilicet in aliqua distantia ab infimo gradu, adsunt sponsi, vir ad dexteram, mulier ad sinistram ; prope eos, aliquantum retro, adsunt utriusque testes, eo modo, ut isti videre possint et audire quid agatur et dicatur. In Altari accenduntur cerei. Monentur sponsi, ut tempestive dexteras manus teneant nudas. Annulus benedicendus præparatur in aliquo vase seu disco.

NOTA. Nonnumquam in celebratione Matrimonii divitum ornatur Ecclesia et Altare tapetibus, pulvinaribus, floribus ; S. Rituum Congregatio ordinavit « ut nullo modo pro Sponsis benedicendis baldachinum pareretur. » (Decret. 25 Februarii 1606, n. 200, antiq. 294.)

2. Parochus, indutus superpelliceo, et Stola, quæ semper erit albi coloris, adhibito uno saltem ministro, superpelliceo pariter induto, qui librum, et vas aquæ benedictæ cum aspersorio deferat, accedit ad Altare, capite bireto cooperto, et manibus ante pectus junctis. Ante Altaris medium biretum dat ministro, et caput profunde inclinat Cruci Altaris ; aut, si Tabernaculum SS. Sacramenti habetur in Altari, genu dextrum in plano flectit ; mox per momentum orat in infimo gradu Altaris genuflexus, et tunc procedit ad Matrimonii celebrationem.

3. Si vero, immediate post absolutum Matrimonii ritum, ipse Parochus celebraturus est Missam pro Benedictione Matrimonii, tunc jam antequam celebret Matrimonium induere potest paramenta pro Missa ; et non solum induit amictum, albam, cingulum, et Stolam ante pectus transversam, sed et debet induere etiam Planetam. (S. Rituum Congregatio, Decret. 31 Augusti 1867, n. 3158, ad 3, antiq. 5382, ad 5.) Manipulus as-

sumitur tantum pro Missa. — Color paramentorum istorum non erit semper albus, sicut esse debet color solius Stolæ cum superpelliceo assumptæ, sed erit omnino talis, qui convenit Missæ quæ post Matrimonium contractum celebrabitur. Si dici potest Missa votiva quæ inscribitur « Pro sponso et sponsa », color erit albus. Si Missa hæc votiva « Pro sponso et sponsa » non dici potest, color paramentorum erit talis quem exigit Missa de die qui impedit votivam prædictam, nempe albus, aut rubeus, aut viridis, aut violaceus. — In tali casu Parochus ante Matrimonium accedit ad Altare, sicuti cum celebraturus est Missam; et disposito in Altari Calice, ac Missali ordinato, descendit ante infimum gradum, et mox ad Matrimonii celebrationem procedit.

4. Parochus ad sponso conversus, eos aspergit aqua benedicta, in medio, a dextris eorum et a sinistris, cum oratiuncula : *Aspergat etc.* ; deinde, notis nominibus et cognominibus clare ab utroque prolatis, nempe nominibus quæ in Baptismo acceperunt, et cognominibus prosapiæ, interrogat de mutuo contrahentium consensu, prius sponsum, dicens lingua vernacula : *N. N. Zijt gij gekomen, enz.* — *N. N. Etes-vous venu, etc.* ; et cum ille respondit, similiter Parochus interrogat sponsam, dicens lingua vernacula : *N. N. Zijt gij gekomen, enz.* — *N. N. Etes-vous venue, etc.* ; eaque similiter respondente, Parochus mox subjungit duos versiculos : *Adjutorium nostrum, etc.*, et *Sit nomen, etc.*; ad quos respondet minister.

5. Parochus, apprehensis dexteris utriusque, eas conjungit, et Stola involvit ; deinde signum Crucis faciens super manus junctas et involutas, dicit : *In nomine Patris, etc.*

NOTA. Dicit Rubrica : *dextris.... Stola involutis* ; non requirere hic videtur Rubrica ut Stola circumducatur ita ut manus totæ sint involutæ, quod admodum difficile fieret ; sufficit ut Stolæ pars dextra ita imponatur manibus, ut extremitas ejus dependeat aliquantulum a parte sponsorum.

6. Dum sponsi tenent dexteris junctas et Stola involutas, Parochus, verbis ut in formula ritus traduntur, explicat indissolubilis vinculi obligationes ; quo facto,

ipsis semper eodem modo stantibus, Parochus ad sponsum conversus, admonet ipsum, ut secum intelligibiliter, et accurate pronuntiet formulam mutui consensus; eamque dicit, et cum ipso dicit sponsus, nempe: *Ik N. N. geef u N. N. die ik hier, enz.* — *Moi N. N. je donne ma foi, etc.*; deinde Parochus, ad sponsam conversus, dicit, et cum ipso dicit sponsa: *Ik N. N. geef u N. N. die ik hier, enz.* — *Moi N. N. je donne ma foi, etc.*

NOTA. I. Pro facilitate sponsorum, qui non raro aliquantum commoti sunt, posset ante ipsos a ministro teneri aliqua tabella, in qua inscripta habetur formula consensus.

NOTA. II. Aliquando in solemnioribus quibusdam nuptiis, obligationes vinculi matrimonialis longiori sermone a Parocho explicantur; usus obtinuit, ut hujusmodi allocutio habeatur jam initio caeremoniae, post initialem aspersionem sponsorum (cfr. n. 4), antequam interrogentur.

Rituale Romanum nihil dicit de sermone habendo; Pontificale Romanum vero proponit ipsum habendum, in casu quo nuptiae non sunt benedicendae, immediate post completum ritum Sacramenti Matrimonii; Missale Romanum, et item Pontificale Romanum, in casu Benedictionis Matrimonii, dicunt sermonem habendum esse versus finem Missae, post ultimam Orationem dictam super sponso, antequam dicatur Oratio: *Placeat tibi, etc.*

7. Data sic utrimque fide, Parochus statim adjungit: *Et ego, tamquam Dei minister, etc.*, faciens super sponso signum Crucis, cum dicit: *In nomine Patris, ✠ etc.* Deinde Parochus retrahit Stolum a manibus eorum; sponsi etiam non ulterius dexterarum junctas tenent.

8. Omnes remanent eodem quo stant loco. Minister tunc tenet ante Parochum anulum in disco positum; et statim Parochus, remanens ad sponso conversus, benedicit anulum, dicens *Versum Adjutorium nostrum, etc.*, et reliquos, cum duabus Orationibus, infra quas, ad verba designata, facit signum Crucis super anulum; dein, accepto aspersorio, Parochus anulum aqua benedicta aspergit in modum Crucis, id est ter, in medio, a sinistris et a dextris suis. Rituale nihil dicendum

jubet in hac aspersione, etiamsi in similibus casibus ordinarie præscriptum sit, ut aspergens dicat submissa voce Antiphonam : *Asperges me, etc.* — Qui Parochus voluerit pro benedictione annuli ad Altare ascendere, et ibi ad Altare conversus, annulum super Altaris mensam in pelvi depositum benedicere, optime faciet.

9. Parochus accipit annulum, illumque inserit digito annulari dextræ manus sponsæ, aut alii digito, secundum morem loci, dicens interea : *Accipe annulum etc.* In plerisque locis Parochus imponit quidem annulum summitati digiti, sed mox sponsus eundem annulum ulterius sponsæ digito inducit. — Indicatur digitus annularis, qui inde nomen quidem habet, quia semper et ubique habitus fuit ad portandum annulum. Sicut ritus noster permittit annulum imponere alii digito, ubi moris est, ita et permittitur etiam secundum morem loci, annulum imponere digito sinistræ manus ; et quidem Rituale Romanum indicat digitum annularem manus sinistræ. Parochus hac in re semper agat secundum morem loci.

10. Sequitur tunc illa cæremonia, quæ in ritu particulari Mechliniensi inscribitur « Benedictio » ; de ea dicetur in sequenti Capite III, Q. 305.

Q. 303. *Quæ notanda sunt de annulo ?*

R. I. Quoad materiam. — Materia annuli non determinatur : plerumque aureus est ; sufficit etiam qui est ex argento, aut ex cupro, aut ex alio metallo infimi valoris ; debet tamen esse ex materia solida, et non fragili. Notari potest quod si aliquando pauperiores non possent sibi providere, ipse Parochus debeat in casu tradere annulum, ne ejus benedictionis ritus umquam omittatur. (S. Rituum Congregatio, Decret. 4 Maji 1882, n. 3548, antiq. 5843, ad 2.)

II. Quoad benedictionem. — Ritus Mechliniensis dicit quod annulus benedicitur, si non « antea fuerit benedictus ». Quod si antea fuerit benedictus, omittenda foret quidem benedictio (cfr. Q. 302, n. 8), sed omnino ut alias fieri debet annuli traditio (ibid. n. 9). Supponit noster Ritus forsán casum viduæ, quæ iterum nubens, annulum præcedentis Matrimonii afferret. — Ani-

madvertendum tamen, quod in hoc puncto Ritus Mechliniensis non concordat menti Ecclesiæ; etenim Rituale Romanum nullum suppositum habet de omissione benedictionis annuli; et S. Rituum Congregatio, ad sequens dubium: « Utrum in nuptiis, quæ secundæ dicuntur, omittenda sit benedictio annuli? » rescribendum censuit: « Negative. » (Decret. 27 Augusti 1836, n. 2743, antiq. 4780, ad 2.) Auctores dicunt, eundem annulum pluries posse, non tamen in eodem Matrimonio, benedici, sed benedictionis hujusce ritum nunquam esse omittendum. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, VII, 1893, pag. 339.) Unde non perperam concludi posse videtur notam Ritus Mechliniensis, de annulo antea jam benedicto, esse negligendam, et annulum in omni casu esse benedicendum; eo vel magis, quod significatio annuli, ejusque benedictionis, refertur ad præsens Matrimonium quod contrahitur.

Si annulus benedictus deperditur, aut frangitur, aut usu teritur, et sponsa petit novi annuli benedictionem, profecto potest Parochus hunc benedicere privatim, eadem benedictionis formula quæ in ritu Matrimonii traditur.

III. Quoad significationem. — Annulus in Matrimonio signum est fidei mutuae, et unionis, ut eodem pignore corda sponsorum jungantur; datur vero sponsæ, ut mulier, natura fragilior viro, datæ fidei signum continuo sub oculis habeat.

Præclare de hac significatione scribit Gardellini: « Datur sponsæ annulus in signum mutuae dilectionis eam inter et sponsum, et est tamquam pignus junctionis cordis utriusque; idque ex ipsa eruitur Oratione, quam in dicti annuli benedictione adhibendam præscribit Ecclesia; in hac enim, et de fidelitate integra, et de mutua charitate fit mentio, in qua vivere uterque semper debet.... Benedicitur vero annulus, ut omnis fascinatio a connubio amoveatur;... cum signum Crucis, benedictio sacerdotalis, et aqua benedicta ad effugandos dæmones valeant, optime sapienterque statuit Ecclesia, Sancto edocta Spiritu, ad pacem in connubiis servandam, hanc annuli benedictionem instituere et præscribere, et peculiarem Orationem assignare, per

quam annulus ab omni diabolica fraude, nequitia, verusutia, malignitate purificetur. » (Suffragium super Decreto 27 Augusti 1836, n. 2743, antiq. 4780, ad 2 ; Vol. IV Collectionis Decretorum, pag. 349.)

NOTA. In non paucis Matrimoniis, præsertim magnatum et præclariorum civium, duo præsentantur annuli, unus pro sponsa, alter pro sponso ; uterque deponitur in pelvi. In benedictionis Orationibus omnia referuntur ad sponsam, nihil refertur ad sponsum ; attamen in his Orationibus Parochus ne verbulum quidem mutare potest. Nihil ceterum obstare videtur, ut annulus pro sponso positus sit in eadem pelvi prope annulum sponsæ destinatum ; et si non participat annulus sponsi de benedictione per verba in Orationibus prolata, aspersio aquæ benedictæ quæ sequitur valere potest pro utroque quoad bonos effectus. Nihil obstat quoque, ut post traditum præscripto modo annulum sponsæ (cfr. Q. 302, n. 9), terminata totaliter formula, Parochus sponsi annulum simpliciter, nihil dicens, tradat sponsæ, quæ ipsum inserat digito sponsi, secundum morem loci.

Ritum duos annulos benedicendi, alicubi præscriptum, servandum esse rescripsit S. Rituum Congregatio per sequens Decretum : Ad dubium : « Num in solemni Nuptiarum benedictione servandus sit ritus benedicendi arrhas et duos annulos, prout in Appendice ad Rituale Romanum in Manuali Toletano præscriptus ? » S. Congregatio rescribere rata est : « Nihil innovetur. » Quæ verba, juxta Indicem Decretorum (ad Articulum « Annulus »), significant ritum servari posse. (Decret. 15 Septembris 1881, n. 3531, antiq. 5826, ad 4.) Sed in nostro particulari Ritu nulla fit mentio de annulo sponsi benedicendo, et benedici non potest, ut supra fuit dictum.

Q. 304. *Describe cæremonias servandas in celebratione Matrimonii, juxta ritum Ritualis Romani.*

R. Hic ritus, qui servari debet in omnibus parochiis in quibus anno 1873 in usu erat (cfr. Q. 296), describitur in Capite II, Tituli VII Ritualis Romani, et sequentibus constat :

1. Parochus, superpelliceo et Stola alba, vel, si Missam immediate est celebraturus, omnibus paramentis coloris Missæ convenientis, excepto Manipulo, indutus (cfr. Q. 302, 3), adhibito uno clerico superpelliceo induto, qui librum et vas aquæ benedictæ cum aspersorio deferat, post brevem orationem in infimo gradu Altaris factam, ascendit ad suppedaneum, et in medio Altaris convertitur ad sponso, qui accedunt ad Altare, et genuflectunt in superiori gradu, sponsus ad dexteram sponsæ; ante Altaris gradus adstant ab utraque parte utriusque testes; ante Altare, in aliqua distantia, adstant quoque parentes et propinqui, quorum præsentia nuptias cohonestari decet.

2. Parochus utrumque, sponsum prius, dein sponsam, singillatim vulgari sermone de consensu Matrimonii interrogat in modum descriptum, exprimens ad litteram N. eorum nomen baptismale et cognomen prosapiæ.

3. Intellecto mutuo contrahentium expresso consensu, Parochus jubet eos invicem jungere dexteram, quæ nudatæ esse debent; quibus junctis dicit: *Ego conjungo vos, etc.*, manu extensa signum Crucis efformans super contrahentes.

4. Postea Parochus aspergit eos aqua benedicta, in medio, ad eorum dextram (super sponsum), et ad eorum sinistram (super sponsam), nihil interea dicens.

5. Mox ad Altare conversus, Parochus benedicit anulum super Altare positum in pellicula; vel remanens ad sponso conversus, benedicit anulum quem minister tenet in pellicula depositum; dicit versiculos et Orationem, et dein aspergit anulum aqua benedicta, in modum Crucis, id est, in medio, a sinistris et a dextris suis. Rituale nihil dicendum jubet in hac aspersione, etiamsi in similibus casibus ordinarie præscriptum sit, ut aspergens dicat submissa voce Antiphonam: *Asperges me, etc.*

6. Parochus ad sponso conversus, anulum benedictum tradit sponso, qui acceptum imponit in digito annulari sinistræ manus sponsæ; interea Parochus dicit, efformans signum Crucis super sponso: *In nomine Patris, etc.*

7. Mox Parochus, remanens ad sponso conversus,

dicat Versiculos : *Confirma etc.*, et sequentes, cum Oratione : quæ omnia semper recitanda sunt.

8. His expletis, neoconjuges cum testibus et propinquis recedunt ad locum suum ; et Parochus descendit ante gradus Altaris, ubi facta reverentia, discedit ad sacristiam, aut, accepto Manipulo, incipit Missam.

9. De Benedictione Nuptiarum dicitur in sequenti Capite III.

CAPUT III

DE BENEDICTIONE NUPTIARUM

§ I. De Benedictione præscripta per Ritus particularem Pastoralis Mechliniensis

Q. 305. *Quæ notanda sunt de hac Nuptiarum Benedictione ?*

R. I. Uti jam animadversum fuit (cfr. Q. 297), Ritus particularis, observandus in plerisque locis Diocesis Mechliniensis pro celebratione Sacramenti Matrimonii, exhibet, immediate post ritus et ceremonias hujus celebrationis, preces quasdam super sponso, sub nomine Benedictionis.

Sed hæc Benedictio ea non est quam intendit Ecclesia, quando in Rubricis, et Decretis agit de Nuptiarum Benedictione, quamque proponit in Missali Romano, in Missa quæ inscribitur « pro Sponso et Sponsa. » In mente Ecclesie, ea Benedictio Nuptiarum quæ describitur in Missali Romano vera et sola est Nuptiarum Benedictio, cujus locum tenere non valet Benedictio particularis Ritus Mechliniensis. (Cfr. S. Rituum Congregationis Decreta 23 Junii 1853, n. 3010, antiq. 5190, ad 2 ; 20 Augusti 1870, n. 3226, antiq. 5460 ; et 16 Februarii 1886, n. 3054, antiq. 5902.)

II. Etiam si hæc particularis Benedictio immediate post Matrimonii celebrationem impertiatur, numquam ideo omitti potest sollemnis Benedictio Missalis Romani ; imo de hac insuper impertienda mentionem facit Ritus particularis.

III. Etiam si sollemnis Benedictio Missalis impertiatur

tur infra Missam immediate post celebrationem Matrimonii, numquam ideo omitti potest Benedictio particularis Ritus Mechliniensis ; pertinet enim ad Ritum Matrimonii celebrandi, quem integrum retinere et perficere debemus. (Cfr. Q. 296.)

IV. Numquam hæc particularis Benedictio impertiri potest infra Missam : sed omnino debet extra Missam impertiri, immediate post traditionem annuli, qua terminatur celebratio stricte dicta Sacramenti Matrimonii.

V. Ritus Mechliniensis nullum excipit anni tempus, quo non posset dari hæc particularis Benedictio : ideo, si datur dispensatio ut tempore clauso contrahatur Matrimonium, licita censetur eodem tempore hæc Benedictio. Non autem licita est eo tempore sollemnis Benedictio Missalis, etiamsi dispensatum fuisset pro celebratione Matrimonii. (Cfr. Q. 301, II.)

Q. 306. Describe cæremonias et ritus hujus Benedictionis particularis.

R. 1. Completis cæremoniis et ritibus celebrationis Matrimonii per benedictionem et traditionem annuli (cfr. Q. 302, n. 9), quæ omnia facta fuerunt ante Altare, in aliqua distantia ab infimo Altaris gradu (ibid. n. 1), proceditur immediate ad Benedictionem.

2. « Sponsus, ait Ritus, decenter ad Altare procedet, quo sponsa contingens fimbriam Stolæ Sacerdotis sequetur. » Ideo Parochus, qui hucusque stetit ante spon-
sos et ad eos conversus, e medio discedit ad sinistram sponsæ, et convertitur ad Altare ; Stolæ extremitatem pendentem ad suam dexteram tradit sponsæ, quæ eam dextera accipit ; et eodem quasi tempore quo sponsus procedit ad Altare, procedunt Parochus et sponsa.

3. Ante Altaris gradum infimum subsistunt ; sponsa relinquit Stolæ fimbriam ; sponsi genuflectunt in infimo gradu, sponsus ad dexteram sponsæ ; Parochus ascendit, et subsistens in medio ante spon-
sos, ad eos conversus, præbet osculandam imaginem Crucifixi Canonici Missæ præfixam, prius sponso, deinde sponsæ.

NOTA. Cur indicetur imago Crucifixi præfixa Canonici Missæ, ratio forsitan est, quod ibi solum hæc imago re-

periaturn certe, et non, aut rarius in aliis libris liturgicis; ordinarie tamen olim præfixa erat hæc imago etiam Pastorali Mechliniensi, et communiter hæc præbebatur osculanda.

Parochus prudenter aliquando judicabit de opportunitate observationis hujus rubricæ, inspectis, præsertim in civitatibus, dispositionibus non valde eousque piis quorundam sponsorum.

4. Parochus ascendit ad Altaris suppedaneum, et facta ad Crucem capitis inclinatione, per dexteram suam se convertit ad sponso; et stans in medio Altaris, ibi dicit super sponso preces Benedictionis, scilicet Versum *Adjutorium nostrum etc.*, et alios Versus, et duas Orationes, infra quas ad verba indicata dextera facit signum Crucis versus sponso.

5. Parochus deinde subjungit Psalmum 127 : *Beati omnes etc.*; vel, si non sit spes prolis, Psalmum 124 : *Qui confidunt etc.* Tunc monet desponso, et circumstantes, ut secum legant Orationem Dominicam, deprecaturi Dominum pro felici successu Matrimonii, inter præsentis nunc contracti; et mox dicit : *Kyrie eleison,.... Pater noster, etc.*, et Versiculos ac Orationes sequentes, infra quas ad indicata verba facit dextera signum Crucis versus sponso.

6. Postremo Parochus accipit aspersorium, et aspergit novos conjuges, in medio, a dextris eorum et a sinistris, dicens interea : *Aspergat vos Deus, etc.*

7. Mox novi conjuges discedunt de Altari ad loca sua; Parochus convertit se ad Crucem Altaris, et facta inclinatione, descendit; et ante gradus conversus ad Altare, caput inclinat, vel in plano genu dextrum flectit, si habetur ibi Tabernaculum SS. Sacramenti; et accepto bireto caput cooperit, et revertitur ad sacristiam. Si autem immediate post Benedictionem impertitam dicit Missam, accepto tunc Manipulo, eam ante gradus Altaris immediate incipit.

Q. 307. *In quo casu omittitur prædicta Benedictio? Quid tunc fit ejus loco?*

R. I. Omittitur hæc Benedictio, si sponsa est vidua quæ jam fuit in præcedenti Matrimonio benedicta.

« Secundæ Nuptiæ, ac Ritus Mechliniensis, non sunt benedicendæ : illæ vero censentur secundæ, ac non benedicantur, quæ sunt secundæ ex parte femine, quamvis sint primæ ex parte viri. »

II. In eo basia, juxta Ritus Mechliniensem, dicuntur super sponsoe antequam Oratio : Ritus, *Præmissa*, etc., non censetur Benedictio, sed recitatur super eis quorum Nuptiæ non benedicuntur. Deo peracta benedictione annuli, vel, si immediate post Matrimonium Missa celebratur, finita totaliter Missa, sponsi accedunt ad pedem Altaris, et genuflectunt in eodem gradu, sponsus ad dexteram sponse. Parochus, ut mox suppedaneis Altaris ad ipsos conversus, dicit : *Oratio*, et Orationem : Ritus, *Præmissa*, etc., de infra Orat. anculam Gratia Deum, etc., etc., deinde facit super sponsoe signum Crucis : et accepto vasa aspersoria aspergit eos, in medio, a dextris eorum et a sinistris, nichil dicens. Quo facto, surgit : *Idem post*. Et omnes discedunt.

Q. 308. *Quid dicat Ritus Mechliniensis de Missa celebranda in Matrimonio ?*

R. De celebranda Missa post contractum Matrimonium, sequentia dicit Ritus Mechliniensis : « Quia vero Matrimonium, quod conciliat Ecclesia, ipsa confirmat oblatio sacra, convenit, ut, his peractis, novi conjuges honestiori loco collocati audiant Missam, orantes Deum pro Matrimonio jam iam prospero successu. »

« Si autem rubricæ permittant, dicitur Missa pro sponso et sponse, ut habetur in Missali Romano, cujus Introitus est : *Deus Israel conjungat nos*, cum ceteris adjunctis. »

« Secus vero dicitur Missa de Festo, cum Commemoratione Nuptiarum, additis etiam Orationibus : *Propinare*, et reliquis quæ in Missali præscribuntur. »

NOTA. I. Per indicatas Orationes : *Propinare*, et reliquas, designatur ipsa vera et sola Nuptiarum Benedictio, cui Ecclesia alligavit spirituales effectus pro Nuptiis : de ea dicetur in § sequenti.

NOTA. II. Etiamsi Ritus Mechliniensis dicat quod « convenit, ut... novi conjuges... audiant Missam », in-

fra quam Orationes *Propinare*, et reliquæ super eis dicantur; omnino tenendum est, hanc Nuptiarum Benedictionem infra Missam esse de præcepto, et Sanctam Sedem ejus susceptionem universim, absque distinctione locorum urgere, ut dicetur in § sequenti. (Cfr. Conferentiæ ecclesiasticæ Diœcesis Mechliniensis, anni 1886, ex Liturgia et Statutis Q. VI, ad II.)

§ 2. De Benedictione Nuptiarum quæ præscribitur
in Missali Romano

Q. 309. Quæ notanda sunt de hac Nuptiarum Benedictione?

R. I. Hæc Nuptiarum Benedictio, quæ in mente Ecclesiæ vera et sola est Benedictio Matrimonii contracti (cfr. Q. 305, I), describitur in Missalis Romani parte quinta, scilicet in Missa quæ inter Missas votivas ultimum tenet locum, et quæ inscribitur « Missa pro Sponso et Sponsa. »

In ea Missa reperiuntur Introitus, Oratio, Epistola, Graduale etc., Evangelium, Offertorium, Secreta, Communio, et Postcommunio; quæ diversæ hujus Missæ partes exhibent vel preces, vel instructiones relate ad Matrimonium contractum; sed insuper describuntur in ea, tum duæ Orationes speciales super sponso dicendæ post *Pater noster*, ante Orationem *Libera nos*, etc., tum unica Oratio super sponso dicenda in fine Missæ ante Orationem *Placeat etc.*; istæ tres Orationes constituunt proprie dictam Benedictionem Nuptialem, quæ pertinet ad ritum et solemnitatem, non vero ad substantiam et validitatem conjugii. (Decret. S. Rituum Congregationis, 9 Maji 1893, n. 3798, ad 3.)

II. Hæc Nuptiarum Benedictio est quasi pars Missæ, et numquam extra Missæ celebrationem impertiri potest; quod pluribus Decretis declaravit, et confirmavit S. Rituum Congregatio. (Decreta 9 Maji 1893, n. 3798, ad 4; et 30 Junii 1896, n. 3922, VI.)

III. Hæc Benedictio communiter impertitur uni sponso cum sponsa; attamen pluribus Nuptiis simul etiam impertiri potest; et animadvertendum est, quod, etiamsi in altera ex Benedictionis Orationibus agatur de unica sponsa, in singulari, nihilominus, quando plures sponsi cum sponsis præsentibus sunt pro Benedictione

Nuptiali, nihil in ea Oratione mutandum sit de singulari in plurali, sed ipsa recitanda sit prout legitur in Missali; nec requiratur ut Sacerdos pluries, pro singulis sponsis, recitet Orationes, sed semel eas dicere super omnes sufficiat.

Q. 310. *Quis Nuptiarum Benedictionis est minister?*

R. Minister Benedictionis Nuptiarum est proprius sponsorum Parochus; vel alius Sacerdos, sed ex ipsius Parochi, aut Ordinarii licentia et consensu.

Sed omnino requiritur, ut ille qui Benedictionem Nuptiarum impertitur idem sit quam qui Missam, infra quam datur, celebrat.

Unde, si coram Parocho contractum fuit Matrimonium, sed si ipse Parochus Missam pro Matrimonii contracti Benedictione non celebrat, Parochus non potest infra Missam intervenire pro Benedictione danda, sed hanc debet relinquere impertiendam ab eo Sacerdote qui Missam, de ipsius aut Ordinarii consensu, pro Nuptiarum Benedictione celebrat.

Itaque non Matrimonii celebratio et Benedictio, sed Missæ celebratio et Matrimonii Benedictio ita connexæ sunt, ut ab uno eodemque fieri debeant.

NOTA. De Missa dicenda pro Benedictione Nuptiarum, de Missæ qualitate, de ejus ritu, de ejus applicatione, dicitur in Tractatu de Rubricis Missalis Romani (QQ. 301-309).

Q. 311. *Quænam Nuptiæ benedici debent; quænam non possunt?*

R. I. Nuptiæ primæ ex parte viri et mulieris benedici debent, et de præcepto quidem; et a Parochis curandum est ut, quantum fieri possit, fideles Benedictionem solemnem sui Matrimonii suscipiant.

II. Nuptiæ quæ primæ sunt ex parte mulieris, sed secundæ ex parte viri, juxta Rituale Romanum benedicendæ non sunt, nisi ubi viget consuetudo (Tit. VII, Cap. 1, n. 15); sed ex Decreto S. Romanæ Inquisitionis, 31 Augusti 1881, statuta fuit regula quod quoties mulier benedicta nondum fuerit, semper Benedictio sit impertienda.

III. Nuptiæ secundæ ex parte mulieris, etiamsi sint primæ ex parte viri, benedici non possunt, nisi in pri-

mis mulieris Nuptiis Benedictio quacumque de causa fuisset omissa ; nec etiam in casu dici potest Missa propria « pro Sponso et Sponsa. » (Decreta S. Rituum Congregationis, 3 Martii 1761, n. 2461, ad 1, antiq. 4299, ad 4 ; et 30 Junii 1896, n. 3922, VI.)

IV. Nuptiæ in Matrimoniis mixtis numquam benedici possunt ; etenim hujusmodi Matrimonia nequidem in loco sacro contrahi possunt, et in eis abstinendum est ab ullo ecclesiastico ritu. (Cfr. Q. 300, III.)

V. Nuptiæ quæcumque quæ ex dispensatione contrahuntur tempore clauso, scilicet a Dominica prima Adventus usque ad diem Epiphaniæ, et a Feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschæ inclusive, benedici hoc tempore non possunt ; et Episcopus quidem in casu facultatem concedere non potest. (Cfr. Q. 301, II.) Sed curandum tunc est Parocho, ut, elapso tempore clauso, conjuges ad Ecclesiam redeant Benedictionem Nuptiarum recepturi. (Decret. 30 Junii 1896, n. 3922, VI.)

NOTA. Si conjuges quorum Nuptiæ benedici non possunt, exposcunt tamen occasione eorum Matrimonii Missam celebrari, poterit eorum desiderio satisfieri ; sed numquam in casu dici potest Missa Votiva « pro Sponso et Sponsa », quæ tantum permittitur in ordine ad Nuptiarum Benedictionem ; dicitur vel alia Missa votiva, pro devotione sponsorum, si Rubricæ permittant ea die votivam dici ; vel Missa Officio diei conformis ; sed quæcumque dicatur, nulla fieri potest in ea Nuptiarum Commemoratio.

Pro Matrimoniis mixtis autem, juxta Instructionem S. Sedis Apostolicæ, de die 15 Novembris 1858, exclusa semper manet Missæ celebratio, ne forte hæretica pars ad tanti Sacrificii fructus videatur admissa. (Cfr. Acta Sanctæ Sedis, VI, 1870, pag. 456.) Vide quæ notantur Q. 300, ad III, in fine.

Q. 312. *Quid de Benedictione Nuptiarum decrevit S. Congregatio Inquisitionis ?*

R. Dedit Decretum generale sequens, die 31 Augusti 1881 : « In Congregatione generali S. R. et Universalis Inquisitionis habita coram Emis ac Rmis DD.

S. R. E. Cardinalibus in rebus fidei inquisitoribus generalibus, præhabito voto DD. Consultorum, iidem Emi ac Rmi DD. decreverunt : Benedictionem nuptialem, quam exhibet Missale Romanum in Missa pro sponso et sponsa, semper impertiendam esse in matrimoniis catholicorum, infra tamen Missæ celebrationem, juxta rubricas, et extra tempus feriatum, omnibus illis conjugibus, qui eam in contrahendo matrimonio, quacumque ex causa non obtinuerint; etiamsi petant postquam diu jam in matrimonio vixerint, dummodo mulier, si vidua, benedictionem ipsam in aliis nuptiis non acceperit. Insuper hortandos esse eosdem conjuges catholicos, qui benedictionem sui matrimonii non obtinuerunt, ut eam primo quoque tempore petant. Significandum vero illis, maxime si neophyti sint, vel ante conversionem ab hæresi valide contraxerint, benedictionem ipsam ad ritum et sollemnitatem, non vero ad substantiam et validitatem pertinere conjugii. Contrariis quibuscumque non obstantibus. » (Cfr. Acta Sanctæ Sedis, XIV, 1881, p. 513.)

Itaque, etiamsi juxta Ritum peculiarem Diœcesis Mechliniensis, Matrimonia jam speciali Benedictione benedicantur, curandum tamen est ut, quantum fieri potest, fideles Benedictionem solennem infra Missam suscipiant, cum Sancta Sedes hujus susceptionem universim, absque distinctione locorum, urgeat.

Q. 313. *Describe speciales ritus qui præscribuntur, in Missa « pro Sponso et Sponsa », ad impertiendam Nuptiarum Benedictionem.*

R. 1. Tempore Missæ, conjuges quorum Nuptiæ benedicendæ sunt, honestiori loco propius ad Altare collocantur, et cum in Missa dicitur *Pater noster*, accedunt, et ante Altare genuflectunt in infimo gradu.

2. Dicto in Missa *Pater noster*, et responso a ministro : *Sed libera nos a malo*, et a Celebrante : *Amen*, Celebrans genuflectit, et se retrahens ad cornu Epistolæ, ad sponso ante Altare genuflexos convertitur, et e Missali, quod tenet minister, junctis manibus, dicit Orationem : *Oremus. Propitiare, Domine, etc.*, et alteram : *Oremus. Deus, qui potestate, etc.* Cum dicit *Oremus*,

et in conclusione *Jesum Christum*, caput profunde inclinatur versus sacram Hostiam in Altare depositam.

Notare juvat, quod si Sacerdos in eadem Missa plures sponsores benediceret, tamen Oratio *Deus, qui potestate, etc.* non dicenda sit in plurali, sed recitanda prout legitur in Missali. (Cfr. Q. 309, III.)

3. Dictis a Sacerdote his duabus Orationibus, sponsi ad locum suum recedunt, et Sacerdos ad medium Altaris reversus genuflectit, et extensa acceptaque patena, Missam continuat.

4. Postquam sumpserit S. Sanguinem, Sacerdos communicat sponso, servans ritum consuetum. Rubrica Missalis indicat Communionem sponsorum in Missa Benedictionis Nuptiarum quasi certo faciendam et præscriptam; super quo S. Rituum Congregatio, etsi rescripserit, quod Benedictio Nuptialis fieri potest, etiam in casu ubi sponsi infra hanc Missam Communionem non perciperent, rescripsit etiam ut « curent tamen Parochi et animarum Rectores adhortari Fideles nupturos, ut in Missa, in qua Benedictiones Nuptiales impertiuntur, communicent. » (Decret. 21 Martii 1874, n. 3329, antiq. 5582.)

5. Statim ac dictæ sunt in Missa Postcommuniones, sponsus et sponsa iterum accedunt et genuflectunt ante Altare, in infimo gradu; Sacerdos dicit *Benedicamus Domino*, et mox se convertit ad sponso, vel, si Missæ illius diei conveniat, dicit *Ita missa est*, et remanet ad sponso conversus; e Missali quod tenet minister legit precem: *Deus Abraham, etc.*, quam dicit iunctis manibus, caput profunde inclinans ad verba *Jesu Christo*. Deinde, ait Missale, moneat Sacerdos sponso « sermone gravi, ut sibi invicem servant fidem: orationis tempore, et præsertim jejuniorum ac solemnitatum, casti maneant: et vir uxorem, atque uxor virum diligat: et in timore Dei permaneant. » Tandem Sacerdos accipit aspersorium, et sponso aqua benedicta aspergit, in medio, a dextris ipsorum et a sinistris, nihil interim dicens. Quo facto, sponsi redibunt ad locum suum, et Sacerdos convertitur ad Altare, ut dicat Orationem *Placeat*; et dat Benedictionem more solito.

APPENDIX

AD PARTEM PRIOREM TRACTATUS

314. De administratione Sacramenti Confirmationis, et de Ordinibus conferendis non agit Rituale Romanum, quia eorum administratio proprie pertinet ad Episcopum, et ritus quibus conferuntur descripti habentur in Pontificali Romano.

In Appendice Ritualis Romani datur quidem Instructio pro simplici Sacerdote, qui Sacramentum Confirmationis ex S. Sedis Apostolicæ delegatione administrat; quæ Instructio cum ritibus servandis edita fuit ex Decreto S. Congregationis de Propaganda Fide, die 4 Maji 1774; sed ipsa fuit data in usum et commoditatem præsertim Missionariorum Apostolicorum; et in nostris regionibus, ubi Sacramentum Confirmationis regulariter ab Episcopis administratur, eidem S. Sedis delegationi concedendæ locus non datur.

315. De Ordinibus conferendis nihil dicitur in præsentī Tractatu, quia alumni Seminarii generatim utuntur libello, cui titulus: « Extractum e Pontificali Romano, in quo continentur Ritus Ordinationum, etc. »; qui libellus maxime commendatur, non solum ut alumni in eo addiscere possint ritus in diversorum Ordinum susceptione servandos, qui eis opportuno tempore explicantur; sed et etiam, ut ipsum per totam suam vitam sacerdotalem servant, tamquam memoriale Ordinum susceptorum, in quo postea poterunt relegere, et iterum meditari attente saluberrimas quas de cujusque Ordinis suscepti significationibus et obligationibus Episcopus ipsos edocuit instructiones, et ita aliquoties renovare intimos sacerdotalis sanctitatis sensus quos in diversorum Ordinum susceptione feliciter gustaverunt; juvat enim in vita sacerdotali, pro multis tam laboriosa, susceptorum in limine Ordinum memoriam commemorando recognoscere, ad renovandum pristinum ecclesiastici spiritus fervorem.

De Sacramento Confirmationis

316. Quia Sacramentum Confirmationis quotannis, suis temporibus assignatis, in pluribus Diœcesis Ecclesiis ab Episcopo administratur, non inutile visum fuit in hac Appendice quædam de ejus administratione notare, ut eo facilius valeant Sacerdotes providere et præparare quæ oportet, et eo melius omnia rite, et secundum ordinem, ac cum ædificatione fieri possint.

Ubi primum de administranda Confirmatione nuntium receptum fuerit, Parochi, alique quibus puerorum cura spiritualis incumbit, speciali prospiciant sedulitate, ut confirmandi ad illam digne et fructuose suscipiendam præparentur. Quapropter sedulo observabunt ea quæ in Statutis diœcesanis de Confirmationis Sacramento et de ejus administratione præscribuntur (nn. 231 ad 242). Insuper, quoties instat tempus Confirmationis conferendæ, e suggestu prælegi debent Litteræ Pastorales quæ, die 8 Aprilis 1890, Clero Diœcesis communicatæ fuerunt. (Cfr. Statutorum Appendix VIbis.)

NOTA. I. Ritus in Confirmationis administratione servandi ex Pontificali Romano describuntur in fine libelli Ordinationum, de quo dicitur supra Q. 315; sequentes hic adduntur notæ.

1. Quia in Ecclesiis nostris parochialibus plerumque ingens est confirmandorum numerus, consuetudo existit ut pueri per ordinem disponantur in Ecclesia, et Episcopus ad eos successive accedat pro unctione facienda; ita enim omnis perturbatio facilius vitatur.

2. Quando Episcopus in initio jam genuflectit ante Altare, in nostris Ecclesiis ordinarie cantatur Hymnus *Veni Creator Spiritus*; sed quia hic Hymnus nullo modo pertinet ad Sacramenti administrationem, absolute a cantoribus in odeo incipitur, et in fine non adduntur Versus, neque Oratio. Sub Hymni finem Episcopus accedit ad Altare, ut accipiat sacra paramenta.

3. Si forsân, inceptis jam precibus: *Spiritus sanctus superveniat etc.*, quidam confirmandus adhuc Ecclesiam intraret, is ab aliis segregari debet; ut post reliquos omnes, terminato per Benedictionem Confirmationis

ritu, omnino separatim confirmetur, repetitis pro ipso omnibus ab initio precibus et ritibus.

4. Sacerdotum officium est, non solum ante inceptam Confirmationem confirmandos loco convenienti disponere, sed etiam ante et infra Confirmationem sedulo invigilare, ut ea qua par est modestia et pietate se gerant, atque in oratione perseverantes Spiritus sancti adventum exspectent. Ipsorum etiam erit curare, ut omnes frontem convenienter detectam habeant, chirothecas exuant, et schedulas testimoniales præ manibus teneant.

5. Pontificale præscribit ligandam esse linea vitta munda frontem confirmati; usus linearum vittarum apud nos non existit; sed Episcopum singulos ungentem mox sequuntur duo Sacerdotes, quorum unus pane, alter gossypio confirmati frontem abstergit.

6. Pontificale præscribit ut confirmandus, dum inungitur, ponat pedem suum super pedem dextrum patrini sui: hoc in nostris regionibus non observatur; sed patrinus ponit interea manum dextram suam super humerum dextrum confirmandi; quod sufficere rescripsit S. Rituum Congregatio, per Decretum 20 Septembris 1749 (n. 2404, ad 6, antiq. 4205, ad 8).

De Moniali admittenda tamquam matrina vide Decretum S. Rituum Congregationis, 15 Februarii 1887 (n. 3670, antiq. 5978, ad 2), descriptum ad Q. 54.

7. Nullus confirmatus discedat, nisi Benedictione accepta, quam Pontifex post omnium Confirmationem dabit.

8. Aqua quacum Episcopus manus lavit, et gossypii cineres ac panis debent in sacrarium Ecclesiæ effundi.

NOTA. II. De significatione cæremoniarum et rituum ac precum in Confirmatione sequentia juvat dicere.

1. Ritus Confirmationis admodum simplex est, et talis ab antiquo fuit; quia in primis Ecclesiæ sæculis Confirmatio administrabatur ab Episcopo immediate post Baptismum; iste vero in Sabbato Sancto, et in Vigilia Pentecostes magno et festivo cæremoniarum apparatu conferebatur; ideo quæ subsequitur Confirmatio jam non amplius eo indigebat rituum apparatu. (Cfr. Q. 117, ubi in Nota exponitur Ritus antiquus Baptismi.) Ipsa Oratio quæ in initio Confirmationis dici-

tur sub impositione manuum, et quæ antiquissima est, reperitur enim in Sacramentario Gelasiano (cfr. Wilson, *The Gelasian Sacramentary*, Oxford, 1894, pag. 87), innuit Confirmationem sequi immediate Baptismum : *qui regenerare dignatus es hos famulos tuos ex aqua et Spiritu sancto ; quique dedisti eis remissionem omnium peccatorum ;* quæ verba ad Baptismum recens administratum referuntur.

2. Confirmatio ad id tendit, ut qui per Baptismum jam sunt regenerati, nunc accipiant corroborantem Spiritum sanctum, quo, in Christianam militiam acceptati, et ad pugnam armati, novo virtutis robore firmiores, Fidem semper firmiter teneant, et intrepide profiteantur, ac insurgentium hostium impetus superent et vincant.

3. Primo rogat Episcopus Deum, ut in suos famulos emittat de cœlis Spiritum sanctum suum Paraclitum, munere septiformem, et eos consignet signo Crucis. Interea extendit versus confirmandos manus.

4. Manuum impositio fit ad imitationem Apostolorum ; isti enim accedentes ad Samaritanos, quos Philippus Diaconus baptizaverat, « cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum sanctum ;... tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum sanctum. » (Actus, Cap. VIII, §§. 15, 17.) Exprimit autem manuum impositio obumbrationem Spiritus sancti, per quam confirmandi, in præliis contra hostes Fidei, sub peculiare præsidium supernum constituuntur.

5. Unctio sacri Chrismatis significat robur animi et spiritus, quod confirmato ad salutem tribuitur.

Chrisma conficitur ex Oleo et Balsamo : sicut Oleum hominis corpus roborat, ita roborat et confirmat hac sacri Olei unctione Spiritus sanctus animam ; sicut Balsamum a putredine et corruptione præservat, sed et suavissimo fragrat odore, ita confirmatus, per gratiam Spiritus sancti a peccati corruptione præservatus, virtutum floribus ornatus semper manebit, ut Christi bonus odor sit coram Deo. (II ad Corinth., Cap. II, §. 15.)

6. In fronte fit unctio, et signo Crucis frons signatur : frons sedes est verecundiæ et audaciæ ; per hunc ritum admonetur confirmatus, ut numquam Crucem

Christi Ducis erubescat, sed intrepide semper et audacter eam profiteatur, atque in illa etiam gloriari audeat.

7. Episcopus confirmatum leviter in maxilla cædit, dicens : *Pax tecum*. Non antiqua est hæc cæremonia alapæ ; prima ejus mentio reperitur apud Durandum († 1296), in opere : *Rationale divinorum officiorum*. (Lib. VI, Cap. 84, n. 6.) Sicut olim nobilis eques ictu gladii in Ordinem equestrem assumebatur, ita confirmatus in militiam Christi ictu quoque, in specie genæ ictu, assumitur ; ut tamquam fortis athleta paratus sit ad ignominiam, et adversitatem quamcumque pro fide Christi viriliter perferendum ; sciat tamen, se militem esse, cujus pugna et victoria eluceat, non in injuriis inferendis, sed in illis patienter perferendis, sicut pugnavit et vixit Christus, Rex et Dux noster. — Quod si fuerit ita semper animatus, constanter perfruetur illa, quam mundus dare non potest, pace, quam, ut effectum intrepidæ et constantis pugnæ, eidem adprecatur Episcopus, dicens : *Pax tecum*.

Alii opinantur alapam successisse pacis osculo, quod Episcopus dare in quorundam Sacramentorum administratione solebat, sicut et hodiedum adhuc dat neopresbytero in fine ordinationis suæ ; sed osculo oris fuisse, modestiæ causa, substitutum osculum manus, et postea ictum genæ. (Cfr. Grancolas, *Commentarius historicus in Romanum Breviarium*, Lib. II, Cap. LXX.) De præsentī osculo pacis vero nullibi in antiquis documentis mentio habetur.

8. Patrinus, jam ipse militiæ christianæ adscriptus (debet enim jam esse confirmatus), exhibet Episcopo tamquam duci exercitus confirmandum, ut et hic militiæ Christi adscribatur. Tenet patrinus confirmandum, ut significetur quod hic adhuc spiritualiter imbecillis est, ideoque ab ipso in pugna spirituali erudiri verbo, et exemplo sustentari debet.

9. Omnibus jam signatis, orat Episcopus ad Altare Deum, ut confirmet quod in electis suis operatus est, et ut Spiritus sanctus eorum corda dignanter templum gloriæ suæ perficiat, eaque inhabitet. Demum illos benedicens, Episcopus adprecatur illis omnia bona omnibus diebus vitæ suæ, et vitam æternam.

PARS ALTERA

DE SACRAMENTALIBUS

Q. 317. *De quibusnam agitur in hac altera Tractatus parte?*

R. In hac altera Tractatus parte agitur de diversis rebus et functionibus, quæ ab Ecclesia institutæ fuerunt ad quosdam effectus, præsertim spirituales producendos; et speciatim, juxta ordinem Ritualis Romani, de Benedictionibus (Tit. VIII), de Processionibus (Tit. IX), et de Exorcismis (Tit. X). Hæc vocantur Sacramentalia.

Quidam auctores opinantur quod Processiones strictè loquendo Sacramentalia dici nequeunt, quia illis non solent attribui effectus omnino iidem qui Sacramentalibus proprie dictis tribuuntur; attamen, cum in Processionibus talia jam adhibentur quæ Sacramentalia proprie sunt, ut orationes, benedictiones, et similia, ipsæ etiam inter Sacramentalia computari possunt.

TITULUS VIII

De Benedictionibus

ARTICULUS I

DE BENEDICTIONIBUS IN GENERE

Q. 318. *Quid significat vox Benedictio?*

R. Vox Benedictio (dicere bene) plura significat:

1° Enuntiative est alicujus laus; et ita Deum benedicimus, in quantum ejus bonitatem corde recognoscimus, et ore confitemur.

2° Absolute est desiderium, seu omen, quo alicui bona et fausta adprecamur; talem homo homini dare solet.

3° Imperative est sanctificatio personarum vel rerum, quam dat solus Deus, per se vel per ministros suos, et quæ suos operatur effectus.

Hæc sanctificatio eo sensu intelligitur, quatenus personis vel rebus per aliquod sensibile signum quoddam esse sacrum confertur ; atque ita personæ fiunt meliores, Deoque gratiores, res vero fiunt instrumenta salutis, sive animarum, sive corporum, vel etiam evadunt materia apta Sacramento vel Sacrificio.

Q. 319. *Quomodo definitur Benedictio in sensu liturgico ?*

R. Benedictio solet breviter definiri : Ritus ecclesiasticus, quo, per invocationem Divini Nominis, vel aliud signum sensibile, aliquid boni confertur, vel postulatur.

Vel fusius : Benedictio in sensu liturgico est ritus, cæremonias et preces complectens, qui nomine Ecclesiæ, et ex auctoritate ei divinitus concessa, a sacris ministris peragitur, sive ad personas vel res cultui divino consecrandas, sive ad aliquid boni super aliquam personam vel rem exorandum.

« Deo itaque operante in ministerio Sacerdotali Benedictio Ecclesiastica suum sortitur effectum ; non quidem ex opere operato ad instar Sacramentorum, sed ex vi precum Ecclesiæ, quæ cum Christi sit sponsa, non potest non exaudiri ab eo pro merito et dignitate sua, quando aliquid pro filiis petit. Tota itaque Benedictionum Ecclesiasticarum vis posita est in oratione et invocatione Ecclesiæ, quæ fit per suos ministros. » (Gardellini, Suffragium super Decreto 27 Augusti 1836, n. 2745, antiq. 4782, ad 4 ; Vol. IV Collectionis, pag. 360.)

Q. 320. *Quænam possunt benedici ?*

R. Benedici possunt : 1º personæ ; vel ut specialiter destinentur ad Dei cultum, aut servitium, uti Clerici in ritu primæ Tonsuræ, Abbates, Virgines Deo sacratæ ; vel ut super eas Dei benignitas invocetur, uti sponsi, mulier post partum.

2º Res ; vel ut specialiter destinentur ad Dei cultum, ut ecclesia, vasa sacra, paramenta sacra ; vel ut fiant instrumenta salutis, sive animarum, sive corporum, ut aqua, candelæ, cineres, palmæ ; vel ut super eas nomen Dei invocetur, ad bonum spirituale, vel corporale.

Subjectum Benedictionis proprie solus homo est ; etenim, per quamlibet Benedictionem, etiam rerum

inanimatarum, semper homo, saltem indirecte, utpote propter quem Benedictio omnis est, benedicitur.

Q. 321. *Quomodo distinguuntur Benedictiones, sub respectu status qui ex eis consequitur pro personis vel rebus benedictis? Explica.*

R. Sub respectu status qui, sive pro personis, sive pro rebus, ex accepta Benedictione consequitur, Benedictiones distinguuntur in constitutivas, et invocativas.

1° Benedictiones constitutivæ, etiam dictæ consecrativæ, illæ sunt, quibus personæ Deo dicantur, et in ejus ministerio seu servitio constituuntur, res vero destinantur ad Dei cultum, aut certa nostræ Religionis officia; ita, ut personæ et res quoddam esse sacrum acquirant, quo in statu permanenti rei sacræ constituuntur, et receptum hunc per Benedictionem statum amplius non immutare, neque ad profanum statum redire, aut ad profanum usum inservire possunt.

Tales sunt: pro personis: Benedictio Abbatis, Consecratio virginis; — pro rebus: Consecratio ecclesiæ, calicis; Benedictio Sacrorum Oleorum, cœmeterii, paramentorum sacerdotalium, aquæ baptismalis, etc.

Res ita benedictæ numquam, quamdiu in statu quo benedictæ fuerunt remanent, ad usus profanos, licet honestos, adhiberi possunt; etenim: « semel Deo dictum, non est ad usus humanos ulterius transferendum. » (Regula Juris in Cap. 51, de Regulis Juris in VI.)

2° Benedictiones invocativæ, etiam dictæ simplices, illæ sunt, quibus benignitas Dei invocatur, ut vel personis, vel rebus benedicendis aliquid boni tribuat, easque a malo vindicet; quin tamen istæ statum mutant, et inde sacræ fiant; itaque personæ et res, licet benedictæ, relinquuntur sibi, et suæ pristinæ conditioni, aut usui consueto.

Tales sunt: pro personis: Benedictio nuptialis, Benedictio mulieris post partum, Benedictio puerorum; — pro rebus: Benedictio annuli, domus, agri, frugum, etc.

Res simpliciter ita benedictæ converti possunt ad usus profanos, honestos tamen.

NOTA. Aliqui auctores distinguunt, ultra constitutivas et invocativas, Benedictiones rerum intermedias;

illas nempe quibus benedicuntur res, ut istæ speciali modo instrumenta fiant salutis animæ et corporis.

Tales sunt Benedictiones aquæ, salis, candelarum, cinerum, palmarum, etc.

Res ita benedictæ stricte loquendo esse sacrum non acquirunt; attamen aliis profanis rebus simpliciter benedictis sacratiores et veneratione digniores æstimari debent, et æstimantur; et nonnisi ad pios usus adhiberi possunt.

Hujusmodi Benedictiones ideo a pluribus videntur posse jure meritoq inter constitutivas reputari.

Q. 322. Quis est Benedictionis minister?

R. Quandoquidem Benedictio est ecclesiasticæ institutionis, Ecclesia etiam determinat quis Benedictio- nis sit minister; et censuit hoc munus adnectere ordini Sacerdotali; quod manifeste ostendunt verba, quæ profert Episcopus in Ordinatione Presbyteri, maxime dum in ejus manuum consecratione dicit: « ut quæcumque benedixerint, benedicantur, et quæcumque consecraverint, consecrentur, et sanctificentur, in nomine Domini nostri Jesu Christi. »

Sacerdos Dominum in Benedictione invocatur, sed ipse Dominus Benedictionem efficaciter format: effectus itaque Benedictionis non ex merito Sacerdotis constat, sed effectum administrat invocatio Divini Nominis, ut quod ex ore sonat hominis, Creator impleat.

NOTA. Quamvis munus benedicendi proprie ad Sacerdotes pertineat, excipi tamen debet Benedictio Cerei paschalis in Sabbato Sancto, quæ ex antiquissimo Ecclesiæ instituto peragitur in solemnibus hujus diei functione a Diacono; sed animadvertendum est, Diaconum id agere de mandato quasi Sacerdotis, et tamquam organum ipsius ibi præsentis; et Diaconum in ipsa adhibere ea quæ jam prius a Sacerdote fuerunt rite piata, nempe grana incensi, lumen; et insuper ipsum hanc Benedictionem non conferre more Sacerdotali.

(Cfr. eruditus sermo « de Præconio Paschali » Rmi P. Augustini Latis, O. S. B. Congregationis Cassinensis; Ephemerides Liturgicæ, XVI, 1902, pag. 123. — De Cereo Paschali agitur in Tractatu *Cæremoniale*, QQ.

36, 37, et de ritu Benedictionis ejusdem et de aliis circa eum observandis, QQ. 97, 126.)

Q. 323. *Quid notat Rituale Romanum circa ministerium Benedictionum? Quomodo sub hoc respectu distinguuntur Benedictiones?*

R. I. Sequentia circa Benedictionum ministerium notat Rituale Romanum: « Noverit Sacerdos, quarum rerum Benedictiones ad ipsum, et quæ ad Episcopum suo jure pertineant, ne majoris dignitatis munera temere, aut imperite umquam usurpet propria auctoritate. » (Tit. VIII, Cap. I, n. I.)

Animadvertendum enim est quod, sicut in cœlis Dominus Deus statuit, juxta varios Angelorum ordines varia esse singulorum munera, et diversimode ipsos Dei dona dispensare pro sua dignitate, uti tam pulchre nos docet S. Gregorius Magnus (cfr. in Breviario Lectiones II Nocturni, tum in Festo Dedicationis S. Michaelis Archangeli, 29 Septembris, tum in Officio votivo de SS. Angelis): ita ab Ecclesia præstitutum fuit, non omnes Benedictiones ad quoscumque Sacerdotes pertinere: et majori dignitati Episcopali reservatæ fuerunt quarumdam rerum insigniorum et sacratiorum Benedictiones, et quibusdam Sacerdotibus majora fuerunt tributa Benedictionum jura.

II. Igitur sub respectu ministerii, seu ministrorum qui eas possunt impertiri, Benedictiones distinguuntur:

1° Benedictiones quæ ipsi Summo Pontifici sunt propriæ;

2° Benedictiones quæ ad Episcopos pertinent;

3° Benedictiones quæ de jure Parochi sunt;

4° Benedictiones quæ a quocumque Sacerdote fieri possunt;

5° Benedictiones propriæ nonnullorum Ordinum Regularium.

Q. 324. *Indica Benedictiones quæ Summo Pontifici sunt propriæ.*

R. Summo Pontifici propriæ sunt: Benedictio Pallii; Benedictio Formarum cerearum quæ « Agnus Dei » vocantur; Benedictio Rosæ aureæ; Benedictio Evis Principis. — De singulis delectat quædam notare.

I. Pallium est fascia lanea candida, tres circiter digitos lata, sex nigris crucibus ornata, in circulum ita contexta, ut humeris imposita collum ambiat, ejusque duæ extremitates dependeant una ad pectus, altera ad tergum.

Fit autem Pallium ex lana duorum agnorum candidorum sine macula, qui in Ecclesia Sanctæ Agnetis, extra muros Urbis Romæ in via Nomentana sita, in festo die hujus Sanctæ, 21 Januarii, post Missam super Altare offeruntur et benedicuntur, et dein in Sanctimonialium Monasterio apud Basilicam S. Cæcilie nutriuntur; ubi satis excrevere, tondentur et ex eorum lana Pallia texuntur.

In Vigilia Festi SS. Apostolorum Petri et Pauli, nova Pallia deferuntur ad Confessionem, seu Sepulchrum S. Petri in Basilica Vaticana; et post Vesperas inde desumpta per Summum Pontificem benedicuntur; benedicta includuntur in arcula argentea, et iterum deponuntur et asservantur super Sepulchrum S. Petri, donec tempus veniat ea tradendi, aut transmittendi.

Pallium, in quo tanta est antiquitatis veneratio, est symbolum plenitudinis Pontificalis officii, et unionis cum Sancta Sede Apostolica; traditur omnibus Patriarchis et Archiepiscopis residentialibus. — Circiter quindecim sunt Ecclesiæ Cathedrales, quarum Episcopi etiam Pallio honorantur: legimus in Breviario, 7 Octobris, in vita S. Marci, Papæ († 340), quod ipse « instituit, ut Episcopus Ostiensis, a quo Romanus Pontifex consecratur, Pallio uteretur. » Tales etiam sunt Ecclesiæ Massiliensis, Atrebatensis, etc. — Aliquando etiam, sed raro, Summus Pontifex tradit Pallium alicui Episcopo, quem speciali modo vult honorare; ita Illmus ac Rmus Dnus Joannes Joseph Faict, Episcopus Brugensis, speciali privilegio sacro Pallio insignitus fuit anno 1889; sed est privilegium personale.

Patriarchæ et Archiepiscopi residentiales obligantur, intra trimestre a die electionis suæ, a Summo Pontifice petere « instantèr, instantius, instantissime », ut sibi assignetur « Pallium de corpore Beati Petri sumptum »; nec, antequam illud obtinuerint, Pontifi-

calia in sua Diœcesi, aut jurisdictionem Metropolitica[m] exercere valent, nec quidem Patriarchæ, vel Archiepiscopi appellari possunt.

Pallium non potest deferri nisi super Planetam in Missis Pontificalibus; nec in omnibus, sed tantum statutis diebus anni solemnioribus, qui recensentur in Pontificali Romano, et in Cæremoniali Episcoporum. (Lib. I, Cap. XVI, n. 4.)

Post obitum debent Archiepiscopi cum Pallio sepeliri.

(Cfr. Ephemerides Liturgicæ, IX, 1895: « Dissertatiuncula de Sacro Pallio », pag. 567 et sqq.; — Battandier, Annuaire Pontifical Catholique, II, 1899, pag. 207; — Messenger des fidèles, Revue Bénédictine, VI, 1889: « Le Pallium », pag. 258.)

II. Agnus Dei vocatur illa cerea forma, quæ, instar oblongi numismatis, exhibet a fronte imaginem, unde nomen habet, Agni Crucis vexillum gestantis, a retro imaginem alicujus Cœlicolæ.

A pluribus sæculis jam exstat apud fideles pius usus cereorum « Agnus Dei » quales hodiedum sunt, eorumque origo videtur sæculo octavo antiquior.

Conficiuntur Agnus Dei ex cera quæ superest Cereorum Paschalium, addita sufficienti quantitate ceræ albæ, virginæ. Privilegium eos conficiendi concessum fuit Cisterciensibus, qui Romæ commorantur apud Basilicam S. Crucis in Jerusalem. Variæ sunt formarum dimensiones: minores sunt trium centimetrorum in longitudine, aliæ circiter septem, majores circiter viginti centimetrorum.

A Summo Pontifice solemniter benedicuntur anno primo sui Pontificatus, deinde singulis ejusdem septenis annis: sub imagine Agni impressum conspicitur nomen Pontificis, cum indicatione anni Pontificatus.

Benedictio fit in hebdomada Paschatis, ordinarie feria quarta. Summus Pontifex primo benedicit aquam, cui infundit Balsamum, quo Christi bonus odor significatur, et Sanctum Chrisma, charitatis symbolum; post preces immergit formas in hanc aquam, quas mox adstantes Prælati extrahunt, ut servantur usque ad sequens Sabbatum in Albis, quando Summus Pontifex eas solemniter post Missam distribuit.

Ratione hujus sollemnis Benedictionis, a Summo Pontifice peractæ, singularis æstimatur pii usus harum formarum efficacia : sanctissimæ enim sunt preces, quibus Pontifex orat, inter alia, ut eas devote deferentes defendantur « ab omni periculo incendii, fulguris, procellæ et tempestatis » ; ut serventur « a morte subitanea » ; ut mulieres « in puerperio laborantes ab omnibus periculis » liberentur, et ut « partus cum matre incolumis servetur » ; etc. ; quæ divina beneficia sæpius variis miraculis ostensa referunt auctores.

(Cfr. Dictionnaire de Théologie Catholique, Paris, Letouzey, 1900, I, col. 605 ; — Dictionnaire d'Archéologie chrétienne et de Liturgie, Paris, Letouzey, 1904, I, col. 969 ; — Battandier, Annuaire Pontifical Catholique, IV, 1901, pag. 351 ; — Dom Guéranger, L'Année liturgique, Tome VII, Le Temps Pascal : Le mercredi de Pâques.)

III. Rosa aurea est, non simpliciter unica rosa, sed rosarium, ex auro elaboratum, altitudinis unius circiter metri, vasi affabre cœlato infixum : inter ejus flores, seu rosas una gemmis ornata eminet.

Hæc Rosa aurea benedicatur a Summo Pontifice Dominica IV in Quadragesima, quæ vocatur *Lætare*, et ab hoc Benedictionis ritu etiam *Dominica Rosæ* ; incipit enim tunc tempus vernum, quæ est pars anni floridior ; dein rosa, odore visuque gratissima, symbolum est spiritualis lætitiæ.

Summus Pontifex ante Missam benedicit Rosam auream in Aula Paramentorum Palatii Vaticani : post preces dictas, eam ungit cum Balsamo, deinde in intima parte imponit pretiosa aromata cum Balsamo, eamque aspergit et incensat. Quo facto, Pontifex vel ipse Rosam auream defert, vel ante se deferri per Prælatum jubet, ad Sacellum Sixtinum, ubi solemniter Missa celebratur, deposita Rosa aurea super Altare. Post Missam, eodem ritu reportatur Rosa aurea ad Aulam Paramentorum.

Prima mentio hujus Rosæ in liturgica historia est anni 1050, sub Pontificatu S. Leonis IX. Antiquitus Summus Pontifex benedicebat Rosam auream in Pa-

latæ Lateranensi : unde ipsam, solemnè cum pompa equitans, deferēbat ad Basilicam S. Crucis in Jerusalem, in qua Statio hac die habetur : finita Missa, eadem cum pompa revertēbatur ad Lateranum, ubi, ex equo descendens, Rosam offerebat nobiliori Principi, qui equi frenum tēnerat, et Papam adjuverat.

Rosam auream offert Summus Pontifex alicui digniori personæ, quæ de Sancta Sede bene merita fuit : legitur oblata Imperatoribus, imperatricibus, regibus, reginæ, aliisque ex nobilioribus : aliquando etiam, sed rarius, civitatibus quibusdam, imò nonnullis ecclesiis. Anno 1893, Summus Pontifex Leo XIII Rosam auream obtulit Serenissimæ nostræ Reginæ, cui solemnè ritu transmissa fuit a Nuntio Apostolico ad hoc specialiter legato.

(Cfr. Dom Gueranger, l'Année liturgique, Tome V, Carême : Le 4e dimanche de Carême : — Revue de l'Art chrétien, 5e Serie, XII, 1901, pages 1 et svv. : Les roses d'or pontificales.)

IV. Ensis, seu gladius, et etiam Pileus, benedicuntur a Summo Pontifice, ex instituto Urbani VI († 1389), in Festo Nativitatis Domini, ea nocte, qua pro nobis nasci dignatus est Rex pacificus, Princeps pacis : ad proclamandum potestatem et imperium Regis regum, Domini exercituum, cujus imperium super humerum ejus.

Ensis benedicitur in defensionem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, et Christianæ reipublicæ : ut Dominus per eum, qui illo accingitur, vim æquitatis exerceat, et Sanctam Ecclesiam protegat atque defendat ; et ipsum, qui hoc gladio armatus erit, pietatis suæ firma custodia muniat, illæsumque custodiat.

In Pileo repræsentatur, opere margaritis ornato, imago Spiritus sancti, ut qui gladium portat sciat, se regi debere, non ambitionis spiritu, sed sapientia Spiritus sancti, ad regnum Christi in terris defendendum ac propagandum.

Olim Ensis et Pilei Benedictio locum habebat in Basilica S. Mariæ Majoris, ubi servatur Præsepe Domini, in Officio noctis, ante Matutinum. Benedictio constat Oratione, aspersione et incensatione.

Ensis et Pileus benedicti a Summo Pontifice mittebantur alicui Principi, vel nobili Equiti, qui pro re christiana contra Turcas, aliosve Ecclesiæ hostes arma sumpserat, quemque ob victorias reportatas Summus Pontifex honorare dignabatur.

Quando Princeps Ense et Pileo honoratus præsens in Officio erat, ipsius erat cantare Lectionem V Matutini, quæ incipit : *In quo conflictu, etc.*, et in qua agitur de certamine contra diabolum : ideo, ante thronum Summi Pontificis adductus, nudato capite, ter Ense terram tangebatur, dein ter Ensem vibrabat ; tunc, cappa indutus, ad pulpitum cantabat Lectionem ; quo facto, cappa exutus, educebatur, præcedentibus officialibus, qui Ensem et Pileum ante ipsum portabant.

Hodie Benedictio illa fit in Aula Paramentorum Palatii Vaticani, post Missam primam in nocte. Ensis et Pileus, si non ad aliquem Principem mittuntur, deponuntur in Vaticani armamentario.

(Cfr. Dom Guéranger, *L'Année liturgique*, Tome II, Le temps de Noël : Le saint jour de Noël ; avant l'Office de la nuit ; les Matines ; — *Revue de l'Art chrétien*, 3e Série, VII, 1889, page 408 ; 4e Série, I, 1890, page 1 : Les épées d'honneur distribuées par les Papes pendant les 14e, 15e et 16e siècles.)

Q. 325. *Quæ Benedictiones pertinent ad Episcopos ?*

R. Variæ Benedictiones quæ ad Episcopos pertinent describuntur in Pontificali Romano ; ex eis hic recensere sufficiat illas quarum cognitio utilis vel opportuna videtur.

A) Personarum Benedictiones : Benedictio Abbatis ; — Benedictio et Consecratio Virginum.

B) Rerum Benedictiones : 1. Benedictio Sacrorum Oleorum, et Confectio Sancti Chrismatis, in Feria V in Coena Domini.

2. Benedictiones rerum in quarum ritu præscribuntur faciendæ unctiones cum Sacris Oleis ; scilicet : Dedicatio seu Consecratio Ecclesiæ ; — Consecratio Altaris ; — Consecratio Calicis et Patenæ ; — Benedictio Campanæ.

3. Benedictiones rerum quæ proximius inserviunt ad

usum pro SS. Sacrificio Missæ, aut SS. Eucharistia, etiamsi in earum Benedictione Sacra Olea non adhibeantur; scilicet: Benedictio sacerdotalium indumentorum; — Benedictio mapparum, seu lintheaminum sacri Altaris; — Benedictio corporalium; — Benedictio Tabernaculi, seu vasculi pro SS. Eucharistia conservanda, sub quo nomine intelligi possunt, vel ipsum Tabernaculum (cfr. Q. 154, VII), vel lunula Ostensorii, necnon ipsum Ostensorium (cfr. Q. 159, 3°), vel Ciborium, Pyxis, aut parva Custodia (cfr. Q. 157, 5°).

4. Benedictiones rerum, vel quæ Ecclesias et Oratoria publica peculiariter respiciunt, vel quæ tamquam majoris gravitatis plerumque solemniori modo, publicoque apparatu perficiuntur; scilicet: Benedictio et impositio primarii lapidis pro Ecclesia ædificanda; — Benedictio Ecclesiæ, seu Oratorii publici, ut ibi SS. Missæ Sacrificium celebrari possit, antequam postea ab Episcopo consecretur; — Benedictio cœmeterii; — Reconciliatio Ecclesiæ et cœmeterii simul, vel solius Ecclesiæ, vel solius cœmeterii; — Benedictio, si solemniter fit, novæ Crucis, Imaginis Domini Nostri, vel B. Mariæ V., vel alterius Sancti; — Benedictio sacrorum vasorum, et aliorum Ecclesiæ ornamentorum, ad usum nempe Altaris, et Ecclesiæ, ex. gr., candelabrorum; — Benedictio capsarum pro Reliquiis, et aliis sanctuariis includendis.

Q. 326. *An omnes istæ Benedictiones ita ad Episcopos pertinent, ut eas nunquam impertiri possint ii qui Episcopi non sunt? Explica.*

R. Inter Benedictiones in præcedentis Quæstionis responso recensitas, quædam sunt ita propriæ Episcopis, ut ab aliis peragi nequeant; scilicet: Benedictio Sacrorum Oleorum et Confectio Sancti Chrismatis; Dedicatio seu Consecratio Ecclesiæ; et Consecratio Altaris.

Reliquas vero ex his Benedictionibus peragere licet aliquando et aliis qui Episcopi non sunt; ea conditione tamen ut gaudeant, vel Indulto quod dat ipse Summus Pontifex, vel delegatione, quam Episcopi possunt dare, in quantum possunt, sive ex jure suo ordinario, sive ex speciali facultate Sedis Apostolicæ.

Super delegatione Episcopi datur sequens S. Rituum Congregationis Decretum : Episcopus proponit sequentia dubia : « I. An Episcopi, sive ex jure ordinario sive ex consuetudine, omnes Benedictiones descriptas in Rituali Romano et reservatas, in quibus non intervenit sacra unctio, Sacerdotibus minoribus delegare possint ? — II. An Vicarii Generales, sive ex facultatibus ordinariis sive ex delegatione speciali, nomine Episcopi istas Benedictiones delegare possint ? — Si responsa fuerint negativa, præfatus orator humillime postulavit ut Sacra Congregatio sanet omnes Benedictiones datas in Diœcesi usque ad hanc diem sine delegatione valida ? » S. Congregatio rescribendum censuit : Ad I. « Negative. » Ad II : « Provisum in primo. » Quoad vero postulatum rescripsit : « Attenta rei difficultate, Rmus orator acquiescat. » (Decret. 2 Aprilis 1875, n. 3343, antiq. 5596.)

Resumendo enumerationem Benedictionum Episcopaliū præcedentis responsi, notatur hic, quibus, et quo jure aliquando facultas delegatur has Benedictiones peragendi.

A) Personarum Benedictiones. Benedictio Abbatis : Abbates non possunt petere Benedictionem ab aliis Abbatibus suorum Ordinum ; et non ab alio quam ab Ordinario eam petere possunt (Decret. 24 Julii 1638, n. 648, antiq. 1070) ; attamen non desunt exempla Benedictionis Abbatis peractæ per alium Abbatem ; sed solus Summus Pontifex id permittere potest.

Benedictio et Consecratio Virginum : hæc sollemnis Benedictio non apud nos locum habet ; pleræque ex nostris Monialibus, tot diversarum Congregationum et Familiarum, juxta alium non ita solemnem ritum admittuntur ad habitum religiosum suscipiendum, et professionem emittendam ; ad quas functiones Episcopus ordinarie committit aliquos Sacerdotes, apud nos plerumque Decanos.

NOTA. Libri in quibus continentur cæremoniæ et preces pro vestitione et emissionem votorum debent esse probati a Sancta Sede, vel saltem ab Ordinariis ; alias non licet eis uti. (Decret. 12 Septembris 1857, n. 3059, ad 16, antiq. 5251, ad 17.)

B) Rerum Benedictiones. 1. Sacrorum Oleorum Benedictio, ut supra fuit dictum, propria est solis Episcopis.

2. Dedicatio Ecclesiæ, et Consecratio Altaris pertinent exclusive ad Episcopos, ut jam notatum fuit.

Consecratio Calicis et Patenæ permittitur Abbatibus usum pontificalium habentibus, non per se, sed ex speciali privilegio, quod ipsis concedere potest Summus Pontifex, et tantum pro usu Ecclesiarum sibi subiectarum, minime vero pro usu aliarum Ecclesiarum. (Decret. 27 Septembris 1659, n. 1131, antiq. 2003, ad 19.)

Benedictio Campanæ : Episcopo non licet delegare Benedictionem Campanarum personis ordine Episcopali non insignitis. (Decret. 19 Aprilis 1687, n. 1781, antiq. 3134.) — Archiepiscopo Mechliniensi speciale Indultum Apostolicum concessum fuit, vi cujus ad Campanæ Benedictionem subdelegare potest qualificatum Sacerdotem, qui ad hoc servare tenetur ritum in Pontificali Romano præscriptum, nempe cum aspersionibus, ablutionibus, unctionibus et incensationibus ibi præscriptis. Olim requirebatur ut ipse Episcopus benediceret aquam in hac Benedictione pro aspersionibus et ablutionibus adhibendam ; sed in hodierno Indulto hæc conditio non amplius expresse describitur. — Nota quod Vicarius Generalis frui nequit facultate quam Episcopus a Sancta Sede accepit, ut alios Sacerdotes deputare possit vice et loco sui ad Nolarum Benedictionem. (Decret. 5 Decembris 1868, n. 3190, antiq. 5418.)

3. Ad Benedictiones sub hoc numero recensitas, nempe rerum quæ proximius inserviunt ad SS. Missæ Sacrificium, aut SS. Eucharistiam, delegare possunt Episcopi, non proprio jure, sed vi facultatis a Summo Pontifice concessæ, simplices Sacerdotes (Decret. 2 Decembris 1881, n. 3533, antiq. 5828, ad 3) ; hæc facultas Episcopis Belgii concessa reperitur inter Quinquennales. In Statutis diœcesanis notatur (n. 67), quod Archiepiscopus Decanis facultatem concedit « benedicendi, in territorio districtus sui, lintheamina, ornamenta, et vasa cultus divini, quæ consecratione non indigent. » — Abbates idem jure ordinario possunt, sed pro

servitio dumtaxat suarum Ecclesiarum vel monasteriorum. (Decreta 18 Augusti 1629, n. 513, antiq. 829; 13 Martii 1632, n. 587, antiq. 952; 31 Augusti 1867, n. 3157, ad 11, antiq. 5381, ad 13.) Idem dicendum est pro aliis quibuscumque Superioribus Regularium habentibus privilegium. (Decret. 13 Maji 1744, n. 2377, antiq. 4159, ad 3.)

4. Episcopi delegare possunt simplicem Sacerdotem, et quidem jure proprio, pro Benedictione primarii lapidis, Ecclesiæ seu Oratorii publici, et cœmeterii; item ad reconciliandam Ecclesiam violatam si hæc nondum erat ab Episcopo consecrata, et cœmeterium; ut patet ex Rituali Romano ad has diversas functiones. Delegare possunt etiam simplicem Sacerdotem, vi facultatis a Sancta Sede concessæ, pro Benedictione, quæ solemniter fit, Crucis, et Imaginum Domini nostri, B. Mariæ V., et Sanctorum; item pro Benedictione Ecclesiæ ornamentorum, et capsarum pro Reliquiis; imo S. Rituum Congregatio declaravit quod Episcopis, habentibus facultatem subdelegandi pro Benedictione sacræ supellectilis in qua sacra unctio non adhibetur, « indulget eandem facultatem subdelegandi ad Benedictionem omnium quorumcumque ad divinum cultum spectantium, in quibus sacra unctio non adhibetur. » (Decret. 17 Maji 1760, n. 2457, antiq. 4290.)

NOTA. I. Sacerdotes facultatem ex delegatione habentes benedicendi res supra enumeratas, uti non possunt ritu et formulis in Pontificali Romano pro usu Episcoporum descriptis, nisi id expresse, uti, ex. gr., pro Campanis, notetur; sed debent uti formulis et ritu, quæ describuntur in Rituali Romano (Tit. VIII, Cap. 20 et seqq.), vel in Missali Romano (in parte octava, post Missas et Orationes diversas pro Defunctis), sub titulo: « Benedictiones ab Episcopis vel aliis facultatem habentibus faciendæ. »

NOTA. II. In Appendice Ritualis Romani recensentur quædam « Benedictiones reservatæ, ab Episcopo vel Sacerdotibus facultatem habentibus faciendæ. » Notandum est, quod istæ Benedictiones indicantur tamquam « reservatæ », sed inde non sequitur eas omnes esse proprias Episcopis; pleræque tales quidem

sunt, ex. gr., Benedictio Ostensorii, Capsarum pro Reliquiis Sanctorum includendis, Ornamentorum in genere, etc.; pro quibus facultas Episcopi requiritur; sed et aliæ ibi describuntur, quæ reservatæ nuncupantur, eo quod non omnes Sacerdotes eas peragere possunt, sed tantum ii, quibus permittitur a Sancta Sede; talis est, ex. gr., « Benedictio puerorum et puellarum in Festis piæ Unionis a Sancta Infantia nuncupatæ »; quæ concessa fuit Sacerdotibus hujus operis Directoribus, vel aliis in casu delegatis; hæc itaque reservata est, sed non ideo pertinet ad Episcopos. (Cfr. Nouvelle Revue Théologique, XXI, 1889, pag. 108.)

Q. 327. *Quænam Benedictiones sunt de jure Parochi?*

R. De jure Parochi sunt sequentes Benedictiones:

1. Benedictio Nuptiarum, modo tamen ipse Parochus Missam celebret infra quam hæc Benedictio datur; sed alius Sacerdos id facere non potest, nisi cum licentia aut consensu Parochi, aut Ordinarii. (Cfr. Q. 310.)

2. Benedictio Fontis baptismalis in Sabbato Sancto, et in Vigilia Pentecostes, fieri debet a Parocho (S. Rituum Congregatio, Decret. 12 Januarii 1704, n. 2123, antiq. 3670, ad 6); sed debet ipse etiam celebrare Missam quæ sequitur. (Decret. 1 Septembris 1838, n. 2783, antiq. 4638.)

3. Benedictio domorum in Sabbato Sancto etiam est de jure Parochi, quia de eo mentio fit in rubrica Ritualis (Tit. VIII, Cap. 4). (Decret. 7 Martii 1903, *Incerti loci*, ad 3; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVII, 1903, pag. 321.) Circa hanc Benedictionem notandum est, quod ratione extensionis Parochiæ fieri nequit ante Sabbatum Sanctum; poterit vero fieri durante hebdomada Octavæ Paschatis. (Decret. 20 Novembris 1885, n. 3645, antiq. 5952, ad 2.) Diaconus non potest, etiam de consensu Parochi, benedicere domus in Sabbato Sancto. (Decret. 8 Augusti 1835, n. 2729, antiq. 4757.) — Hæc Benedictio in nostris regionibus non est in usu.

Quod sit de jure Parochi, etiam videtur dicendum de alia Benedictione domorum, alio tempore per annum facienda (Tit. VIII, Cap. 5); plures tamen auctores hoc non admittunt, hancque ab omnibus Sacerdotibus absque Parochi licentia fieri posse censent.

4. Benedictio mulieris post partum (cfr. Q. 336), debet impertiri, juxta Statuta Diœcesis Mechliniensis (n. 230), « a proprio Parocho ejusve substituto,... et quidem in ecclesia parochiali, vel in sacello publico. » Decreta S. Rituum Congregationis quibus declaratum fuerat hanc Benedictionem ubique spectare ad Parochum, e nova editione anni 1898 expuncta fuerunt; et per novum Decretum (21 Novembris 1893, n. 3813, ad 2), S. Congregatio decernit: « Benedictionem mulieris post partum fieri debere a Parocho, si expetitus ipse fuerit: posse autem fieri a quocumque Sacerdote, si expetitus pariter fuerit, in quacumque Ecclesia vel Oratorio publico, certiore facto Superiore Ecclesiæ. »

NOTA. Benedictiones solemnes candelarum, cinerum, et palmarum, in Missali Romano descriptas, non esse de juribus mere parochialibus declaravit S. Rituum Congregatio. (Decret. 12 Januarii 1704, n. 2123, antiq. 3670, ad 5.) Fieri debent omnino istæ Benedictiones ab illo, quicumque sit, Sacerdote qui Missam celebrat immediate post eas. (Decreta 22 Martii 1653, n. 946, antiq. 1663; et 1 Septembris 1838, n. 2783, antiq. 4638.) Solus Episcopus Ordinarius potest has Benedictiones peragere, et alteri remittere sequentis Missæ celebrationem.

Q. 328. *Quænam Benedictiones a quocumque Sacerdote fieri possunt?*

R. 1º A quocumque Sacerdote fieri possunt, sine delegatione Episcopi, omnes Benedictiones, quæ reperiuntur in Missali Romani parte octava (post Missas et Orationes pro Defunctis), et in Rituali Romano, inde a Benedictione aquæ, usque ad Benedictiones ab Episcopo vel aliis facultatem habentibus faciendas (in Rituali, Tit. VIII, a Cap. 2 ad Cap. 20 exclusive); item quæ reperiuntur in Appendice Ritualis Romani, et pro quibus expressa facultas vel licentia non requiritur. Multas et varias esse hujusmodi Benedictiones, ex Nota in fine responsi patebit.

2º A quocumque Sacerdote possunt etiam simplici Benedictione benedici Cruces Altarium et Processionum (S. Rituum Congregatio, Decret. 12 Julii 1704,

n. 2143, antiq. 3697, ad 2) : necnon Imagines Sanctorum, etiamsi publicæ venerationi in Ecclesiis exponendæ sint ; ea tamen conditione, ut earum Benedictio fiat privatim, absque apparatu ; nam harum rerum Benedictio est Episcopis propria, ita ut eorum delegatio requiratur (cfr. QQ. 325, 326, B, 4), sed tantum quando ea fit publice, cum concursu populi, cum solemnitate, cantu, et pluribus ministris.

3º Item a quocumque Sacerdote sine delegatione benedici potest Oratorium privatum seu domesticum, ubi Missæ Sacrificium celebratur, vel Cappella, in qua Missa non celebratur ; quia pro his non datur Benedictio propria, et adhibetur tantum simplex Benedictio loci. (Rituale, Tit. VIII, Cap. 6.)

Animadvertendum tamen est, in his servandas esse conventiones, constitutiones synodales, et immemorabiles consuetudines, si quæ alicubi existant. — Item, non esse faciendas Benedictiones in alterius Ecclesia, neque in Cappellis aut Oratoriis Ecclesiæ annexis, Rectore invito aut contradicente. — Item, sæpius decere saltem, ut Sacerdotes subditi, ex. gr., Vicarii, non in his agant, antequam Parochum præmoneant, vel Parocho invito.

NOTA. Juvat aliquas enumerare ex diversis Benedictionibus quæ in Rituali Romano, vel in ejus Appendice reperiuntur, et quæ a quocumque Sacerdote fieri possunt.

Personarum Benedictiones, pro diversis circumstantiis in quibus potissimum divino egent auxilio, describuntur in Appendice Ritualis sequentes :

Adulti ægrotantis ; — plurium infirmorum ; — mulieris prægnantis in periculis partus ; — infantis ; — pueri ad obtinendum super ipsum misericordiam Dei ; — puerorum cum præsertim in Ecclesia præsentantur ; — puerorum ægrotantium ; — etc.

Rerum, quæ hominem circumdant, quas homo possidet, vel quibus utitur, ut sint ad salutem animæ et corporis, Benedictiones habentur sequentes :

In Rituali : domus novæ ; — domorum (per annum, extra Sabbatum Sanctum) ; — loci ; — thalami ; — navis ; — frugum et vinearum ; — agni paschalis ; —

ovorum ; — panis ; — novorum fructuum ; — ad quodcumque comestibile ; — olei simplicis ; — etc.

In Appendice Ritualis : domus scholaris noviter erectæ ; — seminum et segetum ; — cujuscumque medicinæ ; — cerevisiæ ; — volucrum ; — apum ; — pecorum et jumentorum ; — equorum et animalium ; — animalium peste vel alio morbo laborantium ; — salis et avenæ pro animalibus ; — stabuli equorum, boum et aliorum armentorum ; — fontis ; — putei ; — et cæterarum multarum rerum ; et ne quid desit, cui per Benedictionem aliquid boni tribuatur, datur « Benedictio ad omnia », scilicet pro omnibus rebus, de quibus specialis Benedictio non habetur in Rituali.

Sufficiat hæc enumeratio Benedictionum (quarum series in Rituali ejusque Appendice reapse duplo major existit) ; ex ea satis superque patet, quæ sit Ecclesiæ mens, ut Sacerdotes nempe identidem, at cum prudentia tamen atque judicio, eas adhibeant ad fidelium adjutorium et multiplex solamen. Igitur faciles sese præbeant, ut suorum fidelium necessitatibus subveniant, per hujusmodi convenientia remedia. Studeant tamen insimul ab omni superstitione, et temeraria in earumdem usu fiducia fideles avertere.

Q. 329. *Quid notandum est de Benedictionibus quæ propriæ sunt nonnullorum Ordinum Regularium ?*

R. I. In Appendice Ritualis describuntur variæ Benedictiones, quæ propriæ sunt nonnullorum Ordinum Regularium, quæ igitur fieri possunt a Sacerdotibus qualificatis respectivi Ordinis, cui propria concessa fuit Benedictio, sed non a Sacerdotibus sæcularibus, aut alterius Ordinis. Ex eis sequentes speciatim hic notantur :

Methodus pro erigendis Stationibus Viæ Crucis, propria Ordinis Minorum Observantium S. Francisci ; — Ritus erigendi Stationes Viæ Matris dolorosæ, seu in honorem Septem Dolorum B. Mariæ V., propria Ordinis Servorum B. Mariæ V.

Benedictio et impositio Scapularis SS. Trinitatis, propria Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum ; — Scapularis B. Mariæ V. de Monte Carmelo,

propria Ordinis Carmelitarum ; — Scapularis cærulei B. Mariæ V. Immaculatæ, propria Clericorum Regularium Theatinorum ; — Scapularis nigri Septem Dolorum B. Mariæ V., propria Ordinis Servorum B. Mariæ V. ; — Formula benedicendi quatuor Scapularia SS. Trinitatis, B. Mariæ V. de Monte Carmelo, Immaculatæ Conceptionis, ac Septem Dolorum, pro Sacerdotibus Congregationis SS. Redemptoris ; — etc.

Benedictio Rosariorum B. Mariæ V., propria Ordinis Prædicatorum ; — Coronæ Septem Dolorum B. Mariæ V., propria Ordinis Servorum B. Mariæ V. ; — etc.

Benedictio Cinguli S. Thomæ Aquinatis, propria Ordinis Prædicatorum ; — Chordæ S. Francisci Assisiensis, propria Ordinis Minorum Conventualium ; — etc.

Benedictio Numismatum S. Benedicti, propria Ordinis S. Benedicti.

Benedictio aquæ S. Alberti, approbata pro Ordine Carmelitarum Excalceatorum ; — aquæ S. Ignatii, approbata pro Societate Jesu ; — aquæ S. Vincentii Ferrerii, pro infirmis, propria Ordinis Prædicatorum ; — aquæ S. Vincentii a Paulo, pro infirmis, propria Congregationis Missionis ; — etc.

NOTA. In eadem Appendice Ritualis describuntur etiam aliquot Benedictiones approbatæ pro quibusdam particularibus Diœcesibus ; ex. gr., Benedictio aquæ in honorem S. Willibrordi, approbata pro Archidiœcesi Coloniensi ; — Benedictio S. Huberti, seu aquæ, salis et panis in honorem S. Huberti, approbata pro Archidiœcesi Coloniensi ; — Benedictio panis et aquæ sub invocatione S. Machuti Episcopi, approbata pro Diœcesi Buscoducensi ; — etc.

II. Omnes supradictæ Benedictiones nonnisi a Sacerdotibus specialem facultatem habentibus adhiberi possunt. Facultas obtinetur, sive per Apostolicum Indultum, sive a respectivis Superioribus Regularium Ordinum qui eam concedere valent. Sacerdotes qui sodales sunt quarundam Associationum piarum, aut zelatores quorundam Piorum Operum, eo ipso habent, sub quibusdam conditionibus, facultates speciales impertiendi nonnullas ex præcitatis Benedictionibus.

Quando a Sede Apostolica obtinetur hujusmodi fa-

cultas, regulariter notatur in Breve concessionis, quod tantum valet de consensu Ordinarii.

Unusquisque sedulo inquirat ex litteris concessionis alicujus facultatis, quid præcise possit facere, et sub quibus conditionibus, ne munera temere, aut imperite umquam usurpet.

Episcopi hac in re nihil possunt absque Indulto Apostolico, uti declaravit S. Rituum Congregatio, per Decretum 2 Decembris 1881 (n. 3533, antiq. 5828, ad 3) : Ad dubium : « Num Episcopus, et ab eo delegati Sacerdotes eas (Benedictiones proprias Ordinum Regularium) impertiri possunt, maxime si in propria Diœcesi Religiosi Ordinis illius non existunt ? » S. Congregatio rescribere rata est : « Negative, absque Apostolico Indulto. »

NOTA. Benedictiones pro quibusdam Diœcesibus approbatæ extra has Diœceses non possunt adhiberi sine Apostolico Indulto.

Q. 330. *Quænam res de præcepto sunt benedicendæ ? Quid de aliis dicendum est ?*

R. I. De præcepto benedici debent : 1º primarius lapis pro Ecclesia ædificanda (cfr. Q. 341) ; et ipsa Ecclesia ædificata, seu Oratorium publicum, « ut ibi Sanctissimum Missæ Sacrificium celebrari possit » (Rituale, Tit. VIII, Cap. 27, in Titulo ; cfr. Q. 342) ; « Ecclesia vero, quamvis a simplici Sacerdote, ut supra, sit benedicta, ab Episcopo tamen consecranda est » (ibid. n. 13). (Cfr. etiam Decret. S. Rituum Congregationis, 5 Junii 1899, n. 4025, ad 2.) — Oratorium privatum, seu domesticum, etiam est benedicendum ad eundem finem ; benedicitur vero, non solemnî Benedictione, ut supra, quod non licet, sed tantum simplici Benedictione quæ pro domo nova aut pro loco in Rituali habetur. (Decret. 5 Junii 1899, n. 4025, ad 6.)

Construktionen quæ, occasione erectionis novæ Parochiæ, aliquando ad tempus tantum inserviunt pro Officiis ecclesiasticis in eis peragendis, et postea ad alium finem inservient, non possunt benedici solemnî Benedictione Ecclesiæ, vel Oratorii publici, quæ constitutiva est, sed benedicuntur simplici Benedictione loci. (Cfr. Q. 342.)

2° Cœmeteria. Rituale, Tit. VI. Cap. 1, n. 18: (cir. Q. 344.)

3° Paramenta sacra, quæ adhibenda sunt pro celebratione Missæ, sive Altaris (mappæ), sive Calicis) corporale, palla), sive Celebrantis et Ministrorum sacrorum (amictus, alba, etc.). De his singulis agitur in Quæstione 338, et in Tractatu de Celebratione Missæ.

4° Vasa sacra, quæ inserviunt Sacrificio Missæ, aut SS. Eucharistiæ servandæ : Calix et Patena consecrantur, sacra Unctione adhibita (pro his cfr. Tractatus de Celebratione Missæ) : Tabernaculum vero et reliqua benedicuntur tantum. (Cfr. QQ. hujus Tractatus 154, VII; 157, 5°; 159, 3; et 338.)

5° Aqua quæ benedicta inservit, tum in Ecclesiis pro diversis functionibus, tum usui particulari fidelium. (Rituale, Tit. VIII, Cap. 2; cfr. Q. 337.)

II. A) Ornamenta Ecclesiæ, et Altaris (præter mappas) de præcepto non sunt benedicenda. Equidem in Dedicatione seu Consecratione Ecclesiæ aut Altaris fixi Episcopus, consecrato Altari, procedit ad solemnem et generalem Benedictionem « tobalearum, vasorum et ornamentorum Ecclesiæ, et Altaris consecratorum » ; per vasa et ornamenta hic intelligi debere videntur saltem Cruces Altarium, et candelabra : quia statim post Benedictionem præcipit Pontificale ut ministri vestiant « Altare tobaleis, et ornamentis benedictis, ponentes desuper Crucem et alia ornamenta. » Hæc igitur in casu Consecrationis Altaris de præcepto benedicenda sunt ; sed hic agitur de præcepto Benedictionis horum vasorum et ornamentorum, extra casum Dedicationis seu Consecrationis Ecclesiæ aut Altaris. Declaravit S. Rituum Congregatio, quod Cruces Altarium et Processionum non sunt de præcepto benedicendæ. (Decret. 12 Julii 1704, n. 2143, antiq. 3697, ad 1.) Idem dicendum est de Imaginibus Domini Nostri, B. Mariæ V., et Sanctorum, etiam cum publicæ venerationi et ad cultum exponuntur : decet tamen quam maxime ut illæ Imagines benedicantur ; et solent benedici solemniter ab Episcopo, vel a Sacerdote delegato ; si privatim benedicuntur, fieri potest a quocumque Sacerdote.

B) Benedictiones Candelarum, die 2 Februarii ; Cinerum, in Feria IV in Capite jejunii ; et Palmarum, in

Dominica Palmarum, quæ describuntur in Missali Romano, statuit et declaravit S. Rituum Congregatio (Decret. 21 Novembris 1893, n. 3813, ad 1), « esse ex obligatione faciendas in omnibus Ecclesiis Collegialibus ; in aliis autem posse fieri. »

Hic tamen liceat animadvertere, quod istæ Benedictiones ex antiquissima et generali consuetudine fiunt in omnibus nostris Ecclesiis Parochialibus ; quæ consuetudo talis est, ut Parochi non sit eam in sua Ecclesia abrumpere, nisi prius Episcopum audiat ; sunt enim istæ functiones publicæ, quas populus expectare solet, quarum omissione non tantum valde minueretur cultus et devotio, sed daretur occasio scandali.

Si stricte standum est terminis præfati Decreti, in nostra Diocesi ex ferme mille Ecclesiis sæcularibus una tantum est Metropolitana Ecclesia in qua ex obligatione faciendæ sunt istæ Benedictiones ! Anne forsân æstimare liceat Parochiales Ecclesias pro his functionibus assimilari posse Collegialibus ? Hujusmodi solers extensio excedit quidem vocis Collegialis Ecclesiæ consuetam significationem ; sed esto ; et in tali casu Benedictiones præfatæ ex obligatione forent faciendæ etiam in omnibus Ecclesiis Parochialibus, possent autem fieri in aliis, nempe in aliis Ecclesiis, in Oratoriis publicis, imo semipublicis.

NOTA. I. Benedictio Cinerum fieri potest etiam separatim a Missa, cum precibus et ritibus ut in Missali describuntur, si datur causa rationabilis ; in Ecclesiis Collegialibus tamen numquam potest omitti sollemnis Benedictio ante Missam conventualem. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XIV, 1900, pag. 46.)

NOTA. II. Extra dies prædictas istæ Benedictiones, quales in Missali describuntur, numquam fieri possunt. Si extra diem 2 Februarii, aut primam liberam sequentem in casu impedimenti, candelæ sint benedicendæ, adhibetur Benedictio peculiaris quæ in Rituali Romano describitur. (Tit. VIII, Cap. 3.)

c) Fontis baptismalis aqua benedici debet in omnibus nostris Ecclesiis quæ Fontem habent ; et quidem bis in anno, nempe Sabbato Sancto, et in Vigilia Pentecostes ; et eo ritu qui in Missali describitur. (S. Rituum Congregatio, Decreta 13 Aprilis 1874, n. 3331, antiq. 5584 ; et 7 Junii 1892, n. 3776.)

D) Cæteræ omnes Benedictiones quæ in Missali aut in Rituali describuntur, ex. gr., domus, panis, fructuum, animalium, etc., benedicuntur tantum de convenientia, et juxta prudens judicium, ad salutem animarum et juvamen.

Q. 331. *Quinam libri, aut quænam formulæ adhiberi debent ad impertiendas Benedictiones?*

R. Ad impertiendas Benedictiones adhiberi debent a Sacerdotibus omnino et exclusive Missale Romanum aut Rituale Romanum, aut tales formulæ quas certum est fuisse ab Apostolica Sede approbatas. Non sufficit ut Benedictiones reperiantur in uno alterove libro, etiam aliquam approbationem, sed non Sanctæ Sedis, habentes. Declaravit S. Rituum Congregatio, quod pro Benedictionibus sint « illi soli libri adhibendi, et illæ tantum Benedictiones, quæ Rituali Romano sunt conformes » (Decret. 7 Aprilis 1832, n. 2689, ad 4, antiq. 4681, ad 5); « nec aliæ adhibeantur; dummodo non constet ab hac Sacra Congregatione fuisse approbatas. » (Decret. 23 Maji 1835, n. 2725, antiq. 4748, ad 9.)

Caveant igitur Sacerdotes alias Benedictiones adhibere; nam omnes formulæ non specialiter approbatæ a Sancta Sede proscribuntur per Decreta de libris prohibitis.

Formulæ Benedictionum ex Rituali, quæ propriæ sunt Ordinum Regularium, aut quæ approbatæ sunt pro quibusdam Diœcesibus tantum, non possunt ab omnibus Sacerdotibus adhiberi, sed tantum ab iis qui specialem facultatem acceperunt, aut illius Diœcesis sunt; ita, ex. gr., pro Benedictione panis in Festo S. Huberti, in Diœcesi Mechliniensi debet adhiberi formula quæ prostat in Rituali (Tit. VIII, Cap. 15 vel 16), et non potest adhiberi ea quæ approbata fuit pro Diœcesi Coloniensi, vel Buscoducensi.

Quod si res quædam benedicenda præsentatur, pro qua non reperitur in Rituali congrua formula, tunc adhiberi potest « Benedictio ad omnia », quæ describitur in Appendice Ritualis. In tali casu sufficit etiam signum Crucis manu efformatum super rem benedicendam, cum formula: *In nomine Patris, etc.*, et rei aspersio cum aqua benedicta.

Q. 332. *In quo loco faciendæ sunt Benedictiones ?*

R. I. Quædam Benedictiones fieri debent ad Altare ; nempe Candelarum, 2 Februarii ; Cinerum, in Feria IV in Capite jejunii ; Palmarum, in Dominica Palmarum. Candelæ tamen, et Palmæ poni debent, non super Altare, sed ante ipsum, aut a parte Epistolæ ; Cineres vero ponuntur in aliquo vase super Altare. Pro his Benedictionibus, cum jam fiunt ante Missam, lumen in Altari pro Missa requisitum accenditur. — Item faciendæ sunt ad Altare Benedictio nuptialis, Benedictio mulieris post partum.

NOTA. Quoad Candelas et Palmas signandus est usus fidelium, qui eas secum afferunt, et manu tenent in Ecclesia, dum fit Benedictio earum quæ ponuntur ad Altare : ad valorem Benedictionis præsentia moralis sufficit ; sed quanta propinquitassufficiat pro morali præsentia dubium est, et ex morali prudentum judicio pendet. Certum tamen est eas non esse benedictas, quæ sub vestimentis, aut quasi absconditæ retinerentur.

II. Aqua baptismalis benedici debet in ipso Baptisterio, in Fonte baptismali. (Cfr. Q. 337, Nota II.)

III. Si locus benedicendus est, Benedictio fit, ut patet, in ipso loco. Sacerdos dicit Orationem in præcipua, aut honestiori parte loci, et aspergit hanc et alias loci partes ; ex. gr., in domo aspergit præcipua domus loca, et Orationem dicere poterit in principali et honestiori loco domus. Ordinarie nihil ibi præparandum præscribitur. Fideles tamen qui petunt domum suam benedici, valde congruenter in principali loco solent præparare mensam cum Imagine Crucifixi, aut Sancti, cum lumine, et ornatu ; in quo certe laudandi sunt ; sed Rubrica id non requirit.

IV. Pro reliquis rebus quibuscumque benedicendis, unum notat Rituale quoad locum ubi benedicuntur : Sacerdos « caveat, ne Benedictionis causa ponat aliquid indecens super Altare, veluti esculenta ; sed quod ejusmodi est, ponatur super mensam, commodo loco paratam. » (Tit. VIII, Cap. 1, n. 7.)

Super Altare poni possunt, etsi non requiratur, paramenta sacra, vasa sacra ; eadem et reliqua omnia præparari pro Benedictione possunt et benedici, sive

prope Altare, a parte Epistolæ, sive ante Altare, sive in Ecclesia, sive in sacristia, sive in alio loco, modo sit honestus.

Nullibi requiritur lumen accensum pro hujusmodi Benedictionibus : quod si in Altari, aut publice fiant, convenit ut cerei accendantur.

Q. 333. *Quibus sacris vestibus, et cujus coloris, indutus esse debet Sacerdos pro Benedictionibus ?*

R. I. Pro Benedictionibus quæ in Altari fiunt, et relationem habent cum Missa, quales sunt Benedictiones solemnes Candelarum, Cinerum, et Palmarum, Sacerdos induere debet amictum, albam, cingulum, et Stolam viola ceicoloris, non vero Manipulum, neque Planetam; si haberi potest, induit etiam pluviale. (Rubricæ generales Missalis, Tit. XIX, n. 4.) Quando Benedictio Cinerum ex causa rationabili fit separatim a Missa, Sacerdos induit tantum superpelliceum et Stolam violaceam.

II. Pro Benedictione Fontis baptismalis, in Sabbato Sancto, et in Vigilia Pentecostes, Sacerdos indutus esse debet amictu, alba, cingulo, Stola et pluviali violacei coloris.

III. Pro Benedictione Nuptiarum, quia hæc fit intra Missam, Sacerdos indutus est omnibus paramentis pro Missa requisitis, et retinet ea pro Benedictione, etiam Planetam et Manipulum. Paramenta sunt ejus coloris qui Missæ convenit.

IV. Pro Benedictionibus quæ nullam cum Missa relationem habent, Sacerdos induit ea paramenta, ejusque coloris, quæ pro quibusdam in particulari specialiter a Rituali sunt præscripta : ita præscribuntur et induenda sunt amictus, alba, cingulum, Stola et pluviale albi coloris, pro Benedictione primarii lapidis Ecclesiæ ædificandæ ; item pro Benedictione Ecclesiæ, vel Oratorii publici.

V. Pro plerisque tamen hujusmodi Benedictionum nihil specialiter præscribitur in Rituali : et usu venit regula generalis sequens, quam tradit Rituale (Tit. VIII, Cap. 1, n. 2) : « In omni Benedictione extra Missam, Sacerdos saltem superpelliceo, et Stola pro ratione

temporis utatur. » — Ad dubium : « Utrum licite fieri possint privatim aliquæ minores Benedictiones Ritualis Romani cum sola Stola absque superpelliceo ? » S. Rituum Congregatio rescripsit : « Servetur Rituale. » (Decret. 7 Decembris 1888, n. 3697, ad 15.) In Indice Decretorum notatur responsum sequenti modo : « In Benedictionibus minoribus ex Rituali Romano privatim peragendis, servetur ipsum Rituale quoad Stolam et superpelliceum. » — Ergo induere debet Sacerdos saltem superpelliceum, et Stolam ; si cum quadam solemnitate et apparatu Benedictio fit, et si placet, addere poterit pluviale.

Quoad colorem Stolæ et pluvialis notandum est :

a) Si Rituale designat colorem, is profecto tenendus est ; ita pro Benedictione aquæ, quæ fit diebus Dominicis, præscribitur Stola violacei coloris Sacerdoti qui aquam benedicens non celebrat sequentem Missam principalem ; aliis diebus etiam Stolæ color pro hac Benedictione semper est violaceus, ratione Exorcismi.

Si Sacerdos qui diebus Dominicis Aspersionem facit et Missam principalem celebrat, ipse ante Aspersionem aquam benedicit, induit jam pro hac aquæ Benedictione amictum, albam, cingulum, et Stolam ejus coloris qui Missæ convenit. (Cfr. Q. 337, III.)

b) Si naturæ rei benedicendæ aliquis ex usitatis ab Ecclesia coloribus respondet, rectus liturgicus sensus innuit hunc colorem adhiberi posse ; ita, ex. gr., pro Benedictione Imaginis B. Mariæ Virginis recte adhibetur color albus (eo vel magis quod iste color præscribitur in casu a Pontificali Romano, quando Episcopus benedicit hujusmodi Imaginem) ; similiter pro Benedictione Imaginis alicujus Sancti Martyris convenit color rubeus. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, VIII, 1894, pag. 217.)

c) Si nullus ex liturgicis coloribus respondet naturæ rei benedicendæ, ut si domus nova, panis, etc., sunt benedicenda, adhibetur color « pro ratione temporis », id est, color Officii diei in qua fit Benedictio, nempe, vel albus, vel rubeus, vel viridis, vel violaceus.

B. Prænotatur quod in hoc responso agitur tantum de ordinariis seu simplicibus Benedictionibus; ritus solemniorum Benedictionum, nempe Candelarum, Cinerum, Palmarum, Fontis baptismalis, describuntur in Missali Romano suis respectivis anni diebus, et exponuntur in hujus operis Tomo V (Cæremoniale); et de quarundam aliarum solemniorum Benedictionum ritu, ex. gr., Ecclesiæ, vel Oratorii publici, dicitur in Articulo sequenti.

Ritus servandos in Benedictionibus generatim exponit Rituale sequentes (Tit. VIII, Cap. 1):

1° « Cum Sacerdos aliquid benedicturus est, habeat ministrum cum vase aquæ benedictæ et aspergillo, et cum hoc Rituali libro, seu Missali. »

Si cum apparatu placet facere Benedictionem aliquam, ex. gr., Imaginis B. Mariæ V., certe plures ministros habere nihil impedit.

Quod si pro Benedictionibus simplicioribus et omnino privatis non adsit minister, Sacerdos ipse præparet omnia necessaria in loco opportuno, ita ut ea in promptu sub manu habeat in ipsa Benedictione.

2° Sacerdos « stando semper benedicat, et aperto capite. » Si res benedicendæ ponuntur super Altare, vel prope Altare a parte Epistolæ, Sacerdos pro Benedictione stat ad Altare, in cornu Epistolæ, facie versa ad Altare; alias stat ante res benedicendas, ubicumque ponantur. Rituale, vel Missale ponitur super legile in cornu Epistolæ, vel alias tenetur, sive a ministro ante Sacerdotem, sive ab ipso Sacerdote.

3° Sacerdos « in principio cujusque Benedictionis dicit: *Ÿ. Adjutorium nostrum in nomine Domini. R. Qui fecit cælum et terram.* » Rituale nihil dicit de Crucis signo faciendo ad verba: *Adjutorium nostrum, etc.*; nonnulli auctores docent quod interea Sacerdos signo Crucis a fronte ad pectus seipsum signat.

4° Sacerdos dein dicit: *Dominus vobiscum*, et minister respondet: *Et cum spiritu tuo*. Si Sacerdos stat ad Altare, aut alias renibus versis ad populum, numquam ad hæc verba se vertit ad populum; neque manus extendit, sed junctas eas tenet.

5° Sacerdos dicit Orationem Benedictionis, præmis-

so *Oremus*, quod dicens caput profunde inclinat ; et si stat ad Altare, hanc inclinationem facit versus Crucem Altaris ; manus autem non extendit.

Si Benedictio fit in cantu, Sacerdos Orationem cantat in tono feriali, nempe cum unica vocis inflexione in fine Orationis, et in fine conclusionis. Si in Oratione occurrit nomen *Jesu*, inclinat caput profunde, ut supra ad verbum *Oremus* ; caput etiam inclinat ad nomen B. Mariæ V., versus librum. Sacerdos totam Orationem dicit manibus junctis ; et numquam eas disjungit, nisi cum occurrat in Oratione ad quædam verba signum Crucis ; tunc dextera facit signum Crucis versus rem benedicendam ; et interea, si stat ad Altare, sinistram ponit super Altare, alias eam ponit contra pectus, nisi ipse librum teneat.

6° Dicta Oratione, aut, si plures sunt, dicta ultima Oratione, Sacerdos accipit a ministro aspersorium, et mox rem benedicendam aspergit ; hæc aspersio fit ut de more ter, in medio scilicet, a dextris, et a sinistris rei benedicendæ ; interea nihil dicit. (Paucissimæ sunt Benedictiones, in quibus præscribitur dicenda Antiphona *Asperges me, etc.*, interea dum fit aspersio.)

Si in quadam Benedictione præscribitur una cum aspersione rei benedicendæ, ejusdem incensatio, quod rarius fit, tunc Sacerdos, dicta Oratione, primo imponit incensum in thuribulo, cum consueta Benedictione : *Ab illo benedicaris etc.* ; dein aspergit rem benedicendam ; et postea eandem ter adolet incenso, eodem modo quo eam aspersit, nihil interea dicens.

ARTICULUS II

DE QUIBUSDAM BENEDICTIONIBUS IN SPECIE

335. In hoc Articulo proponuntur quædam notatu digna de variis Benedictionibus quæ aliquando sunt faciendæ. Quædam Benedictiones jam occurrerunt in præcedentibus Titulis Ritualis, et hujus Tractatus, scilicet :

1° De Benedictione Fontis baptismalis extra Sabba-

tum Paschæ et Pentecostes, cum aqua consecrata non habetur, agitur in Rituali Romano, Titulo II, Capite 7, et notantur quædam in hoc Tractatu, Q. 125. Quod si dubium alicui sit de modo unam alteramve cæremoniam peragendi, recurri potest ad Tömum V hujus operis (Cæremoniale), ubi ritus exponuntur, tum pro solemni Benedictione, tum pro eadem a solo Parocho facta, juxta Memoriale Rituum pro minoribus Ecclesiis.

2º De ritu Benedictionis Apostolicæ, in articulo mortis, agitur in Rituali, Titulo V, Capite 6; et in hoc Tractatu, QQ. 241 ad 245.

3º De Benedictione Nuptiarum agitur in Missali Romano, in Missa pro sponso et sponsa, ejusque ritus exponuntur in præsentí Tractatu, QQ. 309 ad 312.

Restat ut quædam dicantur de Benedictione mulieris post partum, de qua agitur in Rituali, Titulo VII, Capite 3; et dein de quibusdam Benedictionibus in Titulo VIII descriptis, pro quibus servabitur ordo Ritualis.

Q. 336. *Ex quo motivo, quibus mulieribus, a quo, ubi, quando, et quo ritu datur Benedictio mulieri post partum?*

R. I. Ex quo motivo: Juxta piam et laudabilem consuetudinem, nulla tamen lege obligante, christianæ mulieres, exemplum imitantes Deiparæ Virginis quæ ex humilitate legi se subdidit cui non erat obnoxia, post partum per aliquod tempus, ex reverentia erga Ecclesiam ac divina mysteria quæ in ea peraguntur, ab ingressu Ecclesiæ se abstinere; nec in eam intrant, nisi se Sacerdoti præsentent, qui, precibus quibusdam præmissis, juxta ritum præscriptum in Rituali illas introducit, ad Deo gratias pro sua incolumitate agendum, et Benedictionem a Sacerdote accipiendum.

Mulieres laudabiliter solent prolem secum ad Ecclesiam deferre, ad imitationem B. Mariæ Virginis, ut eam Deo offerant; hoc tamen non præscribitur, et etiam prole mortua Benedictionem hanc accipere possunt; ex precibus videtur sola mulier subjectum hujus Benedictionis.

II. Quibus mulieribus: Dari potest hæc Benedictio tantum iis catholicis mulieribus, quæ ex legitimo matrimonio pepererunt: ita ut deneganda sit illis, quæ vel

428 (Q. 336) *Benedictio mulieris post partum*

per fornicationem vel per adulterium pepererunt. Benedictio tamen legitime impertitur illi mulieri quæ per fornicationem vel per adulterium concepit, modo subsequens matrimonium omnia ante partum sanaverit et purgaverit.

Declaravit S. Rituum Congregatio (Decret. 19 Maji 1896, n. 3904), « non esse negandam Benedictionem » puerperæ, cujus proles mortua fuerit sine Baptismo. Et in casu servatur ritus qualiter in Rituali Romano describitur, sine ulla mutatione in cæremoniis aut in precibus.

III. A quo : In Diœcesi Mechliniensi hæc Benedictio impertitur « a proprio Parocho, ejusve substituto,... et quidem in Ecclesia parochiali, vel in Sacello publico. » (Stat. diœc., n. 230 ; cfr. Q. 327, ad 4.)

IV. Ubi : Ex natura et ritu hujus Benedictionis abunde patet, ipsam non posse dari nisi in Ecclesia, aut in Oratorio publico ; insuper ratio prudentiæ dictat, indecens esse, ut Sacerdos pro ea danda ad domum mulieris accedat.

V. Quando : Nullum tempus determinatur pro hac Benedictione accipienda, sed mulieres sese præsentant, prout circumstantiæ et partus incommoda permittunt, elapsis aliquot a partu diebus.

Nullum diei tempus quoque determinatum præscribitur ; solent apud nos, et laudabiliter, mulieres accedere tempore matutino, ita ut SS. Sacrificio Missæ interesse possint ; sed nulla datur obligatio.

NOTA. Si quæ mulier Missam petat celebrari, occasione suæ Benedictionis, hujusmodi Missa nullo gaudet privilegio ; et tantum votiva dici potest iis diebus quibus Missæ votivæ privatæ permittuntur ; quod si Missa petitur in honorem B. Mariæ Virginis, dicitur una ex quinque votivis, quæ de B. Maria V., pro diversitate temporis anni, in fine Missalis assignantur ; sed numquam dici potest Missa propria Festi Purificationis B. Mariæ V.

VI. Quo ritu : 1. Sacerdos induit superpelliceum et Stolum ; hæc præscribitur coloris albi, ratione mysterii Purificationis B. Mariæ V., in cujus memoriam peragitur hæc Benedictio.

2. Sacerdos « cum ministro aspergillum deferente, ad fores Ecclesiæ accedit, ubi illam (mulierem) foris ad limina genuflectentem, et candelam accensam in manu tenentem, aqua benedicta aspergit. » Plerumque in nostris regionibus brumale tempus non permittit urgere mulieres, ut foris ad limina Ecclesiæ exspectent; sed earum et prolis debilis conditio sufficiens erit motivum, ut intra Ecclesiam se sistere possint.

Sacerdos ter aspergit mulierem, in medio scilicet, ad ejus dexteram, et ad ejus sinistram; interea nihil dicit.

3. Sacerdos mox post aspersionem, remanens conversus ad mulierem, dicit *Ÿ. Adjutorium nostrum, etc.*, et Psalmum cum Antiphona; dein porrigit ad manum dextram mulieris extremam partem sinistram Stolæ, et se convertens ad interiorem Ecclesiam, ad dexteram mulieris, quasi præeundo eam introducit in Ecclesiam, dicens: *Ingrederere in templum Dei, etc.*

Mulier tenens Stolæ extremitatem sequitur Sacerdotem.

4. Sacerdos ducit mulierem ad Altare ubi solet hæc Benedictio dari; cum ad Altare pervenerint, mulier relinquit Stolum, et genuflectit in infimo gradu; Sacerdos caput inclinat ad Crucem, vel genu dextrum flectit si habetur in Altari Tabernaculum, ascendit ad suppedaneum, convertit se ad mulierem, et se sistit non in medio, sed aliquantum versus cornu Epistolæ.

5. Sacerdos dicit præscriptas preces. Post Orationem, Sacerdos accipit a ministro aspersorium, et dum dicit: *Pax et benedictio, etc.*, ter aspergit mulierem, in medio cum dicit: *Patris*, ad ejus dexteram, cum dicit: *et Filii*, ad ejus sinistram, cum dicit: *et Spiritus sancti*.

6. Mulier, accepta Benedictione, discedit de Altari ad locum in Ecclesia. Sacerdos convertit se ad medium Altaris, et caput inclinat; descendit, ante gradus caput inclinat, vel genu dextrum flectit, ut supra, et discedit ad sacristiam.

Q. 337. Quando, ubi, et quo ritu facienda est Benedictio aquæ?

R. I. Quando: « Aqua benedicta singulis saltem hebdomadis renovetur », ait Cæremoniale Episcoporum.

(Lib. I, Cap. VI, n. 2.) Ita præscribitur, tum ad evitandam facilem aquæ corruptionem, tum quia frequentior est ejus in variis ecclesiasticis functionibus usus, tum quia « Christifideles possunt de ista aqua benedicta in vasculis suis accipere, et secum deferre, ad aspergendos ægros, domos, agros, vineas, et alia, et ad eam habendam in cubiculis suis, ut ea quotidie et sæpius aspergi possint. » (Rituale, Tit. VIII, Cap. 2, n. 5.)

Juxta Rituale et Missale Benedictio aquæ fit diebus Dominicis, et cum ea ante Missam principalem aspergitur Altare et populus. Excipiuntur tantum duæ Dominicæ, Paschatis scilicet et Pentecostes, in iis Ecclesiis ubi habetur Fons baptismalis, quia in his Dominicis usuvenit aqua, quæ apud Fontem baptismalem pridie fuit benedicta, et extracta ante infusionem SS. Oleorum.

Rituale addit quod aqua insuper benedicitur « quandocumque opus fuerit » ; quæ Benedictio quocumque die et quacumque hora fieri potest.

II. Ubi : Diebus Dominicis, Benedictio aquæ, quam sequitur Aspersio et Missa principalis, juxta Missale fit in sacristia ; alias fit, juxta Rituale, in Ecclesia, vel in sacristia ; auctores addunt, eam ex causa rationabili fieri posse etiam in domibus privatis, et in quocumque honesto loco.

III. Quo ritu : Ritus simplex est, et non indiget expositione ; sequentia tamen notare juvat.

1. Diebus Dominicis, si aquæ Benedictio fit a Sacerdote, qui mox Aspersionem factururus, et Missam celebraturus est, is induit amictum, albam, cingulum, et Stolum ejus coloris qui Missæ convenit ; juxta Memoriale Rituum (Tit. III, Cap. II, § 1, n. 2) induit etiam pluviale, sed Missale Romanum indicat pluviale tantum pro Aspersione ; — si Benedictio fit ab alio Sacerdote, sive diebus Dominicis ante Aspersionem, sive quocumque die aut tempore, is induit superpelliceum, et Stolum, quæ semper violacei coloris esse debet. (Cfr. Q. 333, V, a.)

2. Benedictio salis, per Exorcismum et Orationem, non debet fieri quotiescumque aqua benedicitur ; sed sal, semel pro hac aquæ Benedictione benedictus et ser-

vatus, adhiberi potest in sequentibus aquæ Benedictio-
nibus, uti declaravit S. Rituum Congregatio. (Decret.
8 Aprilis 1713, n. 2218, antiq. 3853, ad 3.)

3. Pro commixtione salis et aquæ, Sacerdos accipit
pugillum salis inter digitos dextræ manus, et tria signa
Crucis super aquam efformat, primum ad verba *In no-
mine Patris*, secundum ad verba, *et Filii*, tertium ad ver-
ba *et Spiritus sancti*; ad cujusque Crucis lineas continuo
salem in aquam mittit.

4. Si in pluribus vasis aqua benedicenda est, super
omnia simul coram Sacerdote posita semel tantum di-
cuntur preces; sed commixtio salis et aquæ in singulis
feri debet.

NOTA. I. Aspersio Altaris et populi cum aqua bene-
dicta solet fieri diebus Dominicis ante Missam princi-
palem; quod si fiat, debet fieri omnino a Sacerdote qui
hanc Missam celebrat, et non ab alio, etiam digniori,
non obstante contraria consuetudine, quæ corruptela
declaratur, ut patet ex pluribus Decretis S. Rituum
Congregationis. (Cfr. Adnotationes et Suffragia super
Decreto 12 Novembris 1831, n. 2684, antiq. 4672, ad
11; in Vol. IV Collectionis Decretorum, pag. 327.)

Plerique auctores hucusque docuerunt, eam Asper-
sionem in Ecclesiis etiam Parochialibus nequaquam
omitti posse; dicendum tamen, ex præsentī disciplina,
Aspersio in Ecclesiis Parochialibus laudabiliter
quidem fieri, sed non de præcepto esse faciendam.

Ea de re sequentia statuit S. Rituum Congregatio :
Ad Dubium : « Utrum in Ecclesiis Collegialibus Asper-
sio aquæ benedictæ de præcepto sit præmittenda Mis-
sæ Conventuali quæ canitur in Dominicis, sive cum
Diacono et Subdiacono, sive absque sacris Ministris ?
Et utrum in Ecclesiis non Collegialibus eadem Asper-
sio præfatis diebus fieri saltem possit ? » S. Congrega-
tio rescribendum censuit : « Affirmative, ad utramque
partem. » (Decret. 15 Decembris 1899, n. 4051, ad 1.)

Ergo Aspersio aquæ benedictæ in nostris Ecclesiis
Parochialibus, quarum nulla in præsentī est Collegia-
lis, fieri potest, sed fieri non debet. — Cæremoniale
Episcoporum notat (Lib. II, Cap. XXXI, n. 4), quod
« si Episcopus celebrare voluerit solemniter, non esset

facienda hujusmodi aquæ benedictæ Aspersio. » (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XI, 1897, pag. 108.)

Pro ritu Aspersiois, cfr. Tom. V (Cæremoniale), QQ. 107 pro Celebrante, 78 pro Diacono, 45 pro Subdiacono.

NOTA. II. Solemnis est illa aquæ Benedictio, quæ cum peculiaribus ritibus fit in Sabbato Sancto, et in Vigilia Pentecostes, apud Fontem baptismalem; et quæ debet fieri in Ecclesiis Parochialibus, necnon in filialibus quæ sacrum Fontem legitime habent. (Decret. 13 Januarii 1899, n. 4005, ad 1.) Hæc aquæ Benedictio fit dictis diebus non tantum pro collatione Baptismi, sed etiam, ut ait Missale, ut inserviat « ad aspergendum in domibus et aliis locis. » Ad hunc finem jubet Missale aquam jam benedictam e Fonte baptismali extrahi, antequam Sacra Olea in Fontem, pro ulteriori aquæ ad solum Baptismum adhibendæ confectione, infundantur. — Ritus et cæremoniæ pro hac solemnii Fontis Benedictione exponuntur in Tomo V (Cæremoniale), QQ. 36 pro rebus præparandis, 126 pro Celebrante, 97 pro Diacono, 63 pro Subdiacono.

In Sabbato Sancto præsertim apud nos magna aquæ copia fidelibus distribuitur, qui eam habere valde cupiunt.

Cum amplius satis nullibi sit Fons baptismalis, ut ex eo tanta copia aquæ benedictæ hauriatur, quæritur quomodo fidelium desiderio satisfacere liceat. Sequentem methodum propositam probavit S. Rituum Congregatio, per Decretum 4 Septembris 1880 (n. 3524, antiq. 5818, ad 5) : Dubium : « Sabbato Sancto, necnon Sabbato in Vigilia Pentecostes, in Benedictione Fontis plerumque, si non semper, Fons baptismalis non potest capere aquam sat copiosam, ut Christifideles recipere queant in vasis (ante Olei infusionem) de hac aqua benedicta, ad eam habendam in suis domibus, cubiculis, etc. Igitur quæritur : An liceat dolium vel aliud vas sat amplum aqua refertum juxta Fontem ponere, et aquam in eo contentam benedicere secundum ritum præscriptum Sabbato Sancto usque ad effusionem Sancti Olei exclusive, et peracta hac prima parte Benedictionis, de dicta aqua in Fontem baptismalem fundere, et tum supra ipsum Fontem prosequi Benedi-

ctionem, ut in Missali legitur, relicta aqua, quæ remanet in dolio, usui fidelium ? » S. Congregatio rescribere rata est : « Affirmative ; id est, licet perficere in uno tantum vase extra Fontem posito Benedictionem aquæ, deinde fundendæ in Fontem ipsum, ante immixtionem Sancti Olei. »

Animadvertere juvat, non posse in hac functione aquam benedici in Fonte simul et in aliis vasis prope Fontem positis ; Decretum enim permittit Benedictionem in uno vase tantum ; insuper diversi ritus in hac Benedictione sunt tales qui super diversis vasis congrue repeti non possunt.

Notandum denique est, quod in Ecclesia vel Oratorio publico, in quibus Fons baptismalis non exstat, non potest in Sabbato Sancto substitui Benedictio aquæ ordinaria Benedictioni solemni hac die in Missali assignatæ inter Prophetias et Litanias ; sed potest ibi Benedictio aquæ ordinaria fieri privatim in sacrario, quacumque alia hora ipsius diei. (Decret. 31 Augusti 1872, n. 3271, antiq. 5510, ad 1 et 2.)

Q. 338. *Quæ notanda sunt de Benedictione sacræ supellectilis Ecclesiarum ?*

R. I. Quænam hic intelligitur sacra supellex. — In hac Quæstione agitur de Benedictione hujus supellectilis Ecclesiarum, quam benedicere facultatem habent quidem Sacerdotes, in territorio determinato, ex delegatione Episcopi Ordinarii (cfr. Q. 326), vel etiam quandoque ex Indulto Apostolico ; scilicet : de paramentis Altaris, aut Calicis, aut Celebrantis et Ministrorum, et de Vasis sacris, quæ benedicuntur sine sacra unctione.

II. Quæ supellex benedicenda est. — Quod breviter dictum fuit Quæstione 330 (I, 3° et 4°), hic fusius determinatur.

1. Pro Altari, benedici debent mappæ, seu tobaleæ ; — benedici possunt Crux, antependium ; — non benedicitur chrismale, quod usuvenit in Consecratione Altaris, neque tela stragula qua extra Officia Altare cooperitur.

2. Pro Calice, benedici debent corporale, et palla ; —

434 (Q. 338) *Benedictio sacræ suppellectilis*

benedici possunt velum, et bursa; — non benedicitur purificatorium. (Decret. S. Rituum Congregationis, 7 Septembris 1816, n. 2572, ad 12, antiq. 4526, ad 18.)

3. Pro Celebrante et Ministris, benedici debent amictus, alba, cingulum, manipulus, stola, casula seu planeta; — pro dalmatica, tunicella, et pluviali præceptum Benedictionis quoque exstat juxta plerosque auctores, unde ad minimum convenit ut hæc sicut prædicta benedicantur; — benedici possunt velum humerale, superpelliceum, et rochetum.

4. Pro cultu SS. Eucharistiæ, benedici debent ciborium, pyxis, custodia, et lunula ostensorii; — benedici potest ostensorium, nisi dicas illud debere benedici, eo ipso quod formula ejus Benedictionis inserta fuit in Appendice Ritualis Romani.

NOTA. Ex recenti Decreto S. Rituum Congregationis dicendum est, quod etiam benedici debet Tabernaculum; etenim, ad dubium: « Utrum Sacrum Tabernaculum..... sit benedicendum, priusquam Sacra Eucharistia in illo recondatur? » S. Congregatio respondere censuit: « Affirmative. » (Decret. 20 Junii 1899, n. 4035, ad 4.)

5. Pro asservatione SS. Oleorum, et SS. Reliquiarum, benedici possunt vascula pro Sacris Oleis includendis, et capsæ pro Reliquiis Sanctorum includendis. Hucusque declaratio de obligatione Benedictionis horum vasorum expresse data non fuit, nisi dicatur ea de præcepto esse benedicenda, quia pro illis formulæ Benedictionis insertæ fuerunt in Appendice Ritualis Romani. Ita enim concludit Catalanus, in suis Commentariis ad Pontificale Romanum (Tit. II, § IV, n. V), ex eo quod in Pontificali habeatur Benedictio capsarum pro Sacris Reliquiis includendis, debere ab Episcopo benedici vasculum in quo reconduntur Reliquiæ pro Altari consecrando, etiamsi in rubricis de Dedicazione Ecclesiæ, aut Altaris, tantum dicatur Reliquias esse ponendas « in decenti et mundo vasculo », nihil addito de vasculi Benedictione.

NOTA. Sacra supellex, pro qua Benedictio requiritur, ante usum omnino benedicenda est iis ritibus et precibus, quæ pro singulis rebus præscribuntur; non

censenda est benedicta usu, id est, eo quod non benedicta ad sacrum usum adhibita fuit ; etenim proposita fuit S. Rituum Congregationi sequens cujusdam auctoris assertio : « Si Sacerdos bona fide celebraverit cum vestimentis nondum benedictis, poterunt alii Sacerdotes cum iisdem rite celebrare ; quia per primam celebrationem bona fide factam, consecrata seu benedicta remanserunt. » Ad dubium : « Quæritur an hoc in praxi sequi tuto liceat ? » S. Congregatio rescribendum censuit : « Negative. » (Decret. 31 Augusti 1867, n. 3162, ad 7, antiq. 5386, ad 8.)

III. Quanam formula utendum est. — Diversæ formulæ pro diversis sacræ suppellectilis rebus benedicendis describuntur in Missali Romano, et in Rituali Romano ; quæ formulæ adhiberi debent a Sacerdotibus qui facultatem eas res benedicendi habent ; describuntur formulæ etiam in Pontificali Romano, sed quædam variæ sunt ab iis quæ in Missali et Rituali habentur ; propriæ sunt istæ Episcopis, et Sacerdotibus non licet eis uti. (Decreta 4 Septembris 1880, n. 3524, antiq. 5818, ad 2 ; et 2 Decembris 1881, n. 3533, antiq. 5828, ad 1.) Diversæ Missalis et Ritualis formulæ hic enumerantur :

1. *Benedictio sacerdotalium Indumentorum in genere* (Rituale, Tit. VIII, Cap. 20). Hæc usuvenit pro Benedictione amictus, albæ, cinguli, manipuli, stolæ, casulæ, dalmaticæ, tunicellæ, pluvialis, veli humeralis, superpellicei, rochetti. In Orationibus hujus Benedictionis, quæ tres sunt et omnes ordine suo dici debent, occurrit numerus pluralis ; si unum tantum ex iis indumentis benedicatur, « servanda tamen est formula in Missali Romano præscripta. » (S. Rituum Congregatio, Decret. 4 Septembris 1880, n. 3524, antiq. 5818, ad 2.) Hac prima Benedictione possunt etiam benedici antipendium Altaris, et Calicis velum ac bursa ; sed tantum simul cum aliis indumentis quæ supra recensentur, nam pro ipsis solis non præcise verificantur plura quæ in Orationibus dicuntur.

2. *Benedictio Mapparum sive Lintheaminum Altaris* (ibid. Cap. 21). Inservit exclusive Benedictioni mapparum Altaris. Duæ Orationes ordine suo dicendæ sunt. Si

436 (Q. 338) *Benedictio sacræ supellectilis*

una tantum mappa est benedicenda, servatur tamen formula, prout in Missali aut Rituali describitur, juxta quod S. Rituum Congregatio pro aliis casibus declaravit. (Cfr. supra n. 1.)

3. *Benedictio Corporalium* (ibid. Cap. 22). Hæc usuvenit pro Benedictione corporalis; et etiam pallæ, quia palla primitus distincta non erat a corporali (cfr. Tractatus de celebratione Missæ, QQ. 62 et 66). Tres sunt Orationes, ordine suo dicendæ, in quibus occurrit numerus singularis; unde diceres unum tantum corporale, aut unam pallam posse benedici, et si plura sunt, repetendam esse pro singulis Benedictionem; sed etiam si plura sint, formula dicenda est prout jacet pro unica Benedictione plurium.

Hac de re datur sequens S. Rituum Congregationis Decretum (4 Septembris 1880, n. 3524, antiq. 5818, ad 3): Dubium: « Docent auctores quod Palla sit benedicenda simul cum Corporali, et non aliter. Quare quæritur: 1. An Palla possit benedici separatim a Corporali, ex. gr., quando Corporale est jam benedictum, et adest nova Palla, seu adsunt novæ Pallæ absque Corporali benedicendæ? — 2. Quando autem benedicitur una Palla simul cum unico Corporali; quæritur an Orationes præscriptæ recitari debeant numero singulari, veluti si tantum adesset Corporale benedicendum? — 3. Tandem si plures adessent Pallæ benedicendæ simul cum uno tantum Corporali, vel plura Corporalia absque vel simul cum una vel pluribus Pallis; quæritur an Minister benedictionis uti debeat numero plurali? » S. Congregatio rescribere rata est: « Quoad primam quæstionem: Affirmative; ad secundam et tertiam: Formula recitanda prout jacet. » Itaque omni possibili dubio jam respondetur per hoc Decretum.

4. *Benedictio Tabernaculi seu Vasculi pro sacrosancta Eucharistia conservanda* (ibid. Cap. 23). Hac formula benedicuntur ipsum Tabernaculum quod in Altari ponitur (cfr. supra I, 4, Nota); dein quodcumque vas « pro Corpore... Domini nostri... in eo condendo fabricatum », nempe ciborium, pyxis, custodia, et etiam, juxta auctores, lunula ostensorii. De calice et patena pro SS. Missæ Sacrificio hic quæstio esse non potest;

consecrantur enim cum unctione S. Chrismatis ab Episcopo, qui simplicem Sacerdotem ad hoc delegare non potest.

5. *Benedictio Ostensorii pro SS. Sacramento fidelium venerationi exponendo.* Hac Benedictione, quæ reperitur in Appendice Ritualis Romani, benedicitur ipsum Ostensorium. Duplex ergo videtur adhibenda Benedictio pro Ostensorio : prior, pro ejus lunula, in qua conditur, seu conservatur Sacra Hostia ; altera, pro ipso Ostensorio, in quo Sacra Hostia in lunula conservata exponitur. An sufficiat hæc Ostensorii Benedictio pro ipso simul et pro lunula, S. Congregationis Rituum erit declarare ; interea duplex Benedictio adhibeatur.

6. *Benedictio Capsarum pro Reliquiis Sanctorum includendis* (in Appendice Ritualis). In Pontificali Romano datur etiam formula « de Benedictione Capsarum pro Reliquiis, et aliis Sanctuariis includendis », quæ solemnior est, et Præfationem quidem continet ; ea uti non possunt Sacerdotes delegati. Præsens Benedictio rarius jam erit a delegatis Sacerdotibus facienda.

7. *Benedictio Vasorum pro Sacris Oleis includendis* (in Appendice Ritualis). Hæc usu venit pro Benedictione cujuscumque vasis, in quo servatur unum ex Sacris Oleis, Chrisma, aut Oleum Catechumenorum, aut Oleum infirmorum ; sive sit vasculum majus, sive minus seu quotidiani usus (cfr. Q. 68). Si unicum tantum benedicendum est, dicuntur tamen Orationes duæ prout jacent ; juxta quod S. Rituum Congregatio pro aliis casibus declaravit. (Cfr. supra n. i.)

8. *Benedictio Sacrorum Vasorum et aliorum Ornamentorum in genere* (in Appendice Ritualis). In quibus circumstantiis, et sub quibus conditionibus liceat uti hac generali formula, ad benedicendum « vasa et ornamenta sacri Altaris, atque Ecclesiæ, sacri ministerii usui præparata », non patet, cum nulla addatur in Rituali declaratio : forsitan fuerit pro particularibus casibus et adjunctis concessa. Usque dum de ejus usu detur authentica declaratio, abstineant ab hac generali Benedictione nostri Sacerdotes, qui ab Archiepiscopo facultatem obtinuerunt sacram suppellectilem benedicendi, et non sit eis oneri particulares Benedictionum

formulas, de quibus supra, pro diversis rebus benedicendis adhibere.

Quod si aliquando conveniret, aut placeret benedicere Altaris, aut Ecclesiæ vasa quædam, aut ornamenta, ex iis quorum specialis Benedictio non de præcepto fieri debet; puta, Crucem Altaris cum candelabris, vasa, antependium, ampullas, thuribulum, et alia hujusmodi: hæc præsens generalis formula videtur congruere pro hujusmodi rerum Benedictione.

NOTA. De Cruce Altaris benedicenda (cfr. supra II, 1) dicitur in Questione sequenti (Nota).

IV. Quo ritu Benedictio fit. — 1. Prænотatur, quod antequam Sacerdos ad Benedictionem sacræ suppellectilis procedat, debet omnino certiore se reddere de debitis qualitatibus suppellectilis benedicendæ, quoad ejus materiam et formam: ex. gr., an quod ex auro aut argento, ex lino aut serico confectum esse debet, revera ex requisita materia sit confectum: et sub debita et congrua forma. Quod si in aliqua re aliquid deficiat, ad ejus Benedictionem Sacerdos procedere non potest: esset enim illicita, imo quandoque invalida Benedictio. Quæ de materia et forma sacræ suppellectilis præscripta sunt, pro singulis rebus descripta reperiuntur tum in Tractatu de celebratione SS. Missæ Sacrificii, tum in præsentī Tractatu de administratione Sacramentorum.

2. Locus, in quo fiat sacræ suppellectilis Benedictio, non determinatur; locus aptus et valde congruus est Altare, super cujus mensam poni possunt res benedicendæ; sed ubi placuerit poterit Sacerdos ad Benedictionem procedere, modo locus sit honestus; res benedicendæ ponuntur super mensam mundam, commodo loco paratam.

3. Sacerdos pro Benedictione induit superpelliceum, et Stolam: color Stolæ non determinatur, erit igitur coloris Officii diei, in qua fit Benedictio: attamen pro eis rebus quæ ad cultum SS. Eucharistiæ pertinent, non perperam adhiberetur Stola coloris albi. (Cfr. Q. 333, V.)

4. Sacerdos dicit *Ŷ. Adjutorium, etc.*, et Orationem, vel Orationes, prout in Missali, aut Rituali describun-

tur, faciens signum Crucis versus res benedicendas, quoties assignatur. Dein aspergit res aqua benedicta, nihil interea dicens. (Cfr. Q. 334, 6°.)

Q. 339. *Quotuplex describitur in Rituali Benedictio novæ Crucis? Quid pro utraque notandum est?*

R. Duplex describitur in Rituali Benedictio novæ Crucis : una, minus sollemnis, in ipso Rituali (Tit. VIII, Cap. 24) ; altera, solemnior, in Appendice Ritualis ; hæc, quoad textum et præcipuas cæremonias, conformis est Benedictioni ab Episcopo faciendæ, quæ describitur in Pontificali Romano.

Utraque Benedictio est ex reservatis ; et Sacerdos ad utramque procedere non potest, nisi fuerit ab Episcopo delegatus. Hoc tamen intelligendum est, si agitur de Benedictione cum apparatu et publice facta ; nam Crucem private benedicere, ea Benedictione quæ describitur in ipso Rituali, potest quicumque Sacerdos, sine delegatione.

I. Prior Benedictio, minus sollemnis, inservit pro illis Crucibus benedicendis, quæ, ex ligno, aut metallo, aut lapide, aut ex quacumque materia confectæ, constituuntur aliquando, et collocantur in capitibus viarum, sive in locis publicis, sive in agris, sive in quocumque loco honesto, vel in eventus cujusdam memoriam, vel ut sint prætereuntibus occasio et stimulus ad orandum.

Animadvertendum præcipue est, hic agi de simplici Cruce sine Imagine Crucifixi Redemptoris ; quod si Imago Christi in Cruce apponatur, sumenda est, non præsens Benedictio Ritualis, sed quæ in sequenti Capite 25 describitur Benedictio Imaginis Domini nostri ; quia in hujusmodi Cruce Imago Domini apposita fit principale. (S. Rituum Congregatio, Decret. 4 Septembris 1880, n. 3524, antiq. 5818, ad IV, 2.)

Quoad ritum hujus Benedictionis nihil speciale notandum venit, nisi quod color Stolæ, et pluvialis si assumitur, erit rubeus, qui convenit Officiis S. Crucis ; et quod duæ Orationes sunt dicendæ (Decret. 4 Septembris 1880, n. 3524, antiq. 5818, ad IV, 1) ; infra quarum altera fit triplex Crucis aspersio cum aqua benedicta.

Adoratio, flexis nempe ante Crucem genibus, et osculatio Crucis, quæ in fine Benedictionis præscribuntur (Decret. supra citat.), signa sunt venerationis, et quasi fidei professio compendiosa; qua testificamur nos militare sub Christi vexillo.

II. Altera Benedictio, in Appendice Ritualis, exhibet modum multo solemniorem quo benedicitur « nova Crux, seu Tabula, in qua Crucifixus est depictus. » Hæc autem Crux, seu Tabula, debet esse vel ex ligno, vel ex metallo, vel ex lapide; Imago Crucifixi vero in ea erit « depicta »; qua voce intelligendum venit non solum opus picturæ, sed etiam sculpturæ, vel cælaturæ.

Solemnius est hæc Benedictio, ita ut vix videatur convenire pro Benedictione privatim facienda; pro ea Sacerdos delegatus induere debet superpelliceum, et Stolum, et pluviale rubri coloris; in ea dicuntur plures Orationes, et quidem Præfatio, quam Sacerdos dicit non in cantu, sicut Episcopus, sed voce mediocri. In fine, post Crucis aspersionem et incensationem, dicitur una ex duabus Orationibus præscriptis: prior nempe si Crux est ex ligno, altera vero si Crux est ex metallo vel lapide.

NOTA. Crux Altaris extra casum Consecrationis Altaris non debet de præcepto benedici, ut dictum fuit Q. 330 (II, A). Si tamen ex circumstantiis conveniret, aut placeret Crucem Altaris benedicere, animadvertendum est quod non congruit prior Ritualis Benedictio Crucis, quia hæc inservit pro Benedictione simplicis Crucis sine Imagine; in Cruce Altaris vero omnino requiritur Imago Crucifixi Redemptoris; sumenda est, ut dicitur supra, pro Cruce Altaris Benedictio Imaginis Domini nostri; vel, si solemniori modo placeret eam benedicere, sumi potest altera Crucis Benedictio ex Appendice Ritualis.

Q. 340. Quænam animadvertenda sunt pro Benedictione solemni Imaginum?

R. I. Quoad Imaginum condiciones. — Benedicere non licet nisi Imagines quæ apprime respondeant conditionibus requisitis; quare opportunum erit hic quædam de Imaginibus notare, utilia non solum Sacerdotibus qui

ad benedicendum Imagines delegari possunt, sed et omnibus qui in Ecclesiis aut Oratoriis Imagines exponunt.

1. Quæ Imagines benedici possunt. — Benedici possunt Imagines Domini Nostri, Beatæ Mariæ Virginis, et aliorum Sanctorum, modo conditiones præferant requisitas quoad materiam, formam, habitum, de quibus in sequentibus numeris dicitur.

Beatorum nondum canonizatorum Imagines, etiam non principaliter, et uti supplices appositæ, simulacra, picturæ, tabellæ, eorum præclara gesta representantes, in Ecclesiis et Oratoriis quibuscumque nullo pacto exponi possunt, nisi indultum expresse fuerit per ipsam Sedem Apostolicam, aut permissum per Episcopum Ordinarium ad hoc speciali Indulto Apostolico munitum : et ubi in uno loco fuerit expositio concessa, non potest, inconsulto Summo Pontifice, concessio ad alium locum extendi. (Decret. Alexandri VII, 27 Septembris 1659, n. 1130, antiq. 2002, ad 1 et 4; cfr. etiam Decret. S. Rituum Congregationis, 28 Septembris 1658, n. 1097, antiq. 1935, ad 1 et 2.) Et non tantum non exponi, sed et non solemniter benedici possunt Beatorum Imagines; et quando licet eas exponere non ideo tamen licet eas benedicere : quædam Rescripta concessionis pro expositione Imaginis alicujus Beati varias condiciones exprimunt, inter quas animadvertitur prohibitio Benedictionis sollemnis Imaginis expositæ; alia Rescripta concessionis pro expositione generaliore clausulam habent : « servatis servandis » ; inter servanda videtur retinenda prohibitio Benedictionis, donec expresse Benedictio fuerit in Rescripto concessa.

NOTA. « Imagines virorum ac mulierum, qui cum fama sanctitatis decesserunt, sed nondum Beatificationis aut Canonizationis honores consecuti sunt, neque Altaribus utcumque imponi posse, neque extra Altaria depingi cum aureolis, radiis aliisve sanctitatis signis; posse tamen eorum imagines, vel gesta ac facta in parietibus Ecclesiæ, seu in vitris coloratis exhiberi, dummodo imagines illæ neque aliquod cultus vel sanctitatis indicium præferant, neque quidquid profani aut ab Ecclesiæ consuetudine alieni. » (Decret. 14-27 Augu-

sti 1894, n. 3835.) De hujusmodi imaginum Benedictione quæstio esse non potest, ut patet.

2. Locus expositionis Imaginum. — Imagines Christi Domini et Sanctorum exponi possunt, tum in Ecclesia aut Oratorio, tum etiam super Altaria quæ in eorum honorem fuerint exstructa.

Imagines autem Beatorum, ubi ex Indulto conceditur earum expositio, possunt tantum exponi in Ecclesia aut Oratorio ad parietem, non autem super Altaria. (Decreta 28 Septembris 1658, n. 1097, antiq. 1935, ad 1; et 27 Septembris 1659, n. 1130, antiq. 2002, ad 2.) Attamen licebit alicujus Beati Imaginem super Altari etiam exponere, ubi indultum fuerit ut Missa de eo celebretur. (Decret. 17 Aprilis 1660, n. 1156, antiq. 2046, ad 1.)

NOTA. Circa locum expositionis Imaginum, placet ex variis rescriptis S. Rituum Congregationis quædam particularia referre :

a) « Firma ecclesiasticæ Liturgiæ regula est, ab hac Sacra Rituum Congregatione continenter inculcata, in una eademque Ecclesia, eoque magis in uno eodemque Altari, duas pluresve depictas tabulas aut statuas unum eundemque Cœlitem referentes, vel si agatur de SSma Virgine, Deiparam referentes sub uno eodem titulo invocatam, publicæ venerationi exponi non posse. » (Decret. 20 Maji 1890, n. 3732.) Regula hæc præ oculis habita fuit quoad nonnulla dubia respicientia expositionem Imaginis SSmæ Virginis a Rosario quæ colitur in Templo in Valle Pompeianorum, in iis Ecclesiis ubi jam exposita SSmæ Virginis a Rosario nuncupatæ colebatur effigies. (Cfr. Decret. 24 Februarii 1890, n. 3723.) Duæ tamen pluresve Imagines B. Mariæ Virginis possunt in eadem Ecclesia exponi, modo non sint sub uno eodemque titulo; ex. gr., SSma Virgo a Rosario, et eadem SSma Virgo sub titulo *de Lourdes*. Imo, posita in uno Ecclesiæ Altari tabula seu Imago Immaculatæ Conceptionis B. Mariæ Virginis, admitti potest in alio Altari simulacrum B. Mariæ Virginis *de Lourdes*; hæc enim debent haberi uti distincta, tamquam diversum subjectum ab unaquaque representatum; attamen S. Rituum Congregatio conditionem adjungit: « dummodo Beata Maria Virgo *de Lourdes* nuncupata representetur cum omnibus Apparitionis adjunctis. » (Decret. 27 Augusti 1892, n. 3791.)

b) Imagines Sanctorum locari nequeunt in throno, ubi SS. Sacramentum exponitur, etiamsi extra tempus Expositionis; sed aliter super Altaribus collocentur. (Decret. 19 Septembris 1883, n. 3589, antiq. 5828.)

c) Imago seu Effigies Sacratissimi Cordis Jesu Tabernaculi

loco in medio Altaris collocari nequit; neque, si adest Tabernaculum in quo asservatur SSmum Sacramentum, in posteriori parte ejusdem Tabernaculi. (Decret. 31 Martii 1887, n. 3673, antiq. 5981, ad 2; cfr. Q. 154, IV, ad III.)

d) Imagines seu Statuæ Sacratissimi Cordis Jesu et Purissimi Cordis B. Mariæ Virginis applicari possunt ad utrumque latus introitus sanctuarii, ita ut sibi invicem adversentur. (Decret. 31 Martii 1887, n. 3673, antiq. 5981, ad 1.)

e) Stante in Altari Imagine illius Sancti, sub cujus titulo Altare fuit consecratum, non licet in eodem Altari ponere Imaginem alterius Sancti. (Decret. 11 Martii 1837, n. 2762, antiq. 4804.) Aliquando tamen concessum fuit collocare alterius Sancti Imaginem, ea conditione ut in ovali figura super gradus candelabrorum etiam collocetur Imago Sancti sub cujus titulo Altare fuit consecratum. (Decret. 27 Augusti 1836, n. 2752, ad 7, antiq. 4793, ad 8; cfr. Adnotatio super Decreto, Vol. IV Collectionis, pag. 367.)

3. Materia Imaginum. — Imagines possunt esse, vel depictæ super telam aut tabulam, vel sculptæ ex ligno aut lapide, vel fusæ ex metallo. Licet pro Imaginibus determinata materia non sit præscripta, ab Ecclesiis tamen removendæ, et non benedicendæ sunt Imagines confectæ ex fragili materia, aut non durabili, aut indecora: tales sunt Imagines super chartam impressæ, photographicae; statuæ ex gypso, charta; item ex ferro, stanno, aut plumbo. Has tres ultimas materias metallicas etiam notamus, quia speciatim indicantur ut rejiciendæ, in Instructione pro Sacerdotibus quibus Summus Pontifex facultatem delegat benedicendi Crucēs, Crucifixos, parvas Statuas, etc. (Cfr. Appendix Ritualis Romani.)

4. Forma et habitus Imaginum. — Imagines non possunt exponi nisi cum eo « habitu, et forma, quam in Catholica et Apostolica Ecclesia ab antiquo tempore consuevit. » (Decret. Urbani VIII, 15 Martii 1642, n. 810, antiq. 1403.) « Nemini liceat ullo in loco, vel Ecclesia, ullam insolitam ponere, aut ponendam curare Imaginem, nisi ab Episcopo approbata fuerit. » (Concilium Tridentinum, Sessio XXV, de Sacris Imaginibus.) Ideo in Statutis diœcesanis nostris de Sacris Imaginibus dicitur (n. 378): « Inhærentes legi Concilii Tridentini, Decanorum vigilantiam excitamus et plane requirimus, ne ullæ falsi dogmatis Imagines, et rudibus erroris occasionem præbentes, statuuntur in Ec-

clesiis vel Oratoriis, neque tales, in quibus appareat profanum aliquid aut inhonestum, quod piorum oculis offensionem utcumque asferre possit. »

Forma et habitus sint igitur tales, sub quibus Imagines jugiter et ex traditione ostensæ fuerunt, aut proponant, quantum possibile est, prototypa quæ representant. Caveant pictores ne viventium virorum aut mulierum formam et similitudinem tribuant Sanctis quorum Imaginem depingunt.

Imago sit depicta aut sculpta a perita manu, ut devotionem pariat et pietatem, ac æstimationem, et non ludibrium et contemptum ; « ut quod auditui præstat oratio, hoc visui ipsa conferat. » (S. Joannes Damascenus, Oratio I de Imaginibus, § 17.)

Statuæ Sanctorum, quæ super Altare exponuntur, optime erunt ex lignea materia in toto confectæ, seu per integrum sculptæ ; sed ipsas in parte tantum ex ligno confectas et pro reliquo vestibis ex convenienti panno, seu veste coopertas, seu indutas et ornatas admittere, ex Decreto citato Urbani VIII non prohibitum videtur (cfr. Ephemerides Liturgicæ, VII, 1893, pag. 630) ; attamen numquam pro statua exponatur deformis machina vestibis operta et ornata, cum superimposito capite sculpto : inordinatum certe et Domino Dei indignum est.

NOTA. Juvat hic quædam ex Decretis S. Rituum Congregationis circa Imagines referre :

a) Ad dubium : « An publicæ venerationi exponi possint Simulacra seu Statuæ D. N. Jesu Christi suum Cor sacratissimum monstrantis Beatæ Margaritæ Alacoque ad ejus pedes provolutæ ? » S. Congregatio rescripsit et servari mandavit : « Negative, inconsulta Sede Apostolica ; juxta Decretum s. m. Alexandri Papæ VII, die 27 Septembris 1659, n. 1130. » (Decret. 12 Maji 1877, n. 3420, antiq. 5693.) Porro Decretum Alexandri VII invocatum illud est quo prohibetur Beatorum Imagines exponere : sed, ut dictum fuit supra ad 2, ubi Missa ex Indulto celebrari potest de Beato, ibi licebit ejusdem Imaginem exponere etiam in Altari. In nostra Diœcesi ejusdem Beatæ Margaritæ Alacoque celebratur festum ex Indulto ; ibi ergo Imago de qua agitur poterit exponi.

Quod autem ratio prohibitionis in casu sit regula de non exponendis Imaginibus Beatorum, etiam uti supplices appositorum (cfr. supra n. 1), patet ex alio Decreto, quo S. Congregatio declaravit nihil obstare, quominus super Altari S. Mariæ Mag-

dalenæ dicato, in fabrefacta ædícula locari possit Imago Domini Nostri Jesum Christum detecto Corde et ad Ejus pedes provolutam repræsentans ipsam S. Mariam Magdalenam. (Decret. 16 Januarii 1885, n. 3625, antiq. 5930, ad 2.)

b) Ad dubium : « Utrum ex ligno iterum effingere liceat simulacrum, ab anno 1872 veneratum... sub titulo B. Mariæ Dominae a Sacro Corde, juxta typum Auxelloduni primitus venerationi exhibitum ; an novum simulacrum effingi atque exponi debeat, conforme typo probato per Decretum diei 26 Aprilis 1875, Pii IX Summi Pontificis auctoritate datum ? » S. Congregatio respondit : « Juxta mentem Decreti S. Romanæ et Universalis Inquisitionis, non licere nisi secundo modo. » (Decret. 29 Novembris 1878, n. 3470, antiq. 5752.) Citato Decreto mandatur, « ut simulacra seu picturæ cultui dicandæ repræsentare debeant Virginem, Puerum Jesum non ante genua, sed ulna gestantem. » (Cfr. Nouvelle Revue Théologique, VII, 1875, pag. 206, et aliis locis ejusdem Tomi, ubi plura hac super re notantur.)

c) Ad dubium : « An possit ab Ordinariis permitti, vel saltem tolerari, ut ad publicam fidelium venerationem exponantur in Ecclesiis imagines seu simulacra B. Mariæ Virginis sub titulo *de Lourdes* et *de la Salette*, necnon Immaculatæ Conceptionis lucis radios e manibus emittentis ? » S. Congregatio rescripsit : « Affirmative ; servatis tamen cautelis, præsertim Decreto Sacrosanctæ Tridentinæ Synodi de... sacris Imaginibus præscriptis, et s. m. Urbani VIII Constitutione diei 15 Maji 1642 confirmatis. » (Decret. 12 Maji 1877, n. 3419, antiq. 5692.)

In assignandis hisce cautelis mens S. Congregationis censeri recte potest, præcavere adjunctionem personarum quibus B. Maria apparere dignata fuit. Quoad simulacra B. Mariæ Virginis sine labe conceptæ, lucis radios e manibus emittentis, notandum est quod præcedenti Decreto S. Congregatio requisivit Imaginem Conceptionis B. Mariæ Virginis juxta veterem morem expressam, et non admisit novam ad instar numismatis anno 1830 cusi, in quo B. Virginis manus radios emittebant. (Decret. 27 Augusti 1836, n. 2752, ad 7, antiq. 4793, ad 8 ; cfr. Adnotatio super hoc Decreto, in Vol. IV Decretorum, pag. 365.) Præsentī Decreto permittitur,.... servatis tamen cautelis.

d) « Rmus Dominus Josephus Sarto, Episcopus Mantuanus (hodie Summus Pontifex Pius X), exposuit usum vigere, fere in cunctis Ecclesiis Mantuanæ Dioceseos, vestiendi scilicet indumentis diversi coloris pro diversitate festorum ac temporum sacras Deiparæ Imagines fidelium venerationi expositas, easque collocandi diebus solemnioribus in loco principe Altaris, ubi SS. Eucharistia asservatur, nec non eas vestibus nigri coloris indutas deferendi in Processionibus Feria V et VI Hebdomadæ majoris. — Et S. Rituum Congregatio, ad relationem Secretarii, remittendam censuit tolerantiam ejusmodi usum prudenti arbitrio Episcopi ; dummodo tamen vestes in casu nihil indecens præferant aut profanum. Atque ita respondit. » (Decret. 15 Martii 1888, n. 3690.)

e) Imaginem B. Mariæ Virginis Perdolentis (VII Dolorum) habitu nigri coloris indutæ, necnon sinistra manu Crucifixum gestantis, exhiberi non licet, quia servandum est Decretum S. Concilii Tridentini quoad sacras Imagines. (Decret. 23 Februarii 1894, n. 3818.) Crux sinistra manu gestata certe ratio sufficiens fuerit prohibitionis; attamen habitus nigri coloris constanter et perpetuo propositus altera videtur ejusdem prohibitionis ratio; nam in alio Decreto, ubi quæstio erat de Imagine B. Mariæ Virginis de septem Doloribus permittenda in Ecclesiis Ordinis Servorum cum habitu nigro eorum coloris, inter varias rationes prohibitionis prolatas, sequens datur quod « Ecclesia, quando dolorem exprimere vult, non nigrum, ut in orationibus defunctorum, sed violaceum colorem protendit. » (Decret. 21 Februarii 1643, n. 824, antiq. 1433.)

5. Insignia Imaginum. — Christi Domini et Sanctorum capitibus apponitur ex Ecclesiæ antiquissimo usu diadema, seu corona, scuti rotundi vel circuli instar; corona Christi Domini a coronis Sanctorum distinguitur Crucis figura. Cavendum est, ut ejusmodi corona nemini apponatur, nisi quos Ecclesia canonizavit. (Cfr. S. Carolus Borromæus, *Instructionum Fabricæ Ecclesiasticæ Liber I*, Cap. XVII.) Beatorum Imagines vero repræsentari non possunt cum diademate seu circulo, sed cum radiis tantum. (Cfr. Benedictus XIV, *De servorum Dei beatificatione*, Lib. I, Cap. 37.)

Insigne proprium cujusque Sancti tale sit, quod ex Ecclesiæ instituto aut usu, aut ex historiæ veritate comprobatum, apte et decore conveniat. — Particularia de singulorum Sanctorum propriis insignibus reperiri possunt apud sequentes auctores: Molanus, *De Historia SS. Imaginum et picturarum*. Editio Joannis Paquot. Lovanii, 1771; — Cahier, *Caractéristiques des Saints dans l'art populaire*. 2 Tomes. Paris, 1867; — Barbier de Montault, *Traité d'iconographie chrétienne*. 2 Tomes. Paris, 1890; — Detzel, *Christliche Ikonographie*. 2 Bände. Freiburg, Herder, 1896; — Cloquet, *Eléments d'iconographie chrétienne*. Société de S. Augustin, 1890.

6. Imaginum approbatio. — Ut præfatæ conditiones Imaginum semper sedulo ab omnibus observentur, in Statutis nostris diœcesanis (n. 370bis) præscribitur Patrochis « transmittere ad Vicariatum..... delineationes omnium partium supellectilis sacrae, quæ vel confi-

ciendæ vel reficiendæ erunt. » Jamvero Imagines in Ecclesiis vel Oratoriis exponendæ ex præcipuis sacræ suppellectilis partibus certo sunt ; ergo non solum Imagines insolitæ, juxta legem Tridentinam, sed et omnes quæcumque apud nos Archiepiscopi examini et approbationi deferendæ sunt. (Cfr. Collectio Epistolarum Pastoralium Diœcesis Mechliniensis, Tom. XI, pag. 143, in Nota.)

II. Quoad Imaginum Benedictionem. — 1. Sacerdos delegatus pro solemnî Imaginis Benedictione, induit superpelliceum et Stolum ; si placet, pro solemnitate induere potest etiam pluviale. Color paramentorum erit vel albus, vel rubeus ; pro Imagine Domini Nostri Crucifixi convenit color rubeus, pro reliquis Imaginibus ejusdem Domini Nostri color albus ; pro Imaginibus Sanctorum sumatur color, vel albus, vel rubeus, prout præscribitur in eorum Festo.

2. Ritus est valde simplex, et Benedictio quæ describitur in Rituali Romano constat tantum unica Oratione, qua dicta, aspergitur Imago aqua benedicta.

Non raro placet Benedictionem solemnem Imaginis peragere cum aliquo apparatu ; nihil obstat ut functio aliqua ratione protrahatur, ex. gr., peracta Benedictione modo supra tradito, cantando Hymnum, et Orationem, in honorem ejus cujus Imago fuit benedicta.

3. In Oratione hujus Benedictionis fit distinctio imaginem inter et effigiem : effigies videtur referri ad statuam, imago vero ad tabulam pictam ; in eadem Oratione enim postea distinguitur iterum imaginem inter et sculpturam. Res non ita gravis momenti est, nam in Pontificali Romano, ad eandem Orationem, habetur, sine distinctione facienda, uti textus : « imagines seu effigies », et postea : « imaginem seu sculpturam. » Pro praxi, in Benedictione alicujus statuæ optime dicetur « effigies », et postea « sculpturam », omissis verbis « imagines », et « imaginem. » Verba autem « sculpi aut pingi », in principio Orationis, dicantur sicut habentur in textu, nulla facta distinctione ; verificantur enim in omni casu.

NOTA. I. Pro Benedictione Imaginis B. Mariæ Virginis Filium suum brachio tenentis, nulla ratio habenda

est Imaginis Filii : principalis est Imago Matris ; item nulla mentio fiet S. Dominici in Benedictione Imaginis B. Mariæ Virginis a Rosario nuncupatæ.

Sed quid, si benedicenda est Imago B. Mariæ Virginis Filium suum emortuum super gremium tenentis (Pietà) ? Non perperam in Oratione nominabuntur et Christus Dominus, et ejus beatissima Mater. — Similiter in Benedictione Imaginis Sanctæ Familiæ nominari poterunt Christus Dominus, B. Maria Virgo, necnon S. Joseph.

NOTA. II. In Pontificali Romano describitur Benedictio Imaginis B. Mariæ Virginis, quæ multo solemnior est ; sed cum hæc sit præscripta Episcopis, et non habeatur in Rituali Romano, neque in ejus Appendice, Sacerdos delegatus Benedictionem eo Pontificalis ritu peragere non potest.

Q. 341. Quando fieri debet Benedictio et Impositio primarii lapidis pro Ecclesia ædificanda ? Quid notandum est de lapide primario ? Quæ animadvertenda sunt pro ritu hujus functionis ?

R. I. Quia Ecclesiæ et etiam Oratorii publici ædificatio ad finem sacrum dirigitur, initium quoque sacrum habeat oportet, et primus qui in ædificatione ponitur lapis benedicitur ; qui primus lapis sacrarum ædium semper in Ecclesia Christi fuit symbolum altissimæ significationis : Christus enim est lapis angularis fidei, qui factus est in caput anguli. (Actus Apostolorum, Cap. IV, v. 11.) Hæc lapidis Benedictio et Impositio itaque fieri debet antequam Ecclesiæ aut Oratorii publici constructio initium habeat : « nemo, ait enim Pontificale Romanum, Ecclesiam ædificet, priusquam..... lapis primarius in fundamento ponatur » ; ritu nempe ecclesiastico ab Ecclesia præscripto.

Lapis primarius, seu petra fundamentalis enim ponitur in Ecclesiæ foundatione, in fundamento (Rituale, Tit. VIII, Cap. 26, nn. 2, 8) ; fundamentum hic intelligitur solum, effossa ad debitam profunditatem humo, paratum, super quod lapidea structura erigetur. De eo legimus apud S. Augustinum : « Quantam quisque vult, et disponit superimponere molem ædificii, quanto

erit majus ædificium. tanto altius fudit fundamentum. » (Cfr. Breviarium. Homilia II pro Abbatibus. Lectio VIII.)

Aliquando tamen fundamenta dicuntur illæ ædificii partes inferiores fundamento proximæ, quæ sub muro superimposito et humo juxtaposita latent, et occulta semper jacebunt in ædificio. Ita Rituale, in Benedictione Ecclesiæ (Tit. VIII, Cap. 27. n. 3), præscribit ut aspergantur « parietes Ecclesiæ in superiori parte. et in fundamentis » : quod fieri nequit si pro fundamento intelligeretur solum super quod parietes sunt constructi : fundamenta hic igitur vocantur parietum partes inferiores latentes. juxta quos fiet aspersio.

Functio Benedictionis et Impositionis primarii lapidis peragi potest quacumque die, et quavis diei hora.

II. Lapis præparabitur ex omnibus suis partibus perfecte « quadratus, et angularis » (Rituale, loco citato, n. 2) ; sit ejus magnitudinis, ut in functione impositionis satis commode pertractari possit.

Lapidis partes sunt sex : superior, inferior, et quatuor laterales ; per singulas sex partes cultro sculpi debet in functione signum Crucis : pro commoditate possunt ante functionem ab artifice sculpi sex istæ Cruces, una scilicet in medio cujusque partis lapidis. Præter Cruces possunt etiam in lapide sculpi ea quæ placuerit in rei memoriam super lapidem notare, ex. gr., nomen fundatoris, annus et dies Benedictionis, etc.

Ex eo quod lapis primarius in Rituali præscribatur « quadratus, et angularis », dicunt auctores ipsum vocari angularem, non solum in figuram Christi qui lapis angularis in Scriptura nominatur (Ephes. II, 20), sed et quia poni debet in angulo Ecclesiæ, ita ut utrumque parietem conjungens faciat caput anguli. Unde locum hujus primarii lapidis, ubi debet poni, designant auctores alii angulum superiorem Ecclesiæ ædificandæ, alii dextrum absidæ angulum, qui locus habetur a parte Evangelii Altaris primarii. Animadvertendum est perpauca Ecclesias, etiam inter antiquas, reperiri, quarum absidæ talem angulum habent in quo uterque paries lapide quadrato possit conjungi ; fere omnes absidæ aut sunt rotundæ, aut plures habent parietes. Nec

Rituale, nec Pontificale Romanum aliquem locum expresse designant; ex ritu tamen functionis patet mentem esse, ut lapis primarius ponatur in ea parte fundamentorum Ecclesiæ quæ prope Altare majus erit; sed si angulus ibi deficit debitus, non ideo deformetur figura præscripta lapidis quadrati, nec quærat angulus a parte illa Ecclesiæ ubi erit janua, sed ponatur lapis primarius quadratus eo quo fieri potest modo juxta mentem ut supra, etiamsi non faceret caput anguli.

III. Functio hæc est propria Episcopo, facienda juxta ritum solemnem in Pontificali Romano traditum; Episcopus ad eam delegare potest simplicem Sacerdotem; qui, facultatem habens, servare debet ritum descriptum in Rituali Romano (Tit. VIII, Cap. 26), ex illo excerptum qui in Pontificali reperitur sed in pluribus contractum.

1. In eo loco fundamentorum, in quo erit collocanda et statuenda petra fundamentalis, fossio fiet, eo convenienti spatio ut accessus ad locum sit commodus. Reliquum fundamenti totius Ecclesiæ etiam convenit ut sit effossum et apertum; attamen non est ita necesse, sed oportet ut saltem designetur fundamentorum locus, lineis ductis aut aliis signis, ita ut aliquo modo appareat totus situs benedicendus, tamquam Deo dicatus.

2. Crux ponenda in loco ubi postea Altare majus erigetur, debet esse lignea, et talis magnitudinis ut conspici in competenti distantia possit. Crucem pridie figere in eo loco debet ipse Sacerdos ad Benedictionem delegatus, vel alius Sacerdos. Nulla specialis cæremonia præscribitur; convenit tamen ut Sacerdos hoc faciat indutus superpelliceo et Stola albi coloris.

3. Ipsa die Benedictionis et Impositionis primarii lapidis, præparatur, ante Crucem pridie positam, sed in aliqua distantia ab ea, tapetum, et super eo mensa tobalea cooperta, in qua disponuntur res in Benedictione requisitæ: amictus, alba, cingulum, Stola et pluviale albi coloris, pro Sacerdote delegato; superpellicea pro Sacerdotibus et Clericis præsentibus; lapis primarius; vas cum aqua benedicta, et aspersorium; si autem in ipsa functione aqua benedicitur, præ-

paratur etiam sal in vase ; mantile ; culter, vel aliud instrumentum ferreum acutum, cum manubrio decenti, ad incidendum signa Crucis in lapide ; Rituale Romanum ; duo intorticia.

Prope locum ubi ponendus erit lapis, præparabitur calx cum lapidibus aut lateribus, ut immediate possit ipse lapis obstrui muro.

4. Pro functione, accedit Sacerdos delegatus ante mensam, versa facie ad Crucem positam, et accipit sacra paramenta ; reliqui Sacerdotes et Clerici induunt superpelliceum. Duo ex Sacerdotibus præsentibus in functione semper adsunt, unus ad dexteram, alter ad sinistram Sacerdotis delegati ; Diaconi vero aut Subdiaconi nulla fit mentio in Rituali.

5. Nisi jam sit benedicta, Sacerdos delegatus primo benedicit aquam, modo ordinario, ut describitur in Rituali. (Tit. VIII, Cap. 2.)

6. Sacerdos delegatus, cum ministro aquæ benedictæ, accedit de mensa ante Crucem ; Clerici cantant Antiphonam : *Signum salutis, etc.*, et Psalmum : *Quam dilecta, etc.* ; interim Sacerdos delegatus aspergit terræ partem ubi Crux posita est, aqua benedicta, ter, in medio, ad sinistram suam, et ad dexteram suam ; et reddito aspersorio, exspectat finem cantus Psalmi.

7. Finito Psalmo, Sacerdos ibi stans dicit Orationem : *Oremus. Domine Deus, etc.* Si Ecclesia vel Oratorium fundabitur in honorem ac nomen beatæ Mariæ Virginis, vel alicujus Mysterii, ex. gr., S. Crucis, omituntur in hac Oratione verba *et beati N.*, et quæ parenthesis notat non considerantur. (S. Rituum Congregatio, Decret. 11 Martii 1871, n. 3241, antiq. 5476, ad 3.)

8. Postea Sacerdos de loco ante Crucem accedit ad mensam, et stans ante mensam ut prius, benedicit primarium lapidem in mensa positum, dicens Versiculos et Orationem.

9. Dicta Oratione, Sacerdos aspergit aqua benedicta lapidem, ter, in medio, ad suam sinistram, et ad suam dexteram, nihil interea dicens. Dein accipit dextera cultrum, et dum dicit : *In nomine etc.*, efformat super partem superiorem lapidis, in loco ubi jam prævia sculpta fuit Crux, cultro triplex signum Crucis, primum

ad verbum *Patris*, secundum ad verba *et Filii*, tertium ad verba *et Spiritus sancti*. Hæc verba cum triplici signo Crucis cultro impresso dein repetit Sacerdos delegatus super singulam reliquarum partium lapidis, qui in hunc finem per adstantes ministros movetur ; ita ut sex lapidis partes successive signentur in locis ubi prævie Cruces fuerunt sculptæ.

Quo facto, Sacerdos dicit Orationem, dextera efformans signum Crucis versus lapidem, cum dicit : *Benedic Domine*.

10. Postea Sacerdos delegatus ante mensam genua flectit, et similiter faciunt omnes præsentés. Dicuntur mox Litanie ordinariæ, seu Omnium Sanctorum, non repetitis invocationibus aut versibus ; et dicuntur usque ad *Kyrie eleison* inclusive post *Agnus Dei*, sed nihil amplius additur.

11. Dictis Litaniiis, omnes assurgunt, et Sacerdos delegatus inchoat, Clericis prosequentibus, Antiphonam : *Mane surgens etc.* Interea dum cantantur Antiphona et Psalmus, cæmentarii præparant calcem in loco ubi ponendus erit lapis.

12. Post Psalmum ponitur lapis primarius in fundamento : Sacerdos delegatus lapidem e mensa accipit, adjutus si necesse fuerit, vel saltem lapidem ab aliis acceptum dextera tangit ; lapis ita defertur ad fundamenti locum ubi ponendus est, ibique demissus collocatur in fundamento ; ipse Sacerdos delegatus lapidem ponit seu collocat, aut saltem lapidem ab aliis collocatum dextera tangit ; statim ac lapis fundum attigerit, Sacerdos dicit : *In fide Jesu Christi collocamus etc.*, ter signum Crucis versus lapidem faciens ad verba indicata. Interim cæmentarii locant lapidem ad libellam, et statim cum calce et cæmento ipsum firmant.

13. Sacerdos delegatus mox spargit super lapidem aquam benedictam, seu, aspersorio accepto, lapidem ter aquâ benedicta aspergit, in medio scilicet, ad sinistram suam, et ad dexteram suam, dum dicit : *Asperges me etc.*, et cum assistantibus recitat Psalmum *Miserere*.

14. Dicto Psalmo, Sacerdos delegatus ascendit, et stans prope fundamenta, a parte quæ interior Ecclesiæ erit, accipit aspersorium dextera, et mox inchoat Anti-

phonam : *O quam metuendus est locus iste*, quam Clerus prosequitur, addito Psalmo : *Fundamenta etc.*, et repetita post Psalmum Antiphona.

15. Interim Sacerdos delegatus, cum ministro aquæ benedictæ, procedit ab eo loco ubi lapidem posuit, per partem quæ Evangelii erit, et circuit fundamenta totius Ecclesiæ usque dum ad locum prædictum reversus fuerit; procedit vero juxta fundamenta, quæ, ut supra n. 1 dictum fuit, vel jam sunt aperta, vel saltem sunt designata, et continuo ipsa aspergit, nihil interea dicens.

16. Facta aspersione fundamentorum, Sacerdos delegatus revertitur ad locum Altaris, seu ante Crucem ibi fixam, et facie ad eam versa, dicit *Oremus*. Sacerdos, seu minister qui est ad ejus dexteram, mox dicit : *Flectamus genua*, et omnes præsentés, Sacerdote delegato excepto, genu dextrum flectunt, et mox assurgunt, cum alter minister, qui est ad sinistram Sacerdotis delegati, dicit : *Levate*. Sacerdos delegatus dicit Orationem : *Omnipotens etc.*; ad verbum *benedicas*, elevata dextera facit signum Crucis super locum.

17. Dictis Orationibus, terminatur functio, et omnes, salutata Cruce, accedunt ad mensam, et ibi deponunt paramenta.

NOTA. Si functio solemniter fit cum cantu, cantus Antiphonarum reperiri potest in Pontificali Romano, ubi eadem functio describitur prout ab Episcopo fieri debet.

Q. 342. *Indica quæ præcipue notanda veniunt pro Benedictione novæ Ecclesiæ, seu Oratorii publici.*

R. I. Ob quas rationes benedicuntur Ecclesiæ et Oratoria publica. — Ecclesiæ, quo nomine intelliguntur ædes cultui divino ad usum fidelium perpetuo dicatæ; et Oratoria publica, illa scilicet quæ auctoritate Ordinarii ad publicum Dei cultum perpetuo dedicata, liberum a publica via fidelibus universim pandunt ingressum, benedicuntur ob sequentes rationes: priorem, ut, percepta Benedictione, tamquam domus Dei et loca divino cultui sacra, in majori honore et veneratione sint apud fideles; alteram majorem, ut in ipsis possit SS. Missæ Sacrificium celebrari. Etenim decrevit Con-

cilium Tridentinum, SS. Sacrificium celebrari posse tantum in locis ad divinum cultum dedicatis (Sessio XXII, *Decretum de observandis et evitandis in celebratione Missæ*) ; quare oportet ut, antequam ad Sacrificii usum inserviant, per specialem ritum ad hunc aptentur Ecclesiæ et Oratoria publica.

II. Quo ritu proprie ad cultum divinum aptantur Ecclesiæ et Oratoria publica ; et ad quem pertinet ritum hunc peragere. — Ecclesiæ, tamquam loca sacra cæteris digniora, ad cultum divinum proprie aptæ redduntur Dedicatione, seu Consecratione, qui ritus ex solemnioribus est, in quò fiunt sacræ unctiones Oleo sancto Catechumenorum et sancto Chrismate ; quare Dedicationem peragere exclusive pertinet ad majoris dignitatis ministrum, nempe ad Episcopum.

Oratoria publica, ex natura sua non ita digna reputata sicut Ecclesiæ, ad cultum divinum apta redduntur sola Benedictione, quæ constat precibus et aspersionibus, non autem adhibitis sacris unctionibus ; quare Benedictionem Oratorii publici peragere est functio de facto Sacerdotalis. Jus ad hanc Benedictionem est quidem penes Episcopum, et ideo nullus Sacerdos eam peragere valet absque licentia et facultate ab Episcopo accepta, sed ritus est Sacerdotalis, qui describitur in Rituali Romano, Titulo VIII, Capite 27, et non descriptus habetur pro Episcopo in Pontificali Romano. — Oratoria publica, etsi de jure tantum benedicantur solemniter Ritualis Benedictione, dicenda tamen sunt etiam capacia Dedicationis seu Consecrationis ab Episcopo factæ (Decret. S. Rituum Congregationis, 5 Junii 1899, n. 4025, ad 1 et 3) ; de quo judicium in casu particulari ferre, secundum quod ipsa plus minusve deserviunt publico et perpetuo fidelium usui, ad Episcopum pertinet.

Ecclesiæ, ut supra dicitur, ad cultum divinum proprie dedicantur ab Episcopo ; sed quoniam, post alicujus Ecclesiæ ædificationem, plerumque mox non adest opportuna occasio Dedicationis per Episcopum, et tamen novam Ecclesiam quamprimum usui tradere sæpius necesse est, aut saltem multum desideratur, ideo Episcopus, prolatando Dedicationem ad tempus oportu-

num, potest licentiam dare simplici Sacerdoti Ecclesiam benedicendi, ad hunc finem, ut ibi statim liceat SS. Missæ Sacrificium celebrare; quæ Benedictio peragitur in casu a Sacerdote delegato, eodem ritu qui supra assignatur pro Benedictione Oratorii publici, et describitur in Rituali Romano, loco citato.

Sed animadvertendum est, hujusmodi Benedictionem, quamvis per se sufficientem in perpetuum ad suum finem, fieri tamen tantum in subsidium, ad modum provisionis; et Ecclesiam, etsi benedictam, remanere consecrandam ab Episcopo; dicit enim Rituale (loco citato, n. 13): « Ecclesia vero, quamvis a simplici Sacerdote, ut supra, sit benedicta, ab Episcopo tamen consecranda est. » Hæc verba Ritualis videntur præceptiva. — Docent auctores, hodiedum saltem ea non esse intelligenda in sensu stricti præcepti omnibus Ecclesiis applicandi; et, si excipias Ecclesias Cathedralles, non esse strictam obligationem pro Episcopis alias Ecclesias consecrandi, quamvis hoc pro Ecclesiis Parochialibus, aliisque majoribus sit valde conveniens atque commendandum. Sed S. Rituum Congregatio declaravit Episcopos debere incumbere, ut Ecclesiæ non tantum Cathedralles, sed et Parochiales etiam solemniter consecrentur; quoad minores Ecclesias, si nolint uti jure suo illas solemniter consecrandi, facultatem tribuant Sacerdotibus eas benedicendi. (Decret. 7 Augusti 1875, n. 3364, antiq. 5621, ad 1.)

Ex dictis sequitur, Benedictionem solemnem Ritualis omnino et stricte præcipi, tum pro Oratoriis publicis, tum pro Ecclesiis quibuscumque, si non consecrentur, priusquam possit in ipsis SS. Missæ Sacrificium celebrari. Quod si earum Benedictio fuerit omissa, « benedicantur quamprimum; quum Ecclesia, ut ad divinum cultum dedicetur, saltem debet benedici. » (Decret. 2 Septembris 1871, n. 3255, ad 2, q. 3, antiq. 5492, ad 3, q. 3.)

III. Quis est effectus hujus sollemnis Benedictionis. — Effectus hujus sollemnis Benedictionis, quæ inter constitutivas computatur (cfr. Q. 321), est, quod Ecclesia et Oratorium publicum ita benedicta constituentur in statu permanenti rei sacræ, et remaneant ad Dei cul-

tum perpetuo dicata ; et quod postea nequeant ad profanum usum converti.

Unde animadvertere oportet, non posse eo ritu solemni benedici illa loca, quæ ad Officia divina in eis celebranda destinantur ad tempus tantum, et postea ad alium usum inservient ; ex. gr., quando nova parochia erigitur, et, usque dum Ecclesia erit ædificata, construitur. ad modum provisionis, aliquod Oratorium, seu Sacellum, non licet istud solemni ritu benedicere ; non enim postea usum retinebit ad cuius finem tantum dari potest hæc Benedictio, quæ soli Oratorio publico, et in perpetuum publico debetur. Sufficiat in tali casu Benedictio loci, vel domus novæ, de qua dicetur in sequenti animadversione.

IV. Quid dicendum est de Benedictione adhibenda pro Oratoriis quæ publica non sunt. — Solemnis Benedictionis ritus requiritur et admittitur pro solis Ecclesiis et Oratoriis publicis, ut patet ex Rituali Romano ; sed præter Oratoria publica existunt permulta alia Oratoria, quæ vel privata, vel semipublica sunt ; quæri potest, an pro Oratoriis hujusmodi aliqua Benedictio, et quæ adhiberi debet, aut potest, antequam in ipsis SS. Missæ Sacrificium celebrare liceat.

A) *Oratoria privata*, ea scilicet, quæ in privatis ædibus in commodum alicujus personæ vel familiæ, ex Indulto Sanctæ Sedis erecta sunt, præsentī ritu pro publicis Oratoriis præscripto benedici non possunt. (Decret. 5 Junii 1899, n. 4025, ad 6.) Non enim hujusmodi Oratoria devotentur Deo in perpetuum ; sed pro mero arbitrio illius qui gaudet Indulto, vel post ejus mortem, vel ex variis circumstantiis, eorum destinatio immutari potest, et non raro immutatur. Ideo, postquam Episcopus omnia idonea in ipsis repererit, non proprie cultui ipsa addicit, sed simpliciter ut in eis Sacra rite peragantur approbat, omīssa Benedictione solemni de qua hic agitur.

Vult S. Rituum Congregatio (Decreto supra citato), quod hujusmodi Oratoria privata, antequam SS. Missæ Sacrificium in ipsis celebretur, benedicantur simplici Benedictione, quæ pro domo nova, aut loco in Rituali (Tit. VIII, Cap. 6 et 7) proponitur, et quæ fieri potest a quolibet Sacerdote, et quocumque tempore.

Oratoria quæ intra ambitum cujuscumque Monasterii plerumque ædificantur, vel destinantur, in commodum Religiosorum, pro quibusdam exercitiis piis communitalis quæ non peraguntur in Ecclesia aut Oratorio publico Monasterii, necnon pro Missis in eis celebrandis, etiamsi non debeant censeri stricte privata Oratoria, debent tamen benedici simplici Benedictione loci tantum.

B) Oratoria semipublica ea sunt, « quæ etsi in loco quodammodo privato, vel non absolute publico, auctoritate Ordinarii erecta sunt ; comodo tamen, non Fidelium omnium, nec privatæ tantum personæ aut familiæ, sed alicujus communitalis vel personarum cœtus inserviunt. In his sicut auctoritate Ordinarii Sacrosanctum Missæ Sacrificium offerri potest, ita omnes qui eidem intersunt, præcepto audiendi Sacrum satisfacere valent. Hujus generis Oratoria sunt quæ pertinent ad Seminaria et Collegia ecclesiastica ; ad pia Instituta et Societates votorum simplicium, aliasque Communitates sub regula sive statutis saltem ab Ordinario approbatis ; ad Domus spiritualibus exercitiis addictas ; ad Convictus et Hospitia juventuti litteris, scientiis aut artibus instituendæ destinata ; ad Nosocomia, Orphanotrophia, necnon ad Arces et Carceres ; atque similia Oratoria, in quibus ex instituto aliquis Christifidelium cœtus convenire solet ad audiendam Missam. Quibus adjungi debent Cappellæ, in Cœmeterio rite erectæ, dummodo in Missæ celebratione non iis tantum ad quos pertinent, sed aliis etiam Fidelibus aditus pateat. » (Decret. 23 Januarii 1899, n. 4007.)

Hucusque nulla exstat authentica S. Rituum Congregationis declaratio, utrum hujusmodi Oratoria semipublica possint solemni Benedictione benedici.

Auctores quidam negant, quia in Rituali Romano proponitur hæc Benedictio pro Oratoriis publicis tantum ; et dicunt, Oratoria in locis piis erecta ea esse quæ ab Episcopo ad Missæ sacrificium celebrandum deputantur (cfr. Missale, *De Defectibus*, X, I), ommissa solemni Benedictione ; et sufficere Benedictionem loci, vel domus novæ, ut dictum fuit pro Oratoriis privatis.

Alii auctores censent nihilominus, nonnumquam Ora-

toria hujusmodi posse ad instar Oratorii publici haberi, ipsaque esse capacia Benedictionis, quæ in Rituali proponitur non ita exclusive, juxta ipsos, sed maxime pro Oratoriis publicis. Ast omnino tunc requiritur certitudo, quod ipsa in perpetuum ad Dei cultum destinata remaneant, et hæc destinatio numquam immutari possit; quæ certitudo si desit, omittenda est Benedictio solemnis, et sufficiet Benedictio loci, vel domus novæ. Jamvero experientia constat, pro non paucis Oratoriis semipublicis, destinationem ad Dei cultum non ita leviter esse æstimandam immutabilem. — Episcopi est, hac de re judicium ferre.

Quæstio hæc hodie dum magni momenti est ob consequentias Benedictionis solemnis: etenim « in Oratoriis quæ existunt in Ædibus Episcopalibus, Seminariis, Hospitalibus Domibusque Regularium, relativum Titularis Festum non celebrabitur nisi in casu quo aliqua ex eis consecrata vel benedicta solemniter fuerint. » (Decret. 5 Junii 1899, n. 4025, ad 5.) Proinde Festum Titularis in hujusmodi Oratoriis solemniter benedictis celebrandum est ritu duplici 1 classis cum Octava. (Cfr. Tractatus de Officio divino, QQ. 224, 227.) Insuper in casu Suffragium Titularis erit aliquando dicendum. (Cfr. Tractatus idem, QQ. 229, 230.)

V. Quoad ritum hujus Benedictionis. — (Cfr. Rituale, Tit. VIII, Cap. 27.) 1. Omni die fieri potest hæc Benedictio, sed matutino tempore tantum; nam, peracta Benedictione, statim debet celebrari « Missa de tempore occurrenti, vel de Sancto » (n. 12). Hæc Missa erit, prout placebit juxta circumstantias, vel solemnis, vel cantata, vel privata. De ea dicitur in Tractatu de Rubricis Missalis Romani. (Cfr. ibid. Q. 299.)

2. Ecclesia, vel Oratorium intus debent « esse vacua et nuda, et pariter Altaria nuda; excluso populo, donec absoluta sit Benedictio » (n. 3).

3. Sacerdos delegatus induitur, juxta Rituale (n. 1), « Stola ac pluviali albi coloris »; auctores insuper notant, in casu non sufficere superpelliceum; sed ipsum induere etiam amictum, albam et cingulum. Ministri sunt: unus qui defert Crucem processionalem, medius inter duos Clericos deferentes cereos accensos; mini-

ster ad aquam benedictam ; Cantores plures ; duo Sacerdotes, vel Clerici, qui assistunt ad utrumque latus Sacerdotis benedicentis, quorum prior a dextris dicet, ubi præscribitur : *Flectamus genua*, alter a sinistris dicet : *Levate*. Omnes isti induti sunt superpelliceis ; Diaconus et Subdiaconus non adhibentur, quia de ipsis nulla fit mentio.

4. Nisi proxima sint vel alia Ecclesia, vel aliud Oratorium, vel alius honestus et opportunus locus, omnes se parant in sacrario Ecclesiæ benedicendæ, vel Oratorii ; et inde procedunt, pro functione incipienda, ad primariam Ecclesiæ, vel Oratorii januam, quæ a principio functionis remanebit aperta. Præcedunt qui aquam benedictam defert, dein qui Crucem et cereos deferunt ; sequuntur Cantores, et reliqui de Clero, bini et bini ; ultimo procedit Sacerdos Celebrans, capite bireto cooperto, medius inter duos assistentes.

Ubi omnes pervenerint ante januam exterius, Celebrans et duo assistentes convertunt se ad januam et stant contra ipsam ; qui deferunt Crucem et cereos consistunt a latere januæ, ab ea parte quæ est ad dexteram Celebrantis ; Cantores in ordinem disponuntur retro post Celebrantem ; minister aquæ benedictæ stat ad dexteram primi assistentis. Omnes stant conversi ad Ecclesiæ, vel Oratorii januam. Celebrans caput detegit.

5. Pro aspersionibus aquæ benedictæ notanda sunt :

a) Ad faciendas aspersiones præscribitur aspergillum « ex herba hyssopi » (n. 3) ; hyssopum est herba ex natura sua purgativa et mundificativa, et in Veteri Testamento sæpius leguntur hyssopo aspergenda ea quæ purificari, seu mundari debebant ; ex pluribus ramulis hujus herbæ fit fasciculus ad modum aspergilli. Herba hæc apud nos rara est, reperitur tamen apud quosdam hortícolas, et in hortis unius alteriusve nosocomii ; quod si hyssopum haberi non possit, sumatur alia herba similis.

b) Celebrans aspergit Ecclesiam, vel Oratorium, primo exterius, circumdans totam structuram, incipiendo ad suam dexteram ; præcedunt qui Crucem et cereos deferunt ; comitantur assistentes et minister aquæ benedictæ. Asperguntur parietes « in superiori parte, et

in fundamentis » ; in parte superiori, intelligitur supra altitudinem faciei, quousque decenti ictu Celebrans aspergillum vibrare valet ; in fundamentis, id est, in partibus parietum inferioribus quæ fundamentis proximæ sunt, seu versus fundamenta juxta solum.

Ecclesia, seu Oratorium deberet igitur exterius posse circumdari, seu circumiri ; quod si per totum hoc fieri non potest, quia obstant aliæ structuræ, vel quæcumque impedimenta, servetur ritus meliori qua ratione potest ; et sufficit tunc, ut circumdetur locus per illas partes in quibus est aditus. (Decret. 19 Septembris 1665, n. 1321, antiq. 2343, ad 1.)

c) Celebrans aspergit etiam, versus finem functionis, Ecclesiam, seu Oratorium, interius, inchoans aspersionem retro Altare majus a parte Evangelii, et circumiens totum ambitum usque dum pervenerit retro Altare majus a parte Epistolæ ; præcedunt qui Crucem et cereos deferunt ; comitantur assistentes et minister aquæ benedictæ. Asperguntur parietes « in parte superiori et inferiori » ; in parte superiori, ut supra ad aspersionem exterius factam ; in parte inferiori, id est, deorsum versus, prope pavimentum.

d) Celebrans, dum aspergit parietes exterius et interius, dicit Antiphonam : *Asperges me, etc.*, eamque repetit quousque aspersione duraverit. Clerus interim dicit, seu cantat alternatim Psalmos indicatos pro singula aspersione ; non comitatur Celebrantem, sed remanet loco suo.

6. In Oratione : *Domine Deus, etc.*, quæ dicitur ante ingressum in Ecclesiam (n. 4), si Ecclesia, seu Oratorium dedicatur in honorem ac nomen Beatæ Mariæ Virginis, vel alicujus Mysterii, omittuntur verba *et beati N.* (Decret. 11 Martii 1871, n. 3241, antiq. 5476, ad 3.)

7. Post Orationem : *Domine Deus, etc.*, duo Cantores intonant Litanias majores, seu Omnium Sanctorum, ad quas respondet omnis Clerus ; et omnes intrant in Ecclesiam ; præcedunt, primo qui aquam benedictam defert, dein qui Crucem et cereos deferunt ; sequuntur tunc Cantores, et omnes de Clero, bini et bini ; ultimo procedit Celebrans inter duos assistentes. Cum ad Altare majus pervenerint, qui Crucem et cereos deferunt

stant a latere Evangelii; Cantores et reliqui de Clero procedunt ad partem Epistolæ; Celebrans et assistentes usque ad gradus Altaris. Omnes genua flectunt, exceptis qui Crucem et cereos deferunt; et genuflexi remanent donec perficiantur Litanie, usque ad ultimum *Kyrie eleison*, post *Agnus Dei*, etc.

8. Ubi dictum fuerit: *Ut omnibus fidelibus defunctis etc.*, assurgit solus Celebrans (n. 6), et dum librum ante ipsum tenent assistentes genuflexi, dicit intelligibili voce, seu cantat: *Ut hanc Ecclesiam, et Altare etc.*; ad verbum *benedicere*, « manu dextera benedicit Ecclesiam, et Altare »; scilicet, manu dextera elevata signum Crucis efformat versus Altare tantum, et non se vertit ad navem, aut ad latera Ecclesiæ; deinde, ut prius, genuflectit donec perficiantur Litanie, et Cantores proseguuntur: *Ut nos exaudire etc.*

Si benedicitur Oratorium, nihilominus dicitur: *Ut hanc Ecclesiam, et Altare etc.*

Ad verba: *et nomen sancti tui N.*, Sacerdos nominat Sanctum, in cujus honorem dedicatur Deo Ecclesia, seu Oratorium; si dedicatur Beatæ Mariæ Virgini, sub quovis titulo, dicitur: *et nomen Beatæ Virginis Mariæ*; si dedicatur alicui Mysterio, dicitur: *et nomen Sanctissimæ Trinitatis*, vel *Sancti Spiritus*, vel *Sanctissimi Sacramenti*, vel *Sacratissimi Cordis Jesu*, vel *Sanctæ Crucis*, etc.

9. Post ultimum *Kyrie eleison*, omnes assurgunt; et dicta Oratione: *Præveniat nos etc.*, Celebrans discedit ab Altari « congruenti spatio » (n. 8), id est, ad tres, quatuorve passus a gradibus Altaris; ibi utrumque genu flectens, dicit intelligibili voce: *Deus in adjutorium etc.*, se signans ad hæc verba sicut in principio Horarum. Omnes, exceptis qui Crucem et cereos portant, simul cum Celebrante genua flectunt; et cum respondent: *Domine ad adjuvandum etc.*, omnes, et cum ipsis Celebrans, assurgunt.

10. Præscribitur cantus pro Litanis; Antiphonas vero inchoat Sacerdos, et proseguuntur Cantores, et dicuntur Psalmi, pro quibus cantus non describitur in Rituali; hæc, ubi cantus non potest haberi, sufficiet dicere tono psalmodiæ.

11. Peracta Benedictione, Celebrans et ministri discedunt ad Sacristiam; et populo permittitur ingressus in Ecclesiam, seu Oratorium: Statim Clerici præparant Altare pro Missa celebranda.

Super Altaris mensam ponuntur: Altare portatile, ab Episcopo consecratum; deinde mappæ tres, Crux, candelabra cum cereis accensis, et reliqua necessaria.

12. Sacerdos qui Benedictionem peregit, vel alius, in Sacristia induit, ad Missam celebrandam, paramenta coloris qui Missæ congruit, et mox celebrat Missam. (Cfr. supra n. 1.)

NOTA. Si, peracta Benedictione Ecclesiæ, vel Oratorii, statim Episcopus procederet ad Consecrationem Altaris, animadvertendum est, quod in Ecclesia, quæ postea ab Episcopo consecraretur, non posset post Benedictionem consecrari Altare majus; etenim, cum Ecclesia consecratur, « debet cum ipsa omnino consecrari Altare majus; nam istud est principale; et si hoc tantum sit in Ecclesia, sufficit; alia vero sunt accessoria, pro quibus datur Consecratio distincta, sine Ecclesiæ Consecratione. » (Decret. 19 Septembris 1665, n. 1321, antiq. 2343, ad 2.) Itaque in casu deberet Episcopus consecrare aliud Altare Ecclesiæ, remissa Altaris majoris Consecratione ad Ecclesiæ Dedicationem.

In hoc casu etiam, peracta Benedictione, non celebraretur Missa post Benedictionem præscripta de tempore occurrenti, vel de Sancto; sed post Altaris Consecrationem celebraretur Missa in Pontificali præscripta post hanc functionem, nempe de Dedicatione. De Missa in Consecratione Altaris dicitur in Tractatu de Rubricis Missalis Romani. (Cfr. ibid. Q. 300.)

343. Rituale Romanum, post traditum ritum benedicendi novam Ecclesiam, seu Oratorium publicum, in sequenti Capite 28 describit ritum reconciliandi Ecclesiam violatam, si nondum erat ab Episcopo consecrata, servandum per Sacerdotem ab Episcopo delegatum. Omittitur expositio hujus ritus, quia rarissime hæc functio occurrit peragenda, et quia in casu quidquid notandum venit ex præcedentibus facile colligi potest.

Q. 344. *Quænam notanda sunt de Benedictione Cœmeterii ? Quæ de ritu hujus Benedictionis ?*

R. I. Cœmeterium, seu latine dormitorium, est locus auctoritate Ordinarii pro ecclesiastica fidelium sepultura deputatus. Quæ de Cœmeteriis dicenda sunt, in Jure canonico exponuntur ; hic sufficiet notare, quod omne novum Cœmeterium, antequam fidelium sepulturæ inserviat, juxta ecclesiasticas leges benedici debet.

Nova Cœmeteria hodiedum non amplius regulariter Ecclesiis sunt contigua, saltem in civitatibus et majoribus pagis ; quod si Cœmeterium aliquod novum adhæret Ecclesiæ, animadvertendum est, ex eo quod benedicitur, aut consecratur Ecclesia, Cœmeterium non participare de hac Ecclesiæ Benedictione, seu Consecratione, et specialiter ipsum esse benedicendum. Declaravit enim S. Rituum Congregatio quod Cœmeterio benedicto, censeri non debet benedicta etiam Ecclesia eidem adnexa, nec vice versa. (Decret. 21 Februarii 1896, n. 3888, ad 4.)

Si Cœmeterium benedictum postea amplificatur, seu majus redditur per alterius loci additionem, pars nova addita, antequam sepulturæ inserviat, benedici specialiter debet, quia per adjunctionem non fit benedicta ; in casu enim, etiamsi minor foret nova pars addita, major pars non trahit ad se minorem.

II. Benedictio Cœmeterii fieri debet per Episcopum, ritu solemniori in Pontificali Romano descripto ; fieri etiam potest per Sacerdotem ab Episcopo delegatum, eo ritu qui describitur in Rituali Romano (Tit. VIII, Cap. 29). Ritus pontificalis, Episcopis proprius, a simplici Sacerdote delegato numquam usurpari potest.

I. Crux, quæ pridie quam fiat Benedictio ponitur in medio Cœmeterii, lignea esse debet, alta ad staturam hominis, et absque imagine Crucifixi ; in ejus summitate, et in extremitatibus brachiorum præparantur cuspides ferreæ tres, in quibus possint figi candelæ in actu Benedictionis. Ima Crucis pars insistat in ipso solo, quo sepeliuntur cadavera.

Ante dictam Crucem figitur etiam in terra paxillus, seu palus ligneus, in summitate tridens, altus ad cubitum unum, id est, circa 45 centimetris supra solum

eminens ; in summitate cujusque rami tridentis præparantur etiam cuspides ferreæ, in quibus commode possint figi tres candelæ in principio Benedictionis.

Crux et paxillus ponuntur pridie absque ulla cæremonia ; a quocumque potest id opus perfici.

2. Benedictio Cœmeterii fieri potest quacumque die ; sed functio matutino tempore exsequenda est.

3. Sacerdos delegatus pro functione paratur amictu, alba, cingulo, Stola, ac pluviali albi coloris ; Ministri induti sunt superpelliceis. Si Cœmeterio proxima est Ecclesia, se parabunt omnes in Ecclesiæ sacristia ; alias id facere possunt in ipso Cœmeterio, ad mensam prope Crucem paratam.

Ministri sunt : minister qui defert vasculum aquæ benedictæ et aspergillum ; thuriferarius, cum thuribulo et navicula ; minister qui defert Rituale ; minister qui defert tres candelas cereas, et laternam cum lumine ad candelas accendendum ; Cantores plures ; Sacerdotes duo, aut Clerici qui assistunt Celebranti, ad utrumque ejusdem latus semper adstantes et ministrantes. De Diacono et Subdiacono nulla fit mentio in Rituali.

4. In ipso Cœmeterio, non longe a Cruce paratur mensa, candida tobalea cooperta, in qua possint in decursu functionis deponi variâ quæ a ministris deferuntur, et etiam ante functionem præparari paramenta, si ibi assumuntur, et tres candelæ.

Ante Crucem extenditur tapetum, in quo genuflectere possit Celebrans dum dicuntur Litanîæ.

5. Hora constituta, Celebrans et ministri, parati ut supra, accedunt ad Crucem sequenti ordine : præcedit minister aquæ benedictæ, vasculum et aspergillum portans ; alii omnes procedunt bini et bini ; ultimo loco venit Celebrans, capite bireto cooperto, medius inter duos assistentes.

Ante Crucem omnes consistunt facie ad ipsam conversa ; Celebrans stat ante Crucem et caput detegit ; reliqui ministri stant ab utroque ejus latere, Cantores ab una alterave parte.

6. Quando omnes loco suo consistunt, minister defert tres candelas, ac statim ipsas ponit super cuspides tridentis paxilli, et accendit ; et eo modo incipit Bene-

dictio in nomine SS. Trinitatis. Quo facto, Celebrans, junctis manibus, alta voce dicit absolute : *Oremus*, cum sequenti Oratione ; ad verba indicata efformat dextera elevata signum Crucis versus Crucem.

7. Litanîæ ordinariæ, seu Omnium Sanctorum, cantantur ante Crucem, omnibus genua interea flectentibus ; Cantores incipiunt, cæteri respondent. Ubi dictum fuerit : *U't omnibus fidelibus etc.*, Celebrans solus assurgit, et clara voce dicit, seu cantat : *Ut hoc Cœmeterium etc.*, signum Crucis dextera elevata efformans versus Crucem ad verbum *benedicere* ; deinde Celebrans, ut prius, genuflectit, et Litanîæ perficiuntur usque ad ultimum *Kyrie eleison* post *Agnus Dei*. Quibus finitis, assurgunt Celebrans et cæteri omnes, et accedit ad Celebrantem minister aquæ benedictæ.

8. Post Litanias, Celebrans, accepto cum osculis consuetis aspergillo a primo assistente, intonat Antiphonam *Asperges me, etc.*, quam prosequuntur Cantores, qui cantant totum Psalmum *Miserere mei etc.*, et eo dicto repetunt Antiphonam.

Dum dicitur Antiphona ante Psalmum, Celebrans aspergit Crucem per modum Crucis, id est, in medio, ad suam sinistram, et ad suam dexteram ; deinde dum dicitur a Cantoribus Psalmus, Celebrans comitatus a duobus assistantibus et ministro aquæ benedictæ, incipiens ad Crucis dexteram (suam sinistram), circuit et perambulat totum Cœmeterium, aspergens illud ubique aqua benedicta, non per modum Crucis, sed a dextris et a sinistris, ita ut Cœmeterium totum et ubique aspergatur ; interea nihil dicit.

9. Facta Cœmeterii aspersione, et reddito aspergillo, Celebrans « redit ante Crucem, et ad ipsam respiciens, dicit » Orationem (n. 6) ; primum respicit Crucem, dein dicit Orationem. « Crucem respicit Sacerdos, expleta Benedictione, ut a signo humanæ Redemptionis auspicium sumat pro collata Benedictione, et propterea animæ illorum, qui in illis Cœmeteriis sepeliendi sunt, fructum ejusdem Redemptionis per Sanguinem Christi in Cruce effusum recipiant. » (Barufaldus, *Ad Rituale Romanum Commentaria*, Tit. 74, n. 37.) Ad verba in Oratione assignata, Celebrans ter

signum Crucis elevata dextera facit versus Crucem.

10. Dicta Oratione, Sacerdos Celebrans ipse accipit e paxillo mediam candelam ardentem, eamque figit in cuspidē ad summitatem Crucis positam; secundam candelam ponit in cuspidē ad brachium dextrum Crucis (quod est ad suam sinistram), tertiam in cuspidē ad brachium Crucis sinistram. « Summa totius Benedictio est, ut lux æterna luceat animabus defunctorum, qui in illo loco sepeliendi sunt. Per lumen igitur candelarum in summitate et brachiis Crucis fixarum fit, ut fides Resurrectionis vigeat, et lumen æternæ vitæ in illis resplendeat per meritum Christi in Cruce passi. » (Barrufaldus, loco citato, n. 38.) Quo facto, Celebrans iterum stat ante Crucem.

11. Accedit tunc Thuriferarius ad Celebrantis dexteram; et ministrante cum osculis consuetis incensum primo assistente, qui dicit: *Benedicite, Pater Reverende*, Celebrans imponit incensum in thuribulo, et benedicit, dicens: *Ab illo benedicaris, etc.*; accepto dein a primo assistente cum osculis consuetis thuribulo, Celebrans, facta ante et post profunda ad Crucem capitis inclinatione, Crucem triplici ductu incensat, et reddit thuribulum primo assistenti, qui illud reddit Thuriferario.

12. Accedit dein minister aquæ benedictæ, et Celebrans, accepto cum osculis consuetis a primo assistente aspergillo, aspergit aqua benedicta eandem Crucem, in modum Crucis, ut supra (n. 8), et reddit aspergillum primo assistenti, qui illud mox reddit ministro.

13. Quo facto, omnes profunda capitis inclinatione reverentur Crucem, et, eodem quo venerunt ordine (n. 5), discedunt ad sacristiam, vel ad mensam (n. 3), et deponunt paramenta.

14. Candelæ in Cruce positæ non extinguuntur, sed remanent accensæ quoad totaliter consumantur; « ut ita edoceamur, venerationem loci perpetuo durare debere, nec ab ulla humana vi posse extinguī. » (Barrufaldus, loco citato, n. 40.)

Q. 345. Quid est Benedictio Pontificia? A quibus potest dari? Quid notandum est de ritu in ea servando?

R. I. Benedictio Pontificia, seu Papalis, seu Apostolica, illa est quæ solemnî ritu, statis diebus, nomine Summi Pontificis, super populum datur, ab illo qui specialem facultatem accepit ex Indulto Sedis Apostolicæ; et cui annexa est Indulgentia plenaria sub certis conditionibus pro ea lucrificiendâ præscriptis.

II. Benedictio Pontificia potest dari ab Episcopis Ordinariis, quotannis, semel in Festo Resurrectionis Domini, et iterum in alio die festo solemnî, eorum arbitrio designando, expleta in utraque solemnitate Missæ Pontificalis celebratione; quod si celebrare non valeant, pro illo die et illa vice Benedictionem Apostolicam impertiri non possunt, nisi speciale Indultum a Sancta Sede obtinuerint.

Benedictio Pontificia potest etiam dari a Superioribus designatis aliquorum Regularium Ordinum, in Ecclesiis suorum Ordinum; sed numquam eodem die, et in eodem loco ubi Episcopus eam impertitur.

Benedictio Pontificia potest etiam dari aliquando, in extraordinariis circumstantiis, a Sacerdotibus designatis, tum sæcularibus, tum regularibus, ex speciali Indulto Sanctæ Sedis.

Notandum est quod facultas concessa non potest subdelegari, nisi specialiter per Indultum hoc fuerit concessum.

III. Ritus ab Episcopis adhibendus præscriptus fuit a Clemente XIII, in Constitutione *Inexhaustum*, data tertio nonas Septembris 1762, et a Benedicto XIV, in Constitutione *Exemplis prædecessorum*, data 19 Martii 1748, et describitur in Appendice Pontificalis Romani.

Ritus a Sacerdotibus, tam regularibus quam sæcularibus adhibendus præscriptus fuit a Benedicto XIV, in supra citata Constitutione 19 Martii 1748, et describitur in Rituali Romano. (Tit. VIII, Cap. 32.)

In superscriptione Capituli 32 in Rituali dicitur, Ritus descriptum esse servandum a Regularibus; quia Clemens XIII, per Constitutionem supracitatam anni 1762, revocavit et abolevit quæcumque Indulta et privilegia concessa, illis solis retentis quæ aliquibus Ordinibus Regularibus fuerant attributa; Sacerdotes sæculares tamen, qui facultatem Pontificiæ Benedictionis

elargiendæ obtinent, eundem ritum profecto servare tenentur.

De hoc ritu servando sequentia notantur :

1. Si in particulari concessione facultatis mentio fiat, Benedictionem esse elargiendam post Missam solemnem, ille Sacerdos, qui Benedictionem daturus est, debet ipse Missam hanc solemnem celebrare.

2. Indictio præmittenda Pontificiæ Benedictioni, ejusque descriptus ritus, tum quoad locum, tum quoad habitum, tum quoad modum, ad amissim in omnibus, et ab omnibus quibuscumque debent servari.

3. Lectio Apostolicarum Litterarum, seu Decretorum, quibus Indulgentia conceditur, una cum potestate Benedictionem Apostolicam super populum effundendi, ut de delegatione audientibus constet, tum latino, tum vulgari ad populi intelligentiam accommodato sermone, necnon pius brevisque sermo ad populum, quo ad scelerum detestationem excitetur, fieri possunt, vel ab ipso Sacerdote delegato, vel ab alio, e suggestu, vel loco opportuno, ut ab omnibus possint audiri.

4. Sacerdos pro danda Benedictione induit superpelliceum, et Stolum coloris Officii diei ; alia paramenta superaddere non potest.

5. Sacerdos, indutus ut supra, accedit ad Altare, nullis circumstantibus sacris Ministris ; et genuflexus in infimo gradu, alta voce dicit, seu cantat Versiculos præscriptos ; et stans dicit Orationem. Nisi ipse librum teneat, manus semper junctas tenet.

6. Dicta Oratione, Sacerdos ascendit ad Altare, et facta in medio profunda capitis inclinatione ad Crucem, accedit ad cornu Epistolæ ; ibi mox conversus ad Altaris Crucem, dicit alta voce : *Benedicat vos omnipotens Deus*, interim oculos elevans, manusque extendens et rejungens, sicut ad Benedictionem in fine Missæ ; et statim super sinistram suam conversus ad populum, subjungit : *Pater, et Filius, et Spiritus sanctus*, interim dextera extensa unico signo Crucis populum benedicens.

7. Post Benedictionem ita datam, Sacerdos accedit ad Altaris medium, profunde inclinat caput Cruci, descendit, ante gradus Altaris facit eam quæ convenit

reverentiam, inclinationem capitis profundam scilicet, vel genuflexionem si in Altare prostat Tabernaculum SS. Sacramenti, et discedit ad sacristiam.

346. Ritus Benedictionum 1° Candelarum, in Festo Purificationis B. Mariæ Virginis, seu 2 Februarii ; — 2° Cinerum, in FERIA IV in Capite Jejunii ; — et 3° Palmarum, in Dominica Palmarum, describuntur, non in Rituali Romano, sed in Missali Romano, ad respectivos illos dies.

Exponuntur isti ritus in Tomo V hujus operis, qui inscribitur « Cæremoniale » : tum in Serie II Instructionum, Capite IX, §§ 1, 2, 3 (QQ. 30, 31, 32), pro Officio Cæremoniarii ; tum in Serie III et IV, Capite XII (QQ. 58, 91), XIII (QQ. 59, 92), XIV (QQ. 60, 93), pro Officio Subdiaconi et Diaconi ; tum in Serie V, Capite X (Q. 121), XI, (Q. 122), XII (Q. 123), pro Officio Celebrantis ; tandem in Appendice, cui nomen « Memoriale Rituum », Titulo I, II, III, pro minoribus Ecclesiis.

347. In Appendice Ritualis multæ et variæ describuntur Benedictiones : de quibus omnibus et singulis dicere, quarumque regulas et ritus exponere longius æquo duceret ; ex hucusque expositis regulis Benedictionum, in genere et in specie, deduci satis poterit, quid pro diversarum Benedictionum Appendicis ritibus, et quomodo sit observandum.

TITULUS IX

De Processionibus

§ I. De diversis Processionibus

Q. 348. *Quæ liturgica functio vocatur Processio ? Quo fine institutæ fuerunt Processiones ?*

R. I. Processio, sensu ecclesiastico intellecta, est publica supplicatio ad Deum facta, a Clero et a populo christiano, de loco sacro ad sacrum certo ordine procedente.

II. Processionibus, ait Rituale (Tit. IX, Cap. 1, n. 1), « ex antiquissimo sanctorum Patrum instituto catholica Ecclesia, vel ad excitandam fidelium pietatem, vel ad commemoranda Dei beneficia, eique gratias agendas, vel ad divinum auxilium implorandum, uti consuevit. »

« Qua par est religione celebrari debent ; continent enim magna ac divina mysteria, et salutare christianæ pietatis fructus eas pie exsequentes a Deo consequuntur : de quibus fideles præmonere et erudire, quo tempore magis opportunum fuerit, Parochorum officium est. »

Q. 349. *Quæ Processiones vocantur ordinariæ ? Quæ extraordinariæ ?*

R. I. « Processiones quædam sunt ordinariæ, quæ fiunt certis diebus per annum, ut (1) in festo Purificationis B. Mariæ semper Virginis, et (2) in Dominica Palmarum, et (3) in Litanis majoribus in festo S. Marci, et (4) in minoribus Rogationum triduo ante Ascensionem Domini, et (5) in festo Corporis Christi ; vel aliis diebus pro consuetudine Ecclesiarum. »

Processiones quinque ordinariæ quæ recensentur speciatim in Rituali (a Cap. 2 ad 5 inclusive), id proprium habent, quod intime connexæ sint cum Missa his diebus celebranda, et cum Missa unam quasi liturgicam functionem constituent. (Cfr. Q. 353.)

II. Processiones « quædam vero sunt extraordinariæ,

ut quæ variis, ac publicis Ecclesiæ de causis in dies indicuntur. » Extraordinariæ sequentes novem describuntur in Rituali (Tit. IX) :

Processio ad petendam pluviam (Cap. 6) ; — Processio ad postulandam serenitatem (Cap. 7) ; — Preces ad repellendam tempestatem (Cap. 8) ; — Preces dicendæ tempore penuriæ et famis (Cap. 9) ; — Processio tempore mortalitatis et pestis (Cap. 10) ; — Preces dicendæ in Litaniis tempore belli (Cap. 11) ; — Processio in quacumque tribulatione (Cap. 12) ; — Preces dicendæ in Processione pro gratiarum actione (Cap. 13) ; — Processio in translatione sacrarum Reliquiarum insignium (Cap. 14).

Extraordinariæ Processiones quasi votivæ potius habendæ sunt, alienæ ab Officio et Missa diei in qua fiunt. Ritus earum descripti sunt in præsentī Ritualis Romani Titulo IX ; præterea de illis dicitur in Cæremoniali Episcoporum (Lib. II, Cap. 32, nn. 8, 9) : « Ad similitudinem harum Processionum (scilicet in Litaniis majoribus et minoribus) regulari poterunt et aliæ Processiones extraordinariæ, quæ fieri quandoque contingit ad placandam iram Dei. »

« Si vero celebrandæ erunt Processiones ex causa lætitiae, et pro gratiarum actione, aut etiam pro translatione aliquarum insignium Reliquiarum Sanctorum, ordinari poterunt ad exemplum Processionis SS. Sacramenti : lumina tamen, seu funalia accensa deferri magis convenit, cum SS. Sacramentum, vel saltem Reliquiæ in Processionibus deducuntur. »

Eadem regula servari debet pro iis Processionibus ordinariis, quæ celebrantur quotannis « aliis diebus pro consuetudine Ecclesiarum. »

Q. 350. *Quæ Processiones vocantur generales ? Quæ particulares ?*

R. I. Processiones dicuntur **generales**, seu **publicæ**, ad quas Clerus omnium Ecclesiarum illius loci vel civitatis convenire debet ; tales sunt Processiones Litaniarum majorum, et minorum, et SS. Corporis Christi, quæ a Rubricis præscriptæ sunt ; et etiam Processiones extraordinariæ, quæ aliquando pro publico

bono, causa, vel honore ab Episcopo indicuntur.

Quando in una civitate, aut in uno loco variæ sunt Ecclesiæ, non requiritur ut in singulis fiant istæ Processiones, sed sufficit ut instituantur in Ecclesia principali, ad quam conveniunt clerici reliquarum Ecclesiarum. De his Processionibus generalibus præscribit Concilium Tridentinum (Sess. XXV, *De Regularibus et Monialibus*, Cap. XIII), ut « exempti omnes, tam clerici sæculares quam regulares quicumque, etiam monachi, ad publicas Processiones vocati, accedere compellantur; iis tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuo vivunt. »

II. Processiones dicuntur particulares, seu privatæ, quæ in unaquaque Ecclesia separatim instituuntur, quales sunt Processiones in Festo Purificationis B. Mariæ V., in Dominica Palmarum, a Missali præscriptæ; aut aliæ in singulis Ecclesiis consuetæ.

NOTA. S. Rituum Congregatio rescripsit: « Processiones duas eodem die in eodem loco habendas non esse, sed illos manu tenendos esse in quasi possessione, qui in Processione facienda sunt antiquiores; recentiores vero aliam sibi diem non impeditam eligere debere. » (Decret. 24 Januarii 1643, n. 821, antiq. 1426.)

Q. 351. *Pro quibus Processionibus, et cujus licentia requiritur ut celebrari valeant?*

R. 1º Processiones ordinariæ particulares, quæ præscribuntur a Rubricis Missalis, in Ecclesia faciendæ in divinis Officiis, possunt in omni Ecclesia parochiali celebrari absque licentia Episcopi; quia eo ipso quod erecta sit Ecclesia parochialis, concessa censetur facultas exercendi functiones liturgicas in Missali et Rituali, et proin in jure liturgico præscriptas.

2º Processiones ordinariæ publicæ, in Festo et per Octavam SS. Corporis Christi, celebrari possunt absque Episcopi licentia. Pro Processionibus in Litanis majoribus et minoribus dubitatur, an non pro prima vice expetenda sit Episcopi licentia.

3º Processiones extraordinariæ, generales aut particulares, non possunt institui absque licentia Episcopi.

4º Processiones quæ jam fiunt ex consuetudine Ec-

clesiarum, tam generales quam particulares, celebrari possunt absque nova licentia Episcopi; poterit tamen Episcopus eas prohibere, etiam non obstante consuetudine.

Hac de re sequentia habentur in Statutis diöcesanis (n. 333): « Archiepiscopi mandatum vel assensus requiritur, ut intra vel extra septa Ecclesiæ instituantur Processiones cum Sanctissima Eucharistia,..... exceptis casibus quos Rubricæ vel Decreta Apostolica determinant. Excipimus quoque eas Processiones et Expositiones, quæ, ex Prædecessorum nostrorum concessione, in hac Diöcesi usu receptæ sunt. »

Q. 352. *Memora quædam de origine, et scopo quinque Processionum, quæ tamquam ordinariæ in Rituali recensentur.*

R. I. Processio in die festo Purificationis B. Mariæ Virginis, seu 2 Februarii.

Romani adhuc pagani, mense Februario, ritum ludorum amburbalium servantes, faces gestantes manibus, lustrabant Urbem, et diis manibus sacrificia offerebant. Quam lustrandi consuetudinem congrue et religiose Christiana mutavit religio, quum eodem mense, 2 Februarii, in honore Sanctæ Dei Genitricis, non solum Clerus, sed et omnis plebs Ecclesiarum loca cum cereis, et sub hymnorum cantu, lustrantes circumeunt, et Missarum solemnia devotissime celebrant, nullusque aditum publicæ stationis intrat, si lumen manu non tenuerit; tamquam scilicet Dominum in templo oblaturi, imo etiam suscepturi; et fidei lumen, quo interius fulgent, exterius oblationis suæ religione demonstrantes. (Ex Alcuino, et S. Ildephonso Toletano.)

Quandonam vero, et a quo Pontifice substitutio christianæ festivitatis infamibus gentilium ritibus facta fuerit, in incerto est; in Oriente, non omnibus Ecclesiis communem fuisse solemnitatem ante sæculum sextum, patet ex edicto Imperatoris Justiniani, anni 542; ipsamque celebritatem apud Latinos a Græcis manasse auctores putant. (Cfr. Nilles, *Kalendarium manuale utriusque Ecclesiæ Orientalis et Occidentalis*, Editio altera, 1896, Tom. I, pp. 91, 92.) Quidam auctores institutionem Processionis Romæ tribuunt S. Gelasio I († 496);

alii S. Sergio I († 701); hunc tamen, Processionem, jam antea inductam, tantum moderatum fuisse tenet Benedictus XIV (*Commentarius de D. N. Jesu Christi Matrisque ejus festis*, Pars II, § 23). — Cfr. etiam Dom Guéranger, *L'Année liturgique*, Tome III (*Le temps de Noël*, Tome II), 2 février. La Bénédiction des Cierges.

II. *Processio in die Palmarum*. — Dominica quæ Pascha antecedit, a gestatione palmarum nomen traxit, quod illa die rami palmarum in Processionibus deportentur, in significationem illorum, quos filii Israel sternerant in via, quum Dominus Hierosolymam tendens asello sedebat; et ut ita nobis discipulorum turbarumque fides ac devotio in Christum imitanda proponatur.

In Ecclesia Occidentali, initio etiam dicta fuit dies Hosannæ, ab acclamationibus festivis, quibus turbæ Jesum sunt prosecutæ; Hosanna enim vox acclamationis est, a Judæis adhiberi solita erga viros de republica optime meritos, et singulari vitæ sanctimonia præclaros, quibus felicitatem, benedictionem, et gloriam adprecabantur; et significatio fuit lætitiæ, et gaudii, quibus populus triumphali illa die Christum Redemptorem salutavit Messiam.

Præ cæteris autem eminet appellatio, quam dies hæc a floribus traxit, nimirum *Dominica florum*, *Pascha floridum* (*Pâques fleuries*): Paschatis nomenclaturam quod attinet, observat Durandus, quodlibet magnum festum ea in quibusdam provinciis donari; quod a floribus nomen accepit, id non una ex causa venit: cum diem hanc magnæ pompæ apparatu, ramis olivarum ac floribus in formas varias confectis, et in frondibus, baculis perticisque appensis, multis in locis solemniter celebrent Christiani; et flores ipsi cum ramis olivarum, aliisque frondibus solemniter benedicti legantur. Accedit mystica appellationis ratio, quod nempe Dominica Palmarum veluti flos quidam appareat appropinquantis Paschatis, jamjam in fructum maturescens, atque ipsa die Resurrectionis ad plenam maturitatem perventurus.

Cultum hujus Dominicæ in Occidente primum commemorat sæculo septimo S. Isidorus Hispalensis († 636); in Oriente vero multo maturius, sæculo jam

quinto, celebratum fuisse indicatur. (Cfr. Nilles, in opere supra citato, Tom. II, pp. 198-206; et Dom Guéranger, *L'Année liturgique*, Tome VI (*La Passion et la Semaine Sainte*), Le Dimanche des Rameaux.)

III. Processio Litaniarum majorum, quæ in Festo S. Marci celebratur. — Litanîæ solemnes, in Kalendariis ad 25 Aprilis consignatæ, Litaniarum majorum nomine, ceu propria appellatione insignitæ fuerunt. Institutæ reperiuntur jam ante S. Gregorium Magnum († 604); sed ex imitatione extraordinariæ Litanîæ septiformis, quæ ab ipso in Urbe, occasione pestis grassantis, anno 590, ordinata fuerat, solemniori eodem ritu celebrari, et Majores dici cœperunt; etenim antiquitus ad septem diversas Urbis Romæ Ecclesias conveniebant fideles ad singulas assignati; unde Litanias decantando procedentes, conveniebant omnes ad Basilicam S. Mariæ Majoris.

Finis Processionis Litaniarum Majorum spirituale Ecclesiæ bonum est, et fidelium quoque temporalis utilitas. Tunc enim temporis agitur, cum segetes omnes in via sunt ad profectum, messes pullulant, arbores florescunt, vineæ et olivæ prorumpunt: ut ergo impetrent Christiani a Deo messium et fructuum conservationem, maturitatem, felicemque exitum, hanc Processionem instituit Sancta Mater Ecclesia.

Non constat quare hæc dies 25 Aprilis fuerit assignata his Litanîis majoribus; forsitan quia hac die Romani pagani celebrabant Festa dicta « Robigalia », quorum præcipuus ritus erat processio, seu lustratio per agros pro terræ frugibus; nulla autem habetur connexio eas inter et Festum S. Marci, quod postea tantum introductum in Calendario fuit. (Cfr. Nilles, in opere supra ad I citato, Tom. II, p. 136; Amberger, *Pastoral theologie*, 1883, Tom. II, p. 834; et Dom Guéranger, *L'Année liturgique*, Tome VIII (*Le Temps Pascal*, Tome II), 25 avril. La Procession de S. Marc.)

Rubrica specialis Missalis Romani, ad diem 25 Aprilis, dicit: « Si contingat transferri Festum S. Marci, non tamen transfertur Processio, nisi quando prædictum Festum occurreret in die Paschatis; tunc enim in Feriam III sequentem transferatur. » Attamen, per

Decretum, adhuc servandum, Concilii Provincialis Mechliniensis III, anni 1607, a Paulo V approbati, statuitur, Titulo XIII, Capite VI, quod : « Festum S. Marci, si in hebdomada Paschæ, vel in Dominica *Quasi modo* evenerit; celebretur Feria quarta post *Quasi modo*, tam a Clero, quam a populo. Si vero in aliam Dominicam inciderit, Festum quidem servetur ipsa die Dominica; sed Processio, abstinencia a carnibus per totum diem, et jejunium usque ad prandium, servantur die sequenti. Quod si vero in Feriam quartam post Dominicam *Quasi modo* translatum, cum Festis SS. Philippi et Jacobi, aut S. Crucis, concurrerit; celebritas quidem a populo illis ipsis diebus servabitur, sed dicta Processio, abstinencia, et jejunium, sicut in diebus Rogationum, in Feriam quintam transferentur. » (Cfr. Synodicon Belgicum, Tom. I, p. 386.) — Ad dubium : « An si alicubi in præfata Feria V occurrat Festum Patroni, Officium Sancti Marci cum Processione et abstinencia a carnibus transferri ulterius possit, nimirum ad sequentem Feriam VI, quamvis in illa occurrat aliud Officium inferioris ritus vel dignitatis? » S. Rituum Congregatio respondendum censuit : « Affirmative, quoad Processionem et abstinenciam; quoad Officium vero, in primam diem liberam. » (Decret. 11 Septembris 1847, n. 2958, antiq. 5115.)

Jejunium usque ad prandium, in Decreto præceptum, suppressum fuit per Decretum Cardinalis Caprara, 20 Junii 1804. Quoad abstinenciam a carnibus notandum est, quod ab Illmo Dno Archiepiscopo, vi specialis Indulti Sedis Apostolicæ, « annue dispensatio conceditur pro tribus diebus Rogationum, et pro Festo S. Marci, quibus in hac Diœcesi viget obligatio abstinendi a carnibus, vi consuetudinis aut legis localis. » (Stat. diœc. n. 314.)

IV. Processio in Litaniis minoribus Rogationum, triduo ante Ascensionem Domini. — Has Litantias, non græco, sed latino vocabulo, quod idem valet, **Rogationes** antiquitas appellavit. Eas a S. Mamerto, Episcopo Viennensi, versus annum 470, primum fuisse institutas S. Gregorius Turonensis refert; quod confirmat Martyrologium Romanum, quinto Idus Maji; cum enim urbs

Viennensis multis terreretur prodigiis, ut terroribus terminum daret, Sanctus Pontifex cum gemitu et lacrymis Domini misericordiam imprecans, indixit populis jejunium, instituitque orandi modum. Cessantibus deinde terroribus, per cunctas provincias dispersa facti fama, cunctos Sacerdotes imitari commonuit, quod Sacerdos fecit ex fide : quæ usque nunc in Christi nomine per omnes ecclesias in compunctione cordis, et contritione spiritus celebrantur. In Concilio Arelatensi V, anno 511, receptæ, atque ipsius tandem Romani Pontificis Leonis III († 816) auctoritate approbatæ fuerunt. (Cfr. Nilles, in opere supra ad I citato, Tom. II, p. 362 ; et Dom Guéranger, *L'Année liturgique*, Tome IX (*Le Temps Pascal*, Tome III), Le Lundi des Rogations.)

Minores dictæ semper fuerunt in Liturgia Romana istæ Litanie : vel ut distinguantur a Majoribus in Festo S. Marci, quæ Romæ a Pontificibus institutæ ac stabilitæ, dictæ etiam fuere Romanæ, dum præsentibus a minori, nempe ab Episcopo Mamerto, primitus sunt introductæ ; vel etiam quia olim minori cum solemnitate celebrabantur ; unde etiam hodie Cæremoniale Episcoporum (Lib. II, Cap. 32, n. 7) notat, in his Litaniiis minoribus eadem esse servanda quæ in majoribus, « sed aliquanto remissius. »

Porro finis hujus Processionis Litaniarum Minorum idem profecto est quam qui supra pro Litaniiis Majoribus fuit indicatus. Itaque de facto utriusque Processionis propria denominatio permanet, quamvis vix exstet in præsentibus ejusdem discriminis ratio.

Supplicationum forma, quæ in Litaniiis reperitur, antiquissima est, et Processionum scopo convenientissima. Primitus tantum decantabatur : *Kyrie eleison*, sicuti et hodie in Consecratione Ecclesiæ, cum Reliquiæ Sanctorum sepulchro Altaris includendæ circum Ecclesiam deferuntur, populus conclamat per totum circuitum : *Kyrie eleison*, sæpius repetitum. — Romæ mox alternatim dicebatur : *Kyrie eleison*, et *Christe eleison*, quas invocationes usque tercenties in quibusdam Processionibus repetitas fuisse notat Mabillon. (*Commentarius ad Ordines Romanos*, I, 2, p. 34.) — Postea

additæ fuerunt, tum invocationes singularum personarum SS. Trinitatis, tum collectiva Trinitatis invocatio, quibus populus acclamabat : *miserere nobis* ; dein invocationes B. Mariæ V., Angelorum, et cujuscumque Ordinis Sanctorum, cum responsorio : *ora (orate) pro nobis*. Sancti invocati diversi fuerunt in diversis regionibus, et diversis temporibus : antiquissima Litanía in Sacramentario Gregoriano recenset 101 Sanctorum nomina, et in quadam Litanía Ecclesiæ Turonensis, anni circiter 800, occurrunt usque 300 cœlitum invocationes. — Adjunctæ his fuerunt primum deprecationes, seu preces ad avertenda mala, tum mentis tum corporis, cum obsecrationibus ad Filium, quibus populus respondebat : *libera nos, Domine* ; dein supplicationes, seu orationes pro Ecclesia, et omni hominum statu, cum responsorio : *Te rogamus, audi nos* ; — tandem : *Agnus Dei* ter repetitum, cum responsoriis : *parce nobis, Domine* ; *exaudi nos, Domine* ; *miserere nobis*. — Clauduntur Litaníæ unica primitia formula : *Kyrie eleison*. — Hanc antiquissimam Litaniarum formam quam fidelissime in nostris hodiernis Litaniis, dictis Omnium Sanctorum, servatam fuisse patet. (Cfr. Kraus, *Real-Encyclopedie der Christlichen Alterthümer*, 1882 ; v. Litaníæ.)

V. Processio in Festo Sanctissimi Corporis Christi. — Festum Theophoriæ, seu SS. Corporis Christi, originem ducit a sæculo XIII, quo primum in Ecclesia Leodiensi summa solemnitate celebratum est, opera præcipue Beatæ Julianæ, Montis Corneliî sanctimonialis, et Hugonis Cardinalis, Legati a latere ad provincias Alemaníæ. Ab universa Ecclesia celebrandum Festum instituit Urbanus IV, anno 1264. Quum autem hic Pontifex paulo post datam Bullam excessisset e vita, nec quisquam urgeret, ut executioni mandaretur, inde factum est, ut annis insequentibus ejusmodi festivitatem celebratam esse non reperiamus. Verum Clemens V, in Concilio Viennensi, anno 1311, Urbani Constitutionem confirmavit, ejusque executionem Joannes XXII, qui anno 1316 Clementi V successit, omni studio curavit, ad eamque rem Martinus V, et Eugenius IV, novis indulgentiis concessis, plurimum contulerunt, ut tandem in tota Ecclesia festivitas celebraretur.

Quod augustissimum hoc Festum peculiari ratione reddit conspicuum, est solemnis illa Supplicatio seu Processio, qua SS. Sacramentum non tantum publico fidelium cultui exponitur, sed summo apparatu etiam per vias et loca publica circumfertur; ut « christiani omnes singulari ac rara quadam significatione gratos et memores testentur animos erga communem Dominum et Redemptorem, pro tam ineffabili et plane divino beneficio, quo mortis ejus victoria et triumphus repræsentantur. Ac sic quidem oportuit victricem veritatem de mendacio et hæresi triumphum agere, ut ejus adversarii, in conspectu tanti splendoris, et in tanta universæ Ecclesiæ lætitia positi, vel debilitati et fracti tabescant, vel pudore affecti et confusi aliquando resipiscant. » Ita Concilium Tridentinum (Sessio XIII, *Decretum de SS. Eucharistiæ Sacramento*, Cap. V). (Cfr. Nilles, in opere supra ad I citato, Tom. II, pp. 464-468; et Dom Guéranger, *L'Année liturgique*, Tome X (*Le Temps après la Pentecôte*, Tome I), La Fête du très saint Sacrement, La Procession.)

§ 2. Regulæ quædam generales in Processionibus servandæ

353. Ritus Processionum: 1° in Festo Purificationis B. Mariæ Virginis, seu 2 Februarii; — 2° in Dominica Palmarum; — 3° Litaniarum majorum, et minorum; — 4° in Festo SS. Corporis Christi, quæ describuntur in Rituali Romano (Tit. IX, Cap. 2-5), exponuntur in Tomo V hujus operis, qui inscribitur « Cæremoniale »; nempe, in Serie III Instructionum, pro Officio Subdiaconi, Capite XII (Q. 58), XIV (Q. 60), XIX (Q. 65), XX (Q. 66); — in Serie IV Instructionum, pro Officio Diaconi, Capite XII (Q. 91), XIV (Q. 93), XIX (Q. 99), XX (Q. 100); — in Serie V Instructionum, pro Officio Celebrantis, Capite X (Q. 121), XII (Q. 123), XVII (Q. 128), XVIII (Q. 129); — pro Processionibus in Purificatione, et in die Palmarum, quædam notantur quoque utilia Cæremoniario, in Serie II Instructionum, Capite IX, § 1 (Q. 30), et 3 (Q. 32); — pro iisdem duabus Processionibus instituendis in minoribus Ec-

clesiis, describuntur ritus in Appendice, cui nomen « Memoriale Rituum », Titolo I (Q. 136), et III (Q. 138).

NOTA. Dictum fuit, Q. 349, has quinque Processiones ordinarias intime esse connexas cum Missis iisdem diebus quibus instituuntur celebrandis, et cum Missa unam quasi liturgicam functionem constituere. — Si quæritur utrum istæ Processiones sint instituendæ ante vel post Missam quacum connectuntur, notanda veniunt sequentia :

1. 2. Processiones in Festo Purificationis, seu 2 Februarii, post Benedictionem Candelarum, — et in Dominica Palmarum, post Benedictionem Palmarum, — omnino instituendæ sunt ante Missam his Processionibus adnexam, ut patet ex Rubricis tum Missalis, tum Ritualis Romani.

3. In Litaniiis, tam maioribus quam minoribus, Processiones prius fieri debent, et deinde Missa celebrari, juxta regulam a Rituali Romano statutam. (Tit. IX, Cap. 1, n. 7.) Et in casu celebratur Missa post dictas a Celebrante ad Altare Preces et Orationes quæ habentur in fine Litaniarum ; quibus dictis, Celebrans deponit paramenta Processionis, et assumit paramenta pro Missa.

Juxta Cæremoniale Episcoporum (Lib. II, Cap. XXXII, nn. 3, 6), Missa celebratur, vel in Ecclesia ad quam juxta consuetudinem civitatis Processio dirigitur, et terminatur ; vel in regressu ad Ecclesiam unde exivit, si ita opportunius judicatur ; et in utroque casu Preces et Orationes, quibus Litanix concluduntur, dicuntur ad Altare ante Missam, ut supra. Potest etiam Processio dirigi ad aliquam Ecclesiam, in qua Missa celebratur ; et Missa celebrata, regredi ad Ecclesiam unde exivit, et ibi terminari ; in tali casu Celebrans deponit paramenta Processionis in Ecclesia in qua Missa celebratur, et assumptis paramentis pro Missa hanc celebrat ; eaque celebrata reassumit paramenta Processionis quæ continuatur ; Preces et Orationes quibus concluduntur Litanix dicuntur ad Altare in Ecclesia in qua terminatur Processio.

Censuit quondam S. Rituum Congregatio, quod pro gratia poterit cantari Missa Rogationum ante Proces-

De Processione SS. Corporis Christi (Q. 354) 481
sionem, si ita exigit populi commoditas. (Decret. 5 Maji 1736, n. 2319, antiq. 4044, Reliqua dubia, n. 20, antiq. 24.)

Animadvertendum est quod Missa celebranda in Litanis majoribus et minoribus ea est propria quæ describitur in Missali post Dominicam V post Pascha, et quidem de præcepto si fiat Processio Rogationum. (Decret. 12 Martii 1836, n. 2740, antiq. 4777, ad 9.) — Excipitur Missa quæ celebratur in Ecclesia in qua occurrit ea die Festum Titularis; hæc in casu celebratur de Sancto Titulari, cum commemoratione Rogationum sub unica conclusione. (Decret. 27 Februarii 1847, n. 2942, antiq. 5082.)

4. Processio SS. Sacramenti, quæ instituitur in ipso Festo SS. Corporis Christi, aut in Dominica Solemnitatis Festi, aut per Octavam, sequitur Missam, ex præscripto Ritualis Romani. (Tit. IX, Cap. 5, n. 2; cfr. etiam Decret. S. Rituum Congregationis, 8 Maji 1749, n. 2402, antiq. 4200.)

Reliquæ vero Processiones cum SS. Sacramento, extraordinariæ aut particulares, ex consuetudine aut cum approbatione Episcopi institutæ, fieri possunt de mane, aut post meridiem, prout opportunius judicatur.

354. In diversis locis, occasione celebriorum festivitatum extra ordinem consuetum occurrentium, non raro instituuntur pro gratiarum actione, vel ex causa lætitiæ, Processiones solemniore, in quibus interest Episcopus et SS. Sacramentum portat; opportune ideo hic describentur ea quæ Cæremoniale Episcoporum præcipit observanda pro Processione SS. Sacramenti (Lib. II, Cap. 33); ad cujus exemplum aliæ Processiones extraordinariæ ordinari poterunt (cfr. Q. 349, II); valde utilia enim erunt his qui hujusmodi Processiones in casu ordinare, et dirigere debent.

1. Ut processio, quæ hac die erit facienda, rite, et recte, ac secundum debitas cæremonias in honorem tanti Sacramenti fiat, et ad removendas omnes contentiones, et lites, quæ forsitan causa præcedentiæ oriri possent, et in ipso actu maxima cum indecentia, et scandalo processionem ipsam turbare, cura erit Episcopi pridie hujus diei, vel etiam per aliquos dies ante, demandare Magistris Cæremoniarum, vel alteri, ad quem forsitan

secundum loci consuetudinem hujusmodi cura spectabit, ut omnia decenter, et diligenter præparentur, et prævideantur.

2. Nempe, ut viæ, per quas processio transire debebit, mунdentur, et ornentur aulæis, pannis, picturis, floribus, frondibusque virentibus secundum posse, et qualitatem loci. Et ipsa ecclesia similiter perpulchre ornata sit, prout legitur in *Cap. XII. Lib. I. de ornatu Ecclesiæ*.

3. Item, ut fiat rotulus, in quo describantur per ordinem omnes, tam laicorum confraternitates, religiosi, et clerus, quam etiam alii quicumque, qui huic Processioni interesse consueverunt, vel debent: ut secundum debitum ordinem, et absque aliqua contentione procedatur: apposita etiam aliqua pœna pecuniaria, vel etiam, si Episcopo videbitur, pœna excommunicationis, contra inobedientes, et procedere recusantes, secundum ordinem præscriptum, in dicto rotulo.

4. Quod si aliqua præcedentiæ lis inter aliquos religiosos, confraternitates, seu laicos pendeat, quæ non ita de facili terminari valeat, poterit Episcopus mandare, ut absque præjudicio jurium ambarum partium, vel procedant secundum ordinem in dicto rotulo descriptum, vel omnino ab hujusmodi processione abstineant, donec lis fuerit determinata; et intimentur omnes in rotulo descripti, ut ipsa die festivitatis sanctissimi Corporis Christi, summo mane ad ecclesiam Cathedralem conveniant, et ibidem, vel in aliquo ejusdem Ecclesiæ atrio, seu platea congregentur, unaquæque religio, et confraternitas cum suis insignibus, et cruce, ac etiam funalibus, seu candelis in Processione deferendis. Omnes enim tam religiosi, quam laici deberent, si fieri posset, in hac Processione, si non funalia, saltem candelas ceræ albæ, accensas manibus portare.

5. Ordo autem describendus in prædicto rotulo erit, ut præcedant confraternitates laicorum, deinde religiosi secundum ordinem antiquitatis, vel prout de jure, vel consuetudine præcedere solent; postmodum Curiales, et Officiales portantes intorticia accensa, inter quos ultimo loco ibunt Nobiliores, et Magistratus, deinde clerus, hoc est, primo minister portans crucem ecclesiæ Cathedralis, medius inter duos Clericos portantes duo candelabra cum candelis accensis; deinde, si aderunt, clerici seminarii, et post eos Curati ecclesiarum parochialium cum cottis; tum ecclesiæ Collegiatæ cum eorum insignibus, si alias illa deferre solent; et ultimo loco clerus ecclesiæ Cathedralis, cujus ecclesiæ saltem octo Beneficiati, seu Mansionarii erunt parati cum pluvialibus albis, pro deferendis hastis baldachini in principio processionis, ut infra dicitur, et deinde ibunt ante Canonicos, qui similiter omnes una cum Dignitatibus erunt parati paramentis albis, sibi competentibus, quemadmodum solent parari, Episcopo solemniter celebrante, incipiendo a junioribus, et inferioribus hoc ordine, videlicet, primo Subdiaconi, et Diaconi cum tunicellis, et dalmaticis, deinde Presbyteri cum planetis, ultimo loco Dignitates cum pluvialibus; et si erit Archiepiscopus, portabitur immediate ante prædictos octo Beneficiatos paratos, et Canonicos, per aliquem Subdiaconum paratum,

medium inter duos acolythos ceroferarios, crux archiepiscopalis.

6. Ante Episcopum immediate ibit minister de baculo serviens, seu juxta loci consuetudinem, Dignitas, vel Canonicus paratus pluviali, baculum prædictum a terra elevatum ambabus manibus portans, prout in *Cap. XVII. §. VI. Lib. I. de mitra*, et baculo pastorali dicitur.

7. A lateribus hinc inde ibunt octo Capellani cum cottis, qui in Missa servierunt, quatuor pro qualibet parte, portantes eadem funalia accensa, quæ pro Missa servierunt; et post eos duo acolythi cum duobus thuribulis, continue Ss. Sacramentum per viam thurificantes.

8. Sequetur Episcopus sub baldachino capite detecto, portans manibus suis sanctissimum Sacramentum in tabernaculo, sive ostensorio inclusum, medius inter duos Diaconos assistentes paratos, hinc inde pluvialis fimbrias elevantes.

9. Post Episcopum immediate minister, de mitra serviens, cum cotta, et velo ad collum, mitram ipsam manibus gestans.

10. Si aderit Legatus de latere, vel alius Cardinalis, aut Metropolitani, seu Nuntius Apostolicus, habens facultatem Legati de latere; vel alius Prælati, ipso Episcopo superior, ibunt immediate post Episcopum cum cappa.

11. Alii vero Episcopi extranei, et Prælati post eos in habitu eorum ordinario, hoc est, mantelletto supra rochetum: et si una cum Legato, vel alio Cardinali adesset Metropolitanus, vel Nuntius, seu alius Prælati, Episcopo superior, tunc solus Cardinalis, vel soli Cardinales, si plures essent, erunt cum cappa, ceteri vero omnes in habitu ordinario, ut supra.

12. Cavendum etiam erit, ne in hac processione actus scenici, vel ludicri, et indecori intermisceantur, prout in *Capite præcedenti* dictum fuit; sed omnia cum gravitate, et devotione fiant, et procedant.

13. Deputentur etiam nobiles viri, seu Barones, et alii, qui hastas baldachini per viam processionis portent, et qui illos in tempore, quando opus erit, vocet, secundum regulam supra positam in *Cap. XIV. Lib. I. §. II. de usu umbraculi*.

14. Ipsa die summo mane, præparetur per sacristam, vel alios ministros baldachinum album perpulchrum, super sanctissimum Sacramentum deferendum; item super credentia, ultra candelabra, et alia ordinaria pro Missa, tabernaculum pulchrum ex auro, vel argento, sive ostensorium, in quo sanctissimum Sacramentum ponendum, portandumque erit; item duo thuribula cum naviculis, et thure; item velum sericum album, amplum, auratum, seu perpulchre ornatum, ponendum super humeros Episcopi, dum Sacramentum portabit. Præparentur etiam funalia, et candelæ ex cera alba in numero sufficienti pro Canonicis, et aliis, deferenda in processione. Quæ omnia per cæremoniarum prævideantur, an sint opportune, et ad usum necessarium præparata.

15. Omnibus paratis, Episcopus, quanto citius poterit, veniet ad ecclesiam, ordine, prout dicitur de accessu Episcopi ad ecclesiam, et ibidem Missæ, per primam Dignitatem, vel digniorem Canonicum celebrandæ, paratus amictu, alba, cingu-

lo, stola, pluviali albo, et mitra assistit. in qua omnia servabuntur, quæ in *Cap. IX. hujus Lib. II. de Missa solenni*, quæ coram Episcopo celebratur, expressa sunt: ac etiam post communionem, cum cæemoniis, genuflexionibus, et reverentiis erga sanctissimum Sacramentum super altare positum, quæ explicantur in *Cap. XXIII. §. VII. hujus Lib. II. de Officio, et Missa feriæ quintæ in Cœna Domini*.

16. Elevato sanctissimo Sacramento, vel etiam ante, si opus erit, junior Magister Cæemoniarum curabit, ut processio, secundum ordinem in prædicto rotulo descriptum, dirigatur, et procedat.

17. Postquam Celebrans ipse communionem sumpserit, et sanctissimum Sacramentum, in processione deferendum, in tabernaculo incluserit, Dignitates, et Canonici, ac octo Beneficiati supradicti, et si qui alii erunt, qui cum paramentis in processione ire debeant, unusquisque Canonicorum et Dignitatum in loco suo paramenta sacra albi coloris, sibi convenientia, induet; Beneficiati vero prædicti extra chorum capient pluvialia; et discedentibus duobus Diaconis assistantibus, ad se parandum in loco suo, duo ultimi juniores Canonici venient ad assistendum Episcopo, donec primi parati revertantur; quibus reversis, et ipsi ad se parandum ibunt.

18. Finita Missa, et data per Episcopum benedictione, Celebrans, discedens ab altari, ibit in sacristiam, ubi, depositis paramentis Missalibus, induet alia dignitati et ordini suo convenientia, deferenda in processione: et reversus, ibit ad locum suum inter alias Dignitates, seu Canonicos.

19. Interim accedent ad Episcopum duo acolythi cum duobus thuribulis, et ministrante naviculam Presbytero assistente, absque osculo cochlearis, et manus, Episcopus stans cum mitra, sine benedictione, imponet thus in prædictis duobus thuribulis. Quo facto, accedet ad altare, ubi deposita mitra, genuflexus super pulvino ante sanctissimum Sacramentum, accepto e manibus prædicti Presbyteri assistentis uno ex duobus thuribulis, thurificabit triplici ductu sanctissimum Sacramentum.

20. Tum per Magistrum Cæemoniarum imponetur super humeros ejus velum perpulchrum supradictum, quod firmabitur spinulis, ne per viam decadat: et Diaconus assistens a dexteris accedet ad altare, et cum debitis reverentiis accipiet tabernaculum, sive ostensorium cum sanctissimo Sacramento de altari, et illud in manibus Episcopi genuflexi collocabit, cui nec manum osculabitur, nec ullam tunc faciet reverentiam, sed statim atque in ejus manibus ipsum Sacramentum reliquerit, genuflectet: tunc cantores incipient Hymnum *Pange lingua glorio- si etc.*, et Episcopus cum sanctissimo Sacramento surget, et Diaconi assistentes hinc inde, fimbrias anteriores pluvialis elevabunt; et si contingat aliquos gradus ascendere, et descendere, cæemoniararius, vel aliquis Capellanus extremitates albæ, et vestes inferiores ipsius Episcopi a parte anteriori elevabit; et aliquis Princeps, si adsit, vel nobilior laicus sublevabit, et portabit per totam processionem pluviale Episcopi a parte posteriori.

21. Octo vero Beneficiati prædicti, vel Mansionarii ex dignioribus parati, ut supra, accipiant hastas baldachini, quas portabunt per totam ecclesiam, et in porta ecclesiæ illas relinquent in manibus laicorum, qui primo loco Barones, et Nobiliores, seu Magistratus esse debent, deinde alii, ut supra dictum fuit. Ipsi vero Beneficiati præibunt ad locum suum, id est, ante Canonicos paratos.

22. Per viam processionis semper Episcopus aliquos Psalmos, vel Hymnos submissa voce recitabit, respondentibus Diaconis assistantibus : et ordine superius descripto, procedent per totam viam processionis ; quæ, si longior fuerit, poterit Episcopus in aliqua ecclesia, et super illius altare deponere sanctissimum Sacramentum, et aliquantulum quiescere ; et ibidem, antequam discedat, thurificare sanctissimum Sacramentum, et Orationem de Sacramento cantare ; quod tamen non passim in singulis Ecclesiis, vel ad singula altaria, quæ forsitan per viam constructa, et ornata reperiuntur, faciendum est, sed semel tantum, vel iterum, arbitrio Episcopi.

23. Dum processio erit in fine, id est, prope eandem ecclesiam, a qua discessit, ante ejusdem ecclesiæ fores, iterum nobiliores laici, vel alii nobilitate eisdem æquales, hastas baldachini capient : et Episcopus sub baldachino ibit usque ad cancellos, vel presbyterium, vel ad gradus altaris, juxta Ecclesiæ structuram, et situationem.

24. Postquam Episcopus pervenerit ad supremum altaris gradum, Diaconus a dextris cum debita reverentia, et genuflexione, ac sine osculo accipiet de manu ipsius Episcopi stantis sanctissimum Sacramentum ; et illud super altare collocabit.

25. Interim cantores in cantu pausato, et devoto cantabunt *Versiculum Tantum ergo Sacramentum etc.*

26. Episcopus vero, deposito velo, genuflectet super pulvino in infimo gradu altaris : mox surget, et imponet incensum in altero ex duobus thuribulis, ministrante naviculam Presbytero assistente, et sine benedictione et osculo, ut supra, et iterum genuflectus sanctissimum Sacramentum triplici ductu, prout fecerat in principio, thurificabit.

27. Quo facto, duo cantores cantabunt *Versiculum Panem de celo etc.*, et chorus *Responsorium Omne delectamentum etc.* Episcopus surgens, ex libro, quem Diaconi assistentes genuflexi hinc inde sustinebunt, cantabit Orationem *Deus, qui nobis sub Sacramento etc.*, qua finita, accedet ad altare, et accepto tabernaculo, seu ostensorio cum sanctissimo Sacramento, illud ambabus manibus velatis elevatum tenens, vertens se ad populum, cum illo signum crucis super populum ter faciet, nihil dicens. Quo facto, iterum deponet sanctissimum Sacramentum super altare, deponet velum, et genuflectet, ut supra.

28. Tunc Presbyter assistens in cornu Epistolæ, stans versus populum, facta prius debita reverentia cum genuflexione sanctissimo Sacramento, publicabit Indulgentias, in forma consueta, a Summis Pontificibus, et ab Episcopo concessas omnibus, qui processioni interfuerunt.

486 (Q. 355) De ordine in Processionibus

29. Et advertatur, ut intorticia, et candelæ, quæ in processione delata fuerunt, non extinguantur, donec Episcopus cum sanctissimo Sacramento benedictionem, ut supra dictum est, dederit.

30. Omnibus expeditis, Episcopus, facta aliquantulum oratione ante sanctissimum Sacramentum, post debitam genuflexionem, atque accepta mitra extra cancellos, discedet cum Canonicis in sacristiam, ubi paramenta deponet, et solito more associatus ab eis, ad domum suam redibit.

31. Si vero Episcopus voluerit ex sua particulari devotione hac die celebrare, et sanctissimum Sacramentum pro dicta processione conficere, poterit summo mane Missam planam sine cantu legere, omissa pro hac die, propter processionem, ad celeriores actus expeditionem, et ad evitandum calorem, Missa solenni : et in fine Missæ Canonici, et alii, ut supra, capient paramenta.

32. Episcopus vero, depositis manipulo, et planeta, capiet pluviale ; et cetera omnia fient, quæ superius declarata sunt.

33. Et quia solitum est per totam hanc octavam ponere super altare tabernaculum cum sanctissimo Sacramento discooperto, dum Vesperæ, et Officia divina recitantur, ad quæ magna populi frequentia solet accedere, conveniens esset, ut ob reverentiam tanti Sacramenti, tam Episcopus, quam Canonici, et omnes præsentés, et in choro assistentes, durante Officio, starent semper capite detecto, et numquam sederent. Quod si ob longitudinem Officii præstare non poterunt, non omittant saltem in signum reverentiæ, detecto capite, existente sanctissimo Sacramento super altari, divinis Officiis assistere.

34. Solitum etiam est octava die hujus festi post Vesperas fieri processionem ad reponendum sanctissimum Sacramentum, quæ non tam sollemnis, et longa via, ut prima, sed vel per ecclesiam, vel parum circa extra eam fieri debet, in qua, si Episcopus interesse voluerit, debet cum pluviali sanctissimum Sacramentum portare ; et tam in principio, quam in fine processionis illud thurificare, et alia facere, quæ superius expressa sunt ; et demum Diaconus debet in fine illud includere, et reponere in tabernaculo, ubi solet continue asservari.

35. Absente Episcopo, et in Collegiatis, Celebrans, finita Missa, et depositis planeta, et manipulo, capiet pluviale, et sanctissimum Sacramentum thurificabit, illudque sub baldachino portabit, et omnia ut supra fient, exceptis iis, quæ ad Episcopum proprie pertinent.

Q. 355. Quis ordo in Processionibus servandus est ab iis qui ipsis intersunt ? Explica.

R. I. Omnis liturgica Processio semper incipitur a minus dignis, et, subsequentibus successive ordine suo magis dignis, terminatur a Celebrante, qui præ omnibus reliquis dignior est.

Hac in re attendendum est ad modum loquendi in Decretis S. Rituum Congregationis, et apud auctores

usitatum : sæpissime enim quæstio est de præcedentia in Processionibus, sed præcedentiæ ratio consideratur tunc a propinquitate versus Celebrantem ; etenim, ubi dicitur, ex. gr., quod Clerus Sæcularis præcedentiam habet super Regulares, hoc significat ipsum in Processione de facto procedere, non ante, sed post Regulares, propinquiore, seu digniori loco versus Celebrantem, a quo consideratur ordo dignitatis, seu præcedentiæ ; ita ut in Processione novissimi seu minus digni sunt primi, et primi seu digniores, seu qui præcedentia gaudent sunt novissimi.

Ordo in Processione servandus summatim determinatur sequenti modo.

Incedunt, incipiendo a minus dignis :

1º Consociationes laicæ, quæ vulgo vocantur : *gilden*, *ambachten*, *kringen* ; — *gildes*, *métiers*, *corporations*, *cercles*, aliæque ejusdem generis, et similis, aut alterius denominationis.

2º Confraternitates laicorum ; singulæ habent suum Cappellanium, superpelliceo indutum, qui præest, et post vexillum Confraternitatis incedit. Licet quibusdam Decretis S. Rituum Congregationis sit vetitum, nihilominus ex consuetudine, si alicubi existit, Cappellanus deferre potest Stolum.

3º Regulares.

4º Clerus Sæcularis, et Celebrans cum suis ministris.

5º Prælati, in habitu prælatitio.

6º Curiales, et Officiales, seu Magistratus.

NOTA. Circa locum mulierum in Processionibus Rituale sequentia tantum præscribit : « Laici a Clericis, feminæ a viris separatæ, orantes prosequantur. » (Tit. IX, Cap. 1, n. 4.) S. Rituum Congregatio interrogata an verba illa « intelligenda sint quod fœminæ omnis generis, tam nobiles quam ignobiles, post viros, tam nobiles quam ignobiles, sequantur ; fœminæ enim nobiles prætendunt immediate post viros nobiles incedere », respondit : « Rituale requirere ut in Processionibus post Clerum viri a fœminis separatim incedant ; ceterum quoad locum et modum eundi nihil statuisse. » (Decret. 31 Maji 1642, n. 797, antiq. 1387.) Concluditur quod præfata Ritualis Rubrica intendit viros et fe-

minas prosequentes non in ipsa Processione, sed post Clerum qui ultimo loco procedit.

Eadem S. Congregatio rescripsit, non permitti posse usum, aliquibus in locis existentem, quod in publicis et sacris Processionibus, post Confraternitates laicales, incedant quamplurimæ mulieres, binæ, canentes carmina vernacula lingua, et postea Clerus; — sed permitti posse, ut mulieres incedant post statuam B. Mariæ Virginis, aut alicujus Sancti, et in Processione tantum, non autem intra Ecclesiam, canant quando Clerus tacet. (Decret. 29 Novembris 1901, *Valven. et Sulmonen.*, ad 1 et 2; cfr. *Ephemerides Liturgicæ*, XV, 1901, pag. 697.) Si prior pars hujus Decreti clara est, non ita altera, et super hac desideratur commentarium, nempe in qua parte Processionis supponitur hujusmodi statua deferri.

II. Identidem motæ fuerunt, et aliquando adhuc moventur quæstiones circa præcedentiam in Processionibus; non quidem quoad observationem ordinis ut supra describitur, qui per liturgicas leges inconcusso determinatus reperitur; sed quoad ordinem a diversis sub eodem numero in prædicto ordine assignatis servandum; ex. gr., quando in una Processione diversæ Confraternitates, vel diversæ Religiosæ Familiæ intersunt.

Difficilius est hac in re ad amussim omnia ex jure determinare; et omnibus Decretis, et auctorum sententiis perpensis, tandem concludendum est, generatim standum esse consuetudini locorum, et possessioni.

Resumpto tamen ordine summam supra descripto, quædam notare juvat, vel de quibus certo constat per Decreta S. Rituum Congregationis, vel quæ per auctores generatim proponuntur, ad surgentes quæstiones præcedentiæ solvendas.

I. Consociationes laicæ. — Congregati laici, quando cum luminaribus intersunt Processionibus SS. Sacramenti, locum tenent « ante Clerum Sæcularem et Regularem, atque etiam ante Confraternitates, si adsint sacco indutæ. » (Decret. 22 Januarii 1876, n. 3388, antiq. 5650, ad 2.) Quod si plures et diversæ hujusmodi Consociationes in Processione intersint, possessio præ-

cedentiæ in observantia habeatur, et si novæ superveniant, prudenter ex circumstantiis judicium feratur; efflorescentibus hodiedum pluribus hujusmodi Conso-ciationibus, et valde diversis, difficile regula fixa proponitur aut tenetur.

2° Confraternitates laicæ. — Servari debet dispositio Cæremonialis Episcoporum, « ut nempe in Processionibus ante Regulares incedant Confraternitates laicorum, quas sequantur iidem Regulares, postremo digniorem locum obtineat Clerus Sæcularis. » (Decret. 7 Augusti 1621, n. 389, antiq. 603.) — Nisi ex consuetudine aliquis inter diversas Confraternitates ordo præcedentiæ servetur, quia tunc illæ quæ in quasi possessione præcedentiæ sunt præcedere debent, servandus est ordo antiquitatis, ita ut recentius erectæ incedant ante antiquiores, seu antiquioribus detur præcedentia. Attamen in omnibus Processionibus in quibus defertur SS. Sacramentum, præcedentia semper debetur Confraternitati SS. Sacramenti, etiamsi recentioris foret institutionis (Decret. 26 Augusti 1752, n. 2421, antiq. 4228, ad 1); hæc itaque in casu omnes alias Confraternitates præcedit, seu incedit ultimo et digniori loco; semper tamen ante Clerum, tum Sæcularem, tum Regularem. (Decret. 22 Januarii 1876, n. 3388, antiq. 5650, ad 2.) — Rescripsit autem S. Rituum Congregatio, non esse tolerandam consuetudinem in quodam loco existentem, juxta quam Confraternitas SS. Sacramenti incedebat post baldachinum, vel hinc inde ad latus Cleri, in Processionibus SS. Corporis Christi, et quæ singulis mensibus Dominica quadam mensis fieri solent. (Decret. 4 Maji 1882, n. 3549, antiq. 5844, ad 3.) Nec possunt Confratres cum intortitiis incedere post Clerum ante baldachinum, sed licet ipsis incedere hinc et inde a latere baldachini. (Decret. 5 Maji 1736, n. 2320, antiq. 4045, ad 1.) Imo, jus habent in quacumque Processione cum Venerabili Eucharistia, præ Confratribus aliarum Confraternitatum, etiam in harum Festo titulari, sustinendi hastas baldachini, necnon portandi ad utrumque baldachini latus lucernas elatas. (Decret. 11 Novembris 1904, *Goana*, ad 1 et 2; cfr. *Ephemerides Liturgicæ*, XIX, 1905, pag. 8.)

NOTA. Quoad Tertiarios animadvertenda sunt plura Decreta, quibus S. Rituum Congregatio statuit « attendendum esse jus commune, quod Tertiis Ordinibus collegialiter, proprio habitu et sub Cruce incedentibus, semper et ubique supra quascumque Sodalitates tribuit præcedentiam. » (Decret. 18 Februarii 1899, n. 4012, datum pro Sodalitatibus Tertii Ordinis Carmelitarum.) — Idem jus statuitur pro Tertiariis Franciscalibus (Decreta 27 Martii 1897, n. 3951; et 30 Novembris 1897, n. 3968); necnon pro Sodalitatibus Tertii Ordinis S. Dominici (Decret. 27 Martii 1893, n. 3795).

Quod si variæ Tertii Ordinis Consodalitates Processioni intersint, jus præcedentiæ desumi debet, non ab antiquitate respectivi Ordinis, sed a die qua canonice unaquæque Sodalitas vel Archisodalitas laica in Tertium Ordinem commutata fuit. (Decret. 1 Martii 1894, n. 3819, ad 2.)

3° Regulares. — Si diversæ Religiosæ Familiæ in una Processione intersunt, incedunt immediate post Confraternitates, sequenti ordine, incipiendo a minus dignis :

a) Congregationes Religiosæ quæ non sunt clericales; quales sunt, ex. gr., Alexiani, Fratres misericordiæ, Fratres doctrinæ christianæ, etc.; incedunt istæ in habitu suæ Congregationis.

b) Mendicantes; ex. gr., Dominicani, Ordines S. Francisci, Carmelitæ, etc. — Sed notandum est, quod Dominicani, seu Fratres Prædicatores, præcedentia gaudent super alios omnes Mendicantes; et quidem, dum Sodales Crucem in Processionibus deferunt cum aliis Ordinibus Religiosis, etiam in Cathedrali Ecclesia, licet ipsis deferre Crucem Crucifixi imagine ad sese conversa; idque licet ex speciali privilegio, juxta Bullarium Ordinis Prædicatorum (Decret. 30 Novembris 1895, n. 3874); — et quod inter diversas Familias Ordinum S. Francisci, Fratres Minores præcedentia gaudent super Minores Conventuales (Decret. 16-21 Februarii 1856, n. 3036, antiq. 5222, ad 1), et reliquos hujus Religionis reformatos et speciatim super Capucinos (Decreta 26 Novembris 1678, n. 1616, antiq. 2865; et 27 Februarii 1847, n. 2927, antiq. 5062). — Mendicantes incedunt in habitu sui Ordinis.

c) Monachi ; ex. gr., Benedictini, Cistercienses, etc. ; incedunt in habitu Ordinis sui.

d) Clerici regulares ; ex. gr., Barnabitæ, Societas Jesu, etc. Isti debent incedere in Processionibus induti superpelliceo. (Decret. 21 Januarii 1769, n. 2485, antiq. 4317, ad 2.)

e) Canonici regulares ; ex. gr., Congregatio Lateranensis, Præmonstratenses, etc. ; isti gaudent præcedentia super omnes alios Religiosos, ita ut incedant immediate ante Clerum sæcularem.

Quod si in una eademque Regularium serie plures diversæ Familiæ Processioni intersint, ex. gr., si simul adsint Monachi Benedictini et Monachi Cistercienses, tunc præcedentia determinatur sequentibus regulis (firmis manentibus quæ pro Dominicanis et Fratribus Minoribus notata fuerunt) :

I. Primo, loci ubi fit Processio consuetudo, ad præcedentiam quod attinet, omnino sequenda est, et possessio præcedentiæ in observantia habenda est.

II. Si vero ex consuetudine jus præcedentiæ desumi nequeat, illa Familia tunc præcedentia gaudet, seu digniori loco incedit, quæ in loco controversiæ, ubi Processio instituitur, prius fundata fuit et incolat, non vero quæ origine antiquior est. (Cfr. Decret. 8 Junii 1658, n. 1067, antiq. 1894.)

III. Tandem, si hæc regula non sufficiat, uti si ad aliquam Processionem conveniant multæ diversæ Religiosæ Familiæ ex diversis locis, tunc præcedentia gaudet illa Familia quæ gaudet prioritatem temporis institutionis, seu foundationis cum approbatione Apostolica ; in tali casu, ex. gr., præcedentia gaudebunt Benedictini supra Cistercienses, quia Religio antiquior minus antiquæ præferri debet.

Ut ordo in hoc ultimo casu servandus facilius determinari queat, juvare forsitan poterit, licet ad aliam materiam pertineat, ille ordo quo in Curia Romana vocantur diversorum Ordinum Religiosi ad primam tonsuram, in Ordinationibus generalibus (cfr. Gasparri, *Tractatus canonicus de Sacra Ordinatione*, Vol. II, n. 1011), qui sequens est, incipiendo a dignioribus :

I. Canonici regulares : 1º Congregationis Lateranensis ; — 2º Præmonstratenses ; — 3º Sancti Spiritus ; — 4º Sancti Antonii ; — 5º Sancti Salvatoris.

II. Clerici regulares : 1° Theatini ; — 2° Barnabitæ ; — 3° Societas Jesu ; — 4° Somaschi ; — 5° Ministri infirmorum ; — 6° Minores ; — 7° Matris Dei ; — 8° Pauperes Matris Dei.

III. Monachi : 1° Basiliani ; — 2° Benedictini ; — 3° Cluniacenses ; — 4° Camaldulenses ; — 5° Vallumbrosani ; — 6° Carthusiani ; — 7° Cistercienses ; — 8° Montis Virginis ; — 9° Silvestrini ; — 10° Coelestini ; — 11° Olivetani ; — 12° Sancti Hieronymi ; — 13° Camaldulenses reformati ; — 14° Cistercienses reformati.

IV. Fratres : 1° Sanctissimæ Trinitatis redemptionis captivorum ; — 2° Dominicani ; — 3° Minores Sancti Francisci ; sed Familia Fratrum Minorum præcedit Minoribus Conventualibus ; — 4° Carmelitæ ; — 5° Eremitæ Sancti Augustini ; — 6° Beatæ Mariæ de Mercede ; — 7° Servi Beatæ Mariæ Virginis ; — 8° Sancti Pauli primi eremitæ ; — 9° Sanctæ Birgittæ ; — 10° Minimi ; — 11° Tertiæ Ordinis Sancti Francisci ; — 12° Capuccini ; — 13° Beati Petri de Pisis ; — 14° Sancti Joannis de Deo ; — 15° Carmelitani excalceati ; — 16° Sanctissimæ Trinitatis redemptionis captivorum discalceati ; — 17° Sancti Augustini discalceati ; — 18° Sanctæ Mariæ de Mercede discalceati.

NOTA. Differt ordo supra descriptus in nonnullis ab illo qui traditur quotannis in publicatione Vaticana cui nomen : *La Gerarchia Cattolica* : Gli Ordini Religiosi. (Cfr. etiam : *Annuaire Pontifical Cathelique*, par Mgr Battandier : Liste des Ordres Religieux.) Mens non est hac super re controversias dirimere aut movere.

Remanet locus in Processionibus assignandus Congregationibus Presbyterorum sæcularium, qui vel nulla, vel tantum simplicia emittunt vota ; passim quidem isti vocantur Religiosi, sed vere Regulares non sunt, et medium locum veluti tenent inter Sæculares et Regulares ; tales sunt, ex. gr., Sacerdotes Missionis ; Passionistæ, etc. ; variæque Missionariorum Congregationes sub diversis titulis. Nulla authentica hac de re cognita est declaratio, præter unicam infra descriptam ; et apud auctores liturgicos nulla reperitur de hujusmodi Congregationibus quoad locum in Processionibus mentio ; quæstio igitur ambigua remanet.

Præpositus Generalis Presbyterorum Congregationis SSmi Sacramenti dubium proposuit : « Utrum ipsi (Alumni prædictæ Societatis) in publicis Processionibus incedere debeant immediate ante Clerum secularem et post Ordines Regulares, ex. gr., Sanctorum Francisci et Dominici ; an ante illos ? » S. Rituum Congregatio rescripsit : « Affirmative, ad primam partem ;

quatenus ipsi intersint publicis Processionibus cum superpelliceo et bireto clericali ; ad secundam, provi-
sum in prima. » (Decret. 7 Julii 1877, n. 3126, antiq.
5702, ad 5.)

4° Clerus sæcularis. — Ex Cæremoniali Episcoporum patet quis locus sit tribuendus Clericis Seminarii, Ecclesiis Collegiatis, et Clero Ecclesiæ Cathedralis (cfr. Q. 354) ; sed quia in nostra Diœcesi in solis Processionibus Ecclesiæ Metropolitanæ intersunt Seminarium et Capitulum, omittitur eorum mentio in sequenti ordine, qui traditur pro Processionibus quæ in aliis Diœcesis Ecclesiis instituuntur.

a) Post Religiosos, primo loco incedit minister deferens Crucem, medius inter duos acolythos portantes candelabra cum candelis accensis.

b) Sequuntur clerici, subdiaconi, diaconi ; dein Sacerdotes qui Ecclesiæ, vel Ecclesiis loci non sunt adscripti, uti sunt Sacerdotes adventitii, Professores Institutum, etc. ; omnes induti superpelliceo.

c) Sacerdotes Ecclesiæ, vel Ecclesiis loci adscripti, ordine antiquitatis, vel dignitatis Ecclesiarum parochialium ; omnes induti superpelliceo.

d) Curati, seu Parochi Ecclesiarum parochialium loci, si ipsi collegialiter Processioni intersunt ; et incedunt ipsi juxta antiquitatem, et dignitatem Ecclesiarum parochialium (Decret. 10 Maji 1642, n. 788, antiq. 1374) ; non autem juxta anteanitatem Ordinis (Decret. 23 Novembris 1675, n. 1551, antiq. 2759, ad 1) ; neque juxta dignitatem ipsorum Parochorum, si forte aliqua dignitate, ex. gr., Protonotarii Apostolici, gaudeant (Decret. 21 Martii 1676, n. 1565, antiq. 2778, ad 2). Induti sunt superpelliceo, et etiam Stola, ex consuetudine vigente. (Decreta 22 Augusti 1818, n. 2588, antiq. 4550 ; et 5 Martii 1825, n. 2641, antiq. 4615.)

e) Celebrans, cum suis Ministris sacris ; induti sunt isti sicut dicetur in sequentis Quæstionis responso. Si Celebrans erit Archiepiscopus, in loco habens jurisdictionem, portatur ante ipsum per aliquem Subdiaconum paratum, medium inter duos acolythos deferentes candelabra cum candelis accensis, Crux Archiepiscopalis, cum imagine Crucifixi versus Archiepiscopum.

f) Pro reliquis ministris inferioribus, nempe ceroferrariis, thuriferariis, aliisque, conferantur ea quæ exponuntur in Tomo V hujus operis, qui inscribitur « Cæremoniale », in Serie I Instructionum, Capite VI (Q. 11).

g) Cantores ecclesiastici, qui Hymnos, et Psalmos a Clero decantandos inchoant, incedunt eo loco ut ab omnibus de Clero audiri possint, ex. gr., Sacerdotes inter et reliquos Clericos, si numerosus est Clerus; si pauci tantum de Clero intersunt, Cantores præcedunt Crucem quæ ante Clerum sæcularem portatur. Induti sunt superpelliceo; attamen S. Rituum Congregatio declaravit consuetudinem, ubi existit, ut Cantores incedant pluvialibus etiam induti, servari posse. (Decret. 14 Aprilis 1753, n. 2424, antiq. 4233, ad 11; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XVII, 1903, pag. 159.)

NOTA. Si intersunt Processioni cantores laici, vel musici, incedere isti possunt locis per consuetudinem ipsis assignatis; sed semper incedant ante utrumque Clerum. (Decret. 7 Decembris 1844, n. 2869, antiq. 4981.)

Milites, si Processioni intersunt, incedere possunt non inter Clerum, sed a lateribus. (Decret. 17 Junii 1679, n. 1633, antiq. 2897.)

5° Prælati. — Prælati hic intelliguntur Episcopi extranei, Protonotarii Apostolici, Pontificalis domus Præsules; numquam vero Canonici cujuscumque Capituli.

Prælati induti esse debent habitu ordinario prælatitio, hoc est, Mantelletto supra rochetum; incedunt eo ordine, ut primo loco Celebrantem sequantur Episcopi, deinde reliqui, juxta dignitatem.

Quid dicendum de facto, quod in quibusdam extraordinariis, et solemnioribus Processionibus, Episcopi extranei, aliique usum Pontificalium habentes, incedant ante Celebrantem, induti pluvialibus, mitram in capite, et baculum manu tenentes? Notare sufficiat, id aliquando fieri.

6° Curiales, et Officiales. — Notat Cæremoniale Episcoporum (Lib. II, Cap. 33, n. 5, cfr. Q. 354), post Religiosos, et ante Clerum sæcularem incedere « Curiales, et Officiales portantes intorticia accensa, inter quos ultimo loco ibunt Nobiliores, et Magistratus »; sed consuetudo apud nos habet, ut isti incedant post Ce-

lebrantem, aut post Prælatos, si isti adsint. Hujusmodi consuetudinem servandam esse declaravit S. Rituum Congregatio. (Decret. 4 Aprilis 1615, n. 330, antiq. 503.)

Q. 356. *Quæ animi dispositio requiritur in eis qui Processionibus intersunt?*

R. « Videant in primis Sacerdotes, aliique ecclesiastici ordinis, ut in his Processionibus ea modestia ac reverentia tum ab ipsis, tum ab aliis adhibeatur, quæ piis et religiosis hujusmodi actionibus maxime debetur. » Ideo « graviter, modeste ac devote bini suo loco procedentes, sacris precibus ita sint intenti, ut remoto risu, mutuoque colloquio, et vago oculorum adspectu, populum etiam ad pie, devoteque precandum invitent. » (Rituale, Tit. IX, Cap. 1, nn. 2 et 3.)

Q. 357. *Quomodo induti esse debent qui Processionibus intersunt?*

R. 1. Laici « omnes decenti habitu, sine galeris, nisi pluvia cogente, induti » esse debent. (Rituale, Tit. IX, Cap. 1, n. 3.)

Pro supplicationibus quæ ducuntur in Festo, et per Octavam SS. Corporis Christi, S. Rituum Congregatio expresse prohibuit, « ne pueri illis in supplicationibus deferant, vel instrumenta Dominicæ passionis, vel aliud repræsentans hujus mysteria, vel Sanctorum martyria, utpote quæ ex sui natura animum advertant ab adoratione SS. Sacramenti, quod unice in iisdem intenditur. » Hæc, jam prohibita per duo Decreta, 5 Martii 1667 (n. 1348, antiq. 2398), et 5 Novembris 1667 (n. 1361, antiq. 2423, ad 7), iterum rescripsit S. Congregatio, 7 Decembris 1844 (n. 2879, antiq. 4994), cum ei expositum fuisset, in quadam parochia introductam esse consuetudinem, in iis supplicationibus deferendi veteris Testamenti Arcam, Mensam cum propositionis panibus, Candelabrum cum septem luminaribus, et alia id generis, per juvenes instar legis Mosaicæ indutos, decernens ut « supplicationes hujusmodi in posterum, sine ullo accessorio prædicto, et pro sola devotione ducantur. »

In nostra Diœcesi pluries Archiepiscopi abusus hac in re e medio tollere cordi habuerunt. — Illmus Dnus

Alphonsus de Berghes, per Decretum 18 Maji 1674, prohibet repræsentationes in publicis Processionibus. — Illmus Dnus Humbertus a Precipiano, in Epistola pastorali 21 Julii 1700, vetat « ne ulli sæculares vel regulares ad supplicationes admittant parvulos religiosa aut alia indutos veste, quam quotidiana sua aut communi, aut ad summum ornatu angelico, qui tamen ad vanitatem non debet esse compositus. » — Emus Dnus Thomas Philippus de Alsatia de Boussu, per Mandatum 12 Februarii 1753, prohibet in publicis Processionibus, in quibus SS. Sacramentum defertur, admittere pueros ornatu angelico, aut virgineo indutos. (Cfr. Synodicon Belgicum, Archiepiscopatus Mechliniensis, Tom. II, pag. 445, 446, 506.)

Hodiedum introducitur in quibusdam Ecclesiis, in diversis liturgicis Officiis, et præsertim in Processionibus, habitus puerorum et juvenum, qui probari aut admitti nequit. Induuntur nempe variis paramentis, necnon insignibus, quæ minime eorum partium sunt; alba scilicet sacerdotali; mozetta, chirothecis violacei coloris, quæ Episcopis sunt propria; vel rubei coloris, superaddito pileolo, et bireto rubro, quæ Cardinalitiæ dignitatis sunt insignia.

His applicari potest quod dicit Illmus Dnus Humbertus a Precipiano, in sua citata Epistola pastorali 21 Julii 1700, de parvulis admissis in supplicationibus, religiosa, aut alia veste quam communi indutis: « Fictus ille habitus, quem contra Decessoris nostri Decretum, editum 18 Maji 1674, conspicamur iterum invalescere, risum potius quam pietatem, contemptum quam venerationem nostræ Religionis, et divinorum mysteriorum in animis catholicorum, et multo magis in hæreticorum progignit. » (Synodicon Belgicum, Tom. II, p. 446.)

NOTA. In variis Decretis S. Rituum Congregationis agitur de sacco, quo induuntur sodales Confraternitatum; quædam privilegia præcedentiæ in Processionibus reperiuntur concessa Confratribus sacco indutis; ita præcedentiam habent supra cæteros congregatos laicos (Decret. 22 Januarii 1876, n. 3388, antiq. 5650, ad 2); et si plures sunt, præcedentia debetur illi Confraternitati quæ prius saccis usa est. (Decret. 18 Junii 1639,

n. 682. antiq. 1164.) De Confratribus sacco indutis agitur etiam in Instructione Clementina, § 7 et § 22. (Cfr. Q. 188.)

Saccus intelligitur quidam talaris habitus a communi laicorum habitu distinctus; Romæ et in Italia diversi nonnumquam coloris est pro diversis Confraternitatibus. Saccus Romanus apud nos non est in usu.

Quibusdam in locis nostræ Diœcesis veste quadam lanea, nigri coloris, fere talari, a parte anteriori aperta, et cum manicis brevioribus, induuntur in Processionibus illi qui vexilla, laternas, baldachinum portant; forsân hæc vestis sacci speciem plus minusve habet.

Similis propemodum formæ est habitus quem in Processionibus aliisque functionibus induunt, in urbis Antverpiensis Ecclesiis quibusdam, sodales quarundam Confraternitatum qui vulgo « magistri Cappellarum » dicuntur; sed istorum habitus pretiosus est, ornatus ab ante et retro in dextra parte fascia, ex serico diversi coloris et auro contexta; nominatur « tabbaard, toge »: forsân magistris, qui ex præcipuis civibus sunt, nomen vulgare « saccum » minus placeret.

Plura de saccis scribit Barbier de Montault in opere: *Le costume et les usages ecclésiastiques selon la tradition Romaine* (2 vol. Paris, 1900), Tom. I, pag. 462-466.

2º Clerici sint induti « superpelliceis, vel aliis sacris vestibus » (Rituale, loco cit., n. 3), quæ propriæ sint, ratione functionum quas in Processionibus implent.

Celebrans, si adsint Ministri Diaconus et Subdiaconus parati, tenetur assumere amictum, albam, cingulum, stolam et pluviale, ut Ministris comitantibus se conformet. (Decret. 12 Augusti 1854, n. 3029, ad 15, antiq. 5208, ad 19.) Si non adsint Ministri sacri parati, Celebrans potest esse indutus iisdem paramentis, aut si pluviale non habeatur, amictu, alba, cingulo et stola; vel tantum superpelliceo et stola; ast tunc non poterunt adesse Ministri sacri parati.

Diaconus sit indutus amictu, alba, cingulo, stola, et dalmatica. Si Celebrans pluviale non induit, abstineat Diaconus a dalmatica; hancque etiam relinquat in iis Processionibus, in quibus dalmatica non admittitur, ex. gr., in Purificatione B. M. V., in Dominica Palmarum; assumpta, ubi poterit adhiberi, et si habeatur, planeta plicata.

Subdiaconus sit indutus amictu, alba, cingulo, et tunicella. Si Celebrans pluviale non induit, abstineat Subdiaconus a tunicella; hancque etiam relinquat, aut assumat planetam plicatam, in iisdem Processionibus,

in quibus Diaconus relinquit dalmaticam, et assumit planetam plicatam.

Color istorum paramentorum regulariter erit violaceus, « præterquam in Processionibus Corporis Christi, et quæ fiunt solemnibus diebus, vel in gratiarum actionem » ; quibus diebus Celebrans, et Ministri sacri utentur « colore propriæ solemnitati congruente » (Rituale, Tit. IX, Cap. 4, n. 1) ; in translatione Sacrarum Reliquiarum insignium, vestes sacræ erunt « albi vel rubei coloris, prout Sancti, quorum Reliquiæ transferuntur, exposcunt ». (Rituale, Cap. 14.)

Cæteri Sacerdotes, et Clerici, in Processionibus sint induti superpelliceis. (Cfr. Q. 355, 3° et 4°.)

Stolam deferre in Processionibus, permittitur ex consuetudine existente Cappellano qui unicuique Sodalitati seu Confraternitati præest ; et etiam Parochis conceditur, quando collegialiter incedunt. (Cfr. Q. 355.)

Capite detecto incedunt omnes intra Ecclesiam, exceptis Celebrante Ministrisque sacris, qui, cum sint parati, caput bireto tegunt, modo SS. Sacramentum, aut Lignum S. Crucis in Processione non deferatur. — Extra Ecclesiam, declaravit S. Rituum Congregatio, quod « in Processionibus, in quibus defertur SS^mum Christi Corpus, vel SS^{mæ} Crucis Lignum, tam Clerus, quam sæculares detecto capite incedere debeant. In aliis vero Processionibus, in quibus deferuntur Reliquiæ, vel Statuæ Sanctorum, tunc sæculares, et Ecclesiastici, qui eas deferunt, detecto capite ; alii vero Clerici possint incedere tecto capite cum bireto. » (Decret. 2 Septembris 1690, n. 1841, antiq. 3230, ad 1.) Item rescripsit S. Congregatio quod in Processionibus cum SS^{mo} Sacramento Confraternitatum sodales nudo omnino capite procedere debent, ad tramitem Ritualis Romani, Cæremonialis Episcoporum et Decretorum. (Decret. 23 Julii 1897, n. 3961.)

In omni tamen Processione semper detecto capite procedere debent illi qui portant Crucem, vexilla, statuas, Reliquias ; acolythi, thuriferarii, cæremoniararii.

Q. 358. *Quæ notanda sunt circa ea quæ deferuntur in Processionibus ?*

R. I. — Præferenda semper est Crux hastata cum imagine Crucifixi, inter duos acolythos cum candelabris et candelis accensis. Elevatur veluti regale vexillum, ac signum triumphale.

II. — Deferri poterit, « ubi fuerit consuetudo, vexillum sacris imaginibus insignitum, non tamen factum militari seu triangulari forma. » (Rituale, Cap. I, n. 5.) Vexilla, quæ dici solent Sodalitatum, vel Confraternitatum insignia, sub quibus sodales, vel confratres respective incedunt, vel ab ipsamet Cruce pendentia sunt, et aperta, ut sacræ imagines ibidem pictæ videantur; et non valde ampla, ut ab uno valeant levari et portari; vel etiam ampliora sunt, et duplici hasta elevata deferuntur a duobus.

Christianum vexillum primitus erat pannus, formæ quadratæ speciem præbens; cujus formæ fuisse insigne illud Constantini Imperatoris vexillum, quod Romani labarum dicunt, Cruce pretiosa cujus imago cœlitus apparuit intextum, ex antiquis monumentis constat. Pannus sit appensus a parte sua superiori ex hastili ligneo, quod ipsum hastæ Crucis subtus Crucem fixum sit, ita ut Crucis formam cum ipsa hasta efformet. — Forma militaris, quam reprobatur Rituale, ea est, in qua pannus, non a parte sua superiori, sed laterali ipsi hastæ annectitur; quæ forma inde a sæculo nono assumpta fuit pro usu militari, ad distinctionem vexilli religiosi. — Hujus vexilli militaris pannus, primitus quadratus, postea triangularis factus fuit, nuncupatus sæpe auriflamma, seu aurea flamma, ex panni auro intexti pretiosiori materia, et longiori trianguli forma. (Cfr. Bock, *Geschichte der liturgische Gewänder*, Tom. III, p. 211.)

Hodiedum non paucæ Consociationes laicæ, ex. gr., Operariorum, Societatum pro mutuo succursu, aliæque hujusmodi sua vexilla seu insignia in Processionibus deferunt. Opportune hic describuntur duo Decreta super hisce vexillis, a Sacris Congregationibus data:

a) Ex S. Romana et Universali Inquisitione: — « 1º Circa benedictionem vexillorum. Non esse benedicenda vexilla, nisi earum societatum, quarum statuta ab auctoritate Ecclesiastica adprobata fuerint, ab ea-

que aliquo modo dependent, et aliquod religionis signum, nullum autem emblemata reprobandum, præferunt. »

« 2° Quoad vexilla in Ecclesia introducenda. Non esse admittenda nisi vexilla Confraternitatum et ea quæ benedicta fuerint ut supra. » (Decret. 3 Septembris 1887; cfr. Nouvelle Revue théologique, XX, 1888, pag. 23.)

b) Ex S. Rituum Congregatione : — « Episcopus Patavinus, exponens in Ecclesiis parochialibus sibi commissæ Diœceseos usum invalescere, ut in Exsequiis, vel quibusdam Festis ecclesiasticis, quibus laicæ Sodalitates intersunt, harum respectiva vexilla in Templum deferantur, etsi mere civilia sint neque benedicta ; ad omnem animi sui anxietatem removendam, insequentia dubia Sacrorum Rituum Congregationi pro opportuna solutione humillime subjecit, nimirum :

« Dubium I. Licetne in Ecclesiis admittere, occasione Exsequiarum aliarumve solemnitatum, vexilla haud benedicta Sodalitatum quodam modo civili regimini adnexarum ; cujusmodi sunt Municipia, Universitates, Gymnasia, aliave Instituta ?

« Dubium II. Licetne eadem occasione admittere vexilla haud benedicta Sodalitatum privatarum ; utpote quas vocant Reducum e patriis præliis, Voluntariorum anni 1849, Mutui Auxilii inter alicujus ordinis cives ; etiam si Sodalitates istæ partem habeant in anticatholicis protestationibus, vulgo *manifestazioni*, sectæ massonicæ socios virosque irreligiosos extollant, ac vel ipsæ massonicæ sectæ adhærere videantur ? Et quatenus Negative ad utrumque,

« Dubium III. Licetne Parocho illorum vexillorum præsentiam in Ecclesia tolerare, si prudenter vereatur ex illorum exclusionem, ac sui oppositionem, aditum dari concertationibus, perturbationibus, graviore ac manifestiori contemptui legis divinæ vel ecclesiasticæ ? Et quatenus Negative,

« Dubium IV. Tenetur ne Parochus, in casu, post factam inhibitionem, sacras actiones abrumpere, ac sese subducere, quatenus non obtemperetur ?

« Sacra porro Rituum Congregatio, ad relationem sui Secretarii, exquisitoque voto alterius ex Apostolicarum

Cæremoniarum Magistris, omnibus mature perpensis, ita propositis dubiis rescribendum censuit; videlicet:

« Ad I. Non licere admittere nisi vexilla religiosa, et pro quibus habetur formula Benedictionis in Rituali Romano.

« Ad II. Provisum in primo.

« Ad III et IV. Intimatione facta antecederet juxta mentem Sacræ Congregationis, Parochus se absteineat.

« Atque ita rescripsit, et servari mandavit. Die 14 Julii 1887. » (Decret. n. 3679, antiq. 5990) (Cfr. Nouvelle Revue théologique, XXIII. 1891, pag. 528 et sqq.)

III. — Lumina accensa deferuntur ab omnibus in Processione SS. Corporis Christi: item in translatione sacrarum Reliquiarum insignium. In Processione SS. Sacramenti deferri debent, hinc inde circa Celebrantem, quatuor saltem hastatæ laternæ cum candelis intus accensis, ne ob ventum aut imbrem lumina extinguantur.

IV. — Baldachinum albi coloris deferri semper debet in omni Processione SS. Sacramenti, tam intra quam extra Ecclesiam. — « Quia vero et Lignum SSmæ Crucis, et Sacratissimæ Spineæ Coronæ Domini, prout alia quædam Instrumenta Passionis Dominicæ, contactu immediato SSmi Corporis Domini Nostri Jesu Christi sanctificata fuere, ejusque pretiosissimo Sanguine conspersa, proindeque speciali honoranda cultu: insuperque ea fere universali ubique locorum et gentium inducta consuetudine, sub Baldachino deferri obtinuerint »; decrevit S. Rituum Congregatio, tolerari posse, et permitti, quod hæc « deferantur sub Baldachino, dummodo tamen id fiat seorsim, et disjunctim a Sanctorum Reliquiis. » (Decret. 27 Maji 1826, n. 2647, antiq. 4620, a.)

Quoad Sanctorum Reliquias, eadem S. Rituum Congregatio dedit Decretum generale, « quo, juxta alias resoluta, caveatur, et per modum regulæ ubique servandæ præfiniatur, ne in posterum alicubi per quoscunque, quolibet sub prætextu solemnitatis, devotionis, pietatis, privilegii, indulti, concessionis, tolerantiae, consuetudinis licet immemorabilis, quam abusum non ferendum declaravit, liceat umquam Sanctorum Reli-

quias processionaliter sub Baldachino circumferre ». (Decret. idem.)

Item pro Imaginibus Sanctorum, etiam B. Mariæ Virginis, decrevit eadem S. Congregatio eas non esse deferendas sub baldachino. (Decret. 22 Augusti 1744, n. 2379, antiq. 4164, ad 2.) Et quidem, cum id instanter rogaretur de speciali gratia pro Imagine B. Mariæ Virginis, non permisit. (Decret. 11 Aprilis 1840, n. 2808, antiq. 4889.)

V. — Ex responso ad præcedentem Quæstionem jam patet, numquam admitti posse in Processionibus, in quibus SS. Sacramentum defertur, repræsentationes, quales sunt: Instrumenta, vel Mystéria Dominicæ Passionis; Sanctorum martyria; vel figuræ ipsius Eucharistiæ, ut sunt: arca Testamenti, mensa cum propositionis panibus, candelabrum cum septem luminaribus, et alia id generis; utpote quæ ex sui natura animum avertunt ab adoratione SS. Sacramenti, quæ unice in eis intenditur. Ideo præcipit Cæremoniale Episcoporum generatim, quod « removendi erunt a Processionibus ludicri et indecori actus. » (Lib. II, Cap. 32, n. 2.)

VI. — Ex veteri instituto, Ecclesiæque Romanæ consuetudine, in Processionibus SS. Sacramenti, illud solum pio religiosoque apparatu, solemnique celebritate est deferendum, quia totus cultus tunc ad Venerabile Sacramentum dirigi debet; et ideo S. Rituum Congregatio pluries prohibuit deferre Reliquias, vel Imagines B. Mariæ Virginis, et Sanctorum, in Processionibus in quibus defertur SS. Sacramentum; non solum in Festo, vel per Octavam SS. Corporis Christi, sed etiam in aliis quæ in honorem Sanctorum instituuntur.

Sequentia hac super re dedit Decreta:

A) « In quibusdam locis Diœceseos Basiliensis et Luganensis, exstat inveterata a sæculis consuetudo circumferendi in Processionibus theophoricis, præsertim die Festo SS. Corporis Christi, statuas vel Reliquias Sanctorum ad majorem solemnitatem. Quum vero hæc consuetudo minime respondeat ritui Romano, Episcopus, die 12 Junii anno elapso, monitum ad Clerum Diœcesanum direxit hujus tenoris: Meminerint RR. Parochi prohibitum esse Decretis Sacræ Ri-

tuum Congregationis, ne Instrumenta Passionis Domini, vel Reliquiæ, vel statuæ Sanctorum circumferantur in Processionibus SS. Sacramenti, quia totus cultus in iisdem ad Venerabile Sacramentum dirigi debet.

« Quum vero nonnulli Parochi, et præsertim Capitulum Canonicorum Collegiatæ Ecclesiæ ad S. Leodegarium Lucernæ, exoptent ut antiqua consuetudo continuari possit, saltem ex Apostolica dispensatione; idem Episcopus, prædictis votis expositis, solutionem sequentis dubii ab ipsa Sacra Congregatione efflagitavit; nimirum:

« Utrum in Festo SS. Corporis Christi ejusque Octava, quando fit Processio cum SS. Eucharistiæ Sacramento, et in aliis Processionibus theophoricis, liceat deferre imagines Beatæ Mariæ Virginis ac Sanctorum?

« Et sacra Rituum Congregatio, ad relationem Secretarii, audito etiam voto Commissionis Liturgicæ, reque accurate perpensa, proposito dubio respondendum censuit:

« Negative; et servantur Decreta, præsertim in una Veneta, diei 17 Junii 1684, et in altera Almerien., diei 31 Januarii 1896. Atque ita rescripsit. Die 1 Julii 1898. » (Decret. n. 3997.)

B) « In Oppido... mos est, ut Dominica secunda mensis Septembris, in honorem Beatæ Mariæ Virginis, vespertinis horis fiat Processio religiosa, in qua Imagines sive Reliquiæ ipsius Beatæ Virginis, Sancti Joseph, ac aliorum Sanctorum circumferuntur, una cum Augustissimo Eucharistiæ Sacramento. Hinc Parochus ejusdem Oppidi, dubitans an hujusmodi praxis sit plane conformis Rubricis, ac Decretis, a Sacra Rituum Congregatione sequentis dubii solutionem humillime flagitavit; nimirum:

« Num, extra Festum Corporis Christi ejusque Octavam, liceat in honorem Beatæ Mariæ Virginis aut Sanctorum, in vespertinis Processionibus deferre Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum? et insimul Imagines, sive Reliquias, ipsius Beatæ Virginis et Sanctorum?

« Sacra porro Rituum Congregatio, ad relationem Secretarii, audito voto Commissionis Liturgicæ, omnibus mature expensis, rescribendum censuit:

« Ad Dubium : Affirmative, de consensu Ordinarii, quoad primam partem ; Negative, quoad secundam. Atque ita servari mandavit. Die 31 Januarii 1896. » (Decret. n. 3878.)

C) « An in solemnī Processione SSmi Sacramenti Eucharistiæ, tam in die Corporis Christi, quam in majori hebdomada, deferre liceat Instrumenta SSmæ Passionis Salvatoris Nostri Jesu Christi, scilicet fragmentum SSmæ Crucis, vel Spinæ ? Et hoc, stante quod a Gavanto, *De Processionibus*, num. 35, expresse non prohibeantur, asserente tantum : non desumuntur, eo casu, Sanctōrum Reliquiæ.

« Et S. Rituum Congregatio respondit : Negative. Et ita declaravit. Die 17 Junii 1684. » (Decret. n. 1731, antiq. 3095, ad 1.)

Stat igitur ex jure præfata regula. Attamen, ex concessione Summi Pontificis Innocentii XI, data per Breve 20 Maji 1682, transmissum ex Urbe Archiepiscopo Mechliniensi, licitum est « Regularibus, gestare in publicis Processionibus cum Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, Reliquias et Imagines Sanctorum, hoc tamen servato, ut dictæ Reliquiæ et Imagines portentur in principio Processionis, inter prima lumina, ita ut inter ipsas, et Sanctissimum Sacramentum sit rationabilis, et competens distantia. » (Synodicon Belgicum, Tom. II, p. 381.) — Illmus Dnus Humbertus a Precipiano, Archiepiscopus Mechliniensis, in Epistola Pastoralī 21 Julii 1700, virtute præfate concessionis, permisit, « ut, ubi pia hæc et laudabilis viget consuetudo, una cum Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, Imagines Beatissimæ Dei Matris ejusque Sanctorum, et horum Reliquiæ (non tamen plures quam uniuscujusque una), in supplicationibus circumferantur : sic enim, ut habet Concilium Coloniense II (anni 1549), significamus, Sanctos nunc cum ipso Domino regnare et triumphare in cœlis, quæ memoria debet piis esse jucunda et læta. » (Ibid. p. 446.) — Apposita ab Innocentio XI conditio, rationabilis et competentis distantie Sanctorum Imagines vel Reliquias inter et Sanctissimum Sacramentum, iterum fuit, ut servetur, præscripta in Statutis diœcesanis (n. 335).

Notandum remanet, per Decretum Alexandri VII, 27 Septembris 1659, n. 1130, antiq. 2002, ad 11), prohibitum fuisse, et adhuc prohibitum manere, ne Beatorum Reliquiæ in Processionibus circumferantur. Si non Reliquiæ Beatorum deferri possunt, ergo etiam nec eorum Imagines deferre licet.

VII.—In Processionibus quæ instituuntur pro translatione SS. Reliquiarum, in quibus non defertur SS. Sacramentum, portare Sacras Reliquias munus est Celebrantis; si plures Reliquiæ deferuntur, ea quæ qualitate magis insignis est (cfr. Q. 363) defertur a Celebrante, reliquæ deferuntur ab aliis qui sacris paramentis induti sunt (Decret. S. Rituum Congregationis, 9 Augusti 1653, n. 950, antiq. 1678); isti incedunt ante Celebrantem, vel soli, vel bini et bini. Si Episcopus Reliquiam portat, etiamsi sit de Ligno SS. Crucis, incedit cum mitra (Decret. 23 Septembris 1837, n. 2769, ad IV, antiq. 4815, ad VI); alii autem, quavis dignitate fulgentes, nudo capite Reliquias quascumque deferre debent. (Decret. 1 Decembris 1657, n. 1043, antiq. 1855.)

Si major theca SS. Reliquiarum circumducitur in Processione a pluribus, deferri debet, quantum fieri potest, a Clericis, et in adjumentum tantum portari potest a laicis viris. Theca defertur post Clerum in Processione præsentem; immediate ante ipsam incedunt duo thuriferarii, ab utroque latere vero plures ceroferarii (quatuor ad minus, vel sex, vel octo); Celebrans vero cum solis suis Ministris incedit post thecam.

Pro Benedictione in fine Processionis cum SS. Reliquiis danda, cfr. Q. 365, IV.

Q. 359. *Quænam cantari debent, quænam cantari possunt in Processionibus?*

R. I. In Processionibus cantari debent, a Clero Processionis, Litanîæ, Psalmi, Hymni, Cantica, Responsoria, etc., quæ in Missali Romano, et in Rituali Romano, pro singulis Processionibus præscribuntur; quæ si non sufficiant in longioribus Processionibus, vel eadem repetuntur, vel alii Psalmi, Hymni, etc. adduntur, pro qualitate Processionis, sicut in Rituali suis locis notatur.

Ad dubium : « Licetne aliquid canere lingua vernacula in solemni Processione SSni Sacramenti, alternatim cum Hymnis Liturgicis ? » S. Rituum Congregatio rescribendum censuit : « Negative. » (Decret. 14 Januarii 1898, n. 3075, ad V, 2.) Notandum est, hoc Decretum, Rituali Romano inhaerens, respicere tantum Clerum ; non satis enim intelligeretur, qua de causa a praescriptis modulandis recedi posset, ut alia concinantur ad Cleri libitum. (Cfr. Ephemerides Liturgicae, XII, 1898, pag. 217.)

II. Præterea, dummodo supradictæ legi liturgicæ de cantu fiat satis per Clerum, nulla lex explicite prohibet, ne, in quibusdam Processionibus laetis, ex. gr., Corporis Christi, gratiarum actionis, translationis Reliquiarum, a cantoribus laicis, qui incedunt ante Clerum suis locis assignatis, aut a populo qui sequitur, cantentur alii cantus, ad laudem SS. Sacramenti vel Sanctorum, etiam lingua vernacula, modo isti cantus sint approbati, et fiant sub directione Cleri. (Cfr. Ephemerides Liturgicae, IX, 1895, pag. 621 ; XII, 1898, pag. 217.)

Imo permisit S. Rituum Congregatio ut in Processionibus « mulieres incedant immediate post statuum B. Mariæ Virginis vel alicujus Sancti, et canant (carmina vernacula lingua) quando Clerus tacet », attamen « non intra Ecclesiam. » (Decret. 29 Novembris 1901, *Valven. et Sulmonen.*, ad 2 ; cfr. Ephemerides Liturgicae, XV, 1901, pag. 697.)

Dicere ergo licet permitti populo, non autem Clero Processionis, canere cantus et Hymnos in lingua vernacula, « dummodo non agatur de Hymnis *Te Deum* et aliis quibuscumque liturgicis precibus, quæ nonnisi latina lingua decantari debent » (Decret. 27 Februarii 1882, n. 3537, antiq. 5832, ad 3) ; et « dummodo agatur de precibus approbatis », intellige ab Ordinario. (Decret. 31 Augusti 1867, n. 3157, ad 8, antiq. 5381, ad 9.)

Q. 360. *Quomodo Processiones salutares effectus producant, et magna ac divina mysteria continent ?*

R. A) Salutares effectus producant Processiones, si pie instituantur ; communibus quippe hujusmodi sup-

plicationibus solent averti flagella divinæ iracundiæ ; gratiæ copiosæ, et beneficia etiam temporalia a Deo impetrari ; præterquam quod fidelium pietas per easdem maxime excitatur.

B) Processiones insuper, juxta verba Ritualis Romani, **magna ac divina mysteria** continent.

Et I. quidem, Processiones ipsæ universim : 1° adumbrant nostram peregrinationem ex hoc sæculo in futurum, nempe in patriam cœlestem ; et 2° quodammodo repræsentant Ecclesiam militantem, ad cujus similitudinem in Processionibus cœtus ecclesiasticorum, veluti in varias acies distributus, ex clero et laicis componitur ; quo jucundum Deo et Angelis exhibetur spectaculum, et non modicum terroris malignis spiritibus incutitur.

II. **Modus**, quo Processiones instituuntur, est norma recta peregrinationis nostræ ad patriam, atque militiæ nostræ super terram. Nimirum : 1° **Præfertur Crux**, quia in Cruce nobis est gloriandum, in Cruce spes nostra reponenda ; vexillum Crucis, non Satanæ, fideliter et constanter sequi debemus, ut ad victoriam de hostibus in terra, et ad gloriam in patria cœlesti perveniamus. — 2° **Præferri solent vexilla sacris imaginibus insignita**, quibus triumphus Christi, et Sanctorum per ipsum, designatur, ut magna confidentia animati, ambulemus in viam Domini, qua ad patriam pergimus, intrepide dimicantes contra hostes salutis, qui iter nostrum obsident. — 3° **Pulsantur campanæ**, quibus dæmones fugantur ; unde monemur, ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus Christo, in sanctitate et justitia, omnibus diebus nostris. — 4° **Certo ordine omnes post Crucem incedunt** ; ita pariter recto ordine, Christum spectante, totus vitæ nostræ cursus debet esse dispositus. — 5° **Bini incedunt**, ad commendandam fraternam charitatem, socialem vitam, humilitatem, prout S. Bernardus observat. — 6° **Orantes, et cantantes incedunt** ; similiter in progressu vitæ nostræ orare assidue, et cantare Domino, non modo vocibus, sed moribus etiam placitis, veluti bene sonantibus, cantare canticum charitatis tenemur. — 7° **Obeuntes Processionem non otiose morantur** ; sic et nos de

virtute in virtutem progredi debemus. (Muller, *Theologia Moralis*, Lib. III, Tract. II, § 237.)

APPENDIX

De veneratione Sacrarum Reliquiarum

Q. 361. *Quid mandat Sancta Synodus Tridentina de Sacris Reliquiis Sanctorum ?*

R. « Sanctorum martyrum, et aliorum cum Christo viventium sancta corpora, quæ viva membra fuerunt Christi, et templum Spiritus sancti, ab ipso ad æternam vitam suscitanda et glorificanda, a fidelibus veneranda esse : per quæ multa beneficia a Deo hominibus præstantur : ita ut affirmantes, Sanctorum Reliquiis venerationem atque honorem non deberi ; vel eas, aliasque sacra monumenta a fidelibus inutiliter honorari ; atque eorum opis impetrandæ causa Sanctorum memorias frustra frequentari ; omnino damnandos esse, prout jam pridem eos damnavit, et nunc etiam damnat Ecclesia. » (Sessio XXV, De invocatione, veneratione, et Reliquiis Sanctorum.)

Q. 362. *Quid intelligitur nomine Sacrarum Reliquiarum ?*

R. Reliquiarum nomine intelligitur : 1° quidquid de Sanctis adhuc in terris superest, uti corpora, et partes ad horum integritatem pertinentes ; tales Reliquiæ sunt proprie et rigorose dictæ Reliquiæ. — 2° Ad has proprie dictas Reliquias reduci etiam possunt eæ, quæ licet corporis partes veræ non sint, tamen ad corpus aliquo modo attinent, eo quod ex corpore scaturiunt et effluunt ; tales sunt, ex. gr., sanguis, mamma, oleum vel liquor, qui quandoque de Sanctorum ipsis scaturit. — 3° Si nominis etymologiam minus proprie accipiamus, Sacris Reliquiis accenseri possunt omnes res illæ, quæ Sanctorum usu et tactu quandam sanctificationem receperunt, quales sunt vestes, vela, suppellex, instrumenta martyrii. — 4° Imo illa quoque, quæ his Sanctorum exuviis aliqua ratione sunt adnota et applicata, et ita sunt sanctificata, veluti imagines, vela etc.

quin etiam oleum ex lampade coram iisdem accensa desumptum ; licet hæc posteriora rebus potius benedictis, seu sanctificatis accensenda veniant. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XII, 1898, pag. 7 et sqq.)

Q. 363. Quæ Reliquiæ dicuntur insignes ?

R. 1° Reliquiæ Dominicæ Passionis, quales sunt Particulæ Sanctissimæ Crucis, Spinæ vel partes Spinarum Coronæ Domini, pro minima etiam sua parte sunt Reliquiæ insignes ; tales etiam reputantur quæcumque alia Instrumenta Dominicæ Passionis, quæ immediato contactu D. N. Jesu Christi sanctificata fuerunt.

2° Quoad Reliquias Sanctorum, dicendum est quod non omnes, quantumvis notabiles, Sanctorum Reliquiæ habendæ et appellandæ sint insignes, sed illæ duntaxat, quæ speciatim et nominatim insignes declaratæ sunt.

Per Decretum generale 13 Januarii 1631 (n. 555, antiq. 892), S. Rituum Congregatio « insignes Reliquias declaravit esse Caput, Brachium, Crus, aut illam partem Corporis, in qua passus est Martyr, modo sit integra, et non parva, et legitime ab Ordinariis approbata. »

Circa alias partes corporis, sequens Decretum, Urbis et Orbis, fuit datum, die 27 Junii 1899 (n. 4041) :

« Dubium I. Utrum pars anterior brachii, quæ anti-brachium dicitur, ab alia parte superiori ejusdem brachii separata, haberi possit ut Reliquia insignis ?

« Dubium II. Utrum idem sit dicendum de eadem parte superiori brachii, quatenus nempe et ipsa uti insignis Reliquia haberi queat ?

« Dubium III. Utrum cor, lingua, manus, si ex miraculo intactæ conserventur, haberi debeant uti Reliquiæ insignes ?

« Et sacra Rituum Congregatio, re mature perpensa, exquisitoque voto Commissionis Liturgicæ, ad tria proposita dubia rescribendum censuit : Affirmative. Et ita respondit ac declaravit. »

Itaque insignes certo sunt illæ Reliquiæ, quæ per supradicta Decreta ut tales declaratæ fuerunt.

Præter Reliquias insignes habentur et aliæ, quæ

sunt, vel notabiles, quæ non modicæ quantitatis sunt, ut manus, pes, tybia, maxilla, etc.; vel minutæ, seu exiguæ, parvæ nempe quantitatis, ut dens, digitus, auris, etc., aut partes Reliquiarum insignium, ut pars aliqua cranii.

Quamvis os princeps cruris sit tybia, nihilominus ad dubium, an tybia sit Reliquia insignis, S. Rituum Congregatio respondit: « Negative; juxta Rubricas in Missali et Breviario Romano impressas. » (Decret. 3 Junii 1662, n. 1234, antiq. 2170, ad 2.) Rubricæ in Missali et Breviario impressæ intelliguntur Decreta S. Rituum Congregationis in principio horum librorum impressa.

Quare crus debeat esse integrum, quare brachium non debeat esse integrum, sed sufficiat illius medietas pro qualitate insignis Reliquiæ, ratio datur, quia brachium est, inter corporis membra, e nobilioribus ac magis necessariis, unde etsi una pars tantum deficiat, gravissimum sit incommodum; non ita dicendum de crure. (Ephemerides Liturgicæ, XII, 1898, pag. 78.)

Q. 364. *Quæ conditio necessario requiritur, ut Reliquiæ publicæ venerationi exponi possint?*

R. Certum exploratumque est Reliquias Sanctorum nec processionaliter deferri, nec publicæ venerationi exponi posse, nisi fuerint a loci Ordinario diligenter recognitæ, approbatæ, et ne fraus fiat, ejusdem firmatæ sigillis. Siquidem Concilium Tridentinum (Sess. XXV) decrevit, jussitque, nulla admittenda nova miracula, « nec novas Reliquias recipiendas, nisi eodem recognoscente, et approbante Episcopo. » (Cfr. Decret. S. Rituum Congregationis, 21 Julii 1696, n. 1946, antiq. 3392, ad 4.)

Appellatione autem Episcopi, ad effectum de quo agitur, veniunt tantum Episcopi, qui jurisdictionem ordinariam, aut Prælati inferiores, qui jurisdictionem quasi Episcopalem in loca assequuntur; nullimodo vero Prælati regulares, nequidem pro Ecclesiis sibi subjectis, utpote qui Ordinarii loci vere non sunt. (Cfr. Ephemerides Liturgicæ, XII, 1898, pag. 19.)

Imo etiam Reliquiæ a Romano Pontifice approbatæ, recognoscendæ sunt ab Episcopo loci Ordinario,

priusquam venerationi exponantur ; non quia denuo ab inferiori approbandæ, sed ut certo constet, Romæ fuisse approbatas, nullaque sit dubitandi ratio de earundem identitate, integritate, fidei custodia ; omnisque removeatur piæ fraudis, dolique suspicio. Quamobrem Reliquiis, de quarum identitate certo non constet, Ecclesiasticus cultus nullatenus est exhibendus.

Ut autem tamquam veræ et authenticæ Reliquiæ habeantur, et privatim colantur, sufficit recognitio et approbatio facta a quocumque Episcopo, etiam alterius Diœcesis Ordinario.

De Reliquiarum publica veneratione dicunt nostra Statuta diœcesana (n. 376) : « Nemo Sanctissimæ Crucis, Beatæ Mariæ Virginis, Sanctorum, aut Beatorum Reliquias publice venerandas exhibeat, nisi prius Ordinarii auctoritate fuerint recognitæ et approbatæ ; ita tamen ut Beatorum Reliquiæ in Processionibus minime circumferantur. »

NOTA. I. Reliquiæ Beatorum in iis Ecclesiis tantum exponi possunt, in quibus Officium et Missam de iisdem recitare licet. (Decret. S. Rituum Congregationis, 17 Aprilis 1660, n. 1156, antiq. 2046, ad 4.)

NOTA. II. Reliquiis Sanctorum incerti nominis non sunt apponenda nomina ad libitum, seu Reliquiæ huiusmodi nullatenus sunt baptizandæ : est abusus absolute eliminandus. (Decret. 19 Decembris 1643, n. 853, antiq. 1483.)

Q. 365. *Quæ liturgica observanda veniunt pro cultu Sacrarum Reliquiarum ?*

R. I. Pro asservatione. — Reliquiæ reponi debent et collocari in thecis, ex solida et decenti materia confectis, bene clausis, et filo serico debite colligatis, nec non sigillo Ordinarii in cera hispanica impresso firmiter obsignatis. Thecæ ordinarie crystallo ornantur ab anteriori sua parte.

Plurium Sanctorum Reliquiæ in una theca reponi possunt.

Attamen particulæ SS. Crucis non collocari possunt cum Reliquiis Sanctorum in eadem capsâ, et ita venerationi fidelium exponi ; ut patet, tum ex Decreto S.

Congregationis Indulgentiarum, 22 Februarii 1847 (n. 342), tum ex Decreto S. Congregationis Rituum, 18 Februarii 1843 (n. 2854, antiq. 4956), quo stricte præcipitur Ordinariis, ut « pro viribus adlaborent, ne deinceps cum Sanctorum Reliquiis in eadem theca Lignum Sanctissimæ Crucis occlusum permaneat. » Ratio est, quia cultus Reliquiis Sanctorum exhibendus non est idem ac cultus debitus SSmæ Crucis, vel aliorum Instrumentorum Passionis D. N. J. C. particulis, et ita, aut his minus quam oportet, aut illis nimium tribueretur.

Non officit autem, plures circumferri thecas, etiam Romæ habitas, in quibus cum Sanctorum Reliquiis Crucis Dominicæ particula reperiatur; etenim thecæ ejusmodi traduntur ad privatorum dumtaxat pietatem fovendam, non autem ut publicæ venerationi exponantur. (Cfr. Acta S. Sedis, Tom. II, p. 577.)

Maxima semper cura habeatur de custodia Sacrarum Reliquiarum; ideo in armario seu fenestella in pariete muri Ecclesiæ, vel saltem in loco decenti in sacristia, sub sera asserventur, cum suis litteris approbationis et authenticitatis. (Cfr. Statuta Diœcesis, n. 377.)

II. Pro expositione, et dispositione in Altari. — « A lateribus Crucis, si haberentur aliquæ Reliquiæ, aut tabernacula cum Sanctorum Reliquiis, congrue exponi possent; quæ quidem sacræ Reliquiæ, disponi poterunt alternatim inter ipsa candelabra; dummodo ipsa Altaris dispositio et longitudo id patiatur. » (Cæremoniales Episcoporum, Lib. I, Cap. 12, n. 12.) Hujusmodi Reliquiarum expositio, quæ ad congruum Altaris ornatum pertinet, non omni per annum tempore, sed certis tantum solemnioribus diebus Festis convenire dicenda est.

Nota quod Reliquiæ in Altari expositæ debent esse certæ seu authenticæ; nam thecæ cum Reliquiis dubiis, seu quæ authentico documento carent in Altari exponi nequeunt. (Decret. 23 Junii 1892, n. 3779, ad 5.)

Animadvertendum insuper est, Cæremoniales ad ornatum inter candelabra admittere Reliquias Sanctorum tantum; non conveniret, ibi exponere particulas

SS. Crucis, neque Spineæ Coronæ Domini, quibus dignior locus dari debet, nempe in medio Altaris ante Crucem. (Ephemerides Liturgicæ, XI, 1897, pag. 229-237.)

Reliquiæ possunt disponi etiam in medio Altaris, ante ipsam Crucem; sed numquam Reliquias quascumque, etiam SS. Crucis, ponere licet super Tabernaculum SS. Sacramenti, neque ante ostiolum Tabernaculi. (Cfr. Q. 154, IV, de ornatu Tabernaculi, ad III.)

Numquam etiam exponere licet Reliquias quascumque, etiam inter candelabra, super Altare in quo expositum est SS. Sacramentum. (Decreta 2 Septembris 1741, n. 2365, ad 1, antiq. 4119, ad 5; et 19 Maji 1838, n. 2779, antiq. 4831.) Perdurante Expositione SSmi Sacramenti in uno Altari, possunt quidem in aliis Altaribus Reliquiæ Sanctorum exponi, ex. gr., Sancti cujus Festum occurrit; omissis tamen Benedictione et osculo Reliquiæ, quamdiu SSmum Sacramentum manet expositum. (Decret. 17 Julii 1900, *Lauden.*, ad 2; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XIV, 1900, pag. 536.)

Cum Reliquiæ SS. Crucis exponuntur extra Altare, convenit ut sub umbella seu baldachino exponantur.

Ne fideles simplices decipiantur, evitandum est, ut Reliquiæ in aliqua monstrantia, eodem prorsus modo, in aliquo Tabernaculo seu Throno exponantur in Altari, adinstar Expositionis SS. Sacramenti.

Sub Reliquiis publicæ venerationi expositis, non est supponenda Palla. (Decret. 7 Aprilis 1892, n. 2689, ad 3, antiq. 4681, ad 4.)

Cum expositæ sunt Reliquiæ, etiam ad ornatum Altaris inter candelabra, ardeat semper lampas coram eis, et « super Altare saltem ardeant duo lumina; alias Reliquiæ non exponantur. » (Decreta 22 Januarii 1701, n. 2067, antiq. 3575, ad 9; 12 Augusti 1854, n. 3029, ad 13, antiq. 5208, ad 16; et 20 Martii 1869, n. 3204, antiq. 5434.)

III. Pro reverentia Reliquiis præstanda. — Reverentia facienda in transitu ante Reliquias Sanctorum insignes, aut in accessu vel recessu, est capitis inclinatio.

« Si loco principe Reliquia Sanctissimæ Crucis super Altare fuerit exposita, tunc transeuntes ante illam,

unico genu usque ad terram flexo, venerari debent : diversimodo vero sola capitis inclinatione, si præfata Reliquia recondita erit in custodia. » (Decret. 18 Februarii 1843, n. 2854, antiq. 4956.)

In Missa coram SS. Crucis Ligno palam exposito, Sacerdos debet eodem se gerere modo ac si celebraret in Altari in quo adest Tabernaculum cum SS. Sacramento incluso ; ideoque ab ipso uno genu est genuflectendum in accessu et recessu ab Altari, et quoties transit ante medium Altaris, seu de latere ad latus, ut in incensatione. (Idem Decret.)

IV. Pro Benedictione cum Reliquiis danda. — Post Processionem Reliquiarum, si sunt Reliquiæ Sanctorum, potest cum eis impartiri Benedictio super populum ; nulla tamen adest obligatio ; et servetur solitum. (S. Rituum Congregatio, Decreta 24 Julii 1683, n. 1711, antiq. 3025, ad 1 ; et 16 Decembris 1766, n. 2483, antiq. 4338, ad 5.)

Sed post aliquam Reliquiæ SS. Crucis expositionem, vel Processionem, benedicendus est cum ipsa populus, antequam reponatur. (Decret. 15 Septembris 1736, n. 2324, antiq. 4051, ad 1.)

Ritus in hujusmodi Benedictione sequens servatur :

A) Si sit Reliquia SS. Crucis, aut alia Dominicæ Passionis. — Sacerdos, indutus superpelliceo, et Stola rubei coloris (Decret. 2 Septembris 1871, n. 3256, antiq. 5494), et etiam, si placet, pluviali ejusdem coloris, ante Sacram Reliquiam genuflectit uno genu ; surgens imponit mox incensum in thuribulo sine benedictione, et accepto thuribulo, stans (Decret. 15 Septembris 1736, n. 2324, antiq. 4051, ad 2) Sacram Reliquiam incensat triplici ductu, unum genu flectens ante et post incensationem, et thuribulum reddit. Accipit velum humerale rubei coloris, iterum genuflectit, assumit Sacram Reliquiam, quam manibus velo coopertis tenet sicuti tenetur Ostensorium, et nihil dicens (Decret. 23 Maji 1835, n. 2722 antiq. 4743, ad 3) facit cum ea super populum signum Crucis. Interea omnino interdicitur cantus cujuscumque versus vel precis. Data Benedictione, reponit Reliquiam, genuflectit, et deponit velum humerale. Thus non est adolendum Reliquiæ dum populus

cum ea benedicitur. (Ephemerides Liturgicæ, XVII, 1903, pag. 108.) — Feria VI in Parasceve color Stola, et pluvialis si assumitur, erit niger, color veli humeralis violaceus. — Episcopus, etiamsi possit cum Mitra deferre Reliquiam SS. Crucis in Processione, debet tamen, quando populo Benedictionem impertit cum eadem Reliquia, Mitram et pileolum deponere. (Decret. 23 Septembris 1837, n. 2769, ad IV, antiq. 4815, ad VI.)

B) Si sit Reliquia alicujus Sancti. — Sacerdos, indutus superpelliceo, et Stola coloris albi, vel rubei, prout requirit qualitas Sancti, et etiam, si placet, pluviali ejusdem coloris, eundem ritum servat; excepto quod loco genuflexionis tantum fiat capitis inclinatio; quod incensum, si adhibetur, benedicitur; et quod pro Benedictione velum humerale non assumitur.

V. Pro veneratione Reliquiarum, cum fidelibus osculandæ traduntur. — Animadvertendum est quod hujusmodi Reliquiarum veneratio, qua fidelibus præbentur osculandæ, omitti debet per totam Ecclesiam, quamdiu SSimum Sacramentum in aliquo Ecclesiæ Altari manet expositum. (Decret. 17 Julii 1900, *Lauden.*, ad 2; cfr. Ephemerides Liturgicæ, XIV, 1900, pag. 536.) — Reliquiæ Sacræ numquam nudæ deosculandæ sunt; verum ad hoc sub crystallo, vel solido vitro præparentur. Hoc venerationis testimonium, in Ecclesia antiquissimum, sicut plurimum valet excitandæ fidelium pietati ac devotioni, ita quoque summa honestate ac decencia per Sacerdotes fieri debet.

Sacerdos, vel Diaconus, qui Reliquias fidelibus tradit osculandas, induitur superpelliceo, et Stola, quæ erit rubei coloris si sint Reliquiæ SS. Crucis, Dominicæ Passionis, aut Sancti Martyris, alias albi coloris. Si id fit statim post Missam, Sacerdos potest Reliquias præbere deosculandas sacris paramentis adhuc indutus (Decret. 16 Martii 1833, n. 2704, antiq. 4707, ad 5), deposito tamen Manipulo; idque æstimatur intelligendum modo paramentorum color conveniat Reliquiis; non enim videtur convenire Reliquias tradere venerandas cum paramentis, ex. gr., nigri coloris, aut Reliquias SS. Crucis cum paramentis coloris albi. Similiter Diaconus, post Officium solemne, Reliquias osculandas

tradere poterit sacris paramentis indutus, excepto Manipulo, modo paramentorem color conveniat, ut supra dictum fuit.

Sacerdos, vel Diaconus, accedens ad locum ubi exposita est Reliquia, facta ante Sacram Reliquiam, aut genuflexione, si sit Dominicæ Passionis, aut alias capitis inclinatione, Reliquiæ thecam dextera accipit, sinistra tenens velum, quo post singulum osculum crystallum abstergatur. Ipse eam deosculatur, deinde aliis deosculandam præbet, reverenter et cum gravitate. Omnes Reliquiam osculantur stantes, sed ante osculum, si sit Reliquia S. Crucis aut Dominicæ Passionis, genuflectunt.

Nulla formula specialiter præscribitur, sed sequens generatim dicitur : *Per merita et intercessionem beatæ Mariæ Virginis (vel sancti N.) concedat vobis (vel tibi) Dominus salutem et pacem.*

Pro reliquia S. Crucis dicitur : *Per signum Crucis de inimicis nostris libera nos, Deus noster.* Pro alia Reliquia Dominicæ Passionis : *Per Passionem suam concedat vobis Dominus salutem et pacem.*

Pro Reliquia Præsepis Domini dicitur : *Per Nativitatem suam concedat vobis Dominus salutem et pacem.*

VI. Pro Officio et Missa, ratione Reliquiæ insignis in aliqua Ecclesia asservatæ. — De illis Sanctis, quorum Corpora aut Reliquiæ insignes in aliqua Ecclesia asservantur, permittitur, sed non præscribitur, in illa Ecclesia recitari Officium, et Missas celebrari. (Decret. 11 Augusti - 19 Octobris 1691, n. 1853, antiq. 3246.)

Item in illa Ecclesia « ubi habetur Corpus, vel insignis Reliquia Sancti, de quo agitur », scilicet de quo dicuntur Missæ in ejus die Festo, dicitur in Missis Symbolum. (Rubricæ generales Missalis, Tit. XI.) Super quibus privilegiis animadvertendum est :

1º Prædicta privilegia « intelligi debere de Sanctis dumtaxat in Martyrologio Romano descriptis, et dummodo constat de identitate Corporis seu Reliquiæ insignis illius Sancti, qui reperitur in Martyrologio Romano descriptus. » (Decret. 11 Augusti 1691, supra citatum.)

Proinde hujusmodi privilegia tribuere Ecclesiæ in

qua asservantur non valent, absque Indulto Apostolico, Corpora aut Reliquiæ insignes :

a) Beatorum ;

b) Sanctorum qui non canonizati, aut qui in Martyrologio Romano descripti non sunt ;

c) Sanctorum quorum quidem sanctitas est certa, verum non ipsorummet qui in Martyrologio Romano describuntur, sed aliorum ejusdem nominis. (Decreta 19 Decembris 1643, n. 853, antiq. 1483 ; et 7 Junii 1681, n. 1670, antiq. 2952.)

d) Sanctorum, etiam certorum, sed nominis incerti, quorum Reliquiæ distributæ sunt per varias mundi partes, adhibitis ad libitum nominibus Sanctorum in specie, quæ vulgo dicuntur baptizatæ. (Decret. 19 Decembris 1643, n. 853, antiq. 1483.)

Et ita declaravit S. Rituum Congregatio, de Corpore integro alicujus S. Victoris Martyris, donato cuidam Ecclesiæ, etiam cum authentica declaratione Emi Dni Cardinalis Vicarii, asserentis illud extractum fuisse e Cœmeterio Sancti Callixti, non posse celebrari Officium die 15 Decembris, qua die occurrit in Romano Martyrologio nomen S. Victoris Martyris ; quia in eodem Martyrologio plures reperiuntur Sancti Martyres ejusdem nominis, et diversis diebus, et proinde non constat de identitate Corporis. (Decret. 1 Octobris 1707, n. 2180, antiq. 3777, ad 2.)

2° Privilegia conceduntur pro die Festi Sancti, scilicet pro die obitus, nisi alia dies quasi natalitia fuerit assignata ; et præter hanc diem Festi aliud Festum ratione Reliquiæ insignis celebrari nequit. (Decret. 3 Junii 1662, n. 1234, antiq. 2170, ad 1.)

3° Officium ratione Reliquiæ insignis conceditur sub ritu duplici minori. (Decret. 13 Februarii 1666, n. 1334, antiq. 2364, ad 3.) Proinde, si Sancti Festum non reperitur in Calendario, poterit celebrari ritu duplici minori ; si Festum reperitur in Calendario sub ritu semiduplici aut simplici, poterit elevari ad ritum duplicem minorem ; sed si reperitur in Calendario sub ritu duplici minori, aut superiori, non poterit ratione Reliquiæ elevari ad ritum reperto superiorem.

4° Privilegia conceduntur pro sola Ecclesia in qua

Reliquiæ insignes asservantur, et illis tantum qui huic Ecclesiæ sunt adscripti. (Decret. 13 Januarii 1631, n. 555, antiq. 892.) Quod si Officium et Missa concessa sint universo Clero alicujus loci de aliquo Sancto, cujus insignis Reliquia asservatur in una ex Ecclesiis loci, tunc Missa cum Symbolo celebranda est in hac Ecclesia tantum, in aliis vero Ecclesiis loci sine Symbolo. (Decret. 10 Januarii 1693, n. 1890, ad 5, antiq. 3301, ad 8.)

TITULUS X

De exorcizandis obsessis a dæmonio

Q. 366. *Quid est exorcismus ; et quotupliciter sumitur ?*

R. Exorcismus est deprecativa vel imperativa alicujus adjuratio, sub divini Nominis obtestatione, aut rei sacræ interpositione, ad aliquid faciendum vel omitendum.

Exorcizare sumitur in duplici sensu.

Primo, ad significandum exorcismum, seu benedictionem aquæ et salis, quæ fit diebus Dominicis ante Asperersionem aquæ benedictæ ; de hoc exorcismo non est sermo in præsentī Titulo.

Secundo, ad exprimendum obtestationem, qua utitur Ecclesia ad expellendum dæmonem, ejusque potentiam, ut fit in cæremoniis quæ Baptismum antecedunt ; et speciatim pro obsessis, aut possessis a dæmone ; de qua agitur in hoc Titulo Ritualis.

Q. 367. *Quo sensu aqua, aliæque creaturæ irrationabiles exorcizantur ?*

R. Secundum se exorcizari nequeunt, quia incapaces sunt deprecationis vel imperii suscipiendi ; exorcizantur vero, quatenus ab alio moventur, adjurationem dirigendo ad Deum, petendo et obsecrando, ut creaturis ipsis benedicat earumque usibus assistat, expulsis inde dæmonis insidiis, ne nobis per creaturas noceat ; vel etiam eandem dirigendo ad dæmonem, ei imperando ut a creaturis abscedat, et per eas nocere non præsumat.

Q. 368. *Quare exorcizantur pueri dum baptizantur, et etiam dum, collato Baptismo, solæ cæremoniæ supplentur ?*

R. Exorcizantur baptizandi ad expellendum dæmonem, cujus servituti subjecti omnes nascuntur, ejusque vires frangendas et debilitandas, ne impediat Baptismi susceptionem ejusque effectum. Exorcizantur quoque baptizati, dum collato Baptismo cæremoniæ supplentur, quia sicut impeditur effectus Baptismi, antequam percipiatur, ita impediri potest postquam fuerit perceptus, ut ait S. Thomas (3. p., Q. 71, Art. 3, ad 3) ; dein-

de quia licet in parvulo baptizato peccatum non sit, formes tamen peccati actualiter remanet, et ideo Exorcismus etiam post Baptismum habet efficaciam repri-
mendendi diabolum, quatenus auxilia confert opportuna contra ejus infestationes, quibus fideles tota vita impugnantur.

Q. 369. *Quid notandum est de exorcismis pro obsessis a dæmonio?*

R. 1° Nemo potest exorcizare sine facultate Ordinarii.

2° Exorcizatio fit in Ecclesia, si commode fieri potest, vel in alio religioso, et honesto loco; honesta de causa tamen etiam in domo privata fieri potest.

3° Exorcizatio fieri debet post solis ortum et ante ejus occasum, admissis tantum aliquibus probatæ vitæ viris, vel Sacerdotibus, et quatenus exorcizanda sit mulier, coram pluribus ejus consanguineis.

4° Sacerdos superpelliceo, et Stola violacea debet esse indutus.

5° Uti omnino debet Instructione Ritualis, non vero precibus aut conjurationibus in Rituali non contentis, et ab Ecclesia non probatis.

INDEX

INTRODUCTIO

	PAG.
§ 1. <i>Cæremoniæ Sacramentorum, earumque pius et salutaris usus</i>	I
§ 2. <i>Libri Rituales pro administratione Sacramentorum</i>	3
§ 3. <i>Conspectus rerum quæ in Tractatu exponuntur</i>	8

PARS PRIOR

DE ADMINISTRATIONE SACRAMENTORUM

TITULUS I

DE IIS QUÆ IN ADMINISTRATIONE SACRAMENTORUM GENERALITER SERVANDA SUNT.	10
1. <i>De auctoritate Rituum in Rituali præscriptorum</i>	10
2. <i>De Ministro Sacramentorum ejusque requisitis dispositionibus</i>	11
3. <i>De dispositionibus suscipientium Sacramenta</i>	16
4. <i>De Libris memorialibus administrationis Sacramentorum et Parochialium functionum</i>	16

TITULUS II

DE SACRAMENTO BAPTISMI	20
------------------------	----

CAPUT I

<i>De Sacramento Baptismi rite administrando</i>	20
<i>Articulus I. De necessitate Baptismi, et de diligentia adhibenda in ejus ministerio</i>	21
<i>Articulus II. De necessariis ad Baptismum ministrandum</i>	21
§ 1. <i>De materia remota Baptismi</i>	21
§ 2. <i>De forma Baptismi</i>	24
§ 3. <i>De materia proxima Baptismi</i>	25
§ 4. <i>De ministro Baptismi</i>	28
<i>Articulus III. Quæstiones practicæ de baptizandis parvulis</i>	30
§ 1. <i>De opportuna delatione infantis ad Ecclesiam pro Baptismo</i>	30
§ 2. <i>De Baptismo infantis in utero</i>	30
§ 3. <i>De Baptismo foetus</i>	31
§ 4. <i>De Baptismo pueri inventi</i>	32
§ 5. <i>De Baptismo monstri</i>	32
<i>Articulus IV. De solemnitatibus accessoriis in collatione Baptismi solemnis</i>	33
§ 1. <i>De Patrinis</i>	33
§ 2. <i>De tempore administrandi Baptismum</i>	35
§ 3. <i>De loco administrandi Baptismum</i>	37

	PAG.
§ 4. De sacris Oleis et de Sale.	42
A. De qualitatibus Oleorum	42
B. Regulæ de SS. Oleorum asservatione.	44
C. De Sale, cujus usus est in Baptismo	47
§ 5. De præparatione ad administrationem Baptismi	48
A. De rebus præparandis	48
B. De servandis in accessu ad Baptismum	50

CAPUT II

<i>Ordo Baptismi Parvulorum</i>	53
<i>Articulus I. Ordo consuetus Baptismi solemniss.</i>	53
§ 1. De cæremoniis antecedentibus	53
§ 2. De cæremoniis comitantibus	58
§ 3. De cæremoniis subsequentibus	62
<i>Articulus II. Baptismus Parvuli in periculo</i>	65
<i>Articulus III. Baptismus pluribus simul collatus.</i>	67

CAPUT III

<i>De Baptismo Adultorum</i>	68
<i>Openbare belijdenis van het Katholiek geloof, voorgeschreven door de Bulle van Paus Pius IV.</i>	73
<i>Profession de la foi Catholique, prescrite par la Bulle du Pape Pie IV</i>	75
<i>Alia formula Professionis, flandrice et gallice</i>	77
<i>Modus excipiendi professionem fidei Catholicæ a neo-conversis</i>	79

CAPUT IV

<i>Ordo Baptismi Adultorum.</i>	80
---	----

CAPUT V

<i>Ordo supplendi omissa super baptizatum.</i>	8
--	---

CAPUT VI

<i>Ritus servandus cum Episcopus baptizat.</i>	91
--	----

CAPUT VII

<i>Benedictio Fontis Baptismi extra Sabbatum Paschæ et Pentecostes</i>	91
--	----

TITULUS III

DE SACRAMENTO PÆNITENTIÆ	92
<i>Caput I. De loco in quo confessiones excipiendæ sunt</i>	92
<i>Caput II. De ordine ministrandi Sacramentum Pænitienciæ.</i>	95
<i>Caput III. De absolutione ab excommunicatione, a suspensione vel ab interdico, et de dispensatione super irregularitate</i>	102

TITULUS IV

	PAG.
DE SANCTISSIMO EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.	104

INGRESSIO

<i>De veneratione SS. Eucharistiæ Sacramenti</i>	104
--	-----

SECTIO I

<i>De cura SS. Eucharistiæ Sacramenti</i>	105
<i>Caput I. De asservatione Sanctissimi Sacramenti</i>	105
Articulus I. De Tabernaculo SS. Sacramenti	108
Articulus II. De Altari SS. Sacramenti	122
Articulus III. De Vasis sacris	124
Articulus IV. De lumine requisito coram Tabernaculo	132
<i>Caput II. De renovatione specierum, et de purificatione sacrorum Vasorum</i>	134

SECTIO II

<i>De cultu SS. Eucharistiæ Sacramenti</i>	140
<i>Caput I. De variis Expositionibus SS. Sacramenti</i>	142
<i>Caput II. De apparatu Altaris et Throni in Expositione</i>	150
<i>Caput III. De ritu Expositionis, Benedictionis, et Repositionis SS. Sacramenti</i>	166
<i>Appendix I. Instructio circa Laudes vespertinas et Expositiones SS. Sacramenti</i>	196
<i>Appendix II. De Expositione SS. Sacramenti solemnissima in Oratione XL Horarum, et Adoratione perpetua</i>	200
<i>Appendix III. Instructio Clementina</i>	204

SECTIO III

<i>De administratione SS. Eucharistiæ Sacramenti</i>	213
<i>Caput I. De tempore dispensandæ SS. Eucharistiæ</i>	213
<i>Caput II. De loco dispensandæ SS. Eucharistiæ</i>	218
<i>Caput III. De ordine administrandi S. Communionem in Ecclesia</i>	226
<i>Caput IV. De modo deferendi SS. Sacramentum ad infirmos</i>	246

TITULUS V

DE SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS	261
<i>Caput I. De materia remota ac proxima, et de forma Extremæ Unctionis</i>	261
Articulus I. De materia remota	261
Articulus II. De materia proxima, seu de Unctionibus	264
Articulus III. De forma Extremæ Unctionis	269
<i>Caput II. De ordine ministrandi Sacramentum Extremæ Unctionis</i>	271

	PAG.
Articulus I. Ordo consuetus ministrandi Sacramentum Extremæ Uctionis	272
Articulus II. Administratio Extremæ Uctionis in casu instantis periculi mortis	279
Articulus III. Administratio Viatici simul cum Extrema Uctione	280
<i>Appendix I. De Visitatione et cura infirmorum</i>	<i>283</i>
<i>Appendix II. De modo juvandi morientes</i>	<i>286</i>
§ 1. De Indulgentiis lucrandis, et præcipue de Benedictione Apostolica in articulo mortis impertienda	286
§ 2. De ordine commendationis animæ	291
§ 3. De servandis in expiratione.	293

TITULUS VI

DE EXSEQUIIS.	296
<i>Caput I. Ordo exsequiarum pro adultis præsentē corpore</i>	<i>301</i>
Articulus I. De corporis deportatione ad Ecclesiam.	301
Articulus II. De Officio Defunctorum	311
Articulus III. De Missa exsequiali	317
Articulus IV. De Absolutione ad feretrum.	319
Articulus V. De Sepultura	329
<i>Caput II. De officio faciendo pro Defunctis, absente corpore</i>	<i>342</i>
<i>Caput III. De Exsequiis parvulorum</i>	<i>363</i>

TITULUS VII

DE SACRAMENTO MATRIMONII	373
<i>Caput I. De Sponsalibus celebrandis</i>	<i>375</i>
<i>Caput II. De Matrimonii celebratione</i>	<i>375</i>
<i>Caput III. De Benedictione Nuptiarum</i>	<i>385</i>
§ 1. De Benedictione præscripta per Ritum particularem Pastoralis Mechliniensis.	385
§ 2. De Benedictione Nuptiarum quæ præscribitur in Missali Romano	389

APPENDIX

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS	395
--	-----

PARS ALTERA

DE SACRAMENTALIBUS

TITULUS VIII

DE BENEDICTIONIBUS	399
<i>Articulus I. De Benedictionibus in genere</i>	<i>399</i>
<i>Articulus II. De quibusdam Benedictionibus in specie.</i>	<i>426</i>

	PAG.
<i>De Benedictione mulieris post partum</i>	427
<i>De Benedictione aquæ.</i>	429
<i>De Benedictione sacræ suppellectilis</i>	433
<i>De Benedictione novæ Crucis</i>	439
<i>De Benedictione solenni Imaginum.</i>	440
<i>De Benedictione primarii lapidis Ecclesiæ. . .</i>	448
<i>De Benedictione Ecclesiæ, vel Oratorii. . . .</i>	453
<i>De Benedictione Cæmeterii.</i>	463

TITULUS IX

DE PROCESSIONIBUS	470
§ 1. De diversis Processionibus	470
§ 2. Regulæ quædam generales in Processionibus servandæ	479

APPENDIX

DE VENERATIONE SACRARUM RELIQUIARUM	508
---	-----

TITULUS X

DE EXORCISMIS	519
-------------------------	-----

INDEX ALPHABETICUS

Numerus quæstionem designat.

- ABBAS. Abbatis Benedictio pertinet ad Episcopum, 325 ; Papa permittere potest ut fiat Benedictio ab alio Abbate, 326 ; quas Benedictiones facere possunt Abbates pro usu suarum Ecclesiarum, 326.
- ABLUTIO IN BAPTISMO. Materia proxima Baptismi, 33 ; quibus modis fieri potest Ablutio, 34 ; significatio, 40.
- ABSOLUTIO SACRAMENTALIS IN PŒNITENTIÆ SACRAMENTO. Ejus forma, 137 ; quænam preces aliquando omitti possunt, et in quibus casibus, 138 ; forma in urgenti gravi necessitate, 139 ; pœnitens non absolutus quomodo dimittendus, 140.
- ABSOLUTIO ab excommunicatione, 141, 142, 143 ; a suspensione, vel ab interdicto, 141, 144.
- ABSOLUTIO DEFUNCTORUM. Quid hoc nomine intelligitur, 264 ; quare corpus Defuncti in Absolutione aspergitur et thurificatur, 264 ; quotuplex distinguitur, 265.
- ABSOLUTIO IN EXSEQUIIS, PRÆSENTE CORPORE. Quæ est, 265 ; quibus partibus constat, 266 ; casus in quibus potest peragi absente corpore, 266 ; casus in quibus non potest peragi absente corpore, 266 ; an de præcepto facienda est, 267 ; quot Absolutiones fieri possunt in exsequiis, 268 ; Absolutiones quinque juxta Pontificale Romanum, pro quibus, et in quibus Ecclesiis, et a quibus fieri possunt, 268 ; Absolutiones tres olim in Diœcesi Mechliniensi usitatæ non permittuntur, 268 ; solus Celebrans Missam potest Absolutionem facere in exsequiis, 269 ; solus Episcopus Ordinarius potest Absolutionem peragere sine Missa ab ipso celebrata, 269 ; ordo servandus in Absolutione, 270 ; locus Celebrantis, et ministrorum in Absolutione pro laico defuncto, 270 ; pro Sacerdote defuncto, 270 ; in Oratione *Non intres etc.*, nulla umquam variatio facienda, 270 ; ritus aspersionis et incensationis feretri, 270 ; de ritu Absolutionis si non adsint Ministri sacri Diaconus et Subdiaconus, 270, Nota ; de repetitione ritus Absolutionis in quibusdam casibus, 274, Nota II ; Absolutio facta sine Officio Defunctorum, et sine Missa, 276 ; Diaconus et Subdiaconus tunc non possunt adhiberi, 276.
- ABSOLUTIO EXTRA EXSEQUIAS, ABSENTE CORPORE. Fit ad tumulum, vel super pannum nigrum, 282 ; quomodo disponitur tumulus pro laico, 282 ; pro Sacerdote, 282, 287 ; quot partibus constat in casu Absolutio, 282 ; an de præcepto fieri debet, 283 ; solus Celebrans Missam potest Absolutionem facere, 284 ; solus Episcopus Ordinarius potest Absolutionem facere sine Missa ab ipso celebrata, 284 ; quibus diebus permittitur Absolutio, 285 ; an permittitur Absolutio ad tumulum sine Missa, 285 ; an permittitur post Missam quæ non est de *Requiem*, 286 ; ordo servandus in Absolutione ad tumulum, 287 ; quomodo intelligendum : *ad pedes tumuli*, et *in capite loci*, pro loco Celebrantis, et Subdiaconi, 287 ; quid observandum si Absolutio fit sine Ministris sacris Diacono et Subdiacono, 287 ; quæ Oratio dicenda est in fine Absolutionis, 287 ; Versus *Anima ejus, etc.*, et preces dicendæ post Absolutionem, 287 ; omittuntur hæc in Commemoratione Omnium Fidelium Defunctorum, 287 ; ratio ha-

- rum precum, 287 ; Absolutio super pannum nigrum, 282, 288 ; ordo servandus pro hac Absolutione, 288 ; preces dicendæ in regressu ad sacerdotium, 288 ; quid observandum, si pro Absolutione nec tumulus erigitur, nec pannus extenditur, 288, Nota I.
- ABSOLUTIO SUPER TUMULUM DEFUNCTI.** Describitur in recentioribus editionibus Missalis pro Defunctis, quid de ea dicendum, 288, Nota II.
- ACCIPERE, FRATER, ETC.** Formula specialis pro S. Communione in Viatico administranda, 207.
- ADMINISTRATIO SS. EUCHARISTIÆ.** Vide *Eucharistia*.
- ADORATIO PERPETUA SS. SACRAMENTI.** Cultus SS. Eucharistiæ, 169 ; imagines Sanctorum an velandæ in Adoratione, 176 ; instructio, et historia Adorationis perpetuæ in Diœcesi Meehliniensi, 187 ; Missa in Adoratione perpetua, 187, 188 ; observanda si Adoratio perpetua occurrit in Festo Purificationis B. Mariæ V., in Feria IV Cinerum, in Dominica Palmarum, in Triduo sacro, in Festo S. Marci et Rogationibus, in Commemoratione Omnium Fidelium Defunctorum, 187.
- ADULTORUM BAPTISMUS.** Vide *Baptismus*.
- ÆGROTUS.** Si non, aut difficile potest deglutire S. Hostiam, quid faciendum, 209.
- AGNUS DEI.** Cerea forma a Papa benedicta, 324, II ; notitia, 324, II.
- ALAPA,** in Confirmationis ritu, 316.
- ALLELUIA.** Addendum ad *Ÿ. Panem de cælo, etc.*, in distributione S. Communionis tempore Paschali, 199 ; non additur si distributio fit in paramentis nigris, 200 ; quandonam et ad quos Versus addendum est in Expositione SS. Sacramenti, 182.
- ALTARE.** Altaris ornamenta cujus coloris esse debent exposito SS. Sacramento in Altari, 177 ; Altaris consecratio pertinet ad Episcopum, 325, 326 ; in Dedicatione Ecclesiæ consecrari debet Altare majus, 342, V ; in Ecclesiæ Benedictione, si sequitur Altaris consecratio, quod Altare tunc consecrari debet, 342, V ; Altaris Crux, vide *Crux* ; Altaris mappæ, vide *Mappæ* ; Altaris ornamenta, vide *Ornamenta Ecclesiæ* ; sepulturæ prope Altare, 255 ; Altaris ornamenta pro ornatu feretri non permittuntur, 258 ; super Altare nihil indecens potest poni pro Benedictionibus, 382.
- ALTARE SS. SACRAMENTI.** Debet esse dignius Ecclesiæ, 155 ; non licet dormire, aut habitare super Altare, 155 ; ciborium super Altare, 155 ; ejus structura summopere curanda, 155.
- ALTARE EXPOSITIONIS SS. SACRAMENTI.** Vide *Expositio*.
- ANGELORUM MISSA,** in exsequiis parvulorum. De Missa votiva de SS. Angelis, 293.
- ANIMA.** Animæ commendatio, vide *Morientes*.
- ANIMA EJUS, ETC.** Hic Versus post Orationem in Absolutione ad tumulum, vel super pannum dici debet, 287 ; omittitur in Commemoratione Omnium Fidelium Defunctorum, 287.
- ANIMARUM STATUS.** Liber parochialis, 20.
- ANNIVERSARIUM.** Est dies privilegiata seu sollemnis pro defunctis, 279 ; Anniversarium fundatum cum Officio Defunctorum, nulla clausula expressa de integro Officio, requirit unum Nocturnum tantum cum Laudibus, 279.
- ANNULUS.** Annulus sponsæ, 302 ; cui digito, et quomodo imponitur, 302 ; ejus materia, 303 ; de ejus Benedictione casus diversi, 303 ; an-

- nuli significatio, 303 ; annulus pro sponso in celebratione Matrimonii, 303.
- ANTIPENDIUM ALTARIS. Cujus coloris esse debet exposito SS. Sacramento in Altari, 177.
- ANTIPHONÆ. In quibus casibus duplicantur Antiphonæ in Officio Defunctorum, quando dicitur extra diem Obitus seu Depositionis, 280 ; an id fieri debet in omnibus Anniversariis, 280.
- APOSTOLICA BENEDICTIO. Vide *Benedictio Apostolica*.
- APPENDIX RITUALIS. Continet multas et varias Benedictiones, 328, Nota ; 347.
- APPROBATIO IMAGINUM, 340.
- APPROBATIO SS. RELIQUIARUM, 364.
- AQUA MATERIA BAPTISMI. Quæ aqua est materia valida, 22 ; licita, 23, 24 ; aqua quæ superest, quando nova benedici debet, 25 ; aqua in fonte imminuta, 26 ; aqua corrupta, aut deficiens, 26 ; aqua congelata, 27 ; significatio aquæ ut materia Baptismi, 28 ; ubi effundi debet aqua quæ diffuit e capite Baptizati in Baptismo, 39 ; aquæ mundities curanda, 63.
- AQUA BENEDICTA. Aqua quæ inservit diversis functionibus liturgicis benedici debet, 330 ; requiritur pro plerisque Benedictionibus, 334 ; quando facienda, ubi, a quo, et quo ritu, 337 ; aquæ benedictio in Sabbato Sancto, et in Vigilia Pentecostes, 337 ; distributio ejusdem fidelibus, 337 ; in Ecclesiis ubi Fons baptismalis non exstat, non potest inter Prophetias et Litanias fieri Benedictio aquæ ordinaria ; hæc privatim fiat, 337 ; quomodo provideri potest ut sufficiens sit quantitas, 337.
- AQUA, quacum Sacerdos digitos abluit post distributionem S. Communionis, 202.
- ARMARIUM. Armarium Baptisterii, 62 ; armarium pro Sacris Oleis, 70, 216 ; armarium pro SS. Eucharistia conservanda, 152, 153.
- ASPERGILLUM ex hyssopo, 342, V.
- ASPERSIO. Aspersio Altaris et populi, quando fit, 337 ; a quo facienda est, 337 ; quomodo fit, 337 ; ubinam de præcepto est facienda, 337 ; Aspersio, ut modus conferendi Baptismum, 34 ; Aspersio fere tri, vel tumuli, quomodo facienda, 270 ; hujus Aspersio nis ratio, 264 ; Aspersio rerum in earum Benedictione, quomodo fit, 334 ; an aliquid interea dicendum est, 334.
- ASSECURATIO, in Baptismo, 32, 45.
- ASSERVATIO SS. Eucharistiæ, vide *Eucharistia* ; tuta Vasorum sacrorum, 157 ; Sacrorum Oleorum, 70, 216 ; Sacrarum Reliquiarum, 365, I.
- AURES. Earum tactus saliva in Baptismo, 94 ; earum unctio in Extrema Unctione, 217, 218, 219.
- AVARITIA. Ejus suspicio vitanda in administratione Sacramentorum, 16 ; in visitatione infirmorum, 239.
- BALDACHINUM. Baldachinum super Altare SS. Sacramenti, 155 ; deferendum super SS. Sacramentum quando portatur ab uno Altari ad aliud, 181 ; quando portatur ad infirmos, 205 ; in Processione SS. Sacramenti, 358, IV ; sub baldachino deferri possunt Reliquiæ SS. Crucis, et Dominicæ Passionis, disjunctim a Sanctorum Reliquiis, 358, IV ; Sanctorum Reliquiæ numquam sub baldachino deferri possunt, 358, IV ; baldachinum deferre super corpus defuncti

in delatione non licet, 258 ; baldachinum ponere super corpus defuncti in Ecclesia non licet, 258.

BALSAMUM. Ex eo et ex oleo conficitur Chrisma, 100 ; ejus significatio in Baptismo, 100 ; in Confirmatione, 316.

BAPTISMUS. De ejus necessitate, et de diligentia in ejus administratione, 21 ; materia remota, vide *Aqua materia Baptismi* ; forma, vide *Forma Baptismi* ; materia proxima est ablutio corporalis, 33 ; quibus modis fieri potest ablutio, 34 ; conditiones pro debita aquæ infusione, 35 ; vasculum pro aquæ infusione, 76 ; in qua capitis parte facienda est infusio, 36, 37 ; tres ablutiones fiant sub formæ pronuntiatione, 38 ; ubi effundi debet aqua e capite diffluens, 39 ; ablutionis significatio, 40 ; minister Baptismi sollemnis olim, 41 ; hodie, 42 ; minister in necessitate, 43, 45 ; de assecuratione, 32, 45 ; patrini in Baptismo, quot adhibendi 52 ; eorum qualitates, 52, 53 ; eorum officia, 53 ; dum ablutio fit, 98 ; quinam non sunt admittendi, 54 ; de Moniali pro matrina, 54 ; quid si indignus se præsentet, 56 ; tempus ministrandi Baptismum solemnem olim, 57 ; quid de antiqua disciplina superest, 57 ; hodierna disciplina, 57, 58 ; locus administrandi Baptismum, disciplina antiqua, 59 ; disciplina hodierna, 60, 61 ; de Baptismo extra Ecclesiam sine necessitate, 60, Nota I ; de Baptismo extra Baptisterium, ad Altare ornatum, ad majorem solemnitatem et pro speciali devotione, 60, Nota II ; vide insuper *Baptisterium*, *Fons baptismalis* ; Olea sacra in Baptismo, vide *Olea sacra* ; Sal in Baptismo, vide *Sal* ; Baptizatorum Liber, 20.

BAPTISMI ADMINISTRATIO. De parvulis baptizandis quæstiones practicæ, vide *Parvuli baptizandi* ; Baptismus monstri, 51 ; res præparandæ pro Baptismi administratione, 75 ; vestes sacræ, 75 ; stolæ, 77, servanda in accessu ad Baptismum, 78 ; interrogationes primo faciendæ, 79 ; interrogationes in Baptismi administratione, 86 ; admonitiones faciendæ, 79 ; nomina baptizando imponenda, 80 ; quot et quæ nomina exprimenda in administratione Baptismi, 104.

Ordo Baptismi parvulorum, 81 ; cæremoniæ antecedentes, 82 ad 91 ; finis cæremoniarum, 83 ; ubi peragitur prima pars functionis, 83 ; catechismus, 85 ; exsufflatio, 87 ; Crucis signa facienda, 88 ; quid significant Crucis signa, 89 ; manus impositio super caput, 90 ; ratio hujus impositionis, 90 ; Benedictio et impositio salis, 91 ; significatio Salis ejusque impositionis, 91 ; cæremoniæ comitantes, 92 ; introductio baptizandi in Ecclesiam, 93 ; exorcismus, 93 ; tactus aurium et narium saliva, ejusque significatio, 94 ; unctio Oleo Catechumenorum, modus et ratio, 95 ; mutatio coloris stolæ, 96 ; ingressus ad fontem, 97 ; Baptismi collatio, 98 ; patrini et matrinae officium, 98 ; cæremoniæ subsequentes, 99 ; unctio S. Chrismate, origo, ratio, et modus, 100, 117 ; Sacramentum Confirmationis olim collatum post Baptismum, 100, 117 ; vestis albæ ratio, et traditio, 101 ; cereus accensus traditur Baptizato, 102 ; nomina plura, an semper omnia dicenda, 103 ; variatio generis in precibus, 104 ; observanda post collatum Baptismum, 105 ; descriptio in Libro Baptizatorum, 105 ; Baptismus parvuli in periculo, 106 ; Baptismus parvuli, qui ob præsens periculum non potest ad Ecclesiam deferri, 106 ; ordo supplendi omissa, 120 ; in quibus casibus, quando, et ubi suppleri debent omissa, 120 ; ratio, 121 ; in quibus differt Ordo a consueto, casus diversi, 123, 124 ; Baptismus pluribus simul collatus, liceitas 107 ; modus, 108.

- Ordo Baptismi adultorum, 109 ; de consensu Episcopi fiat, 109 ; quis adultus intelligitur, 110 ; triplex ejus præparatio, 111 ; dispositio corporalis, 112 ; qua diei parte conferri debet Baptismus adulto, 113 ; Baptismus conferendus amenti, furioso, et lethargo laboranti, 114 ; quomodo procedendum cum hæreticis conversis, 115 ; professio fidei (flandrice et gallice), 115 ; in Baptismo adultorum adhiberi nequit ritus Baptismi infantium, 116 ; idem Sacerdos qui baptizat debet omnes functiones præparatorias peragere in collatione, 116
- cæremoniæ Baptismi non sunt interrumpendæ ad easdem explicandum in lingua vernacula, 116 ; cæremoniæ speciales Baptismi adultorum, 116 ; deficiente patrino, in Baptismo adultæ hanc debet matrina signare, 116 ; motivum specialis Ordinis Baptismi, 117 ; disciplina et ratio Catechumenatus antiqui, 117 ; scrutinia, 117 ; redditio Symboli, 117 ; Baptismus in fonte olim, 117 ; Confirmatio olim, 117 ; Baptismus adulti non hæretici, 118 ; suppletio Cæremoniarum pro adulto catholico, 123 ; pro adulto ab hæresi converso, 124.
- BAPTISTERIUM.** Ita vocabatur olim liber ritualis pro Baptismi administratione, 6 ; locus pro administratione Baptismi, 59 ; origo, 59 ; de Baptismo collato extra Baptisterium, ad Altare ornatum, ad majorem solemnitatem et pro speciali devotione, 60, nota II ; circa Baptisterium præscriptiones liturgicæ, 62 ; forma, 62 ; fons, vide *Fons baptismalis* ; armarium Baptisterii, 62 ; sacrarium Baptisterii, 62.
- BAPTIZATORUM LIBER.** Liber parochialis, 20 ; inscriptio Baptismatis, 105.
- BEATUS.** Imagines, vide *Imagines* ; Reliquiæ, vide *Reliquiæ*.
- BENEDICTIO.** Quid significat vox, 318 ; in sensu liturgico, 319 ; benedicuntur personæ, et res, 320 ; quomodo distinguuntur Benedictiones sub respectu status qui ex eis consequitur, 321 ; constitutivæ, invocativæ, intermediæ, 321 ; Sacerdos est minister Benedictionis, 322 ; Diaconus peragit Benedictionem cerci paschalis, 322 ; notanda circa ministerium Benedictionum, 323 ; quomodo distinguuntur Benedictiones sub respectu ministerii, 323 ; Benedictiones Summo Pontifici reservatæ : Agnus Dei, Pallium, Rosa aurea, Ens, 324 ; Benedictiones quæ pertinent ad Episcopum, 325 ; pro quibusnam et sub qua conditione Episcopus delegare potest, 326 ; Benedictiones quæ fieri possunt per Abbates pro usu suarum Ecclesiarum, 326 ; Benedictiones quædam in Appendice Ritualis dicuntur *reservatæ* : quo sensu, 326, nota II ; Benedictiones quæ sunt de jure Parochi, 327 ; Benedictiones quæ a quocumque Sacerdote fieri possunt, 328 ; servandæ tamen pro eis conventiones et consuetudines, 328 ; enumeratio variarum Benedictionum personarum et rerum, ex Rituali et Appendice, 328, Nota ; Benedictiones propriæ Ordinum Regularium, 329 ; facultas pro ipsis datur a Summo Pontifice, vel a Superioribus Ordinum, 329 ; Episcopus sine Indulto pro ipsis delegare non potest, 329 ; res quæ de præcepto sunt benedicendæ, 330 ; quid de aliis dicendum est, 330 ; quinam libri adhibendi sunt pro Benedictionibus, 331 ; quid de aliis formulis Benedictionum, 331 ; quæ formula sumitur, si specialis non habetur in Rituali, 331 ; Benedictio ad omnia, 331 ; in quo loco faciendæ sunt Benedictiones, 332 ; de valore Benedictionis Candelarum, et Palmarum, quæ a fidelibus tenentur in Ecclesia, 332 ; nihil indecens pro Benedictione super Altare poni potest, 332 ; vestes sacræ adhibendæ pro Benedictionibus, 333 ; cujus coloris, 333 ; ritus servandus in Benedictioni-

bus, 334; quomodo fit aspersio, 334; an aliquid interea dicendum est, 334.

De Benedictionibus quibusdam in specie, 335.

Apostolica super populum, 345, I; quid est, 345, II; a quibus potest dari, 345, II; ritus præsriptus, 345, III; quare dicitur servandus a Regularibus, 345, III; ritus ad amussim servari debet 345, III.

Apostolica in articulo mortis, 242; conditiones ex parte Sacerdotis ad eam impertiendam, 242; ritus servandus in ea impertienda, 243; SS. Nominis Jesu invocatio, 243; adhortationis exemplum per modum orationis, 243; *Misereatur*, et *Indulgentiam* dicuntur in singulari, 243; notanda, si Benedictio datur post Viaticum et Extremam Unionem, 244; quæ preces jam dictæ pro Viatico et Extrema Unctione repetendæ sunt, 244; quid si infirmus est mortis proximus, 245; formula brevior, si mors proxime urgeat, 246.

Aquæ. Vide *Aqua*.

Campanæ. Vide *Campana*.

Candelarum in Festo Purificationis B. M. V. Vide *Candelæ*.

Cerei Paschalis. Vide *Cereus Paschalis*.

Cinerum. Vide *Cineres*.

Cæmeterii. Vide *Cæmeterium*.

Crucis novæ. Vide *Crux*.

Ecclesiæ, vel Oratorii publici. Vide *Ecclesia*.

Fontis baptismalis. Vide *Fons baptismalis*.

Imaginum. Vide *Imagines*.

Lapis primarii pro Ecclesia ædificanda. Vide *Lapis primarius*.

Mulieris post partum. Vide *Mulier*.

Nuptiarum. Duplex in Diœcesi Mechliniensi Nuptiarum Benedictio 297; quænam in mente Ecclesiæ vera et sola est, 297; non datur in Matrimoniis mixtis, 300; est de jure Parochi, 327.

Nuptiarum Benedictio præscripta per Ritum particularem Pastoralis Mechliniensis, 305; notanda de natura hujus Benedictionis, 305; datur immediate post contractum Matrimonium, 305; etiamsi ista detur, non ideo licet omittere Benedictiorem solemnem Missalis, 305; etiamsi detur Benedictio sollemnis Missalis, ideo hæc particularis non est omittenda, 305; numquam dari potest intra Missam, 305; licita est etiam tempore clauso, si ex dispensatione hoc tempore contrahitur Matrimonium, 305; ritus hujus Benedictionis, 306; de imagine Crucifixi osculanda, 306; omittitur hæc Benedictio, si sponsa est vidua, jam in præcedenti Matrimonio benedicta, 307; quid tunc ejus loco faciendum, 307; de Missa celebranda post Matrimonium quid dicat Ritus particularis, 308; de Missa celebranda, si sponsi, quorum Nuptiæ benedici non possunt, exposcunt tamen Missam celebrari occasione Matrimonii, 311.

Nuptiarum Benedictio præscripta in Missali Romano, 309; notanda de natura hujus Benedictionis 305; Episcopus non potest concedere ut detur hæc Benedictio tempore clauso, 301; describitur in Missa Votiva *pro sponso et sponsa*, 309; numquam extra Missam potest dari, 309; dari potest pluribus Nuptiis simul, 309; ideo tamen nihil mutandum est in Orationibus, 309; Parochus est minister de jure hujus Benedictionis, 310, 327; qui Missam celebrat Benedictiorem impertitur, 310; quænam Nuptiæ debent benedici, 311; quænam non possunt benedici, 311; Decretum S. Congrega-

tionis Inquisitionis de Nuptiarum Benedictione, 312 ; de Missa celebranda, si conjuges quorum Nuptiæ benedici non possunt, exposcunt tamen Missam celebrari occasione Matrimonii, 311 ; Ritus hujus Benedictionis, 313 ; de Communione sponsorum, 313.

Oratorii publici. Vide *Ecclesia*.

Palmarum. Vide *Palmæ*.

Pontificia. Vide *Benedictio Apostolica super populum*.

Sepulchri. Fit, si fieri debet, in Sepultura defuncti, 271 ; fovea parata in Cœmeterio benedicto non est benedicenda, 271 ; conditorium, seu crypta in Cœmeterio pro prima Sepultura benedici debet, 271 ; conditorium in Ecclesia paratum benedici debet, 271 ; Benedictio foveæ in cœmeterio non benedicto, vel profanato, 271 ; Ritus Benedictionis Sepulchri, 273 ; in cœmeterio non benedicto, vel profanato, 274 ; de Benedictione Sepulchri in Sepultura parvulorum, 292.

Supellectilis sacræ. Vide *Supellex*.

Tabernaculi SS. Sacramenti. Fieri debet, 154, 338. Vide insuper *Tabernaculum*.

Vasorum sacrorum pro SS. Eucharistia, 157, 159. Vide insuper *Vasa sacra*.

BENEDICTIO ET REPOSITIO SS. SACRAMENTI. Ritus servandus in Benedictione cum Pyxide, 174, 184 ; in qualibet Expositione publica, antequam SS. Sacramentum reponatur, Benedictio cum eo dari debet, 185 ; indumenta sacra requisita pro Benedictione, 184 ; quæ et cujus coloris paramenta requiruntur pro Benedictione danda post Missam, post Vesperas, post Completorium, 177, 181, 184 ; ritus servandus in Benedictione cum Ostensorio, 184, 185 ; unica tantum potest dari, 185 ; in fine functionis dari debet, 185 ; sub silentio Chori dari debet, 185 ; incensatio tempore Benedictionis, 185 ; ante Benedictionem semper cantatur *Tantum ergo, etc., Genitori, etc., Versus, et Oratio SS. Sacramenti*, 184 ; modus dandi Benedictionem, 184, 185 ; de incensatione a Thuriferario facta tempore Benedictionis, 185 ; casus in quibus pluries in die dari potest in eadem Ecclesia Benedictio, 171, Nota A.

BENEDICTIO IN DELATIONE S. COMMUNIONIS AD INFIRMOS. Quoties, et ubi danda est, 211.

BENEDICTIO CUM SACRIS RELIQUIIS. Quomodo datur, si sit Reliquia SS. Crucis, aut Dominicæ Passionis, 365, IV ; si sit Reliquia Sancti, 365, IV.

BENEDICTIO POST DISTRIBUTIONEM S. COMMUNIONIS. Quomodo datur, 199 ; non omittitur in distributione facta immediate ante, vel post Missam, 200 ; omittitur Benedictio, si Sacerdos est in paramentis nigris, 200.

BENEDICTUS XIV. Auxit, et castigavit Rituale Romanum, 7.

BENEDICTUS SIT DEUS, ETC. Preces præscriptæ in nostra Diocesi, dicendæ in Laudibus vespertinis ante Benedictionem, 182.

BIRETUM. De bireti usu in administratione Sacramenti Pœnitentiæ, 133.

BOMBACIUM. In vasculis SS. Oleorum ponitur, ne SS. Olea effluant, 69, 216 ; præparandum pro administratione Baptismi, 75 ; quid de eo post Baptismum faciendum est, 105 ; septem globuli præparandi pro administratione Extremæ Unctionis, 218, 228 ; quid de globulis faciendum est, 231.

BURSA. Pro delatione SS. Sacramenti ad infirmos, 157, 205, 210 ;

- serica esse debet, 157, 210 ; albi coloris, 205, 210 ; quomodo portatur, si simul bursa S. Olei Infirmorum ab eodem Sacerdote defertur, 234 ; pro delatione S. Olei Infirmorum, 216, 229 ; serica esse debet, 216, 219 ; violacei coloris, 216, 229 ; quomodo portatur ad infirmum, 216, 229 ; quomodo, si simul bursa cum S. Hostia ab eodem Sacerdote defertur, 234 ; omnino in casu duplex bursa deferri debet, 234.
- CADAVÉR. Vide *Corpus*.
- CÆREMONIÆ SACRAMENTORUM. In quibus consistunt, 2 ; earum utilitates, 3 ; explicandæ populo, 4, 16 ; earum origo, 5.
- CALIX. Calicis et patenæ Consecratio pertinet ad Episcopum, 325 ; permittitur Abbatibus ex privilegio, pro usu Ecclesiarum sibi subiectarum, 326 ; consecrari debent, 330 ; Calix cum patena positus in manibus cadaveris Sacerdotis, 273, Nota ; calix ex cera cum vino et aqua depositus in feretro Sacerdotis, 273, Nota.
- CAMPANA. Campanarum sonitus in exsequiis, quando permittitur, quando prohibetur, 258 ; item pro Officio Defunctorum, 279 ; Campanæ Benedictio pertinet ad Episcopum, 325 ; Episcopo non licet delegare Campanæ Benedictionem personis Episcopali ordine non insignitis, 326 ; vi specialis Indulti, Archiepiscopus Mechliniensis potest subdelegare qualificados Sacerdotes, 326 ; Campana dandum est signum obitus defuncti, pro loci consuetudine, 250.
- CANDELÆ. Ritus Benedictionis die 2 Februarii, 346 ; Benedictio extra diem 2 Februarii, 330 ; Benedictio sollemnis die 2 Februarii, a quo facienda, 327, Nota ; in quibus Ecclesiis hæc Benedictio fieri debet, 330 ; de valore Benedictionis Candelarum quæ a fidelibus in Ecclesia tenentur, 332 ; Processio post Benedictionem Candelarum, 352, 353 ; Adoratio perpetua in die Benedictionis Candelarum, 187 ; candelæ requisitæ pro Expositione SS. Sacramenti, quæ, 180 ; quot, 180 ; candela quæ accenditur ad preces commendationis animæ, 248 ; vide insuper *Cereus*.
- CANTUS. Tempore Expositionis SS. Sacramenti, 182 ; in vulgari idiomate, 182 ; Hymni *Te Deum*, 182 ; cantus in Processione, quæ debent cantari, quæ possunt cantari, 359.
- CAPSÆ RELIQUIARUM. Benedicuntur ab Episcopo, 325 ; vi facultatis potest delegare Sacerdotem, 326 ; formula Benedictionis, 338, III.
- CAPUT LOCI, in Absolutione ad tumulum, quomodo intelligendum, 287.
- CASULA. An Celebrans eam induere potest pro Expositione SS. Sacramenti immediate ante Missam, 181 ; an retineri potest pro Benedictione SS. Sacramenti, 181, 184.
- CATECHISMUS, in Baptismo parvulorum, 85.
- CATECHUMENATUS. Ejus disciplina, et ritus, 117.
- CATECHUMENORUM OLEUM, in Baptismo, vide *Olea sacra*.
- CAUTELÆ adhibendæ in distributione S. Communionis, 198.
- CELEBRANS. Celebrans Missam potest solus et debet facere Absolutionem post Missam de *Requiem*, nisi eam faciat Episcopus loci Ordinarius, 269, 284.
- CEREUS. Cereus baptizato tradendus, 75 ; cerei ardeant circa fere-trum depositum in Ecclesia, 258 ; cerei ficti ex metallo, cum cereo introducto, 180.
- CEREUS PASCHALIS. De ejus Benedictione, 322.
- CHRISMA, in Baptismo, vide *Olea sacra* ; ex quibus conficitur Chrisma 100, 316 ; confectio pertinet ad Episcopum, 325, 326 ; unctionis

- in Baptismo origo, ratio, et modus, 100 ; Chrisma in Confirmatione, 316.
- CHRISMALE ALTARIS, non benedicitur, 338.
- CIBORIUM. Vas pro asservanda SS. Eucharistia, quid est, 156 ; pyxis et parva custodia, repositorium, 156, 157 ; materia, 157 ; ciboria vitrea non admittuntur, 157 ; an admittuntur ciboria ex cupro deaurato, 157 ; forma, 157 ; ornatur velo serico, 157 ; numerus, 157 ; Benedictio, 157 ; vide insuper *Vasa sacra* ; a quo benedicitur, 325, 326 ; nitor, 157 ; asservatio tuta, 157 ; bursa serica pro delatione, 157 ; a quibus potest tangi, 161.
- CIBORIUM, seu Baldachinum super Altare SS. Sacramenti, 155.
- CINERES. Benedictio sollemnis a quo facienda, 327, Nota ; in quibus Ecclesiis hæc Benedictio fieri debet, 330 ; ritus Benedictionis, 346 ; data causa rationabili, Cineres privatim possunt benedici, 330 ; Adoratio perpetua in Feria IV Cinerum, 187.
- CLAVES TABERNACULI. Præscriptæ, 154 ; a quo servandæ, 154.
- CLERICI. Quomodo defunctorum Clericorum corpora induenda sunt, 251 ; ubi Clerici in Ecclesia communicant, 191.
- CLERUS. Cleri sæcularis locus in Processionibus, 355.
- CŒMETERIUM. Locus sepulturæ fidelium, 255 ; sepultura in Ecclesia, 255 ; sepultura prope Altare, 255 ; locus distinctus pro Episcopis et Ecclesiasticis, 255 ; pro laicis, 255 ; pro parvulis baptizatis, 255, 291 ; custodia, et cura Cœmeterii, 255 ; quomodo disponuntur cadavera in locis sepulturæ, 256 ; animadvertenda circa Laudes defuncti dictas in Cœmeterio, 263 ; Cœmeterii Benedictio fit ab Episcopo, 325, 344 ; Episcopus delegare potest Sacerdotem, 326, 344 ; de præcepto benedici debet, 330, 344 ; si amplificatur, pars nova addita benedici debet, 344 ; Crux pridie ponenda 344 ; paxillus in summitate tridens pridie ponendus, 344 ; ritus Benedictionis, 344.
- CŒNA DOMINI. Adoratio perpetua in Triduo sacro, 187 ; delatio SS. Sacramenti ad infirmos, 212.
- COLLATIO BAPTISMI, 98 ; vide *Baptismus*.
- COLOR. Color ornatus in Expositione et Benedictione SS. Sacramenti, 177 ; color paramentorum in distributione S. Communions, vide *Communio* ; color vestium sacrarum in Benedictionibus, 333.
- COLUMBA. Antiquitus in usu pro asservatione SS. Sacramenti, 152.
- COMMENDATIONIS ANIMÆ ORDO, vide *Morientes*.
- COMMEMORATIO OMNIUM FIDELIUM DEFUNCTORUM. Est dies privilegiata, seu sollemnis pro Defunctis, 277 ; Officium Defunctorum in ea persolvi debet, 279 ; in ea omittuntur quædam preces alias dicendæ post Absolutionem super tumulum, 287 ; Adoratio perpetua in Commemoratione Omnium Fidelium Defunctorum, 187.
- COMMUNIO IN ECCLESIA, seu administratio, seu dispensatio SS. Eucharistiæ fidelibus, pertinet ad cultum SS. Eucharistiæ, 169 ; quibus diebus dari potest fidelibus in Ecclesia, 189 ; an Sabbato Sancto, 189 ; an a Regularibus diebus omnibus anni, 189 ; qua diei parte dari potest in Ecclesia, 189 ; an in nocte Nativitatis Domini, 189 ; Communio distribuenda ad Communionem Celebrantis, 189 ; ante Missam, post Missam, 189 ; ante, vel post, vel intra Missam de *Requiem*, 190 ; a quo dispensanda est S. Communio, 191 ; a Sacerdote, a Diacono, 191 ; locus dispensandæ Communionis, disciplina olim, 191 ; disciplina hodie, 191 ; an in Oratorio privato potest Communio dari, 191 ; in quo Ecclesiæ loco communicant Clerici,

- 191 ; Sacerdos et Diaconus S. Communionem extra Officia accipientes assumunt Stolam, 191 ; ubi communicat laicus qui Missæ inservit, 200, Nota II ; Communio distributa ad Altare ubi alius Sacerdos celebrat Missam, 192 ; quid observandum a Celebrante, 192 ; quid a distribuente Communionem, 192 ; Communio distributa ad Altare ubi publice expositum est SS. Sacramentum, 193 ; linteam ante communicandos extendendum, 194 ; quale esse debet, 194 ; patena major, vel palla major loco lintei, 194 ; patena supposita mento, 194 ; ritus distributionis S. Communionis olim, 195 ; extra Missam Sacerdos prius manus lavat, 190 ; induit superpelliceum et stolam, 196 ; prohibetur usus rochetti et mozettæ, 196 ; quis color stolæ, 196 ; ordo cæremoniarum ante distributionem, 197 ; quid observandum si plures Sacerdotes simul S. Communionem distribuunt, 196 ; corporale super mensam Altaris extendendum, 197 ; deficiente Ministro, ipse Sacerdos dicit *Confiteor*, 197 ; observanda in ipsa distributione, 198 ; formula ab Episcopo dicenda in Ordinatione, 198 ; cautelæ adhibendæ in distributione, 198 ; vinum et aqua communicatis data, 198 ; ordo cæremoniarum post distributionem, 199 ; quo momento abluuntur digiti, 199 ; preces dicendæ, 199, 200 ; genuflexiones præscriptæ, 199 ; quando et in quibus casibus datur Benedictio post distributionem, 199 ; Communio distributa immediate ante vel post Missam, 200 ; Benedictio non omittitur, nisi Sacerdos sit in paramentis nigris, 200 ; Communio distributa in transitu, cum postea celebratur Missa ad aliud Altare, 200 ; Communio distributa intra Missam, 200 ; an in Missa solenni *Confiteor* debet a Diacono cantari, 200 ; Communio distributa Religiosis ad fenestellam, 201 ; ordo, si simul fideles communicant in Ecclesia, 201 ; ordo cæremoniarum Communionis in professione et renovatione votorum, 201 ; de aqua, quacum Sacerdos digitos abluit, 202 ; congruitas, et significatio ritus distributionis S. Communionis, 203.
- COMMUNIO IN DIVERSIS CASIBUS. In Baptismo solenni adultorum olim, 117 ; hodie, 119 ; Sponsorum in Matrimonii Benedictione, 313 ; Religiosorum in professione, et in renovatione votorum, 201.
- COMMUNIO INFIRMORUM. In quibus casibus defertur S. Communio ad infirmos, 204 ; pro Viatico, 204 ; ob devotionem, 204 ; delatio S. Communionis ad infirmos, 205 ; qualis habitus, 205 ; detecto capite, 205 ; an pileolus potest indulgeri, 205 ; color stolæ est albus, 205, 207 ; delatio sit manifesta, 205 ; delatio in parva Custodia in bursa albi coloris, 205, 210 ; delatio honorifica, 205 ; delatio cum stola sine superpelliceo prohibita, et consuetudo eliminanda, 205 ; signum campana laudabiliter datur, 205 ; præparanda, tum in Ecclesia, tum apud infirmum, 206 ; umbella, 205, 206 ; quo Rituali utendum est, 206 ; ordo cæremoniarum, 207 ; omnes ritus observantur etiam in Communione infirmorum ex devotione, 207 ; aspersio, 207 ; *Miseratur* et *Indulgentiam* dicuntur in singulari pro Viatico, et etiam pro Communione ex devotione, 207 ; formula specialis *Accipe etc.*, in Viatico tantum adhibenda, 207 ; Indulgentiæ concessæ comitantibus, 207 ; quid faciendum si mors immineat, 208 ; quid, si ægrotus non, aut difficulter deglutire potest S. Hostiam, 209 ; quomodo functio terminatur, si una tantum Particula delata fuit ad ægrotum, 210 ; delatio S. Communionis in Triduo Sacro Majoris Hebdomadæ, 212 ; delatio de nocte, 212 ; delatio in locis ubi manifeste deferri nequit, 212 ; Benedictio in delatione ad infirmum, quo-

- ties, et ubi danda est, 211 ; delatio sollemnis ad plures infirmos aliquoties per annum, 204, 213 ; observanda in casu pro precibus apud infirmos dicendis, 213 ; observanda si plures infirmi simul communicant, in nosocomiis et valetudinariis, 213 ; an liceat Sacerdoti celebranti S. Communionem intra Missam post Communionem præbere infirmis degentibus in cubiculis adjacentibus, 213 ; administratio Viatici simul cum Extrema Unctione, vide *Extrema Unctio*.
- CONCILIUM TRIDENTINUM. Quid decrevit de auctoritate rituum in Sacramentorum administratione, 12 ; quid pro ritu Matrimonii optat, 10, 295 ; quid mandat de Sacris Reliquiis Sanctorum, 301.
- CONCIONES, tempore Expositionis SS. Sacramenti, 183 ; de usu cappæ, mozettæ vel caputii in concionibus, 15.
- CONDITORIUM. In Cœmeterio paratum pro Sepultura prima benedici debet, 271 ; etiam si in Ecclesia consecrata paratur, 217.
- CONFESSIO. Vide *Pœnitentia*.
- CONFIRMATIO. Confirmatorum liber a Parocho tenendus, 20 ; Confirmationis Sacramentum olim collatum post Baptismum, 100, 117, 119, 316 ; quid de ejus administratione habetur in Appendice Ritualis Romani, 314 ; notanda quædam de ritibus Confirmationis, 316 ; patrinus et matrina, 316 ; de Moniali admittenda pro matrina, 54, 316 ; de puerorum præparatione, 316 ; significatio rituum et cæremoniarum Confirmationis, 316.
- CONFITEOR. In distributione S. Communionis in Ecclesia, deficiente ministro, dicitur a Sacerdote, 197 ; dictum pro administratione Viatici, repetitur pro Extrema Unctione, et pro Benedictione Apostolica, 235, 244.
- CONFRATERNITATES. Confraternitas SS. Sacramenti instituta pro cultu SS. Eucharistiæ, 169 ; gaudet præcedentia supra reliquas in Processionibus in quibus defertur SS. Sacramentum, 355 ; quem locum occupare non potest, 355 ; Confraternitates laicæ, eorum locus et ordo in Processionibus, 355 ; Confraternitatis sodales sacco induti, 357.
- CONOPÆUM TABERNACULI, 154.
- CONSECRATIO, seu Dedicatio Ecclesiæ, vel Altaris, vide *Ecclesia, Altare*.
- CONSOCIATIONES LAICÆ. Quem locum et quo ordine occupant in Processionibus, 355.
- CONSTITUTIVÆ BENEDICTIONES, 321.
- CONSTRUCTIONES quæ ad tempus inserviunt pro Missæ celebratione, non possunt benedici sollemni Benedictione Ecclesiæ, vel Oratorii, 330, 342.
- COR JESU. Imago Cordis in ostiolo Tabernaculi SS. Sacramenti, 154 ; imago S. Cordis Jesu non potest collocari super Altare in quo asservatur SS. Sacramentum in Tabernaculo, 184, 340 ; imago Jesu Cor monstrantis Beatæ Margaritæ Mariæ, 340 ; Oratio de SS. Corde Jesu in Laudibus vespertinis, 182 ; Litanie SS. Cordis Jesu tempore Expositionis SS. Sacramenti, 182.
- CORONÆ FLORUM, in exsequiis ad ornatum feretri, 258 ; corona florum ad honorandum defuncti parvuli corpusculum, 291.
- CORPORALE. Benedicendum ab Episcopo, 325 ; vi facultatis Episcopus potest delegare Sacerdotem, 326 ; quinam, et ubi delegantur in Archidiecepsi Mechliniensi, 326 ; Abbates possunt benedicere pro suis Ecclesiis, 326 ; debet benedici, 330, 338 ; qua formula utendum,

- 338, III ; Corporale super mensam Altaris extendi debet pro distributione S. Communionis, 197 ; non possunt sacræ Hostiæ, defectu Pyxididis, asservari inter corporalia, 156.
- CORPUS CHRISTI.** Festum, 169 ; vide *Eucharistia*.
- CORPUS.** Quid, egressa anima, de corpore defuncti faciendum est, 250 ; corpus recenter defuncti quomodo componendum, 251 ; quomodo induendum est corpus defuncti Clerici, 251 ; an cum indumentis sacris est sepeliendum, 251 ; de dispositione corporum in locis sepulturæ, 256 ; quare corpus defuncti in Absolutione aspergitur et thurificatur, 264.
- CRATES** perforatæ in sede confessionalis, 131.
- CRUX.** Benedictio sollemnis Crucis pertinet ad Episcopum, 325 ; vi facultatis Episcopus potest delegare Sacerdotem, 326 ; Benedictio privata Crucis a quocumque Sacerdote fieri potest, 328 ; Benedictio sollemnis Crucis, 339 ; duplex Benedictio describitur, una in Rituali, altera in Appendice Ritualis, 339 ; delegatio requiritur, 339 ; prior Benedictio inservit pro Cruce sine imagine Crucifixi, 339 ; adoratio quomodo fiat, et quare, 339 ; altera, sollemnis, Benedictio est Crucis, seu tabulæ in qua Crucifixus sit depictus, 339 ; Benedictionis ritus, 339 ; Crux Altaris non debet benedici, 330, 338 ; si benedicitur, quæ Benedictio est adhibenda, 339 ; Crux Altaris pro celebratione Missæ ad Altare Expositionis, 179 ; Crux Altaris non potest collocari in ipso Throno Expositionis SS. Sacramenti, 178 ; Crux in summitate Tabernaculi, 154, 159 ; qualis esse debet ut sufficiat etiam pro celebratione Missæ, 154 ; Crux in summitate sacrorum Vasorum, 157 ; Crux non potest collocari ad caput feretri in exsequiis, 258 ; Crux in exsequiis parvulorum defertur sine hasta, ratio, 292 ; SS. Crucis Reliquiæ, vide *Reliquiæ* ; Crucis signa super baptizandum, 88 ; quid significant, 89.
- CRYPTA.** In Cœmeterio parata debet pro prima Sepultura benedici, 271 ; etiam si in Ecclesia consecrata paratur, 217.
- CUPRUM.** An permittitur Ciborium seu Pyxis ex cupro deaurato pro asservatione SS. Eucharistiæ, 157.
- CURA INFIRMORUM,** et visitatio. Vide *Infirmi*.
- CUSTODIA PARVA.** Vide *Ciborium*.
- CUSTODIA** tuta Tabernaculi, 154 ; SS. Sacramenti de nocte, 154 ; Sacrorum Oleorum, vide *Olea sacra* ; Sacrarum Reliquiarum, 365.
- DEDICATIO,** seu Consecratio Ecclesiæ, vel Altaris, vide *Ecclesia, Altare*.
- DEFUNCTORUM** liber parochialis, 20 ; exsequiæ, vide *Exsequiæ* ; Officium, vide *Officium Defunctorum* ; Memorialia, 252 ; delectus imaginum, 252 ; elogium defuncti, 252 ; preces adjunctæ et indulgentiæ, 252 ; an permittitur Expositio SS. Sacramenti in Missa et Officio Defunctorum, 171, Nota D, 254, 279.
- DELATIO** corporis defuncti adulti ad Ecclesiam, 257 ; Processio ordinanda pro delatione corporis ad Ecclesiam, 257 ; agenda in accessu ad domum defuncti, 257 ; a quo facienda est functio, 257 ; an Diaconus eam peragere potest, 257 ; maxime convenit ut functio fiat a Parocho, 257 ; quomodo indutus esse debet Parochus, 257 ; non admittuntur ministri induti dalmatica et tunicella, 257 ; ordo Processionis de domo ad Ecclesiam, 257 ; locus Parochi et Cleri, 257 ; locus societatum quæ associant cum vexillis, 257 ; quæ cantanda sunt, 257 ; dispositio in Ecclesia, 258 ; quid si deposito corpore non sta-

- tim sequitur Officium exsequiale, 257 ; delatio feretri quomodo fiat, 258 ; baldachinum deferre super corpus defuncti in delatione non licet, 258 ; delatio super currum, 258 ; quinam deferre possunt corpus, 258 ; clerici ne deferant cadaver laici, 258 ; clerici ne teneant panni fimbrias, 258 ; delatio corporis parvuli, vide *Exsequiæ parvulorum*.
- DE PROFUNDIS. In Officio Defunctorum in fine Laudum non dicitur hic Psalmus in Officio pro depositione defuncti, 261 ; non dicitur in Commemoratione Omnium Fidelium Defunctorum, 280 ; dicitur in aliis Officiis pro defunctis, 280.
- DIACONUS. Potest esse minister Baptismi sollemnis quando in necessitate id ipsi committitur, 42 ; non potest benedicere salem, 42 ; Diaconi ministerium in Expositione SS. Sacramenti, 181 ; Diaconi ministerium in Benedictione et Repositione SS. Sacramenti, 184 ; est minister extraordinarius pro dispensanda S. Communione, 191 ; communicans assumit stolam diaconalem, 191 ; Diaconus deferens S. Oleum Infirmorum in administratione Extremæ Unctionis, 234 ; an Diaconus exsequias peragere potest, 257 ; peragit Benedictionem Cerei Paschalis, 322 ; Diaconus Reliquias osculandas præbens fidelibus, 365.
- DIES. Quibus diebus dari potest fidelibus S. Communio in Ecclesia, 189 ; qua die parte dari potest fidelibus S. Communio in Ecclesia, 189 ; quid de S. Communione in nocte Nativitatis Domini, 189 ; dies privilegiati pro defunctis, qui sunt, 277.
- DIGITI. Quo momento abluuntur post distributionem S. Communionis in Ecclesia, 199.
- DISPENSATIO super irregularitate, 141, 145.
- DISPENSATIO, seu distributio S. Communionis, vide *Communio*.
- DISPOSITIO SS. Reliquiarum in Altari, 365, II.
- DISTRIBUTIO S. Communionis, vide *Communio*.
- DISTRIBUTIO Sacrorum Oleorum, vide *Olea Sacra*.
- DOMINICA PALMARUM, vide *Palmæ*.
- DOMORUM BENEDICTIO, an sit de jure Parochi, 327.
- ECCLESIA. Ecclesiæ Dedicatio seu Consecratio pertinet ad Episcopum, 325, 326 ; Ecclesia proprie dedicatur seu consecratur, 342 ; an sit obligatio Consecrationis, 342 ; aliquando, prolatando Consecrationem, interea benedicitur, 342 ; Ecclesiæ, vel Oratorii publici Benedictio pertinet ad Episcopum, 326, 342 ; delegare potest Episcopus Sacerdotem, 326, 342 ; de præcepto saltem benedici debent, 330, 342 ; ob quas rationes benedicuntur, 342 ; Oratoria publica benedicuntur, 342 ; sunt capacia Consecrationis, 342 ; effectus hujus sollemnis Benedictionis, 342 ; hæc Benedictio est constitutiva, 342 ; consequentia hujus Benedictionis quoad celebrationem Festi Titularis, 342 ; constructiones ad modum provisionis erectæ, non possunt hac solemnī Benedictione benedici, 342 ; Oratoria privata non hac solemnī Benedictione possunt benedici, 342 ; sufficit pro eis Benedictio loci, 342 ; ritus Benedictionis, 342 ; quid, si Ecclesia undique non potest circumiri, 342 ; Missa celebranda post Benedictionem, 342 ; quid, si sequitur immediate Consecratio Altaris, 342 ; quod Altare tunc est consecrandum, 342 ; quæ Missa tunc celebrari debet, 342 ; Ecclesiæ ornamenta, vide *Ornamenta* ; Ecclesia locus est excipiendi Confessiones, 126 ; causa debet esse rationalis, ut Con-

- fessiones excipiantur extra Ecclesiam, 127 ; Ecclesia, ut locus sepul-
turæ Fidelium Defunctorum, 255.
- EFFECTUS salutare Processionum, 360.
- ELECTRICA LUX in Ecclesiis, 180.
- ELOGIUM DEFUNCTI in memorialibus Defunctorum, 252.
- ENSIS, seu gladius, a Papa benedicitur, 324, IV ; notitia de ense,
324, IV.
- EPISCOPUS. Episcopi licentia requiritur pro publica Expositione SS. Sa-
cramenti, tum apud Sæculares, tum apud Regulares, 172 ; Benedi-
ctiones quæ pertinent ad Episcopum, 325 ; Episcopus in Ordinatione
distribuens S. Communionem ordinatis, mutat formulam, 198 ; com-
municans osculatur Episcopi manum, 198 ; Episcopus Ordinarius
solus potest Absolutionem defunctorum peragere post Missam quam
alius celebravit, 269, 284 ; ritus et ordo Processionis SS. Sacra-
menti, celebrante Episcopo, 354.
- EUCCHARISTIA (SS. Sacramentum Eucharistiæ). De ejus veneratione,
146 ; quare summa cura de ea haberi debet, 146 ; studium pro ejus
veneratione et cura, 147 ; quid docet Concilium Tridentinum de as-
servatione SS. Eucharistiæ, 148 ; quare asservatur, 149 ; in quibus
Ecclesiis asservari potest, 150 ; an in pluribus locis ejusdem Ecclesiæ
asservari potest, 151 ; asservatio temporaria, 151 ; locus asservatio-
nis olim, 152 ; pastophoria, 152 ; columbæ, 152 ; turres, 152, 153 ;
Tabernaculum SS. Sacramenti, vide *Tabernaculum* ; Altare SS. Sa-
cramenti debet esse dignius Ecclesiæ, 155 ; structura ejus summo-
pere curanda, 155 ; non licet dormire vel habitare supra Altare, 155 ;
ciborium super Altare, 155 ; Vasa sacra SS. Eucharistiæ, quæ sunt,
156 ; pro Communione fidelium, 156 ; Ciborium, vide *Ciborium* ;
pro Expositione, 156 ; Ostensorium, vide *Ostensorium* ; lumina co-
ram Tabernaculo, vide *Lumen* ; renovatio Particularum, vide *Re-
novatio* ; cultus SS. Eucharistiæ, qualis, 169 ; visitatio et adoratio,
169 ; Communio, 169, vide *Communio* ; Expositio, 169, vide *Expo-
siti* ; Processio, 169, vide *Processio* ; Confraternitas SS. Sacramenti,
et Sodalitium perpetuæ Adorationis, 169 ; administratio, seu dispen-
satio SS. Eucharistiæ, vide *Communio* ; Festum SS. Corporis Christi,
ejus institutio, 342, V ; institutio Processionis, 342, V ; finis hujus
Processionis, 342, V ; ritus hujus Processionis ex Cæremoniali
Episcoporum describitur, 354 ; præcedentia Confraternitatis SS. Sa-
cramenti in Processionibus in quibus SS. Sacramentum defertur, 355.
- EXCOMMUNICATIO. Ejus absolutio, 141, 142, 143.
- EXORCISMUS. Quid est, 366 ; quotuplici sensu sumitur, 366 ; quo sensu
creaturæ irrationales exorcizantur, 367 ; quare exorcizantur pueri
in Baptismo, 368 ; quid notandum de exorcismis pro obsessis a
dæmonio, 369 ; exorcismi varii in Baptismo, vide *Baptismus*.
- EXPOSITIO SS. SACRAMENTI. Forma cultus SS. Eucharistiæ, 169 ;
quotuplex distinguitur, 170 ; publica, 170 ; privata, 170 ; num fre-
quentia convenit, 171 ; an permittitur Expositio de nocte, 171,
Nota B ; an permittitur Expositio in Parasceve post Missam Præ-
sanctificatorum, 171, Nota C ; an permittitur Expositio in Missa et
Officio Defunctorum, 171, Nota D, 254, 279 ; cujus licentia requiri-
tur pro publica Expositione, tum apud Sæculares, tum apud Re-
gulares, 172 ; an pro publica Expositione Pyxis exponi potest, 173 ;
Expositio privata quid proprie est, 174 ; ejus condiciones, 174 ; velo
coopertum sit Ciborium, 174 ; ad quod Altare facienda est Expositio

tio, 175 ; an ibi permittuntur Imagines et Reliquiæ Sanctorum, 176 ; color ornatus Altaris, 177 ; color paramentorum Celebrantis et Ministrorum in Expositione, 177 ; dispositio et structura Throni Expositionis, vide *Thronus* ; Missæ celebratio ad Altare Expositionis, 179 ; an Crux requiritur pro Missa celebrata ad Altare Expositionis, 179 ; tabellæ ad Altare Expositionis, 179 ; quot lumina requiruntur in Expositione, et quæ, 180 ; quomodo lumina disposita esse debent, 180 ; candelæ ex cera requiruntur, 180 ; quid de aliis luminibus, 180 ; lumen ex oleo, 180 ; lumen ex gaz, 180 ; lux electrica, 180 ; cerei ficti ex metallo, cum cereo intus introducto, 180 ; de ministro qui curam habet luminis tempore Expositionis, 180 ; indumenta sacra requisita pro Expositione et Benedictione ac Repositione SS. Sacramenti, 181 ; quid si Missa sequitur Expositionem, 181 ; incensatio an requiritur in Expositione solemni, 181 ; modus delationis SS. Sacramenti de uno Altari ad aliud pro Expositione, 181 ; de functione liturgica apud nos consueta Laudum vespertinarum, 181 ; ritus servandus in Expositione, 181 ; genuflexio tempore Expositionis, 181 ; cantus et Orationes tempore Expositionis, 182 ; preces aut cantus in vulgari idiomate, 182 ; Preces *Benedictus sit Deus, etc.*, præscriptæ in nostra Diœcesi, dicendæ in Laudibus vespertinis ante Benedictionem, 182 ; quando et quibus Versibus addi debet *Alleluja*, 182 ; quæ Orationes cantari debent a Celebrante, 182 ; hymnus *Te Deum* coram SS. Sacramento exposito, 182 ; Oratio SS. Cordis Jesu, 182 ; quæ Litanie cantari possunt, 182 ; conciones tempore Expositionis, 183 ; ritus servandus in Benedictione SS. Sacramenti, vide *Benedictio SS. Sacramenti* ; Instructio circa Expositiones et Laudes vespertinas in Diœcesi Mechliniensi, 186 ; historia Adorationis seu Orationis XL Horarum, et Adorationis perpetuæ in Diœcesi Mechliniensi, 187 ; Instructio Clementina pro Oratione XL Horarum, 188 ; quid pro Exsequiis observandum, exposito SS. Sacramento, 254.

EXPOSITIO SACRARUM RELIQUIARUM, vide *Reliquiæ*.

EXSEQUIÆ DEFUNCTORUM. — EXSEQUIÆ ADULTORUM. Quid sunt, 253 ; quomodo etiam vocantur, 253 ; de tempore quo fidelium corpora sunt sepelienda, 254 ; numquam de nocte fiat sepultura, 254 ; sepultura fiat cum Missa, 254 ; quando omitti potest Missa, 254 ; quid si obstant Missa parochialis aut Officia divina, 254 ; quid si obstat magna diei celebritas, 254 ; quid in Triduo Sacro, 254 ; quid exposito SS. Sacramento, 254 ; an permittitur Missa aut Officium Defunctorum cum Expositione SS. Sacramenti, 171, nota D ; locus sepulturæ, vide *Cameterium* ; Decretum generale S. Rituum Congregationis super Exsequiis, 257 ; de campanarum sonitu in Exsequiis, quando permittitur, quando prohibetur, 258.

Ordo Exsequiarum pro adultis, præsentē corpore, 257 ; delatio corporis ad Ecclesiam, vide *Delatio* ; feretri ornatus, delatio, et dispositio, vide *Feretrum* ; dispositio feretri in Ecclesia, si sit corpus laici, 258 ; si sit corpus Sacerdotis, 258 ; in quibus casibus corpus censetur moraliter præsens, 258, 266, Nota II ; Crux processionalis non potest poni ad caput feretri, 258 ; cerei ardeant circa feretrum, 258 ; Officium Defunctorum in Exsequiis, vide *Officium Defunctorum* ; Missa exsequialis, Ecclesiæ votum, 262 ; celebratio Missæ servanda et retinenda, 262 ; Parochi summo nitantur studio, ne negligatur Missa exsequialis, 262 ; oratio funebris in Exsequiis, 263 ;

quando dicenda, 263 ; quo habitu dicenda, 263 ; quid, si præsens est Episcopus Ordinarius, 263 ; laudes defuncti dictæ in domo ante delationem, 263 ; circa laudes defuncti in cœmeterio dictas quid animadvertendum, 263 ; Absolutio ad feretrum in Exsequiis præsente corpore, vide *Absolutio Defunctorum* ; sepultura defuncti, vide *Sepultura*.

Exsequiæ pro adultis, absente corpore defuncti, 277 ; dies in quibus fieri possunt, præter Exsequias stricte dictas, Officia propria pro Defunctis, 277 ; quæ Officia peraguntur his diebus pro Defunctis, 278 ; Officium Defunctorum extra Exsequias stricte dictas, vide *Officium Defunctorum* ; Missa de *Requiem* extra Exsequias sumitur ex quatuor ea quæ convenit, 281 ; Absolutio ad tumulum, vide *Absolutio Defunctorum* ; Absolutio super pannum nigrum, vide *Absolutio Defunctorum*.

EXSEQUIE PARVULORUM. Quinam intelliguntur parvuli, 289 ; differentia ritus Exsequiarum pro parvulis a ritu pro adultis, 290 ; ratio ritus specialis pro parvulis, 290 ; quomodo honorandum est in sepultura parvuli corpus, 291 ; quomodo ornatur, 291 ; pannus albi coloris feretro imponitur, 291 ; sepeliendus est parvulus in loco separato cœmeterii, 291 ; Exsequiæ permittuntur iisdem diebus, et eodem tempore, sicut Exsequiæ adultorum, 292 ; ritus servandus in Exsequiis parvulorum, 292 ; delatio corporis ad Ecclesiam, 292 ; quid, si corpus defertur ad Ecclesiam sine processione, 292 ; Crux defertur sine hasta, ratio, 292 ; ritus servandus in Ecclesia, 292 ; ritus servandus in deportatione ad cœmeterium, 292 ; quid de Benedictione sepulchri parvulorum, 292 ; ritus sepulturæ parvuli, 292 ; ritus si plura parvulorum corpora simul sepeliuntur, 292 ; ritus in regressu ad Ecclesiam, 292 ; ritus servandus in cœmeterio non benedicto, vel profanato, 292 ; de Missa in Exsequiis parvulorum, 292 ; de Missa Votiva de Angelis, 293 ; Officium de adultis cum Missa Votiva de Angelis prohibetur, 293 ; de Missa in Exsequiis illius qui septennium complevit, 294.

EXPIRATIO. Servanda in expiratione morientis, vide *Morientes*.

EXSUFFLATIO in faciem baptizandi, 87.

EXTREMA UNCTIO. Materia remota est Oleum Infirmorum, 214 ; qualitates Olei, 214 ; Benedictio Olei, 214 ; quid, si infra annum deficiat, 215 ; Olei asservatio, 216 ; vasculum Olei sacri, 216 ; bursa violacei coloris, 216, 219 ; bombacium in vasculo, 216 ; asservatio vasculi, 216 ; armarium, 216 ; numquam asservari potest in Tabernaculo SS. Sacramenti, 216 ; Oleum domi a Sacerdote retentum, 216 ; quomodo, 216 ; significatio Olei Infirmorum, 223 ; vide insuper *Olea sacra in Baptismo* ; materia proxima, seu unctiones, 217 ; quænam corporis partes ungendæ sunt, et quo ordine, 217 ; unctiones fiant pollice, 218 ; de usu virgulæ, 218 ; modus faciendi unctiones, 218 ; membra paria quomodo ungenda, 218 ; locus inunctus mox bombacio tergendus, 218 ; membra mutilata, 218 ; ubi et quomodo diversæ unctiones sunt faciendæ, 219 ; unctio renum, 219, 220 ; forma, quæ est, 221 ; quare est deprecativa, 222 ; significatio unctionum, 223.

Ordo ministrandi ultima Sacramenta, 224 ; minister ordinarius Extremæ unctionis, 225 ; quid de vicariis, 225 ; quid de Religiosis, 225 ; opportune administrari debet Extrema Unctio, 226 ; cur tot preces dicuntur in ejus administratione, 227 ; ordo consuetus ministrandi Extremam unctionem, 228 ; quo Rituali utendum est, 228 ;

præparanda in cubiculo infirmi, 228 ; habitus Sacerdotis, quando se confert ad domum infirmi, et redit ad Ecclesiam, 229 ; quomodo deferri vasculum S. Olei, 229 ; habitus Sacerdotis in administratione Sacramenti, 230 ; aspersio ægroti, circumstantium et cubuli, 230 ; brevis admonitio, 230 ; *Misereatur*, et *Indulgentiam* dicuntur in singulari numero, 230 ; impositio manuum, 230, B ; de administratione Extremæ Uctionis pluribus infirmis simul in uno cubiculo degentibus, 230, Nota I ; de administratione Extremæ Uctionis in casu morbi contagiosi, 230, Nota II ; distributio verborum formæ sub diversis unctionibus, 230 ; variatio generis in diversis precibus, 230 ; quid faciendum de globulis bombacii, 231 ; administratio in instanti periculo mortis, 232 ; an, et quomodo suppleri debent Orationes et unctiones omissæ, 233 ; administratio Viatici simul cum Extrema Uctione, 234 ; a quo et quomodo deferitur S. Oleum in casu, 234 ; si Viaticum deferitur in bursa, quid tunc de bursa S. Olei, 234 ; ordo caeremoniarum, 235 ; quænam preces, dictæ jam pro Viatico, repetuntur tamen pro Extrema Uctione, 235.

FEMINARUM confessio extra sedem confessionalem, 129.

FERETRUM. Feretrum defuncti adulti, ejusque ornatus, 258 ; ornatus non admittitur nisi niger, 258 ; prohibetur pannus albi coloris, 258 ; insignia admissa pro ornatu feretri, 258 ; prohibetur defuncti imago ad ornatum feretri, 258 ; quid de floribus et coronis, 258 ; Altaris ornamenta adhibere ad feretri ornatum non licet, 258 ; delatio feretri quomodo fiat, 258 ; dispositio feretri in delatione ad Ecclesiam pro cadavere laici vel Sacerdotis, 257, 258 ; delatio super currum, 258 ; Clerici ne deferant feretrum laici, 258 ; Clerici ne teneant fimbrias panni feretri, 258 ; dispositio feretri in Ecclesia, si sit corpus laici, 258 ; si sit corpus Sacerdotis, 258 ; baldachinum super defuncti corpus non permittitur, neque in delatione, neque in Ecclesia, 258 ; Crux processionalis non potest collocari ad caput feretri, 258 ; dispositio tumuli, absente corpore, quando tamen censeri potest moraliter præsens, 258 ; feretrum defuncti parvuli, vide *Exsequiæ parvulorum*.

FERIA IV CINERUM, Vide *Cineres*.

FERIA V IN CÆNA DOMINI. Vide *Cæna Domini*.

FERIA VI IN PARASCEVE. Vide *Parasceve*.

FESTUM SS. CORPORIS CHRISTI. Vide *Eucharistia*.

FLORES. Flores et coronæ in exsequiis adultorum ad ornatum feretri, 258 ; flores ad honorandum parvuli defuncti corpusculum, 291.

FONS BAPTISMALIS. Ejus Benedictio est de jure Parochi, 327 ; sed debet celebrare Missam quæ sequitur Benedictionem, 327 ; ejus Benedictio in Sabbato Sancto et in Vigilia Pentecostes, 57 ; non sufficit semel tantum per annum, nempe in Sabbato Sancto tantum, fontem benedicere, 23 ; locus fontis, 62 ; conditiones fontis, 63 ; forma, 63 ; materia, 63 ; observatio, 63 ; ornatus, 63 ; in quibus Ecclesiis benedici debet, 330 ; Benedictionis ritus, 335, 337 ; in Ecclesiis in quibus non exstat fons baptismalis, non potest fieri, Prophetias inter et Litanias, Benedictio aquæ ordinaria, hæc privatim fiat, 337 ; observanda pro Benedictione quæ fit extra Sabbatum Sanctum et Vigiliam Pentecostes, 125.

FORMA SACRAMENTORUM. Quomodo pronuntianda, 16.

Forma Baptismi, quæ est, 29 ; quomodo pronuntianda, 29 ; forma conditionalis, 30 ; quando licet uti forma condicionali 31, 32 ; forma

in Baptismo infantis in utero, 46 ; qui caput emisit, 46 ; qui aliud membrum emisit, 46 ; si iterum tunc baptizatur, 46 ; forma, quando de vita infantis dubitatur, 48 ; forma in Baptismo fœtus, 49 ; forma in Baptismo monstri, 51.

Forma Extremæ Uctionis, quæ est, 221 ; quare est deprecativa, 222 ; distributio verborum formæ pro diversis unctionibus, 230.

FORMA Tabernaculi SS. Sacramenti, 154.

FORMA Imaginum Sanctorum, 340.

FORMULA BENEDICTIONIS sacrorum vasorum et aliorum ornamentorum in genere, 338, III.

FORMULÆ BENEDICTIONUM, quæ non habentur in Missali, aut Rituali, et non sunt approbatæ, prohibentur, 331.

FOVEA. Fovea parata pro sepultura in cœmeterio benedicto, non est benedicenda in ritu sepulturæ, 271 ; de Benedictione foveæ in cœmeterio non benedicto, vel profanato, 271 ; ritus Benedictionis foveæ, 273 ; ritus sepulturæ, in hoc casu, 274.

FREQUENS EXPOSITIO SS. SACRAMENTI. An convenit, 171.

FRONS inungitur in Confirmatione, vertex capitis autem in Baptismo, 100, 117.

FUNDAMENTUM. Quid intelligitur per fundamentum in ædificio, 341 ; aspersio fundamentorum in Benedictione primi lapidis, 341 ; aspersio fundamentorum in Benedictione Ecclesiæ vel Oratorii, 342, V.

FUNUS. Vide *Exsequiæ*.

GAZ. De ejus lumine in Ecclesia, 180.

GENERIS VARIATIO. De variatione generis in diversis ritibus Baptismi, 104 ; in administratione Extremæ Uctionis, 230 ; numquam est facienda in Oratione *Non intres etc.*, in Absolutione Defuncti, 270.

GENUFLEXIO. Genuflexiones faciendæ ad Altare, post distributionem S. Communionis in Ecclesia, 199.

GLADIUS, seu ensis, a Papa benedicitur, 324, IV ; notitia de gladio, 324, IV.

GLOBULI BOMBACII, in administratione Extremæ Uctionis. Vide *Bombacium*.

GOSSYPIMUM. Vide *Bombacium*.

HABITUS Sacerdotis ad excipiendas Confessiones, 133.

HABITUS Imaginum Sanctorum, 340.

HÆRETICI CONVERSI. De eorum Baptismo, 115.

HÆRETICUS. Ad munus patrini in Baptismo admitti non potest, 54.

HONORIFICA DELATIO S. Communionis ad infirmos, 205.

HOSTILE CONSECRANDÆ. Quales esse debent, 166 ; forma, 166 ; recens confectio, 166.

HYMNI cantandi tempore Expositionis SS. Sacramenti, 182 ; cantandi in Processionibus, 359.

HYSSOPUS. Aspergillum ex herba hyssopi, 342, V.

IMAGINES DOMINI NOSTRI, B. MARIE V., ET SANCTORUM. Earum Benedictio sollemnis pertinet ad Episcopum, 325 ; vi facultatis potest Episcopus delegare Sacerdotes, 326 ; Benedictio privata a quocumque Sacerdote fieri potest, 328 ; Benedictio sollemnis, 340 ; Imaginum conditiones, 340 ; quæ Imagines possunt benedici, 340 ; ubi possunt exponi, 340 ; non possunt venerationi exponi in eadem Ecclesia duæ

Imagines ejusdem Sancti, 340 ; non possunt Imagines exponi in Throno SS. Sacramenti, etiam extra tempus Expositionis 178, 340 ; Imagines duorum diversorum Sanctorum in eodem Altari, 340 ; materia ex qua conficiuntur Imagines, 340 ; forma et habitus Imaginum, 340 ; insignia Imaginum, 340 ; approbatio Imaginum, 340 ; Imagines S. Cordis Jesu, 340 ; Imagines Jesu Cor monstrantis Beatae Margaritæ Mariæ, 340 ; Imago B. Mariæ Dominæ a Sacro Corde, 340 ; Imago B. Mariæ *de Lourdes, de la Salette*, 340 ; Imago B. Mariæ sine macula conceptæ, 340 ; Imago B. Mariæ perdolentis, seu VII Dolorum, 340 ; ritus Benedictionis solemnis, 340 ; Oratio hujus Benedictionis quomodo dicenda, 340 ; Benedictio quarundam Imaginum B. Mariæ V., 340, Nota I ; ritus Pontificalis pro Benedictione Imaginum B. Mariæ V. non potest usurpari a Sacerdote delegato, 340, Nota II.

IMAGINES BEATORUM. Non possunt exponi sine Indulto, 340 ; non possunt benedici absque speciali Indulto, 340 ; concessio expositionis data uni loco non extendi potest ad alium locum, 340 ; locus expositionis Imaginum Beatorum est ad parietem, 340 ; non possunt exponi super Altare, nisi indulta fuerit in loco celebratio Missæ Beati, 340 ; non possunt representari Beati cum diademate, seu circulo, 340 ; Imago Beatae Margaritæ Mariæ Alacoeque ad pedes Jesu Cor suum monstrantis provolutæ, 340 ; Imagines Beatorum, et Reliquiæ non possunt circumferri in Processione, 358, VI.

IMAGINES VIRORUM AC MULIERUM, qui cum fama sanctitatis decesserunt, sed nondum Beatificationis aut Canonizationis honores consecuti sunt. Non possunt imponi Altaribus, 340 ; non possunt in Ecclesia depingi cum sanctitatis signis, 340 ; sub qua conditione possunt eorum gesta vel facta exhiberi, 340.

IMAGINUM USUS. Imagines in sede confessionalis, 131 ; Imagines Sanctorum sunt prohibita supra Tabernaculum SS. Sacramenti, 154 ; Imagines Sanctorum in Altari tempore Expositionis SS. Sacramenti, 176 ; Imagines Sanctorum in Altari tempore Expositionis pro Adoratione perpetua, 176, 377 ; non possunt Imagines exponi in Throno SS. Sacramenti, etiam extra Expositionem, 340 ; non possunt in eadem Ecclesia exponi venerationi duæ Imagines ejusdem Sancti, 340 ; Imagines duorum diversorum Sanctorum in eodem Altari, 340 ; Imago S. Cordis Jesu in Altari in quo habetur Tabernaculum SS. Sacramenti, 184, 340 ; an Imagines Sanctorum deferri possunt in Processione SS. Sacramenti, 358, VI ; Imagines Beatorum et Reliquiæ non possunt circumferri in Processione, 358, VI ; Imaginum delectus pro memorialibus defunctorum, 252.

IMMISSIO. Modus conferendi Baptismum, 34.

INCENSATIO. An requiritur in Expositione privata SS. Sacramenti, 174, 181 ; an requiritur in publica Expositione SS. Sacramenti, 181 ; quid de incensatione a thuriferario facta tempore Benedictionis SS. Sacramenti, 185 ; incensatio feretri in Absolutione Defunctorum, 270 ; ejus ratio, 264 ; incensatio præscribitur in quibusdam Benedictionibus, 334.

INDULGENTIE. Parochus ægroto ad mentem reducat Indulgentias lucrandas, 241 ; Indulgentiæ concessæ comitantibus SS. Sacramentum delatum ad infirmos, 207 ; Indulgentiæ quæ referuntur in memoriabus defunctorum, 252.

INDULGENTIAM, ETC. Vide *Misereatur*.

- INDUMENTA SACRA.** Benedicuntur ab Episcopo, 325 ; vi facultatis Episcopus delegare potest Sacerdotes, 326 ; Abbates benedicere possunt pro servitio suarum Ecclesiarum, 326 ; quinam et pro quibus locis delegati sunt in Diœcesi Mechliniensi, 326 ; qua formula debent uti Sacerdotes delegati, 338, III ; quænam benedici debent, 339, 338, I.
- INFIRMI.** Infirmorum visitatio et cura, 236 ; quinam ad eam tenentur, 236 ; quid sit præscriptum de cura infirmorum, 238 ; cura infirmorum pauperum, 237 ; regulæ et media pro decenti et fructuosa ægrotorum cura et visitatione, 239 ; modus visitandi ægrotos, 240 ; preces dicendæ in visitatione infirmorum, 240 ; Benedictiones quæ dari possunt, 240 ; modus juvandi morientes, vide *Morientes* ; infirmorum Communio, vide *Communio* ; infirmorum Oleum, vide *Extrema Unctio* ; sollemnis delatio aliquoties per annum S. Communionis ad infirmos, 204, 213 ; observanda pro precibus dicendis apud singulos infirmos, 213 ; si infirmi plures simul communicandi sunt in nosocomiis et valetudinariis, quid tunc observandum, 213 ; an liceat Sacerdoti celebranti intra Missam post Communionem præbere S. Communionem infirmis qui degunt in cubiculis adjacentibus, 213.
- INFUSIO.** Modus conferendi Baptismum per infusionem, 34 ; conditiones requisitæ pro debita aquæ infusione, 35 ; in qua capitis parte infusio est facienda, 36, 37 ; infusio fiat dum pronuntiatur forma, 38 ; infusionis significatio, 40.
- INGRESSUS** ad fontem in Baptismo, 97.
- IN PARADISUM, ETC.** Responsorium in ritu sepulturæ defuncti, 274 ; an repeti potest in quibusdam casibus, 274.
- INSIGNES RELIQUÆ.** Quæ sunt, 363.
- INSIGNIA.** Insignia Imaginum Sanctorum, 340 ; insignia admissa pro ornatu feretri alicujus defuncti, 258.
- INSTRUCTIO** circa Expositiones SS. Sacramenti, et Laudes vespertinas, in Diœcesi Mechliniensi, 186.
- INSTRUCTIO CLEMENTINA** pro Oratione XL Horarum, 188.
- INDUMENTA DOMINICÆ PASSIONIS.** Reputantur Reliquiæ insignes, 363 ; disjunctim a Sanctorum Reliquiis in Processione sub baldachino deferri possunt, 358, IV.
- INTERDICTUM.** Ejus absolutio, 141, 144.
- INTERMEDIÆ BENEDICTIONES.** Quæ sint, 321.
- INTERROGATIONES** in Baptismo faciendæ, 79, 86.
- INTRODUCTIO** baptizandi in Ecclesiam. Ritus, 93.
- INVOCATIVÆ BENEDICTIONES.** Quæ sint, 321.
- JESU SS. NOMEN.** Nominis invocatio pro Benedictione Apostolica in articulo mortis, 243 ; Litanîæ SS. Nominis cantari possunt tempore Expositionis SS. Sacramenti, 182.
- LAICI.** Laicus Missæ inserviens communicat ante alios, 200, Nota II ; laicorum societates quæ cum vexillis associant funus, eorum locus quando deferitur corpus ad Ecclesiam, 257 ; laicorum consociationes, eorum locus in Processione, 355 ; laicorum confraternitates, eorum locus in Processione, 355 ; quomodo induti esse debent laici in Processionibus, 357.
- LAMPAS.** Lampades coram Tabernaculo, vide *Lumen* ; lampades coram Reliquiis expositis, 365, II.
- S. LITURG. TRACT. DE ADMIN. SACRAM.**

- LAPIS PRIMARIUS** pro Ecclesia ædificanda, ab Episcopo benedicitur, 325; Episcopus potest delegare Sacerdotem, 326; an debet benedicere, 330; quare benedicitur, 341; quando benedicere debet, 341; ubi ponitur, 341; fundamentum, quid sit, 341; qualitates lapidis, 341; ritus Benedictionis, 341; Crux ponenda pridie in loco Altaris majoris, 341.
- LAUDA ANIMA, ETC.** Psalmus in fine Vesperarum Officii Defunctorum, non dicitur in Officio exsequiali pro Depositione, 261.
- LAUDES** in Officio Defunctorum. In Officio exsequiali pro Depositione, 261; Psalmus *De profundis* non dicitur in fine Laudum, in Depositione, 261; Laudes in Officio extra exsequias pro Depositione, 280; quando in fine Laudum Psalmus *De profundis* dicitur, 280.
- LAUDES VESPERTINÆ.** Ita vocatur Expositio SS. Sacramenti apud nos usitata, 181; ritus hujus functionis, 181; quæ sint in eis cantanda, 182; quæ Orationes in eis sint dicendæ, 182; conciones in Laudibus vespertinis, 183; Instructio circa Laudes vespertinas et Expositiones SS. Sacramenti, data ad Clerum Diocesis Mechliniensis, 186. Vide *Expositio SS. Sacramenti*.
- LAURETANÆ LITANIÆ.** Cantari possunt tempore Expositionis SS. Sacramenti, 182.
- LEO XIII.** Recognovit Rituale Romanum, 7.
- LIBRI RITUALES.** Libri Rituales pro Sacramentorum administratione quinam olim erant, 6; Libri Rituales in Diocesi Mechliniensi, 10; Libri adhibendi pro Benedictionibus, 331; Libri memoriales administrationis Sacramentorum, et Parochialium functionum, 19; Liber Baptizatorium, 20; inscriptio Baptismi quando facienda, 105; Liber Confirmatorium, 20; Liber Matrimoniorum, 20; Liber status animarum, 20; Liber Defunctorum, 20. Vide *Rituale Romanum*.
- LINGUA VERNACULA.** De ejus usu pro interrogationibus Baptismi solemnis, 86; de precibus in lingua vernacula tempore Expositionis SS. Sacramenti, 182; an liceat cantare aliquid in lingua vernacula post Benedictionem SS. Sacramenti, 185; de cantionibus in lingua vernacula in Processionibus, 359.
- LINTEOLUM** subtus frontem infantis in ablutione, quando baptizatur, 98.
- LINTEUM** ante Communicandos extendendum, 194; quale esse debet, 194; patena major, vel palla major loco linteï, 194; patena supposita mento, 194.
- LITANIÆ.** Litanie Omnium Sanctorum antiquissimæ sunt, 352, IV; quibus partibus constant, 352, IV; quæ Litanie cantari possunt tempore Expositionis SS. Sacramenti, 182; Litanie SS. Nominis Jesu, 182; Litanie de SS. Corde Jesu, 182; Litanie Lauretanæ, 182; Litanie Majores, quando fuerunt institutæ, 352, III; qua die fit hæc Processio Litaniarum Majorum, 352, III; quare vocantur Litanie Majores, 352, III; Litanie septiformis, finis hujus institutionis, 352, III; origo Litaniarum Majorum, 352, III; de translatione hujus Processionis, 352, III; ritus hujus Processionis, 353; Litanie Minores, quando, a quo, et ubi fuerunt institutæ, 352, IV; quare vocantur Litanie Minores, 352, IV; finis hujus institutionis, 352, IV; ritus hujus Processionis, 353.
- LOCUS ADMINISTRATIONIS BAPTISMI.** Vide *Baptismus, Baptisterium, Fons Baptismalis*.
- LOCUS SEPULTURÆ FIDELIUM.** Vide *Cæmeterium*.
- LUMBI.** Eorum unctio in administratione Extremæ Unctionis, 217, 218, 219, 220.

LUMEN. Lumen coram Tabernaculo SS. Sacramenti ; præscriptiones, 162 ; lampades ex vitro colore tincto tolerantur, 162 ; quot lampades, 162 ; ratio, 163 ; quo oleo utendum, 164.

Lumen tempore Expositionis SS. Sacramenti ; quot lumina requiruntur, 180 ; quomodo disponenda lumina, 180 ; lumen ex cera requiritur, 180 ; quid de alio lumine, 180 ; lumen ex oleo non admititur, 180 ; lumen ex gaz, 180 ; lux electrica, 180 ; cerei ficti ex metallo cum introducto lumine ex cera, 180 ; lumina ex oleo quæ mensæ Altaris imminent, et ardent tempore etiam Sacrificii non tolerantur, 162 ; minister qui curam habet de lumine coram SS. Sacramento exposito, quid observare debet, 180.

Lumen in Processionibus ; in quibus Processionibus lumina accensa deferri debent, 358, III.

Lumen coram Sacris Reliquiis expositis, 365, II.

LUNULA OSTENSORII. Vide *Ostensorium*.

LUX ELECTRICA. An, et ad quid permittitur, 180.

MAGISTRATUS. Ejus locus in Processionibus, 354, 356.

MANIFESTA DELATIO S. Communionis ad infirmos, 205.

MANUS. Manus impositio super caput baptizandi, quomodo fit, 90 ; ratio hujus impositionis, 90.

Manuum lotio ante distributionem S. Communionis requiritur, 196.

Manuum unctio in administratione Extremæ Unctionis, 217, 218, 219.

MAPPA pro S. Communionis distributione fidelibus. Vide *Linteum*.

MAPPÆ ALTARIS. Benedicuntur ab Episcopo, 325 ; vi facultatis Episcopus ad hoc delegare potest Sacerdotes, 326 ; quinam, et ubi, delegati sunt in Diœcesi Mechliniensi, 326 ; Abbates possunt Mappas benedicere pro servitio suarum Ecclesiarum, 326 ; Mappæ benedici debent, 330, 338 ; qua formula utendum pro earum Benedictione, 338, III.

S. MARCUS. Litanîæ majores in Festo S. Marci, vide *Litanîæ, Processio* ; Adoratio perpetua in Litanîis majoribus, 178.

B. MARGARETA MARIA ALACOQUE. De ejus Imagine provolutæ ad pedes Jesu Cor monstrantis, 340.

S. MARIA. De Imaginibus B. Mariæ Dominæ a Sacro Corde, de *Lourdes*, de *La Salette*, Immaculatæ Conceptionis, Septem Dolorum, 340.

MATERIA. Materia Baptismi, vide *Baptismus* ; Materia Extremæ Unctionis, vide *Extrema Unctio*.

Materia ex qua confici debent Imagines, 340.

MATRIMONIUM. Notanda de ritu quo celebratur Sacramentum Matrimonii, 10, 205 ; quid optat Concilium Tridentinum quoad ritum celebrationis Matrimonii, 10, 295 ; ritus Matrimonii quem exhibet Pastorale Mechliniense, 10, 295 ; ubi iste ritus particularis est observandus in Diœcesi Mechliniensi, 10, 295, 296.

Examen et instructio sponсорum, 297 ; sponsalia, 297 ; proclamationes faciendæ, 297 ; sponsalia celebranda, aut prætermittenda, 298 ; coram quo, quando, et ubi celebranda sunt sponsalia, 299.

Matrimonium contrahitur coram parocho sponsæ, 300 ; testes præsentés, 300 ; celebratur in Ecclesia ad Altare, 300 ; an permittitur in Oratoriis privatis in quibus Sacrum fieri valeat, 300 ; Matrimonium mixtum non potest celebrari in loco sacro, 300 ; Missa non

celebratur pro Matrimonio mixto, 300 ; permissio a S. Sede in casu particulari non datur, 300 ; quando celebrari potest Matrimonium, 301 ; ante meridiem celebratur, 301 ; quo anni tempore celebrari potest, 301 ; tempus clausum quid sit, 301 ; contrahere Matrimonium tempore clauso permittere potest Episcopus, 301 ; item dispensare pro tempore clauso possunt in Diœcesi Mechliniensi Decani, ex delegata facultate Episcopi, 301 ; ornatus Ecclesiæ et Altaris pro Matrimoniis, 302.

Cæremoniæ Matrimonii juxta ritum Pastoralis Mechliniensis, 302 ; Benedictio annuli sponsæ, 302 ; quomodo annulus imponitur digito, 302 ; cui digito imponitur annulus, 302 ; annuli materia, 303 ; de ejus Benedictione casus diversi, 303 ; significatio annuli, 303 ; annulus pro sponso, 303.

Cæremoniæ Matrimonii juxta Rituale Romanum, 304 ; annulus sponsæ quomodo imponitur, et cui digito, 304.

Matrimonii Benedictio, vide *Benedictio Nuptiarum*.

Matrimoniorum liber, a Parocho tenendus, 20.

MATRINA. Matrina in Baptismo, vide *Patrinus* ; in Confirmatione, vide *Confirmatio*.

MATUTINUM OFFICII DEFUNCTORUM. Dicendum in exsequiis pro depositione Defuncti, 261 ; si unus Nocturnus tantum dicitur, dicitur primus, 261 ; dicendum in exsequiis extra diem depositionis, 280 ; si unus Nocturnus tantum dicitur, quis in casu dicendus, 280.

MEDULLA PANIS. Præparanda pro Baptismo, 75 ; quid de ea faciendum post collatum Baptismum, 105.

MEMORIALIA DEFUNCTORUM. Delectus imaginum, 252 ; elogium defuncti, 252 ; preces adjunctæ, 252 ; indulgentiæ annuntiatae, 252.

MINISTER. Minister Sacramentorum, 14 ; dispositiones in Ministro requisitæ, 14 ; quænam ab ipso sunt curanda pro administratione Sacramentorum, 15 ; quænam ab ipso sunt observanda in administratione Sacramentorum, 16 ; quis est legitimus Minister Sacramentorum, 17 ; Minister Baptismi sollemnis olim, 41 ; Minister Baptismi sollemnis in præsentī disciplina, 42 ; quid de Diacono, 42 ; Minister Baptismi in necessitate, 45, 46 ; Sacerdos Minister Baptismi et simul Patrinus, 54 ; Minister ordinarius pro SS. Eucharistiæ in Ecclesia distributione est Sacerdos, 191 ; Minister extraordinarius est Diaconus, 191 ; Minister ordinarius Extremæ Unctionis quis est, 225 ; quid de Vicariis, 225 ; quid de Religiosis, 225.

Minister Benedictionis Nuptialis quis est, 310 ; qui Missam pro Benedictione Nuptiarum celebrat, Benedictionem impertitur, 310.

Minister Benedictionum, vide *Benedictio*.

Minister Missæ inserviens communicat ante alios, 200, Nota II.

MISEREATUR, et INDULGENTIAM. Semper dicuntur in plurali pro distributione S. Communionis in Ecclesia, 197 ; dicuntur in singulari in administratione Viatici, 207 ; dicuntur in singulari etiam quando S. Communio datur infirmo qui communicat ex devotione, 207 ; dicuntur in singulari pro administratione Extremæ Unctionis infirmo, 230 ; dicuntur in singulari pro Benedictione Apostolica infirmo in articulo mortis impertienda, 243.

MISSA. Missa Catechumenorum, quæ ita vocatur, 117.

Missa ad Altare ubi expositum est SS. Sacramentum, 179 ; an Crux requiritur pro Missæ celebratione, 179 ; Missa ad Altare ubi distribuitur S. Communio, 192 ; quid observandum in casu a Celebrante, quid a Sacerdote S. Communionem distribuyente, 192.

Missa de *Requiem*, Missa exsequialis præsentè corpore, 262 ; Ecclesiæ votum de hac Missa celebranda, 262 ; ejus celebratio servanda et retinenda, 262 ; Parochi nitantur summo studio ne hæc Missa negligatur, 262 ; Missa de *Requiem*, extra exsequias præsentè corpore, sumitur ex quatuor Missis quæ in Missali prostant illa quæ convenit, 281 ; an permittitur Expositio SS. Sacramenti in Missis Defunctorum, 171, Nota D.

Missa in exsequiis parvulorum, 293 ; de Misa Votiva de SS. Angelis in exsequiis parvulorum, 293 ; de Misa in exsequiis illius qui septennium complevit, 294.

Missa in Nuptiis non celebranda pro Matrimoniis mixtis, 300 ; permissio a S. Sede in casu particulari non datur, 300 ; Misa Votiva pro sponso et sponsa, 309 ; continet preces et ritus Benedictionis Matrimonii, 309 ; Misa pro Benedictione Nuptiarum qualitas, ritus, et applicatio, 310 ; de Misa celebranda, si conjuges quorum Nuptiæ benedici non possunt, exposcunt tamen Missam in eorum Matrimonio celebrari, 311.

Missa in Benedictione mulieris post partum, 336.

Missa celebranda in Benedictione Ecclesiæ, vel Oratorii publici, 342, V ; si sequitur Altaris Consecratio, quæ Misa tunc celebranda, 342, V.

Missa in Processionibus ordinariis an sit celebranda ante vel post Processionem quacum connectitur, 353.

Missa et Officium ratione Reliquiæ insignis in Ecclesia asserta, 365, VI.

MODUS JUVANDI MORIENTES. Vide *Morientes*.

MONIALIS. Monialis pro matrina, vide *Patrinus*.

MONSTRANTIA. Vide *Ostensorium*.

MORALIS PRÆSENTIA cadaveris in exsequiis, 266, Nota II ; 258, 3° ; 275.

MORIENTES. Modus juvandi morientes, 241 ad 251 ; indulgentiæ lucrandæ, 241 ; conditiones ad lucrandum indulgentias, 241 ; Benedictio Apostolica in articulo mortis, vide *Benedictio Apostolica in articulo mortis* ; ordo commendationis animæ, 247 ; obligatio Parochi, 247 ; quomodo indutus assistit Parochus morienti, 247 ; ordo precum, 247 ; candela quæ accenditur ad preces commendationis, 248 ; quæ servanda sunt in expiratione morientis, 249 ; orationes morienti suggerendæ, 249 ; quid, egressa anima, de corpore faciendum est, 250 ; Responsorium *Subvenite*, 250 ; signum transitus campana dandum, 250 ; quomodo induitur corpus defunctorum Clericorum, 251 ; an cum indumentis sacris debet sepeliri, 251.

MOZETTA. Ejus usus prohibetur pro administratione Sacramentorum, 15 ; de usu mozettæ in concionibus et publicis conventibus sacris, 15 ; ejus usus prohibetur pro distributione S. Communionis, 196.

MULIERES. Mulieres in Processionibus, 355.

MULIERIS BENEDICTIO POST PARTUM. An est de jure Parochi, 327 ; ex quo motivo fit hæc Benedictio, 336 ; quibus mulieribus datur 336 ; a quo datur, 336 ; ubi danda est, 336 ; quando datur, 336 ; quo ritu datur, 336 ; quid de Misa, si mulier petat Missam hac occasione celebrari, 336.

NARES. Narium tactus saliva in Baptismo, 94 ; narium unctio in Extremæ Unctionis administratione, 217, 218, 219.

- NATIVITAS DOMINI.** De distributione S. Communionis fidelibus in nocte hujus Festi, 189.
- NITOR** sacrorum vasorum pro asservanda SS. Eucharistia, 157.
- NOCTURNUS.** Nocturnus Officii Defunctorum, in exsequiis pro depositione defuncti, si unus dicitur, semper dicitur primus 261 : in aliis casibus, quisnam dicitur Nocturnus, 280.
- NOMEN.** Nomina baptizandis imponenda, 80 : quot nomina, et quæ exprimenda sunt nomina, si plura dantur, in diversis ritibus Baptismi, 103.
- NON INTRES.** Ad Absolutionem defuncti, in hac Oratione nulla variatio umquam est facienda, 270.
- NOSOCOMIUM.** Observanda quando plures infirmi in nosocomio morantes simul communicantur, 213 : observanda quando Extrema Unctio pluribus infirmis simul in uno cubiculo degentibus administratur, 230, Nota I.
- NOX.** An permittitur Expositio SS. Sacramenti de nocte, 171, Nota B : de distributione S. Communionis fidelibus in nocte Nativitatis Domini, 189 : de delatione SS. Eucharistiæ ad infirmos de nocte, 212 : exsequiæ Defunctorum an fieri possint de nocte, 254.
- NUNTIIUM DE ALICUJUS OBITU.** Prima dies libera post acceptum nuntium de alicujus obitu in loco dissito, est privilegiata pro defuncto, 277.
- NUPTIÆ.** Vide *Matrimonium*, *Benedictio Nuptiarum*.
- OBSTETRICES.** Quales esse debent, 45.
- OCULI.** Oculorum unctio in administratione Extremæ Unctionis, 217, 218, 219.
- OFFICIUM DEFUNCTORUM.** An permittitur exposito SS. Sacramento, 171, Nota D, 279 : Officium Defunctorum in exsequiis præsentem corpore, 259 : quid dicendum de ejus obligatione, 259 : si persolvendum est ex justitia, non sufficit sola assistentia, 259 : quando dicendum est occasione exsequiarum, 260 : quomodo dicendum est in depositione, 261 : ritus est duplex, 261 : quid de Vesperis, 261 : Matutinum et Laudes quomodo dicuntur, 261 : cæremoniæ hujus Officii, 261.
- Officium Defunctorum in exsequiis absente corpore, 279 : dici debet in generali Commemoratione Omnium Fidelium Defunctorum, 279 : aliis diebus dici non debet, nisi ex justitia, 279 : Anniversarium fundatum cum Officio Defunctorum, omitta clausula Officii integri, requirit tantum unum Nocturnum cum Laudibus, 279 : quibus diebus persolvi potest Officium Defunctorum, 279 : quid animadvertendum circa campanarum sonitum, 279 : quomodo dicendum est extra exsequias pro depositione, 280 : ritus est duplex et duplicantur Antiphonæ in diebus privilegiatis, 280 : ritus est semiduplex extra dies privilegiatos, 280 : Matutinum quomodo dicitur, 280 : quis Nocturnus dicendus, si unicus tantum dicitur, 280 : Laudes quomodo dicendæ, 280 : Psalmus *De profundis* ante Orationem, 280.
- OLEA SACRA.** Quæ Olea sacra adhibentur in Baptismo, 64 : eorum Benedictio, 65 : renovatio, 66 : distributio, 65 : modus transmissionis, 71 : Olea vetera, 66 : quid si deficient, 67 : asservatio, 68 : vascula majora et minora, 68 : materia vasculorum, 68 : distinctio vasculorum, 68 : cooperacula vasculorum, 68 : bombacium in vasculis, 69 : ubi asservanda sunt vascula, 70 : quomodo asservanda

- sunt vascula, 70; quis potest sacra Olea deferre, 71; Benedictio sacrorum Oleorum pertinet ad Episcopum, 325, 326; Benedictio vasculorum, a quo facienda, 325, 326; an vascula sacrorum Oleorum debent benedici, 338, I; qua formula benedicuntur vascula, 338, III.
- Oleum Catechumenorum in Baptismo; ejus unctio, 95; modus unctionis, 95; ratio hujus unctionis, 95.
- Chrisma. Vide *Chrisma*.
- Oleum Infirmorum. Vide *Extrema Unctio*.
- OLEUM. Oleum in lampade coram Tabernaculo SS. Sacramenti, 164; quo oleo est utendum, 164; quid de petroleo, 164; vide *Lumen*.
- OMISSA. Ordo supplendi omissa super baptizatum; vide *Baptismus*.
- ORATIO. Oratio fiat ante administrationem Sacramentorum, 14.
- Orationes tempore Expositionis SS. Sacramenti a Celebrante dicendæ, 182; quo tono cantari debent, 182; Oratio SS. Cordis Jesu in nostris Laudibus vespertinis, 182; an preces possunt dici in vulgari idiomate coram SS. Sacramento exposito, 182.
- Oratio dicenda post distributionem S. Communionis, 199; quæ dicenda Tempore Paschali, 199.
- Oratio dicenda in Absolutione ad tumulum; quæ dici debet, 287.
- ORATIO FUNEBRIS in exsequiis, 263; quando dicenda est, 263; quo habitu dicenda est, 263; quomodo faciendum præsentem Episcopo, 263; laudes defuncti dictæ in domo, 263; in Cœmeterio, 263.
- ORATIO QUADRAGINTA HORARUM, et Adoratio perpetua, 169; historia Orationis XL horarum, 187; Instructio dicta Clementina pro Oratione XL horarum, 188.
- ORATORIUM. Oratorii publici Benedictio, vide *Ecclesiæ Benedictio*; Oratorium semipublicum quid est, 342, IV; an benedicendum est solemnem Benedictionem Oratorii publici, 342, IV; adesse debet certitudo destinationis perpetuæ ad Dei cultum, 342, IV; Oratorium privatum quid est, 342, IV; an de præcepto benedicendum est, 330, 342, IV; sufficit pro Oratorio privato Benedictio loci, 342, IV.
- In Oratorio privato non dari potest S. Communio sine licentia Episcopi, 191.
- ORDINES RELIGIOSI. Eorum locus in Processionibus, 355; Benedictiones quæ propriæ sunt nonnullorum Ordinum Religiosorum, 329.
- ORDINES SACRI. De ordinibus conferendis, 314, 315.
- ORDO COMMENDATIONIS ANIMÆ. Vide *Morientes*.
- ORDO servandus in Processionibus ab iis qui ipsis intersunt, 355.
- ORNAMENTA. Ornamenta Ecclesiæ benedicuntur ab Episcopo, 325; vi facultatis delegare potest Episcopus Sacerdotes, 326; quinam, et ubi, delegati sunt in Diocesi Mechliniensi, 326; quæ Ecclesiæ et Altarium ornamenta benedici debent, quæ non, 338; qua formula utendum est, 338, III; ornamenta Altarium non licet adhibere ad ornatum feretri, 258; insuper vide *Supellex sacra*.
- ORNATUS. Ornatus Tabernaculi SS. Sacramenti, interior et exterior, 154; ornatus sacrorum Vasorum SS. Eucharistiæ, 157, 158.
- OS. Oris unctio in administratione Extremæ unctionis, 217, 218, 219.
- OSTENSORIUM. Ejus diversa nomina, 158; quando fuit introductum pro cultu SS. Eucharistiæ, 158; materia ex qua confici debet, 159; ejus partes, 159; lunula qualis esse debet, 159; qualis non esse potest, 159; Crux in summitate Ostensorii, 159; imagines Sanctorum in Ostensorio, 159; Benedictio Ostensorii, 159; an in Taber-

- naculo reponi potest, 160 ; repositorium, 160 ; quinam possunt tangere Ostensorium, 161 ; an est benedicendum, 330, 338, II ; a quo benedicendum est, 325, 326 ; formula Benedictionis Ostensorii, 338, III.
- PALLA. Palla benedicitur eadem Benedictione qua Corporale, 338, III ; vide *Corporale*.
- PALLIUM. Pallium benedicitur a Papa, 324, I ; nota de Pallio, 324, I.
- PALMÆ. Palmarum Benedictio, a quo facienda, 327 ; in quibus Ecclesiis benedici debent Palmæ, 330 ; ritus Benedictionis Palmarum, 346 ; de valore Benedictionis Palmarum quæ in Ecclesia a fidelibus tenentur, 332 ; Palmarum Dominica, unde nomen habet, 352, II ; alia ejusdem Dominicæ nomina, 352, II ; origo et finis Processionis Palmarum, 352, II ; ritus Processionis Palmarum, 353 ; Adoratio perpetua in Dominica Palmarum, 187.
- PANIS. Panis in administratione Baptismi ; vide *Medulla panis*.
- PANNUS. Pannus niger ponitur super feretrum defuncti adulti, 258 ; pannus albi coloris pro quocumque adulto prohibetur, 258 ; pannus albi coloris ponitur super feretrum defuncti parvuli, 291 ; pannus niger pro Absolutione defunctorum extra exsequias depositionis, loco tumuli, 282 ; ordo servandus pro Absolutione super pannum nigrum, 288 ; preces dicendæ post hujusmodi Absolutionem in regressu ad sacristiam, 288.
- PAPA. Benedictiones Papæ reservatæ, 324.
- PAPALIS BENEDICTIO. Vide *Benedictio Apostolica*.
- PARAMENTA. Sacra paramenta quæ Missæ inserviunt, vide *Indumenta sacra*.
- PARASCEVE. An permittitur Expositio SS. Sacramenti post Missam Præsanctificatorum, 171, Nota C ; Adoratio perpetua occurrens in Parasceven, 187 ; delatio SS. Sacramenti ad infirmos, 212.
- PAROCHUS. Generatim Parochus est legitimus Minister Sacramentorum, 17 ; Benedictiones quæ sunt de jure Parochi, 327 ; Parochi obligatio ad visitationem et curam infirmorum, 236 ; Parochi obligatio juvandi morientes, 247 ; Parochi cura de cœmeterii custodia, 255 ; an obligatur ad exsequias defunctorum, 257, 272 ; Parochus Minister Matrimonii, vide *Matrimonium* ; Parochorum locus in Processionibus, 355.
- PARVULI. Parvuli baptizandi opportuno tempore deferendi sunt ad Ecclesiam, 44 ; de assecuratione, 32, 45 ; Baptismus infantis in utero, 46 ; Baptismus infantis qui caput, aut aliud membrum emisit, 46 ; iteratio Baptismi in his casibus, 47 ; Baptismus infantis de cujus vita dubitatur, 48 ; Baptismus fœtus, 49 ; de parvulis expositis et inventis, 50 ; Baptismus monstri, 51 ; Baptismus parvuli in periculo, 106 ; Baptismus parvuli qui ad Ecclesiam deferri non potest ob præsens periculum, 106.
- Parvuli exsequiæ, vide *Exsequiæ parvulorum*.
- PASTOPHORIA, pro asservatione SS. Eucharistiæ, 152.
- PASTORALE MECHLINIENSE. De ejus usu, 10 ; ejus ritus pro Sacramento Matrimonii retinendus, 10, 295, 296.
- PATENA. Vide *Calix*.
- PATRINI. Patrini in Baptismo, quot adhibendi sunt, 52 ; eorum qualitates, 52, 53 ; eorum officium, 53, 98 ; quinam non adhibendi sunt ad hoc munus, 54, 55 ; hæretici admitti non possunt, 54 ; Monialis

- pro matrīna in Baptismo, 54 ; Sacerdos Minister Baptismi et simul patrīnus, 54 ; quid si indignus se præsētet, 56 ; in Baptismo adultæ, deficiente patrīno, matrīna debet hanc signare, 116.
- Patrīni in Confirmatione, 316 ; Monialis pro matrīna in Confirmatione, 316.
- PAULUS V. Edidit Rituale Romanum, 7.
- PEDES. Pedum unctio in administratione Extremæ Uctionis, 217, 218, 219.
- PEDES TUMULI. Quomodo intelligendus hic locus in Absolutione ad tumulum, 287.
- PELVIS. Pelvis pro recipienda defluente aqua in administratione Baptismi, 39, 62, 75, 98.
- PENTECOSTES. Collatio Baptismi in Sabbato ante Pentecosten, olim, 57 ; Benedictio Fontis baptismalis in hoc Sabbato, 57.
- PETROLEUM. De ejus usu pro lumine coram Tabernaculo SS. Sacramenti, 164.
- PILEOLUS. Ejus usus in delatione S. Communionis ad infirmos, 204.
- PLANETA. Vide *Casula*.
- PLUVIALE. An requiritur pro Expositione SS. Sacramenti, 181 ; an requiritur pro Benedictione SS. Sacramenti, 181, 184.
- PŒNITENTIÆ SACRAMENTUM. Quo loco administrandum est, 126 ; causa rationabilis esse debet, ut fiat extra Ecclesiam, 127 ; in sacristia, 128, 129 ; cautelæ adhibendæ pro confessione feminarum, 129 ; sedes confessionalis, vide *Sedes confessionalis* ; disciplina antiqua, 130 ; ordo ministrandi Pœnitentiam, 132 ; præparatio Sacerdotis, 132 ; habitus Sacerdotis, vestes sacræ in administranda Pœnitentia, 15, 133 ; de usu bireti in administratione Pœnitentiæ, 133 ; situs Sacerdotis, 134 ; dispositiones requisitæ in pœnitente, 135 ; cæremoniæ in administratione Pœnitentiæ, 136 ; absolutio sacramentalis, 137 ; quænam aliquando, et in quibus casibus omitti possunt, 138 ; forma in urgenti necessitate, 139 ; quomodo dimittendus est pœnitens non absolutus, 140.
- PŒNITENTIALIS LIBER. Erat olim unus ex Libris Ritualibus, 6.
- PONTIFICALIS BENEDICTIO. Vide *Benedictio Apostolica*.
- POPULUS. Populo explicari debent ritus et cæremoniæ Sacramentorum, 4, 16.
- PRÆCEDENTIA. Præcedentia in Processionibus : quomodo intelligendus modus loquendi, 355.
- PRÆCONIUM PASCHALE. Cantatur a Diacono ad Benedictionem Cerei Paschalis, 322.
- PRÆLATI. Eorum locus in Processione, 354, 355 ; quomodo sunt induti, 355.
- PRÆSENTIA. Præsentia moralis cadaveris in exsequiis depositionis : quid pro ipsa requiritur, et quod est ejus privilegium, 258, 3° ; 266, nota II ; 275.
- PRÆSTANTIA. Præstantia Ritualis Romani supra reliquos Libros Rituales, 8.
- PRECES. Quæ preces dici possunt coram SS. Sacramento exposito, 182 ; an dici possunt in vulgari idiomate, 182.
- Preces dicendæ post sepulturam defuncti, dum Processio revertitur ad Ecclesiam, 273 ; preces dicendæ post Absolutionem ad tumulum, in regressu ad sacristiam, 287 ; omittuntur istæ preces in Commemoratione Omnium Fidelium Defunctorum, 287 ; ratio harum

precum, 287 ; preces dicendæ post Absolutionem super pannum nigrum, in regressu ad sacristiam, 288.

PRIMARIUS LAPIS pro Ecclesia ædificanda. Vide *Lapis*.

PRIVATA EXPOSITIO SS. Sacramenti. Vide *Expositio*.

PRIVILEGIATI DIES pro defunctis, qui sunt, 277.

PROBITAS VITÆ. Requiritur pro administratione Sacramentorum, 14.

PROCESSIO. Quæ liturgica functio vocatur Processio, 348 ; quo fine institutæ fuerunt Processiones, 348 ; Processiones ordinariæ, 349 ; — extraordinariæ, 349 ; — generales, 350 ; — particulares, 350 ; Processiones duæ eodem die in eodem loco, 351 ; pro quibus Processionibus requiritur licentia, 351 ; cujus requiritur licentia, 351 ; origo et scopus Processionis in Festo Purificationis B. M. V., 352, I ; — in Dominica Palmarum, 352, II ; — Litaniarum majorum, 352, III ; Litaniarum minorum, 352, IV ; — in Festo SS. Corporis Christi, 352, V ; ritus et ordo Processionis SS. Sacramenti juxta Cæremoniale Episcoporum, 354 ; Processio SS. Sacramenti, modus colendi SS. Eucharistiam, 169 ; de translatione Processionis Litaniarum majorum, 352, III ; an Processiones ordinariæ sunt institutæ ante vel post Missam quacum connectuntur, 353.

Ordo in Processionibus servandus ab iis qui ipsis intersunt, 355 ; mulieres in Processionibus, 355 ; præcedentia in Processionibus, quomodo intelligendus modus loquendi, 355 ; ordo Processionum summatim descriptus, 355 ; ordo Processionum longius expositus, 355 ; de præcedentia Confraternitatis SS. Sacramenti in Processionibus in quibus defertur SS. Sacramentum, 355 ; consociationes laicæ, confraternitates laicæ, Tertiarii, Regulares, Clerus sæcularis, 355 ; Seminarium, si interest, 355 ; Curati, seu Parochi Ecclesiarum, 355 ; cantores, 355 ; cantores laici, musici, milites, 355 ; Prælati, 355 ; quomodo isti induti sunt, 355 ; Curiales, et officiales, Magistratus, 355.

Ritus in Processionibus servandi. Ritus Processionum in Festo Purificationis, in Dominica Palmarum, in Litanis majoribus et minoribus, in Festo SS. Corporis Christi, 353 ; ritus observandus in Processione SS. Sacramenti juxta Cæremoniale Episcoporum, 354 ; animi dispositio requisita in eis qui Processioni intersunt, 356 ; habitus laicorum, 357 ; non sunt deferenda ea quæ animum avertunt ab adoratione SS. Sacramenti, 357 ; repræsentationes prohibitæ in Processionibus SS. Sacramenti, 357, 358, V ; insignia quæ non conveniunt ; religiosæ vestes prohibitæ, 357, 358, V ; quomodo induti esse debent Clerici, 357 ; a quibus potest ex consuetudine deferri Stola super superpelliceum, 357 ; quinam debent detecto capite procedere, 357 ; quænam deferri debent et possunt in Processionibus, 358 ; vexilla sacris imaginibus insignita possunt deferri, 358, II ; vexilla consociationum laicarum possunt deferri, si aliquod religiosum signum habent, et si benedicta sunt, 358, II ; quænam vexilla prohibentur, 358, II ; vexilla formæ militaris prohibentur, 358, II ; in quibus Processionibus deferri debent lumina accensa, 358, III ; baldachinum defertur in Processione SS. Sacramenti, 358, IV ; sub baldachino deferri possunt Reliquiæ SS. Crucis et Dominicæ Passionis, disjunctive a Reliquiis Sanctorum, 358, IV ; Sanctorum Reliquiæ quæcumque numquam sub baldachino deferri possunt, 358, IV ; an in Processione SS. Sacramenti deferri possunt Imagines B. Mariæ V. et Sanctorum, 358, VI ; non possunt cir-

- cumferri in Processionibus Beatorum Imagines, neque eorum Reliquiæ, 358, VI ; Processiones in translatione Sacrarum Reliquiarum, 358, VII ; quænam cantari debent, et quænam cantari possunt in Processionibus, 359 ; de cantionibus in lingua vernacula, 359 ; salutare effectus Processionum, 360 ; Processiones continent magna ac divina mysteria, 360.
- PROCESSIONALE. Liber Ritualis pro Processionibus, 6.
- PROCUMBERE. Adultus in Baptismo debet procumbere, quid sit, 116.
- PROFESSIO FIDEI CATHOLICÆ. Describitur flandrice et gallice, 115.
- PROFESSIO RELIGIOSORUM. Observanda pro S. Communione Religiosis in Professione data, 201.
- PROMPTITUDO. Requiritur a Sacerdotibus pro administratione Sacramentorum, 14.
- PROSTERNERE. Adultus in Baptismo debet se prosternere, quid sit, 116.
- PROTONOTARII APOSTOLICI. In administratione Sacramentorum non possunt ponere Stolum supra mantelettum, 15.
- PUBLICA EXPOSITIO SS. Sacramenti. Vide *Expositio*.
- PURIFICATIO B. Mariæ V. De Benedictione Candelarum in hoc Festo, vide *Candela* ; de Processione in hoc Festo, 352, I ; origo et scopus hujus Processionis, 352, I ; ritus hujus Processionis, 353 ; de Adoratione perpetua in die Benedictionis Candelarum, 187.
- PURIFICATIO pyxidis, vel ciborii, 168.
- PURIFICATORIUM. Non debet benedici, 338.
- Pyxis pro asservanda SS. Eucharistia, vide *Ciborium* ; an pro publica Expositione SS. Sacramenti Pyxis exponi potest, 173, vide *Expositio SS. Sacramenti* ; ritus Benedictionis cum Pyxide, 174, vide *Benedictio SS. Sacramenti*.
- RECOGNITIO sacrarum Reliquiarum, 364.
- RECONCILIATIO ECCLESIE VIOLATÆ. Ritus hujus reconciliationis, 343.
- REGULARES. An possunt exponere SS. Sacramentum sine licentia Episcopi Ordinarii, 172 ; quibus diebus possunt in suis Ecclesiis fidelibus distribuere S. Communionem, 189 ; Benedictiones propriæ Ordinum Religiosorum, 329 ; eorum locus in Processionibus, 355 ; vide insuper *Religiosi*.
- RELIGIOSI. Non possunt administrare ultima Sacramenta fidelibus, absque Parochi licentia, 224 ; Religiosæ communicantes ad fenestellam, observanda, 201 ; ordo servandus, si simul fideles in Ecclesia communicandi sunt, 201 ; ordo Communionis in professione, et in renovatione votorum Religiosorum, 201 ; Religiosorum locus in Processionibus, 355.
- RELIQUE. Quid mandat Concilium Tridentinum de Sacris Reliquiis, 361, quid intelligitur nomine Sacrarum Reliquiarum, 362 ; quæ Reliquiæ dicuntur insignes, 363 ; Reliquiæ S. Crucis et Dominicæ Passionis sunt insignes, 363 ; quæ Reliquiæ Sanctorum sunt insignes, 363 ; Reliquiarum recognitio et approbatio, 364 ; quænam Reliquiæ possunt exhiberi publicæ venerationi, 364 ; an exponi possunt Reliquiæ Beatorum, 364 ; Reliquiæ Sanctorum incerti nominis, seu baptizatae, 364 ; Reliquiarum asservatio, 365, I ; Reliquiæ S. Crucis non simul cum Reliquiis Sanctorum in una theca exponi possunt, 365, I ; custodia SS. Reliquiarum, 365, II ; capsæ Reliquiarum benedicuntur ab Episcopo, 325 ; vi facultatis Episcopus delegare potest Sacerdotes pro hac Benedictione, 325 ; Reliquiarum expositio

- et dispositio in Altari, 365, II ; dispositio Reliquiarum coram ostiolo Tabernaculi SS. Sacramenti est prohibita, 154 ; non exponi possunt in Altari, in quo SS. Sacramentum est expositum, 176, 365 ; Reliquiæ SS. Crucis sub umbella exponuntur, 365, II ; lampas ardeat, et lumina ardeant coram Reliquiis expositis, 365, II ; Reliquiæ SS. Crucis, et Dominicæ Passionis disjunctive a Sanctorum Reliquiis in Processione deferri possunt sub baldachino, 358, IV ; Sanctorum Reliquiæ numquam sub baldachino possunt deferri, 358, IV ; Reliquiæ Beatorum in Processionibus circumferri non possunt, 358, VI ; Sacrarum Reliquiarum translatio in Processionibus, 358, VII ; reverentia præstanda Reliquiis S. Crucis, 365, III ; reverentia præstanda Reliquiis Sanctorum, 365, III ; de Benedictione danda cum Sacris Reliquiis, 365, IV ; veneratio Reliquiarum cum osculandæ traduntur fidelibus, 365, V ; an id fieri possit exposito SS. Sacramento, 365, V ; quomodo Sacerdos aut Diaconus ad hoc est indutus, 365, V ; formula quæ usuvenit in hac Reliquiarum veneratione, 365, V ; Officium et Missa ratione Reliquiæ insignis, 365, VI.
- RENES. Renum unctio in administratione Extremæ Unctionis, 217, 218, 219, 220.
- RENOVATIO. Renovatio particularum SS. Eucharistiæ, quoties fieri debet, 165 ; quales debent esse hostiæ consecrandæ, 166 ; hostiarum forma, 166 ; sint recenter confectæ, 166 ; motiva hujus præscriptionis, 167 ; pyxis seu ciborium purificari debet, 168.
- Renovatio sacrorum Oleorum, 65, 204.
- RENOVATIO VOTORUM. Observanda pro ritu S. Communionis Religiosis danda cum vota sua renovant, 201.
- REPOSITIO SS. SACRAMENTI. Vide *Benedictio SS. Sacramenti*.
- REPOSITORIUM pro custodienda S. Hostia Ostensorii. Vide *Ciborium*.
- REPRÆSENTATIONES. Quæ repræsentationes prohibitæ sunt in Processione SS. Sacramenti, 357, 358, V.
- RESERVATÆ BENEDICTIONES. Quænam Benedictiones reservatæ dicuntur, 323 ; quo sensu intelliguntur reservatæ quædam Benedictiones quæ in Ritualis Appendice describuntur, 326, Nota II.
- REVERENTIA Sacris Reliquiis præstanda, 365, III.
- RITUALE ROMANUM. A quo Summo Pontifice editum, 7 ; auctum et castigatum, 7 ; cognitum, 7 ; ejus præstantia supra reliquos Libros Rituales, 8 ; ejus obligatio, 9 ; in Diœcesi Mechliniensi acceptum, 10 ; exceptio facta pro ritu Sacramenti Matrimonii, 10, 295 ; auctoritas rituum in Rituali præscriptorum, 12 ; obligatio rubricarum Ritualis, 13 ; formulæ Benedictionum adhibendæ sunt illæ quæ prostant in Rituali Romano, 331 ; quo Rituali utendum in administratione Sacramentorum a Sacerdote sæculari facta Monialibus Cisterciensibus, 15, 4º.
- RITUALES LIBRI. Quinam olim erant pro administratione Sacramentorum, 6.
- RITUS. Ritus in Rituali Romano præscripti populo explicari debent, 4, 16.
- ROCHETTUM. Prohibetur pro administratione Sacramentorum, 15 ; prohibetur pro distributione S. Communionis, 196.
- ROGATIONES. Adoratio perpetua in diebus Rogationum, 187.
- ROSA AUREA. Benedicitur a Papa, 324, III ; notitia de Rosa aurea, 324, III.
- ROSARIUM. De Benedictionibus variorum Rosariorum, propriis quibusdam Religiosis Ordinibus, 329.

RUBRICÆ. Rubricæ in Rituali Romano præscriptæ : earum auctoritas, 12 ; earum obligatio, 13.

SABBATUM SANCTUM. Collatio Baptismi in Sabbato Sancto olim, 57, 117 ; Benedictio Fontis baptismalis in Sabbato Sancto, vide *Fons baptismalis* ; an S. Communio fidelibus dari potest in Sabbato Sancto, 180 ; delatio SS. Sacramenti ad infirmos, 212 ; Adoratio perpetua in Triduo Sacro, 187.

SACCUS. Confraternitatum sodales sacco induti gaudent quadam præcedentia in Processionibus, 357.

SACERDOS. Dispositiones in Sacerdote requisitæ pro administratione Sacramentorum, 14, 15, 16 ; Sacerdos Minister Sacramentorum, vide *Minister* ; Sacerdos S. Communionem accipiens assumit Stolum, 191 ; Sacerdos est Minister Benedictionum, 322 ; Sacerdos delegatus pro Benedictione sacræ suppellectilis non potest uti Pontificali Romano, sed debet uti Rituali Romano, 326, Nota I ; 338, III ; item pro Benedictione Imaginis B. Mariæ V., 340, Nota II ; Sacerdotes faciles se præbeant pro Benedictionibus diversis, cum prudentia tamen, et iudicio, 328 ; quæ Benedictiones a quocumque Sacerdote fieri possunt, 328 ; Benedictionum quarundam usus in visitatione infirmorum a Sacerdotibus facta, 240 ; dispositio feretri in ecclesia in Exsequiis Sacerdotis præsentis corpore, 258 ; dispositio tumuli pro Sacerdote eadem est quam pro laico, in Absolutione facta corpore absente, 282 ; de consuetudine deponendi in feretro Sacerdotis, ante sepulturam, calicem ex cera cum vino et aqua, et hostiam, ac lumina accensa, 273, Nota.

SACERDOTALE. Liber Ritualis olim, 6.

SACRAMENTA. Sacramentorum ritus et cæremoniæ, in quibus consistunt, 2 ; cæremoniarum utilitates, 3 ; cæremoniæ Sacramentorum explicari debent populo, 4 ; cæremoniarum et rituum origo, 5 ; Sacramentorum Minister, vide *Minister* ; dispositiones requisitæ in eis qui Sacramenta suscipiunt, 18.

SACRAMENTALIA. Quid sunt, 317 ; quæ sunt Sacramentalia, 317.

SACRAMENTARIUM. Liber Liturgicus olim, 6.

SS. SACRAMENTUM EUCHARISTIÆ. Vide *Eucharistia*.

SACRARIUM. Sacrum Baptisterii, 62.

SACRISTIA. De confessionibus excipiendis in sacristia, 128, 129.

SAL. Salis usus in Baptismo, 72 ; salis Benedictio, 72 ; — qualitates, 73 ; asservatio, 73 ; nemini tradendus, 74 ; salis Benedictio et impositio, 91 ; ritus significatio, 91.

SCAPULARIA. Eorum Benedictiones propriæ diversis Religiosis Ordinibus, 329.

SCRINIUM. Scrinium ferreum pro asservatione SS. Eucharistiæ in Tabernaculo, 154.

SCRUTINIA. Scrutinia olim habita ante Baptismi collationem, 117.

SEDES CONFSSIONALIS. Est locus ad excipiendum confessiones, 126 ; in Ecclesia disponenda, 126 ; quid de sacristia, 128 ; cautelæ pro confessione feminarum excipienda, 129 ; antiqua disciplina, 130 ; conditiones sedis confessionalis, 131 ; locus patens et conspicuus, 131 ; locus aptus, 131 ; cratēs perforata qualis sit oportet, 131 ; sedes sit ligneis tabulis septa, 131 ; de velis appensis, 131 ; de imaginibus in confessionalis, 131.

SEPTIMA DIES ab obitu vel depositione. Est dies privilegiata et solemnis pro defunctis, 277.

- SEPULCHRUM.** Paratur in cœmeterio, 255; sepulchra Ecclesiasticorum separata sint a sepulchris laicorum, 255; sepulchra pro baptizatis parvulis ab aliis sint separata, 255; dispositio sepulchri, 256; sepulchri Benedictio, vide *Benedictio sepulchri*; vide insuper *Cœmeterium*.
- SEPULTURA.** Sepulturæ tempus, 254; numquam fiat de nocte, 254; sepultura fiat cum Missa, 254; quando Missa omitti potest, 254; sepultura in Triduo Sacro, 254; sepultura exposito in Ecclesia SS. Sacramento, 254; sepulturæ locus, vide *Cœmeterium*, *Sepulchrum*; sepulturæ ritus, 271; notanda de Benedictione sepulchri, vide *Benedictio sepulchri*; in Diocesi Mechliniensi pro omnibus fidelibus debet peragi ritus ecclesiasticæ sepulturæ, 271; an ritus sepulturæ de præcepto peragi debet, 272; a quo peragi debet, 272; quid in casu longioris distantiae, 272; ritus sepulturæ si hæc fit immediate post Absolutionem, 273; Benedictio sepulchri in quo casu fiat, 273; preces dicendæ dum revertitur Processio post sepulturam ad Ecclesiam, 273; ritus sepulturæ si non adsint Ministri sacri Diaconus et Subdiaconus 273, Nota I; de consuetudine deponendi, ante sepulturam, in feretro Sacerdotis, calicem ex cera cum vino et aqua, et hostiam, et lumina accensa, 273, Nota II; ritus sepulturæ si hæc non fit immediate post Absolutionem, 274; de repetitione Responsorii *In paradisum*, 274; ritus sepulturæ si hæc fit in cœmeterio alterius Ecclesiæ, 274; de repetitione in casu totius ritus Absolutionis et sepulturæ in Ecclesia in cujus cœmeterio sepultura fit, 275, Nota II; ritus sepulturæ in cœmeterio non benedicto, vel profanato, cum Benedictione foveæ, 274; ritus sepulturæ post Absolutionem an peragi potest absente corpore defuncti, 275; an si corpus censetur moraliter præsens, 275; de sepultura sine Missa, 276; in casu non potest sepultura fieri cum assistentia Diaconi et Subdiaconi, 276; in casu thus adhiberi potest, 276.
- SIMONIA.** Omnis simoniæ suspicio vitanda est in administratione Sacramentorum, 16.
- SOCIETATES LAICORUM.** Locus Societatum funera associantium cum vexillis, 257; locus Societatum in Processionibus, 355.
- SPONSALIA.** Sponsalia non recensentur in Rituali Romano, sed in ritu particulari Mechliniensi, 297; de sponsalibus celebrandis aut prætermittendis, 298; coram quo, ubi, et quando celebranda sunt sponsalia, 299.
- SPONSUS ET SPONSA.** Vide *Matrimonium*, *Benedictio Nuptiarum*, *Missa in Nuptiis*.
- STATIONES VLE CRUCIS.** Earum Benedictio propria est Ordinis Minorum S. Francisci, 329.
- STATUÆ.** Vide *Imagines*.
- STATUS ANIMARUM.** Liber parochialis a Parocho tenendus, 20.
- STOLA.** Stola adhibenda in administratione Sacramentorum, 15; stolæ duæ in administratione Baptismi, 75; an permittitur stola bicolor, ab una parte albi, ab altera violacei coloris, 77; stolæ color in distributione S. Communionis in Ecclesia extra Missam, 196; stolæ color in delatione S. Communionis ad infirmos, 205, 207; Sacerdos et Diaconus S. Communionem extra Officium aut Missam accipientes assumunt stolam, 191; stolæ usus in administratione Extremæ Unctionis, 229, 230; si administrantur simul Viaticum et Extrema Unctio, duæ stolæ adhibentur, 235; quomodo stola involvuntur dextræ nubentium, in ritu particulari Mechliniensi pro Matrimonio,

- 302 ; quomodo traditur sponsæ fimbria stolæ pro Benedictione Matrimonii juxta ritum particularem Mechliniensem, 306 ; quomodo traditur fimbria stolæ mulieri in ejus Benedictione post partum, 336, VI ; a quibus potest in Processionibus deferri stola ex consuetudine, 355, 357.
- SUBDIACONS.** Ejus ministerium in Expositione SS. Sacramenti, 181 ; in Benedictione et Repositione SS. Sacramenti, 184.
- SUBVENITE, ETC.** Responsorium dicendum ad egressum animæ, 250 ; quando cantatur Responsorium *Subvenite, etc.*, in Ecclesia, in exsequiis defuncti, 257, D.
- SUPELLEX.** Supellex adhibenda in administratione Sacramentorum, 15 ; quæ supellex Ecclesiæ benedici debet, 338, I ; quæ supellex non debet benedici, 338, I ; Benedictio fieri debet ante usum, 338, I, Nota ; non benedicitur supellex usu, 338, I, Nota ; benedici debet ab Episcopo, 325 ; quæ supellex benedici potest a Sacerdotibus vi facultatis ab Episcopo delegatis, 326, 338, I ; qua formula Benedictionis uti debent Sacerdotes delegati, 338, III ; non possunt adhibere Pontificale Romanum, 326, Nota I ; 338, III ; quo ritu fit sepellectilis Benedictio, 338, IV ; ante Benedictionem examinanda est supellex, utrum conditiones debitas habeat, 338, IV.
- SUPERPELLICEUM.** Adhibendum in administratione Sacramentorum, 15 ; usus rochetti prohibetur, 15 ; omnino induendum pro administratione Extremæ Unctionis, 230 ; quando Sacerdos induit superpelliceum pro administratione Extremæ Unctionis, 229, 230 ; an superpelliceum ad ministrandum Sacramentum Pœnitentiæ requiritur, 133.
- SUPPLENDA OMISSA** in administratione Sacramentorum. Ordo supplendi omissa super baptizatum, vide *Baptismus* ; an et quomodo suppleri debent omissa in administratione Extremæ Unctionis facta instante mortis periculo, 233.
- SUSPENSIO.** Absolutio a suspensione, 141, 144.
- SYMBOLUM.** De recitatione Symboli, quando introducitur baptizandus in Ecclesiam, quomodo et a quibus recitatur, 93, 116 ; Symboli redditio olim usitata in Baptismo, 117.
- TABELLÆ** super Altare positæ tempore Expositionis SS. Sacramenti, 179.
- TABERNACULUM** pro SS. Eucharistia asservanda. Antiqua disciplina, 152 ; debet super Altare esse dispositum, 153 ; Altare debet esse vel majus, vel aliud dignius Ecclesiæ, 153 ; armarium, aut turris pro Tabernaculo, 152, 133 ; Tabernaculum inter chorum monialium et Ecclesiæ sanctuarium, 153, Nota ; Tabernaculi materia, 154 ; — forma, 154 ; — dispositio in Altari, 154 ; — ornatus interior, 154 ; — exterior, 154 ; Crux in summitate Tabernaculi posita, 154 ; ornatus imaginis SS. Cordis in ostiolo, 154 ; imago S. Cordis Jesu nequit collocari super Altare in quo asservatur SS. Sacramentum in Tabernaculo, 154 ; imagines Sanctorum, aut Reliquiæ super Tabernaculum, 154 ; Tabernaculi custodia, 154 ; Tabernaculi claves a quo debent servari, 154 ; scrinium ferreum, 154 ; locus tutus de nocte pro asservatione SS. Eucharistiæ, 154 ; Tabernaculi conopæum, 154 ; Benedictio Tabernaculi, 154 ; hæc Benedictio requiritur, 154, 338 ; a quo fieri debet Tabernaculi Benedictio, 325, 326 ; quæ est formula Benedictionis Tabernaculi, 338, III.

- TE DEUM LAUDAMUS. De cantu hujus Hymni, 182 ; coram SS. Sacramento exposito, 182.
- TEMPUS. Tempus Baptismi sollemnis olim, 57 ; disciplina hodierna, 56, 58 ; quo tempore in Ecclesia fidelibus distribui potest S. Communionio, 189 ; de tempore quo defunctorum corpora sepelienda sunt, 254 ; numquam de nocte fiat sepultura, 254 ; tempus clausum pro solemnitatibus Matrimonii, 301.
- TERTIA DIES ob obitu vel depositione. Est privilegiata, seu sollemnis pro defunctis, 277.
- TERTIARI. Eorum locus in ordine Processionum, 355.
- THECÆ SS. RELIQUIARUM. Vide *Vascula SS. Reliquiarum*.
- THRONUS EXPOSITIONIS SS. SACRAMENTI. Throni dispositio, 178 ; structura, 178 ; ornatus, 178 ; thronus fixus, vel amovibilis, 178 ; Crux Altaris non potest collocari in throno Expositionis SS. Sacramenti, 178 ; imagines quæcumque non possunt collocari in throno Expositionis, etiam extra tempus Expositionis, 178, 340.
- THUS. Vide *Incensatio*.
- TITULARIS ECCLESIAE vel Oratorii solemniter benedicti. Quomodo ejus Festum celebrari debet, 342.
- TRACTATUS argumentum, 1 ; — divisio, 11.
- TRIDENTINUM CONCILIUM. Vide *Concilium Tridentinum*.
- TRIDUUM SACRUM. Delatio S. Communionis ad infirmos in Triduo Sacro, 212 ; exsequiæ defunctorum in Triduo Sacro, 254 ; Adoratio perpetua in Triduo Sacro, 187.
- TRIGESIMA DIES ab obitu vel depositione. Est privilegiata, seu sollemnis pro defunctis, 277.
- TUMULUS. Exigitur pro defunctorum Absolutione extra exsequias, cum corpus est absens, 265, 282 ; Absolutio ad tumulum, vide *Absolutio Defunctorum* ; tumuli dispositio pro Absolutione, 282 ; tumuli dispositio si Officium fit pro Sacerdote, 282 ; tumuli pedes, quomodo intelligendus est hic locus in Absolutione quæ fit ad tumulum, 287 ; Absolutio super tumulum defuncti, quæ describitur in recentioribus editionibus Missalis pro Defunctis, 288, Nota II.
- TURRIS pro asservatione SS. Eucharistiæ, 152, 153
- UMBELLA. Umbella pro delatione SS. Sacramenti ab Altari Tabernaculi ad Altare Expositionis, 181 ; umbella pro delatione SS. Eucharistiæ ad infirmos, 205, 206 ; vide ulterius *Baldachinum*.
- UNCTIO. Unctio Oleo Catechumenorum in Baptismo, 95 ; modus et ratio hujus unctionis, 95 ; unctio Chrismate in Baptismo, 100 ; ortus, modus et ratio hujus unctionis, 100, 117 ; unctio Chrismate in Confirmatione, 100, 117, 316 ; unctio Oleo Infirmorum in Extrema Unctione, 217 ; ordo unctionum, 217 ; modus faciendi unctiones, 218 ; membra paria quomodo ungenda, 218 ; ubi, et quo modo diversæ unctiones sunt faciendæ, 218 ; unctio renum, 219, 220 ; de unctione cum virgula, 95, 217 ; in quibus casibus potest fieri, et quomodo facienda tunc est, 95, 217 ; unctionum in Extrema Unctione significatio, 220 ; distributio verborum formæ sub diversis unctionibus in Extrema Unctione, 230.
- VALETUDINARIUM. Observanda, quando in valetudinario plures simul infirmi sunt communicandi, 213 ; observanda, quando Extrema Unctio pluribus infirmis simul in uno cubiculo degentibus administranda est, 230, Nota I.

- VARIATIO GENERIS in diversis precibus. Variatio generis in diversis ritibus Baptismi, 104 ; — in administratione Extremæ Uctionis, 230 ; — in Oratione *Non intres etc.*, in Absolutione defuncti numquam fieri potest, 270.
- VASA SACRA. Quæ sunt vasa sacra ad asservandum et ad exponendum SS. Sacramentum, 156 ; vide insuper *Ciborium*, *Ostensorium* ; quibus licet vasa sacra tangere, 161 ; benedici debent, 330 ; a quo benedici debent 338 ; benedicuntur ab Episcopo, 325 ; Episcopus vi facultatis delegare potest Sacerdotes, 326 ; quinam, et ubi, delegati sunt in Diœcesi Mechliniensi, 326 ; Abbates possunt vasa sacra benedicere pro suis Ecclesiis, 326 ; qua formula utendum est in eorum Benedictione, 338, III ; Calix et Patena consecrantur, 330 ; vide insuper *Calix*.
- VASCULA SS. OLEORUM. Vide *Olea sacra*, *Baptismus*, *Extrema Unctio*.
- VASCULA SS. RELIQUIARUM. Quomodo paranda sunt, 363 ; eorum Benedictio, 338, II, III.
- VASCULUM IN RITU BAPTISMI. De usu vasculi ad infundendum aquam in collatione Baptismi, 76 ; vasculum ad recipiendum aquam quæ effluit e capite baptizandi, 39, 62, 75, 98.
- VELUM. Velum requiritur super Vasa sacra, dum SS. Eucharistiam continent, 157 ; velum super Pyxidem retinetur in Expositione privata SS. Sacramenti, 174 ; velum in delatione S. Communionis ad infirmos, 205, 207 ; velum humerale pro delatione S. Communionis ad infirmos, 206, 207 ; velum humerale in Expositione, et pro Benedictione SS. Sacramenti, vide *Expositio*, *Benedictio SS. Sacramenti*.
- VENERATIO PUBLICA SS. RELIQUIARUM. Conditiones requisitæ, 364 ; modus præbendi Sacras Reliquias ad osculandum, 365, IV.
- VERNACULA LINGUA. Vide *Lingua vernacula*.
- VERTEX. Vertex capitis inungitur collato Baptismo, frons vero in Confirmatione, 100, 117, 306.
- VESPERÆ. Vesperæ in Officio Defunctorum in exsequiis, 261.
- VESTES SACRÆ. Vestes sacræ assumendæ in administratione Sacramentorum, 15 ; vestes sacræ in Benedictionibus, 330 ; earum Benedictio, vide *Indumenta sacra*.
- VESTIS ALBA. Vestis alba qua induitur baptizatus, 75 ; ritus antiquus eam assumendi, 117 ; ratio hujus ritus, 101 ; modus eam imponendi, 101.
- VEXILLA IN PROCESSIONIBUS. Vexilla societatum in funeribus cum deferitur corpus ad Ecclesiam, 257 ; admittenda tantum ea quæ sacris imaginibus insignita sunt, 358, II ; vexilla consociationum laicarum possunt deferri, modo aliquod Religionis signum præseferant, et sint benedicta, 358, II ; vexilla facta forma militari sunt prohibita, 358, II ; vexillum Christianum quale est, 358, II ; vexilla alia prohibita, 358, II ; Decretum S. Rituum Congregationis de vexillis admittendis in Ecclesia, 358, II.
- VIA CRUCIS. Stationum Viæ Crucis Benedictio propria est Ordinis Minorum S. Francisci, 329.
- VIATICUM. Nomen datum S. Communioni quæ ultimo datur alicui infirmo, 204 ; formula specialis dicenda quando S. Hostia datur infirmo pro Viatico, 207 ; *Misereatur et Indulgentiam* dicuntur in singulari, quando S. Communio datur infirmo, 207 ; vide ulterius *Communio infirmorum*.
- VIGILIA PENTECOSTES. Collatio Baptismi olim in Vigilia Pentecostes,

57 ; fontis baptismalis Benedictio in Vigilia Pentecostes, vide *Fons baptismalis*.

VIGILÆ. Nomen vulgo datum Officio Defunctorum, quod persolvitur in exsequiis, 260 ; et in aliis diebus qui solemnes sunt pro defunctis, 279.

VIRGINES. Virginum Consecratio, seu Benedictio pertinet ad Episcopum, 325 ; apud nos Episcopus delegare potest Sacerdotes ad impositionem habitus, et ad professionem monialium, 326.

VIRGULA. De usu virgulæ pro unctionibus in administratione Baptismi, 95 ; in administratione Extremæ Unctionis, 218.

VISITATIO et cura infirmorum. Vide *Infirmi*.

VOTIVA MISSA. Votiva Missa de SS. Sacramento, in die Adorationis perpetuæ, 187 ; Votiva Missa *pro sponso et sponsa*, in Benedictione Matrimonii, 297, 305, 308, 309, 313 ; Votiva Missa de SS. Angelis, in exsequiis parvulorum, 293.

